

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

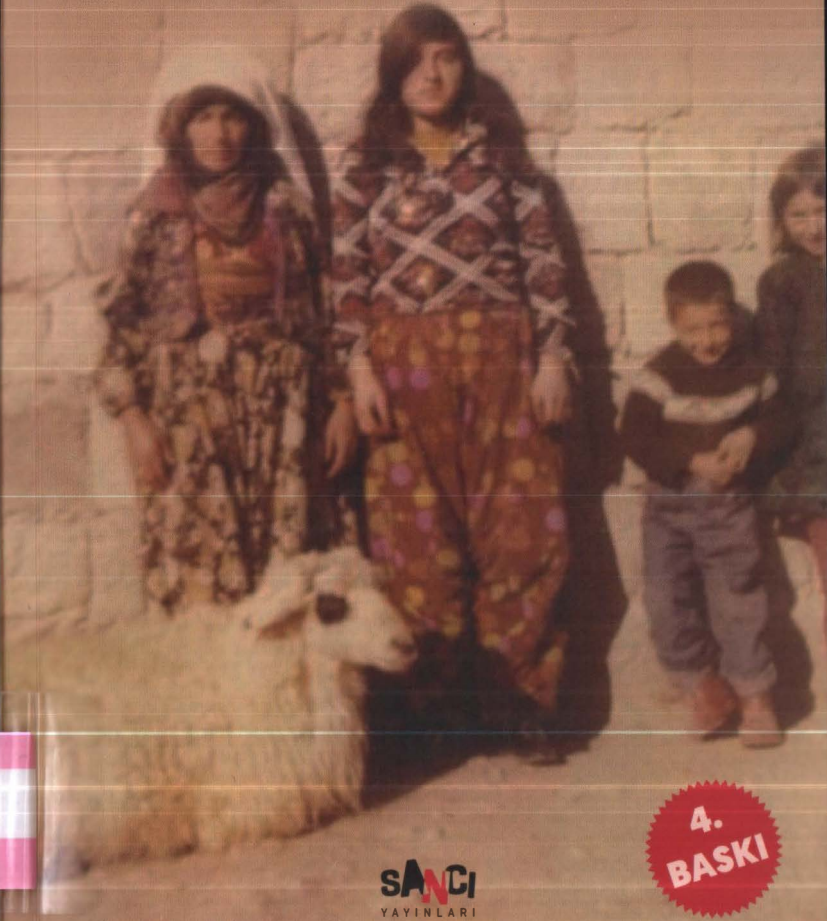
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MURAT KAHRAMAN ÇIĞLIK

ÇIĞLIK
MURAT KAHRAMAN

SANCI
YAYINLARI

SANCI
YAYINLARI

4.
BASKI

ÇIĞLIK

MURAT KAHRAMAN

SANCI
YAYINLARI

Sancı: 7

ISBN 978-605-69130-7-5

Çağlık / Murat Kahraman

© Sancı Yayınları, 2018

- 1. Baskı: Belge Yayınları 2015**
- 2. Baskı: Kardelen Yayınları 2016**
- 3. Baskı: Sancı Yayınları 2018**
- 4. Baskı: Sancı Yayınları 2019**

Editör

Sancı Yayın Kolektifi

Kapak

Emel Akgül

Redaksiyon

Ahmet Batmaz

Sayfa Düzeni

Hakan Güngör

Baskı - Cilt

Berdan Matbaacılık

Davutpaşa Cad. Güven Sanayi C Blok

No: 215-216 Topkapı / İstanbul

Sertifika No: 12491

SANCI YAYINLARI

Hobyar Mah. Cemal Nadir Sk. Ferah Han

No: 16-21 34112 Çağaloğlu-Fatih / İstanbul

sanciyayin@gmail.com

Sertifika No: 35066

ÇIĞLIK

MURAT KAHRAMAN

SANCI
YAYINLARI

ÖNSÖZ

Fransa’da yaşayan okurumuz olan Metin Polat, Çıglık’la ilgili yazdığı yazı da şöyle bir ifade kullanıyor:

Bundan bir kaç sene önce radyoda bir belgeselde dinlemiştim. Amerikalı ve Fransızlardan oluşan bir bilimsenarı ekibi Yunanistan’ın ücra bir köşesinde (gürültüden uzak) bulunan bir antik sarayda araştırma yapıyor. En modern cihazlarla tapınağın duvar taşlarındaki sırrı arıyorlar, yani taşı “dile” getiriyorlar. Bu araştırma, dünyaca ünlü Science et Vie dergisine kapak oldu. Pontoise Üniversitesi’indeki yarı deli bir hocam aklıma geldi. “Madde canlıdır” derdi.

Düşünebiliyor musunuz ses yani “çığlık” taşla bile işliyor!.. Ve bilimsenaları asırlar sonra o çığlığı taştan çıkarabiliyorlar. Çığlıktaki dehşete ve müthiş etkiye bak sen... Keşke imkânımız olsa da Veli amcanın, 21 yaşında olan bekar kızı Zeynep’in ve daha 12 yaşını dahi doldurmayan çocuğu Meral’in Doğan Köyü’nün taşlarına işleyen çığlıklarını çıkarabilseydik!..

Böyle diyor Metin Polat.

Çığlık’ın üçüncü baskısını yayınlama şansına sahip olan yayınevimiz, kapak çalışması yaparken bir seçim yapması gerekiyordu. Kitabın ikinci baskısındaki saçları yıkanmamış saf ve duru kız çocuğunun fotoğrafını koymak istedik. Fotoğraf, kitabın dizgisiyle birlikte “gözüne alındığı” için ne yazık ki bulamadık.

Bunun yerine Zeynep’in ablası Sebriye ve kardeşi Haydar’la çektiği tek küçüklük fotoğrafını kapağa kullanmayı uygun gördük.

Bakarken yutkundüğümüz fotoğrafı koymak zor oldu bizim için. Çünkü kim tarafından çekildiği bilinmeyen fotoğraf karesi, amcaları Usıv’ın (Yusuf) duvar dibidir. 10 Ekim 1993 tarihinde Zeynep, babası ve

küçük kızkardeşinin kurşuna dizilme mekânı oldu. Evet tam da fotoğraf karesine giren duvar taşlarının önünde kurşuna dizildiler. Bu kadar tesadüf bir yazgıdır orasını bilemiyoruz ama Metin Polat'ın da belirttiği gibi o duvardaki taşlara çılgınlığımız sindi.

Dokunduk, ellerimiz yandı. O yangını biz "emdik". Size sadece okumak kalıyor...

Sancı Yayın Kurulu

ÇIĞLIK

ÇIĞLIK, BİR ROMANDAN FAZLA BİR ŞEYDİR

Bu kitap, bir katliamın öyküsüdür. Ayrıkse özellikleriyle var olmaya çalışan güzel, direngen bir halkın bitmez tükenmez katliamlar serisinin “Doğan Katliamı”nda yeniden yükselen çığlıdır aslında. O tarihsel çığlık, katliama uğrayan çağdaş bir ailenin evladı olan Murat Kahraman’ın kaleminden yeniden önünüze gelmekte ve insancıl her yüreği ona katabilmektedir. Yazar, elini yarasına basarak, sosyalist bilincini kin ve intikam duygusuyla lekelemeden, metanetle ve insanca anlatmaktadır bize o spesifik vahşeti.

Murat’la aynı basın organında bir süre birlikte gazetecilik yaptığımız hâlde şahsen hiç karşılaşmamıştık. Bu yapıttan da her nasılsa haberdar olamamıştım. İlk kez birkaç yıl önce konuk olduğum bir yoldaşın evinde karşılaştım. Kitaplığında “okunacak bir şeyler” ararken, *Çığlık* diye kalın bir kitabı gösterdi; “bunu okudun mu?” dedi, “Kahraman ailesinin katliamını anlatılıyor!”

Okumamıştım.

Hemen oracıkta bir oturağa çöküp okumaya başladım. Öylesine kaptırmıştım ki, ziyaretime konu olan çalışmayı unutmuşum. Yemek arası, bu kez ben ev sahibime sordum, “sen bunu okudun mu?” dedim. “Hayır” dedi, “ancak şöyle bir göz gezdirebildim”. “Belli” dedim, “okusaydın, bu kadar sakın konuşamazdın!...”

Vedalaşma zamanı geldi, kitabı yanıma aldım, “okuyup kardeşinle sana geri gönderirim” dedim. Tren yolculuğu boyunca okumaya devam ettim, sonra evde bitirdim. Çok sarsılmıştım, talana uğrayıp kundaklanan ev olmuşum, duvar dibinde kurşuna dizilen Zeynep, Meral ve kızlarını korumaya çalışırken 24 kurşun yarası alan baba Veli, çığlığa belenmiş Murat’tım şimdi...

Sarsıcı olan olayın kendisidir elbette. Ama doğrusu anlatım ustalığı da dikkate değerdir. Fena okur sayılmadığım hâlde beni hiçbir roman bu kadar etkilememişti. Acılar insana neler yaptırmış meğer! *Çılgılık*, acıların insanın yaratıcı estetik yetkinliğini nasıl açığa çıkartabileceğinin de tipik bir örneğidir.

Her bakımdan çok değerli bir eser olduğunu düşündüğüm *Çılgılık*'ın 3. baskısının yapılacağını duyunca çok sevindim.

Çılgılık, yazarıyla daha yakından tanışmamıza da vesile oldu. Güleç yüzlü, sıcak yürekli mütevazı bir şair aynı zamanda Kahraman. Bu satırları yazma onurunu bana iletğinde, *Bitmeyen Veda* adlı yeni bir kitabını da haber verdi. İşte bu harika!..

Murat Kahraman'ın hem edebi yetkinliği, ondan da fazla mağduru olduğu bir olay anlatısındaki hayranlık uyandıran metanetli sosyalist duruşu saygıya değerdir. Umarım bu eser, bu vahşetle lekelenmiş siyasal çevreye de bir yüzleşme vesilesi olur.

O vahşi canavarlık karşısında bağlılığın ve ölüm kusan namluların karşısında boyun eğmeyen direngen canların anısına saygıyla ve bir daha böyle öykülerin yazılmak zorunda kalınmaması dileğiyle...

Hasan Hayri Aslan

4 Ekim 2018

Kavga, tutkulu bir aşk yangını gibidir.

Sürekli odun atmazsan söner.

Bahar, o yıl çayıra bırakılan deli bir tay gibi zapt edilmez bir coşkuyla gelmişti. Ilık Nisan gecesi, arzuları kamçılayan, ihtirasları uyandıran, kinleri tahrik eden ve sevgileri kışkırtan bir atmosfere sahipti. Yıldızlara boğulan gökyüzü, duru ve kıpırtısızdı. Güneyden gelen körpe kuzu sesine, taze gübre ve pızdan (koyun kolonu) kokusuna yönelen tilkilerden ve tilki kokusuyla kesik kesik, tembel ve isteksizce havlayan zağar köpeklerden başka doğadaki tüm canlılar sükûnete çekilmişti.

Halk, perspektifini dramla çoğaltmış bir mahkûm gibiydi. Tıpkı cüzzamlı bir hasta gibi geceleri rahat uyuyamıyordu. Esaretle yaşamaya gözlerini açmış ve esaretinin farkına varmadan mezarı boylayan halk, tarihleri boyunca sırtında kırılan sayısız sopanın miktarını hatırlamıyordu. Esaret zincirini gevşetmeye yeltenen her el, bu kez, beş generalin iki dudağı arasındaki emirle vahşice ezilmişti.

Devletin en çok ardına düştüğü birlik, önceden hazırlanan bir korunun içinde, kuru meşe odunuyla kamuflejli bir ateş yaktı. Ateşin alazları çaydanlığın her tarafını yaladığından erken kaynadı su.

Yağlı ekmek közün üzerinde kızartıldı. Buğday ekmeği nar gibi kızardı. Yağın ve çökeleğin iştah açıcı kokusu sindi korunun içine. Kurulan sofraya, çimen üzerine serilen mendilden ibaretti. Ortası yırtık mendilin üzerine konulan ekmek etrafında daire oluşturuldu. Gün boyunca aç kalan birlik, köylü çocuğun getirdiği yemeği yemeye başladı. Yutkunma ve ağız şapırtıları birbirine karıştı.

Daha sofraya yerdeyken Osman'ın parolası duyuldu. Zeki, aynı tonda parolaya cevap verdi. Beklenenden önce erken gelen Osman'la Zeynel, uzun zamandır görmedikleri birlik üyeleriyle tek tek kucaklaştılar. Zeynel, çok acıktığı için sofraya oturdu. Osman, herkesin hâl hatırını sordu. Sırtındaki çantayı sinirli bir tarzda ateşin kenarına indirdi.

“Cunta, damarımıza yapışmış bir sülük gibi durmadan kanımızı emiyor. Gün geçtikçe bizi daha da hâlsiz düşürüyor.”

Osman, öfkeden kudurmuş, dövülen bir demir gibi kıvılcım saçıyordu geceye. Kimse kendisine cevap vermeyince soğuk tavırlarla kartal gagasını andıran burnunu ovuşturdu. Axtük'te kendisine verilen kuzu etini tuzlayarak közün üzerine serdi. Çantasından çıkardığı plastik bardağa çay doldurdu. Şahin'le Zeynel'in arasına oturdu.

Karnını erken doyuran Zeki, közün üzerinde pişen etleri önce ateşin kenarındaki taşla vurarak külü temizledi. Sonra eşit parçalara bölerek sofraya koydu. Kendisine de bir kaburga alarak Osman'ın arkasındaki taşla yakın oturarak yemeye başladı. Sorması gereken acil konular olmasına rağmen, Osman'ın sinirli hâlden dolayı başka bir güne erteledi.

Boşalan bardağına bir çay daha doldurdu. Geceyi dinledi. Hareketi, uğultuyu ve toprağın soluk alışını, hasta bebeğinin nabzını dinleyen bir anne duyarlılığıyla dinledi. Kırdan Deresi ince bir sızı gibi önlerinden akarak Keban Barajı'na dökülüyordu. Derenin nabzı nabızlarında atıyor gibiydi. Herkes uzun bir yorgunluğun ve açlığın ardından karnını doyurmanın verdiği rahatlıkla susmuştu. Birliğin sigara içen üyeleri demliğin altında kalan son çayı bölüştüler. Ulukale yönünde esen serin bir meltem, ağaçların başlarını güneye doğru yasladı. Baharla birlikte gündüzleri yorgun düşen köyüler erkenden yatmışlardı. Harput yakasındaki köylerde son ışık söndüğünde, birliğin yarısı uykuya dalmıştı.

Askerî darbenin gelmesiyle birlikte darbeler almalarına rağmen örgütsel yenilgiyle üç yıl sonra tanışmışlardı. Tüm operasyonlara ve kuşatmalara karşın örgütlü yapısını koruyan Dersim'deki silahlı güçler arasındaki görüş ayrılıkları ve tartışmalar, artan kayıplarla

birlikte giderek şiddetleniyordu. Bölgedeki ilişkilerin çoğu kopmuş, lojistik destek azalmıştı. Kayıplar gün geçtikçe durumu daha da zor duruma sokuyordu.

“Sadece Cunta bizi güçten düşürmedi” dedi. Sinirden çengel gibi olan gür bıyığını çiğnedi irikıyım firari. Ortamı geren asabi bir tarzla elini gecenin karanlığına savurdu.

“Aynı zamanda savaşı ve kavgayı bilmeyenlerin verdiği talihsiz kararlar, başımızda dolanan felaketleri daha da büyütüyor. Bizi taşıdığımız silahın kölesi yaptılar.”

Kureyş, üşüdüğü için kazağını giydi. Osman’ın lafı üzerine iç çekti. Söylenenlere cevap verip vermeme arasında kararsızlık geçirdi. Cevap vermemesi durumunda kumral adamın daha da sinirleneceğini çok iyi biliyordu. Ama cevap vermesi durumunda da zamansız bir tartışmanın boy vereceğine emindi. Tüm bunlara rağmen sabah olmadan bölgeyi terk etmeleri gerekiyordu. Devletin hiç tahmin edemeyeceği Keban Barajı kıyısına inmek zorunda kalmışlardı. Güvenli ormanlık bir alana çekilmeleri için beş saatlik bir yol almaları gerekiyordu. Fakat birliğin yorgunluğu kendisini düşündürüyordu. Birliğin bir kısmı uyumaya başladı.

Kureyş, yurtdışından gelen kuryeyle görüşen Osman’ın, kötü gidişatın yanında özel bir şeye de kafasının bozulduğunu düşündü. Çok sinirli olan Osman’ın sekter yönlerini eleştiriyordu. Ama zeki, cesur ve gözüpek olan bu yoldaşına özel bir önem veriyordu. Son dönemde Tağar’da ihbarcı diye öldürülen Mahmut Güler’in, Amutka Karakolu’nun önünde öldürülmesine ve öldürüldükten sonra da ayağına bomba bağlanması yöntemi üzerine, çıkan sert tartışmadan dolayı araları biraz açılmıştı. Kureyş’e göre, kişi suçlu da olsa cezalandırma yönteminde asla kötü muamele ve onur kırıcı hiçbir davranışa yer verilmemeliydi. Kötü muamele yapmaninya da kişinin onurunu kırmanın sınıfsal bir geleneğe dayandığını ileri sürüyordu. Bu sınıfsal geleneğininide kendilerinde olmaması gerektiğini savunuyordu. Ayağa bomba bağlamanın yakınlarını da cezalı görme gibi bir durum yarattığını, devrimci adalette suçun bireysel olduğunu savunuyordu. Ayrıca bu eylem özgülünde, Osman’ın

komutasındaki birliği, partinin eylem ve adalet anlayışını rencide etmekle suçlamıştı.

Osman ise Ali Karadağ'la birlikte üç arkadaşının ölümüne sebep olan adamın, katliamcı karakolun kapısında öldürölmesini ikinci bir cezalandırma ve intikam alma aracı olarak görüyordu. Öldürdükleri adamın ayağına bomba bağlamanın yakınlarına değil, silah sesiyle cesedin üzerine gelecek olan karakol askerlerine yönelik olduğunu ileri sürerek, suçlamaları reddediyordu.

“Yunan mitolojisindeki Homeros'un” diyerek, boğazını temizledi, “tüm kahramanları zaferin ya da yenilginin silaha bağlı olduğunu sanırlar.”

Kureş'in son söylediği lafa Osman'ın canı daha da sıkıldı. Kendisiyle alay ediliyormuş hissine kapıldı. Sıkıntıyla alnını gerdi. Alnını düzenli bir şekilde masaj yapıyormuş gibi ovdu. Sonra G3 silahının namlusuna çenesini dayadı.

“Machiavelli, 'umudun kalmadığı yerde silahlar kutsaldır,' diyor ama silahlarımızın çoban değneğinden ne farkı kaldı ki?” diye kederli bir ses tonuyla cevap verdi.

“Düşman, körpe bir kuzu gibi bizi kıyımdan geçiriyor. Yanı başımızda yoldaşlarımız kurşuna diziliyor. Biz 'asker halk çocuğudur,' kararıyla, karşılık bile veremiyoruz. Eylem yapma yetkimiz yok. Yapmak içinde yurtdışındaki saygıdeğer beylerimizin izni gerekli. Halk kendini savaş içinde hissetsin diye gündüz köylere girme kararını uyguluyoruz. Ama bu karar, boynumuza ölüm fermanı gibi asıldı. Bunların Halk Savaşı'yla ne ilişkisi var?” dedi.

Ellerini gecenin içine savurdu. Sonra ellerini açarak Zeki'ye döndü:

“Yüzyılların yönetim tecrübesine sahip kanlı erke karşı mücadele dağınık, sistemsiz ve ciddiyetsiz olamaz. Ölümcül hataları kolay yapıyoruz. Zor kazanıp çabuk kaybediyoruz. En önemlisi de düşmanın bize verdiği önemi anlamayacak kadar kendi gerçekliğimizi tanımıyoruz. Oysa düşmanımız sadece güçlü değil; aynı zamanda hileci, entrikacı ve tarihsel deneyime sahiptir.”

Zeki, “Kendisini tanımayan düşmanını da tanıyamaz,” diye söylenenlere onay verdi.

Kureyş, uyuşan ayağını öne uzattı. Dingin bir sesle:

“Eleştirilerinde haklısın ama sanki tüm olanların sorumlusu bizim gibi konuşuyorsun. Bir de tartışmanın zamanını ve yöntemini iyi belirlememiz gerekiyor. Bu sorun üzerine tekrar polemığe girmenin anlamı yoktur. 2. Merkez Komitesi önderliğinin almış olduğu kararlardır. Bu kararların tümünü olmasa da bir kısmını ben de yanlış görüyorum.”

Uyuklayan Ramazan’ın uykunun önünde, “ne alakası var kardeşim?” deyişiyle uyandığını zannetti. Üşüyüp kalkan köylü çocuğa kazağını verdi.

“Ne var ki, işleyiş gereği bu kararlara uymamız gerekiyor Osman.”

“Halkın, ‘silahlı olmayanın hükmü de olamaz’ diye bir sözü vardır” diye sesini yükseltti. “Silahımız, deneyimimiz ve potansiyelimiz var. Fakat bırakın düşmanı, kendimize bile hükmedemiyoruz.”

Osman’ın bağırmayı andırır tarzda yüksek sesle konuşması Şahin, Ramazan ve Zeynel’i uyandırdı:

“Eleştiri, işleyiş, öneri, zaman, mekân diye diye anamız dinimiz ağladı.”

Kureyş, “zamana ve mekâna hürmet etmesini bilmeliyiz” diyerek araya girdi.

Osman, “Savaşma sanatından anlamıyorsunuz!” diyerek, sözünü sürdürdü.

“Savaş, taktik olarak tek tek çarpışmaları kazanmak değildir; aslolan tümünü kazanmaktır. Bu mülteci önderlik, bizi tepside meyve sunar gibi düşmana sunuyor. Giden onca değerli insanımızın hesabını kim verecek? Tüm bu trajik gidişatı durdurmamız için yapmamız gereken konferans toplantısı, yurtdışındaki beyler tarafından sudan bahanelerle bilinmeyen bir zamana ertelendi.”

Avuç içine gizleyerek içtiği sigarasını ayağının altına alarak ezdi.

Zeynel, Osman’ın konuşmasıyla sık sık esnedi. Gözlerini ve yorgunluktan şişen ayaklarını ovdu. Sırtını taşa yaslayarak, “of Osman, yine mi başladın?” diye mırıldandı.

Osman, “Zerdüş’tün deyimiyle, ‘ben bu kulaklara göre ağız değilim,’” diyerek, Zeynel’e baktı. Kızgınlıkla başını bir kilise çanı gibi

sağa sola salladı. Dünyadaki felaketlerin ve gereksiz acıların türeyişini Zeynel gibi zamansız dünyaya gelen insanların duyarsızlığına bağladı. Konuşmasını, kafa sallayarak daha keskin bir biçimde onaylayan “yaa, öyle mi?”, “hım”, “öyle şeymi olur yahu?” diye destek veren Şahin’e baktı.

“Adamlar yurtçine gelmek istemiyorlar. Bu önderlik, bizi yıkma götürüyor. Bunlarla da sınırlı kalmıyor; yarattığımız değerleri bizlere karşı silah olarak kullanıyorlar. Parasal desteği kestikleri gibi yayınlarımızı bile bizlere göndermiyorlar. Böylesi bir ambargo nerede görülmüştür. Bence bu beceriksiz komedi sahnesine son vermenin zamanı gelip çatmıştır. Bu bizim elimizde. Bu oportünistleri tepeleyip kaderimizi elimize almalıyız. Kararları biz almalıyız ve biz uygulamalıyız. Kanı ve canıyla bu değerleri var edenler, kendi emeklerine sahip çıkmak zorundadırlar. Hem de şimdi!”

Kureyş, Osman’ın konuşmasını, bölgedeki silahlı birliklerin homurtusunun özeti gibi görüyordu. Konferans erteleme kararı duyulduktan sonra hoşnutsuzluk, kapağını zorlayan kazanın buharına dönmüş durumdaydı.

Osman’ın ve çoğunlukta olan kesimin tepkisi üst seviyeye çıkmıştı. İlk kez bölünme ve ayrılık cümleleri net olarak ifade ediliyordu. Bunun için tartışmayı sürdürmek zorundaydı. Tartışmayı ertelemenin, ciddi sonuçlara yol açabileceği endişesini taşıyordu. Bıyığını çekti. Saatine baktı. Hareket etme zamanı çoktan geçmişti.

“Bölgedeki silahlı güçler, konferansı istiyorlar ve buna hazırlar. Ama yurtdışındaki yoldaşlar hazırlanamadıkları için konferans ertelendi. Oportünist mi, revizyonist mi, döneke mi, önderlik mi diyorsunuz, ne diyorsanız deyin ya da diyelim. Bu insanlar seçimle işbaşına geldiler. Ve buna biz oy verdik. Eğer yanlışları varsa ki, bence de var. Yanlışların muhasebesini onlarla yapmalıyız. Ona göre, bu insanlar tekrar parti içinde ve çevresinde konumlanmalılar. Şunu da unutmamamız gerekiyor ki, bu insanlar bizim birikimimiz. Öyle toptancı bir mantıkla reddetmemeliyiz. Doğru olan yöntem budur. Bu yöntemde sebat edersek biz kazançlı çıkarız.”

Köyün üst tarafından havlayan köpeklerin sesiyle konuşmasına ara verdi.

Yarım ay, kararsız bir tarzda bulut yırtığından göründü. Reşo Köprüsü'ne varıldığında duran cipin kimlere ait olabileceği konusunda yorumlar yapıldı. Yaklaşık on dakika duran araba, tekrar Çemişgezek'e doğru hareket etti.

"Kaldı ki," diye söze tekrar girdi. "Bölge iradesi olarak düşüncelerimizde ciddi bir farklılık yoktur. Sorun izlenilecek yöntemde. Savaş ve siyasetin birbiriyle olan bağınyı iyi kavradığımız zaman, sorunlarında kolay çözüleceğine inanıyorum. Sık sık siyaseti reddeden tutumlara giriyoruz. Bu doğru değil. Siyasetin beceriksiz ve basiretsiz insanların eline düşmesinden dolayı tepki duyup yanlış tutumlara girmemeliyiz. Savaş, siyaset gibi canlı bir organizmadır. Değişen koşullara göre siyaset yürütmek, buna uygun taktikler devreye sokmak gerekiyor."

Zeki, "Ama" dedi. Nişan parmağındaki altın yüzüğü çıkardı. Elleri çok zayıfladığı için yüzüğü orta parmağına taktı. "Önderlik, savaş alanı dışında değil, savaşın bilfiil içinde ve yürütücüsü olmalıdır."

"Tuzağa düşmüş kutup ayısı gibi kanayan dilimizi yalıyoruz. Dilimizi yalayınca daha fazla halsiz düşüyoruz. Bu kanı durdurmamız için" diye araya girdi Ramazan. Sakin hâlden ödün vermeden kelimeleri çiğner gibi yavaşça ifade etti:

"Olağanüstü bir konferansa acil ihtiyacımız vardır."

Kureyş, "ama siyasetin silaha, ideolojinde siyasete kumanda etmesi gerektiği ilkesini de asla gözardı etmemeliyiz."

"Kimin bedduasıyla bizi biz yapan mücadeleye sırtımızı döndük, anlayamıyorum? 'Bir halkın ordusu yoksa hiçbir şeyi yoktur' sözü boşuna mı söylenmiş?"

Kureyş, mırıldanarak sözünü kesen Şahin'in yüzüne baktı. Bağdat üzümü gibi siyah olan sakalları ay ışığında parlıyordu. Yüzü, ay ışığı altında Divan şiirlerinde tasvir edilen güzelliği andırıyordu. Yüzü ay kadar yuvarlak ve narindi. Kadife gibi bir yüzü, mahzun bakışları vardı.

"Partide güç disipline, disiplinde gönüllü bir bilince dayanır. Devrimin yolu; açık bir siyasi çizgi ve ona bağlı olan sağlam bir

örgütlenme ve işleyiş gerektirir. Sabırlı bir şekilde doğrunun pratik mücadelesini vermeyen, doğruyu yapma adına daha büyük yanlışlara düşer.”

Cuntanın kanlı bir mezbahaya çevirdiği bölgede yetim kalan çocukları düşündü. İhbarcılarının sayısı katlanarak çoğalıyordu. İnsanlar süt içip zehir işiyordu. Gece yaraları uykularından uyanarak ağlayan çocukların sayısı artmıştı. Üşümesine rağmen terlemişti. Alnında biriken teri sildi. Tartışmayı noktalamak istedi:

“Geri kalanı yarın tartışırız. Kaldı ki gelecek ay yoldaşlarla bölge toplantımız var. Düşüncelerimizi orada belirtiriz. Hem daha resmi, hemde daha doğru olur.”

Dahada sinirlendi Osman. Elini salladı. Anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. Peş peşe iç çekti:

“Kavga tutkulu bir aşk yangını gibidir. Sürekli odun atmazsan söner.” diye itiraz etti.

Kimse söylediğine cevap vermedi. Aşktan bahsedince, âşık olup da kaçırılan Ali Çelik’in kızı Kibar’ı düşündü. Bölgenin en güzel kızı olan Kibar, kendisine söz verdiği hâlde yaşı ilerlemiş Yusuf’la birlikte Muğla’ya kaçmıştı. Doğan’a birkaç ay gecikmeli gelmelerinin bedelini Kibar’ı yitirmekle ödemişti. Zaten morali bozuk olan yakışıklı kumral adam, bir de Kibar’ın yokluğuna alışmanın mücadelesini veriyordu.

Tekrar saatine baktı. Bölgeyi terk etmeleri gerektiğini söyledi. Yorgun birlikten ses çıkmayınca, Ramazan’a baktı. Ramazan bir şey söylemeden kalkınca, birlik toparlanmaya başladı. Ayakları şişen Zeynel, kalkmakta gönülsüz davrandı. Osman’la birlikte bir haftadır geceleri yol yürüdüğü için vücudunun her tarafı ağrıyordu. Çantasını toplarken;

“Osman Osman, geceyi üstümüzde dul karının kaderine döndürdün!” diye mırıldandı.

Cemal, neler konuşulduğunu tam olarak bilmemesine rağmen, büyük bir ilgiyle tartışmayı dinledi. Söylenen ve anlamını bilmediği her sözcüğü hafızada tutmak için kendi kendine tekrarlardı. Ablası Zeynep’e hava atmak için iki kelime hafızasında tuttu fakat diğerle-

rini unuttu. Yerinden kalkarken, “Yüreğim, ağustos güneşi altındaki arpa tarlası gibi yanıyor” diyen Osman’ın çok derdi olduğunu düşündü.

Kitle temelinin fazla olduğu bir yerde, cinlerden korkan bir çocukla iş yapmak, Kureyş’in canını daha da sıktı. Güçler azalıyordu, ilişkiler kopuyor, operasyonlar sonucu peş peşe kadro ve üye kaybı oluyordu. Saldırıları önlemek, yaraları sarmak ve karşı saldırıya geçmek için kitleler içinde derinleşme, kök salma ve yaygınlaşma altın bir kuraldı. Canı sıkkın bir biçimde kuşanan birliğe baktı. Uzun bir süre kafasını önüne koyarak şakaklarını ovdu. Geceyi, gecenin seslerini dinledi. Karanlığın renklerini seçmeye çalıştı. Zamanın doğurgan olması için daha fazla eylem, hareket ve devinime ihtiyacı olduğunu söyleyen Rüstem’e hak verdi.

Köylü çocukla beraber Zeki ve Osman’ı da yanına çağırdı.

Osman, “Zerdüş’ün deyimiyle, ‘sizi diliyle yalayan şimşeğe ihtiyaç var,’” diyerek, gelmedi. Birkaç adım öteye yürüdü.

Zeynel, “Böyle giderse, yakında Zerdüş’t başımıza önder olur,” diye mırıldandı.

Zeki’nin gelmesiyle yassı ve uzun taşın üzerine oturdular.

Kureyş, köylü çocuğun kafasını bağrına koydu. Alnından öptü:

“Düşman tarafından aranan ve çok zor durumda kalan değerli bir kadın yoldaşımız gelecek,” diye gülümsedi.

“Onu bize ulaştıracak çok önemli bir görev üstlenmeni istiyoruz. Hazır mısın?”

Köylü çocuk, “bilmem ki?” diyerek, kararsız bir sesle omzunu kaldırdı.

“Şu aşamada bu iş için başka bir insan bulamayız. Senin gitmeden başka bir alternatifimiz yok. Bizden birisinin gitmesi demek, aynı zamanda göz göre göre yakalanması demektir. Çok düşündük. Ablan Zeynep, köyden çıkabilme koşulu olmadığı için gidemiyor. Ama sen okula gittiğin için hiçbir sorun yaratmayacağı gibi dikkatte çekmez.”

Zeki, “ne diyorsun genç Partizanım?” diye aceleyle araya girdi.

Cemal, Zeki'nin "genç Partizanım" hitabından gurur duydu. Kendisinin genç görülmesinden ve muhatap alınmasından memnun oldu. "Tamam, gideceğim" diye kararsız bir ses tonuyla cevap verdi.

"Yalnız, kimle, nasıl ve nerede görüşeceğim?"

Kureyş, gömleğinin cebinden önceden hazırladığı randevu kroki-sini çıkardı. Sağ tarafında ocağın kenarından fırlayan farenin çalılar-da çıkardığı sese dikkat etti. Elindeki kâğıtta, sık aralıklarla yazılmış yazılar ve bu yazıların yanında çizilmiş cadde şekilleri vardı. Kâğıt üzerinde gideceği yerin bir kez daha sözlü anlatımını yaptı. Gide-ceği yeri bulamaması durumunda özellikle yaşlı insanlara sormanın daha uygun olacağını ekledi. Çocuğun sorduğu birçok soruya ay-rıntılı cevap verdi. Kadının tarifi, randevuda söylenecek sözler, bir aksilik durumunda takınılması gereken tavır, randevu malzemeleri...

"Yalnız ben vişne suyunu tanımıyorum."

Köylü çocuğun lafı üzerine, Zeki araya girdi:

"Kırmızı şaraba benziyor."

"Onu da tanımıyorum."

Epey bir duraklamadan sonra, "neyse, sen vişne suyu isteyecek-sin," diyerek, çocuğun başını okşadı Kureyş.

"Demli bir çaya benzeyen kırmızımımsı bir bardakla önüne gelen meyve suyunu kabul edeceksin. Bu işini görür. Tamam mı?"

Kararsız bir biçimde kafasını kaşıdı. Cılız bir sesle "tamam" dedi.

"Peki, saatin var mı kirveciğim?" diye araya girdi Zeki.

"Hayır yok! Eğer bu yıl orta üçe geçersen babam bana saat he-diye alacak."

Kolundaki saatin kordonunu Cemal'in koluna göre ayarladı.

"Saati beğenirsen senin olsun, beğenmezsen de bana geri iade edersin oldu mu genç yoldaşım?"

Memnun oldu firariler, karşılıklı gülüştüler. Yerinden kalktı Ku-reyş. Cemal'i alnından öperek başını okşadı. Para vermek istedi, al-mayınca, peş peşe öptü. Bir sonraki görüşmeleri için belirlediği yeri söyledi. Sipariş listesini verdi.

Cinden korkan çocuğun evine bırakılması gerekiyordu. Bu da varacakları yeri bir saat daha geciktiriyordu. Yorgun olan tüm birli-

ğin köye girmesi yerine, birlikte belli bir mesafe yüründükten sonra, gündüz dinlenen Zeki'nin bırakması uygun bulundu.

Ramazan, silahına dayanarak ayakta uyuyan Zeynel'e dürttü:

"Uyan Zeyno, içindeki fırtınaların kanadına bin! Yürüyoruz!"

Osman, "kazaklar boşuna, 'gezen tilki yatan aslandan yeğdir' dememişler," diyerek, birliğin önüne geçti. Sesine kararlı, sert ve net bir ton verdi:

"Safları yeniden dizin yoldaşlar, Hayyam'ın deyimiyle, 'aşkın ve şarabın saati çalıyor!'"

Geciken birlik, gecenin karnına hançer gibi daldı. Burnundan soluyan Zeynel, anlaşılmaz bir şeyler mırıldanarak birliğin ardına düştü. Ağzı tahta gibi kurumuştı.

Kuzeydeki Bani tepesinde tenor sesli bir kurt uludu. Karıncalı uluma geceye egemen oldu. Bahar toprağın serinliğini yansıtıyordu. Keban Barajı uyuyor gibiydi. Doğan Köyü, nabzını dinleyen ağır bir hasta gibi sessizliğe bürünmüştü.

Adam evlat acısıyla, aklını atmaca pençesine vermiş

İlkbaharla birlikte doğanın tüm cömertliğini sunduğu dağlar, yeşillikten mavi bir atlasa bürünmüş gibiydi. Yılan Dağı'nın derin derelerindeki uzun bir şerit gibi uzanan karlardan başka her yeri yemyeşil otlar örtü gibi kaplamıştı. Daha önce güneşin kovaladığı bulutlar, serinlikle birlikte Yılan Dağı üzerinde kümelenmeye başladı. Dere kenarındaki vahşi çiçekler, kıyı boyunca renk renk patlamış, Yado'nun içinde oturduğu çayır nemlenmişti.

Havanın akşamki serinliği dilinde ağır bir pas tadı bıraktı. Tepeleri, yamaçları ve dereleri tek tek süzdü. Golan çayırlarında otlayan bir at yılıksından başka görünürde canlı yoktu. Canı sıkıldı, yan yattı olmadı, sırtüstü yattı. Gökyüzüne baktı, gençliğinde ilk âşık olduğu zaman söylediği kılam aklına geldi, gönülsüz bir biçimde söyledi.

Zamansız bir biçimde bunak Seydo'nun lafı aklına gelince fena hâl-de canı sıkıldı.

“Devletin çeşmesinden su içme Yado! Kimseye hayır gelmedi bu çeşmeden. Sana da gelmez. Gelecek tek şey uğursuzluktur. Felaket-leri daha fazla kapına davet etme!”

Damarlarına kan yerine, tarifi mümkün olmayan garip bir korku, endişe ve öç alma duygusu doldu.

Öç almak için peşine düştüğü kişiler bir hafta önce Karagedik civarında görünmüşlerdi. Zeki'nin üç kişilik grubu tarafından atılan pusudan atik davranarak son anda kurtulan Uskexli Şahin Demir'i düşündü. Zeki, Osman ve Şahin'i defalarca hayalindeki kanlı aynaya aldı. Parça parça doğrarken, yalvartmak istediği Osman'ın avazları cınladı kulaklarında. Bu duruma sevinir gibi bir duyguya kapıldı. Peş peşe anlamsız çılgınlık attı. Sesini dinledi. Kendisini dahi ürkütecek vahşi kahkahalarla sarsıldı. Sustu. Mırıldandı.

Bağırma ve gülme ânında gözlerinden süzülen yaşları sildi. Yerinden doğrularak yorgun olan atının çayırda otlamasını seyretti. Dikkatini atın gözlerinin etrafında meydana gelen siyah halkalarda odaklaştırdı. Emektar atın artık yaşlandığını düşündü. Gözlerinde siyah bir şerit olarak akan gözyaşlarının uzunluğunu, atın fazla yorgun olmasına bağladı. Kırmızı tüyler arasında çıkan birkaç kır tüyü atın alnından çekti. Karnı artık yere basık olan atın, ayaklarının incelendiğini de fark etti. Bir hafta daha sürerse atın dayanamayıp, yorgunluktan çatlayacağını hesapladı.

Sigara yaktı. Koyulaşan gölgelere bakınca canı daha da sıkıldı. Dürbünle Akirek yönündeki alıç, ardıç, dardağan, mazi, merxo ve çalı köklerini dikkatle taradı. Karnı beyaz bir tavşanın kartaldan kaçışını seyretti. Peşinde olduğu firarileri tavşana, devleti de yırtıcı kartala benzetti. Dürbünün yönünü Tağar Çayı'nın öte yönünde olan Hazari köyüne çevirdi. Bu köydeki İnce ve Kızıllara küfür etti. Çemişgezek'ten köye dönen köylülerden başka kimseyi göremedi.

Yılan Dağı'nda akşama doğru toplanan bulut kümeleri, Bozan Yaylası'nın tüm tepelerine bir uçtan bir uca yağmur bırakarak daha da kuzeye çekildiler. Kuzey kesimi koyu lacivert bir karanlığa gö-

müldü. Yağmurdan kaçan dişi kuşlar çalı altlarındaki yuvalarına tünediler.

Yorgunluktan sulanan gözlerini ovdu. Mırıldanarak yavaş yavaş yerinden kalktı. Ot yeşiline boyanan şalvarının arkasını silkeledi. Atın yularını eline aldıktan sonra biraz düşündü. Sonra yönünü doğuya çevirerek atına bindi. Cemşi Ağa'nın evine gitmek istedi fakat zamanı olmadığı için kendisine en yakın köye gitmeye karar verdi. Yol boyunca kimde kalacağını ince detaylarıyla hesapladı. En uygun misafirliğin, hem açık sözlülüğüne inandığı, hem de peşinde olduğu insanlarla ilişkisinden şüphelendiği Hüseyin'in evi olduğuna karar verdi.

Köye kontrollü bir biçimde girdi, çeşmenin yan tarafından oturan gençleri görünce biraz tedirginleşti; fakat yabancı kimsenin olmadığından emin olunca, kendisine dikkatlice bakan gençlere yanaştı. At sırtında sağ elini kaldırarak gençleri selamladı. Kimse direkt selam almadı. Kimisi mırıldanarak selam alır gibi oldu, kimisi de yönünü sağa sola çevirerek verilen selamı duymazlıktan geldi.

Atını direkt Hüseyin'in kapısının önüne sürdü. Kendisini endişeyle kapıda karşılayan Hüseyin'e bakarak attan indi. Davet edilme-yi beklemeden eve girmeye yöneldi:

"Selamünaleyküm Hüseyin Ağa!"

Ev sahibi verilen selamı elini kaldırarak aldı. Misafirine saldıran köpeğini taşıladı. Misafiriyle tokalaştı. Atı evin önündeki kuru söğüt odunlarına bağladı. Durmadan havlayarak atın etrafında dolanan köpeğe bir taş daha attı.

Kürsünün üstüne oturan Yado, sırtını evin orta direğine dayayarak yorgunluktan şişmiş ayaklarını öne doğru uzattı. Köyün içinde bu kadar saldırgan bir köpeği beslediği için ev sahibini yadırgadı. Köpeğin kesin kuduz olduğunu ileri sürdü. Ev kadınının verdiği ekşi ayrıntı içtikten sonra, yağlanan bıyıklarını avucunun içiyle silerek, elini şalvarının paçalarına sürdü. Sonra evin içini çaktırmadan süzdü. Akşam öğünü için gelen pilavın çıkardığı buğuyu iştahla çekti içine. Sonra da sofranın etrafında yutkunarak daire biçiminde dizilen çıplak ayaklı çocukları ilgiyle seyretti. Evin kadınından soğan ve tuz istedi. Hüseyin'e baktı.

“Ee, Hüseyin Ağa, ne var ne yok?”

Kendisine misafirlğe gelen adama kızdı ama belli etmedi. Oğlunun öldürölmesinden sonra devletin yanında açıkça saf tutan ve oğlunu öldüren firarilerin peşine düşen adama açıktan tavır almayı göze alamadı. Fakat kendisini sevmeyen köylülerin, Yado’nun evine gelmesini aralarında bir ilişki varmış gibi göstermelerinden de endişe duydu.

Ev sahibi, “Sağlığın Yado Ağa, ne olsun?” diye omzunu ilgisizce kaldırdı. “Asıl havadisler sende. Avcı gibi dağda taşta gezen sensin.”

Düşmanlığını açıkça yapan ev sahibini seviyordu. Buna rağmen kendisini avcılara benzetmesine hiddetlendi. Karşısında oturan bağırı açık Şişman Adam’a, düşmanca bir bakış fırlattı. Günlerce biriyle açıktaki tartışmanın verdiği sıkıntıyla bağırdı:

“Avcı ha” diye elini salladı, “ama avlayanları hiç görmüyorsunuz! Soyumuzu kıyımdan geçiriyorlar. Tam iki yıl içinde dört tane adamım ihbarcı diye öldürüldü. Onlar avcı olmuyor da ben mi avcı oluyorum?”

Sesini düşürdü. Şişman Adam’ı göz hapsine aldı. Bıyıklarını sıvazladı.

“Sen de onları destekliyorsun. Mert ve açık sözlü olmana rağmen bu durumu benden gizliyorsun, bunu çok iyi biliyorum!”

Yado’nun geldiğini duyan köy halkı, çomak sokulmuş arı kovana gibi uğuldamaya başladı; her kafadan bir ses çıktı. Köydeki karmaşa fazla uzun sürmedi. Yaşanan şiddetli tartışma sonrası köy, garip bir suskunluğa büründü. Dedikodu yapmadıkları için karınları şişen geveze ve meraklı köylüler dahil, o gece Hüseyin’in evine gelmeyi kimse göze alamadı. Herkes evlerine çekildi. Kapıların ardına takozlar sıkıca dayatıldı.

Ev sahibi, söylediğine pişman oldu. Burnu sürtölmüş bir ayı gibi durmadan soluyan adamı sakinleştirip, alttan almak istedi

“Sinirlenme Yado Ağa” dedi.

“Biliyorsun ben kimseyi desteklemiyorum. Ama eğri bir şey olduğu zaman da, bu eğri duruyor kardeşim derim. Bunu söylemek-

ten de asla çekinmem. Sadece ata dede dostu olduğumuz için, size daha fazla zarar gelmesini istemiyorum.”

Kafasını sallayıp derin bir of çekti.

“Qoçuşağı mezbahadaki koyun gibi doğranırken, neyin zararını istiyorsunuz?”

“Ne yaptık size Yado Ağa?” diye sesini düşürdü. İhtiyarın kan çanağına dönen gözlerine baktı. Söylemekle söylememek arasında kararsızlık geçirdi:

“Söylenene göre, aşiret olarak toplanmışsınız. Ali’yi vurdurmak istemişsiniz. Bu toplantıya da yirmi kişi katılmasına rağmen sadece karakola haber veren Müslüm ve Hayri’yi öldürmüşler. Diğerlerini affetmişler.”

“Lo, hepsi iftira!” diyerek ayağa sıçradı. Parmaklarını ev sahibinin gözlerine sokacakmış gibi salladı: “Lo, Ali denen o cibilliyetsiz herif, gidip düğünde fingirderken asker kendisini vurdu. Siz ne yaptınız? Sözde tüm ata dede dostlarımız başta olmak üzere, Reskan Aşireti’nden biri vurulmuştur diye suçu üzerimize attınız. Olayın ikinci gününde Müslüm’ü ve Hayri’yi ağaca astılar. Peşinden bizim Qavır’ı götürüp Karagedik’te ağaca astılar. Partizancılar astı gibi göründü ama işin fitnebazlığını yapanlar siz oldunuz. Hele Turşu ormanlarında Müslüm’ün ve Hayri’nin ağaca asılı cesetlerini görseydiniz, içinizden kan giderdi. Soruyorum sana: Qavır’ı Uskex’te arabadan indirip Partizancılara teslim edenler Reskanlılar değil mi? Siz o zaman neredeydiniz? Cesetlerimizi yıkamaya bile yardım etmediniz! Onca eş dost seyirci kaldı, neredeyse ölülerimiz kokacaktı.”

Ayağa kalktı. Delirmiş bir tarzda evin içinde dolandı.

“Sonra oğlum Mahmut’un suçu neydi?”

Öfkeli bir sesle konuşan sınırlı adamı sabırla dinledi. Fiğ yutmuş kumru gibi gözlerini sofranın üstüne indirdi. Cebindeki tütünden bir sigara, acılı adama verdi.

Ev sahibinin verdiği sigarayı almadı. Kendi cebindeki sigarayı yaktı. Tekrar yerine oturdu. Bağırmasından korkarak birbirine büzülen çocuklara bakınca, sesine normal bir hava verdi.

“O kışta boranda Mahmut’umu, ‘biraz konuşup bırakacağız’ diye götürdüler. Ondan önce de Mamo’m İstanbul’daydı. ‘Oğluna bir şey yapmayacağız,’ diye güvence verdiler. Oğlum onların sözüne güvenerek çıkıp geri geldi. Ama biraz konuşup bırakmanın sonu ölüm oldu. İki gün boyunca gezmedik orman, girmedik delik ve sormadık yer bırakmadık. Nereden bilecektik ki, götürüp karakolun önündeki cevizlerin altında öldürecekler! İşte o kış yüreğimin kökünü kesti. Artık o gün bugündür ben yaşamıyorum, ölmüşüm artık. Onun için bana demeyin: ‘Yado, hayatına sebep olma!’ Çünkü ben tezden ölmüşüm, bakmayın yaşadığıma.”

Yeniden yerinden fırladı. Bir tur yaptıktan sonra ince beline bağlı olan ellerini çözdü. Ellerini dua yapar gibi havaya dikti:

“Ben de oğlumun intikamını almazsam yaşam bana haram olsun!”

Sinirden gözleri şarap sarhoşu gibi kızaran adamın yüz ifadesine bakınca ürktü. Kanını içseydi doymazdı ama devletin kucağına oturduğu için, cepheden karşı çıkma yerine alttan alan yaklaşımlara girdi. Mutlak olarak varlığına şahit olduğu olaylara açıklarken dahi, “söylentilere göre” cümlesini özenle kullandı. Her fırsatta tarafsız olduğunu vurguladı.

“Gözün yağını yiyeyim Yado Ağa. Vazgeç bu yoldan!” diye boyunu yana yatırdı, “kan kanı çağırır!”

Sesinin fazla çıktığını fark ettiğinde ev sahibine doğru eğildi. Kederli, çaresiz ve yorgun bir ses tonuyla elini salladı. Elini pencereye doğru uzattı. Gecenin seslerini dinliyormuş gibi başını yana yasladı. Gözlerini yumdu:

“Kan zaten akıyor Huso, sesini duymuyor musun?”

Cevap vermedi. Bir sigara daha yaktı. Salonda hamur yoğuran karısını çağırды. Çocukları yatırmasını söyledi.

Yado’nun oç alma duygusunu demiri yiyen pasa benzetti. Kör intikamcılığı haksızlık üzerinde yükseliyordu. Kanı önce Yadoların akıttığına inanıyordu. Amutka’da öldürülen üç gencin delik deşik olan bedenleri gözlerinin önünde canlandı. Cenazelerinde yakılan ağıtları anımsadı. Benliğini kaplayan tiksinti, vücudunu yukarıdan

aşağıya doğru ürpertiyle doldurdu. Kendisini çaresiz, korkak ve yağcı olarak gördü. Dışarı çıkmak istedi. Atın açlığını bahane etti:

“Yado Ağa, ben gidip atı tarlanın tumuna bağlıyayım. Sen de yorgunsun yat artık!”

Gözlerini ev sahibine dikti. Dışarı çıkmasının altında bir Çapanoğlu aradı. Kuşkunun verdiği güvensizlikle oturduğu yerde sağa sola kıvrandı. Peş peşe yellendi. Evin içine ağır kokulu bir atmosfer çöktü.

“Kalmıyorum gideceğim. Ekmeginizi yemek de haram artık.”

“Ayıp ediyorsun Yado Ağa! Niye böyle konuşuyorsun? Düşman değiliz ki!”

“Sen orayı geç! Artık kim dostumuz, kim düşmanımız çok iyi biliyoruz! Tağar’daki ormanlarımızı halka dağıtırlarken sevinçten göbek attınız. Adamlarımız birer birer ihbarcı diye vuruldu, hepiniz of çektiniz. Bıkan’ın oğlu Hayri Koç, bizim Eço’yu yaralayıp dağa çıktı. Onu siz evlerinizde beslediniz. Hiç boşuna uğraşmayın Husen Ağa! Nankörsünüz, nankör! Ama sanmayın ki bu böyle gidecek.”

Sofranın üzerinde kalktı. Kapıya yöneldi. Evin içine de göz gezdirdi. Bakışları, boynu gövdesinin üzerine düşerek uyuyan kız çocuğu üzerinde sabitlendi. Öldürülen oğlu Mahmut’un küçük kızı Bese’yi hatırladı. Uyuyan küçük kız torununa benziyordu. Oğlunun ölümünden sonra birinci karısı Anık’ın yanına verdiği küçük torunu Bese’yi dört aydır görmemişti.

“Yetimim de yatıyor mu acaba” diye iç geçirdi. Gözleri doldu: “Bir kazanda iki kelle pişmez. Ya onlar, ya biz!”

Kapıya yönelen misafirin önüne geçti. Gitmemesi için ikna etmeye çalıştı.

Ev sahibini yana itti. Ev sahibinin ısrarı kuşkularını daha da büyüttü. Bir gece kalması konusunda ısrarcı olan ev sahibini, kendisine tuzak kurmakla suçladı.

Ev sahibi Yado’nun son lafları üzerine irkilir gibi oldu. Israrından vazgeçti. İhtiyar adamı, herkesi kendine düşman belleyen soylu sınıfların tiranları gibi saldırgan, hırçın ve küstah buldu.

“Yado Ağa” diye yutkundu. “Çok günah işlediğiniz için herkesi kendiniz gibi günahkâr görüyorsunuz!”

Kocasının Yado karşısında birdenbire parlamasından endişelendi ev kadını. Hamurlu ellerini birbirine sürttü. Kocasını yana çekti. Bilinçli bir biçimde kocasını suçladı:

“Ne istiyorsun adamdan? Adam misafirimizdir, acıdır” dedi. Göz göze geldi. Yaşlı misafirin gözleri sanki kinden yosun tutmuş gibiydi. Ürktü. Bedenini korku ve kin kapladı.

Hüseyin Ağa karısının söylemek istediğini anladı. Hak verdi karısına. Ses tonunu daha da yumuşatarak gönlünü almak istedi:

“Yado Ağa, oç alma baldan da tatlıdır. Oç alma hırsı, sadece daha fazla felaket getirecek. Hırs, ölümün kefenidir, gözünü seveyim!” diyerek boynunu yana yatırdı. “Sizin geçmişinize saygım var. Sadece sizin kötülüğünüzü istemiyorum.”

“Belli oluyor Husen’emin, belli oluyor,” diye kafasını salladı. Dişlerini sıkı.

“Onların leşlerini kurda kuşa yedirtmezsem bana da Yado Ağa demesinler!”

Konuşması boğazında düğümlendi. Boynunda sarkan dürbününü omzuna geçirdi. Şalvarının ipine soktuğu tabancasını bir kez daha yokladı. Güvenli bir geceyi nerede geçirebileceğini düşündü. Huzursuzluğu daha da arttı. Ev sahipleri yana çekilmesine rağmen dışarı çıkmadı. Kapının eşiğinde, yerinde dönüp durdu.

Hüseyin’in karısı, kendilerine zarar gelmemesi için Yado’yu yaştırtmak istedi. Tekrar yemek yiyip yemeyeceğini sordu. Cevap vermedi yaşlı misafir.

Hüseyin, “Misafirimsin Yado Ağa” diye araya girdi.

“Senden ben sorumluyum. Kılına bir zarar gelmez. Git rahat rahat yat! Sabah seni kaldırırm.”

Ayağını kapının eşiğine attı. “Bu misafirlik bana haram oldu” dedi.

“Haksızın öcü kendisini yaralar,” diye iç geçirdi. Misafirine küfür eder gibi baktı. Kendi cinsini yiyen sırtlanlara benzetti.

“Nereye gidiyorsun bu gece vakti Yado?”

Hüseyin'in yerini öğrenmek için bu soruyu sorduğunu sandı. Avucunu açık kapının sürgüsüne gömdü. Dönüp tiksintiyle baktı. Karşılıklı bakiştılar. Yaralanmış siyah yılan gibi ısıık çalarak fısıldadı: "Cehennemin yedi kat dibine!"

Kapıyı hızla çarparak çıkan Yado'nun ardından, "unutma ihanet ahını çürütür!" diye mırıldandı.

Ev sahibinin son söylediğı laf üzerine kapıya vurarak içeri giren Yado, gözlerini kısarak dışlarını birbirine geçirdi:

"Sen ne dedin Huso?"

Söylediğı lafın duyulmasından mahcup oldu. Her an üzerine atılacak gibi duran Yado'nun önünde küçülür gibi oldu. "Hiç" dedi, "bir şey söylemedim," deyip yutkundu. Misafirinden bir an önce kurtulmak istiyormuş gibi boynunu yana büktü:

"Yolun açık olsun Yado Ağa!"

Yado, kafasını düzenli aralıklarla salladı. Bir şey demeden kapıyı yine aynı şiddetle kapatarak karanlığın içine daldı.

"Adam evlat acısıyla, aklını atmaca pençesine vermiş," diyerek, kocasının üzerine yürüdü. "Hiç mi ağzını tutmayı bilmeyeceksin girdo (iriyarı)?"

Delirmiş gibi kendisine kızan karısına baktı. Başta itiraz etmeden dinledi. Karısının susmaya niyetli olmadığını anlayınca, "sus! Vır-vır etme!" diye bağırdı. Sıkıntıyla etrafında döndü. Kime söylendiğı belli olmayan küfürler etti. Kapının tokmağını yokladı. Fitili iyice kısalan gaz lambasını söndürdü. Gün boyu keçilerin önünde yorgun düşen çocuklarının üstünü örttü. Kafasını pencereden dışarıya çıkararak gecenin kalbine dayadı kulağını. Köyün çıkışında köpeklerin yoğun havlamasına ve boğuşmalarına kulak kabarttı. Ocak ayı başında kendilerine uğradıklarında hasta olan Zeki'nin perişan hâlini düşündü. Nerede olduklarını merak etti. Kötü hayaller kurdu. Canı sıkıldı. Vücudunu nedensiz bir titreme tuttu. Yado'nun evin etrafından uzaklaştığına iyice emin olunca, yatağı girdi. Karısını arkadan kucakladı. Kulağına hafifçe fısıldadı:

"Kaplan kuyruğıyla oynayan porsuğın sonu meçhuldür, cenyamın (karıcığım)!"

Hesap ve ölçülerin ortadan kalktığı bir tarzda orman derinliklerini, ağaç kovuklarını, taş altlarını didik didik arıyordu. İnsanlar arasındaki fiskoslara kulak kabartıp söylenenleri yorumlamaya çalışıyordu. Yollarda bulunan ayakkabı izlerinden, geçenlerin kimlikleri, adresleri ve kaç kişi oldukları hakkında tahminde bulunuyor, doğruluğundan emin olduğu bilgileri derhal ilçe karakoluna iletiyordu.

Yaşlı ve yorgun adam, at sırtında nice teptiği yolda eli boş bir biçimde ilçe yoluna düştü. İlçenin içine girmeden önce, şalvarındaki tozları özenle silkeledi. Bazı yerlerde kalan izleri de tükürüğüyle ıslatarak ovdu. Birkaç yaş izi dışında şalvarı temizlendi. Ceketindeki iz hakkında yorumda bulunan yüzbaşının lafı aklına gelince, ceketinin dikilen yerlerinden dışarı çıkan dikiş ipliklerini yırtık yerlerinden içeri iterek, ceketine düzgün bir görünüm vermeye çalıştı. Atını direkt ilçenin dışında olan karakola sürdü. Savunma hendeği kazan askerlerin kendisine silah doğrultmasıyla, eli başının üstünde askerlere yanaştı. Üst baş aramasına tabi tutuldu. Karakoldan dışarıya çıkan yüzbaşının müdahalesiyle arama yapan askerler yaşlı adamı bıraktılar.

Yüzbaşı gülererek Yado'yu karşıladı. Oğlu yaşındaki yüzbaşının ellerine eğilerek tokalaştı. Karşılıklı hâl hatırdan sonra karakolun içine girdiler. Yüzbaşı yaşlı adamın getireceği yeni bilgileri bir an önce öğrenmenin sabırsızlığıyla yanıp tutuştu. Gözlerindeki şeytani ışığa soğuk, alaycı ve ciddiyetsiz sırtması eşlik etti. Operasyonlardan önce ve sonra subaylarıyla toplantı yaptığı çalışma masasındaki döner koltuklu sandalyesine oturdu. Şapkasını iki avucu içinde sıkarak büzülen yaşlı adamı tepeden tırnağa süzdü. Sonra da bir şey söylemeden sadece elini uzatarak, oturması için masanın diğer tarafındaki sandalyeyi işaret etti.

“Eksik olmayın kumandanım,” diyerek oturdu. Oturduğu yerde büzüldü. Onca hizmete karşın oturduğu yeri kendisine layık görmü-

yordu. Ömrü boyunca kendi isteğiyle hiçbir zaman uğramadığı devletin resmî makamlarına, gençlerin ölümü için bilgi verme hizmetinde bulunuyordu. Gözlerini yüzbaşının cilalı saçlarının altında bir türlü seçilemeyen tuhaf, küçük ve çirkin surata dikerek yutkundu.

Ayağının birini önündeki masanın üstüne atarak belli periyotlarla salladı. Elini palaskasına sokarak, Yado'ya bakmadan konuştu:

“Ee, anlat bakalım” diye acele etti. “Yediklerin içtiklerin sana kalsın, gördüklerini anlat bakalım! İki haftadır senden ses seda çıkmıyor.”

Yüzbaşının boynundaki kabartmalara baktı. Köy meydanlarına topladığı çala çocuk, kadın ve ihtiyar demeden herkesi meydan dayğından geçiren kırmızı yüzlü adamın, yılan gibi soğuk davranmasına fena hâlde kin duydu. Hizmetlerine rağmen kendisine neden değer vermediğini bir türlü anlayamıyordu. Gövdesinin üstünde koca bir dağ gibi ağırlaşan başını ovdu.

“Ne olsun kumandanım?” diye omzunu kaldırdı. “Bir hafta önce Qujıman'a doğru indiklerini öğrendim. Ama oradan nereye gittiklerini tam olarak bilmiyorum.”

“Orası baraj kıyısıdır Yado Ağa, oraya inmezler. Pekiyi sayısını öğrendin mi moruk?”

“Vallahi kumandanım, sayılarının yedi olduğu söyleniyor. Brastik'ten Ulukale'ye dönen yolda toplu mekap ve esen ayakkabıların izleri vardı. Bu ayakkabı izlerine bakılırsa, söylenti doğrudur.”

Köylülerden duyduğu söylentileri abartarak anlattı. Azar işitmek için kesin olarak yerlerini tespit edeceğini de ekledi.

Köylülerden bahsedince köpürdü. “Yado Ağa, Yado Ağa” diye elini masaya vurdu. Masanın üzerinde salladığı bacağına aşağı indirdi.

“Bana somut bilgi getir; Dersimlilerin yalanlarını değil! Dersimliler, yalan ve kanla besleniyorlar. Bunların laflarını bana anlatma!”

Sinirlenmesiyle birlikte başını önüne koyan adamı tepeden tırnağa tekrar süzdü. Hem müşfik, hem sert ve hem de sessiz olan yaşlı adamdan da Dersimlilerden de nefret ediyordu. Kırmızı yüzlü adama göre Osmanlı'dan beri devlete taş atanların saygı gördüğü bu diyarda, tekrar baş gösteren hareketi yok etmek için, 1938'de

yarım bırakılan işin tamamlanmasından başka çıkar yol yoktu. Yıllardır içinde olmasına rağmen, üstelik hem öldürüp hem de işbirliği ettiği bu halkı anlayamıyordu. Karşısında oturan adamın köyü de dahil Tağar ve Aliboğaz'daki tüm köyler sürgün edilmişti. Üstelik 1926'daki Qoçan direnişini başlatan aşiretin bir ferdiydi. Bir dönem devlete karşı savaşan, aşiret ve ailesinin üçte birinin yok edildiği, geri kalanların da sürgüne gönderildiği, devletin hiçbir zaman güvenmediği adam, neden devletin kucağına oturuyordu? Her ne kadar evlat intikamı almanın ateşiyle kavrulsa da bugüne kadar hangi bilgiyi doğru getirdi?

Yado'nun öksürmesiyle kendine gelen kırmızı yüzlü adam, İl Valisi Kenan Güven'in kurmaylarıyla yaptığı son toplantıda söylediği sözü hatırladı.

"Oğlum, bir Dersimli kiralınır ama asla satın alınamaz. Bunların devletle en koyu dostluğu altında güçlü bir düşmanlık yatar. Sadece işleri düştükleri zaman devletin kapısını çalarlar."

"Kiralınır ama asla satın alınamaz!" diye mırıldandı.

Düşteymiş gibi söylediği lafa, Yado, "buyrunuz kumandanım" deyince kendine geldi ama cevap vermedi. Bir ay önce, il genelindeki subayların yaptığı toplantılarda alınan notları önüne çekti. Köylerde silah toplama ve her köye zorla cami yaptırma başarısız olunca, yeni tedbirler başlığıyla alınan kararlara baktı. Kararlarda, o yörelili olan hiçbir öğretmen, Dersim sınırları içinde görev yapmayacaktı. Sadece uzun bir dönem boyunca devletle çalışan iki öğretmen hariç. Biri kendi bölgesi olan Celedor köyünde, bir diğeri ise Mazgirt'te görev yapıyordu. Vali'nin öğretmenlerin bıyıklarını kesmesini de anlamlı bir karar olarak buluyordu. Zorla cami yaptırmanın Müslümanlıkla ilgisi olmamalarıyla birlikte hangi dinde olduğu dahi belli olmayan bu halka kabul ettirilemeyeceğini düşünüyordu. Üstelik Ziyaret Köyü'ne yapılan caminin köylüler tarafından ahır olarak kullanıldığını da duyduktan sonra, bu gibi kutsal yerlerin kirletildiğini düşünüyordu. Bu da günahı. Bu günahın ve balını kendisi de çekiyordu. Birkaç kez tayin istemesine rağmen, bu girişimi geri çevrilmişti. Batıya tayin olmanın ve rütbe almanın tek

çıkart yolu adam vurmaktı. Bu açıdan Yado gibi birini, kendisi için güvenilir olmasa dahi, denemeye değer görüyordu. Bu da kendisine bir şans getirebilirdi. Gerek devletin resmî politikaları, gerekse de bölgede izlenen özel politikada, "iti ite boğdurma" yöntemi esas alınıyordu. Bu politika, tarih boyunca sayısız kez denenmiş ve her seferinde kazançlı çıkmıştı.

"Mına korum be! Herkes kaderine ve yaptıklarına layıktır" diye mırıldandı. Elindeki kalemi dosyaların üstüne fırlattı. Alnını ovdu. Pencereden dışarıya baktı. Badem ağaçları ve çam fıstıklarına baktı. O yıl özellikle bademler çok iyi tutmuştu. Canı istedi. Kapıdaki eri çağırdı. Topuklarını birbirine vurarak içeri giren emir erine, "oğlum, bana en taze çakalalardan getir" diye sırttı.

"Biliyorsun ben her şeyin en tazesini yerim. On dakika içinde burda olmazsan, Allahıma domaltırım!"

Yüksek sesle, "emredersiniz komutanım" diyen sıksa asker, geri döndüğü an, koltuğa büzülen yaşlı adama yarım bir bakış fırlattıktan sonra hızla dışarı çıktı.

İhtiyara döndü, "sence bu bölgeye neden gelmişler?"

"Her şeyin en tazesini yerim" lafıyla meşguldü, cevap vermedi. Kırmızı yüzlünün köy meydanlarına topladığı halk içinde özellikle genç kadınlara yönelik davranışları hatırladı. Şalvarları içinde silah sakladıkları iddiasıyla, genç gelin ve kızlar oldukları yerde saatlerce hoplatılırdı. Konuşmaktan ve karşı çıkmaktan utanan yörenin kadınları, askerlerin gözetiminde yapılan bu onur kırıcı uygulamayla, komik bir sirk hayvanı gibi daire içinde yorulana kadar oynatılırdı. Üstelik büyük zevk aldığı bu uygulamayı, köylerdeki herkes dahil; eş, kardeş ve çocuklarının gözlerinin önünde yapıyordu.

Kırmızı yüzlü adam sorusunu ikinci kez tekrarlayınca, "neye gelecekler ki, yine bizden adam vuracaklar," diye cevapladı.

"Amma da abartın ha!" diyerek yerinden kalktı. Etrafında gezindi. "Bunlar yine toparlanıyor moruk! İzin vermemeliyiz. 1983 yılında durumları iyice kötüleşti ama son beş altı ay zarfında önemli darbeler almalarına rağmen katılım var. Aldığımız istihbaratlara göre eylemlere hazırlanıyorlar. Şu anda il sınırları içinde 100'den

fazla silahlı şaki var. Bu da azımsanmayacak bir sayı. Bu sayıyla eyleme geçerlerse işimiz zora girer.”

“Sanmıyorum kumandanım. Bunlar tükenmek üzereler; birkaç kişisi kalmış!”

Kafasını salladı. “O kadar kolay değil moruk” dedi. “Bunlar bu bölgede kök saldılar.”

Tekrar masaya oturdu. İl Jandarma Komutanlığı’nın kendilerine gönderdiği raporu önüne aldı. İsim, konum, katılma tarihi, fotoğraf ve bölgelere göre faaliyet dağılımını gösteren bilgilere bir kez daha baktı.

“Sence bölgede kim var?”

“Bölgede Zeki, Şahin ve Zeynel vardır.”

“Bunların gerçek isimlerini biliyor musun? Komutanları kimdir?”

“Vallahi kumandanım, Zeki başkumandanlarıdır. Osman da kasaplarıdır. Zeynel nöbetçileridir. Şahin sazcılarıdır, Kilise Köyü’ndendir. İsmi de Kenan Bozkurt’tur. Diğerlerinin isimlerini de kimse bilmiyor. Bilmek de mümkün değil çünkü gizli tutuyorlar.”

Dudaklarını bükerek sinirlendi. Masanın üzerindeki dosyayı diğer tarafa itti. Tekrar ayağa kalktı.

“İstihbaratları iyi toplamıyorsun Yado” diyerek, başparmağını salladı, “devlete düşman, yalancı, dedikoducu olan şu Dersimlilerin lafını getirme bana!” dedi. Yutkundu.

“Bana getireceğin bilgiler söylenti değil, net olmalıdır. Onları ya uykuda ya da yemek yerken çevirmeliyiz. Yani yılanın kafasını su içerken ezmeliyiz.”

Çocuk gibi azarlanması fena hâlde zoruna gitti. Kendisine bir türlü değer vermeyen ve saygı göstermeyen kırmızı yüzlüye kin duydu.

Hayatının son güneşleri batan, umutları solan ve yüreği intikam ateşiyle kor gibi yanan yaşlı adam için tarih, bir kez daha tekerrür ediyordu. Devletin sadece aklına öldürme geldiği zaman hatırladığı arkasız, öksüz, yaralı ve yorgun halk, gücünü dışarıdaki düşmanına değil; yakınındaki komşusuna ya da aşirete gösteriyordu. Yüzyıllar boyunca kene gibi yakasına yapışan yoksulluk ve cehalet, kendisini

düşmanın elinde zevk veren bir oyuncak hâline getirmişti. Devlet istediği zaman en yakın akraba aşireti arkasına alarak, kardeş bir aşirete ya da halka karşı kullanıyordu. Bölgenin yerli halkları olan Ermeni, Süryani, Keldani, Ezidi gibi Hristiyan halkları boğazlarken Şafii Kürtler kullanıldı. Kürt isyanlarında yine Kürtler kullanıldı. Bu da yetmiyormuş gibi Alevi ve Sünniliği ustaca kullandı. Şeyh Sait kaderine isyan ederken, Seyit Rıza seyirci kaldı. Seyit Rızalar şafakta boğazlanırken Şeyh Saitler çaresizce seyirci kaldı. Bu da yetmiyormuş gibi darağacına götürülen yaşlı pirin ipini çeken cellat yine kaderine ve tarihine küsmüş Şafii bir Kürttü. 1926'daki Koçan isyanını başlatan Qoçuşağı, diğer Dersimlilerden yardım almadı. Sonra boğazlanmaları aceleyle değil sırayla gelen diğer Dersimli aşiretlerin yardımına bu kez Qoçuşağı gidemedi.

Kendisine yönelen her öfkeli ateşi, maşayla tutmada usta olan Osmanoğulları için ateş söndüğünde de maşayı kenara atmak bir devlet geleneği haline gelmişti. Saltanatını mazlum halkların boğazlanması üzerine kuran Osmanoğlu, yeni bir yangında kullanılacak maşa bulmakta da asla zorlanmamıştı. Yurt sevgisi olmayan bir ulusun çaresiz, acılı yaşlısı, yeni ve modern ateşi söndürmede talihsiz bir şekilde, döner sandalyede dudaklarını yalayan kırmızı yüzlü Osmanlı torununa maşa olmuştu.

Direnen bir aşiretin bireyi ve bu direnişte odun ve taşla devlete saldıran yaşlı adam, zavallı bir şekilde kendisine ihanet ediyordu. Yenilmişlik ve zulmün elçisi olan ihanet; inkâr, değersizlik ve teslimiyeti kabul etmeyle derinleşiyordu.

Yaşlı adam sadece her iki kavgada yenilmemişti. Aynı zamanda kendisini de inkâr ediyordu. Bir taraftan evlat acısı ve onun intikam hırsı, diğer taraftan da soyunu gözlerinin önünde boğazlayan, kadınlara zevkle tecavüz eden, Aliboğaz'da yorulup kalan hastaları uçurumlardan atan, çocukların kafalarını gövdelerinden ayıran zebanilerin kanlı ve kirli marifetlerine, daha hayatın baharında çaresizce ve ağlayarak tanık olmuştu.

Yeryüzündeki ufak bir toprak parçasını dahi kendilerine mezar etme hakları bile ellerinden alınmıştı. Sadece kendilerine isimsiz ve

adressiz ölmek hakkı verilmişti. Gerisi de sürgün yollarında dinini, ismini ve tarihini unutarak zorla başka bir ulusun ferdi oluvermişti. Ne var ki sadece tarih değil, yaşamda bir kez daha acı bir dramla tekerrür ediyordu. Gönüllü bir şekilde vicdanını, kanlı ve kirli pençelerin insafına teslim etmişti.

Domuz dışkısı kadar değeri olmayan önyargılar, kül olmuş yaşlı adamın ocağına dokuz adet öksüz torun bırakmıştı. Çevredeki insanların ve rakip gördüğü aşiret üyelerinin iğneleyici bakışlarını gururuna yedirmeyecek kadar onurlu olan çaresiz adam, yüce gönüllü bir şekilde bu onurunu teslim etmişti. Kendisi için artık dönüş yolu yoktu. Silahını açıkta kuşanmış ve atına binmişti. Düşmanlığın sonunun nereye varacağını kendisi dahi bilmiyordu.

Kefensiz mezara dönüşen diyarda, ölülerden dahi intikam alan devlet, ölüleri duasız ve kefensiz kurda, kuşa ve çakala yem eden dinî bir inanç, ibadet için zorla cami yaptıırıyordu. İslam denen inanca sığınan bu insanlarda şefkat ve bağışlama olmadığını; sadece zor, baskı ve nefret olduğunu yaşadığı acı yenilgilerle tecrübe edinmişti. Soyunu kurutmaya gelenlerin ellerinde sadece kılıç değil, aynı zamanda şeyhülislamın fetvasıyla kâfir ilan edilen ve katli vaciptir emrini buyuranın Kuran olduğuna da tanık olmuştu. Bunun için de yüzbaşının dayattığı her şartı kabul etmesine rağmen, namaz kılma ve ramazan orucunu tutma baskısını kabul etmemişti.

“İlçe sınırları içinde dört değil, on iki kişinin üstünde şaki var. Neden uzun süredir bu bölgedeler orasını bilmiyoruz. Ama önemli bir şey peşindeler. Bir kere bölgedeki komutanları Zeki değil, Kureyş dedikleridir. Kureyş kodlu Hayrettin Bakış, örgütün yazar çizer takımının başındadır. Ve şu anda ilçe sınırlarımızla Hozat arasındaki bölgededir. Denge Partizan (Partizanın Sesi) denen gazete paçavrasını bu çıkartıyor. Cihan kodlu Kâzım Çelik’le yetkileri at başı gidiyor. Ama bu en tehlikelilerindendir. Bölge halkı içinde çocuğundan ihtiyarına kadar kendisine hayranlık duyulacak kadar çok seviliyor. Senin Müslüm’ünü, Hayri’ni, Yusuf’unu (Qavır) ve Mahmut’unu bu açığa çıkardı.”

İhtiyarın renk değiştiren yüzüne baktı. Uzun bir iç çekti: “İlk düğüm, olayın ikinci gününde Ali adlı şakinin mezarını kazan ve onlara kuryelik yapan Müslüm’ün ellerinin titrediğini gördüğü an çözüyor. Mezarı kazan halkı dikkatlice dikizlemiş. Müslüm’ün bu hâlini görünce, ‘kaz kirvem, kaz! Yoldaşının mezarını iyi kazıyor-sun!’ deyince, sizin korkak Müslüm’ün ayakları kırılıyor. Olayın asıl yüzü bu gelişmeden sonra ortaya çıktı.”

Yeni gelen fotoğrafların içinde Kureyş’in hapishanede çekilen fotoğrafına dikkatlice baktı. Fotoğrafta avını kollayan bir şahin gibi süzen gencin bakışlarından ürperdi.

“Bu hem örgütü yazı alanında besliyor, hem söylediklerini hayata geçiriyor. Asıl tehlikeli olanlar bu tiplerdir.”

Ağzı açık kendisini dinleyen Yado’ya tekrar döndü:

“Bölgede bulunanların gerçek kimliklerini önemli oranda tespit etmiş bulunuyoruz.”

İsimleri alması için kâğıt ve kalem verdi.

“Hayrettin Bakış’la beraber, yine en tehlikelileri Hüseyin Tosun, Çingene bozuntusu Rüstem kodlu Rıza Sökmen, Tercanlı Zeki kodlu Ağa Şimşek, Ramazan kodlu Hüseyin Demir, Erzincanlı Osman kodlu Metin Kaya...”

Osman’ın ismini duyunca, heyecanlanarak yüzbaşının sözünü kesti. Yerinden fırladı. Zazaca anlaşılmaz bazı şeyler söyledikten sonra, tekrar yerine oturdu. Osman’ın gençlik fotoğrafına baktı. İntikam almak için ailesinin adresini istedi.

Sözünün zamansız kesilmesinden hoşlanmadı. Zazaca konuşmasına Yüzbaşı kızdı. Kendi dilinde ne söylediğini öğrendikten sonra Türkçe dışında herhangi bir dille konuşmayı yasakladı.

“YadoAğa, intikamın kuralını sen değil biz belirleriz!” diyerek, sestonunuyükseltti. İhtiyaradamcevapvermeyince, konuşmasınadevarmetti, “Toptaşı Cezaevi firarisi olan Memo kodlu Hıdır Aykır, Mazgirtli Ali Kaya Doğan, Bingöllü Zeynel kodlu diye biri var. Bunun gerçek ismini bilmiyoruz. Yalnız bir spor kulübünden geldiği söyleniliyor. Ayrıca Derya ve Alev kodlu iki kadın Bir de Kenan kodlu bir erkek daha var. Bunlar hakkında şimdilik hiçbir bilgimiz yok.”

Kafasını dosyanın üzerinden kaldırdı. Yaşlı adamın elindeki kâğıdın boş olduğunu görünce daha da sinirlendi. Neden yazmadığını sordu. Okuma yazma bilmediği cevabını aldıktan sonra, oda nöbetçisini çağırarak, iki çay getirmesini emretti.

“Taşdıkları silahların markasını öğrendin mi?”

Yüzbaşının verdiği bilgilere hayran kaldı. Kendisinin hiçbir şey yapmadığını düşündü. Silahların markasını tek tek olarak bilmediği için kestirme cevap verdi:

“Makinelileri var kumandanım.”

Verilen cevaba sinirlendi ama bir şey söylemedi. Huzursuz bir biçimde yerinden kalktı. Odanın içinde dolaşarak tabancasını yokladı. Sorumluluk alanına girdiği bölgede eylem yapılmasından korkuyordu. Birkaç kişiyi vurmak için yanıp tutuşuyordu. Böylece nefret ettiği bölgeden ve bölgenin halkından kurtulur, batıya tayinini çıkartabilir ve rütbe alabilirdi. Oturduğu koltuğa gömülen Yado’nun yağ bağlayan ceketinin yakası gözüne ilişince, yüzünü buruşturdu.

“Bu işi başaracak mısın moruk?”

“Olacak kumandanım, olacak! Biraz sabırlı olman lazım! Zaten bunlara en önemli desteği Reskanlılar veriyor. Ve bu işin yatağını da Uskex yapmaktadır. Bence bunlar bu çevredeler. Buradaki destekçilerini bir içeri alıp kodese yatırırsanız çok önemli bilgiler elde edersiniz. Bertal’ın oğlu geçen sefer bir silah deposu verdi. Şimdi alınırsa bir depo daha vereceğinden eminim. Cafer ve İsmail’i özellikle almak lazım! Hatta onların yerlerini dahi bilirler.”

Yado’nun kendi işlerine karışmasına kızdı:

“Orası bizim bileceğimiz iş Yado Ağa. Sen kendi işine bak! Kaç tanesini tutuklayacaksın bunların? Hepsi de destek veriyorlar. Senin amcaoğlu Cemşi Ağa’nın çocukları dahi onlara yaltaklanıyorlar. Kimi alacaksın, kimi almayacaksın? Zaten cezaevleri dolup taşıyor.”

“En azından Uskex’te birkaçını almak lazım!” dedi.

Qavır’ı bu köyde teslim eden adamı öğrenmek istiyordu bu bahaneyle. “Sen hele bana, bir de telsiz ver kumandanım! O zaman işlerimiz daha iyi yürür. Ânında size bilgi iletirim.”

Ellerini masanın üstüne koyarak yaşlı adamın yüzüne alaycı bir ifadeyle baktı:

“Pekiyi Yado Ağa, vereceğim sana ama devletin malını kullanmayı hak etmek de lazım, öyle değil mi?”

Yaşlı adam, kafasını önüne koydu. Uzamış turnakları arasına giren kirlerle konuşuyormuş gibi dudaklarını oynattı.

Yüzü, tıpkı sır vermeyen durgun göller gibi hareketsizdi.

İlk denk gelen koltuğa boş bir çuval gibi bıraktı kendisini. Hayatında ilk kez geldiği büyük bir şehirde kaybolmanın korkusu ve polise yakalanmanın endişesiyle tedirgindi. Pastanenin yerini bulması kendisi için bir başarıydı. Çünkü uzun süre adres sormuştu. Krokilerde belirlenen yeri görememişti. Pastaneyi evi gibi kendine yakın ve tanıdık buldu. İnce bileğinde katır nalçası gibi sarkan Seiko beş saatine baktı. Görüşmeye daha on beş dakika vardı.

Genç garsondan, önce bir porsiyon kadayıf tatlısı, peşinden vişne suyu ve bir bardak su istedi. Daha siparişleri gelmeden masanın üstündeki tabaklarda bulunan iki selpak mendili cebine koydu. Birini de eline aldı.

Garson, arka kısımdaki kadın müşterilerle ilgilendiği için siparişlerini unuttu. Görüşme saati yaklaşınca, yerinden hafif kalkarak yüksek sesle tekrar sipariş verdi. Fazla sürmeden siparişler masanın üstüne konuldu. Vişne suyunun tadını merak etti. Önce vişne suyunun tadına baktı. Hayatında ilk kez içtiği meyve suyunun tadı hoşuna gitti. Dilini art arda şapırdattı. Gelen tatlıyı verilen tarif üzerine yavaş yavaş yemeye başladı. Suyu yarısına kadar içerek üstünü selpak mendille kapattı. Özellikle kadayıf tatlısı, su ve vişnenin şifreli randevuya malzeme olduğunu merak etti.

Süre dolunca, sihirli bir söz gibi belleğinde kaydettiği şifrenin sözlerini, kısık sesle tekrarlardı. Heyecandan dili kurumuştı. Görüş-

me ânını düşününce heyecandan soluğu kesilir gibi oldu. İki resmi polisin pastane önünden geçişini dikkatle izledi. Korktu. Aklına bir sürü soru üşüştü. Bir aksilik çıkması durumunda, babasının kendisini okula göndermeyeceğini, hem üvey, hem de öz annesinin kısa sürede aklını kaybedeceğini düşündü.

Omzuna dokunan yabancı bir elin etkisiyle irkildi. Garson iğneleyici ve mekanik bir sesle:

“Gakkom, kalk, kapının önünde otur! Burada müşteriler oturacak” dedi.

İki kadını işgüzar bir sesle, iki büküm olmuş şekilde masaya buyur etti. Sol suratında yama gibi duran sedef hastalığının izini, İttihat ve Terakki üyelerininkine benzeyen bıyıkları kapatmıştı. Bıyığını burkarak muzipçe bir hava içinde, tek ayağı üstüne yaslanarak diğer ayağını oynattı. Yumurta topuk, sivri uçlu siyah ayakkabılarıyla dönüyormuş gibi sallandı. Siyah şalvarı üstüne bağladığı beyaz puşunun saçaklarını tespih tanesi gibi salladı. Genç kadınları yiyecekmiş gibi baktı. Sahibini uzun süre görmeyen köpekler gibi, kuyruk sallayarak, sipariş aldı. Özellikle de makyajdan yüzü bir resim tablosunu andıran genç kadınla daha fazla ilgilendi.

Cemal, gösterilen masaya oturdu. Masaya otururken de, “ablamı bekliyorum,” diye mınıldandı. Pastaneye gelen yeni müşterileri dikkatlice inceledi.

Çok geçmeden iki kadının yanına genç bir kadın daha oturdu. Genç kadının terli ve boyalı derisinin üstüne seyrek sarı saçları dökülmüştü. Saçları, içe gömük sivri alınının üstünde bulunan düzensiz bir püskül meydana getiriyordu. Kalkık dudaklarıyla gülümsediğinde yaşlı atın dişlerine benzeyen kocaman dişleri ortaya çıkıyordu. Pastanede bulunan hiçbir, hayaline oturttuğu kadına benzemiyordu.

Süre dolmasına rağmen kimse yanına gelmedi. Zıyan olmasın diye tatlısını yedi. Geri kalan vişne suyunu da büyük bir iştahla içti. Kureys’in uyarısını hatırlayınca, yedek randevuya hazırlanmak için yerinden kalktı. Randevu yerinde beş dakikadan fazla kalınmaması gerektiğini kendisine tembihlemişti. Hesabı ödedi. Dışarı çıktı. Kaybolmamak için Gazi Caddesi’nde önceden belirlediği market ve

trafik lambası arasında dönüp durdu. Sekiz kez gidip geldikten sonra ikinci görüşme süresi doldu.

İçeri girerek farklı bir masada oturdu. Aynı siparişleri farklı bir garsondan istedi. Çok hoşuna giden meyve suyunu yudumlamaya başladı. Kadayıf tatlısını yavaşça yemeye başladı. İçeriye giren orta yaşlı çifte baktı. Elinde çanta olan köylü bir genç, yan masada oturan iki köylüsünün yanına oturdu. Plastik bidona konulan salamura peynirini yaşlı adamın kenarına koydu. Yaşlı olan köylü, yağmurun yeterince yağmamasından dolayı ekinlerin iyi yetişmediğini, davarın hastalığından dolayı iyi verim alamadığını ve peynir fiyatlarının düşük olmasından yakınıyordu.

Köylülerin kendi aralarındaki konuşmalarını dinlerken, elinde çanta olan kumral, uzun boylu bir kadın içeri girdi.

Genç kadın, elindeki çantayı değerli bir mücevher taşır gibi dikkatlice tutarak, pastanenin üst köşesine oturdu. Oturanları ve masaların üstünü dikkatlice süzdü. Tek başına oturan çocuğun masasına en son baktı. Masa üzerindeki bardakları ve tatlıyı dikkatlice süzdü. Sipariş almaya gelen garsonun söylediklerine cevap vermeden masaya yanaştı. Tüm mizacını ortaya seren narin bir gülümsemeyle, oturan çocuğa seslendi:

“Tatlım!” diye yutkundü.

Yüzünde bahar tatlılığı vardı. Koyu mavi gökyüzünü andıran gözleri yakut gibi ışıldıyordu. Başı gövdesine göre küçük olmasına rağmen, alnı koca ve duru bir dolunayın aydınlığını andırıyordu. İçindeki aydınlık, güzellik, derinlik ve gizemlilik alnına yansımıştı. Pelür kâğıdı gibi ince ve sade dudakları, yanaklarına güzel vahşilik katan gamzeleriyle ahenkli bir uyum içindeydi. Saçlarını, ensesinde ince bir topuz gibi bağlamıştı.

“Keban’a tren nereden kalkıyor?” diyerek, ayakta bekledi.

Cevap alamayınca da devam etti: “Yerini biliyorsan bana yardımcı olabilir misin?”

Alnını kaplayan iri ve şaşkın gözlerle kendisine bakan çocuktan cevap alamadı. Çocuğun alnında oluşmuş ter damlacıklarını endişeyle seyretti. Bir şeyler söylemek isteyip de söyleyemeyen dilsiz in-

sanlar gibi peş peşe yutkunmasından bir anormallik olabileceğinden şüphelendi. Tedirgin bir ses tonuyla, aynı soruyu yineledi. ”

Heyecandan vermek istediği cevabı unuttu. Ellerini deniz kıyısı gibi terleyen alnına götürdü. Sonra da kâğıdı almak için elini cebine uzattı. Daha kâğıdı çıkarmadan saatine bakan kadın, istenmeyen bir tedirginlikle pastaneden çıkmaya yöneldi. Cebinden çıkardığı terli ve buruşmuş pusulayla kadının peşine düştü.

“Abla!” diye yutkundu. Heyecandan bacakları titriyordu. Genç kadın kendisini dinliyormuş gibi kayıtsızca yavaşıladı.

“Keban’a trenle değil, yaya gidiliyor. Gelin sizi götürüyüm!”

Şifre tamamlanmayıncaya kadar, sanki söylenenler kendisiyle ilgili değilmiş gibi kayıtsızca davrandı. Cevabı mercan çiçeği gibi sakince dinledi. Yüzü, tıpkı sır vermeyen durgun göller gibi hareket-sizdi. Gözlerini kapatarak ellerini gömleğini dolduran göğüslerinin üstüne götürdü. Derin ve uzun “of”lar çekti. Ruhunun güzelliğini açığa vuran ve sevinçten ağlamayı andıran gülücükler saçtı. Arkadaşlarına duyduğu özlemi, hiç tanımadığı çocuğa gösterdi:

“Canım” dedi. Karşısında yutkunarak duran çocuğun kafasını göğsüne bastırdı. Randevu ânında sarılmanın doğru olmadığını bildiği hâlde, utanarak kendisini geriye çeken çocuğun kafasını, sıkıca karın boşluğuna bastırdı. Fısıldamaya benzeyen ağlamaklı bir sesle konuştu. Kesik ve kopuk tarzda mırıldandı:

“En sonunda kavuştum size haaa! Aman Tanrım, kavuştum!”

Köylü çocuk, tanımadığı bir kadının kendisini kucaklamasını garipsedi ve utandı. Hayatında ilk kez parfüm kokusunu bu kadar yakından almıştı. Dudakları titreyen ve sessiz çığlıklar atarak billur gözyaşlarını inci gibi göğsüne döken kadına acıdı. Sevincinden ağlayan bir kadına ilk kez şahit oluyordu. Teselli etmek için bir şeyler söylemek istedi; ama uygun bir tek sözcük bulamadı. Depremden kurtulan bir çocuğun şokunu yaşayan genç kadına, “abla” diye seslendi.

Anka, yanağından göğsüne bir nehir gibi coşkun akan gözyaşlarını serçeparmağıyla sildi. Burnunu çekiştirdi. Anlaşılmaz şeyler söyleyerek mırıldandı. Dudaklarının titremesini kontrol etmeye çalıştı. Meraklı gözlerle kendisine bakan erkek müşterilere ve garsonlara

aldırmadan çocuğun kolundan tuttu. Sürükler gibi dışarıya yöneldi. Kasada oturan pastane sahibinin çağrısıyla kendisine geldi.

“Bayan, çocuk hesabını ödemedi.”

Anka, elini çantasına daldırdı. Paranın üstünü almadı. Hızlıca kapıya yöneldi. Köylü çocuğun kolundan tutarak insan kalabalığına karıştı.

İntikam, soğuk bir yemek gibidir.

Mayıs'ın gelmesiyle Tatar düzlükleri çiçeğe ve tomurcuğa boğulmuştu. Bozan'dan esen ince yel taze toprak kokusunu güneye taşıyordu. Serin akşam havası yağmur yüklüydü. Güneş yeni batmış, ortalık çiçeklere konan küçük sineklerle doluydu.

Aylar süren istihbarat çalışması somut sonuçlar vermişti. Yado, üç kişilik birliğin izine rastlamıştı. Birliği iki günlük bir takiple, gece konaklayacakları yere kadar izlemişti. Birlik, Eğinikliler'in çadırlarına girdiğinde, telsizle karakolla bağlantı kurmaya çalışmıştı. Fakat telsizi Hovik Tepesi'nde su içerken çeşmenin içine düşürmüştü ve telsiz bataryası çalışmıyordu. İlçenin yoluna düşmeden önce Karagedik Tepesi'nde son bir kez daha telsizle bağlantıyı kurmaya çalıştı. Çalışmıyordu telsiz, sadece cızırtı çıkarıyordu.

İhbarı gece olmadan bir an önce yüzbaşıya yetiştirmek.

İniş aşağı bıraktığı atına sıkıca tutundu. Dizginlerinden boşanan at, yokuş aşağı dörtlüye kalkmıştı. Kırmızıya çalan tüyleri terden renk değiştirmişti. Kasık bölgesi, karın altı ve ön gövdesi simsiyahtı. Yokuş aşağı inen atın sarsması sonucu, sağ eliyle atın arka eğerine sıkıca tutundu, sol eliyle de dizginleri kontrol etmeye çalıştı. Atın hızlı koşması rüzgârın etkisini artırıyordu. Atın üzerinde sevinçten nefesi kesilir gibi oldu. Rüzgârın savurduğu şapkasına dönüp bile bakmadı. Koşarak terleyen at, hızını daha da artırdı. Hızını artırıncaya da daha da hızlı dörtlüye kalktı.

Akşam sakinliğine gömülen Tatar düzlüklerinde kimse görünmüyordu. Neşeyle karışık tuhaf bir duyguya sahipti. Tatar tarlalarından geçmesine rağmen kimseye rastlamamıştı. Ama Çemişgezek'e bakan tepeye vardığında aniden Tatarlı duvar ustası Ali Bezar karşısına çıktı.

"Ohho, hayrola Yado Ağa!" dedi. Sigaradan çürümüş ve sararmış dişlerini açığa çıkaran bir gülümseme yayıldı yüzüne.

"Bu akşam vakti ne bu telaş?"

Açıktaki çalışmasına rağmen, duvar ustasının zamansız denk gelmesine bozuldu. Sorduğu imalı soruyla, yüzü kireç gibi bembeyaz kesildi. Yirmi metre ötede ancak atı durdurabildi. Alnındaki ter damlacıklarını sildi. Peş peşe burnunu çekti. Elini başına götürdü. Şapkasını nerede düşürmüş olabileceğini düşündü. Kendisini şapkasız çıplak hissetti.

Duvar ustası ve ailesinin firarilere aktif destek sağladığını biliyordu. Ağzı açık kendisinden cevap bekleyen adamı süzdü. İçten içe nefret duydu.

"Ali Ağa" diye tükürdü, "büyük oğlum ameliyat olacak. Yarın İzmir'e gidiyorum."

"Gece vakti Elazığ'a araba yokki" diye omzunu kaldırdı. Yado'nun kendisini ağa olarak görmemesine rağmen "ağa" demesi tuhafına gitmişti. İhtiyar adamın heyecanlı, tedirgin ve garip hareketlerinden neyin peşinde olabileceğini çıkarmaya çalıştı. Elindeki küreği yere bıraktı. Kalınca sardığı sigarasını tabakasından çıkardı. Atın üzerindeki yaşlıya da ikram etti, ama yaşlı almadı. Her hâlinden olağanüstü bir durum içinde olduğuna kanaat getirdi. Kurnazca laf almak istedi:

"Gel bu gece misafirim ol. Sabah erkenden arabayla gidersin. Nasıl olsa bizim araba Elazığ'a kalkan arabalara yetişiyor. Bu gece vakti acele etmene gerek yok ki?"

Yol almak isteyen atını sakinleştirmeye çalıştı.

"Allah insanı sizin gibi dostlardan eksik etmesin!" dedi. "Beklemeden gitmem lazım. Ha burada, ha ilçede kalmışım; hiç fark etmez."

"Sen bilirsin Yado Ağa. Benden söylemesi" diye cevap verdi.

Sakinleşemeyen atın yönünü ilçeye doğru çevirdi. Sesine zoraki bir gülümseme kattı:

“Haydi eyvallah! Geceye girmeden gitmem lazım. Atım ürküyor da!”

Duvar ustası, sadece, “hım anladım” diye kafa salladı. Yado’yu oyalamak için bir şeyler daha söylemek istedi. Beceremedi. Sadece yorgunluktan ve güneşten kuruyan dudaklarını yaladı. Çok önemli bir iş peşinde olduğundan emin oldu. Planlarını bozmak istedi. Atını dörtlüye kaldırıp ilçenin yoluna düşen adamı durduracak bir kelime aradı, bulamadı. Karagedik, Akirek, Eğinik ve Uskex sırtlarına doğru baktı. Kimse ortalıkta olmadığı gibi, ortalık sakindi de. Tepeler yavaş yavaş kararıyordu. Karanlık çökmek üzereydi.

Karakolun önüne vardığında at, yorgunluktan çatlamak üzereydi. Yere yakın olan karnı körük gibi inip kalkıyordu. Atın yularını yere atarak, karakolun kapısına koştu. Önüne geçip kimlik soran askerleri yana iterek, “ihbar var!” dedi. Kendisini durdurmaya çalışan askerlere kızdı. Acil bir şekilde karakol komutanıyla görüşeceğini söyledi. Mırıldanarak etrafına toplanan askerlere bağırdı. Kızarmış uykusuz gözlerle çevreye ateş fışkırır gibi öfke saçan yaşlı adamı durdurmak için uzman çavuş çağırıldı.

“İhbar var anlamıyor musunuz? Nerede bu karakolun yüzbaşı?”

Nöbetçi uzman çavuş, ağlar gibi yüksek sesle bağırarak yaşlı adamın kolunu tuttu. Heyecandan ve oç alma sevincinden tir tir titreyen, yaşlı ama gücünden hiçbir şey kaybetmeyen adamı durduramadı.

“Dur be amca komutanımızın toplantısı var!”

Çıldırarak gibiydi. Söylenen hiçbir şeyi dinlemeden yüzbaşının odasına kadar uzman çavuşu sürükledi. Bir uykuda sayıklar gibi, “önemli bir ihbar var, komutanı hemen görmem gerekiyor!” diye cevap verdi.

Yüzbaşı, gürültüler üzerine odasındaki toplantıya son vererek, koridora çıktı. Askerler arasında kendisini çekiştiren Yado’ya ve askerlere baktı.

Nefes nefese kalan çavuş, “vatandaştan ihbar var komutanım” dedi.

Heyecanlı bir sesle, "bırakın oğlum!" diye emir verdi. Şapkası düşen, yakası açılan, ağzı köpüklenen ve gözleri kan çanağına dönen ihtiyara baktı.

Yüzbaşının emriyle kendisini bırakan askerlerin arasından sıyrıldı. "Komutanım" diyerek, yüzbaşıya yanaştı. Önünde durdu.

"Komutanım, önemli bir ihbarım var!"

Yorgunluktan havada zor duran, durmadan titreyen ve ağzı kokaan yaşlı adamın önünde suratını ekşiterek bir adım geri çekildi. Askerlere çıkmalarını emretti. En son çıkan nöbetçi uzman çavuşu yanına çağırıldı, küfür etti. Durmadan aynı şeyi tekrarlayan Yado'ya döndü. Susması için birkaç kez uyardı. Susmayan yaşlı adamın yüzüne bağırdı. Hafif aralıklı olan odanın içinde toplantı yaptığı adamlara baktı, canı sıkıldı. Askerlerine küfür etti. Odaya girdi.

Yüzbaşı bir şey söylemediği hâlde peşinden sürüklenir gibi Yado'da içeri girdi. Odada Celedor'da öğretmenlik yapan Hamza Benler'le Sinsorlu Cafer Koçaslan'ı öldüren Sezai'yi görünce şaşırdı. Ağzındaki köpükleri temizledi. Karmakarışık bir ruh hâliyle titremesini durdurmaya çalıştı. İçerdekilerine selam verdi. Kimse selamını almayınca, bir kez daha yüksek sesle yineledi. Bir şey söylemeden önünden geçen öğretmene baktı. Şoke oldu. O güne kadar firarileri destekler gibi görünen öğretmenin kurnazlığına hayran oldu. Ama Sezai gibi biriyle de çalıştığı için nefret etti.

Öğretmen, verilen selamı almadı. Kendisini yere sokacak gibi tedirgin oldu. Yüzü, Venedik altını gibi sapsarı kesildi. Yaşlı adamın kendisini görmesinden fena hâlde korktu. Morali fena hâlde bozulmuştu. İçten içe karakol komutanına kızdı. Korkusunu belli ettirmemek içinde kendisine emin bir hava verdi. Gözlerini tavana dikerek, burnundan ejderha gibi kalın bir sigara dumanı çıkardı. Vedalaşmadan çıktı.

Karakol bahçesinin dışına çıktı. Yüzbaşıya küfür etti. Çünkü yüzbaşı, daha bağlılığı kanıtlanmayan Yado'yu istihbarat ilişkileri içine tedbirsizce sokmuştu. Yado, gibi yörenin köklü aşiretlerinden gelen, birçok dost ve düşmana sahip olan biri, kendileri için özel bir önem

arz ediyordu; ancak bağıllığı kanıtlanmadan yöredeki istihbarat ilişkileri içine sokulmasını da sakıncalı görüyordu.

Yaşlı adamın bu durumu, devlet tarafından Akçadağ Öğretmen Okulu'nda istihbaratçı olarak kazanılan öğretmene güvensizlik veriyordu. Öğretmene göre, Yado, deneme süresi boyunca da ayrı çalıştırılmalıydı. Ancak kan döktükten sonra yöredeki istihbarat ilişkileri içine alınmalıdır. Çünkü kan akıtmak, kişiyi bağlı kılacağı gibi, ebediyen uğruna çalıştığı güce de itirazsız bağıllığını sağlardı. Öğretmene göre, karakollar disiplinsiz çalışıyordu. Ve bu nedenden dolayı karakollarda sıradan görevlilerle çalışmak istemiyordu. Fakat Atilla Yüzbaşı'nın durumu farklıydı. Yüzbaşı, ordu içinde özel istihbarat biriminde çalışıyordu. Cunta'nın bir türlü başarı sağlayamadığı Dersim'de, mücadeleyi tasfiye etmek amacıyla Ankara tarafından 6 kişilik bir timle birlikte Vali Kenan Güven'in emrine verilmişti.

Cunta, Dersim'de öğretmenlerin dudakları kapatan bıyıklarını kestirmesine rağmen kendisinin bıyıkları ağzına dökülüyordu. Yine tüm Dersim kökenli öğretmenlerin Dersim'de hizmet vermeleri yasaklanırken, kendisi on yıl boyunca aynı köyde öğretmenliğe devam ediyordu. Tüm aksiliklere rağmen, zaman ve şans kendisinden yana çalışıyordu. Öğretmenlik mesleği yanında kuzu ve peynir tüccarlığını da yapıyordu. Böylelikle hem ceplerini daha fazla şişiriyor, hem hareket alanını daha genişletiyor, hem de toplumla olan ilişkilerini geliştirerek, kolay ve çok yönlü bilgi ediniyordu. Öğretmene göre tarih, karabasanlarla doluydu. O, bu karabasanların içinde mazlum halkının kül olmuş viranesinde yanmamış parsa topluyordu. Onların kanına lokmalarını batırıyordu. Akan her damla kan, lokmasını daha da büyütüyordu. En önemlisi de yorulmuş, bitkin, boynu bükük halkına ihanet etmekle kalmıyor, cellatlık yapanlara akıl almaz tavsiyelerde de bulunuyordu. Siste yürüyecek kadar kurnaz, dağda gezecek kadar sabırlı, öğretmenlik görevini yaparken dilini ustalıkla çalıştıracak kadar zeki ve becerikliydi. En önemlisi de bir kırlangıç kadar keskin ve hızlıydı. Geleceği görecektir kadar da uzak görüşlüydü. Halkına karşı tilki ve aslan politikası izliyordu. Kan döktürürken bir tilki kadar kurnaz, bir aslan gibi de merhametsizdi.

Yöredeki halk kendisinden şüphelenmesine rağmen kılmış somut bir ipucu yakalayamıyordu. Kureyş, birliğini iki ay öğretmenini peşine takmasına rağmen hiçbir somut sonuç alamamıştı.

Astekli Sezai, ilçenin yerlisiydi. Üç yıl önce Ali Karadağ'ın grubu tarafından öldürülen kardeşi Dursun Yıldız'ın cenaze töreninden döndükleri zaman, yaylaya giden ve Alevilere ait traktöre saldırarak, Sinsorlu Cafer Koçaslan'ı öldürmüştü. Askerî karakola yüz metre uzaklıktaki olayı, kardeşleri Nail ve Fatih'le birlikte yapmıştı. Taşla saldırdıkları traktördeki üç kişi ilçenin çıkışındaki tek Alevi ev olan Öztürkler'in evine sığınmışlardı. Fakat yaşlı ve hasta olduğu için kaçamayan Sinsorlu'yu, taşla kafasını ezerek öldürmüşlerdi. Karakol askerleri olaya seyirci kaldıkları gibi Sezai ve kardeşleri hakkında hiçbir hukuki işlem yapılmamıştı.

Devlet, kendisine karşı olan kesime karşı Sezai gibilerini beslemek, kullanmak ve gözdağı vermek için besliyordu. Devlet, 1982'de Ali'nin birliği tarafından ihbarcı diye öldürülen Sinsor muhtarı Xelili Gındo'nun olayı döneminde de Alevi-Sünni çatışması yaratmak için Astekli'yi kullanmak istemişti, ama plan tutmamıştı.

"Sen nasıl askerlerin yanında 'ihbar var' diyebiliyorsun? Ve sen nasıl izinsiz bir şekilde odamın kapısına kadar gelebiliyorsun?" Yado, yüzbaşının bağırmasını duymuyormuş gibi gözlerini karşı duvardan ayırmayarak, yere çömeldi. Heyecandan elinde tuttuğu sigarasını düzensiz bir tarzda elden ele değiştiriyordu.

Sinsorlu Cafer'in vahşi bir şekilde öldürülmesinden sonra bölge Alevileri derin bir üzüntü ve öfke içine girmişlerdi. Kendisi de bu öfke ve üzüntüden fazlasıyla nasibini almıştı.

Qoçuşağı Aşireti olarak baskı ve dayatmalara başkaldırarak ağır bir bedel ödeyerek kıyımdan geçmişlerdi. Devletle olan ilişkilerinde her şeyi kabul etmesine rağmen dinî dayatmayı asla kabul etmemişlerdi. Kendisine göre işlenen suçlar ağır ve tazeydi. Üzerinden zaman geçse de yaranın kapanmayacağını düşünüyordu.

Yazgı, yaşlı adamı kendi çarkları içine almıştı. Tarih kendisini feodal bir kinden dolayı, hem de aynı kökenden gelen akraba bir aşiretle olan husumetinden dolayı düşmanı ile işbirliğine zorlamıştı.

İhbarını getirdiği insanların yerini söylemesiyle hiç tanımadığı genç insanların, teslim ol çağrısı bile yapılmadan öldürüleceğini biliyordu. Belki oğlumun ölümünü savunan grup değil? Belki de oğlumun ölümüne karşı çıkmışlardı? Bunu bilmiyordu. Hiç tanımadığı insanlara karşı düşmanlık yapmak kafasını fena karıştırıyordu.

İsyan ettikleri dönem ağaç kovuklarında ve mağara karanlıklarında yerlerini tespit eden yerel milislere karşı duyduğu kin ve öfke aklına geldi. İhbardan vazgeçmek istedi.

Üç hafta önce misafir olduğu Dersim'in eski milletvekili Diyar Ağa'nın torunu Akirekli Haydar Ağa'nın lafını hatırladı.

"Yado, öç baldan da tatlıdır!"

Canı sıkıldı. Haydar Yıldırım'la olan tartışmasını gece yarısında noktalamıştı. 1938'den önce kan davalı olduğu aşiretin üyesi olan Haydar Ağa'yla fena tartışmış, evi terk etmişti. Buna rağmen evden çıktığı an Akirekli yaşlının söylediği, "İntikam, soğuk bir yemek gibidir" sözünü, günlerce düşünmüştü. Peşinden 1938'de kendisi gibi silahşor olan amcasının oğlu Cemşi Ağa'nın evine gitmişti. Çatışmadan sonra donan ayağı kesilen Cemşi Ağa, kendisine kızmış, küfür etmiş ve devletle çalıştığı için evinden kovmuştu.

1938'de birlikte silah çattığı, son ana kadar teslim olmadan direndiği, hatta sürgün için devletle yapılacak müzakerelerde bulunmak için kendisiyle birlikte Hozat'a elçi atanan can yoldaşı ve akrabası da kendisine sırt çevirmişti. 10 yıllık zorunlu sürgün yasasından sonra yine ikisi birlikte geri gelmiş, viran olan yerlerine hayat taşımışlardı. Ne var ki yazgıları bir kez daha ters dönmüştü. Yurtlarını bir kez daha terk etmişlerdi.

Ömrüne sürgün sığdırmış, sayısını hatırlamadığı kadar ölümlere tanıklık etmişti; hiçbir zaman kendisini bu kadar çaresiz, zavallı ve güçsüz hissetmemişti.

Kendisi sadece bir kurban değildi; hem haklı hem suçlu; hem mağdur hem mazlum; hem isyankâr ve hem de günahkârdı. Kolay değildi, basit bir hatayla bir kere sırtını tarihine, kaderine ve geleceğine döndürmüştü. Vicdanını, katliam gibi günahları durmadan tekrarlayanların eline vermişti. Hem de yaptıkları katliamlardan hiç

utanç duymayan, onu ahlaki erdem sayan, mağdur edilmişlerin ah-ları üzerine kurulan kanlı sofralara yeni kurbanlar ekliyorlardı.

Durmadan konuşan yüzbaşıya öyle bir ciddiyet ve doğallıkla ba-kıyordu ki, sanki kıyamet günü yargıcı gibiydi.

Yüzbaşı, put gibi hareketsiz çömelen ihtiyara avazı çıktığı kadar bağırdı:

“Yado, Türkiye Cumhuriyeti’yle kafa mı buluyorsun?” dedi. “Niye bana cevap vermiyorsun? Hani çok önemli bir ihbar getirmiş-tin! Nerede ihbarın?”

Omuzları düşmüş, gözleri kan çanağına dönmüş ve bağırان yüz-başıya cevap verme gücü dahi kalmayan ihtiyar adam, titreyen du-daklarını kontrol edemedi. Oyuncağı elinden alınan küçük bir çocuk gibi yüksek sesle ağlamaya başladı. Etrafında dönen, kendisini sakin-leştirmek için bağırان, tehdit eden ve gönlünü almak isteyen yüz-başıya aldırmadan doyasıya ağladı. Önceden sardığı sigarasını yaktı.

Yüzbaşı, su ve çay istedi. Yaşlı adamın durumundan hiçbir şey anlamadı. İçine düştüğü durumun nedenini, ihbarın kesinliğini bir an önce öğrenmek için sabırsızlandı. İnat edip konuşmayan ihtiyarı konuş-turmanın yollarını aradı. Sesine yumuşak, yağcı ve yapmacık bir ton verdi:

“Senin gibi güçlü bir adamın bu duruma düşmesine üzüldüm. Ağa ve bey adamlarsınız. Güçlü ve soylusunuz. Bu ne hâl Yado Ağa? Bu tarzla mı oğlunun intikamını alacaksınız?”

Getirilen sudan bir yudum içti. Çaya dokunmadı. Kuruyan du-daklarını diliyle ıslattı. Omzunu kaldırdı:

“Bilmiyorum ki?” diye mırıldandı. Sesi çıkmayınca boğazını te-mizledi:

“Kan çağırıyor beni, kan!” diyerek, ağlamaklı yüzünü ovdu.

Kırmızı yüzü elini “aman sen de” tarzında salladı.

“Bu gece vakti ahretlik soruları bilinmeyen bir geleceğe ertele!” diye zoraki gülümsedi:

“Sen şu ihbarından bahset Yado Ağa! İnsanı meraktan çatlatma! Geç oldu. Beni oyalama Allah aşkına. İşim var gücüm var.”

“Rica ederim komutanım. O nasıl laf?”

“Eee bu ne hâl? Kimi gördün, neyi gördün?”

“Oğlumun katillerini kumandanım!”

“Şakileri mi?”

“Hayır kumandanım! Partizancıları gördüm!”

“Neredeler?”

Sustu Yado. Tekrar vücudu ve gövdesi titremeye başladı. Tekrar yanağından yaşlar süzölmeye başladı. Hıçkırıklarını tutmaya çalıştı:

“Hiçbir şey anlamadım komutanım! Ben mi yalancıyım zaman mı?”

Ellerini ovuşturdu. Yırtıcı bir hayvan gibi nefretle Yado’yu süzdü. Bilgiyi alana kadar sabırlı davranmaya çalıştı. Etrafında tek topuk üzerinde elips bir daire çizdi. Titrememesi için ihtiyarı sakinleştirmeye çalıştı. Bir bardak suyu bir dikişte içti. Profesyonel bir istihbaratçı ve psikolojik savaş uzmanıydı. İhtiyarın kararsızlığını anladı. Peş peşe dilini şapırdattı. Farklı konulara girdi. Sesindeki sertliğe son verdi. Bağırmadan yumuşak bir tonda devletin kutsallığı ve yüceliğini anlattı. İhtiyarı iyice yumuşattı. Sigara ve çay içirtti. Dolaylı şekilde sorduğu soruya, beklenmedik bir cevap aldı:

“Eğinikliler’in yaylalarındağırlar kumandanım!”

İhbarın detaylarını sordu. İyice emin olunca, Yado’ya peş peşe iltifatlarda bulundu. Kendisini koruma da dahil her türlü ekonomik destek vaat etti.

“Demek üç kişiler, öyle mi?”

“Evet kumandanım” diye kafa salladı. İç hesaplaşmada vicdanının sesine kulak verme yerine, tekrar öfkesinin esiri oldu. Sorgulayıcı, mahzun bakışların yerine tekrar delirmiş ve öfkeli bakışlar hâkim oldu, yutkundü. Basit, saldırgan ve kızgın davranışlarda bulundu.

“Köyden çıkınca önce Bozan’a yöneldiler. Sonra da Eğinik yönüne devrildiler ama köye girmeden Teber ve Murat’ın yaylalarına doğru gittiler. Ben kendilerini Ari Kalo’nun üstünde dürbünle takip ettim. Sonra yaylaya girdiler. Çadırların içine girince de, bir daha çıkmadılar. Obadaki tüm halk da o çadıra girdi. Ben de atımı sürüp direkt buraya geldim.”

“Onları elimizden kaçırmamalıyız. Saat kaçta çadırlara girdiler?”

“Akşamın altısında.”

Ellerini birbirine sürterek, “güzel” diye bağırdı. Yaşlı adama telsizi neden kullanmadığını sordu. Bozuk olduğunu, suya düşürüldüğü cevabını alınca, eliyle yokladığı telsizi yan tarafa fırlattı. Masanın üzerindeki kepini havaya fırlattı. Peş peşe isterik çılgınlık attı.

Bilgiyi tam olarak almıştı. İhtiyara karşı yumuşak ses tonunu terk ederek gerçek ses tonuyla konuştu:

“Bu şu anlama geliyor moruk: Bu gece oradalar demektir. Sabah erkenden çembere alırsak, uykuda onları sabah kahvaltısı yaparız” diyerek, etrafında döndü. Koltuğa büzülen ihtiyarın üzerine eğildi: “Kimin çadırlarına gittiler dedin?”

“Murat ve Teber’in obalarına gittiler ama Murat’ın çadırına girdiler.”

Yerinde durmadan sağa sola gezindi. İhbar kesindi. Yıllarca uğraşıp ele geçiremedikleri bir fırsattı. Kaç kez yaptıkları operasyonlar sonucu eli boş geri dönmüşlerdi. İki kez Bolu ve Kayseri Hava İndirme Tugayları, Dersim’e indirilmesine rağmen sonuç alınamamıştı. Sabırsızlandı. Heyecandan ve sevinçten boğazı kurumuştı. Boşalan bardağına su doldurdu. Bardağı yarılacağı an, birdenbire bardağı duvara fırlatarak kahkaha attı. Masada büzülen ihtiyarın omuzlarını masaj yapar gibi sıktı.

“Kimdir bunlar moruk?”

İncinen omuzlarını, kırmızı yüzlü adamın elinden kurtarmak için sağa sola kıvrandı. Oturduğu koltuktan ayağa kalktı. Sorulan soruyu yanlış anladı:

“Siyah tespihi gösterilince yılan zannedip, başına vurup ‘Ya Ali, Ya Xızır!’ diyerek kaçan adam var ya? İşte o! Bir de akrabası Teber’dir”

“Bırak moruk ya! Bırak Ali’yi Veli’yi, Xızır’ı!”

Bozuldu. “Olur mu?” diye karşı çıktı. “Bu ikisi onların has adamlarıdır. O puşt Mıro var ya, o ne yılanın yavrusudur! Beni gördüğü zaman da, onlara kızılıyordu.”

Avını yakalayan, eğlenmiş kurt edasıyla baktı. Gözlerini kısarak ihtiyarın konuşmasını kesti:

“O şakileri yılan yapıp o ibnenin kışına sokarsam, o zaman da destekler mi, desteklemez mi görürüz!”

Uzmanı çağırıldı:

“Çabuk len, herkes 15 dakika içinde hazır olsun! Bu gece eğlence var! Ona göre, boğaz ıslatacak içecekleri de almayı unutma!” diye bağırıldı.

Peş peşe kakhaha attı. İhtiyara farklı bir soru sorma gereği duymadı. İhbar kesindi. bu operasyondaki başarıyı kimseyle paylaşmak istemiyordu. Yado’nun operasyona katılma isteğini geri çevirdi. İlçenin küçük ölçekli çizilen detaylı haritasını istedi. Masanın üstüne yaydığı harita üzerine, operasyonun yapılacağı alanı, gidilecek yolu ve operasyon bölgesindeki coğrafyayı detaylıca bir kez daha kontrol etti. Gece yaylalara gidilen patikaları öğrendikten sonra ihtiyar adamı odanın dışına aldı. Büyük bir sevinçle telefonun ahizesini kaldırdı. Önce Vali’ye sonra da İl Jandarma Komutanlığı’na gereken bilgiyi verdi.

Operasyon bölgesine yakın köy olan Kargedik’e araçlarla gitme konusunda netleştikten sonra, askerî reoları kullanan şoförleri odasına çağırdı:

“Farları yakan ya da sinyal veren biri olursa, teröristler yerine hanyayı konyayı ona gösteririm. Anladınız mı len? Cemselerde ses, ışık yasak! Aksi takdirde domaltırım len!”

Komutanlarının yüksek sesle verilen emirlerine, aynı tonda cevap verildi:

“Emredersiniz komutanım!”

Yüzbaşı, ilçedeki polis karakoluna haber vermedi. Askerî karakolda sadece birkaç nöbetçi bırakıldı. On beş dakika içinde on beş askerî cemseden oluşan Reo konvoyu operasyon bölgesine doğru hareket etti.

Gece karanlık, bulutlu ve serindi. Ay ölmüş, kuzey rüzgârları buruşmuştu. Yağmur yağabilirdi. Doğada derin bir sessizlik vardı. Suratları küçülmüş, derine kaçmış yaralı gözler, yorgun düşen firari bedenler; bira, rakı ve silahlı askerlerle yüklü askerî konvoyun gelişinden habersiz, tezden ölümün derin uykusuna dalmışlardı.

***Hele esnekliği yaptığın işi kendi inisiyatifinde tutma
stratejisini isabetsiz kavramışsın!***

Hayri Pilav'ın evlerine bakan Gurgur Baba'dan Ari Kalo'ya kadar tüm tepeleri asker sarmıştı. Hozat'tan gelen asker, üst kısımdaki tüm tepeleri, dere boylarını sarmıştı. Obaların güneyindeki bölgeyi C şeklinde Çemişgezek askeri sarmıştı. Atilla Yüzbaşı, Hozat askerine erken bilgi veren İl Alay Komutanına küfür etti. Kendisinden önce baskın yerine birilerinin ulaşmasını istemiyordu. Yado aracılığıyla elde ettiği ödölü başkasına kaptırmak istemiyordu.

Çadırlara doğru hareketlenen Hozat askerinin kendisinden önce olay yerine varmasını engellemek için, Hozat yüzbaşısıyla kısa bir tartışma yaşadı. Tartışma sonunda, Hozat askerinin mevzilerinde sabit kalmasını sağlamış oldu. Başında olduğu bölüğe de hızla çadırları kuşatma emri verdi. Öncü koluna seslenerek, çadırların içine girene kadar asla ses çıkarmamaları konusunda son emrini verdi.

Üç kişilik birlik, o yıl erken köyün üzerindeki yaylalara çıkan Eğinikliler'in çadırlarına akşama doğru gelmiş, geceyi çadırlarda geçirmişlerdi. Yorgun oldukları ve yaylayı güvenli buldukları için gece boyunca nöbet tutmamışlardı. Sadece sabaha doğru olan birkaç saatlik zaman diliminde nöbet tutma listesi yapılmıştı. Nöbete kalkacak olan Zeynel, uyanamadığı için nöbet tutmamıştı.

Şahin, daha şafak sökmeden uyandı. Arkadaşını uyandırmadı. Çadırdan dışarı çıkarak etrafı kontrol etti. Etraf sakindi. Sadece arada bir köyün üst kısmında sürü otlatan çobanların sesi geliyordu. Bozan Yaylası terk edilmiş bir ovayı andırıyordu. Çadırın içine geri döndü. Tıraş olmaya karar verdi.

Aynayla yüzünü dikkatlice inceledi. Yüzündeki detaylara baktı, yıprandığını düşündü. Son dönemlerde işleri fazla yoğundu. Üstelik çok gezdikleri için zayıflamışlardı. Sessizce kalkan Zeki'ye baktı.

Tutulmayan nöbet konusunda endişelenen Zeki'yi sakinleştirdi. Bölgeyi gözetlediğini anormal bir durum olmadığını belirterek, yorgun olan Zeynel'i uyandırmamasını söyledi. Arkadaşı kendisini kırmayınca tıraş olmaya başladı. Aynada arkadaşını seyretti. Kendisine birkaç soru sorduysa da, Zeki'nin "hım" deyişinden başka bir cevap alamadı. Yapılacak toplantıya yazı yetiştirmek için oturduğu yerde kımıltısız yazı yazması dikkatini çekti. Nedensiz bir şekilde huzursuzdu, canı sıkılıyordu. İlk kez tıraş olurken bir başkasıyla konuşma isteği duydu.

"Bu gece çok tuhaf bir rüya gördüm. Yazıya biraz ara ver de, rüyanın yorumunu yap!"

Arkadaşına bakmadan, "tuhaf rüya nasıl oluyor?" diye mırıldandı.

"Rüya yorumlarını sen yap. Dede soyundan gelen sensin!"

"Senin deyiminle derin ve çok boyutlu bir rüya. Ben bu derinliğe inemiyorum" diye gülümsedi: "Buyurun komutan yoldaş, savaşçıların önünde yürü!"

"Bürokrasiyi kendi başına gönüllü bir tarzda taç yapma! Bilginin rütbesi olmaz."

"Sizin Erzincanlıların anladığı derin bürokrasi değil; bu, zorunluluğun dayattığı bir hiyerarşi düzenlemesidir."

Başını yazının üzerinden kaldırdı. Şahin'in incelmış yüzüne baktı. Sakalın altında çıkan beyaz tene dikkat etti. Hızlı tıraş olduğu için yüzünü kesmişti.

"Perspektifini genişlet. Tıraşı sabırlı, düzenli ve temiz yap! Kitaplarda olduğu gibi yüzünü de anlaşılmasız kılma! Zamanı sabrına yedirme, ustalığını geliştir! Unutma, uzun soluklu yürüyüşü olma iddasını iki dudağımızın arasında taşıyoruz!"

Sohbet ettiği için sağ taraftaki yanağını da kesti. Üzüm siyahı altında pamuk gibi beyazlaşan teni kırmızıya boyandı. Cebindeki mendille kanı sildi. Çantasından çıkardığı tıraş taşını kesik olan yere sürdü. Yarım bıraktığı yazının üstüne döndü.

"Senin gibi bir asırlık sorularla meşgul olamam. Kitaplarla fazla savaş içinde yaşayamam. Savaş dakikliği, pratikliği ve atılımı sever. Ben de kitaplarımı atılım yaptırarak okuyorum; onlar benle, ben de

onlarla fazla uzun süre kalamıyoruz. Uzun sürelilik statükoyu, statüko da liberalizmi geliştirir. Liberalizm de çürümeye analık yapar. Anlayacağın, benliğimde tüm burjuva akımlara karşı savaş açmış durumdayım.”

Elindeki yazıyı bırakarak Şahin’e baktı. Yüksek sesle güldü. Çok sevdiği kısa boylu ve tombul arkadaşının okuduğu kitaplar üzerine soru sorar, tartışırdı. Son iki yıl gittiği her birimde Şahin’i yanından ayırmamaya özen gösteriyordu.

“Ustalığın ve dakiklığın pratikte pek becerikli olmuyor. Yüzünü kırmızıya boyamışsın! Taktik ustalığın derinliğini kavramamışsın! Hele esnekliği, yaptığın işi kendi inisiyatifinde tutma stratejisini isabetsiz kavramışsın!”

“Tersine, taktik ustalık var işin içinde; siyah sakallar altında beyaz bir yüz çıkması gerekirken, inisiyatif koymam üzerine beyazı kırmızıya boyadım. İşte kamuflaj ve aniden araziye uymak buna derler!”

Elindeki yazıları hircun üstüne bıraktı. Çantasından aldığı pamuğa biraz kolonya sürerek arkadaşının yüzünü temizledi.

“Çok kesmişsin. Tıraşını erken yap ki, yer değiştirelim. İşimiz var çok geciktik.”

“Bu gece acayip bir rüya gördüm. Evin anasına söyledim. Tıraşından sonra banyo da yapacağım! Üstelik gündüz hareket etmesek daha iyi olur. Bu ara düşman fazla hareketli.”

“Gece hareket etme, gündüz kamuflaj yapmada hantal davranıyoruz” dedi. Kafasını salladı. İri başına geniş, düzgün ve güven verici bir yüz eşlik ediyordu. Nöbeti aksattıkları için bir şeyler mırıldandı. Şahin’in banyo yapma isteğini kırmadı. Yataklar için düzleştirilmiş taşlara serdiği battaniyenin üstüne yatan Zeynel’in başına vardı. Silahının namlusunu, hafif açılan göbeğinin üstündeki çıplaklığa bırakmıştı. Uykunun önünde belli belirsiz dudaklarını oynatmasını seyretti. Kendisini çağırınca, koltuk değiştirip, hafif iniltiyle içinde kulağını kaşıdı. İkinci çağrısı üzerine yerinde oturdu. Gözlerini yavaş yavaş ovdu.

Çadırdan kafasını çıkararak Çemişgezek’ten gelen caddeye baktı. Güneş, yüksek dağların zirvesine solgun ışıklar bırakmaya başlamıştı.

Doğuda kümelenen bulutlar arasında yorgun argın ilerliyordu. Ortalıkta bir şeyler göremeyince de tekrar yarım bıraktığı yazının üstüne döndü. Tekrar uyuyan arkadaşını çağırdı:

“Kalk Zeyno, kuralların hizmetine gir! Devrim, bir saklambaç oyunu değildir. Kurallarını bizzat bizim belirleyeceğimiz ciddi bir oyundur.”

“Bu gece gördüğüm rüya, içimde çıplak bir gece gibi ilerleyen şüpheyi daha da büyütüyor.”

Ağır ağır kalkan Zeynel’e baktı. Şahin’in son söylediklerini düşündü. Ciddileşen yüzüne baktı. Rüyanın ne olduğunu soracağı an, söze giren evin kadınına cevap verdi. Ev kadınının banyo yapmaları ısrarı üzerine Şahin ve Zeynel, banyo yapma ve dinlenmeden yana tavır belirlediler. Zeki, içi rahat olmamasına rağmen yorgun olan arkadaşlarını kırmadı. Evin kadını banyo onayı alınca, hazırlıklara girişti. Günlük peyniri tüccara satmak için tayladı. Büyük kızına seslenerek, obanın altında otlayan eşekleri getirmesini söyledi.

Gece yola çıkan Çemişgezek askeri, çadırları tamamen çembere almıştı. Sadece yokuş yukarı olan bölümü, bilinçli olarak açık bırakmışlardı. İhbar edilen birlik her ne kadar çevreyi kontrol etmişse de mevzilenen ve dere boyunca çadırları saran askeri görememişti. Gerek Zeki’nin gerekse de Şahin’in çevreyi kontrol etme şekli, uzakta yaylalara gelen karayolları, patikalar ve tepeleri inceleme şeklinde olduğu için geceden beri obayı çembere alan, şafakla birlikte de mevzilenen askeri görmemişlerdi.

Murat’ın büyük kızı, annesinin ikinci kez seslenmesiyle ekmeğine sürdüğü kaymağı dişleyerek obanın altına inmeye başladı. Çadırlardan daha elli metre uzaklaşmadan çadırların alt kısmında mevzilenen komandoları gördü. Askerler kendisine silah çevirmelelerine rağmen çadırlara doğru kaçtı. Obadaki sabah sessizliğini tiz bir bağırta bozdu:

“Aneey, aneey! Esker ame!... (Anne! Asker geldi!)”

Dizlerine vuran kadınların bağırtiları, köpek havlamaları, eşek anırmaları ve askerin teslim ol çağrılarıyla sabah uykuları bölünen çocukların tiz çığlıkları birbirine karıştı.

Zeki, şoke olmuş bir ruh hâliyle çadırdan dışarı fırladı. Yere çömelerek çemberin niteliğini, askerin sayısını ve çemberi yaracakları noktayı hesapladı. Birliğin komutanı olduğu için üzerine düşen sorumluluk gereği, birliği çatışmaya sokma, pozisyon alma ve kuşatmanın en zayıf halkasını tespit etme sürecini saniyelere sığdırdı.

Yaylanın ön cephesi komple sarılmıştı. Aşağıya doğru inemezlerdi. Sol taraf köye doğru çıkıyordu. Üst taraf yokuş yukarı olduğu için boş bırakılmıştı. Bu bölüm dik bir yokuş ve çıplak bir araziye sahipti. Ayrıca tepeyi almak için bir hayli zamana ihtiyaçları vardı. Ve cepheden gelen atışlardan dolayı kurtulmaları mümkün değildi. Sağ tarafta bulunan askerin üstüne doğru gidip, onları dağıttıktan sonra en yakın tepe olan Ari Kalo'dan Bozan yüzüne devrilmeye karar verdi.

Tekrar çadırın içine döndüğünde, sakal tıraşı yarım kalan Şahin, çatışma pozisyonu almıştı.

Zeynel, heyecanlı bir şekilde tesisatını kuşanıyordu. İki de dehşet veren bir yangın içinde kalan tayarlar gibi şaşkın, heyecanlı, titrek ve yardım bekleyen gözlerle Zeki'yi süzdüler. Heyecandan mı yoksa etrafını saran ölüm makinelerinin kıyıcı ölüm korkusundan mı bilinmez, Zeynel titriyordu.

Susan bakışları, isyan eder gibi keskin ve ateşliydi. Üçü de vedalaşmayı andıran bakışlarla birbirlerini süzdüler.

Zeki, "kuşatıldık yoldaşlar," diye yutkundü. Zor nefes aldı. Boğulan bir adam gibi elini boğazına götürdü. Var gücüyle bağırdı:

"Çatışma pozisyonu alın!"

Normal zamanlarda kendisini dahi ürküten gür, kararlı ses tonundan eser yok gibiydi. Sesi çıksın diye göğsüne vurdu. Gidecekleri rotayı, birkaç sözcükle özetledi. İlk önce kendisinin çıkacağını, gittiği yerin de takip edilmesini emretti. Belgeleri ve yazıları, çantasından çıkararak üstüne aldı. Çantasındaki fazla elbiseleri çıkardı. Mendilini alına bağladı. Elinde bulunan G3 silahının ağzına mermiyi sürdü.

Ağlayan çocuklarına sarılan evin kadınına seslendi. Delirmiş gibi bağırarak, firarilerin kurtulması için anlaşılabilir dualar eden evin kadınına seslendi. Çocuklara ve oba halkına zarar gelmemesi için bir

çadırdaki toplantıları ve dışarı çıkamamalarını söyledi. Şoke olan ve ne söylediğini bilmeyen kadına, Şahin yardımcı oldu. Titreyerek annelerine sarılan çocukların bağirtısından kulaklarını kapattı. Zehir içmiş gibi yüzünü buruşturdu. Yorganın altına saklanan küçük erkek çocuğu yatağından kaldırarak, Teber'in çadıra gönderdi.

"Hazır mısınız yoldaşlar?" diyerek, tekrar bağırdı. Üzerindeki ilk şoku atmaya çalışır gibi oldu.

"Evet" diye yanıt verdi Şahin.

Rengi solan Zeynel, çadırdan fırlamaya hazır olan Zeki'ye bakınca sadece yutkundu.

"Unutmayın, ölüp ama asla teslim olmayan bir geleneğin mirasçılarınız. Ölümümüz de mücadelemiz gibi görkemli olmalıdır!"

"Teslim olun!" çağrılarına, nara atar gibi gür bir sesle, "Kahrolsun Faşist Cunta", "Yaşasın Halk Savaşı!" sloganlarıyla karşılık vererek çadırdan dışarı fırladı.

Sloganlara eşlik eden Şahin ve Zeynel de koşmaya başladılar.

Slogan sesleriyle dışarı fırlayan birlik, "Allah Allah" sesleriyle yayılım ateşine tutuldu. Makineli silah takırtıları ve bomba sesleriyle Ari Kalo, toz duman içinde vahşi bir uğultuya tutuldu.

Çemberi yarmak istedikleri yöne doğru hamle yapan birlik, sloganlar eşliğinde karşı ateşle koşmaya çalıştı.

Şahin, çemberin tam ortasında göğsünden aldığı yarayla, "ahh-hh!" diye inleyerek yüzüstü düştü. Etrafındaki tepeler hızla dönmeye başladı; gözlerine sonsuz bir karartı indi. Göğsünde açılmış yaradan sızan sıcak kan kasıklarına doğru süzüldü.

Elini tetiğe götürmek istedi, yapamadı. Son nefesini vermeden önce, art arda iki kez "Zekiiii!" diye inledi.

Zeki, kendisini hızlı şekilde geçen Zeynel'e siper almasını ve çatışma alanından kademeli şekilde çıkacağını söyledi. Dere yatağına mevzilenen askerleri seri atışlarla taradı. Askerin bağirtılarını gür sloganları bastırdı. Siyah büyük bir taşın arkasına mevzilendi.

Attığı sloganları tekrarlamayan Şahin'i ilk bakışta göremedi. Sadece çatışmanın içinde topaç gibi dönen Murat'ın oğlu Cafer'i gördü. Heyecan ve korkudan kendileriyle birlikte kaçan genç deli-

kanlıya çadırlara geri dönmesini söyledi. Bağrılar eşliğinde saç başı dağılan Cafer'in annesine seslendi.

Cafer, Zeki'nin sesini duymasına rağmen içine girdiği şoktan dolayı, dili dışarı sarkan Şahin'in kımıltısız cesedi etrafında dönüp durdu. Gelen kurşunların çıkardığı vınlamayla arada bir sadece başını eğdi.

Yanındaki büyük taşın etrafında dolanan Cafer'in ayakları altında cansız yatan Şahin'i görünce, yüreğini ustura başı keskinliğinde bir acı yaladı. Taşın diğer tarafına geçince Şahin'in bedenini daha iyi gördü.

Çılgına döndü. Bir Kızılderili savaş Şamanı gibi bağrısını dağa, taş ve toprağa duyurmak istercesine boğazını yırtan bir çığlık kopardı:

"Şahiiiin!"

Çılgılığı kendisine geri döndü. Cevap alamayınca, kuşatmayı yarmaya yaklaştığı noktada tekrar çatışmanın göbeğine yöneldi. Sloganlar, bağrılar, kurşun vınlamaları, Zeynel'e verdiği talimatlar ve Cafer'i çadırlara geri gönderme talimatı eşliğinde, arkadaşının cansız bedeni üzerine vardı. Etrafında dönen Eğnikli gence kızdı.

Cafer, sesi yeni duymuş gibi hızlıca çadırların içine doğru koşmaya başladı.

"Allah Allah!" diye ileri atılan öncü komandalara ateş etti. Durmadan emir veren, attığı sloganlara karşılık küfür eden yüzbaşının bulunduğu alana birkaç tane hedefsiz atış yaptı. Yavrusunu avcıya kaptırmış yaralı bir vaşak gibi çılgına döndü. Öfkesi, hırçınlığı, cesareti, sahiplenme duygusu ve kavga gücü iki katına çıkmış gibiydi. En sevdiği arkadaşını kaybetme acısı, direnmenin muhteşem sabrıyla birleşti. Cansız yatan arkadaşını kurşunlardan korumak için taşın arkasına sürükledi.

Karıncalı ve titrek bir sesle bağırdı:

"Şahin'im! Cevap ver yoldaş!"

Baş başına düşen arkadaşını sarstı. Kanını içine akıtan yaralı bir kurt gibi soludu. Ağır bir ses tonuyla bir şeyler mırıldandı. Dizlerinin üstüne serdi Şahin'i. Göğüs kemiğinden giren kurşun çekir-

deği sırtından daha büyük bir oyuk açarak çıkmıştı. Dili hafif dışarı sarkmıştı. Yarı açık gözlerine elini sürdü. Nabzına baktı, atmıyordu. Tıraş köpükleri göğsünden sıçrayan kanla çenesinden aşağıya doğru biraz akmış hafif kurumaya yüz tutmuştu. Yarasından oluk oluk kan akıyordu.

"Allah, Allah! Yürü kahraman Mehmetçik! Yürü vatan hainlerinin üstüne!" diyen yüzbaşının sesini net aldı.

Mermi dolu şarjörü sesin geldiği yere boşalttı. Yeni şarjör taktı. "Allah, Allah!" seslerine, "yandım" bağırırları karışınca, askerin ilerlemesi durdu. Çatışma içinde sesi kesilen Zeynel'e seslendi. Cevap alamadı.

"Şahin'im kalk!' diye inledi. Şahin'in çantasındaki örgütsel notları aldı. Kalaşnikof silahını sırt çantasına bağladı. Sırtını taşa yaslayarak gelen kurşunlardan korundu.

"Ölünü vermeyeceğim!" diye inledi. Dişlerinin arasına aldığı dilini kesmişti. Ağzını dolduran kanı yuttu. Arkadaşını bırakmaya vicdanı el vermiyordu. Kısa süreli bir kararsızlıktan sonra, cansız arkadaşını sırtlayıp çatışma alanından çıkmaya karar verdi. Şahin'i sol omzuna yatırdı. Sağ eliyle tuttuğu silahını kalçasına dolayarak ayağa kalkıp ateş etti. Hızla tepeye doğru koştu. Şahin'in yuvarlak, tombul elleri ve kanlı başı, göğsüne canlı bir insanınki gibi çarpıyordu. Hızlı koşamıyordu; hem Şahin ağırdı, hem de yorulmuştu. Birkaç metreten sonra sırtından aldığı kurşun darbesiyle yüzükoyun yere yıkıldı. Şahin'in cesedi hareketsiz bir biçimde üstüne yıkıldı. Kendisiyle birlikte Şahin'i de sürükleyerek, yakınındaki büyük taşın arkasına geçti.

Kurşunların taşlarda kopardığı küçük parçalar, gözlerini ve yüzünü yakıyordu. Sırtından aldığı yarayı yokladı. Kurşun sol küreğini yalayıp Şahin'in cansız bedenine saplanmıştı. Yarası hafifti. Yara daha sıcak olduğu için acı da hissetmedi. Sadece sırtından kuyruk sokumuna doğru akan ılık kanı hissediyordu.

Havlamalarını kesen köpekler, kuyruklarını bacaklarının arasına koyarak çadırdaki bağırarak birbirine sokulan insan yığını içine dalmışlardı. Kadınlar, aç bir doğanın yırtıcı pençelerinden yavrularını korumaya çalışan anaç tavuklar gibi, kollarını gererek çocuklarını

kucaklarına gömmüşler, kafalarını göğüslerine bastırmışlardı. Bağırışlar, Zeki'nin slogan sesleriyle daha da artıyordu. Gözleri önünde kurşunlanan insanlara yardım edememenin ezikliği, çatışmadan sonra başlarına gelecek eziyetlerin korkusu, Bozan Kayalar gibi üstlerine çöküyordu.

Zeynel, dizinden aldığı hafif yara sonucu teslim olmak için ellerini havaya kaldırdı. Önüne fırlayan silahına baktı. Diz üstü çökererek ellerini başının üstüne koydu. Titreyen ellerini başının üzerinde tutma gücünü kendisinde bulamıyordu. Beyni uğulduyor, gözleri kararıyordu. Yüreğine ağır bir taş inmiş gibi hareketsiz duruyordu.

Leopar dediği Zeynel'in teslim olma acısı, yüreğine ağır bir taş olarak indi. Kanındaki öfkeyi acısına emzirdi, beynindeki uğultularla gözleri karardı. Çılgına döndü. Hincından bileğini ısırdı. Bağırdı. Slogan attı. Teslim olan arkadaşını cesaretlendirmek için ajitasyon çekti, ama çabası hiçbir fayda vermedi.

Olduğu yerde taş kesilen Zeynel, mercan kızılına dönen gözleriyle ne kimseyi görebiliyordu, ne de söylenenleri duyuyordu. Şoke olmuştu. Şahin'in "ahh!" deyip düştüğünü görünce uzun süre korkudan dili tutulmuştu. Dalından düşmek üzere olan sonbahardaki kavak yaprağı gibi titriyordu. İçine düşen heyecan, korku ve panik kurdu, dayanılmaz acılar içinde sırtını dağlara döndürmüştü. Az çizik alan dizi kendisine itaat etmiyordu; vücudu kaskatı kesilmişti. Yaralı bir aslan gibi hızla soluyordu.

"Teslim olursan düşmanlarımızı çoğaltırsın Zeyno!" diye bağırırdı. Yalvarır gibi boynunu yana bükte: "Kalk iki gözüm! Böyle seyirci kalırsan, asıl o zaman ölürsün!"

Gelen kurşunlardan korundu. Birkaç kez ateş etti. Slogan attı. Tekrar ölü bir ceset gibi hareketsiz duran arkadaşına seslendi:

"Kalk ve kaç Zeyno! Tepeyi alana kadar seni koruyacam. Tepeyi tutunca da sen beni koru! Söylediğimi yaparsan kurtuluruz!"

Ağzı kurudu. Baş döndü. Daha fazla konuşamadı.

Zeki'nin ikna çabaları, sloganları ve bağırtıları tutulan dilinin çözülmesini sağladı. Bağırmaya ve yüksek sesle ağlamaya başladı. Annesini çağırdı. Son gücünü toplayarak, çaresiz bir sesle bağırırdı:

“Ateş etmeyin, teslim oluyorum!”

Zeki, Zeynel’in teslim olmasından cesaret alarak çemberi daraltan askerlere ateş ettiği sırada sol omzunda vuruldu. Önce inleyerek Şahin’in cansız bedeni üzerine düştü, sonra da yan tarafa yuvarlandı.

Toprağın nabzına dayadı kulağını. Kan, barut, çığlık ve patlamış taze tomurcuk kokusu sinmişti toprağa. Yüreği, emsalsiz acıların mengenesine sıkışmıştı. Kolunu sardı. Şahin’in taşın üzerine düşen kanlı başına baktı. Gözleri açıktı. Ağzı yarı açık ve dili dışarı sarkmıştı. Yanına süründü. Vedalaşır gibi konuştu:

“Yine küçük hatalarımızın kurbanı olduk Şahin’emın!” diyerek ölünün alnını öptü. Ağzından akmaya başlayan kan, Şahin’in alnında iz bıraktı. Ölü arkadaşını götüremeyeceğini çok iyi biliyordu fakat onu orada bırakmaya içi el vermiyordu. Arkadaşının cesedini orada bırakmanın büyük kötülük olduğu duygusuyla pençeleşiyordu. Zazaca bir şeyler mırıldandı. Yüzünü kanlı avuçlarına gömdü, yüksek sesle hıçkırmaya başladı. Son söz koca bir düğüm oluşturdu boğazından:

“Hakkını helal et brayemın (kardeşim)!”

Dili çözülen, teslim olmak için yalvaran ve durmadan ağlayan arkadaşına doğru baktı. Yerinden fırlamadan önce, arkadaşının teslim oluşunu engellemek için var gücüyle slogan attı:

“Teslimiyet yok, direniş var! Yaşasın Halk Savaşı! Devrimciler Dayanışmaya!”

Üzerine gelen kurşun yağmuru altında kendisini on metre ötede-
deki taşların arasına attı. Taşların içine yetişmeden dizinden aldığı yaraya baktı, yarası hafif olduğu için sarmadı. Mevzilendiği yerde Şahin’in silahını kullanmak istedi; fakat silahın mekanizması kurşun darbesi aldığı için çalışmadı. Askerin eline geçmesin diye önündeki taşla vurarak Kalaşnikof silahını parçaladı. Son bir kez mermilerini yokladı. Sadece iki şarjörü kalmıştı. Bununla tepeyi aşmayı amaçladığı için, emniyeti seri pozisyonundan tek tek atan pozisyona aldı. Yarası soğuduğu için sırtının iyice ağırlaştığını hissetti. Ağzına dolan kanın bir kısmını tükürdü, bir kısmını da yuttu.

"Allah, Allah! İleri Türkün askeri! Haydi, aslan Mehmetçikler! İleri!" diye bağırdı yüzbaşı. Askerine küfür etti. Çemberi yarmak üzere olan Zeki'nin kurtulması durumunda, batı tarafındaki herkesi kurşuna dizmekle tehdit etti. Sağında bulunan Bolulu uzman çavuşa seslenerek, teslim olan kişiyi almasını emretti.

Yüzbaşının yerini tespit etmek için doğrulan Zeki, bir kez daha kurşun yarası aldı. Taşların içine düştü. Doğrulamaya çalışırken, bu kez de sol omzundan yara aldı. Tekrar yüzükoyun yere düştü. Tekrar kalkıp koştu, bu kez yandan gelen kurşunlar karın boşluğuna isabet edince yarım daire çizip yere çakıldı. Tekrar doğruldu, ilerledi, sendeledi ve düştü.

Gözleri karardı, pusulası şaşan bir gemi gibi yönünü karıştırdı, nereye koşacağını unuttu. Olduğu yerde ağzını toprağa gömerek inledi. Patlayan silah ve atılan bomba sesleriyle kulakları çınlıyor, bedeninin adım adım ölüme yaklaşmasıyla ürperiyordu. Slogan atmayı kesti. Tepeye birkaç adımlık mesafe kaldığını görünce, yan tarafında olan taşların arkasına süründü. Kendisine doğru sürekli hamle yapan askerlere karşı tetik çekti. Ama silahı çalışmadı. Kısa süreli bir panik yaşadı. Silahın bozulmadığı, sadece şarjörün bittiğini anlayınca biraz rahatladı. Tek dolu kalan şarjörünü de takarak tepeye doğru tekrar koşmaya başladı. Birkaç adım attıktan sonra, yan taraftan gelen kurşunlarla karın boşluğu, jilet atılmış gibi yırtıldı. Tekrar yere düştü.

Yırtılan elbiselerin arasında açığa çıkan bağırsaklarını karnının sıcak boşluğuna gömdü. Doğanlı Zeynep'in bir hafta önce verdiği mendille sıkıca bağladı. Sağ tarafı tutan askerlerle burun buruna gelmişti. Çemberi yarmaya ramak kalmıştı. On metrelik bir mesafe daha koşsa, çemberi yarıp Bozan yüzüne devrilecekti.

"Allah Allah" sesleriyle hamle yapan askerlerin atışından korunmak için büyük taşların arasına süründü. Durmadan ağlayarak yalvaran Zeynel'i dipçikleyen, Şahin'in ölü bedenini sürükleyen komandalara ateş açtı.

Ölümün soğuk yüzünü ensesinde hisseden Apaçi Kızılderilisi gibi, tüylerini diken diken eden savaş narası attı. Ayağının üstüne

doğrularak kendisine yanaşmakta olan uzman çavuşa nişan almasıyla, bağırının kopması bir oldu. Uzmanın düşmesindeki kısa ânu fırsat bilerek, son gücünü de toplayarak koşmaya başladı. Sendele-yerek, tepenin diğer yüzüne vardı.

Hedefi, bir an önce Gurgurbaba'nın eteklerinde bulunan orman-larına kavuşmaktı. Fakat tepeyi arkadan saran Hozat askerinden ha-bersizdi. Hozat ve Amutka askerî çatışma alanına yetişmek üzere acele ederken, tepeyi son anda aşan yaralıyı görmüşlerdi. Hozat yüzbaşı Osman, telsiz kanalları açık olmasına rağmen, kendisine net bilgi vermeyen Atilla yüzbaşıya küfür etti. Aralarında kısa süre-li bir tartışma oldu. Atilla, başarının tümünü kendisine mal etmek için Bozan Tepeleri'ni baştan başa saran Hozat ve Amutka askerine doğru bilgi vermemişti. Sadece çatışmanın bitmek üzere olduğunu ve üç kişiyi de ele geçirmek üzere olduğunu bildirmişti.

Zeki, kurtulduğunu hissettiği an, her taraftan gelen kurşun ses-leriyle yere kapaklandı. Çıplak bir kaya üstünde MG3'lerin salvo ateşinde korunaksız kaldı. Sığınacak bir taş, küçük bir kaya par-çası aradı. Bulamadı. Doğanın duyarsızlığını sorgulayıcı kocaman yaralı bakışlarla süzdü. Kaçıp daha yükseklerdeki dağların mor sinesine dalmak istiyordu. Kendisini kurtaracak olan tek kudretli güç; ya yeryüzünü havayla tecrit eden ve toprağı yaran bir sis ya da dere boylarına, uçurum kenarlarına ve keçi patikalarına çöken yeşil bir karanlıktı. Ama hiçbir şey yoktu. Cellatlarıyla tek başına kalmıştı.

Tepeler çıplak, toprak daralmış, dağlar mahzunlaşmış ve gök kubbe açık bir deniz gibi derin, duru ve kıpırtısızdı.

Bedenini un eleğine çeviren kurşunlardan korunmak için sol ta-rafındaki mağara ağzına benzeyen büyük taşın altına süründü. Ba-ğrsaklarını karnının içinde tutan mendil sıyrılınca, tekrar bağladı. Bedeninde koca bir gedik gibi açılan kurşun yaralarından şorul şorul akan kan, toz ve toprakla birleşince çamur sıvasına döndü üzerin-deki elbiseleri. Çamurdan ve kandan ağırlaşan kareli oduncu göm-leğini çıkararak bir kısmını bacağındaki kırığa bağladı. Bedenindeki son kanı, enerjiyi ve gücü harcayarak hedeflediği taşın altına vardı.

Kendisini bir müddet kurşunlardan koruyan taşın altında, mermisiz kalan silahının bir kısmını kırdı; kıramadığı kısımlarını da alt tarafa fırlattı. Tüm dokümanları ve paraları dişleriyle imha etmeye çalıştı. Göğsünden kurşun yarası alınca yana devrildi. İki bacağını önüne uzattı. Sol tarafı üzerine uzanarak kafasına gelecek kurşun atışlarından kendisini korumaya çalıştı. Zayıflayan kalbi teklemeye başlayınca, kesilen soluğunu düzenlemek için, sırtını, sabah güneşine gölgelik yapan yosunlu taş a verdi. Kesik kesik mırıldandı. Son bir kez daha, bodur meşe ağaçlarıyla kapanan Gurgur Baba'ya baktı. Acıdan, yiyecek bekleyen serçe yavrusu gibi ağzını göğ e açtı. Son bir çabayla nişan yüzüğünü çıkardı. Daha eli bile eline değmeyen nişanlısının yüzüğünü kırmak için dişlerinin arasına aldı. Birbirine geçirdiği çenelerini aralayınca kırılan dişler, kanlanmış yüzük ve et parçaları düştü.

Ari Kalo; ölüm, kalleşlik, barut, direniş ve toz dumanla ısındı. Isınarak yükselen güneşin altında kavga, özlem ve düşler dallanıp budaklandı. Öküz gözünü andıran gökyüzü altında her şey, kendisini vahşi suskunluklara, dizginlerinden boşalan fedakârlıklara, elmas gibi saf sevgilere bırakıyordu. Yorgunluktan ve acıdan mağara gibi açılan ağzından slogan, ajitasyon ve savaş narası çıkmıyordu artık.

“Zulüm, seni acımdan önce mezara gömeceğim!” diye mırıldandı.

Ilık, sorunsuz ve yumuşak esen sabah yeli, koca başını gövdesinin üstünde sağa sola sallamaya başladı. Son bir kez daha kayıtsızca kendisini seyreden dağlardaki ufuk çizgisi gözbebeklerinde belirdi. Pençeleriyle tutundu dünyaya. Sağa sola sallanan kanlı başı, usulca gövdesine devrildi. Tüm kâinat sessiz çığlıklar atarak derin bir suskunluğa büründü...

*Ezici çoğunluk merhametten deliye dönmektense,
felaketlerden deliye dönmeye karar kılmıştı.*

Geceydi, toprağın kan kestiği bir vakitti. Toprak, tıpkı zaman gibi soğuk ve işgalciydi. Canlılar gibi toprak da seferberlik ilan etmişti. Toprakta taze mor çiçekler, keklik çiğdemleri, kekik öbekleri filizleniyordu.

Cahilliğin ve zulmün kuşatması egemendi. Tanrı'yla ittifak kuran zulüm, cahillikle besleniyordu. Kan aktıkça, zalimlerin halkların gözlerine bağladığı göz bağcıkları daha da koyulaştırıyordu. Cellada göğüs geren kır türküleri, ağır bir kuşatma altındaydı. Dereler kendi sularını boğazlıyordu. Mazlum bir halkın taze kanı, içki sofralarında meze oluyordu. Köpekbalığı gibi vahşi bir yaşam iksiri, eşitliğin altın ilkesini savunan kanın sırtında yükseliyordu. Kanın şavkı sulara vuruyordu. Yangın inkârına sığınyordu kan. Ve bağrındaki yangını, tövbekârlığıyla suluyordu.

Merhameti intikamından daha güçlü olan adam, öfkeyle tıpkı bir Sümer Endidu'su gibi dimdik, tepeden tırnağa seferberlik ilan etmiş bir feda ruhuyla yürüdü. Sırtını, sürünün önünde yatak tuttuğu komun duvarına dayadı. Geceyi işkilli gözlerle süzdü. İdam mahkûmları gibi havayı soluyan, sakın ve sessiz duran Ramazan'a baktı. Arkadaşlarını yitirmenin acısı, şimşek çakımı gibi yüreğinin ucunu yalıyordu. Gözleri bir yakut gibi parlıyordu. Sakalları uzamış, avurtları daha da çökmüştü. Zeki'nin daha önce, "benim dergâhım" dediği, taşın önünde durdu. Taşın üzerine oturmak istedi. Günah işliyormuş gibi bir duyguyla geri çekildi. Oturmaktan vazgeçti. Tüyleri dikildi, titredi dudakları, acıdan tırnakları morardı. Gözleri tekrar sulandı. Yaşlar, yas bağladığı için kesmediği uzun sakalların arasına süzüldü. Serçeparmağını sakalının içine daldırdı. Sıkıntıyla koltukaltını kaşdı. Gövdesinin arka tarafı parlayan bir beyazlığa sahip keçinin önünde yere çömeldi. Alnını ovdu.

“Şafaklar, bizi boğan kement oluyor” diye iç geçirdi.

Keçi, davetsiz konuğu koklar gibi burnunu havaya dıktı. Sonra gevişine devam etti. Uyuşan ayağını öne uzattı.

Akşam kuzulayarak ikiz kuzu getiren siyah koyunun sütünü ağız yapmak için tavaya koydu. Etrafı ateş dumanından kaçıran tavanın içine sütü koydu. Erken pişen sütü, peynir gibi katılaştıktan sonra ateşin üzerinden indirdi. Serin geceye kıskırtıcı kokular yayan ağuz (ağız) üzerine tozşeker serpti. Ablasının firariler için yaptığı kavurmayı tasa koyarak ısıttı. Buğday ekmeğine hafif tereyağı sürerek ateşin üzerinde kızarttı. Çay demlemek için demliğin kulpuna odun geçirerek ateşin kenarındaki taşların üzerine koydu. Başına bağladığı mendili yere sererek sofrayı yaptı. Yanan ateşin kenarında sofrayı hazırladı.

Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Üç firari, birbiriyle küsülüymüş gibi yalnızlıklarına sığınmışlardı. Hayallerin bile dudak oynatmaya cesaret edemediği bir sessizlik hâkimdi. Kimse konuşmuyordu. Hepsi yastaydılar, kimse ne bir şey konuşmak ne de işitmek istiyordu. Tapınağa yürüyen bir günahkâr gibi sessizlerdi. Zihin, soru soran sözcüklerin tutsağı hâline gelmişti.

Sessizliği, “kirve sofraya hazır” sesi bozdu.

Sofraya önce Ramazan, peşinde de Osman ve Aziz Erkoç (İzzet) oturdu. Silahlar sofraya yakın yere konuldu. Köylü çocukla birlikte önce kavurmayı, sonra ağız yediler. Yemek boyunca kimse konuşmadı. Acıkan mideler dolduktan sonra mırıldanmalar, kaşınmalar ve geçirmeler başladı. Yorgun, acılı ve firari gözlerle ışık indi. Yemek için minnettarlık dileklerini bildirdi Ramazan. Ağız üzerine yorum yaptı Osman. Köylü çocuğa, bir kez daha aynı lezzette ağız yemek istediğini bildirdi.

Ürken sürüye ses verdi Cemal. Kaynaması için çaydanlığın altına odun attı.

Çatışmanın üzerinde bir haftalık süre geçmesine rağmen teslim olan Zeynel’in durumu merak konusuydu.

Osman, “ne diyorsun?” diyerek, köylü çocuğa döndü:

“Sence yangın evimizin neresini şarmıştır?”

“Yangın içinde kalan bir dev gibiyiz” diye araya girdi Ramazan. “Sakalımızdan başlayan yangın, bağrımızdan sonra evimizin tümünü sarmış durumda.”

Aziz, “Sakalımız tutuştuğu an, aşkın dilini konuşmak yerine savaşın dilini konuşsaydık, çaresiz bir dev gibi yangın içinde tepinmezdik.”

Birliğin komutanı olan Osman, bir sigara yaktı. Arkadaşlarına da verdi. Ayağa kalktı. Elini ince beline bağladı. Tepenin üst kısmında havlayan köpek seslerini dinledi.

“Ölümü bir köle gibi karşılamak ne kadar rezil bir şey!” diye kafa salladı. “Oysa ona açıktan meydan okuyarak karşılamak ne kadar da erdemlice!”

Zeynel’i çağırır gibi inledi:

“Kim daha acı çeker Zeyno? Kurşunlarla delik deşik olan cansız bir beden mi yoksa kanadı kırılmış bir serçe gibi ölümü çaresizce seyredip teslim olan mı? Hangisi Zeyno, hangisi?”

Üzüntüden nükseden migrenini hafifletmek amacıyla kaşlarını ovdu, çekiştirdi ve sıktı.

“Öff be, canlı ölümlerle boğuşmaktan bıktım artık!”

Son cümlelerin nereye hedeflediğini merak etti Ramazan.

“Yine hangi kapıyla kavgalısın?”

Cevap vermedi Osman. Yağmurdan sonra boy veren mantar gibi artan ihbarcılarının çoğalma nedenlerini düşündü. Zerdüşt’ün, “Âdemoğlu kirliliği bir ırmaktır” lafını, seslice mırıldandı. Sıkıntıyla derin “of”lar, “ağ”lar çekti. Ses tonuna düzen verdi. Malzemelerin yerini, köydeki ve bölgedeki olağanüstü gelişmeleri, Zeynel’in köye getirilip getirilmediğini sordu.

Köylü çocuk, saçma yemiş bir kınalı keklik gibi solan kumral adamın acıdan çıldırdığını düşündü. Kaynayan suya çay attı.

“Tüm malzemelerin yerini ablamla birlikte değiştirdik,” diye cevap verdi. “Ayrıca köye de kimse gelmedi.”

Verilen cevap üzerine biraz rahatladılar. Çatışmayla ilgili ayrıntıları öğrenmeye çalıştılar. Özellikle de teslim olan Zeynel’in tutumunu merak ettiler. Nereye götürüldüğünü, hangi ilişkileri ve barınakları

verebileceği üzerine yorum yaptılar. Her cevap, soruları daha da çoğaltıyordu. Zeynel'in bildiği noktaları terk etmişlerdi. Bir hafta boyunca bu tarafa getirilmediğine göre Nazımiye ve Bingöl yöresine götürülebileceği yorumu ağırlık kazandı.

Köylü çocuğu ve ablası Zeynep'i tedbirli davranmaları için uyar-mak istediler ama alacakları tedbir için bir alternatif bulamadılar. Başka bir yere gönderemezlerdi. Çünkü Zeynep, köyü terk edemez-di, buna babası izin veremizdi. Üstelik gideceği bir yer de yoktu. Cemal'de ilçede ortaokula gidiyordu ve hafta sonları da sürülerine bakıyordu. Söylemek istediklerinden vazgeçtiler. Sadece bazı genel uyarılarda bulundular.

Osman sönmeye yüz tutmuş ateşe bakınca canı sıkıldı. Ruhu ka-dar, ateşi ve güneşi seviyordu. Gündüz saklanmaya mecbur kaldığı yerlerde dahi güneşi görecektir şekilde ayarlamaya dikkat ediyordu. Ateş, güneş ve silah yaşamının üç sacayağını oluşturuyordu. Tanrı-tanıma Zerdüşt'ün inancı benliğine derin işlemişti. Küçük korular şeklinde kümelenen meşe ağaçları içinde kuruyan dalları topladı. Kucağına doldurduğu odunları ateşin kenarına döktü.

"Ateşi söndürmeyelim, Zerdüşt'ün nüfus alanında yaşıyoruz," di-yerek, odunları kırdı. Düzenli aralıklarla ateşin üzerine dizdi.

"Ahura Mazdalar onun etkisiyle doğan ilk güneşi görmek için Nemrut krallıklarını kurdular. Karanlığın bağrına Anadolu ve Me-zopotamya'nın kutsal ateşiyle dalmalıyız."

Gözüne kaçan dumandan yüzünü ekşitti Ramazan.

"Nasıl dalmalıyız?" diye öksürdü.

"Zerdüşt, otuz yaşında yurdunu terk edip dağlara çıktı. On yıl boyunca içindeki sesleri dinleyerek yalnızlığıyla arkadaş oldu. Dağ-lara çıkarken külünü taşıdı ama vadilere inince o bilinen görkemli ve kutsal ateşini taşıdı" diye cevap verdi.

"Ben bu anlayışla sığındım dağlara. Sırtında taşıdığı küllerin köle-si olanlar, sırtındaki yükün tutsaklığını fark etmezlerse, yangınlarını ovalara taşıyamazlar!"

"Nasıl yani?"

Ateş dumanı genzini yaktı. Peş peşe öksürdü. Soru soran arkadaşına baktı.

“Biz küllerimizle sığındık dağlara. Ama ovalara ateş götürmeye kalktığımız an, usta cellatlar tarafından acemi bir savaşçı gibi yamaçlarda boğazlanıyoruz. Üstelik bununla da yetinmiyorlar, elimizde taşıdığımız meşaleleri de söndürüyorlar.”

Avucunu açtı. Ağzı açık kendisini dinleyen köylü çocuğun başını okşadı.

İzzet, “Çağdaş Zerdüştler, ateşleriyle birlikte lanetlerini ve öfkelerini de vadilere taşımalıdır!” diye araya girdi.

Ramazan, “Hititleri unutuyorsunuz ama” diyerek, itiraz etti. “Anadolu ve Mezopotamya’da ateş ve güneş Zerdüşt’le başlamıyor; Hititler, güneşin kutsal görkemiyle mağaralara hayat taşımakla kalmadılar; aynı zamanda düşmanlarını da dize getirdiler.”

Osman’la birlikte ateşe odun atan köylü çocuğun ellerindeki morlukları ve şişlikleri görünce, öne doğru eğildi. Yeni bir mücevher damarı bulmuş simyacı gibi, eti dışarı çıkacakmış gibi kan toplayan tırnak altlarına baktı.

“Ne oldu ellerine?”

“Artık okula gitmeyeceğim!”

Ramazan’ın kontrolüne Osman’da eşlik etti. “Neden ama?” diye araya girdi.

Cemal, “dayak yemekten bıktım” diye cevap verdi.

Zorunlu din dersi, zorla dua ezberletme ve namaz kılma uygulamalarını anlattı. Cuntayla birlikte manevi ve psikolojik işkenceye dönüşen zorla İslam öğretme uygulamasının detaylarını örneklerle verdi. Zorla İslam’ı öğretmek isteyen öğretmenin dayak tekniğini anlattı. Öğretmenin parmakları birbirine toplayarak, parmak uçlarına vurduğunu söyledi. Kendisine atılan en son dayağın şiddetiyle de altına işediğini söyledi.

Osman, “Bunlar ruhları parçalayan vahşi sırtlanlardır. Önce kişinin kendisine olan güvenini ve saygısını yok etmekle başlıyorlar. Sonra da malum sonu gelmez ebedî kölelik.”

Garip bir tarzda Yavuz Sultan Selim'e yakası açılmadık küfürler etti. Kaybolan bir rüyayı kovalıyormuş gibi ellerini salladı. Atalarının yanlış anlaşılma üzerine, Yavuz tarafından kırıma uğratıldığını ileri sürdü. Dinî zorbalıkla ilgili tarihî birkaç örnek verdi.

"Din dersinde dua ezberlemek ve namaz kılmak zorunlu. Bunu yapmayan biz alevi öğrencilere dayak atılıyor."

"Ama sure öğrenmezsen sınıfta kalırsın" diyerek, araya girdi Ramazan. Bugünkü sistemleri tanımak için üç büyük dini iyi öğrenmek gerektiğini söyledi.

"Onun için surelerin en azından bir kısmını öğrenip okuluna devam etmelisin. Üstelik daha doğru dürüst Türkçe bile öğrenmediğin hâlde derslerinde başarılısın."

"Zeki'nin çantasında bir de 5 Mayıs tarihli *Cumhuriyet* gazetesi çıkmış. Bunun üzerine polisler gazete satıcısı olan Savaş'ın yanına gitmişler. 'Teröristler üç gündür takip ediliyordu ve ilçe sınırları içindeydiler. Bu gazeteyi kim senden aldı?' demişler. 'İlçeye iki tane *Cumhuriyet* gazetesi geliyor. Biri abone olana geliyor. Abonenin evine gittik, gazeteleri tamam. 5 Mayıs tarihli gazeteyi kim senden aldı?' demişler. Adam da, bir öğrencinin aldığını ve ismini bilmediğini söylemiş. Yanlış bir tarif vermiş. Polisler de okula gelmişler ama verilen tarif üzerine kimseyi bulamamışlar. Öğrencinin tekrar gelmesi hâlinde haber vermesini tembihlemişler. Ayrıca Yüzbaşı, 'Sen Türkoğlu Türksün, ne işin var teröristlerle?' diye tehdit etmiş. Adam korkuyor. Dükkânına gittiğimde, gelişmeleri korkuyla bana anlattı. Ve beni vermek istemediğini söyledi. 'Buraları bir an önce terk et!' dedi."

Cemal'in söyledikleri, kendilerini endişelendirdi. Okula gitmesi yönündeki ısrardan vazgeçtiler. Zeki ve Şahin'in ölümü, köylü çocuğu felaket bir tarzda sarsmıştı. İçine kapanmıştı, konuşmuyordu ve üstelikte zayıflamıştı.

Sustu birlik. Kimse cevap vermedi. Tehlikeler, zehirli bir yılan gibi boyunlarına dolanmaya devam ediyordu. Kendilerini ak saçlı, kocamış bir denizci gibi yaşlı ve yorgun hissediyorlardı. Osman özellikle Zeki'nin ölümünden sonra öksüz ceylan yavrusu gibi derin,

ıssız bir yalnızlığa gömülmüştü. Uzun bir dönem Pülümür, Tercan ve Kemah bölgesinde birlikte faaliyet gösterdiği en yakın arkadaşı yoktu artık. Normal zamanlarda konuşkan olan kumral adam, bir gün sonra görüşeceği birliğin, pusuya düşürülerek imha edilmesini bir türlü kendisine yediremiyordu. Uzun uzun düşünüyor. Susuyor, konuşmuyor ve öfkeleniyordu.

“Ayrıca Türkçe öğretmeni ilçedeki in deliklerinin tarihini ve kimler tarafından yapıldığını soran bir kompozisyon ödevi verdi. ‘İlçemizdeki in delikleri kadim Ermeni ustası Harokyan tarafından yapılmıştır’ diye yazmıştım. Bir gün beni müdür, odasına çağırdılar. Müdür, yardımcısı ve Türkçe öğretmeni beni sorguya aldılar. Öğretmen, ‘uzun süredir bunun durumunu inceliyorum müdürüm. Kendisinde çok tuhaf gelişmeler oluyor ve ilginç sözler söylüyor’ dedi. Kompozisyonda yazdıklarımın kimler tarafından bana söylendiğini, kimlerle görüştüğümü ve evimize gelip giden yabancı kimselerin olup olmadığını sordular. Verdiğim cevaplardan hoşlanmayınca, beni dövdüler.”

“Yani bize biçilen hazır elbise gibi,” diyerek, köylü çocuğun sözünü kesti. “Elime inen sopa kalktığı an, sırtına sopa inmeye başlıyor. Kaderin kederimizle erken kesişti sevgili kirveciğim.”

Cemal, İzzet’in son söylediklerini tam olarak anlayamadı.

Köylü çocuğun anlattıklarından etkilen Ramazan, yaşından fazla görevi kendisine yüklediklerini düşündü.

“Faşizmdir işte” diye mırıldandı, “ruhunu açlık ve zulümle besleyen gözü doymaz bir vampirdir.”

Osman, “Baskının her çıkışına başka bir çıkışla karşı koymak gerekiyor.”

Bardağına son kalan çayı süzdü. Sigara ve çay içerek yemekten tasarruf yapan adam, yüzüne narin bir biçim veren burnunun ucundaki eğriliği ovdu. Sarı sakalı kendisine nurani bir güzellik katıyordu. Asabi bakışlarına alicenaplık hâkimdi. Dağlılara has güçlü azim ve şiddetli intikam psikolojisine sahipti. Uzun uzun böğrünü kaşıdı. Bitlenmekten şüphelendi. Kanlı döşemeleri, işkence odalarını düşündü. Ağır bir işkenceden sonra susan ve daha sonra beş yıl cezaya

çarptırılan ağabeyinin hâli gözleri önünde canlandı. Sonra son çatışmayla ilgili köylülerin anlatımlarını hatırladı. Bozan düzlüğüne kadar bacağından sürüklenen Zeki'nin bedenini hayal etti. Gülüşü, kızgınlığı ve uyurken yaptığı jest ve mimikleri canlandı hayalinde. Allak bullak olmuş bir şekilde yerinden kalktı.

Günler süren yolculuk, canına tak etmişti. Ramazan'a danışmadan geceyi, köylü çocuğun göstereceği bir yerde geçirmeye karar verdi. Ayağa kalktı, bir sigara içti. Birkaç adım öteye ilerleyerek, çalının köküne işedi. Ferahlandı. Geri dönerek yerinde oturdu. Arkadaşlarına döndü:

"Yakamıza bir veba hastalığı gibi yapışan bu lanet ölümlerden kurtulmalıyız. Şafaklarda boğazlanıyoruz. Buna son vermek için örgütlenme biçimimizi ve bizi engelleyen siyaset tarzını değiştirmeliyiz."

Cevap vermedi Ramazan. Uzun bir açlığın ve yorgunluğun ardından karnı doyunca, oturur vaziyette uykuya dalmıştı. Belli belirsiz bir şeyler mırıldandı. Elini silahına götürdü. Horladı. Uzun uzun iç geçirdi. Ayaklarını uzatırken yellendi. Ağır bir koku yayıldı ortalığa.

Derin bir iç çekti Aziz. "Haklısın kurtulmalıyız; hem de zaman yitirmeden!" diye ağzına koyduğu diken kemirdi.

"Sistemden kopmamak için direnen sağ oportünist tarz, devrimci öğretimizi zehirliyor."

Osman, İzzet'i duygularının tercümanı olarak görüyordu. Genç adamın söylediği son lafı tekrarlar gibi mırıldandı. Bir şey demedi. Saatine baktı. Şafak yaklaşıyordu. Beklediği grubun parolası yirmi dakika sonra duyuldu. Çobanaldatan kuşu taklidi yaptı. Kısa sürede Rüstem'le (Rıza Sökmen) Cebo (Kazım Ekici) yeni katılan Arapkirli Zal'la geldiler.

Osman, kâbus gören Ramazan'ı kaldırdı. Kucaklaşmalar ve karşılıklı hâl hatır soruldu. Aç olan birliğe ekmecek verildi. Zaman kısa olduğu için ilişki ve irtibatlar üzerine konuşuldu.

Eğinik'te alınan darbeye ilgili Rüstem'in getirdiği yeni bilgilerle Yado'nun ismi net olarak ifade edildi.

Rüstem, karakol içinde olsa dahi, Yado'yu en kısa sürede sağ alınacağına dair ant içti. Kızgınlığını ve öfkesini bağırarak dile getirdi. Hüseyin Tosun'un (Yılmaz) komutasındaki birliğin randevusuna gelmediğini söyledi. Awşeker Kalesi duvarına bıraktığı notun da alınmadığını ekledi. Kureyş'i merak etti, endişelendi. Zamanın daraldığını, her geçen gün durumların kötüye gittiğini söyledi. Yaz bitmeden bölge güçleri olarak toplanma ve istedikleri kararları çıkarmak gerektiğini söyledi.

Elazıglı Çingene bir aileden olan esmer adam, dudağının iki tarafına sarkan fakat burun hizasında az olan bıyığını sıvazladı.

"Zaman kendisini iyi değerlendirmeyenlerin düşmanıdır" diye öfkelenildi.

Ekmeği içine peynir konulmuş şekilde dürüm yaptı. Kucağına dökülen peyniri toplayarak yedi. Lokmasını ağzında bekleterek mırıldanır gibi sözüne devam etti:

"2. Merkez Komitesi, işbaşına geldiği 1981'deki toplantıda, tüm örgütler merkezî darbe almalarına rağmen parti, konferans yaptı, hem de kış koşullarında. İkinci Konferansın işbaşına getirdiği 2. Merkez Komitesi, Marksist bir niteliğe sahipti. Revizyonist 1. Merkez Komitesinin çizgisinde bazı hatalar olmasına rağmen kopmuştu. Kırsal alanlarda gerilla birimlerinin oluşturulması bu olumlu faaliyetlerin başında gelmektedir. Fakat örgütlenme yaygın tutuldu, bu yanlıştı. Güçlerimizi toplamamız gerekiyordu. Üstelik konferansın gerilla savaşına ilişkin ciddi bir perspektifi ve görevlendirilmesi yoktu. Gerilla Savaşı'na Hazırlık Devresi diye adlandırılan karar, gerilla savaşını bilinmeyen bir geleceğe erteledi ve bu karar anamızı ağılattı.

Süleyman Cihan'ın ölümü ve peşinden gelen yakalanmaların ardından 2. Merkez Komiteyi yedek üyelerle güçlendirdiler. Ve Merkez Komitesi, adım adım anti-Marksist bir düşünce ve pratiğe doğru kaymaya devam etti.

2. Merkez Komitesinin beşinci toplantısında, üçüncü konferans için bölge kadroların geriliğini de gerekçe gösterdi. Halbuki konferansın, geçen yıl yapılması gerekiyordu. Parti ikinci yenilgisini 1983'te aldı, buna rağmen konferans, yenilginin etkilerini tersine çevirip,

lehimize döndürebilirdi. Bu konuda gücümüz vardır. O zaman gerilla savaşını da başlatmış olurduk. Bölge raporu Parti Birliği'nden çıktığı hâlde bölgeye gönderilmedi. Son iki yılda yurtdışından çıkan İşçi Köylü Kurtuluşu gazetesi de gönderilmiyor. Parti kitlesi gelişmelerden habersizdir. Mali ve lojistik destek kesilmiştir. Bölgeye savaşçı aktarılmıyor. Bir an önce bu dağınıklığı ve örgütsüzlüğü gidermeliyiz, aksi takdirde kayıplarımız daha da çoğalır ve ciddi durumlarla karşılaşabiliriz. Dağınıklığı giderecek olan da konferanstır.”

Osman, “bunlar konferansa yanaşmazlar Rüstem. Boşuna kendimizi yoruyoruz. Bölge parti iradesi Konferans Örgütlenme Komitesi oluşturmalı ve konferansa gelenlerle bu işi sonuçlandırmalıyız!” dedi.

Baş, gövdeyi aç bir fare gibi kemiriyordu. Çoğunluğu belkemiği kınlanmış bölgedeki fakir halkın çocuğu olan gövde, sadece düşmanıyla boğuşmuyordu. Aynı zamanda kendisine rehberlik eden başla da boğuşuyordu. Gövde, çırpınan kırık bir kanat gibi ve yorulan bir kalp gibi kendisini çevreleyen kafesin tutsaklığından kurtulmak için çırpınıyordu. Başa karşı gösterilen hürmet, can sıkıcı bir merhame-te dönüşüyordu. Ezici çoğunluk merhametten deliye dönmektense, felaketlerden deliye dönmeye karar kılmişti.

Boz adam, kendisine cevap vermeyen arkadaşlarına baktı. Yorgun düşen Cebo, bedeniyle birlikte başındaki kepin altına çekilmişti. Cevap isteyen bakışlara, mırıldanarak yanıt verdi:

“Ma bira, ben anlamıyorum sizi. Onlar durmadan omuzlarımıza tabut yerleştiriyorlar. Ama biz ise sadece birbirimizle dertleşiyoruz. Ne yapmamız gerekiyorsa yapalım!”

Kimse yanıt vermedi. Herkes sustu. Arapkirli Ermeni şaşkıındı. Gitmekle kalmak arasında gidip geliyordu. Kendisini hayal kırıklığına uğratan tartışmaların içinde bulmuştu. Rüstem, kışında dahil açıkta bıraktığı kollarını hırsıyla ovuyordu.

Boz adam, saatine baktı. Köylü çocuğa dönerek, nerede kalabileceklerini sordu. Köylü çocuk, tepeye yakın komlarında hazırlık yaptığı için orada kalmaları cevabını verdi. Sürüler, geceleri arazide otlatıldığı için komlardan dışarı çıkartılmıştı. Kışlık komlar ıssızdı. İki hafta sonra Munzur Yaylalarına göç başlayacaktı.

Gidecekleri koma doğru harekete geçtiler.

“Şafaklarda boğazlanıyoruz ama neden?” diyen Osman, birliğin önüne geçti. Kendi kendine konuştu.

“Ne dedin yoldaş?” diyen Cebo’ya cevap vermedi.

Köylü çocuk, sürüsünü Fezık tepesindeki eski yıkık komlarına doğru sürdü. Çetke Sure’ye (Kırmızı Dere) doğru havlayan köpeklerine ses verdi.

Kıldan ince, nefesten yumuşak, geceye derinlik ve sükûnet katan yağmur çiselemeye başladı. Şafak sökmek üzereydi.

Düşmanlığı siz başlattınız. Bize ölümü siz getirdiniz!

Gök yıldızlarla boğulmuştu. Karanlık, ormana gizemli bir görünüm veriyordu. Ormanda esen ince yel, etrafı fasulye ve buğday tarlalarıyla çevrili köye nergis, laden, begonya çiçeği ve gelin zambağı, kokularını getiriyordu. Geceyi istila eden cırcır böceklerinin sesi dokunaklı, doyurucu ve yumuşaktı. Sıcak haziran geces, çöl geceleri gibi derinlik ve buğuyla yüklüydü.

Harmandaki taze inek mayısında eşek arıları kümelenmişti. Evin önündeki harmanda bağlı yaşlı ineğin böğürmesi geceyi böldü. İzzet, ineğin böğürmesiyle havlayan köpeğin gittiği yere kulak kabarttı. Havlayıp, harmana kaçan köpeğin bulunduğu alanda gelen sesleri seçmeye çalıştı. Çömeldiği yerde epeyce oturdu. Köpek sesini kesince, fasulye tarlalarına gelen domuz sürüsü ya da Eğrikavak köyünün batısında bulunan arıcıların balını yemeye giden ayılar olabileceğini düşündü. Evin içindeki sesler açık pencereden geceye yayılıyordu. Arkadaşları içerde yemek yiyorlardı. Kızartılan patates kokuları iştahı daha da kabartıyordu. Nöbet değişimine daha on dakika vardı. Açlık beynini kemiriyordu. Açlıktan guruldayan karnını ovdu.

Bulundukları mezranın üst kısmındaki tarla duvarında öten bir baykuş, ikinci bir kez ötmeyince, başka bir yere uçmuş olabileceğini

düşündü. Baykuşun zamansız ötüşü, kendisine '38'den sonra Der-sim'de ilk kez o yıl Tağar'da başlayan göçü hatırlattı. Ailesi ve köylü-leri de dahil tüm köylü batıya sürülmüştü. Ağabeyi Tosun, Erzincan Cezaevi'ndeydi. Fakat diğer aile fertlerinin nereye gittiğini bilmi-yordu, sadece Aydın Salihli'ye gitmiş oldukları duyumunu almıştı.

Baykuşla konuşur gibi, "şimdi viranelerimizde de ötüyorsun öyle değil mi?" diye mırıldandı.

Yerinden kalkarak, evin yan kısmındaki keçi ağılının yanına çömeldi. Keçilerin geviş seslerini dinledi. Değişik hayallere daldı. Aliboğaz'daki keçi otarma günlerini hatırladı. Çocukluğunda ev-den kaçtıklarında Aliboğaz denen vahşi vadide bulunan sayısız ma-ğaralardaki deliksiz uykularını hayal etti. Vadiyi ikiye bölen Tağar Çayı'ndaki doyasıya yüzmelerini, sık Tağar ormanlarındaki evcillik oyunlarını, doyasıya çocukluğunu yaşadığı köyünü düşündü. Kim-liksiz, adressiz ve sınırsız bir hüznün kısılcasına girdi.

Ağılın etrafında dolaşarak yanına varan köpeğe baktı. Köpek kendisini kokladıktan sonra kuyruğunu sallayarak fasulye tarlalarına doğru yöneldi. Aradan fazla bir zaman geçmeden kendisinden uzak-laşan köpeğin acı avazı böldü geceyi. Durumu anlamak için çömel-diği yerden kalkarak bağırان köpeğe doğru birkaç adım attı. Havla-yarak eve doğru kaçan köpeğin bulunduğu alanda yanan el fenerini görünce durdu. Keçi ya da ineğini kaybeden köylülerin olabileceğini düşündü. Fazla önemsemeden fenerin yandığı alanı gözetlemeye çalıştı. Köye ilk girdikleri anda birlik komutanı Pala Silo'nun uyarı-ları aklına geldi. Yukarı çıkarak eve girdi. Mezrada garip gelişmelerin olduğunu anlattı.

Pala, çenesini kaplayan gür bıyıklarını ovarak dışarı çıktı. Geceyi dinledi. Üst mahalledeki köpeklerin havlaması artmıştı. Gece yarına yaklaşmıştı. Köye ilk girdiklerinde tedirgin edici bir sessizlik vardı. Bu kendisini kuşkulandırmıştı. Arkadaşlarına çevrede asker olabi-leceğini söylemişti. Eve girmeden önce bekleme önerisinde bulun-muştu. Gidecekleri evin kızına âşık olan Ali Qako, gitmek için acele etmişti. Qero (İsmail Bulut) ve İzzet'te kararsız kalınca, Munzur Can'ın evine erken girmişlerdi.

Toplanan bulutlara sığınan dolunay, arada bir görünüp, tekrar kayboluyordu. Pala, yukarı mahalleden aşağıya doğru gelen insanların ayak seslerini ve onlara havlayan köpeklerin havlamasından gelenlerin kimliğini seçmeye çalıştı. Çevrede kendilerinden başka bir güç yoktu. Bir hafta beraber kaldıkları iki grupta bir gün önce Hozat'a geçmişlerdi. Geriye tek bir seçenek kalıyordu fakat bundan da emin değildi.

Evin içine geri döndü. Ev halkıyla sohbet eden arkadaşlarına seslendi. Derhal araziye çıkmaları gerektiğini söyledi. Aşk havasıyla sarhoşa dönen Ali Qako, kalkma önerisine itiraz etti. Gelenlerin başka birlikteki yoldaşları olduğunu söyledi. Pala ise, itiraz eden arkadaşına kızdı. Kendilerine yakın birliklerinin olmadığını, daha iki gün önce Rüstem ve Yılmaz'ın birlikleri Hozat'a geçtiğini söyledi. Kısa bir tartışma sonucu İzzet ve Qero evin içinde kaldı. Pala ve Qako, dışardaki olağanüstü durumu netleştirmek için dışarı çıktılar.

Fener ışıkları bulundukları eve doğru geliyordu. Pala, fazla uzaklaşmadan harabenin içine çömeldi. Arkadaşı da yanına oturdu. Üzerlerine tutulan ışığa doğru seslendi. Gelenlerin kim olduğunu sordu.

Işık söndü. Yürüyen ayakların çıkardığı sesler ve fısıltılar birdenbire kesildi. Etrafını dinledi. Heyecanı daha da arttı. Çağrısını tekrar yineledi. Cevap alamayınca, olağanüstü bir gelişmenin olabileceğinden şüphelendi. Birliğin diğer üyelerine haber vermek istedi. Tam o esnada ters istikamette fakat daha yakın mesafede bir fener ışığı üzerine tutuldu.

Yüksek sesle bağırdı:

“Kamo (Kimsin)?”

Yine cevap alamadı. Çağrısını üç kez tekrarladıktan sonra,

“Kimsiniz? Ses vermezseniz ateş ederim!”

Sözünü daha tamamlamadan öten makineli silah takırtıları geceyi böldü. MG3'le bulundukları alan tarandı. Yaylın ateşine Pala'da karşılık verdi. Silah seslerine, evin kadın ve çocuklarının bağırtıları, köpek havlamaları, eşek anırmaları ve inek böğürmeleri eşlik etti.

“Yoldaşlar sarıldık, kaçın!” diyerek, yere kapaklandı. Sqn ışığın yakıldığı yere doğru ateş etti. Keçi ağılına doğru süründü. Nereden geldiği belli olmayan kurşunlardan korunmaya çalıştı. Silah sesleri arasında belli belirsiz tartışmaları ve cılız bir şekilde, sanki derinlerden gelen “Teslim olun!” çağrısını duydu. Üstünden geçen kurşun vınlamaları üzerine tekrar olduğu yerde yattı. İlk kez gece meydana gelen garip pusunun hareket tarzını çözmeye çalıştı. Akşama doğru kontrollü bir şekilde köye girmelerine rağmen, alışıktı olmadıkları gece kuşatması da nereden çıktı? İçerdeki arkadaşlarına seslendi. Arkasını kontrol etti. Haber vermeden kaçan Qako’ya seslendi. Cevap alamadı. Ormana doğru olan alanda yürüyen iki kişiye seslendi. Qero ve İzzet’in uzaklaştığını sandı. Ağlayan ve durmadan dua eden ama dua bilmeyen kadının bağırmasını, silah sesleri bastırdı.

Vali Kenan Güven’in “benim çocuklarım” dediği altı kişilik özel istihbarat timi üyesi olan Üsteğmen Mehmet Seçkin, herhangi bir karakola bağlı çalışmıyordu. Birliğine aldığı seçkin elemanların yanında bölgedeki güvenilir istihbarat üyeleri de bulunuyordu. Eğri ağzını ovdu. Kütük gibi vücudunun üstünde emanet gibi duran yassı kafayı salladı.

Karşı ateş kesilince, üsteğmen, evin ön cephesindeki kapıya sızma yapmalarını, içerde ateş edildiği andan itibaren de içindikilerle birlikte evi havaya uçurmaları emrini verdi.

Yan tarafında mevzilenen Yado’ya baktı.

Yaşlı adam, başını yerden kaldırmadan, yüzünü ağzı eğri adama doğru çevirdi. Avazı çıktığı kadar bağırdı:

“Dersim insanının intikamı güçlü, ferdi özgürlüklerine düşkünlüğü köklüdür. Bu gece burada öldüreceğin bir sivil, hem senin hem de devletin başına olmadık belalar açar!”

Kimse kendisine cevap vermedi. Eğinik’teki başarısından sonra vali tarafından ödüllendirilmişti. Öldürülen Zeki ve Şahin için ayrı ayrı, yaralı ele geçirilen Zeynel için ayrı para almıştı. Üstelik Zeki’nin önemli bir kadro olması mükâfatı daha da büyütmişti. Bununla birlikte kendisine askerî elbise verilmişti. Eğinik’teki çatışmadan önce atıyla gezdiği hâlde, şimdi askerî helikopterle geziyordu.

Subaylarla oturup subaylarla yemek yiyordu. Herkes kendisine saygı gösteriyordu.

Başkasına ait silah gibi elbise de giyildiği zaman ya sıkar, ya sahibinin üzerinden düşer ya da ağır gelir. Talihsiz ihtiyarın da üzerindeki elbise, tüm çabalara rağmen üzerine oturmuyordu. Kendisini bir türlü elbisenin içinde rahat hissetmiyordu. Eski-den olduğu gibi şalvarıyla dolaşma önerisi ise askerî kamuflaj gerekçe gösterilerek, Hozat alay komutanı tarafından reddedilmişti. Kanın buharında terfi, para ve saygınlık yükseliyordu. İntikam, öldürme ihtirasıyla özdeşleşmiş, zevk veren bir araç hâline gelmişti. Boynu bükük, artsız ve yoksul bir halkın onurlu evlatları, Ortaçağ soyluların av partilerindeki tavşanlar gibi öldürülüyordu. Yaşlı adam da bu kanlı ve zengin sofrada hem dilim koparıyor, hem oğlunun, hem de ihbarcı diye öldürülen üç akrabasının intikamını doyasıya alıyordu.

Kuşatılan gür bıyıklı genç komutan, söğüde tırmanan bir sarmaşık gibi, yüzünü ağılın ağaçlarına yapıştırdı. Kurşunlardan korunmaya çalıştı. Hedefsiz, rasgele birkaç atış yaptı. Evin içindeki arkadaşlarına seslendi tekrar. Cevap veren olmadı. Silah takırtıları, bağırıltılar ve bomba sesleriyle keçiler ağılın içinde bir köşeye toplanmışlardı. Köpek evin içine kaçmıştı. Evin kadını çıldırmış gibi bağırıyordu.

Çember gittikçe daralıyor, kurşun sesleri evin duvarlarına yakın yerlerden geliyordu. Sürünerek, iki kişinin kaçtığı alana doğru yöneldi. Kendisini savunma içgüdüleriyle iki kişinin uzaklaştığı alana doğru kaçtı. Seslendi, cevap veren olmadı. Mezranın yan tarafındaki dereyi aşınca, birbirinden ayrılan ve farklı yönlerde kaçan arkadaşlarına seslendi. Kontrolü kaybeden iki arkadaşı cevap vermedi.

Düştüğü an, G3 silahını bırakarak kaçmaya devam eden Qako'ya seslendi. Cevap verilmeyince bağırdı. Sinirlendi, yukarıya doğru kaçan arkadaşına yetişmeye çalıştı.

Düşen G3 silahı, bir yıl önce basılan Erzincan'la Kemah arasında bulunan Yolüstü Karakolu'nda alınan silahlardan biriydi. Yılmaz ve Rüstem'in komutasında gerçekleşen bu baskınla karakoldaki askerin tümü rehin alınmıştı. Propaganda çekildikten sonra askerler serbest

bırakılmış, dokuz G3 piyade silahı, üç tabanca ve karakoldaki diğer tüm malzemeler katırlara yüklenerak uzaklaşmıştı.

İzzet, eline aldığı el bombasını avucunun içinde sıkarak sağa sola döndü. Her tarafın sarıldığı duygusuna kapılmıştı. Çatışmanın ilk ânında yanında bulunan Qero, fırlayarak dışarı çıkmıştı. Kendisi de gitmekle gitmemek arasında kararsızlık geçirmişti. İlk etapta Munzur Can'ın gelini ve kızı, pencereden kaçması önerisi getirmişlerdi. Fakat pusu ve kuşatmanın durumunu öğrenme isteği, kendisine zaman kaybettirmişti. Silah sesleri ve bağırtilar, gittikçe eve yaklaşıyordu.

Gaz lambası ışığı altındaki direğin dibinde üç çocuğuna sarılarak bağırarak kadına baktı. Munzur Can, gelini ve bekâr kızı da kadının yanına büzülmüşlerdi. Korku gözleri olduğundan daha fazla büyüt-müştü. Kısık ışık altındaki bakışları, bilenmiş hançer ağzı gibi parlı-yordu. Bakışlarda umutsuzluk, endişe ve merak hâkimdi.

Ev kadınının gözbebekleri dışarı fırlamıştı. Ağzının kenarında köpük oluşmuştu. Saçı başı dağılmıştı. Cehennem yargıcı gibi kendisine bakan evin kadını, boynunu yana bükerek, Zazaca anlaşılmaz şeyler mırıldandı, emir verir gibi yalvardı:

“Bahtına düşmüşüm bira!”

Zaman durmuştu. Ev bağırtil, havlama, titreme ve sığınma atmosferine girmişti. Kafalarını annelerin göğsüne bastırarak ağlayan ve titreyen çocuklara baktı. Sofra yerde duruyordu. Çay bardakları devrilmişti. Tabaktaki kızartılmış patatesler tam yenilmemişti. Evin kuzeye bakan penceresi açıktı. Hafif, yumuşak ve serin yaz meltemi pencerenin kenarındaki perdeyi yavaşça sallıyordu. İki günlük keçi yavrusu, evin içinde olan ocağın kenarındaki keçenin üzerinde duruyordu. Silah sesleriyle evin içine kaçan köpek, evin alt köşesine sığınmıştı. Korkudan altına bırakmış, arkasını yere verdiği vaziyette çılginca havlıyordu.

Elindeki mavzerini yokladı. Şarjördeki mermilere baktı. Askeri kasaturasını kılıfından çıkararak sağ eline aldı. Sol elindeki bombayı oynattı. Belli bir kararsızlıktan sonra kasaturayı tekrar yerine koydu. Göğsünde dışarı fırlayacakmış gibi atan yüreği, nefes alışverişini

zorluyordu. Titreyen sesine ton vermeye çalıştı. Kızgın korları yiyormuş gibi yutkundu:

“Ana, yoldaşlarım nerede?”

Bağırın, durmadan yalvaran ve ağıt yakan evin kadını, önce elini açıp pencereye, sonra da kapıya doğru uzattı. Durmadan kucağına sokulan üç çocuğuyla birlikte yere devrildi. Bağırma ve ağlama sesleri daha da arttı.

Kaçmak için pencereye yöneldi. Atlamak için kafasını çıkardığı an, duvarın dibine kadar sokulan komandoları görünce geri çekildi. Ev halkı zarar görmesin düşüncesiyle ateş etmedi. Tekrar evin içine doğru yürüdü. Üzerindeki şoku atmaya çalışıyordu fakat beceremiyordu.

“Sarıldınız! Beş dakika içinde teslim olmazsanız evi havaya uçururuz!”

“Bahtına düşmüşüm kirve!”

Çocuklarını sürükleyerek, ayağına kapanan kadına baktı. Şapkası düşen Munzur’da yalvarıyordu. Zamanı durduran, mekânı silen garip bir çaresizlik duygusuna kapıldı. Evin her tarafı kuşatılmıştı. Gece kendisini bilinmez çağrılarla davet ediyordu. Avuçlarıyla başına vurdu. Işığı titreyen, içeri giren serin meltemle sönecek gibi olan gaz lambasını söndürdü.

“Ağlama ana” diyerek, titreyen dudaklarını kontrol etmeye çalıştı.

“Ağlamayın, ateş etmeyeceğim.”

Evin kadını, verilen cevap üzerine ağlama tonunu düşürdü. Ağlayan en küçük kızını da susturdu. Kararlıkla birlikte kendilerine sokulan evin köpeğini yana itti.

“Beş dakika içinde teslim olmazsanız, evi başınıza yıkacağız!”

Çağrı, anlaşılır, net ve daha da yakından geldi.

“Bahtına düşmüşüm bra, teslim ol. Yoksa hepimiz öleceğiz!”

Toprağın cinnet geçirdiği, havanın zehirlendiği dar bir mekâna sığınmıştı. Çaresiz, yorgun ama soğukkanlı bir havaya girmişti. Ölüm kadar kendisinden uzak olan esareti gönüllü kabul etmenin seçimiyle karşı karşıya kalmıştı. Dışarıdaki silah sesleri, teslim ol

çağrılar, küfürler ve el fenerlerinin evin içini dahi aydınlatacak sinir bozucu ışığı... Bunların hiçbirisi umurunda değilmiş gibi, çocukların içine çömeldi.

Boynuna sarılan evin büyük oğluna diğer iki çocuk da eşlik etti.

“Kırvem ne olursun kurtar bizi!”

Evin büyük oğlunun söylediği lafa, evin kadını ve diğer iki çocuk da eşlik etti.

“Bu son çağrımızdır. Beşe kadar sayıyorum. Ya teslim olmak için dışarı çıkarsınız ya da evi bombalarla başınıza yıkarsız!”

Derin, iştahlı ve cevapla bakışlarla evin çocuklarını süzdü. Titremelerin sinen yalınlığı, çıplak ayaklardaki fakirlik, gözyaşlarına kaynaklık eden mağduriyet ve yalvarmalarına hâkim olan hak... Asırlardır boyun eğdiren, galebe çalan, hükmeden ve talan edenlerin karşısındaki bir yaşam hakkını, yaralı bir serçe gibi bahtsız ocaklarına sığınan genç firariden istiyorlardı.

Daha birkaç saat öncesine kadar teslim olmak, masallar kadar eski ve uzaktı. Teslim olma şartı, günahsız, fakir ama misafirperver sofraları gibi gönüllerini de kendilerine açan savunmasız insanların yaşaması olarak dayatılıyordu. Kafasındaki düşünceler arasında teslim olmayla direnmenin sebep sonuç çarkı bile dönmüyordu.

Teslim olma süresini, nobran bir tarzda sayı sayan üstegmenin sesiyle, ağlama ve yalvarma arasındaki kısa saniyelere sığdırdı. Ve kendisini hançerleyen bir erdem içine girdi:

Koşarak evin kapısına vardı. Silah takırtılarını susturan, geceye hükmeden bir ses tonuyla bağırdı:

“Ateş etmeyin! Teslim oluyorum!”

“Kaç kişisiniz?”

“Kaç kişi olduğumuzu teslim olduğum zaman görürsünüz!”

Epey bir sessizlik oldu. Silah sesleri, bağırımlar, yalvarmalar, küfür ve insan bağırtıları kesilmişti. Evin içinde halen havlayan köpeğin sesi zayıflamıştı. Çocuklar çok ağladıkları için ağlamalarını kontrol edemiyorlardı, arada bir hıçkırıyorlardı. Bunun dışında geceye insan fısıltıları hâkim oldu. Firari genç, teslim olma isteğini bir kez daha yüksek sesle yineledi.

“Silah ve çantalarınız da dahil üstünüzdeki her şeyi kapının önüne atın!”

Verilen emri, üstüne tutulan el fenerleri ışığında soğukkanlı bir şekilde yerine getirdi. Fenerleri tutan eller titriyordu. Emir veren ses, heyecandan mı korkudan mı bilinmez titrek ve karıncalıydı. Kimse kendisine yaklaşılmaya cesaret edemiyordu.

Firari genç, sorulan her soruyu, “teslim oluyorum” sözcüğüyle yanıtladı. Küfürlere ve aşağılamalara yanıt vermedi.

“Ellerini başın üstüne koy ve sesin geldiği yere yürü!”

Söyleneni itirazsız yaptı. Yaklaşık otuz metre yürüdükten sonra, yüzükoyun yere yatması emri verildi. Ellerini başı üstünden çekmeden yüzükoyun yere yattı. Bacaklarını açtı. Titremeye başladı. Ağzıyla toprağı dişledi. Üstüne tutulan silah ve ışığın etkisi korkularını büyüüttü. Söyleneni yaptığı hâlde, ellerinde silah olanlar üstüne varmaya cesaret edemiyorlardı. Üstüne doğrulan silahların gölgesi yavaşça hareket ediyordu. Sinirlerini koparacak zamanın sonuçlanması için, birkaç kez art arda teslim olmak istediğini bildirdi. Bir nesil gibi uzun süren “o an” bitmek tükenmek bilmiyordu.

Cevap veren olmayınca titremesi daha da arttı. Ağzına aldığı toprağı ısırды. Toprağın içindeki taş parçası köpek dişini kırdı. Üstüne ilk atlayan şişman komandonun verdiği basınçla tuhaf sesler çıkardı.

Komandolar, leşe hücum eden aç akbaba sürüsü gibi yerde yatan firari gencin vücudunu birbirinden ayıracak şekilde aradı. Tekme, tokat, silah dipçikleri eşliğinde üst araması ve sorgu başladı. Evin içinde başka kimsenin olup olmadığı soruldu. Evin içinde üç çocuk ve evin kadınının bulunduğu, arkadaşlarının kaçtığını söyledi. Üsteğmenin emriyle elleri arkadan bağlanarak daha açık yere sürüklendi.

Evin içi arandı. Ağlamalar eşliğinde Munzur, karısı, gelini ve çocukları evin bir köşesine toplandı. Hakaret, küfür ve dayak eşliğinde üstleri arandı. Çocuklar da dahil ev halkı bir köşede yere yatırıldı. Kaçan üç kişinin kim olduğu, kod isimleri, eşkâlleri ve nasıl kaçtıkları soruldu. Sorulan sorulara ağlayarak cevap verildi. Türkçe bilmeyen kadını alaya alan Ömer Başçavuş, titreyen kadını bir dipçik

darbesiyle hareketsiz bıraktı. Bekâr kızı ve genç geline bir tarafa ayırdı. Evin içindeki bağırıtı ve kargaşa daha da büyüdü. Havlayarak kaçan köpeğe silah sıkıldı.

Üsteğmen tabancasını eline alarak, elleri bağlı yerde yatırılan İzzet'in başına vardı. Saçından tutarak, kafasını yerden kaldırdı. Yüzünü el fenerinin ışığına tuttu. Islık çalar gibi fısıldadı:

"İsmin ne len, mına koduğum çocuğu!"

"Geleceği yalan, hile ve zorla çalınan mazlum bir halkın isyan çılgılığıyım. Ya sen kimsin alçak herif?"

Verilen cevapla, gözlerine asit kaçmış gibi çırpındı. Aldığı yanıtla bir an ne yapacağından kararsızlık geçirdi. Sağ elinde tuttuğu on dörtlünün kabzasıyla, gözbebeklerini hançer ucu gibi kendisine çeviren gencin suratına vurdu.

Sıcak, samimi ve tanıdık bir ses, tutsak gencin anadili olan Zazacayla araya girdi:

"Toso'nun kardeşi Aziz Erkoç"

İzzet, yediği dayanın acısını unuttu. Karşısına dikilen yaşlı adama baktı. Yaşlı adam gibi, beklenmedik ani karşılaşma da şoke oldu. Öfkeden dudağı seğirdi. Altüst oldu. Ağzına dolan kanı tükürdü. Köylüsü ve akrabası olan yaşlı adama baktı. Çağırır gibi ağır ve acı çeker tarzda yutkundu: "Yado?"

Kahkaha attı. Ayağıyla İzzet'in kafasına bastı. Bir böceği ezer gibi ayağını sağa sola getirip götürdü.

"Tanıdın mı beni, köpeğin dölü? Şimdi de erkeklik yapsana!"

Kanlanan toprak yüzüne çamur gibi sürülmüştü. Peş peşe öksürdü. Çıldırmış gibiydi. Anadili olan Zazacayla Yado'ya anlaşılmaz bir iki kelime söyledi. Aynı köyden, komşu, iki nesil ötesi akrabası olan, aynı kaderi ve havayı paylaşan, çocuklarıyla birlikte oyun oynadığı yaşlı adama baktı. Bakışlarını yaşlı akrabasının yüzünde sabitleştirdi:

"Sen" diye yutkundu, "halkımın bağrında türeyen aşağılık bir ur-sun!"

"Seni bir it gibi geberteceğim!" diyerek, genç köylüsünün yüzüne, ayağına giydiği askerî botların ucuyla vurdu.

Yüzüne yediği tekmeyle kıvrandı.

“Bir farkla İbrahim Güler” diye yutkundu. “Ben onurumla, sen de tıpkı Ali Ekber gibi rezilce gebereceksin!” dedi.

Gözüne atılan ikinci tekmeden kurtulmak için başını geriye yasladı. Var gücüyle bağırdı:

“Çünkü ihanet, bedeli olmayan bir suçtur!”

Eski bir silah tüccarı olan Ali Ekber Kankotan, Karabali Aşireti’nin reisiydi. Ali Ekber, Dersim’de 1960’lardan sonra başlayan yerel istihbarat elamanları yetiştirme sürecinde devletle çalışmaya başlamıştı. Bir albay öncülüğünde devreye sokulan plan, bölgedeki aşiret liderleri ve ileri gelenlerini hedeflemişti. Ali Ekber’le birlikte elliye yakın kişi, devletin ördüğü bu tuzağa düşmüştü. Önce silah kaçakçılarının faaliyetlerini kontrol etmek için, devletin desteğiyle silah tüccarlığı yapmaya başlamıştı. Fakat devrimci mücadele yükselince, yaşlı adam ve ekibi, mücadeleyi boğmaya yönlendirilmişti. Cuntanın gelmesiyle askerî elbise giyerek köylerde silah toplama, sorgulara katılma, tanıdık insanları ihbar etme ve operasyonlara katılmıştı. 1982 kışında, korunan evin içinde dört kişilik birlik tarafından öldürülmüştü.

Yado, Ali Ekber’le anılmasına fena hâlde kızdı. Çıldırılmış bir ruh hâliyle tekmelemeyi bırakarak silahına davrandı. Üsteğmen engelledi. Üsteğmen de dahil çevredeki tüm askerler susmuş iki köylünün birbiriyle olan ilişkisini sessizce seyrediyordu.

Üsteğmen; iki subay ve Yado dışında herkesi sorgu alanından uzaklaştırdı.

Üsteğmen küfür eden Yado’ya kızdı. Susmasını emretti.

Yado’nun yaptığı sorgu ile genç adamı psikolojik olarak sarsıp kolay çözebileceğini düşünmüştü. İtaatkâr ve uysal bir havada teslim olan genç adamın, karşı tavır alabileceğini düşünmemişti. Yado’yu bilinçli olarak karşısına çıkarmıştı.

Ağzındaki kanları tükürmekle meşgul olan gencin önünde diz çöktü. Sakin, samimi ve yakın bir hava verdi sesine. Elini omzuna koydu.

“Oğlum Aziz Erkoç bak” dedi. “Karanlık bir tünelin içinde çaresizce debeleniyorsun. Bu işin sonunun geldiğini anlayamayacak

kadar cahilsin. Bir dönem Ermeni tohumu Orhan Bakırcıyan (Orhan Bakır), fare suratlı Hacı Demirkaya'yla birlikte afra tıfra atan ağabeyin Tosun'u da yakaladık. Şimdi Erzincan Cezaevi'nde paşa paşa yatıyor. En önemlisi de yerin yok, yurdun yok, kimsen yok artık. Her şeyinizi yok ettünüz!"

Cevap vermeyen genci sarstı. "Öyle değil mi?" diyerek yüzüne doğru eğildi. "Sana yaşama şansı veriyoruz. Devlete karşı bu anlamsız düşmanlığı bırakacak mısınız?"

Söylenen her söz kaya parçası gibi üstüne devriliyordu. Ölüm ve ihanet, göç ve sürgün, esaret ve horlanmanın sorumlusu kendisi gösteriliyordu. Evren daralmış, dar bir tabuta sıkıştırılmış gibi hissetti kendisini. Tutsak düşmenin ağır cinneti ruhunu kamçılıyordu. Üstüne çöken kör ve dipsiz ölüm korkusundan sıyrılmaya çalıştı. İçine düştüğü çaresiz durumun suçlularını aradı. Ölümün sultanları, sadece cellat değil, aynı zamanda yargıçtılar. Yurdunu yok eden, ailesini bir kez daha sürgüne gönderenler, kişiliğini lağvetmesini istiyorlardı. Bu da yetmiyormuş gibi ölüm ve ihanet arasında zorunlu bir seçime zorlanıyordu.

Genç adamın talihi, Tanrı'nın yeniden oynanmak için bozduğu satranç oyununa benziyordu. Talih, gücüne karşı konulmayan yerde kendisini gösterir. Tıpkı halkının talihi gibi iki kelimeyle özetleniyordu:

Ölüm ve ihanet!

Ölüm, azgın bir veba hastalığı gibi yakalarına yapışmıştı. İhanet ise, zehirli bir kurt gibi yüreklerini kemiriyordu. Talihin doğurduğu bu ikilemi bozmak için, saldırmak gerekiyordu. Çünkü talih, karakterinden dolayı savunmaya geçeni değil, saldıranı severdi.

Üstelik gecenin ölüm meleklerine yol gösteren halkın içinde çıkan iz sürücülerdi. Tarih bir kez daha tekerrür ediyordu. Zaman, bir dönem direnişçi olan birini yine başka bir kardeşinin milisliğiyle boğazlanmasına tanıklık ediyordu.

Gencin talihi, cellat soyunda olanla iz süren soyundan olanların, olmayan insafına kalmıştı. Zaman ve mekân değişmişti; ama oyun-

cular ve roller ise hep aynı can sıkıcılık, bıkkınlık veren tekdüzelik ve kahreden basitlikle tekrarlanıyordu.

Çaresiz, boynu bükük ve artsız halkın uçmaya kalkan kanadı kendisi, çürüyen ve düşen kanadı ise yaşlı akrabası oluyordu.

Halk isyan ederken, sadece nasırını değil, diri özünü ve ruhunu da vahşi bir köpekbalığı gibi kemiriyordu. Herkes kendi yarattığı kargaşa içinde birbirinin günahlarıyla besleniyor.

“Yaşamını bağışlayacağız. Ama bir şartla. Arkadaşlarının yerini söyler ve ilişkileri hakkında bilgi verersen...!”

Üsteğmene baktı. Kuruyan kandan yapışan dudaklarını oynattı:

“Yaşamımı bana bağışlayacak kadar cömert değilsin!”

“Düşmanca tutumu bırak! Seninle insanca konuşuyorum.”

“Düşmanlığı siz başlattınız. Bize ölümü siz getirdiniz!”

Üsteğmen, genç adamı yutacakmış gibi baktı. Öfkesini dizginlemeye çalıştı. Araya girmek isteyen yaşlı adamı tersledi. Devletin kutsallığı, sahip olduğu ırkın üstünlüğünden ve büyüklüğünden bahsetti. Kuru, can sıkıcı nutuk, Çanakkale ve Sakarya savaşlarına kadar sürdü. Genç gerillanın direnç noktalarını kırmak için değişik örnekler verdi. Başlattıkları direnişin ezildiğini, direnmenin umutsuz bir çabadan başka bir anlam ifade etmediğini uzun uzun anlattı.

“Bir çatışmayı kazanınca, bütün bir savaşı kazandığınızı sanmayın!” diyen genç adamın yüzüne, tekmeyle vurdu. Yüzükoyun yatırarak, sırtına oturdu. Namluyu ensesine dayadı.

“Sizi öyle ezeceğiz ki Aziz Erkoç. Ardınızda slogan atacak tek bir canlı dahi sağ bırakmayacağız. Ya bize arkadaşlarının yerini gösterirsin ya da hemen şimdi cehennemin yolunu boylarsın. İki seçenekten birisini seçmek senin elinde. Tüm gerçekler bu kadar nettir.”

Üstüne binen adamın ağırlığından kurtulmaya çalıştı. İri parlak gözlerini zorladı. Yıldızlı gökyüzü gibi pürüzsüz ve kusursuz yüzünü taşlara vurdu:

“Gerçek, sizin için acı veren bir canavardır!”

Verilen cevapla deliye döndü. Dudaklarını yırtmak için parmaklarını ağzının kenarına soktu. Dişlerini birbirine kenetleyerek, çırpıyan gencin sol taraftaki dudağını biraz yırttı. Zapt edilemez kadar

güçlü gencin çırpınması sonucu yere savruldu. Yado ve diğer sorguların yardımıyla tekrar genç adamın sırtına bindi.

“Ulan bir ateş yakın. Bunu da Behzat iti gibi kızartacağım!”

Verilen emri yerine getirmek için, sorguculardan bir subay komandoların bulunduğu alana yöneldi. Odun ve benzin getirmelerini emretti.

“Behzat’ta senin gibi konuşuyordu. Onca insani yaklaşımımızı inat ederek geri tepti. Ne oldu? Önce yaktık ve daha sonra da kurşuna dizdik. Halbuki Ovacık Lisesi’ni birincilikle bitirmişti. Devlete faydalı olup ailesini kurtarabilirdi. 1980 yılında Pülümür’deki tuz işinde çalışmaya gidip kazandığı parayla aldığı iki pantolonu dahi giymeden tahtalı köyü boyladı. Kim peşinden ağladı? Annesi ve babası. Oğlunun ölümünü duyan babası iki yıl boyunca ne elbise değiştirdi, ne de yıkandı. Sadece kış aylarında bir palto üzerine giydi. Sözde bu da, mına koyduğum Alevilik mi Zerdüşlük mü ne olduğu belli olmayan dinde ateşe karşı sitem anlamına geliyormuş. Şimdi de delirmiş, ‘Neden kimse su dökmedi? Neden yağmur yağmadı?’ deyip geziniyor. Götürdüğümüz yerde yedi kişinin içinde bulunduğu barınağı söyleseydi; ne ölü, ne ailesi dağılır ve çıldırırdı.

Şimdi son bir şans veriyorum. Ya ikinci Behzat olur, sürgündeki aileni çıldırtırsın ya da devletin şefkatli kollarına sığınırsın. Yarın gazeteler, ‘20 Haziran 1985 tarihinde Ovacık’ın Eğrikavak köyüne bağlı Bek detaşuşağı Mezrası’nda bir şaki silahıyla birlikte ölü ele geçirildi’ diye yazılmasını istiyor musun? Ha ne diyorsun?”

Behzat’ın ailesi, hayvancılık yapmak için 1979’da bulundukları köyden Kale mezrasına taşınmıştı. 1982’de Üsteğmen Seçkin’in de içinde bulunduğu bir yüzbaşı komutasındaki askerler tarafından kardeşiyle birlikte götürüldüğü Çalamur’da sorguya alınmış, istenilen bilgileri vermeyen liseli genç, kardeşinin gözleri önünde yakılan ateşte, önce gözkapakları, dudakları, dili, çenesi ve ayak bilekleri yakılmış, sonra da kurşuna dizilmişti.

Behzat Firik’ten bahsedilince, acısını unuttur gibi oldu. “Önce yaktık ve daha sonra da kurşuna dizdik” cümlesi, beynini kemirir gibi oldu. Behzat’ı öldüren cellatlardan birinin karşısında öylece

durması ve eli kolu bağı hiçbir şey yapamaması, kendisini kahre-
diyordu.

“Bugün feryatların efendisi ama yarın feryatların kölesi olacaksınız!” diye bağırdı.

İlk kez tüyleri ürperten bir sesle slogan attı.

Sorgu, ağız bağlamayla sürdü. İşkence şiddetini artırmaya başla-
yınca, direnme de şiddetlendi. Üsteğmen özel işkence tekniklerini
sırayla denedi fakat elleri, ayakları ve arada bir ağzı açılan genç, bi-
raz önceki gibi cevap vermeyi de bırakmış, inleme ve çırpınmanın
eşliğinde sadece susuyordu. Üç saatlik sorgulamada işkenceciler de
yorulunca, son sözünü söylenmesi için gencin ağzı çözüldü.

Susan genç, alın çatına indirilen G3 tüfeğinin dipçığıyle acı ve
tiz bir çığlık attı. Evin kadını da sese eşlik etti. Çocukların ağlaması
tekrar başladı.

Üsteğmen, “Yılmaz ve Rüstem’in grubu nereye gitti ulan alçak?”
diye bağırdı. Yakılmak istenen ateşi söndürdü. Ağlayan kadın ve ço-
cuğun susturulmasını emretti. Evdeki bekâr kızın ve genç gelinin
ayrı bir yere çekilerek anadan üryan çıplak edilmesini emretti. Elleri
bağı gence doğru dönerek sırttı. Verdiği emirle alt eve doğru koşan
subaya seslendi:

“Ben gelene kadar kimse dokunmasın. Hayatta iki şeyden zevk
alırım. Birincisi bunların zeki beyinlerini ezmekten, ikincisi de ba-
ğırınca beni daha da kışkırtan kadınlarının bacakları arasına girmek-
ten. Bunların tümünü ilk kez ben tadarım len!”

Karşısında oturmuş vaziyette sigara içen yaşlı akrabasına bakma-
ya çalıştı. Islık çalar gibi fısıldadı:

“Demir mıknatısa, ‘en çok senden nefret ederim çünkü sen çe-
kersin ama gücün yok kendini çekecek kadar’ demiş. Şunu hatırlatmak isterim: Er ya da geç devrimci adaletin pençesi boğazınıza
yapışacaktır!”

Üsteğmen, inleyerek konuşan gencin sırtında tepindi. Söylenen
söz üzerine fena halde öfkeleni. Ürperdi. Ayağa kaldırılmasını em-
retti. Ayağa kaldırılan genç, ayakta duramadı, tekrar olduğu yere yı-
ğıldı.

“Son sözün ne len, mına koduğum çocuğu? Bu sön soruma vereceğin cevap, ne kadar uzun olursa olsun, seni öldürme sabrıyla sonuna kadar dinleyeceğim!”

Hiçbir zaman bir orman insanla bu kadar bütünleşemezdi. Orman genç adamla birlikte soluk alıyor gibiydi.

“Hasta bir yaşlının açlığını, yaralı bir kadının ağdını, sahibini kaybeden öksüz bir çocuğun gözyaşlarındaki masumiyeti, kanadı kırık bir serçe kuşun hüznünü ruhuma yedirmişim. Beni öldürseniz dahi, bunların hiçbirini engelleyemezsiniz; beni öldürdüğünüz yerde sonsuza dek yaşayacağım!”

Genç adamı yutar gibi baktı. Ölüm iştahıyla dilini şapırdattı. Pi-yade silahını kalçasına dayadı.

“Bitti mi len, ibnenin çocuğu? Üç kıtaya hükmeden koca devleti bu Ezop Masalları’yla mı yıkacaksınız? Çapulcu şaki!”

Elleri bağlı gencin, ayaklarını çözme emrini verdi. Ayağa kaldırılmasını emretti. Askerler de dahil, bağırarak anlaşılmaz bir şekilde herkese küfür etti.

Ölüm karşısında dimdik ayakta durmaya çalışan gence baktı. Alnını yıldızlara dikmiş gencin titreyen dizlerine baktı. Var gücüyle bağırdı: “Bitti mi len kancık? Son sözün ne? Konuşacak mısınız?”

İnleyerek tükürdü. Sadece kutsal kitaplardaki gibi erdemli bir “hayır” yanıtı verdi.

Eğri ağızlı katilinin ölüm itirafı, bir aç kurdun uluması gibi soğuk, tüyler ürpertici ve uzaktı:

“O zaman bir it gibi gebereceksin!” dedi. İnfaz edilecek gencin Munzur Can’ın evinin duvarına yaslandırılması emrini verdi. Verilen emir hemen yerine getirildi.

Önce cevap vermedi. Sustu. Sendeledi. Kan kustu. Ardından son gücünü toplamaya çalışarak, gecenin sessizliğini bölen, gür bir sesle slogan attı.

Silah takırtısıyla inleyerek yere devrildi. Kırılan kemik, taze insan eti ve kan kokusu sindi toprağa.

***Mağduruz, mazlumuz ve yalnızız.
Bunun için birbirimizin dilinden iyi anlarız.***

Gece boyunca doğu yakasını yırtan gök gürlemeleri, şafakla birlikte yerini taze bir aydınlığa bıraktı.

Geceyi karın kramplarıyla geçiren kırmızı tüylü bir dağtilkisi, şafakla birlikte, seyrek çakılları ešeleyerek gelenguları (dağ faresi) avlama işine son verdi. Sabaha doğru yağmalanan sürüden gelen leş kokusuna yöneldi.

Nemli fakat kuru gök kubbenin altında mahzunlaşmıştı dağlar. Camgöbeğine dönen gökyüzünde yükselen güneş, arsız ve parlak ışıklarıyla dağlara karşı selama durunca, çoban hataları daha da bariz görünmeye başladı. Sisli ve yağmurlu geceyi uykusuzlukla geçiren çobanlar, yağmalanan sürüdeki koyun ölülerini saymaya başladılar. Dişi vaşakla birlikte kurt da sürüye dalmıştı. Bundan dolayı ölü sayısı artmıştı.

Çobanlar birbirlerini suçladılar. Bazıları ise, köpeklerin kurt koku alamayacak denli ihtiyar olduklarını savunarak sürü sahiplerini suçladılar. İhmalkârlıklarını gizlemeye yönelik her yorum, aralarındaki tartışmayı daha da büyüüttü. Tartışma, kısa sürede kavgaya dönüştü.

Yaylanın ilk ılık nefesini tadan oba kadınları, dumanlı ve yağmurlu gecelerin bilmeceye dönüşen rüyalarını birbirine anlattılar. Üç ağacı tepelerinden birbirine bağlayarak meydana getirdikleri sıviler (sehpa) üzerine yayık yaydılar. Kadınların sesli konuşmalarına, uzaklardan gelen köpek sesleri eşlik etti. Göğüs derinliklerinde kanatlarını bir gümüş kerte gibi taşıyan akbabaların, leşlerin olduğu bölge üzerinde geniş daireler çizmeleri üzerine, obada homurtulu bir dalgalanma oldu. Sürülerin bulunduğu alana doğru hareket etti oba erkekleri. Kadınlar erkekleri, çocuklar da kadınları takip ettiler.

Kadın ağlamaları üzerine Qalo (yaşlı) yavaş yavaş yerinden doğruldu.

“Sabrımın kuyusuna taş düşürdün ya Eyüp!” diye söylendi. Ağır ağır esnedi. Obada yalnız kaldığı için canı sıkıldı. Gürültülere kulak kabarttı. Yağmalanan sürünün içinde üvey kızının koyunları da vardı. Dünyaya koyunların kuyruğu altındaki pencereden bakan sürü sahiplerinin, koyuna elmas kadar değer vermelerine şaşıtı.

“Şafağın huzurunda parçalayana da, parçalanana da kurban olurum ya Eyüp!” dedi.

Bomboş kalan obada çocuğunu beşiğin içinde unutan Hatun’a kızdı. Çocuğa emzik verdi. Çocukla bir hayli konuştu. Kadın bağırtılarını dinledi. Kontrolsüz ve düzensiz bağırtılardan olayın durumunu öğrenmeye çalıştı. Obanın üstündeki tepeye doğru çıkmaya başladı. Belli bir süre bekledi. Erkeklerin birbiriyle kavgaya hazır olduğunu görünce, sürünün yağmalandığı yere doğru hareket etti.

Kadınları Mısır Çarşısı’nda gezen felaket tellallarına benzetti. Özellikle Palavracı Hıdır’ın karısı kısır İffet’e kızdı.

“Tuh, bereketini firavunun lanetiyle besleyen rahmine tüküreyim kadın! O cin yatağında, Fukara Xıdo’nun dölü nasıl maya tutsun ki?”

Bastona benzeyen değneğini havaya kaldırdı. Birbirleriyle kavgaya hazır olan erkekleri kışkırtan kadınlara bağırdı:

“Vırvırı kesin kız! Koyun ölüleri üzerine erkeklerin ölülerini dizeceksiniz!”

Kendisini dinlemeyen Kısır İffet’e küfür etti.

“Allah sana eşeğin sabrını mı verdi lov Xıdo?” diyerek, kocasına seslendi:

“Bu porsuğun en iyi sözü dahi, bu dağlardaki uyuz kurdu bile zehirler! Sen bir ömür boyu nasıl bunun zırtı vırtına katlandın? Sende deve sabrı mı var, ey palavracıların kralı?”

İffet, ihtiyara doğru döndü. Diğerine göre ufak olan gözünü kapattı. Elini ince beline bağladı. Ağlamaklı bir sesle, “ne diyor bu bu-nak herif?” diye karşılık verdi. Kulak tırmalayan tiz sesiyle bağırdı.

İffet, kendi gölgesine kızan, osuruğuyla dahi kavga eden geçim-

siz, bodur ve kısır bir kadındı. Kimse mecbur kalmadıkça onunla tartışmazdı. Hatta sohbete bile girmekten kaçınırdı. Tartışma olduğu zaman da erken sonuçlandırmanın en kısa yolu bulunmaya çalışılırdı.

Bu özelliğinden dolayı kimse onunla komşu da olmak istemiyordu. Kimsenin komşuluğuna almak istemediği çift, kısır kadında nefret etmesine rağmen yine Kalo'nun ısrarıyla Seydo Zırt, Hüseyin ve üvey kızı Xece'ye (Hatice) komşu olmuş ve koyunlarını obanın sürüsüne katmasını sağlamıştı.

Sürüdeki en sütlü koyun ölüsü üzerinde ağlayan karısına kızan Hüseyin'e doğru yürüdü. Durmadan kendisine laf yetiştiren kısır kadına doğru baktı:

“Senden hayır gelseydi; altına gölge verirdin. O zavallı Xıdo'ya bir tane intizar yavrulardın. Tuh senin cinsi cibilliyetine! Sen hiç mi insan sütü içmedin?”

İhtiyar adam, hiç sevmediği, hatta cırtlak sesi de dahil her şeyinden nefret ettiği ve sürekli kavga ettiği kısır kadınla, sonu gelmez tartışmaya girdi. Tartışmaya diğer kadınlar da dahil oldu.

Kadınlardan bazılarının gereksiz yere yaratıldığını söyledi. Doğurgan, vefalı, sezgili ve söğüt gibi kalender kadın soyunun tükenmediğini iddia etti.

Hüseyin, köpeğinin başını okşadı.

Kadınlarla tartışmaya giren Qalo, Hüseyin'in tavırsız kalmasına öfkelenildi. Çobanlara küfür eden, dövmek için cevap vermelerini kollayan gençlere kızdı. Sağ kalan sürünün iki kaya arasındaki düzlük alana toplatılmasını söyledi. Sürü sayıldı. Kırka yakın koyun eksik çıktı. Ölümünün beklenenden az olmasını kayalık alana kurdun girememesine ve köpeğin müdahalesine bağladılar.

Halen kayalara sığınan koyun melemelerinin gelmesi, Hüseyin'le birlikte komşusu Seydo Zırt'ı da biraz teselli etti. Yaralı koyunların yaralanma biçimlerinden kurt ve vaşak birlikte sürüye girdiği kararına vardılar.

Qalo, dünyanın başka bir yerinde yaşamayan fakat sadece Şahin Taşı bölgesinde yaşayan Kaya Uyuru'nun da koyun ölümlerinde

rolü olabileceğini ileri sürdü. İddiasını desteklemek için de Hüseyin'in ölü koçunu gösterdi. Vücudunun başka bir yerinde diş izi olmayan iri koçun sadece yarısı yenilen taşığını gösterdi.

Kısır kadın dışında herkesin sözüne önem verdiği ve hürmet gösterdiği yaşlı adam, gergin ortamı sakinleştirmeye çalıştı. Komşu obalardan dayanışmaya gelen insanlara seslendi. Yarası ağır olan koyunların kesilmesi ricasında bulundu. Özellikle kurtlar tarafından nefes borusu delinen koyunlar kesildi. İnançları gereği bıçakla ölmeyen koyunun eti yenilmediği için, sadece kesilen üç koyunun derisi yüzüldü. Hüseyin, kızı Dilber'e seslenerek, etleri taşımak için obanın üst kısmında otlayan eşekleri getirmesini söyledi.

Hüseyin'in karısı, "Gözün önüne aksın Heso!" diye komşusunun çobanını suçladı. Kafasını önüne koyarak, ağlayan çobanına döndü:

"Niye bızbent (gece güvenlik anlamıyla herhangi bir koyunun boynuna bağlanan ip) bağlamadınız? Ellerinizi kırlsın lov murdarlar!"

Kısır kadın, beddua etti. Yerde oturan çobanların üstüne yürüdü:

"Kurık (kulağı kısa olan) koyun gibi senin de karnını parçalasınlar Heso! Bu güz yaz vakti ocağımıza incir diktin!"

Palavracı, karısına destek çıktı:

"Kurık koyunun bedelini aylığından vereceksin Heso. Koyunların zararını aylığından keseceğim."

Sendeleyerek yürüyen Seydo Zırt, elindeki taşı, önündeki kayaya vurarak parçaladı. Dişlerini birbirine geçirerek ağlayan çobanın üzerine vardı.

"Aha bu ayağı kokulu Siverekli, akşama kadar kadınların kızların kalçalarına bakmaktan fırsat bulmuyorlar ki yatsınlar. Tabii gece olunca da onlar uykunun ırzına, kurtlar da bizim ırzımıza geçiyor."

İffet, büyük bir suç işlemiş idam mahkûmu gibi kafasını önüne koyan Siverekli Hasan'ın üstüne eğildi:

"Sende hayır olsaydı, karını kızını bırakıp ta buralara çobanlığa gelmezdin!"

Qalo, "susun!" diyerek, elindeki değneği havaya savurdu. "İnsanların onuru ve haysiyetiyle oynamayın!" dedi.

Elindeki değneği kısır kadına doğru uzattı:

“Bak hele, neredeyse zavallı adamı elbiseleriyle yutacak!”

“Hele bu bunağa bak sen? Gidip çadır eşiğinin arızalanan taşaklarını yalamıyor, gelmiş benim sorunuma karışıyor!” dedi kısır kadın. Çobanlarla kavga etmeyi bir yana bıraktı. Elini ihtiyara doğru uzattı.

“Teey, bu da kendini bilgin sanıyor!”

“Sen kabirsin ya Eyüp! Bu şirret kadın, sabah sabah beni şeytanla işbirliğine çağırıyor!” diye mırıldandı. Kafasını çaresiz bir şekilde salladı:

“Bu edepsiz kadın en son sakalıma da el uzattı!”

Sürüdeki en büyük koçunu kaybeden Palavracı Hıdır’a döndü. Bir şeyler söyleyecekmiş gibi oldu, son anda vazgeçti. Sürüleri obaya sürme emrini veren Hüseyin’e destek verdi. Yorum yapan kadın ve erkeklere kızdı:

“Kuyruktan yemiş, bu ayıdır; yok, memeye daldığı için Zeregünü’nün kurtlarıdır; yok, koçun taşagından tuttuğu için dişi vaşaktır! Vırto zırto! Bu kez beceriksizliğinizi gevezelikle örtün. Haydi, herkes işine baksın! İki kişiden fazla bir araya gelince kavga edersiniz!” Söylenen her söze ve yapılan hakarete, iğne yutmuş tecrübesiz köpek gibi susarak cevap veren çobanlara baktı. Siverek’ten çobanlığa gelen insanların kuzu kadar masum, harman öküzü gibi uysal oluşuna kızdı. Çobanlara doğru döndü. Birdenbire anlaşılmaz bir şekilde var gücüyle bağırdı:

“Zalimleri başlarına Allah yapan ağa tiryakileri, ayağa kalkın!”

İskender’in ateşiyle kavrulan, Roma’nın kılıcıyla parçalanan, Osmanlının egemenliğiyle başkaldırıyı yüzyıl erteleyen Kürtler, kendi elleriyle boyunlarına geçirdikleri paslı boyunduruğa küfür etti. Kendilerini kendi elleriyle köle yapan sabra şaştı. Ortalığı velveleye veren kadının ekmekteki bereketi, erkekteki dölü ve insanın en halis balı olan sabrı talan ettiğini ileri sürdü. Taş gibi sessizce yerde oturan dört çoban, ihtiyarın lafı üzerine ayağa kalktılar. Kendilerini destekleyen birinin çıkmasına memnun oldular.

Kürt olmasına rağmen, mezhep farklılığından dolayı kendisini Kürt saymayan Hüseyin, Kürtlerin kaderiyle hayvancılık mesleğini birbirine benzetti:

“Boca kereye, ne direj tı be, ne jı kur tı be (Eşek kuyruğudur, ne uzar, ne de kısalır)”

Hüseyin’in söyledikleri üzerine düşündü. Çobanlara ilişkin söylediklerine son verdi. Yaralı olan koyunların ancak sessizlikle ortaya çıkacağını söyledi. İnsanların gereksiz yere gürültü yaptığını ileri sürdü.

“Daha davarı sağacaksınız, yaralı olanların yaralarını saracaksınız. Siz gidin. Ben çocuklarla yaralı koyunları bulup getiririm.”

Keşik Gölü’nün üst kısmından sürüsünü otaran Çemişgezekli Veli’nin, yardım için gelişine memnun oldu. Hayattaki gerçek sırlarını paylaştığı adamın selamını memnunlukla aldı. Koyun leşi üzerinde ağlayan üvey kızı Xece’nin kolundan tutarak kaldırdı. Sürüyü obaya sürmelerini söyledi. Çobanlara küfür eden kadınlara ve erkeklere kızdı. Oba halkı, gürültüsünü ve öfkesini obalara doğru taşıyarak, yürümeye başladı.

Yaşlı adam, sürüyle birlikte yalpalayarak yürüyen oba halkına baktı. Yaylaları Şahin Taşı’nda olan Çemişgezekli ihtiyarla epey sohbet etti. Birlikte bir sigara içtiler. Sürüye doğru gelen büyük kızı Zeynep’in çağrısıyla Çemişgezekli, vedalaşarak ayrıldı.

Çocukları yanına çağırdı. Gürültü yapmamalarını söyledi. Sessizlikle yaralı koyunların açığa çıkacağını söyledi. Üvey torunu Cafer’i karşılarında duran yüksek kayaya tırmanmasını, diğer iki komşu çocuğunun da, güney yamaçlarına bakan kayalığa oturmalarını söyledi.

Sırtını taş a verdi. Alnını güneşin önüne serdi. Tütün tabağındaki hazır sigaradan iki tanesini peş peşe içti. Sessizliği dinledi. Halen obalarda gelen gürültülere kulak kabarttı. Dudaklarını oynatarak bir şeyler mırıldandı. Nefes nefese kendisine doğru koşan torunu Cafer’e baktı.

Heyecandan gözleri büyüyen çocuğun getirdiklerini inceledi. Gümüş sigara tabağı, altın yüzük ve ceviz ağacından yapılmış kırık pipoyu dikkatle inceledi. Ovacık’ın Kedek köyünden Erzincan Herdife köyüne giden patika yola bakan kayalıkta bulunan mağaraya doğru hareket etti.

Yola bakan kısmı taşlarla örülen mağaranın kapısında durdu. Diğer çocukları da yanına çağırdı. İçi nemden yeşil yosun bağlayan gizemli yapının önünde bekledi. İçeri girmekle girmemek arasında kararsızlık geçirdi. Girişteki toprağı heyecanla kazan üvey torununu geri çekti.

Önünde biten ısırgan otlarının büyümesiyle terk edilmiş tarihî bir harabeyi andıran mağara, romatizmaya tutulmuş yaşlı bir ihtiyar görünümünü andırıyordu.

Mağaranın giriş kapısının üstünde Urartu kralı Argişti'ye hitaben yazılan küçük kare şeklindeki kitabeye baktı. Asur'un başkenti Ninova'yı kuşatan Urartu'nun en ünlü, güçlü ve dindar kralı Argişti'nin figürü de kitabenin sağ kısmına işlenmişti. Tüm seferlerini Tanrı Khaltis'e maleden ve icatlarını kayalara oydurarak kaydeden ünlü kral, Palu ve güneybatıya düşen İzol'dan sonra üçüncü kitabesini de sınırlarının batı yakasının en uç kısmı olan ıssız mağaraya yazmıştı.

Urartucanın tercümesini yaparcasına alt kısımda yine kare şeklinde yazılan kaya yazısına baktı. Ermenice yazılan yazı, şiir mısraları tarzında yazılmıştı. Birçok işaretin yer aldığı yazıları okudu. Dizeler içindeki "keser döner sap döner" cümlesini seslice okuyarak tekrarladı.

Abbassiler, Selçuklular, Araplar, Sasaniler, Moğollar ve en son Osmanlılara kadar tüm imparatorlukların sınırlarına dayanıp fakat içeri giremedikleri Dersim'e, ıssız bir dağda bir medeniyet gibi önüne uzanan kitabenin merakıyla büyülenmiş, afallamış ve çılgına dönercesine deli bir atmosfere girdi. Her yutkunması mağara içinde yankılanıyormuş gibi geldi kendisine.

Diğer çocukların da gelmesiyle yavaş yavaş içeriye ilerledi. Zemin insan kemikleriyle dolu olduğu için, ayak seslerinin çıkardığı yankı, mağaranın altının boş olduğu izlenimini veriyordu. Kendisi önde çocuklar da arkada ayının yaptığı yatağa doğru ilerlediler. İçerde ayının olup olmadığını yoklamak için ateş yaktı. Ses verdi. Yankılanan sestten korkan çocukları sakinleştirdi. İçerde canlı olmadığından emin olunca, ayı yatağının bulunduğu yere yürüdü. Yatak; keçi kılı, koyun ve kuzu yünü ve hayvan kemikleriyle doluydu.

Sağ alt köşesinde, her yaşta insanın iskeletleri toprağa gömülüydü. Büyük bir kafatasındaki altın dişler yeşile dönmüştü. İçerdeki mezarları ve kemikleri elleyen çocukları uyararak, bir şeye dokunmamalarını söyledi. Kaybettiği insanları arıyormuş gibi kafataslarını inceledi. Hareketsiz durduğu yerden aniden kendisini dışarı attı. Çocuklar da korkuyla yaşlı adamı takip ederek mağaradan çıktılar. Korkmuş ve büyülenmiş gözlerle yaşlı adamı süzdüler.

Qalo, ismi de dahil hiç kimsenin gerçek yaşını tam olarak bilmediği iki ayaklı, gezgin ve yaşayan bir tarihti. O öz yurdundan sürgün edilmiş bahtsız, ruhu yağmalanmış, ölümü dahi günahkâr sayılan yüz binlerin içinden sadece biriydi.

Aslen İliç'in Toykeran köyündendi. Öğleye doğru basılan köyde soyuyla birlikte ailesi de kesilmişti. En küçük kız kardeşini yanan evin içinden son anda kurtarmıştı. Soykırımında boynunda kılıç yarası alan kız kardeşini kucaklayarak kaçmıştı. Dört yaşındaki yaralı kız kardeşiyle birlikte canlı kurtulanlar yalnız onlardı. Günlerce saklandığı yerden şişen cesetleri ve dumanı tüten köyleri çaresizce seyretmişti. Çaresi kalmayınca, ömründe hiç görmediği, tanımadığı ve sadece kuzeye bakan yüksekliklerini köyünde gördüğü Munzur Dağlarına doğru yol almıştı.

Soyundaki son canlı olan küçük kız kardeşi Meyrik'i, son yaz bitimini haber veren yağışlı bir gecede yitirir. Toprağın bile almaya kıyamadığı dört yaşındaki körpe cesedi, üç gün sırtında taşıdıktan sonra, dolunayın battığı bir şafak vakti, Kanikasık Yaylası ile İliç'in köyleri arasında kalan Destil Vadisi'nin güneyinde bulunan büyük, kuru ve serin bir mağaranın içinde, Ermeni geleneklerine göre toprağa verir.

Ölümün karanlık kuyusuna diri diri atılan bahtsız adam, Osmanlı'nın top ateşleri, süngü şingirtisinden Dersim'e kaçan binlerce kişi gibi, kaderini devlete boyun eğmeyen Seyit Rızaların fakir ama merhametli ocağına sığınmakla bulmuştu.

Dersimli Beyro, evini, yurdunu, soyunu ve ismini kaybeden çaresiz çocuğu kurtarmak için önce yanına çoban olarak alır. İki yıl boyunca sadece koyunlarla konuşan genç, uzun bir dönem insanlardan

kaçarak yaşar. Beyro'nun komşusu yaşlı avcı tarafından Koyunkıran Yaylası'ndan bulunan Narek'le evlendirilir.

İsmi İntizar olarak değiştirilen Narek, Kemah'ın en zengin adamı olan Vartan'ın kızıdır. Ailesinin tüm fertlerinin ölümüne tanıklık eder. Şuurunu kaybeder. Çıldırır ve ince beline kadar inen saçlarının tümünü yolar. Koyunkıran Yaylası'nda kayadan düşer. Vücudundan birçok kırıkla yarı ölü yatarken, geyik avına giden yaşlı Dersimli Abbase Aslan tarafından bulunur. Genç kızın yaralarını iyileştirir ve evlatlık edinir. Narek'in köyünden kurtulan iki yakını, Rusların Erzincan'a gelmesiyle geri dönerler. Yetim kızı Rusya'ya götürmek için günlerce uğraşırlar. Ama o gitmez. Ve kaderini Beyro'nun evladıyla birleştirir.

Evliliğiyle birlikte insanlarla konuşmaya başlar Qalo, ama Narek kendisine evlat veremez. Sonra ani bir hastalıkta eşini kaybeder. Bunun üzerine tekrar dünyaya küsüp, hiç bitmeyen yangınına sığınır. Yıllarca bedenindeki çıkardığı alevleri yutan talihsiz adam, yetim kızın acısını unutmanın yollarını arar. Ama çare bulamaz. O dönemde Koçgiri bölgesindeki direnişe katılmaya karar verir.

Sürüyü güttüğü değneği Beyro'nun rızasıyla bırakıp, mavzerini kuşanır. Beyro'nun dualarını da alan talihsiz adam, İpekböcekçiliği yapan zengin ve Genç (Arduşen) kazası Gıdzu Küg köyünden kaçıp Dersim'e sığınan iki kardeş olan Dikran ve Bedros'u da yanına alarak bir kısım Dersimli'yle Koçgiriye geçer.

Uzun Haydar'ın komutasındaki birlikle savaşı. Geceleyin düzenlediği ani baskınla birçok bölüğü bozguna uğratar. Direnişin siyasi liderlerinden Alişer tarafından kendisine bir bölük verilir. Ordu- dan ele geçirdiği birçok top ve makineli silahın kullanılışını öğrenir.

Koçgirililerin zamansız ve desteksiz başlattığı direniş, kendilerine pahalıya mal olur. Yenilgiden sonra sadece canını Dersim'e atanlar sağ kurtulur.

Alişer'in de içinde olduğu bir kısım Koçgirili ve yardıma gelen silahlı Dersimliler'le tekrar Dersim'e geri döner. I. Meşrutiyet'in ila- nından sonra Sivas Milletvekili seçilen Şahinyan Agos'un yakınları

olan ve Koçgirililer'e sığınan Yakup ve Topalyan adındaki iki erkeği de beraberinde getirir.

Yakasını ölüm, yenilgi ve acılardan kurtarmaz. Tam normal yaşama alışmaya başladığı an, zamansız şekilde 1938 Dersim'e yönelik hareket başlar.

Aylarca göğüs göğüse çarpıştığı savaşta, bir şafak vakti yaralanır. Sağ ele geçmek istemez. Gün doğumuna kadar çatışır. Son mermiyi de kendisine ayırır. Fakat ölümü için ayırdığı mermi, çürük çıkar ve patlamaz. Merminin dahi kendisine ihanet ettiği bahtsız adam, yaralı bir şekilde tutsak düşer.

Zengin, zeki ama savaşamayan bir ulusla; yoksul, cahil ama savaşan bir ulusun acı yenilgisi, aynı utanç verici sonla kesişir: Kırım, sürgün, inkâr, tecavüz, küçük çocukları evlatlık alma, güzel kızlara ve kadınlara cariye olarak el koyma...

Öldürülmek için topluca zincirlenen ve Türkçe bilmeyen kafilenin önünde de sorgu sürer. Türkçe bildiği için hemen öldürülmez ve sorguya alınır. Kafilede direnişçiler hakkında bilgi vermek isteyen bir kişi çıkarması karşılığında affedilme vaadinde bulunulur. Sunulan hiçbir öneriyi kabul etmediği gibi; üstelik öldürülmesi için ricada bulunur. Kadın, ihtiyar ve çocuk kafilesiyle birlikte ölüm zincirine dahil edilir. Bir arpa tarlası içinde önce yangına sonra da kurşuna dizilecek topluluk, son anda gelen atlı bir elçinin ısrarı üzerine ölümden kurtulur.

Devletin, kıyıma son verdiği, sağ kalan erkeklerin tutuklandığı, geri kalan çocuk, ihtiyar ve kadınların da sürgüne gönderileceği kararı, kendisi için yeni bir ıstırap, çile ve sonu gelmez acıların kapısını açmış olur.

Kadın, çocuk ve ihtiyarlardan oluşan kırk iki kişilik çaresiz ve zavallı insan topluluğuyla sürgün yolculuğuna konulur. Çile dolu, rezil bir yolculuğun sonunda Kütahya'ya varılır. Kütahya'da birkaç kişiyle birlikte nüfus müdürlüğünü yakarak yeni bir isim alır. Zazaca dışında dil bilmeyen, kent ahalisi tarafından lanetli bir hastalık gibi uzak durulan, hamamlarda yatırılan dağlı, yoksul, kimsesiz ve boyunu bükük Dersimlilerin yemek ve su isteme dili olur.

Bir marangozun yanına çırak olarak işe alınır. Sağ göğsünden aldığı kurşun yarasını tedavi eder. Kaçmak için gizliden para biriktirir. Bir yıllık çile dolu esaretin ardından kaçma planı yapar. Öneriyi, sürgün kafilesinde bulunan on beş yaşın altında olan üç gence götürür. Öneriyi sadece Demananlı Cafer adındaki genç kabul eder. Marangozun yanında çalıştığı zaman gizliden yaptırdığı iki kılıcı da alarak, Cafer’le birlikte kaçar. Aylar süren yolculuğun ardından Dersim’e varırlar. Kutuderesi’nde üç kişilik Demenanlı direnişçiyle karşılaşır. Genç çocuk akrabalarıyla dağda kalır.

Genç çocukla yolunu ayırdıktan sonra Ovacık’taki insana yasak mıntıkaya geçer. Körabasan’ın altındaki derede bir ceviz oyuğu içinde çocuğunu memesinde boğan ve deliren iri yarı genç bir kadının saldırısından son anda kurtulur.

Beyro’nun köyüne uğrar. Canlı yaşam izini sürer. Felaketlerin doğurduğu manzaraya burada da tanıklık eder. Yakılan ve bombalanan köyde tek bir canlıya rastlamaz.

Tarihinde ilk kez uçak tarafından bombalanan bölgedeki açılan bir oyuk içinde oturur. Dersim’i bombalayan ilk kadın pilot, aslen Antepli Ermenilerden Nerses Sebilciyan’ın küçük kızı Hatun’dur. Babası 1915’teki soykırımda boğazlandıktan sonra annesi Mariam Sebilciyan tarafından kız kardeşi Diruhi’yle birlikte Urfa’nın Halfeti İlçesi’ne bağlı ismi sinek anlamına gelen Cibin köyündeki yetimhaneye verilir. Cibin Yetimhanesi’nde çocukların içinde en şirini olarak beğenilen Hatun, Atatürk tarafından evlatlık alınır. Soykırımın ardından gelen tarihî inkâr; yetim kızı, geçmişinden isminden ve sağ kalan kız kardeşi Diruhi, erkek kardeşleri Sarkis, Boğos, Haçık ve Hovhannes’ten kopartıldıktan sonra, kendisine ait olmayan bir dünyanın içine alır. Köklerinden, geçmişinden kopartılan yetim kız, ilk Türk kadın pilotu ve Atatürk’ün manevi kızı olarak, yoksul bir halkın yok edilmesi için eğitilir.

Dersimli savaşçıların o güne kadar tanık olmadıkları ve adına “gümüş kanatlı kartal” üzerlerine ölüm kusar. Gümüş kanatlı kuş, insanları öldürmekle kalmaz; esas olarak direnişçilerin manevi dünyalarını altüst eden ve psikolojilerini bozan bir rol oynar.

Qalo ve Hatun, iki yetimin öyküsü. Aynı zamanda farklı rollerle cereyan eder. Biri cellatların emrinde havada ölüm seferi düzenlerken, bir diğeri mazlum bir halkın direnen onuru için direniş teri döker.

Qalo, Hatun'un uçağıyla destek vererek yarattığı kıyımı düşünerek, insan iskeletleriyle dolu olan dere boylarında, sağ birini bulma umuduyla dolaşır. Yurtları gibi mezarları dahi talan edilmiş insansız diyarda, elleriyle gömdüğü yetim kızın mezarını dahi bulamaz. Sadece baş tarafına yerleştirdiği ve üstüne anadilinde yazdığı şiirli taşı, kınılmış bir vaziyette birkaç metre ötedeki bombanın açtığı çukurun içinde bulur. Dövünür, toprağı ısıtır ve saçlarını yolar. Gözyaşları kuruyana kadar ağlar. Parçalanan taşı birleştirerek, şiiri hatırlamaya çalışır:

Heey!
Hayal kadar uzak,
Bebek nefesi gibi sıcak ve yakın ülkem!
Hey parçalanan ufuk menzilim
Ağlayan mor katarı dağlar,
Alevlenen buz,
İnkâra sığınan seveda,
Çıldırın yalnızlık,
Yönsüz öfke,
Ve
Öksüz sürgün!
Seni çağırıyorum;
Hangi zaman diliminde yaralısın şimdi?

Mezarın olduğu yerde bir avuç toprağı, daha sonra mezar yapmak için yanına aldıktan sonra, sonbahara doğru yönünü Kemah'a çevirir. İntizar'ın köyünde yaşamaya karar verir. Yetim kızın köyünde Zülfikar adındaki bir Kızılbaşın yanında çoban durur. Sürgün ülkesinde kendisine takılan yeni isimle çobanlığa başlar.

Yanında çobanlık yaptığı adam, yıldırım çarpması sonucu öldükten sonra karısıyla üç yıl sonra evlenir. Fakat bu kez bahtsız adamda bir türlü çocuk olmaz. İki yıllık bir evlilikten sonra hamile kalan kadın, doğum esnasında çocuğuyla birlikte ölür. Ömrünün geri kalan bölümünü üvey kızının büyütülmesine harcar. Kızını komşu köyedeki İbrahim adındaki bir Aleviyle evlendirir.

Öz yurdunda sırtüstü yere serilen bahtsız adam, batan güneşin yanında, savaş denilen gözü doymaz canavarın doğurduğu tüm felaketleri genç yaşında benliğine yedirir. Ömrüne sayısız düşkünlüğü, çaresizliği, fırsat ve tuzakları, erdemi ve yiğitliği, sayısız ihanet ve ölümü sığdırır.

Öksüz, yarım yamalak ve yaralı bir hayat, felaketleri hiç bitmeyen kötü bir talih, ıstırap veren bir aşk, yurdu yok olmuş sürgün bir hayat, eşiğinde oturduğu her kapıda misafir duran boynu bükük bir konuk, hayatın kanlı bir kâbus hâlini aldığı yaşam... Artık kendisine ait olmayan ülkesi... Çoğu zaman bile yalnızlığında ayrı düşen vahşi, ürkütücü ve yabanıl sessizlik... İşte gerçek yaşı, ismi ve soy ismi bilinmeyen; fakat dili, dini ve ismi başkaları tarafından belirlenen yaşlı, tüm bunların hepsiydi; ama hepsiydi.

Hem müşfik, hem sert, hem sessiz hem de gürleyen bir kıyamet günü gibiydi. İlk bakışta yabancı ve gamsız bakardı; fakat özünde lirik bir derinlik, çağları arkasına veren zenginliklerle yüklüydü. Yaşlanmış bir meşe ağacı gibiydi. Nasıl ki meşe ağacı yaşlanırken sallanmazsa, ihtiyar adam da öyleydi. Dünyaya sadece pençeleriyle tutunmamıştı, aynı zamanda umudu ve öfkesiyle de yaşamın uçurumuna asılı kalmıştı. Gerisine dönüp baktığında ne kanlı ayak izleri vardı, ne de yüz kızartıcı suçları vardı. Yorgun ve halkalı gözleri, uzun bir tarih şeridini andırıyordu. Bu şeride dokundukça kanayan, kanadıkça derine inen bir acıya sahipti.

Titreyen elleriyle sigara sarmaya çalıştı. Bastonunu dizlerinin üstüne yatırdı. Gözlerini kapatan pamuk gibi beyaz kaşlarını yukarı kaldırarak uzak dağların ufuk menziline baktı.

Mor bir alaza boyanan Zeregünü'nün doruklarını süzdü. Hüzünlendi. Yanağında bıçak darbesiyle ikiye ayrılan büyük bir ben vardı.

Benin üzerinde anten gibi uzayan siyah kılları ovdu. Tarih ve masal iklimine girdi.

Çocuklar, mağara, kemik ve mezarla ilgili yaşlı adamı soru yağmuruna tuttular.

Etrafında dağyosunu, yasemin, nergis ve yayla yoncasının bulunduğu yeşil otlaklar üzerine oturdu. Çocukları da etrafına oturttu. Ağzı açıkta kendisini ilgiyle süzen çocuklara baktı. Dünyadaki en masum ilginin çocuk ilgisi olduğunu düşündü.

“Qalo, bu insanlar, niye bu mağaranın içinde ölmüşler?” diyen torununun saf edasına baktı.

Bir ömür gibi uzun iç çekti.

“Bu dağların en mübarek yeri uçurumlarıdır” diye cevap verdi. “Mayası direniş ve kırimla yoğrulan bu lanetli topraklarda, her vadinin, uçurumun ve hatta mağaranın kendisine göre bir öyküsü vardır. Hangisini anlatayım ki?”

Zeregünü, Eşek Gabanı ve Şahin Taşı’nın orta yerinde yükselen zirveye bakarak “ihtişamınıza köle olayım” diye mırıldandı. Bir sigara daha yaktı.

Çocuklar, konuşmasını tam olarak anlayamadılar. Üvey dedesinin masalsı hâline yabancı olmayan Cafer, başını kaşıdı. Konuyu değiştiren soruyu sordu:

“Bu mağaradaki mezarlar kimin dede?”

Altın sarısı gibi parlayan üvey torununun başını okşadı.

“Keşiş denilen varlıklı, soylu ve yiğit bir Ermeni varmış. Kesim zamanı çocuklarını, beş altı kişilik akrabası ve karısını da yanına alarak, Erzurum’dan Dersim’e sığınmak istemiş. Kış kendilerini bu dağda yakalamış. Kar ve tipiye tutulmuşlar. Bir mağaraya sığınmışlar. Yiyecekleri tükendikten sonra bir kısmı açlıktan, bir kısmı da soğuktan donmuş. Geriye kalanları ise, dağı aşmak için gölün yanına kadar yürümüşler. Yine tipi ve kar yol vermeyince, diğerleri de ölüyor. Geriye kendisi ve Sider adında en küçük kızı sağ kalmış. Bu kızı da, cebinin dikeyleri arasında kalan birkaç tane kuru üzüm parçasıyla beslemiş. Bir hafta boyunca birkaç tane kuru üzümü, ölmüş karısının yazması içine koyarak, Sider’i emzirmiş. Kızını da açlıktan

kaybeden Keşiş, birkaç gün kızının ve diğer ölümlerin üzerinde ağıt yakıp, dövünmüş. Bu aşağıdaki göl, Keşiş Gölü'dür. Öyle de anılıyor. Ama Keşiş mağarası şimdiye kadar bulunamadı."

Çevreyi dinledi. Birkaç kez boğazını temizleyerek sümküdü. Sarı balgamını toprağa boşaltarak ayağıyla üstünü örttü. Tarih tanıklığını anekdotlara benzeyen rivayetlerle devam etti:

"Kendisine, her şafak vakti eşlik eden dişi bir geyik olmuş. Bu geyiğin de yavrusunu avcılar vurmuş. Yavrusunun vurulduğu yerden ayrılmayan geyik, her şafak atışında gelip gözyaşı döküyormuş. Keşiş'in yaşadıklarına tek tanıklık eden de bu geyik olmuş. Ağlamak-tan gözyaşları kuruyan acılı adamın kapısına dayanmış. Keşiş de, bir karıncanın imdadına duacı olduğu için, yanına kadar sokulan dişi ve acılı geyiği, tanığı yapmış.

'Ey dağların uçurum şafağı!' diye seslenmiş, 'Acılarımın gonca gülü! Sen vurgun yemiş yüreğimin avazını iyi dinle! Senin de Siber'ini zalimler almış. Mağduruz, mazlumuz ve yalnızız. Bunun için birbirimizin dilinden iyi anlarız. İyi dinle beni! Sen tükenen soyunun son nefes alışverişine tanıklık eden yeryüzünün tek yaratıcısı! Bu çaresizliği geleceğe taşı. De ki; Keşiş, ne Osmanlının zulmünden usandı, ne de yüreğinin acısını çatallaştıran Siber'in acısından öldü; Keşiş'i deli eden ve öldüren, Osmanlının kırbacı gibi insafsız ıslık çalan tipinin kayalara şakıyan sesi öldürdü!' de."

Konuşmasını, Şahin Taşı eteğinde gezinen pezkuvilerin (dağkeçilerinin) yuvarladığı taşların sesi böldü. Çocukların gürültüleriyle aşağıda otlayan bir selvi sürüsü, bir diğer dağkeçisi olan kıre sürüsünü geçerek uçurumun en sarp yerine girdi. Kaçarlarken yuvarladıkları taşlar vadiye düşünce gümbürtüler koptu. Ses uçurumlarda yankılanınca, vadi, çığın kopuşunu andıran vahşi inlemelere gömüldü.

Ara verilen sohbetini sürdürmek istemedi. Oturduğu yerden yavaş yavaş kalktı. Beş koyun kaya çatlaklıklarından açığa çıkmıştı. Düzlüğe doğru inen koyunlara ses verdi.

Obalara doğru yola koyulduklarında gölgeler koyulaşmaya başlamıştı. Batı yakasında devrilen güneş, kayalarda serin ve koyu gölgeler oluşturmuştu.

Hozat, isyanın ve sürgünün yorgun başkenti gibiydi. Koynunda sakladığı direnişi bir giz gibi koruyordu. Direnişle baş gösteren düşkünleşmenin kâbusunu yaşıyor gibiydi. Tepelerini saran zayıf sonbahar güneşinin altında sanki onca ağita ve türküye konu olmamış gibi dingindi. Alt kısmına hançer gibi uzanıp giden Xoşan Deresi'nin güney yakasındaki Kayışoğlu Yarması kendi geçmişini inkâr eder gibi sessizce duruyordu.

Yaşlı adamın ruhu, tıpkı bir ekim günü gibi hem fırtınalı hem karanlıktı. Ardı sıra birçok ölüm, pusu ve sönmüş ocak uzanıyordu. Kanlı bir kâbus hâline gelen hayatını, kan dökme arzusu sarmıştı.

Asker eşliğinde ormanlardan kestiği ağaçları Elazığlı keresteciye satmıştı. Fakat keresteci parasını vermemişti.

Postanede keresteciye telefonda ettiği küfürlerden dolayı başı ağrıyordu. Başını hafif aralıklara ovdu. Keresteciyle ortak olan öğretmene baktı. Belli belirsiz bir şeyler mırıldandı. "Bu adamı benimle neden tanıştırdın?"

Öğretmen cevap vermedi. Konuşmadan yürüyerek kahveye girdiler.

İhtiyarın tekrar sorduğu soruya cevap vermedi. Elindeki çay bardağını sağa sola ovdu. İçeri giren Türktaner muhtarına baktı. Kepini masanın üstünden alarak başına geçirdi. Belindeki telsizden ve tabancadan emin olmak istercesine geriye doğru yaslandı.

"Üstelik" deyip, öğretmene doğru eğildi. "Kureyş'i benim vurduğumu söylemişsin!"

"Öff be Yado Ağa!" deyip, ikinci bir çay istedi. Çay getiren garsonu süzdü. Sonra bakışlarını buharı kalkan çay bardağına dikti. Bir şeylerle meşgulmüş gibi sağa sola baktı. Soruya cevap vermeden:

“Cevize çok talep var, onları getirmelisin!”

“Hoca efendi, her seferinde askeri alarak kesime gidiyorum. Üstelik kelle koltukta ama sen adamınla doğru dürüst ödemeleri bile yapmıyorsun!”

Köylüsü Aziz’in ölümünden sonra köylüleri sürgüne gönderilmişti. Üstelik ikinci kez yerleştiği yurdunda iki ev dışında kendi akrabaları da dahil “teröristlere yardım ediyorlar” diye devlete ihbar edip, sürgüne göndermişti.

Bakışlarını, “sen ne şeytansın!” diye indirdi. Öğretmenin, “sen bizim yaşam anamızsın! Anası taya tekme attığı vakit, tay acı çekmez!” lafı üzerine sakinleşti.

Kahvenin önünden geçen Pir Hasan’ın oğlu Rıza’ya baktı. Katırını çeken köylüsünün düşen şalvarı dikkatini çekti.

Sürgün etmesini sağladığı dört köyün içinde sadece Mehmeti Kâmil’in evlerine yakın olan Pir Hasan’ın iki oğlu olan Rıza ve kardeşini sürgüne göndermemişti. Ormanla kaplı ıssız vadide kalan iki eve, yalnızlık cezası verdiğini düşündü.

Öğretmen cebinden çıkardığı parayı saymadan ihtiyarın önüne koydu. Paranın keresteye mi yoksa başka bir şeye mi ait olduğu belli değildi. Fakat her iki tarafta alış veriştikten memnun bir hava içinde sustu. Daha fazla kahvede kalmak istemediğini belirterek kalkmaya hazırlandı. Kepini başına geçirerek bıyıklarını ovdu. Uzun burnu üzerindeki yarayı yoklar gibi dokundu. Konuşmak isteyen kader arkadaşına acelesinin olduğunu söyledi.

“Yılanı öldürmektense, belini kırmak daha da önemli Yado Ağa!” diyerek, ayağa kalktı. Çay paralarını ödemek için fazladan yirmi lira masanın üzerine koydu.

“Daha fazla kendini kahretme! Biraz dinlen! Bakalım hele gelişmeler neyi gösterecek!”

Yado, elini “öyle mi acaba?” anlamında salladı. Uyanık, zeki, kurnaz ve hileli yaşama dair tüm becerileri benliğinde toplayan öğretmenin gizemli ve bir o kadar da gölgeye benzeyen yaşamını merak etti.

Karakuzlu Mırık Silo'nun içinde olduğu bir ekip tarafından Bargini'nin altındaki derede uykuda olduğu vakit öldürülen Kureyş ve üç arkadaşının ölüm olayı, askerî ve sivil erkânda müthiş bir sevinç oluşturmuştu. Buna rağmen öğretmenin başarısını kendisine ve ekibine mal etmeyip, kendisine mal etmesinden hem memnun oldu, hem de anlam veremedi. Alayın önünde park hâlinde olan cipine doğru yürüyen öğretmenin kendisinden emin yürüyüşünü seyretti.

Baba Erdoğan (Deli Heydo), çalıştığı lokantanın kapısından hızla çıkarak kahveye doğru yöneldi. Elbiselerinden gelen yemek kokularından kaçır gibi yüzünü buruşturdu. Koşar gibi kahvenin içine daldı. İhtiyarın arkasında kâğıt oynayan Haydar'ın gözlerini aşağıya doğru indirmesiyle, tekrar geri çıktı.

Gerekli olan parolayı almıştı. Aylarca süren takip, sonuç vermişti. İlk kez ihtiyar ihbarcayı askerin koruması dışında yakalıyorlardı.

Hızla aşağıya indi. Meyve bahçelerinin içinden geçerek Tavuk köyüne giden yola saptı. En çok sevdiği Zazaca türkü "Oy Fadîke"yi söyleyerek hızlandı.

Köyün içinde bekleyen Rüstem ve birliği, Yado'nun istihbaratını getirecek yerel milisi bekliyorlardı.

Rüstem, ağzına biçimsiz dökülen bıyıklarını dişleri arasına alarak ezdi. Saatine baktı. Kısa kalan bıyıklarını parmaklarıyla ağzına koyarak emdi. Kureyş'in ölümünden en çok etkilenenlerin arasında olan Bertal-Özkan'nın (Mustafa Tekin) son söylediğı lafı duyamadı. Ev sahibi kadının yaramazlık yapan kızına, "dursana kız cazu!" lafıyla, bıyıklarını çekiştirmeyi bıraktı.

"Kureyş'in ünlü bir lafı vardı; 'orijinal bir voleybol taktiğı izlemeliyiz!' diye"

Rüstem, arkadaşına, "voleybolla ne işimiz var?" gibisinden baktı.

"Cunta karşısında yenildik ama yenilmeyi beceremedik!"

"Sana katılmıyorum, çok karamsarsın!" diye cevap verdi. "Bence kaburgalarımız kırıldı ama sarsılan omurgamız halen sağlam!"

"Yenil ama becerini göstermeyi de unutma! Üstelik bunu öyle yapmalıyız ki, baş vurduğumuz hileyi karşıdaki fark etmesin ve zafarından memnun olsun!"

Nazımiye'nin Pane köyünden olan Bertal-Özkan, geçen yaz ölen arkadaşının lafını daha tamamlamadan gözleri doldu. Sözün sahibinin lafı ardında durmayı beceremedi çok basit bir biçimde; üstelik uyku ânında çembere alınarak katledildiğini düşündü. Bir türlü açığa çıkmayan ihbar ve ihbarcı ihtimalleri üzerine düşündü. Kureyş'in uyandıktan sonra çatışarak dereye doğru indiği yerde, düşen kirli ve yıpranmış şapkanın, ihbarcının kimliği için bir ipucu olabileceğini hesapladı. Kafasında, ihbarın, yoksul ve kirli bir köylü tarafından yapıldığı ihtimali güçlendi.

Rüstem, "merak etmeyin" diyerek, hayallere dalan arkadaşına seslendi. "Zayıfladık ama zayıflayan koyun erken yağ bağladığını da unutma! Halk bronz bir duvardır. Yeter ki, halkla birlikte otlama, geviş getirme ve meleme beceresini gösterelim!"

Evin genç kızının, "erkekler köpek gibidir, işedikleri çalıya bir daha geri dönmezler" lafının, kim için ve neden söylendiğini merak etti. Birliğin iki kadın üyesi olan Alev ve Delal'la konuşan genç kadının neden öyle söylemiş olduğunu merak etti.

Nefes nefese kalan Baba'nın içeri girmesiyle kapıya doğru yöneldi. Doludizgin bir heyecanla gelen gencin gözlerindeki renk cümbüşünden olumlu bir haber getirmiş olabileceğini hemen anladı. İstihbarat getiren aceleci, heyecanlı ve korkusuz arkadaşını diğer odaya aldı. Sevinç, coşku ve heyecandan yerinde duramayan genci sakinleştirmeye çalıştı. İstihbaratın tüm detaylarını not aldı. Kısa süre içinde diğer arkadaşlarını da çağırdı. Nöbette olan Ercan'ın gelmesi için Delal'ı gönderdi.

Kendisini merakla dinleyen birliğe yapılacak eylemi anlattığı an, birlik içinde sevinç bağırtıları olur gibi oldu. Kendisini pürdikkat dinleyen arkadaşlarına bakarak kısa, ateşli ve ajitatif bir konuşma yaptı.

Yado'yu ihbarcılık yapmaması için defalarca uyardıklarını söyledi. Oğlu Mahmut'un ölümünden sonra da kendilerine karşı açıktan giriştiği ihbarcılık faaliyetleri sonucu, birçok arkadaşlarının ölümüne neden olduğunu iddia etti.

Eylem için gerekli düzenleme ve iş bölümü kısa sürede yapıldı. Ev halkıyla vedalaştılar. Hozat'a gitmek için yola koyuldular. Köyden çıktıklarında daha güneş batmamıştı. Hızla yol alan birlik, ilk mezrayı geçti. İn köyünün altına vardıklarında karanlık çökmek üzereydi.

Yado, kahrkahaya gömülen kahvede iğneleyici, sorgulayıcı, tehditkâr bakışlar arasında oturduğu yeri değiştirdi. Oturduğu sandalyeden kalkarak kahvenin dışarıyı gören kısmına oturdu. Verdiği selamı almayan, kendisini gördükleri an sırtlarını çeviren Bilgeşliler'e baktı. Sohbet edecek birini aradı. Bakışlarını diktiği masada herkes kendisine sırt dönünce, bir çay içti.

Yüzü, koyu renkli bir tahtadan oyulmuş gibi olan Deli Emirali'nin küfürlerini ve konuşmasını dinledi. İçeri giren Komlarlı Hüseyin Ağa'yı, masasına davet etti. Nazlanarak oturan Komlarlı'ya meyve suyu ikram etti. Köpeğine rakı ikram eden Deli Hemo'nun içeri girmesiyle kahvedeki hava değişik bir hâl aldı. Kahve yavaş yavaş dolmaya başladı. Kendisini izleyen gizli, ürkek ve meraklı bakışlardan anlam çıkarmaya çalıştı.

"Söndürülmüş bacalardan daha tatsız ne var yeryüzünde Yado Ağa?"

Kendisini ilk kez açıktan suçlayan adama bir hâller olduğunu düşündü. Gözlerini burgu gibi Komlarlı'ya dikti. Bir sigara yaktı. Kamçılanmış kan dökücülük duygusu, ruhunu baştan başa istila etmişti. İnler gibi bir ton verdi sesine. Garsondan bir çay daha istedi. Kahvenin içindeki karışık ses, kahrkaha, okey sesleri arasındaki sesleri ayırt etmeye ve nabız almaya çalıştı.

"Alay komutanımız olan binbaşı efendinin güzel bir lafı var; 'yaşamımda nedenler hep sonra gelir!' diye. Sanki bu laf benim için söylenmiş!"

Komlarlı, söylenen lafı anlamaya çalıştı. "Senin de efendinin de" anlamında elini salladı. Dersim'in merkez köylerinden gelen Deli Hemo'nun laflarıyla gülen gençlere doğru baktı.

"Vano, Atatürk'le Erzurum'da askerdik. Savaş ve kıtlık zamanıydı. Bir gün bir mağaranın içinde oturmuş, savaşın gidişatını seyrediyorduk. Aslan sütü bittiği için Atatürk üzüntülüydü. Rakı içmediği

için iyi savaşıyordu. Bana dedi ki, 'Dersimli, eğer bana rakı bulmazsan, bu savaşı kazanamam. Bir çare bul!' dedi. Ben de 'merak etme paşam' deyip, mağaranın dışında bağlı olan beygirin yanına gittim. Tası beygirin kamışına tuttum. Tasın içini aslan sütüyle doldurdum. Paşaya verdim, kendisine geldi. Savaştık sabaha kadar. Gün ağardığında etrafa baktık ki ne görelim, düşman namına kimse yok. Denizin üstü cesetlerle dolu!"

Deli Emirali, "Ulan zırdeli" diye bağırdı. Kendisine rakip gördüğü Hemo'yu azarladı. "Ne zaman Erzurum'da deniz oldu?"

Kaçık adam, elindeki bira şişesiyle ayağa kalktı. Hemo'ya gülen gençlere küfür etti. Kedi taklidinden korkan, huylanan, gıdıklanan ve hatta kaçan kaçık adama gülündü. Kıraathanedeki masaların altına girerek kedi taklidi yapan gençlere küfür etti. Kedi sesi çıkarmamaları için bağırdı.

Elindeki bira şişesiyle zar zor ayakta duran Emirali, paçalarına köpek yapışmış gibi sağa sola yalpaladı. Paçalarına yapışmış gibi duran köpeği söküyormuş gibi, "hoşt!" diye bağırarak, sinirlendi.

"Miyavv!" sesine;

"Ananın çimento fabrikası!" diye cevap verdi.

"Miyavvv!"

"Ananın havaalanı!"

"Miyavv!"

"Ananın dinamit kuyusuuu!"

"Miyavv!"

Yado'nun masasının önünden geçti. En son kedi taklidinin Yado tarafından yapıldığını zannetti. Başında düştü düşecek gibi duran foterini düzeltti. Kan dolan gözlerini kırıştırdı. Dışarıya çıkmaya çalıştığı an dökülen şişe birasına baktı. Baltayla yontulmuş gibi duran yuvarlak omuzlarını büzdü. Masaya doğru eğildi. Sigara dumanından sararan bıyıklarındaki birayı diliyle yaladı.

"Ananın benzin istasyonu!"

Gırgır, kahkaha, kıkırdeme ve şamatanın eşliğinde yalpalayarak kendisini dışarı attı. Peşinden de Hemo ve masaların altına saklanarak kedi taklidi yapan bir kısım genç çıktı.

Yado, delinin kendisine yaptığı davranışın kahvedeki bazı insanlar tarafından planlandığını ileri sürdü. Komlarlı adamın araya girilmesiyle küfür eden yaşlı ihbarcı sakinleşir gibi oldu. İki köylü arasındaki tartışma tekrar sohbet havasını alarak devam etti. Etrafına meraklı birkaç köylü daha yanaştı.

Rüstem, saatine baktı. Saat 22.00'a dayanmıştı. İki kadın ve Özkan'ı mezarlıktaki savunma yerinde, Ercan'ı da eylem biriminin savunmasını yapacak şekilde konumlandırmıştı. Baba'yı da kendisiyle beraber saldırı yapacak iki kişilik birime seçmişti. İlçe merkezindeki hareketliliği kontrol ettikten sonra, binlerce askerî birliğin barındığı alayın alt kısmından geçtiler. Havalar serin olduğu için kimse dışarıda yoktu. Sadece, kahvelerdeki ve içkili lokantalarda sohbetler, gülme ve sarhoş kesimin türküleri duyuluyordu.

İlçenin Ovacık tarafındaki mahalleden gelen bekçi düdüğünü dinledi. Yan yana yürüyerek alayın kenarında olan kiraathanenin önünde durdular.

Baba'nın işaretiyle camdan insanlarla dolu olan kiraathanenin içindeki hedefi seçmeye çalıştı. Uzun bir dönemdir ölüm kararı aldıkları kişi, hep askerî elbise giyip askerle geziyordu. Kahvede tek başına oturacağına gözleriyle şahit olmasına rağmen inanamıyordu. Kör tar çalgıcısının her şeyi bilen elleri gibi parkesinin altına sakladığı Kalaşnikof marka silahını okşar gibi öne çıkardı, emniyeti açtı.

"Alçak hain!" diye mırıldandı, "ikinci bir beden yedekte var mı?"

Yado, bir şeyler fark etmiş gibi yerinde doğrulan Komlarlı'yı tekrar yerine oturttu.

"Ne demek, zorba, dost edinemez?" diye bağırdı. Kenarına oturan Tanzili'ye baktı. "Ben şimdi zorba mıyım?"

"Bu yaştan sonra intikam hırsı seni rezil etti Yado!" diyerek, tekrar masadan doğruldu. Eve gideceğini söyleyerek kapıya doğru döndü. İhtiyarın küfürle karışık cevabı üzerine tekrar masaya döndü. Tartışmasıyla etrafına toplanan insan kümesini seyretti.

"Bizzat köylülerine yapılan işkenceye katılıyorsun. Bu onurlu bir geçmişe sahip olan yiğit Qoçan aşiretin geçmişine sürülmüş bir kara lekedir. 'Bunlar teröristleri besliyor' diye köylülerini ve akrabalarını

sürgün ettirdin! Halbuki bugüne kadar ne devlete ne de devlete sırt dayayan bir güce boyun eğdiniz. Bir duruşunuz, asaletiniz vardı. Devlet bile size saygı duyuyordu.”

Komlarlı, kapıya doğru döndüğü an, camdan doğrulan silah nam-lusunu görünce ağzı kurudu. Dönmekle çıkmak arasında kararsızlık geçirdi.

Baba, büyük silah kullanacak arkadaşına doğru yanaştı. Yado’nun kenarında oturan köylüsü gence kızar türden sesler çıkardı. Sol eline aldığı silahı sağ eline aldı.

Rüstem, intikamını ve öfkesini silaha sürmüş tarzda “halk düş-manı!” diye bağırdı. Bağirtısına silah takırtısı eşlik etti. Kırılan cam, devrilen masa ve sandalye sesleri, yere dökülen okey taşları, yere düşen insan patırtıları ve iniltileri, kaldırıma düşen boş kovanların metalik sesiyle birbirine karıştı.

Yado, bağırarak yere devrildi. Aldığı kurşun yaralarını yoklar gibi vücuduna dokundu. Ayaklarının altında yaralı vaziyette kıvranan Tanzili adama baktı.

“Ölmeyeceğim ulan!” diye bağırdı.

Ayağa kalkmaya çalışan Yado’nun önüne düşen Komlarlı adam, bedenine saplanan kurşunun acısıyla bağırdı. Kendisini geçmeye ça-lışan ihtiyara küfür etti.

“Beni de lanet ateşinden yaktın Yado!”

Kendisine küfür eden adamın üstünde atlar gibi yürümeye çalış-tı. Kendisine yardım etmeyen Hozatlılara küfür etti. Ortalıkta gö-rünmeyen polis ve askerden yardım istedi. Kimse yardım etmeyince küfür etti. Dermansız illet gibi yakasındaki öldürme isteği, bu kez kendisini bulmuştu. 1938’te teslim olmayan Qoçan aşiretinin yiğit silahşoru aldığı dokuz kurşun yarasına rağmen ayağa kalktı. Vücu-dunun her tarafından akan kanın altında ezilir gibi oldu. Sendele-yerek kapı eşiğine düştü. Devrilen sandalyeye destek olmaya çalıştı. Meydan okudu. Karşılık vermek için silahına davranmak istedi. Bir türlü gelmeyen devlet yardımını bekledi. Hemen yanı başında olan alayın askerlerine ve polise küfür etti.

Etrafında koşuşturan, bağırان ve bir kısmı da susan insan topluluğunu süzdü. Tekrar ayağa kalkmaya çalıştı.

“Kurtarın beni ulan!” diyerek inledi. Ağzından akan kanı yüzüne sürdü.

“Ölmeyeceğim ulan, ölmeyeceğim!”

Yardım talebine kimse yanıt vermedi. Geçmişine sırt dönen yaralı, yaşlı, yorgun ve öfkeli bedenin kıpırtıları yavaşlamaya başladı.

Silah, bekçi düdükleri, köpek havlamaları, yardım isteyen bağırانlar ve siren seslerine gömülen ilçede, yanık olan ışıklar da söndü. İlçe karanlığa gömüldü. Kolluk güçleri yardım etmeye cesaret edemedi.

Birlik, hızla ilçeden çıkarak, Pilav Dağı'na doğru yol aldı.

***Zamanı iyi kullanırsan ilaç, ama iyi kullanmazsan
seni kesen sessiz bir testere olur.***

Akşam berisine gitmeye hazırlanan oba halkı, dağ vadilerini arkasına veren firarilerin, yorgun bir pumanın zarafetiyle çadırlara sokulmasını ilgi ve merakla seyretti. Konuklarına havlayan köpekleri taşıyan Veli, çadırına yanaşan konuklara doğru gitti. Gülümseyerek kendisine yanaşan Sinan'ı tanıdı.

Selam veren firari, başındaki külahı çıkardı. Kuruyan dudaklarını yalayarak gülümsedi.

Konukları çadırına davet etti. Karşılıklı hâl hatır soruldu. Konuklar yorgundur diye ilk etapta kendilerine yağlı, tuzlu ve soğuk ayran ikram edildi. Yer dardır diye çocukları dışarı kovan karısına kızdı. Büyük kızı Zeynep'e çay suyu koymasını söyledi. Karısına dönerek, zaman kaybetmeden sofrayı kurmasını söyledi. Ortanca oğlu Rıza'nın altındaki keçeyi içeri giren komşusu Hasan'a verdi. Qalo'yu evine konuk etmek için oğlu Cemal'i Kemahlıların obalarına gön-

derdi. Misafirlere karşı tavuskuşu gibi kurumlanan komşu karısına kızdı. Derin bir iç çekti. Sonra da “deymez” anlamında elini salladı. Penguen gibi sallanan kilolu, yamuk ayaklı ve cimri kadının duyacağı şekilde, oba halkına seslendi:

“Bu insanlara önce sofranızı, sonra da yüreğinizi açın! Çünkü bunlar mübarek yaratıklardır; kendileri için değil, başkaları için çile çekmektedirler.”

Konuklar, söylenen söze gülümsediler. Çadırın içine giren meraklı topluluk ayrı ayrı sorular sordu.

Dağ başında fazla kimseyi göremeyen oba halkı, iki firariyi ilgi, merak ve heyecanla inceledi. Arada bir firarilerin gelişini, alışılmışın dışında sohbet etmek için ele geçmez bir fırsat olarak görüyorlardı. Firarilerin elbise ve silahlarından tutalım da yaptığı jest ve mimiklere kadar her türlü ayrıntıya dikkat ediyorlardı.

Hasan, yerine oturur oturmaz, “Eğripınarlı Muhtar’ın kardeşi Zeynel değil misin bra?” diye aniden söze girdi.

“Adam kaç aydır seni dağda taşta arıyor. Seni getirip teslim etmesi için devlet habire içeri alıp dövüyormuş.”

Arkadaşı Kenan’a (Hüseyin Karataş) doğru baktı Sinan. Saçları önden dökülen başını ovdu. Topal ihtiyarın kendisini gerçek kimliğiyle tanımasına bozuldu. Koket bir tavırla, “Yo amca, ne Eğripınar’ı?” diye cevap verdi.

Köylülerin uyanıklığının yanı sıra, yaylada fazla kimseyle karşılaşmadıkları için de gördüklerini bir daha unutmayan güçlü hafızalarına şaştı. Yıllardır devrimcilere kucak açarak hiç zarar vermeyen insanların fedakârlığını, ezilmişliklerini ve yoksulluklarını düşündü. Cuntayla birlikte yeni bir ivme kazanan mültecilik illeti, yakasına yapışmıştı. Kararını vermişti. Mücadeleyi bırakıp, yurtdışına çıkacaktı. Bir dönem bedeninin bir parçası olan silahı, artık günden güne ağırlaşan bir yüke dönüşüyordu.

Gittiği her yerde gizli ve sessiz bir vedalaşma yaşıyordu. Geçit vermez sarp kayalarıyla; dişleri inci gibi çatlatan kaynak sularıyla; atlas gibi mavi tonlarının çıldırdığı sirk göllerini ve bronz alınlı çıplak ve aç sıcak insanlarını terk edeceğini düşündükçe, nefesi kesiliyordu.

O artık uğradığı her obada, kaşığını uzattığı her yôğurt tabağı ve tanıdık her simayla buruk bir vedalaşmaya tutuşmuştu. Kafasından kovmaya çalıştığı hatalar, suçlar ve hayaller geceleri düşlerine giriyordu. Sabaha kadar gözlerine uyku girmiyordu. Bundan dolayı, içi, tıpkı gebe bir varlığın içindeymiş gibi kaynıyordu.

Yanı başında sakin ve duru bir usa sahip olan arkadaşına bakınca biraz rahatladı. Düşen bir ağaç başı gibi soğukkanlı adamın sabrına ve inadına hayret ediyordu. Geçtikleri her vadide, askeri kamp için müsait olan alanları defterine detaylıca not eden arkadaşının azmine şaşıyordu.

Veli, akşam berisine geciken oba halkını uyardı. Küçük üç çocuğu olan Elif, Meral ve Abidin dışında herkesi beriye gönderdi. Sofrayı indirdikten sonra evde kalan büyük kızı Zeynep'i de gönderdi. Uykudan geç uyanan çobanına baktı. Konuklara selam vermeden ve elini yıkamadan sofraya oturan saf, kambur ve fakir çobanını uyardı.

Dünyadan habersiz yaşayan, insanlardan ziyade koyunlarla ilişkisi iyi olan kambur adam, itiraz etmeden yüzünü yıkadı. Kimseye bakmadan sofraya oturdu. İştahla yemeğini yedi. Önüne konulan bulgur pilavı tabağını kaşla göz arası bitirdi. Sofradaki ekmeği bitiren kambur adam, diğer tabaklara yöneldi.

İhtiyar adam, "Lov Mırto, sende bu mide oldukça, kimse seni çobanlığa da almayacak" diyerek, yerinden kalktı. "Bu iştahla insan bile yersin lov" diye söylendi.

Közün üzerindeki tencereyi aldı. Çocukların payını ayrı bir tabağa koyduktan sonra, tencereyi kambur çobanı önüne koydu. Üzerine çevrilen bakışlardan habersiz tencerenin altında yanan pilavı da mideye indirdi. Dudakları kenarındaki yağı iştahla yaladı. Üst üste geçirdi. Kanlanan küçük gözlerini iki yabancıya dikti.

"Selameleyküm" diye kafa salladı.

Ağız şapırtısı ve kaşık seslerinin yerini kahkaha aldı. Bir öküz gibi saf adam, neye güldüğünü anlamadığı topluluğa terbiye edilmemiş kahkahalarla eşlik etti. Gülmesini bitirince bir şey demeden kalktı. Çadırın eşiğindeki keçe ve değneğini aldıktan sonra sağımı tamamlanmak üzere olan beriye doğru yürüdü. Üstüne giydiği keçeyle

Frigya heykellerine benzeyen saf adam, yeniden kendi dünyasına daldı. Elini kulağının arkasına vererek, ağır, içli bir kılam tutturdu.

Bericiler çadırlara vardıklarında karanlık çökmek üzereydi. Sütler sitillere süzöldükten sonra mayalandı. Obadaki herkes firari konukların bulunduğu çadıra doluştu. İçeri sığmayan kesim, çadırın ağzına oturdu. Yöredeki gelişmeler üzerine sohbet edildi. Ev sahibi ihtiyar adamla konuklar arasındaki konuşma, yer yer tartışmaya dönuştü. Obadaki zağar köpeğın havlamasıyla konuşmaya ara verildi.

Uçurumun üzerinde gülümseyen dolunay, obanın bulunduğu düzlüğe vurmuştu. Dolunay, geniş ve gebe bir kadın gibi uçurumlara gülümsüyordu. Gece ferah, barışçıl ve sakindi.

İhtiyar adam, saatine bakarak çadırın önüne çıktı. Kemah'a giden çakıl yolda yürüyen katır toynaklarının geldiğı alana seslendi. Öğlundan önce Qalo ses verdi, rahatladı. Çadırın içine dönerek yerine oturdu. Davet ettiğı konuğı gelince, dışarı çıkarak karşıladı. Konuğıyla birlikte gelen Palavracı Hıdır'ın elindeki katırı alarak bağladı.

Qalo, başını eğerek çadırın ağzında durdu. Kollarını yana açarak bağardı:

“Abbasilerin sırtında et koparan Babekler'im benim! Harunların önünden kaçan Mansurlarım benim! Sizin diri özünüze kurban olurum!”

Hiç tanımadıkları ama ismini duydukları ve davalarına sempati duyan yaşlı adamın iltifatına hem sevindiler hem de mahcup oldular. Gözlerini öpen yaşlının elini öpmek istediler, ama izin vermedi. Memnun olup gevrek gevrek esnediler. Karşılıklı hâl hatır soruldu. İkram edilen taze ve sıcak süt iştahla içildi.

“Kurban olurum sizin o pür-i zülal nişangahınıza! Yokluğunuzda sakalımın köküne hicran indi.”

Asırlık ihtiyar adam, iki tas sıcak süt üstüne, bir sürahi soğuk su içti. Gelişmeleri sordu. Tartışma ve konuşmaya herkes dahil oldu, Kureyş'in ölümü ve Yado'nun öldürölmesi üzerine duruldu.

Övgülerle coşan Sinan, Yado'nun öldürölmesini ayrıntılarıyla anlattı. Veli dışında herkes söylenenlere onay verdi.

“Yado, elini kana bulamadan konuşup anlaşılabildiniz. Adamların onurlu bir geçmişı vardı. Bence onu kibri bu hâle koydu.”

İrkildi Sinan. “Nasıl yani?” diye geçirdi. Elindeki çayı yudumladı.

“Qoçuşığı aşireti az mı bedel ödedi?” diye soruya soruyla karşılık verdi. “Bu dağlarda halen onların izleri var.”

Kananan iri gözlerini ovan Kenan, elindeki sigaradan bir nefes aldı. Sigara dumanından bir gözünü kapattı.

“O nasıl oluyor amca?” diye araya girdi.

“Dersim harbinden Qoçuşığı Aşireti devletle giriştiği harpten sonra bu dağlara sığındı. Qoçuşığı’nın başında o dönemde Qopo Ağa vardı. Qopo Ağa ki, dağlara ferman çıkaran, mavzeriyle binlerce metreden kör cevizi vuran, akıllı ve cesur bir aşiret reisiydi.

Qoçuşığı, askerin kuşatmasını yaparak Laçınli, Reskanlı ve bir kısım aşiretlerle bu dağlara sığınıyorlar. Çoluk çocuk gece yürüyerek sabaha doğru Kırkorlu Vadisi’ne varıyorlar. Erzincan’dan Ovacık’a tuz getiren bir Kureyşanlı yaşlı denk geliyor. Aşiretin ileri gelenleri, Qopo’dan tuzcuyu öldürmelerini istiyorlar. Qopo, ‘karışmayın’ diyor. Bunun üzerine adamı bırakıyorlar. Yaşlı tuzcu da ilk fırsatta devlete haber veriyor. Dağa dayanan aç susuz, perişan ve yaralılarından oluşan halk çembere alınıyor. Kuşatılan halk, atılan topların menzili dışına çıkmak için, gece Karagöl yüzüne devriliyor. Birçoğu karanlıkta fark edemediği uçurumlarda düşerek ölüyor. Bir kısmı topla öldürülüyor.”

Büyük kızı Zeynep’den su istedi. Verilen suyu içti. Elinin tersiyle bıyıklarını sildi. Sonra elini şalvarına sürdü.

“Kabul etmek gerekiyor ki Qoçanlılar zalimdi. Tüm komşularına zulüm ettiler. Bize de yaptılar. Halam Yazgülü Çay kenarında kadınların toplu banyo yaptığı zaman Qopo’nun kardeşi Heydo Yazgülü o an banyo yapıyormuş. Heydo’nun öncülüğündeki Qoçan kolu, o an Harput tarafından kelepir (yağmadan) geliyormuş. Qoçanlılar’ı gören kadınlar kaçmış, ama banyo yapan Yazgülü halamın saçları daha killiymiş. Saçının durulamayı ve üstüne elbise giymesine izin vermeden çıplak halde atın üzerine atarak zorla kaçırdılar. Ben o zaman 11 yaşındaydım. Dün gibi hatırlıyorum. Erkekler peşine düştü.

Yetişemediler. Ağuanlı pirler araya konuldu. Geri vermediler halamı. Heydo'yu yatağına bırakmayan Yazgölü halamı dövdüler ve deli oldu. Üç yıl sonra büyük ablam Yete'nin kocası Devdireşli şahmale tarafından kaçırıldığı zaman delirmişti. Ondan sonra güzelliği dilere destan iri gözlü Yazgölü, gözlerine ceza verdi. Ve ömür boyu gözlerini açmadı. Sadece karanlık çöktüğü zaman gözlerini açtı. O zaman da biz görmezdik.

Eee ne oldu? Bu Heydo'ya da Qoçanlılar'a da kalmadı. Diğer birçok güçlü Dersimli aşiret gibi milletin malına ve namusuna göz diktiler. Heydo, sürgün dönüşü Çemişgezek'in girişinde öldüröldü. Devlet yaptı ama Koolu köylülerin eliyle yaptı. Neyse uzatmadan şunu söylüyeyim, Qoçanlılar zalimlerdi ama adamlar direndiler de. Teslim olmadılar. Devletle anlaşarak dağdan indiler. Devletle görüşmeye giden iki kişilik Qoanlı elçinin biri Hozat'ta öldürdüğünüz Yado'ydu. Adamlar onuruyla teslim oldular. Qopo'nun silahını almak isteyen askeri, Qopo tersledi ve kendi mavzerini Pulus (Ovacık) kaymakamının makam odasında kendisi duvara astı. Devlet kendisine, 'Hüseyn (Qopo) ağa, terene bin ve yurdu baştan başa gez. Nereyi beğenirsen oraya yerleş.' dedi. O Dersim'e en yakın olan Kayseri'yi seçti. Kendisine büyük bir çiftlik verildi. Memleket hasretine dayanmayarak Dersim'e kaçtı. Sağ kalan küçük karısı ve yine kurtulan iki oğluyla birlikte direkt Aliboğaz'a sığındı. Burada öz kirvesi tarafından ihbar edildi Qopo. Sığındığı Zeynel mağarasında etrafı çevrildi. Teslim olmadı. atıştı ve geri kalan sölalesiyle birlikte öldüröldü."

Firarileri süzdü Veli. Konuyu uzattığını fark etti ama söylemek istediği yere varmak istedi:

"Diyeceğim o ki, devlete boyun eğmeyen bu insanlar nasıl devlet safına geçti. Nerede nasıl bir kusur işlediniz ki, Yado ağa bu aptallığı yaparak hem kendi onuruna ve şerefine hem de aşiretinin onuruna bu kara lekeyi sürdü. Bence kendinizi sorgulayın. Bir yerde yanlışlık yapılıyor. Ne dersiniz deyin Yado'nun ölümüne gönlüm razı olmuyor. Sonra kahvedeki diğer iki masum insanı niye öldürüyorsunuz. Günah değil mi? Üstelik adamlar sizin taraftarınız mış."

Qalo, Veli'nin söylediklerine müdahale etti. Firariler, iki yaşlı arasındaki tartışmaya müdahale etmeden, sadece dinlemekle yetindiler.

“Gerçek düşmanından korkmayacaksın. Düşman safına geçen dönmelerden korkacaksın. Boşuna dememişler ya, ‘dönme yobazdan da beterdir’. Hep öyle olur. Dönmeler kalleş, zalim, insafsız olurlar!”

Sinan, öfkeyle sözünü bitiren Qalo'nun alazlanan sakalına baktı. Pamuk gibi beyaz ve gür kaşları altında çukura kaçmış gözlerindeki, sevinçten Sümer safarisinin ateşini andıran pırıltıya şaştı. Söylenene onay verdi.

“Yalnız” diye boğazını temizledi, “bu hainin cezalandırılması ey-leminde, istenmeyen bir durum oldu. Cezalandırmayı yapan birliğin komutanı, cezalandırma ânında büyük silah kullanınca, Yado hainiyle birlikte Komlarlı Hüseyin Ağa ve Tanzili bir adam da seken kurşunlarla öldü. Çoğu bizim taraftar ve devrimcileri destekleyen altı kişi de yaralandı. Ölen iki kişinin yaraları hafifmiş. Ama olay yerine geç gelen asker, sadece Yado'yu hastaneye kaldırıyor. Yado hastanede ölürken, diğer iki kişi ise kan kaybından ölüyor. Ölenler taraftarımızdı. Bu üzücü durum, sevincimizi kursağımızda bıraktı!”

Topal Hasan, Sinan'ın sözünü kesti:

“Bir tane xırpo yüzünden o kadar insanı telef etmeye değer mi ki?”

“Kazaydı. Oldu işte amca.”

“Yado'nun o kadar can yaktığı yetmiyormuş gibi, bir de sizin dik-katsizliğinizden dolayı suçsuz insanların canı yandı yahu! İnsan bu tür şeylere dikkat eder.”

“Üstelik Hüseyin evin tek çocuğuydu. Fakirdi. Epeyi de çocukları vardı.” diye komşusunu destekledi.

“Şimdi onun sırası değil!” diye araya girdi Qalo. “Bilerek vursalar ne söyleseydin doğruydu. Ama kazayla olmuş” dedi. Firariye doğru döndü:

“Yanlışlıkla vurulanların ailelerinden af dilediniz mi yavrum?”
“Aileleri ve yakınlarına özeleştiri verdik. Ayrıca başsağlığına da git-tik.”

“Bu tutum, yanlışlıkla açılan yaraları daha erken kapatır” dedi. Ellerini salladı. Orhan Bakır’ı vuran polisin Kovancılar’da öldürülmesini örnek göstererek Kureyş’in ihbarcısı ve katiline yönelik yapılması gerekenleri merak etti. Kureyş’ten bahsettiği zaman gözlerini acıyla yumdu. Basit vurulma şeklini eleştirdi ve hayıflandı. Kafasını dalgınca salladı.

Kureyş’in ölümü, sadece bölgede ayakta kalan örgütsel yapıyı kaosa sürüklemekle kalmamıştı; aynı zamanda moral bozukluğu da yaratmıştı. Herkesi bir şekliyle etkilemişti.

Sinan, yüzün üzerinde bir birlikte operasyonlar nedeniyle Munzurlar’a çekildiklerini, Kureyş’in randevuya gitmemesi için herkesin karşı çıktığını ve gitmemesi için adeta yalvardığını anlattı.

“Kureyş’in katili olan Astsubay, güvenlik nedeniyle tayinini Tercan’ın Vijan Karakolu’na çıkarttırdı. Parti bunu kısa sürede öğrendi. Kalabalık gruplarla karakol kuşatıldı. Sağ alınacak şekilde yaklaşılmıştı. Ama son anda kendisine yanaşan Hamit’i (Hıdır Yeter) fark etti. O anda savunmadaki arkadaşlar müdahale etti. Astsubay ağır yara alıp düştü. Hamit yoldaş da yarası hafif olmasına rağmen yukarıda bekleyen arkadaşların yanına değil, yönünü şaşırarak ovaya doğru uzaklaştı. Arkadaşlar çağırmasına rağmen duymadı. Çok kan kaybettiği için bölgeden uzaklaşamadı. Düşmanın sabahleyin başlayan operasyonunda sağ ele geçiriliyor. Ele geçirilen yerde sorgulanıp, katlediliyor.”

“Her biri bir orduya bedeldi. Nedir bu paspallığınız yahu? Kırım mı düştü içinize?”

Veli’nin çıkışına bozuldular. Cevap vermediler. Sinan, yan tarafta sessizce eleştirileri dinleyen, yer yer onay verir şekilde kafa sallayan sessiz arkadaşına baktı.

“Yahu Kureyş vurulduktan sonra, temel sallanmaya başladı” diye avucunu açtı Qalo. “Bu son iki yıl, cuntanın zırzırından da beter oldu. Devlet bile bu kadar başarı beklemiyordu.”

Veli, sardığı sigarayı konuklarına ikram etti. Bir sigara da kendisine sardı. Ekmek yer gibi sigara içen Palavracı Hıdır’a bakarak kafa salladı. Karısına dönerek, sigara dumanından boğulan çadırın petek-

lerini açmasını söyledi. Çadırın içinde uyuklayan küçük çocukların yataklarına konulmasını söyledi.

Cevap vermeyen arkadaşına bakan Kenan, boğazını temizleyerek yutkundu. Utangaç bir sesle, sadece, "Toparlanmak zorundayız. Kaybedilen zaman, bizi kemiren fareye döndü."

"Toparlanmayı bir tarafa bırak, durum gittikçe bozuluyor. Son dönemde ne kadar kayıp verdiniz?"

Sözünü kesen yaşlı adama baktı. Gözlerini acı içinde yumdu.

"Son bir yılda verdiğimiz kayıp, bir örgütün yirmi yılda yarata-mayacağı kayba eşdeğerdir. Son bir yıl içinde çoğu parti üyesi ve kadro toplam otuz beş yoldaşımız şehit düştü" dedi Sinan.

Veli, "Gördün mü?" diye araya girdi. "Zamanı iyi kullanırsan ilaç, ama iyi kullanmazsan seni kesen sessiz bir testere olur. Hangi zamandan bahsediyorsunuz?"

Qalo, Veli'nin sorduğu soruya yanıt vermeyen firarilere doğru eğildi. Fısıldar gibi konuştu. Sağ diz kapağını sıkarak kaşındı. Bur-nunu çekti. Gözlerini kapatan beyaz kirpiklerini düzeltti.

"Kureşy'in katilini ne zaman vuracaksınız?"

"Bunların kolları uzundur Dedo. Niye acele ediyorsun ki?"

Kendisine zamansız cevap veren Palavracı'ya baktı. Hiçbir zaman kendisinden ayırmadığı ama bir türlü de barışamadığı adamı yeni görüyormuş gibi tepeden tırnağa süzdü. Tersledi. Yaz boyunca yağmayan yağmuru, komşusunun yalanlarına bağladı.

Palavracı, "öff!" diye mırıldandı. Turp gibi kızardı. Çapaklı gözle-rini ovdu. Oturduğu zaman insandan ziyade ayıyı andıran irikıyım cüssesini kıvırdı. Ağzından göğsüne dökülen salyasını avucunun içiyle sildi

"Er ya da geç elimize düşecekler!" dedi Kenan.

Sohbet, eleştiri, cevap ve itirazlar uzayıp gitti. Veli'nin eşi Ley-la, konukların yorgun olduğunu ve dinlenmesi gerektiğini hatırlattı. Söylenen söze en çok yorgun firariler memnun oldu. Sinan, ayrılan çadıra geçti. Elbiselerini çıkararak yün yatağa uzandı.

Kenan, güleç, açık ve sade bir tavırla yerinden kalktı. Etrafına bak-tı. Gökteki yıldızlarla birleşen ve göğü siyah bir bulut gibi kaplayan

Şahin Taşı'nın uçurumlarına baktı. Islık çaldı. Gece, yıldızlar, uçurum ve dağla ilgili hayranlığını bildirdi.

“O kadar dağ gezdim, hiçbir yer burası kadar korkunç güzel değil amca.”

İhtiyar adam, gözlerini yumdu. Ayağa kalktı, bastonuna dayandı. Genç firariye doğru eğilerek, elini salladı:

... Gece ne güzel!

Benim halkımın yüzleri de böyleydi.

Yıldızlar ne kadar güzel,

benim halkımın gözleri de böyleydi!...

Okunan dizeleri zevkle dinledi. Dua gibi dudaklarını oynatarak, sesini düşüren ihtiyar adam, sorulana cevap vermedi. Firarinin övgülerinden memnun oldu.

“Benim her yanımla ölümle can çekişiyor yavrum. Tatlı olan, zulme karşı savaştan evliya insanlardır. Şimdi yorgunsun, git yat! Nöbeti gençler tutacaklar. Yarın bu dağın hikâyesini size anlatırım. Çok anlamlı bir tarihi vardır.”

“Yatarım amca. Yalnız, nöbet tutmaya gerek yok. Asker buraya kadar gelmez.” dedi Kenan.

Firariyi azarladı. “Bir firarinin en son vazgeçeceği iki şeyi vardır; biri nöbeti, bir de silahıdır!” diye kızdı.

Veli, “düşmanınızı böyle basit gördüğünüz için gafil avlanıyorsunuz” diye destek çıktı.

Mahcup oldu. Sadece, “tamam, siz bilirsiniz” diyerek, Sinan'ın yanına gitti. Kendilerine ayrılan temiz, yumuşak yatağa uzandı. Hemen yatan arkadaşının horlamasını önlemek için yastığını hafifçe çekti. Başını yastığa koyar koymaz, rahat bir uykuya daldı.

Gece sakin ve ferahtı. Yıldızlar da bir konuksever gibi toprağı usluca örtmüştü. Sadece dağın öte yüzünde, bir gün öncesinde ölen koyunların leşlerine gelen yırtıcı hayvanlara havlayan köpek sesleri duyuluyordu.

Konukların silahını alarak nöbete çıkan gençler, geceyi olağanüstü bir duyarlılıkla beklediler. Silaha ve gerilla yaşamına hevesli olanlar, nöbet saatlerini uzattılar. Aralarında, göğü boydan boya yaran

Çoban yıldızının gökteki geçiş biçimine göre saat tahmin etme yarışı düzenlediler. Yedikardeşlerin sabaha doğru ters dönen hareketlerini, Samanyolu galaksisinde bulunan yıldızlar topluluğu hakkında rivayetleri birbirlerine anlattılar. Ay ışığına yakın olan Çike Çilek'ın (hırsız yıldız) rivayetinde anlaşmazlığa düştüler. Veli'nin sesiyle tartışmaya son verdiler.

Veli, yorgun ve uykusuz olmasına rağmen, sıkça koltuk değiştirdi. Yan tarafta katlanan naylonun içine girip çıkamayan farenin çıkardığı sesi dinledi. Yan çadırdan gelen horlama sesleri üzerine uykusu kaçtı. Çadırın önüne çıkarak, açılmış kartal kanadını andıran kasvetli uçurumlara baktı.

Gece karanlığında sürüye sokulan kurtları takip eden tilkilerin kesik kesik pavkırmasına kulak kabarttı. Boğuk ve kısa aralıklarla gelen sürü köpeklerinin havlamasını dinledi. Köpekleri cesaretlendiren çobanların hoyrat sesindeki kalınlık dikkatini çekti.

Munzur'un Eyfel'i olan Şahin Taşı'nın altında, eski karlar üzerinde akan yeni kar suyunun çakıllarda çıkardığı ahenkli uğultuyu dinledi.

Şafağa doğru, Sabah yıldızı gümüş bir kolye gibi Şahin Taşı'nın boynuna asıldığında, tan yerleri dağları kucakladı.

Önce obadaki kadınlar kalktı. Ayran yayan kadınların çıkardığı seslerle, oba uyanmaya başladı. Oba yerini yayık sesleri, sabah yanan ateşin ince dumanı ve eşek anırmaları kapladı. Gece boyunca sessizliğe bürünen oba yeri tekrardan hengâmeli bir güne açılış yaptı. Güneşin ilk parlak ışıkları Şahin taşının kurşun tozunu andıran uçurum başlarına düştüğünde, eskiyen karlar üzerinde kar kurdu toplamak isteyen kar kuşu sürüsü, uçurumun dibindeki eski karlara kondu.

Eşinin yaktığı ateşin üzerine çay suyu koyan Veli, çadırın ağzından güneye bakan yaşlı adamı çağırdı. Rahat uyuyup uyumadığını sordu. Yüzlerini yıkamaları için firarilere ılık su verdi.

"Sabahlarınız hayırlı olsun dağların şahanları!" dedi.

Firariler verilen selamı gülümseyerek aldılar. İkisi birlikte kalkarak ihtiyara yer verdiler. Gülümseyerek ocağa yanaşan ihtiyar, iki firarinin arasına oturdu. Ateşin kenarına açılan sofradaki çember daha da

genişletildi. Kahvaltı için taze kaymak, yoğurt, peynir ve tereyağı indirildi. Ev sahibi, ateşin dibindeki közü öne çekerek, yufka ekmeği ısıttı.

Yaşlı adam, ev şahibinin dört erkek ve üç kız çocuğundan oluşan çocuklarını teker teker süzdü, gülümsedi. Kendisine yakın olan Haydar'la Rıza'nın başını okşadı. Yumuşak, beyaz ve ince sakalını okşar gibi ovdu. Çayını demli dolduran Zeynep'e gülümsedi. Bardağındaki bir kısım demi Kenan'ın bardağına boşalttı. Palavracı'nın konuşmasına müdahale etti.

İri kıyım adam, kendisi için söylenenlere gücendi ama cevap vermedi. Sigarayı tavşanındaki gibi ayırık ve kalın dudakları arasında emer gibi oynattı. Firarilere dönerek, rüyasında iyi soylu evliyaları gördüğünü söyledi. şanslarının açıldığını, askerın hiçbir zaman bulunduğu dağlara çıkmayacağını ileri sürdü.

"Bu adama verdiğim emeğin yarısını bir şeytana verseydim, şimdi şeytanı melek yapmıştım."

"Hıdır'ı rahat bırak Qalo" diye araya girdi Veli. "O olmasaydı sen bu kadar yaşayamazdın."

Palavracı adam, gevrek gevrek gülümsedi. Kendisi için söylenen son söze çok sevindi.

Yaşlı adam, komşusu için bir şeyler söylemeye çalıştı. Vazgeçti. Isıtılan yufka ekmeğini dizi üzerine sererek, kaymak sürdü. Elindeki ekmeğe bakarak mırıldandı. Firarilere döndü:

"Çok düşündüm. Silahınızı soğutmamanız gerekir. Yoksa, bu dağlar size sırt çevirir. Mazlumların yüreğini kurtlar parçalar. Decallar çoğalır. Bir de çantanızda yedek kalem bulundurmalısınız. Bu yaşadıklarınızı kaç taneniz yazıyor?"

Omzunu kaldırdı Sinan. "Yazan yazıyor amca" diye cevap verdi.

"Tarih hiçbir zaman olduğu gibi yazılmadı. Kalemler, hep muzaffer olanın gönlünü almak için yazdı. Bundan dolayı yenilen ve güçsüz olanların tarihi kayboldu. Yazılan tarihle yazılmayan tarihin aynı olmaması bundan kaynaklanıyor. Siz yazmazsanız, yaşadığınız tarih nasıl gerçekteşir?"

Sinan'ı azarlar gibi kaşlarını çattı:

"Birer onar toprak oluyorsunuz. Bari vurulurken, geriye bıraktığınız yazılı şeyler olsun. Kureyşler için kalem sallamalısınız. Öyle köklü, derin ve kalender adamlar yazılmaz mı? Onları bir kez daha yaratamazsınız çünkü onlar öldü. Onları ölümsüz kılacak şeyleri yapın. Düşüncelerini yayın, erdemlerini anlatın, ailelerine ve değerlerine sahip çıkın. Ancak o zaman onları ölümsüz kılarırsınız!"

Kenan, şaşırarak arkadaşına baktı. "Aslında doğru söylüyorsunuz" diye mırıldandı.

"Yerinde kullanıldığı zaman, kalemin dili, silahın dilinden on kat daha etkilidir. Çile çekenlerin yüreğini yangına vermek için bu gereklidir. O zaman koyun gibi ardınıza düşüp, dağ taş sizi ararlar. Ama yazmayıp, kurtlanmış aslan gibi, aldığınız yaradan dolayı ininize çekilirseniz, bırakın bir başkasının duyması, gün gelir, siz dahi kendi sesinizi duyamazsınız!"

Sinan, kararsız bir sesle, "her mücadele kendi yazımını da yaratır. Bence özel bir müdahaleye gerek yoktur."

Söylenene, "yanlış" diye şiddetle itiraz etti. "Arı nasıl bal yapıyor? Bin bir çiçeğe konarak; onun özünü emerek topluyor. Siz de halkın içindeki en önemsiz düşünceye dahi önem vermelisiniz. Gittiğiniz her yerde, delilerin dahi fikirlerini alın. Halk çiçek, siz arısiniz."

Şahin Taşı'nın buzullar gibi sarkan uçurumlarına bakan Kenan'ı süzdü. Lokmasını ağzında durduran genç adamı dürttü:

"Bu öğütler tehlikeli ama faydalıdır."

İrkildi Kenan. Lezzetle dinlediği konuşmanın bu şekilde anlaşılması üzerine özür diledi.

"Bizi bu yaşta, bu tutku ve aşkla destekleyenler oldukça, sırtımız yere gelmez. Bir de bu kadar vefalı, afet ve korkunç dağlara sırtını dayarsan! İnsanı kendi bağına aldı mı, çıkmadığın sürece kimse çıkaramaz!"

"Sohbeti derinleştiren soyun sürücüsüdür, herhalde?" diye iç geçirdi. Sohbetin yönünü, kalem, yazma ve silahtan çevirip Şahin Taşı'nın öyküsüne kaydırdı.

"Bu dağın ismi bahtsız Haylardan kalmadır." diye yutkundü. Masal dinleyen çocuklar gibi uysal bir havaya giren firarilerin üzerinde gözlerini ağır şekilde gezdirdi.

“Haylar, katledilmeden önce getirip tüm altınlarını bu uçurumun orta yerine saklamışlar. Bir pazar günü, kaya lor peyniri gibi yumuşadığı zaman, gelip bu uçurumun sağ tarafından Şahin Taşı’na girmişler. Kendi altınlarının merkezini buraya kurmuşlar. Kapının üstünde altından yapılmış bir şahin resmi var. Şahinin kanatları gerili, pençeleri açıktır, gagası ise hafif aralıktır. Bu şahinin görevi, bankanın kapısında nöbet tutan iki ejderha soyundaki yılanın görmediğini görmekmiş. Bu uçurumun tepesine çıktın mı Dersim ve Erzincan, Acem kilimi gibi ayaklarının altında yayılır!”

Sinan, “Amca bunlara inanıyor musun? İyi uydurulmuş rivayetlere benziyor!” dedi.

Sakalı titredi. Elindeki çay bardağını sıktı.

“Geviş getirenlerin içinde sen de geviş getiriyorsun!” diye sesini yükseltti.

“Gittiğiniz yerde, insanların beynine ve yüreğine ateş düşürecekmiş, akşamdan beri, yeni gelmiş gelin gibi, bana kafa sallıyorsun.”

Sinan, beklemediği bir cevapla karşılaştığı için, elleri birbirine dolandı. Taşın üstüne koyduğu heybeyi alıp altına koydu. Külahını başından indirerek yüzünü örter gibi yaptı. Kel başını ovdu. Kurşun yarası aldığı yerini üzerine elini koydu. Fazla yürüdüğü için ağrısı vardı.

Komuta ettiği birlik, Elazığ Cezaevi’nde tünel kazarak arkadaşlarıyla firar eden Mustafa Kalkan’ı almak için Kırnık’e giderek, uygun olmayan bir yerde mola vermişti. Çıplak bir alanda uykudayken sarılan birlikte, Çakal Carlos diye adlandırılan Şefik Hüsnü Karaağaç ve Hüseyin Gözlü vurulmuş; Ali İhsan, Akirekli Efendi Yıldız ve birliğin en genç elamanı olan Mazgirtli Goncanlı genç yaralı yakalanmış; kendisi de yaralı olarak kaçıp kurtulmuştu.

Ayran yayma işini bitiren kadınlar da konukların yanına toplandı. Topal Hasan, gece eşeği kazığa bağlamayan büyük kızına kızdı.

“Elinizdeki silahı iyi kullanmadığınız zaman çürük bir baston kadar hükmü olmaz. Mermilerinizin de koyun gübresinden bir farkı olmaz. Sizin gibi diyar diyar gezseydim, yeni insanlar görseydim, istediğim zaman, düşmanımın ummadığı anda saldırsaydım, gittiğim

her yerde bir bilgi depolasaydım, konuştuğum zaman ağzınızdan bal akardı, bal!”

Dökülmeyen inci gibi dişlerini açığa çıkaran bir gülümsemeyle oba halkını süzdü.

“Bu diyarda her taşın köküne sinen kanın hikâyesini araştırırsaydınız, anlattıklarımı rivayet olarak görmezsiniz.”

İtiraz etmek isteyen Sinan’ı gözleriyle okşadı.

“Bese, bese Qalo. Tı lı merıkan çı tuğazi? (Yeter, yeter Qalo. Sen adamlardan ne istiyorsun?)” Gölgesinden de fazla kendisine yakın ve bağlı komşusuna baktı. Bakışlarını, irikiyım adamın, dudakları arasında oynattığı sigaraya odakladı. Sigarası, yarıkla ve kalın dudakları arasında zor seçiliyordu. Alnını kaplayan saça eşlik eden uzun favoriler, bıyığıyla birleşmişti.

“O kısır cadının ölmüş tavşan leşinden beter kokan osuruklarına katlanıyorsun ama...”

Palavracı adam, kahkahalar eşliğinde yerinde kalktı. Tuvaletle gi-deceğini bahane etti. Kafa sallayarak uzaklaştı.

Sinan, zorla dizginlediği kahkahalarına ara verdi.

“Dede, herhalde adamın onurunu kırdın” diye söze girdi.

“Onur var mı ki kırılsın? Zerrece kadar onuru olsaydı, o da sizinle dağa çıkardı.”

Gülmeler, yaşlı adamın konuşmasını daha da uzatıyordu. Tartışmanın zevkiyle gözleri ıslı ıslıldı. Son söylediği lafa kimse itiraz etmedi.

“Bu dağlardaki firari hayat; silahsız, kavgasız ve sevdasız çekilmez! Söğüt ağacı gibi yayvan bir kadına sahip olmak lazım.”

Sinan, “çekilmez amca,” diye onay verdi.

“Bu dünyada sevgisizlik ve korkudan sakınacaksınız: Korku, insanı köleleştirir. Sevgisizlik de insanın zenginliğini kurutur. Sevgi, insana özgüdür. Yüreği sevgiyle dolan kişi, içinde yaşayan köpeği ehlileştirir. Bunu için seven kişi, insana yakın olur. Her insanın içinde bir köpek var. Bunu kendi kontrolüne almazsan, vicdanını parçalar. Vicdanını parçaladığı zamanda da zalim olursun. Puşt bir dünyada yaşıyoruz. İyilik arayanların ayakları altındaki toprak bile, kendilerine düşman oluyor!”

Kedisine doğru eğilen ihtiyar adama baktı. Gülümsedi. “Öyledir” diye onay verdi Sinan.

“Güzel insan, sevdası, onuru ve gayeleri uğruna kavga eden insandır. Öyle bir sevdalanacaksın ki, aşkının gözbebeklerine baktığın zaman, Munzur dağlarının yedi kat dibi ayna gibi gözükecektir. Gözükmediği zaman, ben ona aşk demem. Desem, desem, aşkın katırla cilveleşmesi derim!”

“Amca, anlattığın tarzda derin bir aşkı hiç yaşadın mı?”

Kenan’ın sorusuna, “size duyduğum aşk derin değil mi?” diye, gülümseyerek cevap verdi. Firariler yanıt vermeyince sözüne devam etti:

“Ben kendi evindarımın (sevdiğim) gözlerine baktığım zaman, iyiyi de kötüyü de ayırt ederdim. Duyarlılığım bir dişi Zümrüd-ü Anka’nın duyarlılığını bile kışkandıracak derecede artardı. Silahımı daha iyi kullanırdım. Bir kartal gibi mağrurdum. Çevikliğim bir avcı atmacanın ki gibiydi. Nişangâhımda her şafak vakti avcı şahinler çiftleşirdi.”

Sinan, “Leyla ile Mecnun’un ki gibi yani?” diye araya girdi.

“Onunki ayrı bir şeydi, benimkisi de ayrı bir şeydir” diye elini salladı. “Herkes kendi gönlünün mecnunudur. Mecnun’un ki dillere destandı, benimki de, sadece benimle sınırlı olduğu için fakir ve yalındı. Onun için bana daha güzel geliyordu.”

Dağların derinliklerinden gelen bir uğultuyu andıran tarzda uzun bir “off” çekti. Sakalını peş peşe sıvazladı.

“Ama şimdi, yemliğe bağlanmış ihtiyar bir harman öküzü gibi duyarsızım!” diyerek, bastonunu közün içine soktu.

“Bahtsız bir yetimin pür-i pak aşkını yaşadım. Yüreğimi diri tutan tutkularım vardı. O, bu puşt dünyadan göçünü yükleyince, talan oldu yüreğimin iklimi. Her yanımda yanıp kül oldu. Kendisiyle birlikte en değerli hazinem olan aşkımı da alıp götürdü.”

Yutkundu. Veli’den başka kimsenin geçmişini tam olarak bilmediği yaşlı adam, ucu közde yanan bastonunu çıkardı. Bastonun ucunda çıkan dumana baktı.

“Öyle fırsatlar ve güzelliklere sahipsiniz ki, bazen sizi kıskanıyorum. İhtiyarlığıma hayıflanıyorum.”

Ev sahibi, "Qalemın, hele biraz da müsaade et kirveler konuşsun" diye araya girdi.

"Tamam konuşsunlar, ben onların sözüne kurban olurum. Ama beni dinlemeyi tercih ediyorlar!" diye kollarını yana kaldırdı. Firarilere doğru döndü: "Daha buradasınız de mi? Önce ben, sonra da siz konuşursunuz!"

Saatine baktı Sinan. Kafasını salladı.

"Sabah erkenden gitmemiz gerekiyordu amca. Ama senin tatlı sohbetin bizi tuttu."

Düşünmeden firarileri meşgul ittiği için bozuldu

"Niye erken söylemediniz?"

Herkesin ilgiyle dinlediği sohbe aniden ara verildi. Sinan, "zararı yok" anlamında elini salladı. Firarilerle birlikte herkes ayağa kalktı. Veli'ye Golesurık'ın (Kırmızı Göle) yolunu sordular. Kömürlük yaylasına giden kestirme yolları öğrendiler. Yapılan yol tariflerini dikkatlice dinlediler. Kenan, Leyla'nın parzıne (süzek) sardığı ekmeği çantasına koydu. Başka ihtiyaçlarının olup olmadığı soruldu.

Memnuniyetlerini bildirdi firariler. Kütüklüklerini bağladılar. Çantalarını da alarak oba halkıyla tek tek vedalaştılar. Veli ve Topal Hasan, firarilere zorla bağış verdi. Veli, verilen bağışı almak istemeyen Sinan'ın cebine, parayı zorla soktu.

Obadaki herkesle vedalaştılar. Kadınların dualarını, yaşlı erkeklerin de öneri ve tembihlerini dinlediler.

Yaşlı adama yanaşan Kenan, uzun ihtiyarı önce kucakladı. Sonra ellerini öpmek için eğildi:

"Bizi yürekten destekleyenlerin yüzünü asla kara çıkarmayacağız amca. Hakkını helal et!"

Elini geri çekti. Kenan'ı kucakladı. Kafasını koynuna soktu. Elini öpmek isteyen Sinan'ı da kucakladı.

Gözleri dolan yaşlı, "yalnızlık, beni bir balına gibi yutuyor!" diye mırıldandı. "Her zaman yolunuzu beklediğimi unutmayın!"

Sinan, bir daha gelmeyeceğini söylemek istedi ama yakasını Qalo'dan kurtaramaz diye, yurtdışına gideceğini söylemedi. Büyümüş iri gözlerle kendisine dikkatle bakan Kenan'a baktı. Bakışlarını iht-

yar adamdan ve arkadaşından kaçırarak, Şahin Taşı'nın ufuklarındaki silsileleri taradı. Silahını bir diğer omzundan diğer omzuna aldı. Belirsiz bir cevap verdi.

“Uzun bir yolum var amca. Bir gün size yakın bir yere gelirim mutlaka uğrayacağım” diye yutkundu.

Harekete geçen iki kişilik gerilla birliğini, yalnızlık içinde kalmış gibi seyretti.

“Binlerce yıllık mazlumun ahı ve duası size rehber olsun!” diye seslendi. Geri dönüp bakan firarilere el salladı:

“Yolunuza kurban olurum!” diye bağırdı. “Namlunuzun ateşini soğutmayın, orada, beyaz güvercin gagasına sinen sebillerin (yetim çocukların) feryadı figanları var!”

Firariler, obaların bulunduğu tepeyi aştıklarında sürülerin önü obaya varmak üzereydi. Zeregünü'yle Şahin Taşı arasındaki vadiye girdiklerinde, arkalarında koşan Veli'nin büyük oğlunun sesiyle durdular. Nefes nefese kendilerine yetişen 13 yaşındaki çocuk, gerillaya katılma isteğini açıkladı.

Sinan, öneriyi düşünmeden şiddetle reddetti. Yaşının müsait olmadığını söyledi.

Kenan, arkadaşına karşı çıktı. Yaşı, sağlığı müsait olan ve gönüllü olan herkesin gerillaya katılabileceğini söyledi.

Sinan, sorumluluğun kendisine ait olduğunu söyleyerek, arkadaşını disiplinsizlikle suçladı. Ordu tüzüğünü hatırlattı. 18 yaşından küçüklerin kabul edilmeyeceğini söyledi.

Zankirekli Kenan, uzun dönem mücadele içinde olan Yelbabalı Kolsuz Orhan'ın devlete teslim olmasının arkadaşının moralini fazlasıyla bozduğunu düşündü. Birkaç ay önce Xoşan Deresi'nde üç arkadaşıyla yaşamını yitiren Tercanlı Ali Mete'nin toplantı esnasında söylediklerini tekrarladı. Kendilerine akan taze kanın iki yıldan beri engellediğini ileri sürdü. Karşı saldırı ve karakol baskını kararlarının alındığı Parti Bölge Komitesi'nin 19. toplantısını hatırlattı.

Kenan'ın son sözüyle, aralarında restleşme yaşandı. Sinan, çocuk gerilla adayına dönerek, isteğini anladığını söyledi. Fakat şu anda şartların müsait olmadığını bir gün mücadele sırasının kendisine de geleceğini söyleyerek, talebi kibarca geri çevirdi.

Red edilen çocuk, gölgenin serinliğiyle burnundan akan sümüşü avucunun içiyle silerek taşla sürdürdü: Eli temizlenmeyince de, apış arası yırtılan, güneşten rengi solan pantolonunun kenarına sürdürdü. Tepeyi aşana kadar arkalarından baktı.

Ve baş, gövdeyi ölüm, yoksulluk ve yalnızlıkla beraber kaderiyle baş başa bırakacak şekilde terk ediyordu.

Gövde, kendisi felaketlere sürükleyen baş da dahil, her şeye savaş açmıştı. Kendisini boğazlamaya hazırlanan zamanla yarışuyordu. Yaralanmış, yenilmiş bir gurur gibi, susuzluktan ölmek için elleriyle su içmeye hazırlanıyordu.

Zaman, kendi yasasının yargıcı, katili ve kurbanı gibiydi artık. Gelenekleri ve alışkanlıkları bir ağaç gibi kökünden söküp bir kenara attığı gibi, ocakları da tarumar ediyordu. Zaman, dilsizler gibi hem sürekli susuyor hem de sürekli konuşuyordu. Yoksul ve çıplak diyor, sonsuza dek ölmek için böğrüne dayanan hançere karşı yakılan ateşle ısınmıştı. Tarih, tıkanan damarlarını açmak için kana ihtiyaç duyuyordu.

Gövde, kendisine ağır gelen başı, kıbarca bir kenara koyarken, DABK ve KONFERANÇI olarak ikiye ayrılıyordu.

Kayanın ucunda yas tutan yalnız ve üzgün bir kumru, iki uçurumun kesiştiği noktada, kar üzerinde dövüşen dağtekelerinin boynuz tokuşlarıyla güneye uçtu.

Tehcir felaketi; kavakların pamuklarını saçtıkları, kirazların ise değmeye başladığı, arpaların biçildiği, buğdaylara başladığı, dutlar sararırken ve incirler daha yeşilken başlamıştı.

Akşam güneşi bulutların göbeğine vurdu. Bulutların göbeği, Zerdüş ateşi gibi yanmaya başladı. Havalarda soğuyordu. Bacalardan dimdik dumanlar yükseliyordu. Çayır kuşları soğuk havada daireler çiziyordu. Uçan kuşlar, birleşerek çeşitli desenler yapıyordu.

Eski zamanların terbiyesiyle elini önünde bağlayan cami imamı, ne zaman geleceği belli olmayan yolcusunu beklemeye koyuldu. Şafaktan ve karabasanlarla dolu hayattan nefret eden ihtiyar adam, bir an önce gece olmasını ve karanlığın baskmasını, yeryüzünde görünen ve görünmeyen her şeyin kaplanmasını sabırsızlıkla bekledi. Köye geri dönen ineklerin böğürmesini dinledi.

Eşğine yüklediği yoncayı taşıyan dalavereci Hacı Yusuf'un, evin önünden geçişini görmezlikten gelmeye çalıştı.

“Selamünaleyküm Hoca efendi! Nasılsın?”

Önceden görmemiş gibi, irkilerek meraklı gözlerini kendisine diken hacıya baktı. Elini sol göğsüne götürerek, hafifçe eğildi.

“Elhamdülillah” diye yanıt verdi. “Allah’a şükürler olsun, iyiyim!”

Hacdan döndükten sonra, Mekke’de gördüklerini ve yaptığı kârlı ticareti anlatmakla bitiremeyen hacının tekrar kendisini sohbetiyle esir alacağını düşündü.

“Hoca efendi, artık gelecek sefer birlikte kutsal topraklara gideriz!”

Yüklü eşeği durduran yaşlının sohbet edeceğini sezdi.

“İnşallah” diyerek, kaçamak cevap verdi. Yanına oturan hacının verdiği sigarayı kibarca reddetti. Durmadan sohbet eden adama, sohbetten kaçacak tarzda kuru, kısa ve geçiştirici yanıtlar verdi. Batan güneşe rağmen gitmeyen geveze hacıdan, yemek koyduğunu söyleyerek müsaade istedi.

“Hoca efendi, yüce dinimiz birden fazla kadınla evlenmeyi buyururken, sizin bir rahip gibi dünya nimetlerine el vurmamanı bir türlü anlamadım!” dedi.

Cami imamının cevap vermemesi üzerine sesini yükseltti:

“Benim gibi al birkaç tane kadın. Her biri bir iş yapsın! Daha ne kadar bu yaşınla çamaşır ve bulaşık yıkayıp, yemek yapacaksın? Yalnızlık zor hoca efendi!”

Kendisini eve doğru çeken yüklü eşeğin yularını tutan geveze hacıya baktı.

“Nasip hacı efendi. Yüce Allah’ım buyurursa, o da olur!” diye cevap verdi. Geveze köylünün gidip gitmediğine bakmadan evin içine girdi.

Evin içinde gezinmeye başladı. Epey zaman geçti. Evdeki kilerin altında bulunan gizli kiliseye, yatak odasına ve kütüphaneye açılan gizli kapıyı araladı. Ağaştan yaptığı merdivenleri sayar gibi aşıya indi.

Şömine yanıyordu. Önceden yaptığı Hirisa (eski zamanlardan günümüze gelen Ermenilerin ulusal yemeğidir, yemeğin yapılması törensel ve dinsel esintilerle örülüdür) sofranın üzerinde hazır duruyordu. Ocağın üstüne koyduğu kelle paçalar pişmek üzereydi. Köydeki bağlarda topladığı üzümlele özel olarak yaptığı şaraplardan iki şişeyi kavdan çıkardı. Masanın üzerine bardak dizmeyi unuttuğunu fark edince, pişmiş kızıl kilden yaptığı bardakların hepsini çıkardı. Bir kişiyi beklemesine rağmen, kucağında taşıdığı bir düzine bardağı masanın üzerine indirdi.

Beklediği konuk için ne yapabileceğini düşündü. Ceviz içi, badem ve kurumuş dutları şöminenin kenarında masa gibi yaptığı ve genelde şarap içtiği zaman kullandığı terasın üzerine koydu.

Gündüz boyunca havalandırdığı için gizli ev ve ibadet yeri nefis kokuyordu. Şöminenin sağ tarafında yanan mumların yanına koyduğu güzel kokan tütsüye birini daha ekledi. Tütsünün kenarında beyaz taşlarla örölmüş Şam kasrı asılı duruyordu.

Yıllarca ciddi bir gizlilik ve özenle yaptığı evin, sağ tarafındaki odada, küçük ama görkemli bir kilise duruyordu. Kilisenin duvarlarındaki mermerleri, Hitit sanatçılarıyla Yunan ustalarının karışımı olan bir stille oymuştu. Dünyada sadece Diyarbakır'da çıkan kırmızı mermerlerle yaptığı duvarlara ise Frigya heykellerinin biçimini vermişti. Mermerlerin üzerine kazdığı Ermenice yazıları, kendi özel ustalığını işlemişti. Kilisenin ön cephesine işlediği Meryem Ana resmindeki nakışların çeşitliliğini, ruhundaki zenginliği ve derinliği işlemiş gibiydi.

Odanın ön tarafında şömine, tam karşısına düşecek şekilde büyük bir kütüphane, orta yerine de oturma ve yemek yeri yapmıştı. Kütüphanenin ağacı alıçtıandı. Ön rafına ceviz ağacı üzerine Dante'nin "İnsan anladığını hatırlamıyorsa bilim değildir!" sözünü yazmıştı. Kütüphanenin önünde bulunan üzerine Kirmanşah kiliminin

serili olduğu kanepeyi dardağun ağacından yapmıştı. Yemek masasının olduğu orta alana büyük bir Horasan halısı seriliydi.

Özellikle yalnızlık hissettiğı, katliam ve kâbuslarla dolu yaşamını hatırladığı zaman ve özel dinî günlerde kendi elleriyle yaptığı kanepeye yatardı.

Vartanyan! Harputlu Cevahir ve Hagop'tan olan yetim bir çocuk! İşte geçmişin yetim çocuğı, yaşamını cami imamı olarak idame eden ama kendi gerçek dünyasında gizli Hristiyanlığı yaşayan papazın tarihine ait tüm bilgi, bir satırı dahi doldurmayacak kadar kısa, trajik ve kuruydu.

Sonu gelmez acıları boynuna kolye gibi asıldığında daha dört buçuk yaşındaydı. Kendisine layık görülen yaşamdan, tarihten ve kaderden ne haberi vardı, ne de payı!... Ama birileri milyonlarca parçaya bölünen canlar içinde ona layık görülen “armağan” olarak, sonu gelmez bir çile, horlanma, yetimlik, çocukluğunu hatırlamak istemeyen kocaman yaşlı ve düş gibi katliam sahnelerini bırakmıştı.

Başkaları için tatlı bir muamma olan hayat, onun için gerçek anlamıyla kanlı bir kâbustu. Kendisinin istemediğı hayatı, soyunun kurutulduğı yaralı ve olmayan ülkesi, başkalarına ait yaşam, gece ve gündüz gibi değişen ikili karakter. Kısacası, kendisini gizleyen yaşlı papaz yaşamı, kendisine ait olmayan ne varsa, onların hepsinin toplamıydı...

O, binlerce yerde yaralanan ve onun olmayan yurdunda, daha güneşi doğmadan batmıştı.

1915'te kavakların pamuklarını saçtıkları, kirazların ise değmeye başladığı vakit, kirli bir sel gibi başlayan tehcir felaketi, onu ve ailesini arpaların biçildiğı, buğdaylara başladığı zaman bulmuştu. Beklemedikleri bir an haki elbiseli ve kırmızı bereli askerler tarafından boğazlanmışlardı. İsmi hatırlayamadığı kardeşlerinin en büyüğü olan bekâr ablası Ahçik, Çemişgezek'in Harput sınırına yakın Şevan Deresi'ne doğru kaçıp kurtulurken, o topuğundan aldığı kurşun yarasıyla, iki gün boyunca kokan ölülerin altında hareketsiz kalarak hayatta kalmıştı.

Kendi deyimiyle dutlar sararırken ve incirler daha yeşilken, Ahmet Bey'in üzüm bağları yakınında yaralı halde bulunur. Kurtlanan yarasını iyileştirir. Ama topuktaki damarlar zedelendiği için ayağı hafif total kalır. En önemlisi de bir canlı olarak yaşamasını sağlamasına rağmen ne damadağın olan ruhunu tamir edebilir, ne de ayaklar altına alınan onurunu!

Dindar olan köydeki bir Türk tarafından evlat alınır. Sünnet edilir. Bir yıl boyunca aynı noktaya bakıp konuşmayan yetim çocuğa, Arapça okuma yazmayı öğretilir. Büyüdüğünde zorluk çekmesin diye medreseye gönderilir. Öğrenimi ardından cami imamı olur.

Odanın içinde gezinip durdu. Altın sarısı gibi parlayan Muş tütününden sardığı sigarasını yaktı. Bedeninden daha yaşlı olan yüzünü, bakır gibi sert elleriyle ovdu. Heyecan, sıkıntı ve sabırsızlıkla gelecek özel konuşunu bekledi.

Beklediği konuk, ağzı işkence ve elektrik kokan biriydi. Kollarındaki acıyı Filistin askısında bırakan ama özgürlüğünü zorla kazanan, gıyabında idamla yargılanan ve devletin vur emriyle aradığı bir cezaevi firarisiydi. En önemlisi de kendi öz yurdunda lanetlenmiş bir ulusun direnen, yürüyen, yürüdükçe harekete geçiren ve savaştan bir ferdiydi.

O, ismi dillere destan bir üniversiteli, bir kanun kaçağı ve şehirlerin kabına sığdıramadığı gerillası Armenak'tı (Orhan Bakır)...

Dışarı çıktı. Dışarıda ıslak bir karanlık vardı. Toprak çırılçıplaktı. Uzakları dinledi. Şarabın etkisiyle ağırlaşan başını ovdu. Gecenin alametine, gizemine ve büyüüne kapıldı. Saatlerce bekledi. Gece yarıyı tezden geçti. Bekleme umudu kesildi. Huzursuzluğu ve mutluluğu bir arada hissettiği zamanlar söylediği "sarı gelin" türküsünü söyledi. Damarları genişledi. Kanı ısındı. Yüreği kabardı.

Duvarın dibine çömeldi. Yorgun bedeni karanlığın içinde bir hortlak gibi inip kalktı...

İhtiyar adam için de zaman, sağır ama kendi bağrından çıkan alevleri yiyerek yürüyordu. Ömrünü erkek çocuk büyütmek için tüketmişti. Yaşamın son basamağında duruyordu. İkinci karısında ancak erkek evlatları olmuştu. Erkek evlat geç olmuş, geç büyümüş ama erken ayrılmıştı. Büyük oğlundan epey zamandır haber alamamıştı. On dört yaşındaki ortanca oğlu Ali Rıza, ağır bir işkenceli sorgudan sonra Erzincan hapishanesine konulmuştu. Büyük kızı, hâlâ yastaydı.

Soylu, sevgi dolu ilk eşi Ene, çocuklarının üvey fakat öz annesinden daha yakın, talihsiz kadın, bilinmeyen ani bir ölüme bir yaz vakti ölmüştü.

Qalo göçünü, dört yıl önce taşıdığı ağır yükü, sonsuz acı ve bilgi hazinesiyle, güzel ve hafif bir ölümle diğer dünyaya yüklemişti.

Evinde ve komunda yatan, korunan, yiyen ve içen birçok genç kurşunlanarak ölmüştü.

Eğinek'tekilerin ardından, aynı yılın Haziranında Kureyş üç arkadaşıyla Bargini'nin altındaki derede; Aziz, 1985'te bir yaz vakti Bektaşuşağı'nda; Yılmaz'ın dokuz arkadaşıyla bir güz vakti 1986'da Hürmek'te; Ali Kaya Doğan beş arkadaşıyla 1987'de Palu'da; Hüseyin Karakuş üç arkadaşıyla birlikte 1988 kışında Dest'te; Osman, 1988 ocağında bir şafak vakti Kutudere'de; Ramazan 1990'da on arkadaşıyla birlikte, yine bir kış vakti Düzgün Baba'da vurulmuştu.

İhtiyar adam, Kozluca tarafında gelen silah ve patlama sesleriyle yatağından fırladı. Çadırın ağzına kadar koştu. Roket atışını bomba ve makineli silah takırtıları eşlik etti. Çıkan gümbürtülerden korunuyormuş gibi başını elleri arasına aldı. Kulaklarını kapattı. Titreyerek kendisine sokulan karısının ağlamasına kızdı. Uyanan çocuklarını sakinleştirdi. Yan çadırlarda gelen çağrılara, kızarak yanıt verdi. Herkes sustu. Silah sesleri fazla sürmedi, gittikçe azaldı. Durmadan havlayan zağar köpeği taşıladı.

“Veli Ağa! Bu yine Savaş'ın (Cüneyt Kahraman) işidir. O her ortaya çıktığında karakol baskını yapar” diyen komşusu Xelil'e kızdı.

Gece, bağrında kopan kıvılcımlara aldırmandan sakın bir atmosferle yüklüydü. Yarım ay, Yılan Dağı tepelerinin ardına devrildi. Kulaklarını doğanın garip ve eflatun sessizliğine dayayan kınalı keklikler, kurtların ulumalarıyla, geceyi sıcakta geçirmek için Haydar Baba'nın kayalıklarına uçtular. Haydar Baba düzlükleri, yağmurun çok yağmasıyla kenger otları, kınkor ve gülik otlarıyla bezenmişti.

Uzaklarda köpek sesleri geliyordu. Cezaevinde olan ortanca oğluna ağlayan karısı sözü, haber alamadıkları büyük oğluna getirdi. Silah sesleri ve patlamaların olduğu bölgeye yakın olan sürüyü merak etti.

Karısına kızarak çadırdan çıktı. Beyaz pijamalarının üzerine ceketini giyerek tepeye doğru yürüdü. Silah sesleri iyice kesilmişti. Gecenin sessizliği arada bir tek tek patlayan silah sesleriyle bozuluyordu. Ceketinin dış cebine koyduğu sigarasını yaktı. Korkuyla birbirine sokulan obaya baktı. Kimseden ses çıkmıyordu. Silah sesleri iyice kesildikten sonra uzaktaki köpek havlamaları daha iyi seçilmeye başlandı.

Silah seslerinin geldiği Kozluca köyünü dinledi. Köy ölmüş gibi sessizliğe bürünmüştü. Büyük oğlunu merak etti, sonra sürüyü. Aşağıya doğru indi. Çadırın ağzında bekleyen karısını geçerek, obanın önünden akan Haydar Baba çeşmesinde soğuk suyla yüzünü yıkadı. Yüzünü önce Kırklara ve Sultanbaba'ya sonra da Haydar Baba'ya çevirdi:

“Ya Haydar Baba, tu giri! Ya Sultan Baba Ocağı tu humetke! (Ya Haydar Baba, sen büyüksün! Ya Sultan Baba sen izin ver!)”

Sabah erkenden sürüye doğru gitmek için yatağına döndü. Ağlayan eşine kızdı. Gece yarıya dayanmıştı.

Şavak sürülerinin baskınına gitmek için, Karataşlılar, kimse'nin kimseyi dinlemediği bir biçimde ateşli bir tartışmaya girdiler. İçlerinde sesini en çok yükselten Zır Heso oldu. Teslim'in evinin önünde toplanan köylülere bağırır gibi konuştu; çan sesinin en çok geldiği sürüyü basmanın daha verimli olacağını önerdi. Belli bir tar-

tışmadan sonra öneri ağır basmaya başlayınca, Topal Cahit öne çıkarak, Hırsız Heso'nun çan çalmak için kendilerini yönlendirmeye çalışmalarına izin vermemek gerektiğini savundu.

Köyün en geçimsiz, kavgacı ve hırsız adamı olan Hasan'la, köyün en olgun ve aynı zamanda duvar ustası olan Topal Cahit'le sert bir tartışma yaşandı.

Hasan, hırsızlık mesleği içinde en çok sevdiği koyun ya da inek boynundan çan çalmak bir tutkuya dönüşmüştü. Bu hırsızlık tutkusuyla alay edilince, deliye dönüyordu. Ağır, iri ve etli gövdesi, bir insanın cüssesinden ziyade, orman ayısına daha yakın gibiydi.

Duvar ustası total adam, üstüne yürüyen çan hırsızının önünden çekildi. Köylülerin araya girmesiyle elindeki taşı yere attı. Cimri, zengin ve taraftar olmayan kişilerin sürülerine gitmenin daha uygun olacağını savundu. Ama köylüler, Şavaklılar arasındaki bu ayrımı, kendi dağlarını bedava otlatmama birliğini zedeleyeceği gerekçesiyle reddettiler. En doğru kararın icar vermeyenlerin sürülerine baskın düzenlemek ve her sürüden on koyuna el koymak üzerinde netleştiler.

Ama total duvar ustası, önerisi kabul görmediği için sözünü dinleyen birkaç köylüyle baskın kararından vazgeçti.

Sürü baskınına katılacak olan köylüler toplu şekilde Haydar Baba eteğinden gelen çan sesine doğru yürüyüşe geçtiler. Sessizce, otlayan Veli'nin sürüsünün etrafını sardılar.

Sürünün ürküp kaçmasıyla uyanan Haydar, kısır koyunun boynundaki çanı sökmekle meşgul olan adamın üzerine el fenerini tuttu. Sürünün içinde rasgele koyun sürükleyen Karataşlıları engellemeye çalıştı. Aralarında yüksek sesle, çekişmeli ve gergin bir tartışma başladı.

Haydar, yayla icarını verdiğini iddia ederek, sökülen çanları geri almaya ve götürülmek istenen on koyuna engel olmaya çalıştı. Ama köylülere laf anlatamadı.

Zır Heso önerisiyle, itiraz eden gencin keçesine de el konuldu. Sürüklenerek götürülen koyunların peşine düştü. Keçesini ve çanları almak istedi. Hasan'la karşılıklı tehditlerde bulundular. Israrı

sonuç vermeyince, sürünün içinde titreyen Erganili çobanın yanına geri döndü.

Koyunları sürükleyen Karataşlılar, köylerine varmadan komşu köy Kozluca Karakolu'na yapılan baskınla, koyunları bırakarak kaçtılar. Ormana dağılan koyunlara dalan kurt, koyunlardan dokuzunu parçaladı.

Köylülere icar vermeyen yaylacılara küfür eden Haydar, silah sesleriyle sesini kesti. Silah, bomba, roket ve slogan sesleriyle ürken sürüyü zorla sakinleştirdi. Kaçıp ağaca çıkan çobanı bulamadı. Ormana doğru havlayan köpeği çağırdı. Köpekten kaçarak sürüye dalan yaralı koyunu görünce irkildi. Çatışma bölgesinden uzaklaşmak için, el fenerini yakmadan sürüyü tepeye doğru sürdü.

Silah sesleriyle şoka girip kaybolan çobanı merak etti. Kozluca köyüne ve karakoluna baktı. Sanki bir saat önceki kıyamet gününü andıran uğultu oradan değilmiş gibi, tek bir ışık ve ses dahi yoktu. Köy, ürkütücü bir sessizlikle geceyi dinliyordu. Sürüyü yatağına verdi. Uyumak için meşe ağacının kökünde uzandı. Köpek sesiyle uyandığında şafak sökmek üzereydi.

Kumru rengindeki şafak aydınlığı, yaylanın doğu yakasında bulunan yüksek tepelere vurunca, gün aydınlığını haber veren kuşların ötüşü, kuzey yamaçlardaki meşe ormanlarda daha gür çıkmaya başladı. Gecenin dinlenen taze soluğu, Kureyşan düzüne doğru akmaya başladı. Mercan Dağları arkasında heybetli bereketiyle yüklü sabah güneşi, yatağında uğursuz bir tay gibi tepinmeye başladı. Dağın testere dişli dorukları, acının ve çaresizliğin pençesinde kıvranan kadın saçları gibi birbirine geçti. Şafağın insan tenini ısırان ayazına karşı, yaylada yanan ateş etrafına kümelendi oba halkı.

Doğudaki sıradağlar üzerinde yükselmeye başlayan güneş, Haydar Baba gölü üzerinde buğuya benzeyen ince buharın yükselmesine sebep oldu. Kırığı bağlayan otlar, üstündeki beyaz örtüyü attılar.

Daha dağlar karanlığı üzerinde atmadan kalkan ihtiyar adam, sürüye doğru gideceğini söyleyerek, karısına yufka bir ekmek üzerine kaymak sürmesini söyledi. Yüzünü doğan güneşe çevirdi. Cezaevi'nde olan oğlunun kurtulması için üç kez peş peşe aynı duayı tekrarladı:

“Ocağına sığındım ya Haydar Baba! Darına düştüm düşkünlerin dostu ya Kırklar! Zalimin menzilini kısalt ya Sultan Baba!”

Karların geç erimesiyle maviş bir dumana dönen dağın kuzey eteğinde bulunan otlar, bodur kalmış kül rengi kavak ağaçlarını belirsizleştiriyordu. Ortadağ’dan Xaxacor’a doğru yayılan koyun sürüsü, dağın sinesine yayılarak dereye doğru süzölmeye başladı. Sarı, yeşil ve kırmızı çiçek safranına dönen bayırda, haki toprak rengindeki ışınları koparmak için çobanlar, birbiriyle kıyasıya yarıştılar. Hopek’ten Heso Hırçe’nin (Ayı Hasan) evi önünde dereye akan kar sularının, kuzey yamacında daha erimemiş karlar altından geçerek, oluşturdukları dev kar kümeleri kırılarak çöktü.

Haydar, sürüsünü Karataşlılar’a kaptırmayan Mahmut’a küfür etti. Kendisini alaya alan diğer oba erkeklerini icar vermemekle suçladı. Kaybolan çobanını sordu. Baskınla ilgili gördüklerini abartarak anlatan Komerli’ye kızdı. Sürüsünü saymak için komşusunun oğlundan yardım istedi. Sayılan sürüde dokuz koyun eksik çıkınca morali bozuldu.

İhtiyar adam, oğlunu keşesiz görünce endişelendi. Sorduğu sorulara geç cevap veren oğluna küfür etti. Yayla icarını köy bütçesine yatırdığını söyleyerek, çocuklarını beceriksizlikle suçladı. Çevresini saran yüzlerce koyundan oluşan sürüsünün içinde otlamayan yaralı koyunu görünce, tartışma daha da alevlendi. Tartışma obaya kadar sürdü. Tartışmaya dahil olan ve ağlayan karısına kızdı:

“Kız ağlama! Zayıt fazla değil, bir iki koyun yaralı. Diğerlerini de Karataşlılar götürmüş, onları da gider getiririm” dedi. Karısının üstüne eğildi:

“Ne yapalım? Çocukların devrimcidir, dünya malında gözleri yok. Ben kendisine ‘niye koyunları kurda verdin’ diyorum, Haydar efendi, ‘sorun değil’ diyor. İşte senin paçandan düşecek çocuk bu kadar olur. Şimdi de boşuna ağlama!”

Cezaevindeki oğlunun ziyaretine götürölmediğı için kocasına küsölüydü. Söylenenlere cevap vermedi. Sadece mırıldanarak si-temde bulundu. Kurdun yaraladığı koyuna şujuk (peynir suyu) verdi. Yüzünü diğer tarafa çevirdi. “Mal sahibine benzemese haramdır.”

Karı koca arasındaki söz düellosu yaralı koyunun b  ynun   sara-
na kadar devam etti. Kendisine yardımcı olmayan o  lunu kızıdı.

Haydar, umursamaz bir havada, oduna benzeyen e  ri parma  nı
salladı.

“G  t   boklu koyunlar i  in geceyi bir yıldız gibi sabahladık. Ne
yapalım yani, koyunlarla birlikte bizde mi   lseydik?”

“Teh, bu da artık benimle acayip konu  maya ba  ladı!”

K    k kızı Meral, hi  bir oyuna ara vermeyen sa  lı  yla araya gir-
di:

“Cilveli kızlarla   ok beraber oluyor; ondan dolayı baba!” dedi.
Kendisine ters bakan a  abeyinden uzakla  arak, annesine yana  tı.

  ri ela g  zlerini, narin bir t  l gibi ince siyah sa  ları kaplayınca,
  ocuk masuml    , ay ı  ı  ıyla yıkanmı   zeki y  z ifadesiyle birle  ince
Slav g  zellerini andırıyordu. Fizi  iyle bulu     a  ındaki gen   bir kızı,
d    nceleriyle olgun bir kadının sezgisini ta  ıyordu.

“Koku d    m     tekeler gibi g  nd  z durmadan geziyor, tabii ki
koyunları da kurt yer, k  yl  ler de gelip g  t  r  r.”

Annesi ve k    k kız karde  inin laflarıyla bozuldu.   evresini sa-
ran kalabalı  a baktı. Kendisini savundu. Sinirlenince, kemerli burnu,
ı  ıltılı ve etli g  z perdeleriyle korsansı bir ki  ili  i andırıyordu.

  htiyar adam, “onlardan bana hayır yok anam anam!” diye kızının
s  ylediklerini onayladı. “Birisi koyunları kurda veriyor, birisi dev-
rimcidir diye karde  ini   rg  tleyip i  kenceye girmesine sebep olu-
yor” diyerek elini kenarında oturan b  y  k kızına uzattı:

“Siz, Rızam daha on be   ya  ına girmeden, 1800 Evler’de i  ken-
ceye girmesine sebep oldunuz. Kendisiyle birlikte i  kenceye alınan
Keko’nun anlattıklarını duysaydın   ıldırırdın.   ocu  u o kı   vakti
alıp karın i  ine batırmı  lar. Sonra da Harput’un ba  ına g  t  r  p, i  de
dikenlerini aya  ına batırmı  lar. Hangi baba dayanır bu acıya?”

Kollarını yana a  tı.   ocuklarına baktı. Elindeki de  ne  i yere vurdu.

“Orada olsaydım, o Muaviye d  llerinin y  re  ine zehirli bir kurt
olarak girseydim de, i  im biraz so  usaydı. Ben   ocu  u sormaya git-
tim. Onlar beni d  rt  yor. Sonra anneni d  rtt  ler. ‘Lov!’ dedim, ‘siz
kendinizi da  ın ba  ında mı sanıyorsunuz? Payitahta gidip sizi ta

Reisicumhura şikâyet ederim!’ dedim. Bunun üzerine kuyruklarını indirdiler. Ama çocuklarım durmadı, kime ne söyleyebilirim ki?”

Ne üzerine sohbet edeceğini şaşırdı. Kınkor mantarından daha beyaz vücudu olan oğlu Rıza’nın, kışın çırılçıplak karların üstünde hayal etti. Bir yıl öncesinde geçtiği yurt yerlerine baktı. En çok sevdiği oğlunun küflenmiş duvarlar arkasında olduğunu düşündükçe, çaresizlik içinde, beynini acı bir sızı yalıyordu.

Elinde olan parayı, oğlunu kurtarmak için savcıya verip rüşvetin heba olmasına hayıflandı. Karısına kızdı.

Sırtını ocağın kenarındaki taş a yasladı. Kendisine Haydar’dan başka cevap vermeyen çocuklarının etrafından kalkmamalarına memnun oldu. İnce bir beze sardığı tütününü, şalvarının üstüne yayararak sigara sarmaya başladı. Ayak tabanları yırtıldığı için bileğinde toplanan yırtık çoraplarını, kara lastik ayakkabısı içine soktu. Koltukaltı yırtılan ceketinin cebinde bulunan el mendili olarak kullandığı beyaz çaputla burnunu sildi. Konuştukça yüzündeki kırmızılık yerini mermer beyazlığına bıraktı. Yaşadığı hayatın izi, alnındaki kırışıklık ve çizgilerden okunuyordu. Konuştukça çelik gibi ısıldayan gözleri sulanmaya başladı. Hasretinden kirpikleri tiril tiril titredi. Seyrek, beyaz sakallarının içine gözyaşların sökün edişini önleyemedi. Hiç benimsemediği; hatta karşı çıktığı hâlde, iki büyük çocuğu sayesinde kendisini siyasetin içinde bulmuştu. Etrafını saran çocuklarına nasihatte bulundu.

Artık toprağın kâbus gördüğünü, kelamın yerine silahların geçtiğini, yayla yaşamında artık yeşilin kırmızıyı kendi rengine çevirmek için zorladığını, eşeklere kanat takan ve dişi aslanları sağan açgözlü, zalim ve gaddar insanların, iyiliği fethettiğini söyledi.

Oğluna yapılan işkenceyi kocasının ağzından duyan kadın, bir hamur topu gibi ocağın yanına çökerek ağlamaya başladı:

“Kaç kez dedim; beni de Rıza’nın ziyaretine götür. Aha bu zındık götürmedi beni. Her gece düşlerime giriyor, ‘anne sen beni unuttun mu?’ diyor.”

“Bu kadın öyle şeytan gibi yapışmış durmuş yahu!” diye karısına çıktı. Çocuklarına döndü:

“Kılıçla oynayan kılıçla vurulur” dedi. “Devlete karşı çıkmak, felaketten başka bir şey doğurmaz.” Etrafına baktı.

“Ailesini kurtarmayanların başkalarını kurtarma girişimine kedi-ler bile güler!”

Yolunu sel kesmiş kurt gibi, kenarında oturan büyük kızına doğru iyice eğildi.

“Unutma kızım, kılıcı eline alan kılıçla vurulur. Kendi gençliğinden ne istiyorsun? Kimseye bir şey yapmadan az daha deliriyordun!”

Genç kız, fırtına bulutu gibi babasının sözünü kesti.

“Kılıçla vurulanların da vuranı çıkar baba!”

Gümüşsü nehir kumu gibi parıldayan saçlarını elleriyle geriye doğru kaldırdı. Öğle sıcağı altında, kehribar sarısı gibi parlayan gözlerinde, ışıltılı bir sertlik, yabancılik okundu. Bahara varmış bir kış elması gibi sağlıklı vücudu, yosun yeşili elbiseleri altında dimdikti. Güneş yanığı ve yayla soğuğu yüzüne tatlı bir esmerlik katmıştı. Babasının meyus bakışları arasında utandı. Bakışlarını obanın yan tarafında hardal otu kemiren kırmızı katıra yönlendirdi.

Yıllar öncesindeki yaslı acıları, babasının sözleriyle, başa vuran yıllanmış bir şarap gibi belleğine saldırdı. Bu durumu yaşayınca da, içinde tekrar tekrar bir şeyler kırılıyordu. Yaşamının en taze, delişmen ve alkol kadar saf duygularını bir Partizan birliğinin komutanı olan Ali Karadağ’a vermişti. Kendisiyle nişanlanacağı ve gerillaya katılacağı yılın sonbaharında Ali’nin Amutka’da vurulmasıyla, yaşamı boyunca evlenmeyeceğine dair yasa bürünmüştü. Her yıl, yayla dönüşü ve gidişi Amutka’da vurulduğu yere bakan tepede gizlice ateş yakardı.

Babasının sevdalanmasını delirme olarak görmesini kabullenemiyordu. On yılı fazla geçen zaman diliminde, sevdasını unutturmaya çalışan her lafa, kirpi gibi diken çıkararak karşılık veriyordu. Çevrenin getirdiği eleştirilere karşı, istiridye gibi kabuğuna çekiliyordu.

Leyla, “İstediğin kadar doyur kurdu, o yine yabancı özler” diyen, kocasına kızdı. Çocukların üzerine çok gittiğini söyledi. Sıkıntıyla obanın içinde dolaşan, daha sonra yan taraftaki obalara doğru giden kocasını suçladı.

Haydar annesi, ablası ve babası arasında çıkan tartışmaya seyirci kaldı. Gece yaptığı ihmalkârlıkların arada kaynamasına sevindi. Uykusunu bahane edip yatmaya gidince, babasının peşinden kendisine laf atmasını duymazlıktan geldi. Kozluca'ya inen askerî helikopterlere baktı.

Sürü sağımı yapıldı. Sağılan sütler mayalandı. Durmadan doluşan helikopterler, Ortadağ'ın eteklerine asker indirince, çobanlar uykudan uyandırıldı. Genç erkek ve kadınlar kollarını sıvayarak berinin taşlarına oturdular. O gün sürü sağımı erken yapıldı.

İhtiyar adam, askerî operasyondan dolayı Karataş'a gitmekten vazgeçti. Haydar Baba'dan erken göç etme kararı aldı. Sürünün genç ve kısır koyunlarıyla oynayan çocukları azarladı. Sürüyü geç sağan oğlu Haydar'a kızdı. Ayağı kırık koyunu sürüden ayırarak, yaralı olanın yanına getirdi. Çadırların yan tarafından taştan ağıl yaptı. İki koyunu ağıla koyduktan sonra kapısını eşek palanıyla kapattı. Çobanlara seslenerek, sürüyü güvenlik nedeniyle Xawaçor yüzüne doğru götürmelerini söyledi.

Yayla halkı, askerî operasyonu tedirginlik, merak ve korkuyla bekledi. Sütler erken kaynatıldı ve mayalandı. Günbatımı erken geldi. Batı yakası kan kızılı renge boyanınca, kumru grisine dönen gökyüzünün doğu yakasında yaşlı ve yaşlı bulutlar toplandı.

Gece, az ötedeki Haydar Baba gölü üzerine düşen yıldız pırıltısıyla birlikte, gölde bulunan kurbağaların senfonik ötüşüne gömüldü. Kurbağaların ahenkli ötüşüne, gölün çevresinde bulunan adaçayı kümeleri içinde serpilen sorguç otu içindeki kır çekirgelerinin tek düze ötüşü eşlik etti. Doğu ufkunun incecik ibrişimi üzerinde sarkan kara bulutlar, yeşil kıvılcımlı şimşeklerin çizgileriyle nakışlanınca, eteklerine ebemkuşağı takılı bulutlardan yeryüzüne yağmur döküldü. Xate, gülüşü serazat olan genç erkeklerin, genç kızları yutacak gibi bakmalarına müdahale etti. Karanlık çöktü. Çadırların ağzından yanan ateşler, o gün erken söndürüldü.

*Xece'nin aşkıyla kışı yaz, kurşunu kelim,
aılığı sırdaş eden ulu vezir!*

Güneş, çoktan karanlığın yorganı altında uykuya çekilmişti. Munzur'un en soğuk, çıplak ve geniş yaylası olan Kanikasık'ta eriyen kar suları, Ovacık'ın vadiyle kesişen düzlüğünde iki tepe arasında bulunan Kuru Göle dökülüyordu. Kar sularıyla beslenen gölün koyu maviliği, kunduz gibi karanlık gecede, keçi kılında yapılmış bir çul gibi serili duruyordu. Balığın dahi yaşayamayacağı kadar temiz olan göl, bulutlu ve ılık gecede eriyen kar sularının uğuldayan akışıyla şişinip durdu. Gölün gece boyunca şişinen huysuzluğuna, göl suyuna inen vadideki dağkeçilerinin yuvarladıkları kayaların gürültüsü, dağkeçilerinin kokuları, sürüye gidemeyecek kadar yaşlı köpeklerin isteksiz havlamaları eşlik etti.

Vahşi tay göğsü gibi yükselen vadi uçurumları, gecenin karanlığında onulmaz sessiz bir ürküntü katıyordu vadiye.

Oba halkı, yorucu ve uzun bir göçün ardından gölün kenarına çadır kurmuştu. Akşam berisinden sonra sürüler otlatmaya götürülünce, obadaki gençler Veli'nin çadırına doldular. Yün taşıyan Zeynep'e obadaki diğer kadınlar da yardımcı oldu.

Gölün suyuyla Xawaçor Suyu'nun kesiştiği noktada Heso Hırçe'nin (Ayı Hasan'ın) tek evli mezrası vardı. Heso Hırçe'nin çocukları, Xawaçor Suyu üzerine kurdukları köprüden para almadan sürü geçirmiyorlardı. O gün cimri Telo, sürüyü gizliden geçirmişti. Fakat son anda fark edilmiş ve mezradaki erkekler, cimri adamı dövüp iki koyununa el koymuşlardı. Kavgaya tanık olan Entika, Telo ve Heso Hırçe'nin en büyük oğlu olan Hüseyin'in taklidini yaptı. Gülmelerden dolayı uyanan babasının uyarısına kızdı Zeynep. Heso Hırçe'yle ilgili anlatılan rivayetlere itiraz etti. Heso Hırçe rivayetini babaannesinden dinlediğini söyledi. Rivayetleri, masalları, hikâye ve anek-

dotları kendine has bir yorumla anlattığı için kimse itiraz etmedi. Gençler, genç kadının anlatımını zevkle dinlediler.

"Vaktiyle alnı beyaz siyah bir ayı varmış. Bu ayı, Heso Hırçe'nin karısı Xece'ye âşık olmuş. Her gece vakti ayı gelip evin etrafında dolanıp dururmuş. Günlerden bir kış günü, Xawaçor Suyu buz bağladığı bir vakit ayı, ay ışığında kapının eşiğine işemek için çıkan Xece'yi sırtlayarak, Xawaçor Suyu'na vermiş kendini. Xece'nin bağirtisiyla, silaha davranan Heso Hırçe'nin, birkaç mermi attıktan sonra, kurşunları bitmiş. Ayının peşinden gitmeye cesaret edememiş. Zaten gitseymiş de, bulamazmış. Çünkü Xece'yi tezden Haydar Baba'daki ormanlarda olan inine götürmüş."

Unuttuğu kısmı hatırlayabilmek için, elini terliğinin içine sokarak ayağını kaşır gibi yaparak, yüzünü buruşturdu.

"Xece ağlamış, dövünmüş, bağırması, çağırması, en son yalvarmış ayıya. 'Bırak beni, beşikte olan yavrularım açlar. Bana acımıyorsan, bari onlara acı' demiş. Ayı da kabul etmemiş bunu. Ormanın içinden, kuru meşe yaprakları ve ıskın kanatlarıyla döşediği derin ve geniş mağaraya yerleştirmiş Xece'yi. Mağaranın önüne de koca bir kaya parçası koymuş. Mağaranın yarısını kaplayan bal petekleri, fasulye, kurumuş armut, kavurma ve bir çuval unu kadının önüne sürmüş:

'Hayır Xece. Seni göndermeyeceğim!' demiş.

Korkudan titreyen Xece'nin başını okşamış:

'Hayır Xece. Sen bundan sonra benim yârimsin. Artık seni bir yere bırakmam. Emret ki, senin sevdan için güneşin gidişini durdurayım. Hiç boşuna yalvarma ve ağlama! Senin için Munzur'un kışını uyumadan geçirdim; avcıların dom dom kurşunlarına derimi zırh yaptım; açlığı kendime keder yaptım; sevginin şerbetinden su yapıp içtim. Gayrı bu işin dönüşü yok!' demiş.

'Âşkın serime vurunca aklım firar etti. Kimseye ne söyleyeceğimi ne yapacağımı bilemez oldum. Senin sevdan bana ve tebaama uğursuzluk ve kırım getirdi. Soyumdan olan hiçbir mahluk, dölümü rahminde taşıyamaz oldu. Her kimi kendime yâr belleyip dölledimse, rahmine yavru yerine, avcıların dom dom kurşunları girdi. Onun için iki ayaklı varlıklardan nefret ettim.'

Xece'nin başındaki yazmayı çıkarmış. 'Haydi şimdi Karşında ryan ol ki, insanoğlunun kokusu bana gelmesin. Gelmesin ki, ben de sana ihanet etmeyeyim. İnsanoğluna has tüm ihtirasları toprağa kus ki, yeryüzünde ne ayrılık, ne de gözyaşı olsun!'

Olgunlaşması için toprağa gömdüğü şavaklılar'ın kısır koyunlarının kuyruk yağını topraktan çıkarmış.

'Ye şunu! Ye de, midende bir şey kalmasın!'

Xece, ne söylenenleri yapmış, ne de verilen yemekler yemiş. Titreyerek mağaranın içinde bir köşeye büzülmüş. Elbiselerini ıkartması için çok uğraşmış. Bakmış ki olmayacak, kendisi Xece'nin elbiselerini zorla çıkartmış. İkinci gece, ay doğduğu zaman, çırılçıplak olan Xece'yi sırtlayarak Munzur Baba suyuna götürmüş.

'İnsanoğlundan çok ihanet gördüm; bunu birkaç kez en yağlı yerimde kurşun yemekle dedim. Hudutsuz sevdalandığım insandan da ihanet görmek, benim için yaşamamanın adı olur.'

Munzur Suyuna varınca en derin ve dalgaların döndüğü bir gle girmiş.

'Mbarektir bu su; soyu süt köpüğünden geliyor. Yıkan da, temiz ellere, sıcak bir yüreğe, korkusuz ve soğukkanlı bir kafaya sahip olasın! Sevginin derinliğini, kudretini ve ihtiyaını gresin!'

Xece, buna da uymamış. Kendisi alıp Xece'yi yıkamış. Kadının elbiselerini de yırtıp atmış.

'Tam da böyle si bir geceyi: Ay ışığının sini gibi yuvarlak olduğu; balıkların gözbebeklerinde menzilin göründüğü; tüm varlık siluellerinin efsunlu bir hâl aldığı; Haydar Baba ormanının gece guguk kuşlarının sesine el kaldırarak teslim olduğu; tilkilerin ayazda çıkıp, kurtların kuyruğuyla oynayıp, aylarla alay ettiği zaman, kadınların arzuları on katına çıkar. İşte o zaman seninle evleneceğim. Bu gece böyle si bir gece, ama ben düğün yapmadan seninle evlenmeyeceğim.

Seninle evlenmem için, ayların dünyasına girmen şart. Bu şart da elbisesiz olman ve benim tylerimle giyinmendir. Kış boyunca açlıktan ve soğuktan dökülen tüylerim, hareketlenen vücudumda

oluk oluk ~~kaynak~~ gibi akan terle birleşince, elbisen de, yorganın da vücuduna yapışan tüylerim olacaktır. Sana banyo yaptırmayacağım için, üşümeyeceksin!’ demiş.”

Elini çenesine dayayan küçük kardeşi Meral, yutkunarak sözü kesti.

“Ee, sonra ne olmuş? O ayıyla evlenmiş mi?”

Gözlerinin üstüne dökülen saçlarını elleriyle kulakların arkasına koyan kardeşine baktı.

“Dolunayın tam yuvarlak olduğu geceyi beklemiş sabırsızlıkla” dedi. Küçük kız kardeşini uyararak, yatmasını söyledi.

“Ay başını Pülümür tepelerinde çıkarmaya başlayınca, o akşam, ormanda bulunan kurtlara, tilkilere, ayı, sincap, çakal ve kışın ayakta bulunan tüm hayvanlara düğün davetiyesi göndermiş. Ayının düğün davetiyesine, ‘insanoğlunun tuzağıdır’ diye kimse gelmemiş. Sadece, Xawaçor köylülerinin tavuklarını kırma uğratan kırmızı renkli, ihtiyar ve erkek bir tilki gelmiş. Mağaranın önünde, tüylerine ceviz yağı sürmüş ve kayanın çıkıntılarıyla taranmış olan ayı, oynayarak tilkiyi karşılamış.

‘Hoş geldin, ey ormanların bilgini!’ deyip, tilkinin getirdiği yaşlı horozu almış.

‘Gök kubbenin ufkunu nişangâhına gez göz yapan dağların hırsız bilgini! Hediye, benim için dünyanın en büyük armağanı olacaktır. Artık Hawaçorlular’ın bitli, zayıf ve yaşlı tavuklarına muhtaç kalmayacaksın! Artık Ovacıklıların en halis balı, en büyük yağlı cevizleri ve sapında bal damlayan kış armutları sofranı süsleyecek. Bugünden sonra, artık benim mısayıbimsin (sağdıcmsın). Gayri, yüreğimin en yumuşak köşesini, her adımında kurnazlık fışkıran ayak tabanlarına kilim yapacağım. Çünkü biz artık kardeşiz. Bizde musahiplik, kirvelikten daha değerlidir. Yalnız bir şartım var: Hawaçorlular’a ve Hawaçor tavuklarına yaptıklarını bana yapmayacaksın. Çünkü ben dostluğumda savunmasızım; bana yakın olanlara en zayıf yönümü gösteririm ki, dostluk gerçek ve anlamlı olsun. Bundan dolayı, artık, seni dost bellediğimden dolayı, hiçbir kötülüğüne karşı savunma yapacak ne aracım var, ne de silahım’ demiş.”

"Tilki de gözlerini ovmuş. Söylediklerinden çok duygulandığını belirterek, gözlerine tükürük sürerek, ağlama numarası yapmış.

'Hey Munzur Baba'nın göbeğine muska yapan Haydar Baba ormanlarının padişahı! Xece'nin aşkıyla kışı yaz, kurşunu kelam, açlığı sırdaş eden ulu vezir! Her canlı mahlukun insanoğlu tuzağı olarak gördüğü bu belalı çağrıyı, ben, dostluğun kapısını aralayan şifre olarak gördüm. Niyetime binlerce kırmızı başlı dişi cin üryan oldu da, gidip şu dostumu görecem dedim. Bunun için kurnazlığımı ceylanın masumluğuna bırakarak sana vardım. İşte, karşında çırlıçıplak bir dervişim. Sermayem hasta, bitli ve yaşlı Hawaçor horozudur.

Bu kışın acımasızlığı insafımı talan etti. Uluların ulusu, ey ormanların padişahı! Artık ihtiyarlık kapıyı çaldı. Şimdi yeryüzünün en tembel bitleri kışma dadandı. Gençliğimde ateşi çıplak ellerimle alırdım ama şimdi vefalı, bahtiyar ve cömert bir dostun sığınmasına ihtiyacım var. Köpekleri artık kendime havlatmayacak kadar yaşlandım. Ama olsun, dostluğun yaşı olmaz. Ben ki, Heso Hırçe'den bir civciv çalamadım. Ama sen karısını altından alarak dağa kaldırdın. İşte bu olayı duyduğum günden beri, seni dost belledim. Dostluğun yüreğime yön veren Kutup yıldızı oldu. En belalı çöllerden daha kurak, yalnız olan ruhum, dostluğunla artık Sultan Baba'nın Dergâhı gibi şen şakraklı. Gayri ölsem de gam yemem şu fani dünyada' demiş.

'Doğru' demiş ayı. 'Her şeyin sınırı vardır ama dostluğun, sevginin sınırları insanoğlu tarafından çizilemedi henüz.'

Tilkiyi içeriye davet etmiş.

'Gel de, yaşamımı bir nehir yatağı gibi değiştiren Xece'yi gör! Bir varlığa en büyük kötülük nedir mısaiyip?' diye sormuş ayı.

Tilki de, 'düşünmem lazım' demiş.

Ayı da kafasını sallamış: 'Olmaz müsaiyip! Ayağını kaldırırken düşüneceksin, havadayken karar vereceksin; yere koyarken de aldığın kararı ani bir şekilde açıklayacaksın. Açıklayacaksın ki, bilgeliğin uyuza yakalanmadan derinleşsin. Dünyada en büyük zulüm, seven birini sevgisiyle yüzüstü bırakmaktır.'

Tilki de ayı karşısında bilgeliğine gölge düşürmemek için, ayının bu düşüncesine karşı çıkmış.

"Yeri değil ama ölüm varken sevdadan da zulüm olur. Eğer bu iş senin açındañ bu kadar önemliyse, önce karının ismini değiştir. İnsana özgü tek bir eser kalmasın. Bir mısayıp olarak önerim; ismi bundan sonra Xece değil de, Çavreş (kara gözlü) olsun! Bu isim kendisine yakışıyor çünkü gözleri siyahtır' diyerek gülmüş tilki."

Gözlerini ovaladı Meral.

"Ama tilki nasıl gülüyor?"

Küçük kız kardeşini yatması için bir kez daha uyardı.

Kendisini rivayetin akışına kaptıran genç kadınlar, küçük kızın soru sormasına kızdılar. Yatmasını söylediler. Küçük kız, itiraz ederek masalı dinleyeceğini söyledi.

"Ayı da, tilki kendisiyle alay ediyor diye gücenmiş ve 'dağlı damarına basma!' demiş.

Tilki de, durumun ciddiyetine vararak af dilemiş. Sonra toy bir düğün yapmışlar. Gece boyunca yiyip, içip, dertleşmiş ve eğlenmişler. Sabaha doğru da, ayı Xece'yi alıp un çuvalı üzerine sererek zorla karısı yapmış. Ayı Xece'yle tebelleş olup yorgun düşüp yatınca, tilki, mağaranın girişindeki tüm süzme balları alıp dışarı taşımış. Peşinden de taşıyabildiği kadar ceviz, kışlık armut ve fasulye alıp ormanda kazdığı bir yere saklayarak, yanında biraz balla ayrılıp kaybolmuş.

Ayı sabah uyanmış. Evinin talan olduğunu görünce, sinirinden çılgına dönmüş.

Tilki, ayıdan habersiz önceden mağaranın etrafına getirdiği arkadaşlarını, karda tüm izlerini birbirlerine karıştırarak her birini değişik yöne göndermiş. Kızgın ayı da nereye gideceğini bilmeden akşama kadar dolanıp durmuş. Sonunda kör pişman mağaraya geri dönmüş.

Kış boyunca az kalan yiyeceklerle idare etmeye çalışmış. Çoğu zaman ayı, yemeyerek Xece'ye yedirmiş.

Xece de, ne yapmışsa kurtulamamış ayının elinden. Gün olmuş ağlamış, gün olmuş gece gündüz demeden yalvarmış, gün olmuş mağaranın kapısına örülen kayaları çıkarmaya çalışmış. Ama sonunda hiçbir şey elde edemeyeceğini anladığında, numara yaparak ayıya güven vermeye çalışmış. Ayının ava gittiği zaman mağaranın kapısına

ördüğü taşların çıkarılmasına ve tekrar yerleştirilmesine yardımcı olmuş.

Ayı da, 'tamam' demiş, 'artık Xece benim yanımda kalmak istiyor' diye, kendisine güvenmiş. Bir de Xece'nin hamile kaldığı için kaçmayacağından iyice emin olmuş.

Xece, kaçma planını devreye sokmak için, karların erimeye başladığı güneşli bir gün, ayıyı yanına çağırmış.

'Bırak güneşli günlerde biraz gezeyim, hamileliğe iyi gelir. Artık dölün damarlarımdaki kanı yeşillendirdi. Gayri seni yüzüstü bırakıp gidemem.'

Ayı elini çenesine götürerek bir hafta boyunca düşünmüş taşınmış. Xece'yi kıracak bir cevap vermeye kıyamamış? Bunun için 'tamam' demiş. 'Yalnız, gezmeye çıkmadan önce sana birkaç sorum var. Zorla sana sahip oldum. Bana düşman mısın?'

Xece de 'hayır' demiş.

Ayı kafasını sallayarak, 'ben senin onurunu kırdım. Bir kadının onurunu kırmak ömür boyu bir düşman kazanmak demektir. Senin halen düşmanlığından vazgeçemediğinden şüpheleniyorum.'

Xece de, 'olur mu? Ben artık senin çocuğunu karnımda taşıyorum. Nasıl kaçırım?'

'Çavreş'em, ben sana yüreğimi memleket ettim. Buna rağmen sana büyük kötülüklerim oldu. Ama bunların hepsini sevgim için yaptım. Yine de bir gün kaçarsan, sana iki şartım olacaktır. Birincisi, yerimi avcılara söyleme. Çünkü yerimden ayrılamam artık. Fırsatını bulduğum her akşam çeşmeden seni seyredeceğim. Çocuğumu doğurup bana verene kadar ölümüne de olsa buradan bir yere ayrılmayacağım. İkincisi ise; kaçarsan, beni bir düşmanın olarak sev! Hem de sorumlu bir insanın kiniyle, öfkesiyle ve heybetiyle sev! Bu şekil sevdiğin zaman bana kalleslik yapamazsın!'

Xece, bunun üzerine haftalar boyu dışarı çıkarak tam vaktinde tekrar geri dönmüş. Kaçacağı yolları iyice belirlemiş. Ayıya iyice güven verdiğini anlayınca, bir gün doğumun yaklaştığını söyleyerek, doğacak çocuk için bez getirmesini istemiş.

Ayı da, biraz düşünüp itiraz etmiş.

'Kokun ~~tenime~~ sindi, artık bu kokuyla insanların içinde yaşayamam. Bez ve bezle birlikte taze yiyecekler getirmezsən çocuğumuz yaşayamaz' diyerek, ayıyı ikna etmeyi başarmış.

Ayı doğacak çocuğa bez ve taze yiyecek getirmek için, ay ışı-
ğının olduğu bir gece yola koyulmuş. Ayının gitmesinden hemen
sonra, Xece de, dışarı çıkarak önceden belirlediği yollardan evine
doğru yürümeye başlamış. Sabaha doğru Hawaçor Suyu'nun kena-
rına varmış. Su çok olduğu hâlde, korkmadan kendisini suya vurmuş
ve karşıya geçmiş. Eve gittiğinde kocası ve çocukları önce kendisini
tanımamışlar.

Kocası çevre köylere haber salmış. Civardaki köylü kadınlar,
Xece'yi yedi gün yedi gece Arap subunuyla yıkamış. Ama ayının
kokusunu çıkaramamışlar. Bu yedi günün sonunda doğum yapmış
Xece.

Yarı insan yarı ayı bir erkek çocuk doğurmuş. Doğumdan sonra
da çok kan kaybettiği için ölümle pençeleşmiş. Son nefesini verme-
den önce, ayının yerini kocasına söylemiş. Xece, o gece ölmüş. Bu-
nun üzerine, kocası Eğripınar, Kureyşan, Bozkıra ve Hawaçor'daki
tüm nişancı erkekleri toplayarak ayının inini basmışlar. Ayıyı ininde
bulamamışlar. Eve döndükleri vakit, ayının doğan çocuğunu ve Xe-
ce'nin cesedini sırtlayarak götürdüğünü görmüşler. O anda ayının
etrafını sarıp öldürmüşler.

Çocuk da yanlışlıkla seken kurşunlarla ölmüş. İşte Heso Hır-
çe'nin ismi buradan geliyor."

"Bunların hepsi doğru mudur?" diyen Fatma'ya, "Tabii ki doğru-
dur," diye kızarak cevap verdi Antika.

Gecenin rehavet, mutluluk ve enginlik taşıyan iklimi, 'Xelil'in
yatağına yılan girdi' sözüyle bozuldu. Seferber olan oba erkekleri,
yılanı bulamadı. Karısının itirazı üzerine Xelil'in düş gördüğü dü-
şüncesinin hâkim hâle gelmesiyle, aramaya son verildi.

Nefeslerini tutarak masal dinleyen gençlerin canı sıkıldı. Annele-
rinin çağrılılarıyla herkes isteksizce evlerine dağıldı.

Şalvarlarında koyun gübresi kokusu taşıyan kadınlar, bebeklerin
arada bir ağlamalarını, göl civarlarında çok olan akreplerin sokma-

sına yorarak ayağa sıçradılar. Bebeklerini yokladıktan sonra, güneşin yanııyla dağlanan bronz tenindeki terli göğüslerine basturdılar.

Bedenlerine ağır bir mengene gibi çöken yorgunluk, kadınların uykusunu daha da tatlı ve derin kıldı.

Dağ meltemi, eskimiş kar, kardelen, lotus, süsen ve gelin zambağı çiçeğinin kokusunu taşıdı vadiye. Kafalarını kuyrukları altına koyan ihtiyar zağar köpekler, arada bir düşlerinde sayıklayarak, kesik kesik havladılar.

*Gözkapakları ağırlaştı.
Gözlüklerinin altına çekildi.
Dışarda rüzgâr esiyordu.*

Yaşlı papaz, gecenin büyük bölümünü şarap içerek geçirmişti. Sabah namazını okuyana kadar bildiği türkülerini söyleyerek geceyi beklemişti. Beklediği konuğun gelmemesi kendisinde yorgunluk ve endişe bırakmıştı. Namazı okuduktan sonra duş alarak uyudu. Ne kadar yattığını hatırlamadı.

Uyandığında günlük ibadet ve rutin işlerini yaptı. Gün boyunca dışarı çıkmadı. Kuru badem içi ve şaraptan başka bir şey yiyip içmedi. Akşama doğru Keban Barajı'na taze balık avlamaya gitti. Daha güneş batmadan eve geri döndü. Havalanan gizli evinin dışa açılan avuç içi büyüklüğündeki penceresini ve gizli kapısını kapattı. Balıkları temizleyerek terbiyeledi. Daha ızgaraya dizmemişti ki, kapı çalındı. Elindeki bıçağı alarak kapıya doğru yöneldi. Ses verdi. Kadın sesini tanıyınca açmakla açmamak arasında kararsızlık geçirdi. Epey bekledi. Ağırlaşan başını ovdu. Herhangi bir şey söylemeden kapıyı açtı.

Köyün kısır kadını Cevriye, gülümseyerek içeri dalınca utanır gibi oldu. Arapkir ipeğinden özel olarak diktirdiği geceliğinin içinde sıkılır gibi oldu. Üstünü giymek için yatak odasına geçti.

Yirmi beş yaşında olan kadın, siyah çarşaflar içinde saklı olan kalçalarını kıvrarak salona doğru geçti. Ev sahibinden izin almadan kanepeye oturdu. Yüzünü örten peçesini çıkardı. Rüzgârdan ve güneşten korunan beyaz ve bakımlı omuzları açığa çıktı. Boynunu ovdu. Masanın üzerindeki elmalardan birini dişledi. Uzun cüppesini giyinerek içeri giren imamı şehvetle seyretti. Davetkâr, arzulu ve istekli bir gülümsemesiyle yerinden doğrulur gibi oldu.

“Sizi zamansız rahatsız ettim hoca efendi!” diye gülümsedi. İnci gibi dizilen dişlerini açığa çıkarttı. Kızaran etli yanaklarını ovdu.

“Başka da çarem kalmadı hoca efendi. Tek çarem sizsiniz!”

Birdenbire yüzü gerilen kadına baktı. Gece vakti evine gelmesinin uygun olmadığını söyledi. Köylülerin ya da kocasının görmesi ya da fark etmesi durumunda zor durumda kalacağını belirtti. Hemen evine geri dönmesini, varsa bir sorunu köydeki kadınlarla birlikte, kocasının bilgisi dahilinde gelmesi gerektiğini söyledi.

Kısır kadın, dişlediği elmayı avucunun içine alarak ayağa kalktı. Alaycı bir tarzda sallanarak, ellerini önünde bağlayan, başına beyaz başlık geçiren ev sahibine yanaştı.

“Ben dermansız kalmışım hoca efendi!”

“Ulu Tanrım kimseyi dermansız bırakmasın, kızım?”

“Yedi yıldır evliyim ama hâlâ bakireyim. Kocam iktidarsız. Ne doktora gidiyor, ne de senin yanına geliyor. Üstelik başkasına söylemem durumunda beni öldüreceğini söylüyor. Çocuğumuz olmuyor ama kocam benim kısır olduğumu söylüyor. Suçu bende görüyor. Ailesi beni suçluyor. Üstüme kuma getireceklerini söylüyorlar. Kuma getirmelerine razı olmama rağmen, onu da yapmıyorlar. Hiç olmazsa kuma getirdikleri takdirde atılan dayağı bölüşmüş oluruz. Üç kez babamın evine geri döndüm. ‘Kirlenmişim’ diyerek, dindar olan ailem beni kabul etmedi. Gerçeği anneme anlattım. O dahi bana inanmadı.

Artık bu cehennem azabına dayanamıyorum. Artık her gece yediğim dayak canıma tak etti. Senden başka bir çarem kalmadı. Kaç kez boğulmaktan son anda kurtarıldım. İki kez kendimi zehirledim ama bana zorla süt içirerek kusmamı sağladılar. Ölmedim ama sen

yaşamak için son şansısın. Ya derdime ilaç olursun ya da kendimi öldürürüm!”

Herhangi bir cevap beklemeden üstündeki siyah çarşafı aşağı indirdi. Hava soğuk olmasına rağmen, çarşaf altında sadece ince ve askılı bir atlet giymişti. Atleti de omuzlarından sıyrarak çıkardı. Beyaz, dimdik ve portakal iriliğindeki göğüsleri açığa çıktı. Sol göğsü altındaki vişne rengine giren çürük diş izlerini gösterdi.

“Bak hoca efendi, her gün dövüldüğümün kanıtı!”

Kadının çıplak vücudu karşısında cin çarpmışa dönen papaz, sırtını döndü. Yüzünü duvara dayadı. Önce şaşırarak haç işareti yaptı. Peşinden ise İslam’da şeytanı kovan duayı okudu.

“Tövbe tövbe, akşam akşam beni günaha sokma!” diye bağırdı. Terleyen ve titreyen vücudunu kontrol etmeye çalıştı.

“Defol be kadın! Şeytan mısın?”

Cevap vermeyen kadına döndüğünde, anadan üryan olduğunu gördü. Siyah çarşaf altında saklı sütun gibi bir beyaz vücut ortaya çıkmıştı. Göbeğinden kasıklarına doğru giden ince, sarı kıllar yıpranmamış, dipdiri beyaz vücudunda yama gibi duran dayak izleri dikkatini çekti. Şeytan taşıyan dindar hacıların yaptığı türünden sesler çıkardı. “Euzubillahimineşşeytanirracim” diyerek, gözlerini yumdu. Avuçlarıyla yüzünü kapatarak duvara döndü. Çıkıp gitmesini, aksi takdirde zorla evden kovacağını söyledi.

Kadın, sallanarak yanına vardı. Omuzlarına dokundu.

Fısıldar gibi, “eğer beni zorla dışarı çıkarırsan, bağırır seni rezil ederim!”

Ağzını cevap vermeyen ev sahibinin ensesine dayadı.

“Şimdi beni tedavi mi edeceksin yoksa rezil mi olacaksın? Hangisini seçiyorsun?”

Kadının kararlılığı karşısında bir tuhaf oldu. Ne yapacağını şaşırdı. Epey süre ellerini yüzünden indirmeden duvara dayalı kaldı. Gizli evine zamansız gelen kadının gitmesi için yalvardı. Daha önce çocukları olsun diye üstüne okuduğu kadının, gitmesi durumunda tekrar üstüne okuyacağını ve iktidarsız olan kocasını yanına getirmesi durumunda iktidarsızlığına son verecek ilaç vereceğini söyledi.

Hatta bildiği tüm özel duaları kendileri için okuyacağını ekledi. Elini apış arasına sokan kadını yana itti. Geriye doğru silkelenen uzun, hafif tombul ve yapılı kadına bakmadan tekrar yüzünü kapattı.

“Kızım Cevriye, ne olursun çık git! Bende evlilik yasak! Dünya zevklerine kendimi kapatmışım!” diyerek, ağlamaklı bir sesle yalvardı.

“Köyde o kadar delikanlı varken, benden ne istiyorsun? Git onlarla ol! Hem bakireliğin bozulur, hem de istediği kadar çocuk yaparsın!”

“Cami imamlarına evliliğin yasak olduğunu kim söyledi? Birden fazla evliliğin olması gerektiğini söyleyen sen değil misin?”

“Ben söylüyorum ama” diyerek, sustu. Yalan söyledi. İktidarsız olduğunu söyledi.

Tekrar kendisine yanaşan kadının ılık, tahrik edici sıcak nefesini hissetti. Göğüslerini sırtına dayayan kadının birdenbire ellerini bacak arasına daldırmasıyla gayriiradi bağırdı. Sertleşen erkeklik organını tutan kadının elinde kurtulmak için çırpındı.

“Bu ne?” diye iki eliyle asıldı. “Sende olan köydeki hangi sümük-lüde var ha? Bana ancak sen ilaç olabilirsin!”

Kendisini inciten, okşayan, inleyen ve yalvaran bakire kadını saçlarından tutarak yere serdi. Sırtüstü yere uzanan kadının üstüne oturdu. Var gücüyle suratına güçlü bir yumruk geçirdi. Bağırarak kadını saçlarından tutarak sürükledi. Gitmemekte direnen kadının kapidan dışarı itti. Siyah çarşaf ve ayakkabısını da dışarı fırlattı. Durmadan kapıyı yumruklayan kadına cevap vermedi. Işığı söndürdü. Sırtını kapıya yaslayarak oturdu.

Küfür eden, yalvaran, hakaret ve tehditlerde bulunan kadına cevap vermedi. Evde olduğunu belirten herhangi bir davranışta bulunmadı. Yorulan ve tesellisi düşen kadın ayrılınca, ışığı yaktı. Ter içinde kalan vücudunu soğuk suyla ovdu.

Terbiye ettiği balıklara baktı. Canı bir şey yapmak istemedi. Peş peşe dua okudu. Kanepeye uzandı. Uyudu. Ne kadar uyuduğunu hatırlamadığı bir vakitte, çalınan kapının sesiyle irkildi.

Cevriye'nin geri döndüğünü düşündü. Cevap vermeden uzandığı

kanepede bekledi. Hafif öksürüğün erkeğe ait olduğunu duyunca, kadının kocasının gelmiş olabileceğini düşündü.

Korkudan yüreği göğüs kafesinden uçacakmış gibi çarpmaya başladı. Korkudan ensesi terledi. Kadının kocasına söylediği takdirde ölmek ve öldürmekten başka bir çaresinin kalmadığını düşündü. Kanepenin altındaki zulada sakladığı tabancasını almak için aşağıya indi. Kısa ve pratik bir yöntemle silahı kılıfından çıkardı. Mermiyi mekanizmaya sürdü. Aralıklarla çalınan kapıya doğru yanaştı.

Kadının, bir harman öküzü kadar cüsseli ve aptal kocasına, önce gerçekleri açıklayıp ikna etmeyi, olmazsa da çaresiz bir şekilde öldürmeyi düşündü. Gözünü kapının yan kısmında bulunan deliğine yanaştırdı.

Sırtındaki sırt çantasıyla duran siyah pardösülü adam, ne kadının kocasına, ne de köyde herhangi birisine benziyordu. Kapının önünde gezinen adamın yüzünü seçmeye çalıştı. Karanlıkta seçemedi. Tekrar kapıya vuran adamın kendi kendisiyle konuşan mırıldanmasını duyunca, heyecanlandı.

Elindeki tabancayı beline sokarak, birdenbire kapının kilidini çevirdi.

"Armenak (Orhan Bakır)" diye bağırarak, kapının eşiğinde duran gencin boynuna sarıldı.

"O Armenak, Armenak! Nihayet bana geldin ha, fedailerin fedaisi!"

Vur emriyle aranan firari genç, gülümsedi. Boynuna sarılan, yüzünü yiyecekmiş gibi öpen, sevinen ve ağlayan papazı kucaklar gibi içeri aldı. Ağlayan ev sahibini sakinleştirdi. Cebindeki kibriti yakarak, evin içine göz gezdirdi.

"Koca bir baraj yapılmasına rağmen, halen elektrik verilmemiş mi yahu?" diye mırıldandı.

Gencin mırıldanmasıyla, gaz lambasını yakmadığını fark eden papaz, oyun oynayan çocukların hafifliğiyle ayağa kalktı. Cebindeki muhtar çakmağını yakarak, gaz lambasını indirdi. Yaktığı gaz lambasını firari konuğunun yüzüne tuttu. Heyecanını kontrol etmeye çalıştı.

“Nihayet galdin ha?”

Gülümseyen gencin evin içine yaydığı sıcaklık, kendisine güven ve rahatlık kısa sürede kendisini de etkiledi. Hâl hatır soruldu. Ailesinin fertlerini sordu. Özellikle de kız kardeşi Semra’nın ne yaptığını merak etti. Cezaevinde firar ettikten sonra neden hemen kendisine gelmediğini söyledi. Cevap beklemeden gülümseyen firarinin başını okşadı. Ellerini evin tavanına dikerek, dua etti. Gencin kendisine sorunsuz ulaşmasına şükretti.

“Sen hemen banyo yap! Ben de sana bir şeyler hazırlıyayım” diyerek, elini her zamanki gibi göbeğinin üzerinde bağladı.

“Şimdi açsın. Dün sana hirisa hazırladım. Sana bayat yemek yedirmeyeyim diye, bugün taze balık almaya gittim!” dedi.

Daha önce kolunda aldığı yara açıldığı için perişan olan gencin soyunmasına yardımcı oldu. Elbiseleri düzgün bir şekilde katlayarak bir kenara koydu. Gencin sırtında taşıdığı ondörtlüyü özenli bir biçimde elbiselerin üzerine indirdi. İç çamaşırlarıyla kalan gence sıcak su hazırlamadığını fark edince, kendisine kızdı. Ocağın üzerine kazan koydu. Gür bir ateş yaktı. Firari gencin üzerine geceliğe benzer temiz bir havlu attı.

Hızlı, istekli ve hasret dolu bir sohbetin ardından suyun nasıl kaynadığını fark etmedi bile. Firari genç, İzmir’de çatışmada yaralanarak tutsak düşmüştü.

Yarası iyileşmeye yüz tutan gencin sargılarını çözdü. Temiz iç çamaşırları içindeki iki atleti düzgün bir şekilde yırttı. Kabuk bağlayan yaranın etrafını sildikten sonra sardı. Üstüne de sudan etkilenmemesi için geçici bir şekilde naylon bağladı.

“Firar olayın müthiş bir yankı yarattı. Resimlerin ve senin hakkında yazılanlar manşetlerden inmiyor. Özellikle askerin ölümü işi bombok etti!”

“Tutsak düştüğüm ilk günden itibaren partinin beni kaçırma kararlılığı, benim de firar etme düşüm vardı. Bu kararlılığa ve özgürlük düşüne, bir er mani olmaya çalıştı. İkna etmeye çalıştım. Diğer askerler ve komutanı bir şey söylemediler ama o ikna olmayınca vurmak zorunda kaldık!”

“Basın politik kimliğinden ziyade, etnik kimliğiyle daha fazla ilgileniyor!”

Elini, “bu saatten sonra o kadar da önemli değil” türünde sallayarak, ayağa kalktı. Hazırlanan banyonun içine girdi. Sıcak suyun buharıyla gevşedi. Korku, kaygı ve endişelerden uzak bir duyguyla, adına çark denilen betonda yapılmış ve banyo için kullanılan oval yere girdi. Altına ceviz ağacından yapılmış tabureye oturdu.

Firari genç, aslen Amed Silvan doğumluydu. İstanbul Üniversitesi Felsefe bölümünde öğrenciyken politik mücadeleyle tanışmıştı. Kısa sürede içinde yer aldığı politik yapılanmanın illegal örgütlenmesinde görev almıştı. İstanbul’un ardından Ege bölgesinde yöneticilik alanında görev aldığı sırada bir askerî eylem hazırlığı esnasında polisle çatışarak tutsak düşmüştü. Buca Cezaevi’ndeki iki yıllık mahpus yaşamından sonra, dış çektirme bahanesiyle gittiği Ege Üniversitesi’nde Sıkıyönetim komutanlarından Nazif Oka’nın oğlu Cemil Oka ve Amedli Halil İbrahim Kater’in de içinde bulunduğu bir birim yoldaşı tarafından kaçırılmıştı. Kaçırma esnasında meydana gelen çatışmada bir asker öldürülmüştü. Bu sansasyonel firar eyleminden sonra firari genç, gıyabında idamla yargılandığı gibi, vur emriyle de aranıyordu.

Papaz, Paskalya bayramında giydiği elbiselerini dolaptan çıkardı. İnce kadifeden yapılmış yeni, temiz ve en sevdiği geceliğini firari konuğuna ayarladı. Banyo çarkına yanaştı. Banyo yapan gencin mırıldandığı türküyü seçmeye çalıştı.

“Armenak! Dizlerimin dermanı, sırtını üfeleyebilir miyim? Şimdi kirlenmişsin. Kaç yıldır anan Meryem’in eli de sırtına değmemiş. Sırtına bir kese yaparım. Rahatlarsın da!”

Öneriyi kibarca geri çeviren gencin gülümsemesini dinledi. Kitlediği kapıyı bir kez daha yokladı. Dışarıyı dinledi. Evren sakindi. Köy yatıyordu. Köpekler bile havlamıyordu. Alt kattaki gizli evine indi. Şömineye meşe odunu attı. Odunların çabuk tutuşmasını sağlamak için biraz gaz döktü. Balıkları ızgaranın üzerine dizdi.

Gencin açılan ve mikrop kapan eski yarasını tedavi etmek için iki kaşık süzme bal kaynattı. Keban’da yakaladığı balıkların içinde

alabalığı aradı. Bulduğu orta boydaki alabalığın sırt kısmındaki etlerini küçükçük doğrayarak, sarımsak döveceğiyle ezdi. Kaynayan balla karıştırarak tekrar ezdi. Tabağa koyduğu doğal ilacı, banyodan çıkan gence götürdü. Kanepeye yayılan gencin üzerindeki havluyu kaldırdı. Banyo öncesinde sardığı kısa pansumanı ve naylonu özenle açtı. Buharın etkisiyle yumuşayan yarayı önce alkolle temizledi. Sonra bal ve balık karışımı olan doğal ilacı sürdü. İlacın üzerine de alabalık derisi geçirdi. Balık derisinin üzerini de temiz atletle sardı. Önceden hazırladığı gecelikleri konuğuna verdi.

"Bu ilaç kolunu iki gün içinde iyileştirecek. Tüm iltihabı çekecektir!"

Yerinden kalkarak gaz lambasını söndürdü. Önde yürüyerek gizli evine girdi. Kendisini takip eden genci, şöminenin kenarındaki halının üzerine serdiği mindere buyur etti. Yanan odunların altında biriken közü yana çekti. Izgarayı közün üzerine indirdi. Masayı hazırladı. Israrla yardım öneren gence kızdı. Oturup dinlenmesini söyledi. Yavrularına verecek bir şeyi kalmayan pelikan gibi, yaralı gencin etrafında döndü. Yedirecek bir şey bulamadığı zaman damarlarındaki kanı yavrusuna verecek pelikan gibi fedakârlık krizine girdi. Öncelikli olarak ne yemek istediğini sordu.

Firari genç, gecenin zaten ilerlediğini, hazırlanan balık dışında bir şey yemeyeceğini söyledi.

"Bu arada sen ne yaptın Vartan amca? Halen yalnızlığınla mı besleniyorsun?"

"Cehaletin yarattığı felaketlerle boğuşuyorum yavrum!" diye cevap verdi.

"Kendimle boğuşmaktan iyice yorulдум. Hani, 'ölmeyecek kadar yorgunum' denilir ya, işte benim yorgunluğum o türden bir yorgunluk!"

"Boynu bükük durmaktansa boğuşmak daha iyi. Boğuşma kanıksamayı önleyen ilk adımdır. Kanıksama, ilerlemenin kelepçesidir. Çürümenin yol göstericisidir!"

"Yok be yavrum, her şeye çok iyimser bakıyorsun" diye itiraz etti. Kızıl kilden yaptığı el yapımı bardağın içine şarap doldurdu. Birini

konuğuna uzattı. “İçmek düşünsel bir hizmettir” diyen İranlı filozofun lafını, mırıldandı.

“Senin biyografin henüz yazılmaya başlanan ilk sayfa gibidir!” dedi.

Şarabından bir yudum aldı.

“Üstelik, sayfalarını son sürat koşarak yazıyorsun! Hızlı koşmakla ölümü zamanından önce kapına davet ediyorsun!”

Firari genç, üşümediği hâlde ellerini ateşe tuttu.

“Bize ait olan sayfaları hep başkaları keyiflerine göre karaladı. En azından yazmaya çalıştığımız destan benim öz ürünümdür!”

Şarabından bir yudum aldı.

“Direnişin de ölümün de bana ait olmasını istiyorum!” diye cevap verdi.

“Hepimiz yıkılmış bir duvar gibiyiz yavrum; ama kimimiz dik, kimimiz eğri!”

“Ama eğrilik, kendini inkâr ve tövbekâr bir yaşam sürdürmek de kaderimiz olmamalıdır!”

Papaz, her zaman olduğu gibi “inkâr” ve “gizleme” den bahsedildiğinde aynı tepkiyi gösterdi. Delirmiş bakışlarla ağaya kalktı.

“Sana kaç kez dedim, beni kurcalama Armenak! Beni gerçeğime döndürmeye kalkma! Bana böyle yapmakla dünyanın en büyük kötülüğünü yapıyorsun. Beni rahat bırak! Kendi sahte dünyamdan mutluyum!”

Elindeki bardağı kavrayarak, kımıldamayan gencin ensesini süzdü.

“Bir ömür, bana ait olmayan sahte yaşama alışmak için mücadele ettim. Hiçbir şeyeime saygı duymuyorsan, bari bu kalles, merhametsiz, dikenli ve puşt dünyada durabilmek için sarf ettiğim çabaya ve emeğe saygı duy!”

Bir tarafı kızaran balıkları ters çevirdi. Susan gence bakmadan, elindeki kuru meşe dalını ateşin içine attı.

“Türk olmayan İsmet İnönü’nün, son 1962’deki başbakanlığı döneminde ‘Türk olmayanları’ fişleyip, takip altında tutmak için İçişleri, Dışişleri Bakanlığı, Milli Güvenlik Kurulu ve Genelkurmay’dan oluşan “Azınlıkları Tali Komisyonu” kurdu. Bu fişlemenin amacı,

Türk olmayarak sadece denetim altında tutmak, pasifleştirmek ve takip etmek miydi?"

Konuştuklarına tepki vermeyen gencin üzerine eğildi.

"Babanla en son görüştüğümde sivil polisler tarafından takip edildiğini söylemişti. Bu laf üzerine artık kendisiyle görüşmedim. Baban seni İstanbul'da Tıbrivank Ermeni Okulu'na kaydettikten sonra, neden birdenbire buharlaştı? Ya da sen neden ismini Orhan olarak değiştirmek zorunda kaldın?"

Alev'in şavkı suratına vuran gencin, gözlerinin nemlendiğini görünce ses tonunu değiştirdi.

"Baban, çevredeki insanlarımızla ve ailenle görüşmemi istiyordu. Her seferinde karşı çıkıyordum. Çünkü siz takip ediliyorsunuz. Kendisine İstanbul'a gitmemesini söyledim. Kürtlerle birlikte kabuğunun içinde yaşa dedim. 'Nasıl olsa eli açık ve dürüst bir insansın, halk seni seviyor,' dedim. Yerinden ayrılma dedim. Çünkü Anadolu'dan İstanbul'a giden birini yaşatmazlar. Bunu anlamanız gerekiyor. Hatta senin Ermeni okuluna kaydedilmene karşıydım. Ama rahmetli sözümü dinlemedi!"

Yirmi beş yaşına giren firari genç, doğum yılını net olarak bilmesine rağmen sekiz kardeşin dördüncüsü olarak doğum gününü iyi biliyordu. Çünkü Meryem Astvadzin Bayramı'nda doğmuştu. İsmi babasının İsrail adındaki arkadaşının önerisi üzerine almıştı. Amedliler'in Can Ağa dedikleri babası, soba kalaycısıydı ve bakır işi yapıyordu. Kendisi de yaz tatilinde terzilik yapan Terzi Melkon'un yanında çırak olarak çalışırdı. Ustası Melkon kimse Ermeni olduğunu bilmesin diye "Orhan" ismini takmıştı. Zor telafuz edildiği için okulda alay konusu olan ismini değiştirme kararını, öğrenim gördüğü Cumhuriyet İlkokulunda aşı yapmaya gelen memurlar tarafından "Almanag" olarak çağırılması üzerine vermişti.

Dini ve millî baskının en azgın ve onur kırıcı yaptırımlarını ruhunun derinliklerinde yaşayan firari genç, babasının kaybolmasından bir biçimiyle kendisini sorumlu tutuyordu. Suçlu olmamasına rağmen suçluluk hissi duyması, öte taraftan babasının bir gün çıkıp geleceği beklentisi, iç dünyasını fena hâlde allak bullak ediyordu.

Izgaranın üzerinde nar gibi kızaran sazan balığına baktı. Aç olmasına rağmen bir şey yemek içinden gelmedi. Yüz hatlarına göre normalde etli olan dudakları daha da şişmişti. Ağladı ağlayacak gibi bir hassaslığın eşiğinde duruyordu. Nemlenen gözlerini Meryem Ana'nın duvarda görkemli duran resmine dikti. Alevin alazları yaladığı duvarı daha desenli kılıyordu. Boşalan bardağına şarap dolduran papazın eli koluna değince, bakışlarını şarap doldurulan bardağa dikti.

Yaşlı papaz, vakitsiz bir şekilde yaptığı gereksiz çıkıştan bin pişman oldu. Hüzünlenen ve suskunluğa bürünen genci kendisine getirmek için çare aradı. Söyleyecek söz de bulamadı. Kısık, utangaç ve mahcup bir sesle yemek yemesini söyledi.

"Kendi öz değerlerimizi lanetlenmiş bir günah gibi ne zamana kadar saklayacağız?"

Papaz, "yemeğini ye yavrum" diye cevap verdi. "Belki de devlete karşı köpekleştirici ve teslimiyetçi korkuyla yaşadığımdan dolayı böyle yapıyorum!"

Konuğu yemek yesin diye, kızarttığı bir sazanı kuyruğundan tutarak kafa kısmından dişledi. Ardından ikiye ayırdığı domatesi dişledi. Bir dikişle bardaktaki şarabı bitirdi. Meşe ağacından yaptığı şarap mahzenine doğru kalktı. Mahzenin içinde kalan en eski şaraplarından kalan ikisini de çıkardı. Yemekle yememek arasında gidip gelen konuğuna yanaştı, Elini sırtına vurarak ovdu.

"Ye, fedailerin fedaisi! Can boğazdan geçer!"

Firari gencin açlığı, içtiği şarabın etkisiyle daha da arttı. Ev sahibinin iştahlı yemeğine eşlik etti. Zengin olan sofra, karınlarını erken doyurdu. Sofrayı kaldırmadan şöminenin kenarına oturdular.

Ev sahibinin getirdiği ceviz, kuru üzüm ve bademi yedi.

Ev sahibinin mırıldandığı;

"Bedel ödeyenin gülüşü gibi hüzünlenmesi de güzeldir" lafını duymasıyla, avucuna doldurduğu bademleri ağzına attı. Söylenen söze gülümsedi.

"Gitme, yanımda kal!" diyerek, azalan mum ışığını, bir başka mumu yakarak destekledi. Biten tütsüye yeni bir tütsü ekledi. Zayıflayan ateşi odunla besledi.

Ev sahibinin önerisini, "insanlığın kurtuluş umuduyuz. Umut, beklemeyi ve durmayı sevmez!" diye yanıt verdi.

Ancak sınırlı bir zaman sürecinde kalabileceğini, işlerinin olduğunu ve arkadaşlarının kendisini beklediğini söyledi.

"Ama ortalık çok karışık!"

"Devrimler, kaosa ve karışıklığa âşiktir. Karışıklık ne kadar güçlü olursa, toplumdaki ilerleme tutkusu o kadar güçlü olur!"

"Ceberrut, azgın ve dünyada eşi benzeri az bulunan bir devlet geleneğinin ayakları altına kızgın sac koymuşsunuz. İktidarı için kardeşini boğmaktan kaçınmayan bir kanlı ve ürkütücü gelenek. Üçüncü Mehmet tahta geldiği zaman tam on dokuz kardeşini kendi elleriyle boğdu. Vezirlerin üçte birini astı."

Ağzına kuru üzüm attı. Şarabın etkisiyle ısındığı için üstündeki hırkayı çıkardı.

"Sizi bekleyen en önemli tehlikenin başında, devletin ve kendi gerçeğinizi kavrayamama kabiliyetsizliği mevcut! Bunu ancak acı bir yenilgiden sonra anlarsınız. Ama bu acı yenilgi sizin gibi ateşli bir kuşağı biçeceği için, geriden gelenler sizin seviyenize çıkmak için çaba sarf edecek. Bu da devletin istediği ve beklediği bir şeydir. Yani devlete alternatif olma yerine kötü bir muhalif olur karşısınız!"

"Nasıl yani?"

"Devlet, askerî darbenin şartlarını hazırlamak için kargaşayı besliyor. Sizi destekleyen halkın verdiği coşkuyla sarhoşsunuz. Dünyanın en güçlü ordularından birine karşı kendinizi ve halkı silahlandırıyorunuz!"

"Silahlanıyoruz ama!"

"Yetmiyor. Madem iktidara alternatifsiniz, devletin tüm kurumlarından daha ileri kurumsallaşmaya gitmelisiniz. Anadolu'nun tarihi derinliklerine inmelisiniz. Tarihi tarafsız ama ders çıkarıcı tarzda incelemelisiniz. Tüm uluslara ve azınlık halklara yönelik politika geliştirmelisiniz. Kuruluşunuzla soykırımın günü aynı. Bu sizin için çok anlamlı ama her 24 Nisan'da yazdığınız yazılar, çok utangaç ve çekingen. Bir diğer nokta, demokrasiyi önce saflarınızda yaşatmalı,

sonra da halka yaymalısınız! Yoksa kötü bir muhalif, olursunuz ki, dışlı olanlarınız ölür, geri kalanlarınız ise devlete benzer ve devlet gibi canavarlaşan birer güç olur!”

Ev sahibinin söylediklerine, “bunu nereden çıkardın?” gibisinde gülümsedi.

“Bu gidişle sizi bekleyen en önemli tehlike kötü bir yenilgi ya da devlete benzemektir!”

“Merak etme, insanlığın biricik sevgilisi olan proletarya ve önderliği, kendisiyle birlikte insanlığı da kurtaracaktır. Halkların çiçek bahçesiye, düşman tarafından kanlı bir mezbahaya dönüştürülen sevgili yurdum, tekrar halkların zengin çiçek çeşni olacaktı. Bizim ufkumuz ve dövüşme arzumuz buna muktedir!”

“Kendi yenilginizi kendiniz hazırlayacak bir kavgaya girmişsiniz! Çünkü hem bilgi ve derinlik hem de silah fakirisiniz!”

Ağırlaşan gözkapaklarını ovdu. Ateş zayıflamaya başlamıştı. Titreyen mum ışığı altındaki gizemli evi seyretti. Küçülmeye başlayan gözlerini zengin kütüphanenin üzerinde sabitledi.

“Ne zaman savaşı engellediysek, çaresizliğin kanlı pençelerini ruhumuzda hissettik! Zorla dayatılan her savaşa karşı savaşmak hakkıdır.”

Firari gencin söylediklerine cevap vermedi. Uykusu gelen konuğa kütüphanenin önündeki kanepede yatak serdi. Üst kata çıktı. Temiz bir çarşaf çıkardı. Lavanta kokan çarşafı kanepenin üstüne serdi. İçine karanfil tanesi serptiği yorganı getirdi.

Banyo, şarabın etkisi, yorgunluk, yanan ateş, mum ışığı altındaki gizli ve büyüğü ortam uykusunu kışkırttı. Firari genç, hazırlanan yatağa girdi.

Ev sahibinin, bir Asur rahibi gibi kehanetlerde bulunmasına itiraz etmedi. Yaşlı papaz, Epir halkının efsanesinde göge çıkartılan boynuzlu yılan hikâyesini daha yarılama dan gözleri kapanmaya başladı. Karanfil kokan yorganı yüzüne çeker çekmez uykuya daldı.

Ev sahibi, sakladığı konuk için dua etti.

“Ne günlere kaldık ulu Tanrım! İnsanoğlu karıncanın omzuna bile silah astı!” diye iç geçirdi.

Vur emriyle aranan firari genci acıma, koruma duygusu ve sevgiyle seyretti. Tekrar şöminenin kenarına oturdu. İlk kez başka birisini yatağında uyuttuğu için tuhaf oldu. Ömrü boyunca mahrum bırakıldığı sıcak aile sevgisi ve sıcaklığını aradı. Geçmişiyile tek bağımlı duran gizli ev ve ibadet yerinde, insanları çoğaltmanın çareleri üzerine düşündü. İçi bir tuhaf oldu. Ateş söndü. Geri kalan şarabı da bitirdi.

Şöminede yanan son bir kıvılcım, yavaşça söndü.

Bıyıkları erguvani bir ışıltıyla parladı. İslam inancına göre kestiği sakalını kaşadı. Bir ömür boyunca, altında saklandığı ve kendisine ait olmayan sakalı ovdu.

Gece ilerledi.

Ay indi.

Sessizlik, söylenmesi zor melodileri mırıldanır gibi çatırdadı.

Gözkapakları ağırlaştı.

Gözlüklerinin altına çekildi.

Dışarda rüzgâr esiyordu.

Kadınlar verir ve bağışlarlar; ama erkekler alır ve unuturlar.

Gecenin siyah örtüsü, önce uçurumların doğuya bakan kesimlerinden kalktı. Sabah güneşinin daha vurmadığı yerler, loş bir karanlık andıran gölgeler, uçurumları daha da yüksek gösteriyordu. Bağırında fışkıran çekemler, uçurumlara mistik bir ihtişam katıyordu. Renk kombinasyonlarıyla donanmış vadi uçurumları, gün ışığıyla yıkanmış, nemli ve hafif sisli pastel tonlarıyla olağanüstü bir manzaraya dönüşmüştü. Obanın yanı başında uzanan uçurum çıkınları, doğanın kendi doğal oluşumundan ziyade, insanoglunun eli değmiş geometrik köşegen stilde yapılmış gri ve kırmızı kaya sütunlarıyla kaplıydı.

Kuru Göl'ün atlas mavisi suları, çakıların altında uğuldayarak bir araya toplanıyordu. Kar sularının çakıllarda yarattığı uğultu, ayık yayan kadınların sesini bastırıyordu.

Urartulara kadar dayanan inancına göre Cumartesi günleri uğursuz sayılıyordu. Zorunlu kalınmadıkça göç, kurban ve düğün de dahil hiçbir şey yapılmıyordu. O gün Cumartesi olduğu için göç ertelendi. Sadece, banyo ve temizlik yapıldı.

Banyo için suyu daha sıcak olan gölün alt kısmı seçildi. Ateşin üstündeki sitillere su dolduruldu. Banyo için yakılan ateşin dumanı, vadiyi bir baştan bir başa kapladı. Vadinin durgun atmosferinde nazlanarak yukarı çıkan ateş dumanı, obanın üzerinde siyah bulut gibi toplanmaya başladı.

Açık havada yaptıkları banyonun etrafı naylonla örtüldü. Banyo yapmak istemeyen gönülsüz çocukların ağlama sesi, konuşmaları bastırdı.

Bulutsuz gökyüzündeki kızgın güneş, yeryüzündeki bütün gölgeleri sildiği vakit, oba halkının banyo sefası bitti. Gölde taşan suyun uğultusu, arada bir esen rüzgârla birleştiğinde, gölün alt kısmında taşan suyla elbise yıkayan genç kız ve gelinler, seslerini daha da yükselttiler. Avına giden kedi gibi tüylerini dikleştirerek yürüyen gençlere güldüler.

Gündüz banyo, elbise yıkama, genel temizlik, koyun sağımı ve ev işleri uğraşlarından yorgun düşen kadınlar, çocuklarıyla birlikte erkenden uyudular. Sadece, bir iki obanın önünde yanan ateşin etrafında sohbet eden gençlerin arada bir gülmeleri ve göl suyuna inen ayların yuvarladığı taşlarla gecenin sessizliği bölündü. Gençlerin yatmasıyla da vadi uğultulu ve ürkütücü bir sessizliğe gömüldü.

Yaylanın en otlı yerine konmak için, Şavaklılar arasında her zaman bitmek bilmeyen gizli rekabet bulunurdu.

Telo, Sabah Yıldızı doğar doğmaz gizlice kalktı. Ateş yakmadan göç hazırlıklarını yaptı. Heybeleri, hurçları, öteberi, yiyecek ve yatakların hazırlanmasını bir saat sürmeden bitirdi. Karısının eklemek üzerine sürdüğü kaymağı, dizlerinin üstüne yayarak, alnından damlayan terle karışık yuttu. Sürüyü tavlı etmek için yaylanın en

otlu ve verimli yerine konmanın faydası üzerine düşündü. Uyuyan obalara kulak kabarttı. Kimseden ses yoktu. Sevindi. Tüccara aşırı borçlanan ve iflas edenleri hesapladı. Herkesin girdiği rekabeti kazandığı için, sevincine diyecek yoktu. Bese, kocasının davranışlarına kızdı.

Küçük çocuğunun ağlamasıyla uyanan Xelil, komşusu Veli'nin, "erkenden kalkarsan beni uyandır!" uyarısına aldırmadan, tekrar homurtulu, diş gıcırtilarından ibaret olan ağır uykusuna daldı. Kıl, yünlü gömlek tüyleri ve tozla dolan göbek çukurunu uzun uzun kaşıdı. Homurtudan, diş gıcırtilasından ve ekşi ter kokusundan canı sıkılan Antika, sırtını kocasına çevirdi. Yan çadırlardan gelen ayak seslerini, Telo'nun rekabetten dolayı, yatakta değil de, değneğe yaslanarak ayakta yattığına yorup oralı olmadı.

Şafağın ağarmasıyla birlikte göçünü yükleyip yola koyulan Telo, yüklü katırlarını yola koyarken, yatan obaları kışkandırmak ve tahrık etmek için yüksek sesle bağırdı.

İlk uyanan Veli oldu. Telo'nun göçünü yüklediğini görünce, kendisini küçülmüş hissetti. Kendisine karşı yapılmış bir hakaret olarak yorumladı. Elbiselerini yarım yamalak üstüne geçirerek, komşusuna kızdı:

"Ne ölü uykusuna girmişsiniz Xelo? Xelo, o milcan (çıyan) Kani-kasık'a vardı" diye elini salladı.

Bağlı olan katırların, hemen yükün önüne çekilmesini söyledi. Gürman sesiyle kılam tutturup, değneğini boynuna bağlayan Telo'ya seslendi:

"Senin için de dışın gibi siyahtır, murdar herif! Kamburunun kusununu mezara bırakmadan, ben mazi (meşe) değnekle düzeltmezsem bana da Tujo demesinler! Üçler Beşler şart ki, değneğin ucunu vücuduna sürdüğüm zaman, sırtında yedi parçaya ayrılır ha! Yine üç ay boyunca kan işer, karının lastiğine el atamaz duruma gelirsin, fesat herif!"

Telo, ihtiyar adamın söylediklerini duymamazlıktan geldi. Klamın makamını değiştirerek, katırlarını nara atan uzun bir sesle dehledi.

Gençliğine hayıflandı. Gençliğindeki değneğin caydırıcı gücünü, kendine rakip olanlara karşı kullanma şiddetini ifade eden konuşmayla sesini daha da yükseltti.

Xelil, ihtiyar komşusunun söylediklerine onay verdi. Ortamı kışkırtmak için komşusuna eski günlerini hatırlattı:

“Eyvah, Tuje’nin on iki Şavak Aşireti’ne karşı Hz. Ali’nin Zülfi-kar’ı gibi salladığı meşhur mazi değneği, nerede kaldı?”

Övgüye bayılan ihtiyar adam, genç, hoyrat ve kaba komşusunun iltifatlarından fena hâlde memnun oldu. Sesini daha da yükseltti.

“Lov lov, hele şu hâlime bakın!” diyerek yuları katıra taktı. “Telo, kendi sürüsüne gül sosun yediriyor. Ben de onun sürüsünün mayıslarını kendi davarıma yediriyorum. Millet ha bire oğlan yetiştirip sürüyü çoğaltıyor, ben de, devleti yıkmak isteyen çocuk yetiştiriyorum. Tuh, sizin o emdiğiniz bozuk süte! Yularsız herifler!”

Durmayan katırı dayak faslından geçirdi. Araya giren karısının üzerine yürüdü. Elini, karısının gözlerine sokacak şekilde salladı. Çocuklarının devrimci olmasını karısına bağladı. İşaret parmağını salladı.

İhtiyar adamın oba içinde kavgaya tutuştuğunu gören Telo, taşın üzerine oturdu. Okula karşı olan cimri adam, ihtiyar adamın çocuk okutmakla hata yaptığını ileri sürdü. Zevkle göç katırını süren oğullarını çağırırdı.

Xelil, ihtiyar komşusunun bağrırtlarına cevap vermeden çabucak katırları palanladı, yularları taktı. Sinirden basık suratına garip bir gülümseme indi. Patlak, kanlı gözlerini huşu içinde kısarak vadiye dizilip giden göç katarına baktı. Ağzının etrafından akan tereyağını sildi. Karısının dürüm yapıp verdiği yağlı ve kaymaklı ekmeği, avurtlarının iki yanına tıktı. Ekmek kırıntısı bulaşan bıyığını sıvazladı. Nefes almakta zorlandı. Sinirinden burun kanatlarına üfürdü. Telo’ya küfür etti.

“Meğer komşu almamış, kurtlu boka taş atmışız!”

Çadırların alt kısmından geçen Özcan’ın göçünü görünce, daha da sinirlendi. Karısı Antika’nın kendisine söylediklerini duymazlıktan geldi.

"Bir de kendinize devrimci diyorsunuz lov. Kendi yoldaşının ihtiyar babasına yardım etmek yerine, bize hava atıyorsunuz. Sürü ve yayla için, devrimci geçinen zağar herifler! Eğer herhangi biriniz, Delikli Taş'a konaklarsa, güze kadar dans yaparız. Bakalım o zaman siz mi iyi lambada dansı yapıyorsunuz yoksa Xelo mu!"

Zeynep, hem komşusuna hem de babasına müdahale etti. Özcan, yürüyüşünü yavaşlattı. Cevap vermedi.

"Senin paçandan düşecek çocuklar da o kadar olur maymun kadın! Ya, bana çocuk getirdin ki, hükümet devirsinler. Bok devirirler!"

Dudaklarına yapışan sigarayı yere tükürdü. Beyaz sakalı çaresizlikten titredi, yüzü sinirden duvar gibi bembeyaz oldu.

Karısı, "yine beni el âlemin içinde rezil etme bak!" diyerek, elindeki yorganı taşın üstüne bıraktı.

Kibirliliğine gölge düşürmek istemeyen Xelil, tezden yükleyip göçün önünü alacağına dair palavra atarak, komşusunu sakinleştirmeye çalıştı.

"Sen de bokuna sinek kondurmuyorsun bira!" diye Xelil'i tersledi. En küçük kızı olan Meral'in dikkatlice başını tuttuğu katırın üstüne döşegi atamayınca, tekrardan karısına kızdı.

"Sen de git beyefendiler gibi hükümet devir, ne güne duruyorsun?"

Zeynep, gençliğinde taşı sıkıp suyunu çıkartacak kadar güçlü olan babasının, ihtiyarlamayı kabul etmediğini düşündü. Babasının katırın üzerine kaldıramadığı heybeyi, katıra yükledi. Parmağını ağzına koyarak kardeşinin başını okşadı.

"Artık bu yaşta kan yerine su çıkıyor kafasına" diye iç geçirdi. Yavaş yavaş bunamaya başladığından şüphelendi. Babasını sakinleştirmek için söylenecek daha fazla lafın, içinden çıkılmaz yeni bir tartışmanın kapısını aralayacağını bildiğinden konuşmaktan vazgeçti. Göç yüklenerek, yola koyuldu.

Şavak ezbetleri arasındaki çelişkilerin yaşamı ne kadar çekilmez boyutlara götürdüğünü düşününce, lanet yağırdı. Kör ihtiraslı rekabetlerine, köylü bencilliğine, kavgalarına ve kendi aralarındaki gereksiz çekişmelerine, feodal değer yargılarına, geri kalan kapalı

yaşamların oluşturduğu kültürün boğucu etkisine, binlerce yıldır ölü bir ceset gibi kendini omuzlarında taşıyan sabra şaştı. Cehaleti bir muska gibi boyunlarında taşıyan insan kafilesine baktı. Vadi boydan boya katır, eşek, at, köpek, ihtiyar, çocuk, kadın ve yetişkin erkeklerden dolmuştu.

Sol omzuna astığı bağlama sazı, sağ omzunun üstüne aldı. Gürültü, kavga, gereksiz tartışma ve rekabet hırsıyla yükledikleri göç katarının vadinin çakıllarında çıkardığı toynak uğultusuna tükürdü. İhtiyar kadın ve çocuklardan oluşan kafileyi çakılın az olduğu top-raklı yola koydu. Vadi boyunca karınca gibi art arda dizilen göç katarına bakınca derin bir of çekti. "Of"lar kuru vadinin duyarsızlığına teslim oldu. Hamileliğinden dolayı karnı burnuna varan Antika'nın sırtındaki çocuğu kucağına aldı. Çabucak çocukları yürüten Meral'i, yavaş gitmesi için uyardı.

Fazla yükü çekemediği için yorulup yere düşen ihtiyar katırı döven Xelil'e kızan Antika'nın sesiyle geri döndü.

Katırın yere düşmesini bir onur meselesi yapan küt burunlu adam, bıçak yüzüne vurulsa bir damla kan damlamayacak bir suratla büründü. Yukardan aşağıya safi öfke kesildi. Yerde yorgunluktan gözleri mayışan katırın yularını hızlıca çekti. Katırın, "emeğim buraya kadar Xelo!" diye yalvaran bakışlarına aldırmadan, küfür ederek aralıksız dövdü.

"Lov Xelo! Kanadı kırılmış güvercine el kaldırılır mı?"

İhtiyar komşusunun araya girmesiyle, hızını biraz kesti. Yüzüne biriken teri gömleğinin ucuyla sildi.

"Buna kışın o kadar arpa verdim ki, beni bu vadinin ortasında Şixo'nun qolık (kuyruksuz) katırına rezil mi etsin?"

Göç katarının önü, vadideki karları geçerek karaya vardı. Te-lo'nun göçüne baktı. Tezden Kanikasık düzüne varmıştı bile. Göçün üst kısmında değneğini omzuna atarak, ellerini arkada bağlayan Şixo'nun sırtır gibi gülümsemesine daha da sinirlendi.

"Bu katır sabah sabah huzurumun ırzına geçti" diyerek, bağırды. Yerde kıvranan siyah katırı, kafasına vurduğu sopayla hareketsiz bıraktı. Üstündeki yükü taşların üstüne devirdi. Katırı yolun kenarına

çekti. Dilini fırın küreği gibi sarkıtarak kendisine yanaşan siyah köpeğinin göbeğine, koca bir taş parçası kondurdu. Köpek havlamayla inleme arası karışık bir sesle yolun kenarına devrildi. Adımlarını daha da hızlandırdı.

“Osuruğuyla kırk kurt kaçırtmayan köpeğe köpek demem. Ne eklemek veririm, ne de eşliğime bırakırım” diye söylendi.

Göçün arka sırasında kalmasını kabullenmedi. Sekiz buçuk aylık hamile eşine yetiştii. Bir çocuğunu sırtındaki çantaya koyan kadının şalvarı aşağıya doğru sıyrılmıştı. Kaş göz yaparak karısına ters ters baktı.

Hamile kadın, “artık gölgesiyle bile kavga eder huysuz herif!” diye seslice mırıldandı. Sırtında uyuyan kızını Zeynep’e verdi. Açığa çıkan fistanını şalvarının altına koydu. Kocasının homurtuları içinde taşın üzerine oturdu. Hamile olduğu için katıra bindirilmesi gerektiği hâlde, üstelik kendisine iki çocuk daha veren kocasına karşı öfkeyle baktı. Çocuğun düşen emziğini bulmak için, çantasını kayıtsızca karıştırdı.

“Kız kalkıp yürüsene! El âlemin kadınları kadar da mı olmuyorsun?”

Kocasının uyarısı üzerine, mırıldanarak yerinden kalktı.

“El âlemin karısıyla kıyaslayacağına, çocuklardan birini alsana!”

Eşinin kendisine karşı çıkmasına kızdı. Hamile kadının kafasına ayı pençesini andıran ellerini geçirdi. Avucuna aldığı saçı çekiştirdi. Tiz bir çığlık kopardı hamile kadın. Zeynep’in araya girmesiyle, kocasının elinden kurtuldu.

“Utanmıyor musun?”

“Bırak yahu anamı!” diyerek, Zeynep’in kendisini itmesine gücendi. İhtiyar komşusu ve karısının müdahalesine kızdı:

“Karımdır; döverim de, söverim de, sizi ne ilgilendiriyor? İşinize bakın!” dedi.

Ağlayan hamile kadını bıraktı. Koşup yükünü eğen katırı düzeltti. Komşularının eleştirilerini duymazlıktan geldi.

Zeynep, kendisini bekleyen annesine döndü. Hamile kadına yardım edeceğini söyledi. Olduğu yerde oturarak, ağlayan hamile kadına müdahale etmedi. Ağlamanın kendisini rahatlatacağını düşündü.

Yayla rüzgârı, katır toynakları altında kırılan çakıl ve eriyen kar kokusunu aşağıya doğru taşıdı. Kuzeyden esen ince dağ yeli, vadiyi usluca yaladı. Suyun uçuşurundan vadiye döküldüğü yerde yaşlı, yorgun bir dağgüvercini öttü. Bir bölüm dağkeçisi şelalenin etrafında kümelenerek, göç katarını izledi. Ağzını şelaleye daldıran yavrulu bir dağkeçisi, ürkekçe etrafına baktıktan sonra, kuyruk sallamasıyla ikiz yavruları da ağızlarını şelalenin suyuna daldırdılar. Sakin ama dikkatli bir biçimde aynı işlemi tekrarladılar.

Yazmasını başından çıkararak, terleyen ensesini ve gözyaşlarını sildi. Kırlangıç sürüsü içine, dalış yapan boz bir dağşahininin isterik çığlıklar eşliğinde avını ustaca kapmasını seyretti. Yaşamını şahinin pençesi arasında kıvranan kırlangıç kuşuna benzetti. Ağlamasıyla uyanan küçük kızını sakinleştirmeye çalıştı. Uyuşan kollarını ovdu. Dizlerini beşik gibi sallayarak çocuğun susmasını sağladı. Emzik gibi külahını emen çocuğun ağzındaki ipi çekti. Dişleri sağlıklı çıksın diye, çocuğuna yazma içinde ezdirilmiş siyah kuru üzüm verdi. Altını değiştirdi. Çocuğun altına kavrulmuş toprak koydu. Yayla havasında loğ gibi şişmanlayan çocuk, vadinin soğuk havasına aldırmadan sırtüstü yatarak ayaklarıyla havayı dövdü. Ağzının etrafına toplanan kılları ve tozu sildi. Kaderine sitem etti. Barbar, cahil ve kaba bir Şavak erkeğine düşmenin eziyetini anlattı.

Zeynep, gözü yaşlı hamile kadının iç dünyasındaki fırtınaların çapını ölçmeye çalıştı. Küsmeye hakkı dahi olmayan kadınların, kocalarını erken affettiğini düşündü.

“Kadınlar verir ve bağışlarlar; ama erkekler alır ve unuturlar.”

İç çekti. Genç kadına hak verdi.

“Şavak kadınının yaşamıyla, sahipsiz bir köpeğin yaşamı arasında ne fark vardır ki?”

“Birinin tasmalı sahibi var, bir diğerrinin yok.”

Şavak kadınının evliliğini, evrenin içinde gereksiz yere cebelleşen nesnelere benzetti. Varlığında habersiz çelişkiler yığını; köpek ve sıradan bir insan yaşamı arasındaki ayrımları ve ayrılıkları hesapladı. Sıkılarak ayağa kalktı. Bağlama sazını hamile kadına verdi. Bir buçuk yaşındaki kız çocuğunu sırtladı. Hamile kadının moralini düzeltmek

için, Şixo'nun deli katırın gözlerini bağladığı zamanki halini taklit etti. Peşinden de türkü söyledi. Yorularak karın kenarındaki taşlara oturan iki küçük kardeşinin yanına vardı. Sancıları tutan hamile kadının yetişmesini bekledi. Acıkan kardeşlerine ekmek verdi.

İninden çıkan yavrulu bir ayı, bağırtı ve ısıklar üzerine kükreyerek kayalara tırmandı. Ömrünü aramakla geçiren yorgun bir insan edasıyla yokuş yukarı homurdanarak çıkan siyah ayı, arada bir geride kalan yavrularını dövdü. Silahın patlamasıyla, kaçıp yavrularıyla birlikte kaya kovuşuna girdi.

Vadi, Şavak erkeğinin kışkırtıcı, hoyrat ve kararlı sesleriyle yankılandı. Gürültü, rekabet ve karşılıklı bağırtılar içinde süren dört saatlik yolculukla, toynak sesleri, süt isteyen acıkmış bebeklerin ağlamaları, annesini kaybetmiş eşek sıpaların anırmaları, tayların kişnemesi, köpeklerin havlamasını arkalarından bırakarak tepeye varıldı.

Göç katarının ana gövdesi Kanikasık Yaylası'na döndü. Veli'nin göçü Delikli Taş'a döndü. İsteddiği yaylayı kapalı ihtiyar adam, komşusunun becerisine övgüler dizdi.

Küt burunlu adam, horoz gibi şişindi. En kötü yaylaya düşen köylüsü Şixo'ya laf attı. Değneğini iki omzu üzerine koyarak, karısının da duyacağı şekilde yüksek sesle klam söylemeye başladı. Dinlenen çobanları çağırdı.

"Kalkın lo! Osuruğu hafif olan yaratığın nasibi ayağına gelir. Dua edin ki, Xelo vardı; yoksa bu nasibinizi, burnu sümüklü Şixo'ya kaptırırdınız."

Haydar, küt burunlu adamın kendisini överken kullandığı "arkadaş" kelimesine kızarak göçe doğru indi. Komşusu Xelil'le kısa süreli bir tartışma yaşadı. İçi dışı çocuk olan Antika'yı katıra yükleyen ablasını bekledi.

Çobanların yardımıyla göçler çabuk indirildi. Gökyüzünde toplanan siyah bulutların kalınlaşmasıyla, obadaki erkekler kalkarak tek direkli branda çadırlarını açtılar.

Keçi kılından yapılan siyah çadırların yerine fabrika yapımı branda çadırların geçmesinin bereketi azalttığını iddia eden ihtiyar

adamlarla büyük kızı Zeynep arasında tartışma yaşandı. Doğum sancısı çeken hamile kadına yoğurt yedirdi. Sonra da yatak serdi. Titreyerek annelerinin yanına giren çocukların çoraplarını çıkardı. Küsülü karısını götürmeye gelen küt burunlu adamı, çadırdan dışarı çıkardı. Hamile kadının sancıları kesildikten sonra, kıvrınması da bitti. Yanına giren iki çocuğuyla uyuyunca, sürü sağımı başlamıştı.

Taze otlarla memeleri süt dolan koyunların sağımı, uzun sürdü. Kollarındaki damarları şişen kadınlar, kalkarak yerlerini genç erkeklerle bıraktılar.

Akşama doğru, gri ve soğuk gökyüzünü kaplayan siyah bulutlar, katmer katmer kalınlaşarak kuzey yakasını karanlığa gömdüler. Yaylanın üstünü, kuzeyden güneye yayılan erguvani bir karanlık kapladı. Peş peşe çakan şimşeklerin gümbürtüsüyle karanlığın koyulaşması daha da hızlandı. Göğün karnını yararcasına gürültüyle kopan gök gürültüsü, isterik, vahşi ve çılgin top atışlarını andıran sesine, yıldırımların çadırlar üzerine düşen yeşil ışığı eşlik etti. İri, şeffaf yağmur taneleri, kamçı gibi yeri vurdu. Üstünden yeni kar kalkmış topraktan, yağmurun şiddetiyle ince tozlar kalktı. Yayla yerini taze toprak kokusuyla birlikte kuzeydeki fırtınanın taşıdığı menekşe, kardelen ve peryavşan çiçeği kokusu kapladı.

Yağmurun ağırlaştırdığı çadırlara vuran fırtına, çadırların kazıklarını yerden söktü. Kadınların yalvarmayı andıran duaları arasında kazıklar daha da derin çakıldı. Çadırların fırtınadan etkilenmesini azaltmak için, keçi kılından örülen kalın yularlar simetrik bir biçimde üstten bağlandı.

Zeynep, titreyerek, ter içinde uyanan çocukları sakinleştirdi. Sancısı yeniden tutan kadına sıcak süt verdi. Başına yazma bağladı. Sırtına masaj yaptı.

Fırtına ve yağmurun etkisiyle topaç etrafında dönen sürü, Delikli Taş'ın kurt ağzını andıran iki yanı açık mağarasına sığındı. Çobanlar, karanlığın çökmesiyle, sürüyü sıcak bir yerde sabahlamanın tartışmasına girdi. Endişeler içinde birbirleriyle tartıştılar. Kimi, sürüyü çarşırı bol olan Xaşbingan'a götürmenin en uygun seçim olduğunu savundu, kimisi de Geli Geran'a (Gezen Vadi) götürmenin daha iyi

olacağını savundu. Baş çobanların çoğunlukta olduğu öneri kabul edildi. Sürüler Xaşbingan'a doğru sürülmeye başlandı.

Kafalarını çadırın ağzından çıkaran sürü sahipleri, sürüye gitmeyen tembel köpeklerini korkutmak için, davudi sesleriyle peş peşe bağırdılar. Çadırların içine giren suyun ıslattığı zemin üzerine taş konularak, yataklar serildi. Önce, korkudan ve soğuktan titreyen çocuklar, serin yataklara konuldu. Peşinden diğer oba halkı yatağa girdi. Çadırların içini, ısınmış insan nefesi, çiğ süt kokan çocuk geğirtileri ve erkeklerin nikotinli dış gıcirtıları kapladı.

*Işık üzerine vurunca kaybolmaya mahkûm olan,
ama karanlıkla birlikte çoğalan gölgeyim*

Firari genç, sabah uyandığında güneş epey yükselmişti. Duş için su ısıttı. Bedenini dinç ve kaslarını güçlü tutmak için her zaman yaptığı sabah sporunu yaptı. Spordan sonra banyoda uzun kaldı. Bal gibi tatlı bitki çayıyla yalnız başına kahvaltı yaptı. Daha önce yazdığı ve yarım bıraktığı yazıya devam etti.

Firari genç, örgüt kadroları başta olmak üzere sempatizan kitle ve halk tarafından efsaneleşecek kadar sevilmesine rağmen, Merkez Komitesi'ndeki (MK) bir kısım yöneticiyle anlaşamıyordu.

Örgüt yöneticiliğini laçkalık, liberalizm, halk savaşını ve gerilla mücadelesini geliştirmemek ve sağ oportünizme kaymakla suçluyordu. Son yazdığı eleştirel rapor üzerine, MK, raporunu örgütten gizleyerek, konumunu düşürmüş ve "Sağ oportünist örgütlenme yapıyor!" gerekçesiyle, örgüt içinde teşhir etmeye yönelmişti. Buna rağmen kendisine sahip çıkan örgüt ve örgüt kadrolarına karşı, MK'yı eleştirmeye devam ediyordu.

Firari genç, MK'nın parti içi demokrasiyi zedelediğini, ciddiyetsiz davrandığını, örgüt içindeki devrimci muhalefete karşı devrimci

siyasete ve ahlaki ölçülere sığmayan kaba burjuva yöntemlere başvurarak, örgütün gelişimini engellediği düşüncesindeydi.

Yazdığı yazının sonunda eleştiri ve önerilerini sıraladı. Kendisine yönelik geliştirilen haksız teşhir kampanyasının özeleştirisini istedi.

Yazıyı bitirdikten sonra üniversite yıllarında kendisine büyük bir aşkla bağlandığı Rum asıllı Gülnidar'ı düşündü. Bir daha İstanbul'a döndüğü takdirde Amerika'ya giden kızın ailesinden adresini alıp mektup yazmayı düşündü. İstanbul'da olan ailesini merak etti. Polis takibinde olan eve gidemeyeceğini bildiği için, kardeşleriyle görüşme çarelerini gözden geçirdi. İsveç'e giden annesinin geri dönüp dönmediğini merak etti. Annesinin leziz ıspanak yemeği ve yumurta çoreğinin özlemi burnunda tuttu.

Kapı çalınınca günün akşama döndüğünü fark etti. Kapıya yanaştı.

"Kimsiniz?" dedi.

"Işık üzerine vurunca kaybolmaya mahkûm olan, ama karanlıkla birlikte çoğalan gölgeyim!"

Ev sahibinin, yüzünde yaşamı reddeden bir solgunluk vardı. Gülmseyerek içeri girdi. Elindeki poşetlerden birini konuğuna verdi. Çember sakalını ovdu. Evin içine göz gezdirdi. Konuğuna dönerek yemek yiyip yemediğini sordu. Konuğunun verdiği cevap üzerine güldü. Kendisine kuzu pırzola hazırlayacağını, aç olmasına sevindiğini belirtti.

"Selçuklulardan beri bu halk istemesini, üsttekiler de vermesini bilmemişlerdir!" dedi. Elindekilerini yere indirdi. Terini siyah cübbesiyle sildi. Başından geçen olaylardan birini anlattı. Halkın öküz olduğunu, yöneticilerin boyunduruk olduğunu, toprağın ise boğuşma arenası olduğunu söyledi.

Sağ-sol çatışmasının devletin oyunu olduğunu, bu oyuna devrimci örgütlerin sürüklendiğini, devletin bu çatışmayla egemenliğini daha da sağlamlaştıracağını iddia etti. Cuntanın ayak seslerinin geldiğini vurguladı.

Celladına tapan, hayranlık duyan ve âşık olan bir halka dayanarak, devrimci serüvene atılmanın felaketleri çoğaltacağını ileri sürdü.

Firari genç ev sahibinin hayli sinirlendiğini görünce bir şey demedi. Sadece, “halklar erdemlidir” diye yanıt verdi. Halkları zehirleyen ve birbirine düşman eden gerici ideolojiler ve burjuva politikalar olduğunu söyledi.

Ev sahibi, yolu cesetlerle dolu olan tarihi iyi kavrayamadığını ileri sürdü. Geçmiş feci anılarla dolu olduğu için belleğinin diri olduğunu söyledi.

“Başkalarının hatırlayamadığı, mağdur olanın hiçbir zaman unutmamıştır!” dedi.

Kendisine cevap vermeyen gençle birlikte gizli eve indiler. Yeni getirdiği taze kuzu etini geniş bir kaba koydu. Bol miktarda baharat, tuz, taze soğan ve sarımsak kattı. Ovduğu eti kırmızı şarapla terbiye etti. Az miktarda tereyağı kattı. İlçeden getirdiği günlük gazetelere gömülen gence baktı. Gazetelerin üzerine eğilen gencin zeki, bir o kadar cesur ama aşırı derecede kendisine güvenmesi sonucu, ölümü kendisine yakınlaştırdığını düşündü. Fakat iki omuz arasında taşıdığı kellede ölümü gülerek göğüslediği için gerçek anlamında ruhunun özgür olduğunu düşündü. Kendisinin ise uçmayı unutmuş bir kafes kuşu gibi lağvedilmiş bir kişiliğe sahip olduğunu düşündü. Firari genci hem kıskandı, hem acıdı hem de hayranlık duydu.

Etin terbiyesini bitirdikten sonra ayrı bir tabağa dizdi. Yardım için yanan gence, gür bir ateş yakmasını söyledi.

“Hristiyan Ortodokslara baskı, Selim zamanında başlar. Kanunî'yle doruğa çıkar. 1843'teki Gülhane Hattı-ı Hümayunu dinî özgürlük tanıır ama sinsi bir tuzakmış. Özgürlük aldatmacasıyla coşkuya kapılan Rumlar ve Ermeniler Ruhülkudüs Bayramı arifesinde asıldılar!”

Rengini değiştirmeyen pırzola biraz daha şarap ekledi.

“1910 yılında yapılan nüfus sayımında 3,2 milyon Kürt, 2 milyon Rum ve 1,5 milyon Ermeni vardı.

Jön Türkler, 1912'de Filistin-Alman Bankası'nın bastırdığı broşürleri dağıtarak işe başladılar. Müslüman olmayanlar ordudan atıldı. Ermenilerin elinden silahlar alındı. Urfa'nın Tepecik bölgesinden Halep'e yapılacak yolda inşaat taburlarında zorla çalıştırıldılar!”

Ateşe fazla odun atan gencin elindeki odunları aldı. Piszola için yeterli olduğunu söyledi.

“1914 yılında oluşturulan ve ölüm taburları denilen Amele Taburları, Hristiyan nüfusunu azaltacak bir başka ölüm tuzağıydı.

1915 yılında Dahiliye Nazırı (İçişler Bakanı) Talat Paşa, bir kararname yayınladı. Bu kararnameyle Ermenilerin Türkiye toprakları içinde yaşama ve çalışma hakları ellerinden alınır. Bu alandaki tüm sorumlulukları üzerine alan hükümet, beşikteki bebeklerin dahi dışta tutulmaması emrini vermişti.

1916 Martı'nda da Rus cephesi üzerinde bulunan Hristiyanların 50 km kadar geriye sürülmesiyle başlayan göç, bir felakete ve beyaz ölüme dönüşür.

İttihat ve Terakkicilerle Almanların ortaklaşa yaptığı bu katliamda, Ermenilerin Rusların elinden kurtardığı Enver Paşa, o dönemde soykırımı ve sürgünü engellemeye çalışan Batılı misyonerlere, ‘tehcirin varış yeri yoktur’ demiş. ‘Sonbaharda bütün insanlara dürüstlükle yanıt vereceğim. Artık Ermeni sorunu diye bir sorun yoktur!’ diye yanıt vermiş! Gerçekten de verdiği söze sadık kaldı. O dönemde sadece Anadolu’da 14 milyon Müslümana karşılık 4,5 milyon Hristiyan vardı. Günümüzde ise sadece %0,1 civarındadır. Pekiyi bu insanlar nereye gitti? Buharlaştılar mı?”

Alevin yüzüne vurmasıyla çocuksu bir görünüm alan gence baktı. Etleri ocağın üzerine dizdi.

“4305 Sayılı Varlık Vergisi Kanunu, 12 Kasım 1945 yılında TBMM’de yasallaştı. CHP’nin grup toplantısındaki ‘gizli oturum’da ele alındı. Ama oturumun zabıtları gizli tutuldu. Bu İttihatçıların öldürürken dahi iz ve belge bırakmama taktiğidir. On altı aylık bir süre zarfını kapsayan kanunda amaç, o dönemde İstanbul’da %22 civarında bulunan azınlık uluslara ait demografik dengeyi bozmak, Türkleştirmek, ekonomik olarak zayıflatmak ve Türk burjuvazisine güç katmak içindi. Dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu, ‘Bu memleket tarafından gösterilen misafirperverlikten faydalanarak zengin oldukları hâlde, ona karşı bu nazik anda vazifelerini yapmaktan kaçınacak kimseler hakkında bu kanun, bütün şiddetiyle tatbik edilecektir!’

demmişti. Parasını ödemeyen 8 ila 10 bin arası kişi zorunlu çalışma kamplarına gönderildi. Çalışma alanları Deveboynu Geçidi, Van ve civarı, Erzurum Zigana Dağı, Bitlis, Elazığ, Diyarbakır, Siirt ve Palu'dur. Dersim'de bulunmasına rağmen daha sonra nedeni bilinmeyen şekilde çıkartılmıştır.

Kanunun kapsamı Hristiyanlıktan Müslümanlığa geçen dönemleri bile kapsıyordu. Konulan vergi miktarı o kadar yüksekti ki, insanlar tüm mallarını satmalarına rağmen borçlarını ödeyemiyorlardı. Oysa dönemin *Cumhuriyet* gazetesi şöyle yazıyordu:

'Halbuki yapılacak şey çok basittir. Borçlarının hepsini değilse bir kısmını ödemek. Fakat para hırsı gözlerini öyle bürünmüş ki, varlıkların vergisini değil, zerresine bile yanaşmadılar!'

Aşkale kampındaki insanlar, İran-Trabzon transit yolunda kar temizlemiş, bir ay sonra ise Erzurum-Sivas yolunda toprak kazıp, taş kırmışlardı. Yirmi beşi burada ölmüştü! Dış basın, 'hayvan yine iplerini çözüyor' diye başlık atmıştı. Dışarıdaki kamuoyunun baskısı olmasaydı, hepsi de telef olurdu!"

İtiraz etmeden kendisini dinleyen gence dönerek, tahtadan yaptığı ecza dolabında bulunan aspirinlerden birini istedi. Verilen aspirini su kullanmadan yuttu. Pişen etleri bakır tasa koydu. Geri kalan etleri de dizdi. Ağırlaşan başını ovdu.

"6-7 Eylül olaylarını bildiğin için anlatmayacağım. Ha keza, 1964'te Rum mallarına el konulmasını da biliyorsun. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 8 Mayıs 1974'de aldığı gizli bir kararla gayrimüslimlerin gayrimenkullerine el koydu. Belki de bilmediğim gizli yasalar da var. Ama soykırım ve milli zulüm kesintisiz bir şekilde aralıksız olarak sürüp gidiyor.

Hatta, Kayseri'nin Ermenilerinden olan Mimar Koca Sinan'ı mezarında bile rahat bırakmadılar. Seneler sonra kafatasını mezarından çıkartıp ölçümünü yaptılar. Kafatası Türk kafatası ölçülerine uymayınca gerçek kimliği öğrenilmesin diye kafatasını sakladılar. Mimar Sinan şimdi mezarında o büyük eserleri yaratan kafasından yoksun olarak yatıyor!"

Firari genç suskunluğunu bozdu.

“Ülke, ırkçılığın kurşununa dizilmiş insanlık mezarı hâline getirilmiştir!” diye yanıt verdi.

Papaz, firari gencin dediğine bir şey söylemedi. Konuşmasına ara verdi. Közün üzerine çay suyu koydu. Bahçesinden topladığı taze soğanları yıkadı. Kızartmayı yapan gence dönerek, etleri fazla yakmamasını söyledi. Şarabın yanında sofraya su da dahil etti.

Kedi miyavlaması duyunca hızla üst kata çıktı. Bir haftadır kayıp olan kedisini kucaklayarak içeri aldı. Zayıflayan kediyi öptü, sevgiyle okşadı. Pişen etin kokusuyla evin etrafında biriken kedilere ekmek verdi. Kedilere saldıran Kangal köpeği taşlayarak uzaklaştırdı.

Etrafı kontrol etti. Güneyden ismini hatırlamadığı bir rüzgâr esiyordu. Toprağı çocuğunu kucaklayan bir ana gibi saran uysal karanlık, sulara da inmek üzereydi. Gece serin, nağmeli ve yumuşaktı. Havaalar ısınmaya başlamış, bahar kapının eşğine dayanmıştı.

Alt kata indiğinde yemek hazırdı. Kucağında okşadığı kedisini konuğuna tanıttı. Uzun, sivri ve taze biberlerin gövdesine delik açarak kaya tuzu koydu. Yeşil biberleri ızgaranın üzerine yerleştirdi.

Firari genç, “Erzurum 9. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir’in *Çocuk Davamız* adlı kitabını geçen ay okudum” dedi.

Sofraya çatal, kaşık, tuz, baharat ve ekmek koydu.

“Dar-ül Eytam adında bir yetimhane kurmuş. 6 bin tane soykırım ve sürgün yetimini toplamış. Ezici çoğunluğu Ermeni çocuklarından oluşmasına rağmen Süryani, Keldani, Ezidi ve Rum çocukları da varmış. Ordunun hizmetinde ‘Sanayi Taburları’ kurar, daha sonra bir kısmını orduya alır. Diğer kısmını yeteneklerine göre ordunun hizmetine alır.1918 Mondros Mütarekesine göre ordusuna dağıtmaz. Daha sonra Batı Ermenistan, Erzincan ve Gürcistan’a kadar bir alanı işgal eder. 1920’de Sarıkamışı’ı alır. Buradaki zaferi çocuklara borçlu olduğunu söyler. Bu başarısını daha sonra Ankara Hükümeti tarafından ödüllendirilir!”

Aç olan kedisine et veren ev sahibine baktı. Pişen biberleri ızgaranın üzerinden alarak sofraya dahil etti.

“Bir çocuk dünyasını düşün. Annesinin, kız kardeşinin ırzına geçen, babasını öldüren bir cellatın potinlerini boyamak, elbiselerini

dikmek, onun emrinde ve hatta onunla birlikte halkının üzerine yürüyerek savaşmak! Dehşet bir duygu!”

Ev sahibi, konuşuna doğru haşın, kınayıcı bir bakışla baktı. İlgisi olmamasına rağmen verdiği örnekle kendisinden bahsedildiğini düşündü.

“Kendi ulusal kültürüne ve değerlerine yabancı olarak yetiştirilen bu çocukların maruz kaldığı cinsel, dinî, insani ve ahlaki istismarları düşünmek! Felaket bir dram! İşte ‘soykırım ganimetleri’ olarak, tıpkı mal mülkleri gibi el konulması dinî vecibelerle helal kabul edilen ürkütücü bir yağma. Yeni bir köle biçimi olarak zorla evlenilen, cellatlarına odacı ve hizmetkar olan kız çocukların durumu ise bir etnik tecavüzdür! Soysuzlaştırılan kişilik, çürümüş duygular, küflenmiş, tükenmiş ve küskün ruhlar, öldürülen ulusal ve dinî kimlik...”

Ev sahibinin gözlerinde, yüreğinin gizli bölmelerine sakladığı eski hayatı canlandı. Milyonlarca parçaya ayrılmış hayat, kaybolan geçmiş, dağılmış kişilik, yaralı ruh, gizliliğe sığınılan inkâr, hepsini bir anda hatırladı.

Var gücüyle,

“Yeter!” diye bağırdı.

Bağırtıyla birlikte et yiyen kedi kaçarak, masanın altına saklandı. Ortama suskunluk çöktü.

Konuşmasını tamamlayamadan susturulan firari genç, ev sahibinin kendisini ürkütecek boyutta bağırmasına gücendi ama anlayışla karşıladı. Sustu. Fazla konuşmadığı için ev sahibi tarafından eleştirilirdi ama şimdi ise konuştuğu için kızmıştı.

Kediye verdiği bir dilim taze eti avucunun içinde ovdu. Susan gencin önünde dikildi. Biraz önceki bağırın sesinden eser yokmuş gibi, “yavrum” dedi.

“Sana geçmişle ilgili uyuyan anıları canlandırma demedim mi?”

Firari genç konuştuğu için pişman oldu. Söylenene cevap vermedi. İştahı kaçtı. Sanki tüm insanlık dışı soykırımları, etnik tecavüzleri, sürgünleri ve soykırım ganimeti olarak el konulan malları, kadınları, kızları ve çocukların yaşadığı trajediden kendisi sorumluymuş

gibi içi daraldı. Elindeki kaşığı sofranın üzerine koydu. Yerinden ağır bir biçimde kalkarak üst kata yöneldi.

Ev sahibi, kendisini uzun uğraşlar sonucu yemek masasına oturttu. Gönülsüz ve iştahsız bir tarzda yemek yedi. Karnını doyurmadan sofradan kalktı. Verilen şarabı içmeyeceğini söyleyerek, kendisine çay hazırladı.

Papaz da yemeğini tamamlamadan sofradan kalktı. Kimse sofraya dokunmadı. Sofra, sahipsiz bir cenaze gibi evin ortasında kaldı.

Yaptığı kaba ve anlamsız davranıştan dolayı utandı, sıkıldı ve pişman oldu. Gencin gönlünü almak için konuşacak bir şeyler aradı. Çayı demleyen konuğun omzuna elini koydu. Kendisine bakan gence bakarak sağa sola kafa salladı. Gülümseyen gencin tutumu üzerine rahatladı, gevşedi. İçtiği şarabın etkisiyle hoş oldu.

Çayını yudumlayarak kendisini dinleyen gence baktı. Kırılğan ve mahcup ses tonunu terk etti. Sözü tekrar güncel gelişmelere kaydırıldı. Firari genç, sohbet eden yaşlı papazı, gülümseyerek dinledi. Gece ilerledikçe, sohbetleri de derinleşti. Ev sahibi, firari gencin gitmemesi için epey dil döktü. Ortam sakinleşene kadar yanında kalmasını, isterse bir evladı gibi evlendireceğini söyledi.

Firari genç ise, getirilen öneriyi, teşekkür ederek reddetti. Ev sahibinin tekrar kendisine kızmasını göze alarak, uzun bir dönem söylediği önerisini tekrarladı. Ağın'ı terk etmesini, İstanbul'a ya da yurtdışına gitmesini söyledi.

İki şişe şarabı bitirdikten sonra üçüncüsüne yönelen yaşlı, zeki, bilginin altında zar zor yürüyen yaşlı papaz, her zamankinin aksine kızmadı. Öneriyi itiraz etmeden dinledi.

"Yavrum" diyerek, öne doğru eğildi. Dizlerine sarılarak miyavlayan kedisini okşadı.

"On yıllardır, yapay bir insan oluşturmak için gece gündüz acı çekerek mücadele ettim. Ama bu yaştan sonra kendi gerçeğimle yüzleşecek ne gücüm, ne cesaretim ne de sabrım var. Ben başkalarının bana sınırlarını zorla çizdirdiği bu sahte hayat içinde mutluyum. Rica ediyorum, dokunma bana!"

Firari genç, sabah erkenden Dersim'e yolculuk yapacağı için, çantasını topladı. Sönmek üzere olan şömineye odun attı. Yere kuru ve düzgün bir çarşaf serdi. Takım elbiselerini çantadan çıkararak üstüne serdi. Közle çalışan ütüye meşe közü doldurdu. Hem elbiselerini ütiledi hem de itiraz etmeden sohbeti dinledi.

Konuğunun gitmesine gönlü razı olmayan yaşlı, isteksiz bir tarzda yerinden kalktı. Üst kata çıktı. Sakladığı yeni elbiseleri aşağıya indirdi. Elbiselerin içinde bulunan pantolonun cebine nakit para koydu. Gizli Hristiyanlık ibadeti yaptığı yere yanaştı. Büyük bir ustalıklı oyduğu mermerin üstünde kıl gibi asılı olan kırmızı ipi sağa sola çevirerek gizli bölmenin kapısını açtı.

Gizli bölmede katran ağacından yapılmış kutulara doldurduğu mücevherleri, değişik tarihlerde yapılan Bizans ve Osmanlı altınlarını gencin önüne koydu. İtiraz etmeden altın dolu kutuları seyreden gence, hepsini almasını söyledi. Almayan gence kızdı. İsrar etti:

"Al bunları, işinize yarar. Mücadeleyi başarıya götürmeniz için akıllı adam kadar, zenginlik de lazım" diyerek, sesini yükseltti.

"Bu zenginlik başımıza kırım getirdi. Alın terimiz günahımız oldu!"

Firari genç, "bunlar senin ailenin malları. En önemlisi de geçmişinle aradaki tek hatıra ve bağ!" diyerek, yerinden kalktı.

Ütülediği elbiselerini katladı. Yazdığı yazıları çantanın gizli bölmesine koydu. Mücevherleri almadı. Verilen elbiseler içinden bir pantolon, iki gömlek ve bir kazak aldı.

Firari gencin almadığı mücevherlere baktı. Babası ve iki amcasına ait altınları, yirmi üç yaşına geldiği zaman, Harput'un Çemişgezek'e bakan yüksek tepesinin yamacında bulunan pınarın altından çıkarmıştı. Ama çıkardığı zenginliklerin tek bir kuruşuna bile dokunmamıştı.

Kalın bir sigara sardı. Birini konuğuna verdi. Ayaklarına yaslanarak uyuyan kedinin çamurlu ayaklarına baktı. Kedinin bile yalnızlıktan, tekdüzelikten sıkıldığını düşündü. Bir hafta boyunca nereye gittiğini merak etti. Kendisiyle birlikte Dersim'e gitme önerisinde bulunan gence baktı.

"Yedi yıl önce Çemişgezek'in dağ köylerinde bulunan Alevi köylerine gittim. Gittiğime bin pişman oldum!"

"Neden?"

"Çünkü" deyip derin bir iç çekti.

"Yoksulluk içinde boğulmalarına rağmen, yaşlı kadınların hepsi güzel, biçimli ve iri gözlüler. En önemlisi de yüzü hayalimde daha ölmemiş ablam Ahçik'e benziyorlar. Bir Ahçik aramaya çıkarken, tonlarca Ahçik'in tonlarca soru soran gözleriyle karşılaştım!"

Firari genç "anlıyorum," türünde kafa salladı. Daha fazla konuşmadı. Bir çay doldurdu. Uykusu kaçmasın diye fazla demli yapmadı. Kendi kendisiyle konuşan yaşlı ev sahibinin çektiği acılara rağmen kendisini yaşama bağlayan sabrına şaştı.

"Zalimlik hayladı geldi, bulanık sular altındaki mil olduk. Sağ kalanlarımız dağlara yaslandı. Gaflet, hıncımızı biletti. Ve sonra hınç, acı bir yenilgiye dönen inkâra sığındı!"

Gece ilerledi. Demliğin altında çay, şişelerin altında da şarap kalmadı. Şöminenin közü küllendi. İtirazsız kendisini dinleyen firari gencin başı omzuna düştü. Uyuyan konuğuna küçük bir çocuk muamelesi yaptı. Kolundan tutarak yatağa götürdü. Yatağa uzanan gencin üzerine yorganı çekti. Başucunda oturdu. Boğulan, titreyen ve kıvranan bir ses tonuyla ninni söyledi. Güvercin adımlarla gezindi.

Uyuyan gencin babası, annesi, hatırlayamadığı kardeşleri, olmayan çocuğu oldu. Gizlice saçlarını okşadı.

"Ahçik Türküsü"nü söyledi. Gözlerini aralayarak kendisine bakan gence karşı, gözyaşlarını sansürledi.

Kalkan gencin yatmasını söyledi. Yutkunan genç, uyuyamadı. Yutkunararak, yaşlı adamın ellerini kavradı.

"Kimsesizlik, beni azgın bir balina gibi yutuyor, yavrum!" diyerek, hıçkırdı. "Hele yalnızlık ise, sonu olmayan dipsiz ve kör bir kuyudur!"

İstırabı derin gece, nar gibi kızaran şafakla boğuşmaya başladı.

Güneş, isteksiz bir biçimde dağlara ayak sürerek yatağına devrildi. Göğün batı yakası kan kızılına boyandı. Doğu yakası yağmur, tipi ve şimşekle karışık kararsız bir iklime girdi. Meme uçlarını andıran kuzeydeki uçurumlar, Napoleon büstü gibi görkemli ve mağrurdular. Yalnızlığına teslim olmuş ürkütücü Anıtkabir sessizliğine bürünmüştü. Hiçbir sırrı ele vermeyecek mezar kadar sessizlerdi. Hileye, meraka ve oyuna izin vermeyecek kadar kararlıydılar. Göğün gözbebeklerine iğne ucu gibi batmışlardı. Karanlığa gömülmeye hazırlanan gökdelenler gibi daha da büyümeye başladılar. Memelerini gecenin ağzına koymaya hazırlanan uçurumların semalarında, sadece ufak toz parçacıkları gibi görünen dışı kartallar, arada bir çığlık atarak dolanıyorlardı.

Arapkirli Zal, dağ silsilelerini süzdü. Derin bir of çekti. Çantasını yere bırakıp oturdu. Sırtüstü yere uzandı. Yorgunluktan ayaklarına toplanan karasuları dağıtmak için bacaklarını önüne uzattı. Şişliğini gidermek için ayaklarını soğuk suya daldırdı. Önce yıkadı, sonra da masaj yaptı, rahatladı. Destil Vadisi'ni baştan başa süzdü. Doğuda kararan bulutlara baktı.

Hayatında ikinci kez dağlarda yaşamaya karar vermişti. Birincisi gibi kararsız olmasa da yine de kararsızlığı devam ediyordu. Birinci sefer, hayalinde canlandırdığı gibi bulamadığı ortamın yarattığı hayal kırıklığı, kalma süresini on beş günlük kısa bir süreyle sınırlı tutmuştu. Bölgeyi ağlayarak bırakmıştı. Kendisini yağmurlu bir gecede evine gönderen arkadaşlarıyla bir gece vakti vedalaşmıştı. Çemişgezek'te başlayıp bıraktığı mücadeleyi, yedi yıl sonra parçalanmış iki gövdenin örgütsel birlik kararı almalarıyla yeniden başlamıştı.

Arapkirli genç, güçlü bir kişiliğe, sağlam karaktere ve çelik gibi sinirlere sahipti. Ama yaşamın ona oynadığı hileler, onu yeni bir yaşamın kapısını aralarken tedirgin ve kararsız kılıyordu. Çoğu zaman

iradesine nüfus eden bu kararsızlık, kendisini ciddi anlamda rahatsız ediyordu.

Yaşı daha genç olmasına rağmen erken olgunlaşmıştı. Geniş vücudu diri kalmasına rağmen, şakaklarına düşen ak, sakalını da sarmıştı. Gözlerindeki mavilik, üstüne kapanan uzun, gür ve kıvrık kirpiklerle, çocuksu bir havaya bürünüyordu. Peş peşe sigara içti. Kendisine hediye verilen Fransız şarabını açtı. İki bardağa doldurduğu şarabı, suyun kenarındaki yassı taşın üzerine indirdi.

“Devrimin ilk gününde Munzur da şampanya patlatmaya yeminliydim. Ama bu hediye birçok nedenle birleşince yeminimi bozdu!” dedi.

Bir bardaktan fazla şarap içemeyen arkadaşına çikolata ikram etti. Bir haftaya kalmadan tekrar geri dönüp doktor olan nişanlısını da getireceğini söyledi. Üzerine çöken kasvetli hava, içkinin etkisiyle dağıldı. Tekrar eski neşeli hâli egemen oldu. Sırtında oluk oluk akan terden kuruyan tuz, gömleğine beyaz bir yama gibi yapışmıştı. Gömleğini çıkararak ovdu. Epey sohbet etti. Yolculuğundaki ilginçlikleri anlattı. Sonra İliç'teki Noran Amca'nın Şavaklılar'a ilişkin anlattıklarına geldi.

“Şavaklının biri Erzincan'a giderken, vitrinin birinde radyoyu görmüş, adama, 'bu ne işe yarıyor?' diye sormuş. Dükkân sahibi, 'dünyanın her yerindeki havadisleri ânında bildiriyor insana' diye cevap vermiş. Sevinen Şavaklı da radyoyu alıp evine götürmüş. O gece sevinerek sürüye gitmiş. Sürüsünü otarmış. Gece yarısına doğru da sürüyü yatağa vermiş. Radyosu var diye, koyunun boynuna güvenlik amacıyla takılan bızbent ipini bağlamamış. Gecenin ilerleyen saatinde uyanıyor ki, sürü mürü yok. Ortalık in cin top oynuyor. Kendisine haber verir diye açık bıraktığı radyoda da türkü çalınıyormuş. Önemli bir şey yok diye kendisini hareketli ve neşeli çalan türkünün havasına bırakmış. Türküler bittikten sonra sürüyü aramaya koyulmuş. Bir dere yatağında koyun leşleriyle karşılaşmış. Kurtlar tarafından yağmalanan sürüyü toplamaya başlamış. Sabaha kadar ancak sürüyü bir araya getirebilmiş. Yağmalanan sürüyü saymış. Onlarca koyunu ölü ya da yaralanmış.

Türkü çalan radyoyu karşısına alarak, yaralı koçun başının üstüne koymuş. ‘Lo’ demiş, ‘Dünyanın diğer köşesinde o kadar havadis oluyor söylüyorsun, buna bir diyeceğim yok. Pekiyi, dünyanın diğer ucunda ağlamasını dahi bilmeyen bir kadının sızlamasını veriyorsun da, niye hemen yanı başında sürüye dalan kurtların gelişini haber vermiyorsun? Gavat!’ demiş. Kendisine cevap vermeyen radyoyu taşlara vurarak parçalamış.”

Kahkahayı bastırdı. Çantasındaki kasaturayı çıkardı. Gazete parçasına sardığı kaşar peynirini dilimledi. Bir parça ağzına attı. Elindeki kasaturayı arkadaşına doğru salladı.

“Yine bir gün bir yayladan diğerine göçmüşler. Hamile bir kadını doğum sancısı tutmuş. Katırın üzerinde doğum sancılılarıyla kıvranan kadını, obanın bilgin sayılan ihtiyarı Ebubekir’e, ne yapalım, diye sormuşlar. O da, ‘lo, yazık ki Şavaklısınız!’ diye kızmış. ‘Nedir bir kadının elinde kalmışsınız? Altı üstü bir deliğin kapanması değil mi? Deliğine bir çaput tıkayın, yurt yerlerine kadar sabretsin!’ demiş.”

İçkisinden bir yudum daha aldı. Gülmeye devam etti. Anlatılanların gerçek olup olmadığını sordu. Olayın gerçek olduğunu ve yakın bir tarihte Şavaklıların bir köyü olan Baravlılar’da geçtiğini öğrenince, daha da fazla güldü.

“Gerçekten siz Şavaklılar bu kadar zeki misiniz?”

Genç arkadaşı, kafasını yana bükte. Arkadaşının gülüşüne katıldı.

“Pekiyi sen dua öğrendin mi?”

Zal, arkadaşına yıllar önce gerçekleşen hikâyeyi hatırlattı.

Genç adam, duaları öğrenemeden okulu geçtiğini fakat Türkçe dilini öğrenmek için çok zorluk çektiğini anlattı.

“Ortaokul üçü Pertek’teki ablamın yanında okudum” dedi. Zal’ın dilimlediği kaşar peynirini ağzına attı. Üstüne bir şişe dolusu su içti.

“Okulun müdürü Turan isminde faşist ve ırkçı biriydi. Türkçe derslerine o giriyordu. Sınıfın en başarılı öğrencisiydim diye, beni sınıf başkanı yapmıştı. Bir gün bana bir şey sordu. Soruyu anlamamıştım ve ‘ne zaman?’ demem gerekiyordu, diyemedim. Cevap bekleyen Turan öğretmene, ‘çağt (ne zaman)’ yanıtını verdim. Türkçe

öğretmeni yeni bir kıtayı keşfediyormuş gibi uzun uzun yüzümü süzdü. Sonra beni tahtaya kaldırdı. Beni tepeden turnağa süzdü. Aynı soruyu yine sordu ve ben yine aynı cevabı verdim. Elini çene-sine koydu, ‘oğlum söylediğin yer nerenin başkenti oluyor?’ dedi.”

Zal, sırtüstü uzanarak kahkaha attı. Karnını tuttu. Gözlerinden akan yaşları sildi. Derede akan soğuk suyu yüzüne serptti.

“Tabii sınıfın tümü bana güldü. Utancımдан yerin altına girdim.” dedi. Elini salladı.

“Anlayacağın Türkçeyi öğrenene kadar her şey başımdan geçti. Altmış öğrencinin önünde altıma bile işediğim oldu.”

Zal, sohbetle beraber, şarap dolu şişeyi bitirdi. Okul anılarını anlattı. Uzun bir dönem Ermeni olduklarını nasıl gizlemeye çalıştıklarını ve başından geçen birkaç tane komik olayı anlattı.

“Her şeyi anladım da işeme işi nasıl oldu?”

Kaşar peynirinin sararan kısmını bıçakla kesti. Kasaturanın başına geçirdiği küçük bir dilimi ağzına attı.

“İlkokula yeni başlamıştım. Okula başladığımızda kimse Türkçe bilmiyordu. Köyde sadece bir öğretmen vardı. O da azılı bir faşistti. Birkaç sınıf bir arada okutuluyordu. Koça kızlar ve erkekler vardı. Sorulan sorulara kimse cevap vermemeyi tercih ediyordu. Tahtaya kalkmayı da kimse istemiyordu. Öğretmen her soru sorduğunda kalem ya da başka bir şeyi sıranın altına atar, onu arar gibi yapardım. Bir gün soru sordu. Benden bir sınıf önde olan ablam Zeynep’in kenarında oturuyordum. Öğretmen bize doğru geldi. Atatürk’le ilgili bir soru sordu. Bilmem durumunda cezaya son vereceğini söyledi. Sorunun bir kısmını biliyordum fakat kendimi Türkçe olarak ifade edemeyince Kürtçe cevap verdim. Verilen ceza dayağa dönüştü. Tek ayak üzerinde bekletilme süresi, ders sonuna kadar uzadı. Çok sıkışmıştım. Utandığım için bir şey söyleyemedim. Bu arada çocuklar da bana gülüyordu. Islandığını hissettim. Heyecandan ve utancımдан altıma işediğimi bile fark edememiştim. Önümdeki betona baktım ki, sudan göl olmuş.”

Cemal, çok güldüğü için yeni dolgu yaptırdığı dişi sızlamaya başladı. Çürüyen dişini çektirmek istemişti. Ama Zal’ın kız kardeşi olan

Diş hekimi ~~Peki~~, yarısından fazlası çürüyen diş çekmemiş, dolgu yapmıştı. Fakat aceleyle yapılan dolgu, damaklarını şişirmişti. Ağrıyan yanağından tutarak ayağa kalktı. Dişin havayla temasını kesmek için, gülmesine son verdi ama arkadaşı susmuyordu. Durmadan gü-lüyordu. Şarabın etkisiyle keyfine diyecek yoktu.

Cemal, Erzincanlıların obalarındaki köpeklerin havlamalarına si-nen tereddüdü sezer gibi oldu; gece düşlerine giren garip rüyayı ha-tırladı. Esen ince yel, düşüncelerin ve yorgunluğun etkisinde kalan bedenini uyandırdı. Düşüncelerinden sıyrıldı. Aşağı Qele'nin züm-rüt yeşili tepelerine baktı. Ortalık sakindi. Tan köyünden Saxame-rek Yaylası'na kadar olan patika yoldan aşağıya giden iki atlıya baktı. Göğüs derinliklerinde doğmaya başlayan tek tük yıldızlar eşlik etti.

Zal, "Aziz Nesin, 'çekinmek, insanı on kat tedbirli kılar' diyor" dedi. "İssız bucaksız bir vadinin içinde kahkaha atıyoruz. Güvende miyiz?"

Akşamdan doğu yakasını kaplayan zift gibi siyah bulutlar, tüm göğü baştan başa kaplayarak, yıldızlarla toprak arasındaki iletişimi kesti. Aysız gece, yıldızların siyah bulutlar tarafından kaplanmasıyla, daha da karanlıklaştı. Munzur'dan Erzincan Ovası'na doğru esen yağmur kokan rüzgârın eşliğinde peş peşe düşen yıldırımlara, güçlü gök gürlemeleri eşlik etti.

Uzaktan, barutu ıslanmış bir top gibi boğuk gök gürültüsü du-yuldu. Köpek havlamaları daha da arttı. İliç İlçesi'ne paralel uzanan tepenin yamacındaki yaylada ateş yandı. Kızıl Qele'nin yamaçların-da el fenerleri yanıp söndü. Yerlerinden kalkarak kuzeye doğru ha-reket ettiler. Daha gidecekleri üç saatlik yol vardı. Epey yol aldılar. Damar damar çöken karanlık tok sesli bir çağrı bozdu:

"Kıpırdamayın, ulan gâvur! Kimsiniz?"

Yörede son aylarda başlayan koruculaşma, bölgenin en tutucu, dindar ve bağınaz dağ köyünü de içine almıştı. Bir hafta önce korucu olan köylülerin ilk pususuna, iki genç düşmüştü.

Vadi geniş olmasına rağmen, iki taraftaki uçurumların yüksek-liği, kendisini olduğundan daha fazla dar gösteriyordu. Kızıl Qe-le'den Deştül Vadisi'ne giren kanyonda mevzilenen korucular, iki

gencin gelişini önceden görmüşlerdi. Gidiş güzergâhına mevzilen-
dikten sonra, iki gencin pusunun içine kadar yürümelerini bekle-
mişlerdi.

Yöreyi ve Üskürbütölüler'i iyi tanıyan Cemal, yanına yanaşan ar-
kadaşına baktı. Şaşırarak arkadaşına kimliğinin sağlam olup olmadığını
sordu. Zal pasaportunun olduğunu ve birkaç kez yurtdışına gidip
geldiğini söyledi. Üzerlerine tutulan el fenerleri gözlerini kamaştırı-
yordu.

"Kimsiniz ulan gâvur? Niye ses vermiyorsunuz?"

Boğazını temizledi. Üskürbütölüler'in konuşma tarzıyla, konuş-
masına doğal bir hava verdi. Tedirgin, ürkmüş ve her an ateş etme-
ye hazır korucuları sakinleştirmeye çalıştı. Kanikası yaylalarındaki
teyzesini ve nişanlısını görmeye gideceklerini, yanındaki arkadaşı da
sağdıcı olduğunu fakat geceye girdikleri için Üskürbütölüler'in yay-
lalarına gideceklerini söyledi.

Aynı sesin sahibi, "gecenin bu vaktinde Tanrı bize böyle garip bir
misafirler göndermez!" diye çıkıştı.

Köylülerin aşırı dindar olduğunu bildiği için sesine daha kararlı
bir hava vererek konuştu:

"Evlerinize gelen Allahın misafirlerini silahlarla mı karşılıyorusu-
nuz?" Bu yaptığınız Müslümanlığın hangi ayetine sığar? Komşuları-
nız demeyecek mi, 'evinize gelen Allahın misafirlerine kurşun sıktı-
nız!' Düğün hazırlıklarını yapıyoruz. İnanmıyorsanız kimliklerimize
bakabilirsiniz!"

Konuşmaların tümünde küfür yerine "gâvur" sözcüğünü kullanan
Üskürbütölüler'e misafir olduklarını ispatlamak için yemin bile etti.
İnsanlığın geri yönlerinde konaklanan faydacılık, doruğa çıkmıştı.
Bağnaz köylülerin pususunu boşa çıkarmak için hilenin yanında
yağcılık bile yaptı. Üzerine el feneri tutan gence doğru yürüdü. De-
rede karşıya geçtiği an, belindeki 09 tabancayı çarşının köküne bı-
raktı. İkircikliğe düşen korucuların yanına yürüdü. Kendisine silah
doğrultan Hacı Mehmet'e doğru seslendi.

Birkaç dakika önceki faydacılık ve yağcılığın aksine, bilinçli ola-
rak kararlı bir ses tonu kullanarak, inisiyatifi ele geçirdi. Tedirgin-

liklerini giderip; sonra da en zayıf noktada onları oyalayıp ortamı sakinleştirmeyi hedefledi.

“Hiç misafir görmemiş misiniz yahu? Tanrı misafiri istemiyorsanız, biz de yolumuza gideriz! Tövbe, tövbe!...”

Gözlerine gelen fener ışığını engellemek için, ellerini gözlerine gölge etti. Yanaşan üç kişiyi tedirgin etmemek için soğukkanlı davranmaya çalıştı. İnisiyatifi elde tutmak için, korucular bir şey söylemeden çantasını açtı.

“Bakın, sadece elbiselerimiz var. Feneri iyi tutsana!” diye sesini yükseltti. Sanki olacaklar kendisini ilgilendirmiyormuş gibi sessizce duran Zal’in elbise dolu çantasını da açtı. Zengin Arapkirli’nin neden yanına aldığını anlamadığı takım elbisesini, en üstte çıkarttı. Fenerin ışığına tuttu. Birinci kalite kumaştan yapılan elbiseyi salladı:

“Bakın bu da damatlıktır!”

Beklemedikleri şekilde durum kendilerinden yana dönmüştü. Ani tavır geliştirmeleri, korucuların yeni ve tecrübesiz olmaları tehlikeyi uzaklaştırmıştı. Fakat bir sorun çıkmadan yollarına devam etmek için, çevredeki pusunun çapını ve sınırını öğrenmek istediler. Kendilerine yanaşan yaşlı Hacı Mehmet adındaki korucuyla toka-laştılar. Yaşlıyı izleyen gençlere yanaştılar. Korucular, yabani bir taya denk gelmiş kısırak gibi iki gencin etrafında dolandılar.

Yaşlı olanı, “Gece vakti bizi iyi endişelendirdiniz gakkom” dedi. Yün gibi beyaz sakallarını sıvazladı. Kararsız ruh hâliyle birlikte, oval biçimde olan ağzından çıkan her sözcüğü taklit edercesine sakalları aşağı inip çıktı. Diğer korucuları sakinleştirdi. Yüzlerine tutulan ışıklar indirildi. Silahlar, tekrar omuzlara asıldı.

“Bu gece vakti aklını mı şaşırdın buralara geldin?”

“Sorma dayıcığım” diye elini salladı. “Aşk başa vurunca geceyle gündüzü mü dinler!”

Kanikasık’ta kime gideceğini sordu. Şavaklıların Alevi olan kesimiyle düşmanlardı. Nedensiz yere iki kişiyi vurmuşlardı. Bunu bildiği için başka bir köyden olan kişinin ismini verdi.

İhtiyar Korucu, söylenen ismi anımsamak için sıkıntılı bir tarzda alnını ovdu.

“Gâvur Kızılbaşlar, yayla yüzünden bizden iki adam öldürdüler, üstüne üstlük birde oralarda teröristler vardır. Benim emmioğlu ağır yaralandı. Çok acı çekerek öldü.”

“Öcümüzü alacağız, alacağız!” diyerek, bir başka genç söze girdi.

Çavreş Yaylası (Karagöz) tarafından gelen silah seslerini önem vermiyormuş tarzında sordu. Yaşlı Korucu, pusuya yatan Xudi köyündeki korucuların olduğunu, kendilerine parola verdiğini söyledi.

Bodur Adam, “Bir yaramazlık yok emmi” dedi.

Üç kez patlatılan silah sesinin, durumun normal olduğunu belirten bir işaret olduğunu anlamış oldular. Söylenen her söze ve her davranışa kayıtsız gibi görünüp ama dikkatlice incelediler.

Cemal, yarattığı mizansenden açık vermediğine inandı. Çantasını aramamalarını ve kimlik sormamalarını serbest ve rahat davranışlarına bağladı. Çevre köylülerin bu kadar yaygın koruculaşmasına şaşı. Yaptığı hatayı daha fazla sürdürmeyerek dikkatli davranmaya çalıştı.

Korucuların farklı bir hamle yapmalarını önlemek için, kendilerine misafir olmak istediklerini söyledi. Kararsızlığa düşen korucular, içlerinde yaşlı olan Hacı Mehmet’e baktılar. İhtiyar adam, tedirgin bir şekilde misafirlik önerisini kabul etti. Ama en son kararı, yaylada bulunan Korucubaşı Recep’in vereceğini söyledi. Birlikte yaylalara doğru yürümeye başladılar. Yol boyunca da herhangi bir tartışmaya girme yerine, sadece diyalogu sürdüren konuşmalarla cevap verdi. Bir buçuk saatlik yolculuğun ardından yaylalara vardılar.

Her devrimin kendisine özgü imgelerini açığa çıkartmak için Üskübürtlüler’in içinde örgütlenme yapan biri gibi hayal etti kendisini. Fakir oldukları kadar fanatik ve cahil olan köylülerin öfkesine şaşı. Onların kendi aralarındaki saflaşmaları, çatışma ve uyumlarının derecesini açığa çıkartmak istedi. Hayal ettiği her hesaplşmayı, yakalanmamak için uydurduğu yalanları, bilimkurgu romanlarını yazan fantastik yazarlara benzetti. Zorunluluktan dolayı yalanı, alternatif olarak teorikleştirerek, tek yanlı bir zenginleşme yaşadı; başlangıçta var olmayan ama tarihte doğan sözcükler gibi yaratıcı sözcükler keşfetti. Düşündüklerini, her dönemeci, keskin virajlarla örülen Kızıl Qele yoluna benzetti.

Elliyeye yakın evden oluşan köy kadar kalabalık obaya dönen yamaca girdiklerinde, obada kalan yaşlı köpeklerin kart ve boğuk sesinden başka bir ses yoktu. Bardaktan boşanırcasına yağan yağmurdan korunmak için, önünde yürüyen Bodur Korucu'nun arkasından çadıra girmeye çalıştı fakat "orada garılar uyuyor" diyen geç adamın uyarısıyla, yerinde durdu. Dar sokaklı köyleri andıran çadırların içinde, göğsünden süzülen yağmur suyunu engellemek için gömleğinin yakasındaki son düğmeyi de kapattı.

Kaplan inine bilmeden giren pejmürde avcılar gibiydiler. En rahat hareket ettikleri yerde, umulmadık anda, savunmasız bir biçimde yolları kesilmişti. Arapkirli geç, Munzur'un şerefine kaldırdığı kadehlerin etkisiyle halen hoştu. Dağ havası çarptığı için başı ağırlaşmış, ağrıyordu. Üstelik şmeye başlamıştı ve titriyordu. Sarhoşluktan mı ya da arkadaşına duyduğu güvenden mi rahattı. Ve bir şeye müdahale etmiyordu. Normalde tez canlı olan zengin geç, sakin, uyuşuk ve kayıtsızdı.

Obanın tam merkezinde bulunan büyük çadıra elindeki silahın dıpcığıyla vuran ihtiya korucu, içerde gelen ağır öksürüğe, itaat edici bir sesle cevap verdi.

"Recep Emmi, kusura bakma, misafirimiz var!"

"Kim ola?"

"Ovacıklı bir geç ve sağdıci!"

İhtiyar korucubaşının msadesiyle içeri girdiler. Misafirler, selam vererek yaşı hayli ilerleyen geniş gövdeli adamla tokalaşırken, eline doğru hafifçe eğildiler. Korucubaşının adırındaki orta direğine yaslandılar.

Cemal, yağmur suyuyla sırlıklam olan elbiselerini elleriyle süzdü. Sakalının içine süzülen yağmur suyunu, ıslak gömleğinin ucuyla sil-di. Yatağın üzerinde bulunan iki adet G3 silahı göz ucuyla süzdü.

Otoriter ve buyurucu bir sesle, "oturunuz" dedi.

İşaret edilen yere, aceleleri yokmuş gibi yavaşça oturdular.

Korucubaşı, st keçeyle kaplanmış kürsüyü öne doğru çekerek, oturma pozisyonunu değiştirdi. Silahlara yakın uzanan elini işman göbeğinin üstüne götürerek, arada bir ovdu. Başındaki ye-

şil renklerin baskın olduğu fesi, kendinden emin tavırlarla yavaşça sardı. Çadıra giren korucuların verdiği selamları, konuşmadan başını sallayarak cevap verdi. Şiş göbeği üzerinde daire çizen bej rengindeki şalvarın önüne koyduğu tabancasını yerine soktu. Kırmızıbiber rengindeki sivri yüzündeki damarlar, kalın siyah ip biçimindeki etli gerdanında kayboluyordu. İp şeklindeki köse sakalları, sadece çenesinde ve şakağında olan birkaç tane kır sakaldan ibaretti.

Çapaklı gözlerle gençleri dikkatli bir biçimde süzdü. Ürkek, kararsız ve şaşkıındı. Misafirlerin yüzünü daha rahat görmek için, çadırın direğine asılı olan gaz lambasının biraz daha aşağıya indirilmesini emretti. Evinde ıslak elbiselerini değiştirip gelen Bodur Korucu, işgüzar bir tavırla verilen emri yerine getirdi. Aşağıya indirilen lambanın ışığında yüzü iyice seçilen konukları dikkatlice süzdü.

“Nereden gelip, nereye gidiyorsun gençler? Misafirliğiniz hayırlı mıdır?”

Cemal, daha önce verdiği cevabın aynısını korucubaşına da verdi. Arapkirli arkadaşı da söylenenleri onayladı. Hatta Fransa’da büyük bir şirketin sahibi olduğunu söyledi. Pasaportunu ihtiyar korucubaşına gösterdi. Kaldığı şehrin ismini söyledi. Fransızca’yı iyi bilen Arapkirli, Fransızcanın okunuş ve yazılışının ayrı olduğunu örneklerle açıkladı.

Korucubaşı Arapkirli’nin konuşmasıyla biraz rahatladı ama tam olarak emin olmadı. İsteksiz bir biçimde boynunu kaşıyan ihtiyarın iyi şeyler düşünmediğini sezdiler. Rahat bir tavırla Cemal, “gece, sizleri rahatsız ettik. Gideceğimiz yer uzaktır. Sizlere misafir olmak istedik. Eğer yeriniz yoksa gidebiliriz dayı” dedi.

“Yo yo” diye elini havaya kaldırdı. “O nasıl söz? Bu gece vaktinde nereye gideceksiniz? Zaten göz gözü görmüyor. Üstelik de yağmur yağıyor. Bu karanlıkta kayalardan düşersiniz. Bu gece misafirimsiniz. Ama böylesi bir dönemde, hem de gecenin bu vaktinde misafir olmak da akıl karı değil!”

Yanındaki genç Korucu’ya işaret etti. Ekmek hazırlamalarını söyledi. Gözlerini gençlerden ayırmadı.

“Bizim buralarda yabancı pek geçmez; hatta hiç geçmez. Bir de artık buralar tehlikelerle doldu. Bu dağlar teröristlerle doldu!”

“Terörist” kelimesi üzerine düşündü. Anlamını dahi bilmediği kelimeyi yanlış şekilde telaffuz eden köse ihtiyara baktı. İfade edilen kelimeye itiraz etmek istedi. Aksilik çıkar diye vazgeçti. Politikayla ilgili değilmiş izlenimini vermeye çalıştı. Konuşmasını kısa tutup, korucuları fazla konuşturmaya çalıştı.

“Teröristlerin olması bizi ilgilendirmez. Bizim kimseyle alıp vereceğimiz bir şey yok!”

Kış kurtları gibi ışıldayan bilye gibi gözlerle gençleri süzen ihtiyar Recep, söylenen her sözü kurnazlıkla tarttı. Kum falcısı İbni Zünbül’ün kafasını andıran kellesini sağa sola salladı.

“Bugün Kepir Yaylası’nda sekiz tane terörist gördük. Dördü kız dördü de erkekti. Niye bizim buralara gelmişler? Elbette ki, hayırlı bir iş için gelmemişler. Çoluk çocuk öldürmek için gelmişler. Bunları çok iyi biliyoruz. Akşam güneş batmadan önce, bu vakte kadar tüm insanlarımız seferber olmuş durumda. Görünenlerin üzerlerinde Partizancıların elbiseleri vardı. Onlar zarar vermez diye peşlerine düşmedik ama Kürtçüler olsaydı peşlerini bırakmazdık!”

Çevresindeki korucuların onay vermesiyle, sesini daha da yükseltti: “Çok şükür Valimiz Yazıcıoğlu’nun iyi zamanlamasıyla, tüm bu civar köyler bir hafta içinde silahlandılar. Öncelikli tehlike olarak zararlı Kürtçüleri görüyoruz. Diğerleri Alevileri destekleseler de, bugüne kadar bize bir zararları olmadı. Ne var ki, onlar da devlete, dine düşman gomünistlerdir!”

Zal, titriyordu. Üstelik kusmamak için kendisini zorluyordu. Üzerindeki elbiseler ıslaktı. Elbiselerini değiştirmek için müsaade istedi. İki korucunun eşliğinde çadırın eşiğine çıktı. Kısa sürede lacivert takım elbisesini giyerek içeri girdi. Beyaz gömleği üzerine bağladığı koyu yeşil kravatını düzeltti. Alnına dökülen saçlarını yana yatırdı. Durmadan konuşan ihtiyara döndü. Bilgisine hayran olduğunu söyledi. Takım elbiseli misafirinin övgüleri üzerine kabaran köse adam, sesine emin bir hava kattı.

“Ermeniler 1915’in öcünü almak için, bu terör-olaylarını yarattı. Kim ne derse desin, devletimize silah çeken, bize de silah çekmiş sayılır. Bırak çadırlarımıza gelmelerini, topraklarımıza bile ayak basamazlar. Bugüne kadar devletimizle bir hilafımız olmadığı gibi, bundan sonra da olmayacaktır. Sadece genç Cumhuriyetin kuruluş yıllarında, devletin yeniden kurulmasına ayak direyenler oldu. O kadar. Onların da icabına bakıldı.”

Konuşmanın etkisiyle ağzında oluşan köpük, sakallarının üstüne döküldü. Koynundan çıkardığı beyaz el mendiliyle şakaklarını sildi. Kısık göz uçlarıyla misafirleri süzdü.

Cumhuriyetin kuruluş döneminde kılık kıyafet değişikliğine karşı isyan eden Üskübütlüler’in diri diri kuyulara atılarak katledildiğini biliyorlardı. Kendi yakınlarının ölümünü devletin çıkarlarından önemsiz gören topluluğun devlete bağlılıklarına hayret ettiler. Düşmansız yaşamayı beceremeyen devletin alışkanlığı, benliklerine köklü bir şekilde nüfus etmişti.

Cemal, üstündeki yaş elbiseleri değiştirmeden, çadırın ağzında yağmuru arada bir içeri serpiştiren rüzgâra karşı korunmak için, kendisini iyice büzdü. Ne karşı cephede yer aldı, ne de onların tüm söylediklerini onayladı. Yağcılığın ters etki yaratacağını düşünerek, dinlemeyi tercih etti. İhtiyarın dört ayaklı dünya teorisinin tüm benliğinin en ücra köşesine nüfus etmişti. Postu deldirmeden oradan sağ çıkmanın çareleri üzerine meşgul oldu.

Dışarıda çakan şimşek alazı, çadırın içini daha da aydınlattı. Gök gürültüsünden sonra gelen yağmur sesi, geceye daha fazla hâkim olmaya başladı.

“Gençler, bu Kürtçü teröristlerin gücünü anladık; çoklar. Pekiyi, Partizancı teröristlerin gücü ne kadardır?”

“Onların gücü, kitlelerin sınırsızlığıyla ölçülüdür” diyen Arapkirli’nin lafını kesti. Söyleneni anlamayan koruculara baktı. Aristo’nun, “Gerçeğe en yakın veri rakamlardır” diyen sözünü hatırladı. Omuzlarını kaldırarak kafasını salladı. Güce itaat edenlerin ancak karşı bir gücün etkisiyle duruşlarını bozacağını hesapladı. Köylülere gücü abartarak fazla vermeye karşıydı ama içinde bulunduğu koşullarda

yalan söyledi. Gazetelerin yazdığına göre güçlerinin birkaç bin olduğunu söyledi.

“Yok yok” diye itiraz etti Korucubaşı. “Öyle söylenenlere bakmayın, onların güçleri daha da çok. Özellikle dış düveller çok adam, silah ve para gönderiyorlar!”

Çok şeyler biliyor edasıyla yağlı gerdanını sıvazladı. Söylediği sözün arkadaşları üzerinde yarattığı etkiyi süzdü. Bodur olan adamı yanına çağırdı. Misafire hazırlanan yemeğin durumunu sordu.

“Yumurta yapmayı da unutmayın Ömer!” diye ekledi. Kaş göz hareketleri yapıyormuş gibi yüzündeki hatları oynattı.

Ömer denilen bodur korucu, Kaleşnikov silahını sağ elinden sol eline aldı. Hırçınlığı ve hırsıyla kendisini öne çıkaran kısa, kütük vücudunu kastı. Atmaca yüzlü Bodur Adam, kaypak ve hilekâr bakışlarını misafirlere doğru çevirdi. Yakıcı bir bakış attıktan sonra dışarı çıktı.

İnsan nefesinden ve sigara kokusundan çadırın içindeki hava ılıklaşmaya başladı. Uykusuzluktan kurşun gibi ağırlaşan gözkapakları, zar zor açık tutmaya çalışılıyordu. Şarabın etkisiyle gözlerini açamayan Arapkirli’nin arada bir başı göğsüne düşüyordu.

Korucubaşı, tedirgindi. Onlar da misafirleri gibi korkuyorlardı. Misafir olmak isteyenlerin durumundan tam olarak emin değildi. Bir tuzak olabileceğinden şüpheleniyordu. Çünkü hayatı boyunca kimse kendilerine misafir olmuyordu. Üstelik Kızılbaş dedikleri Dersimlileri günahtır diye misafir olarak almıyorlardı.

“Yemeğini yedikten sonra uyur, rahat edersiniz!” diyen korucubaşına, aç olmadıklarını söyledi ama fazla ısrarlı da olmadı. Yemeklerin gelmesi kendilerine zaman kazandıracağı gibi, uzayan sohbet içinde korucuların gerçek niyetini de daha rahat anlamalarını sağlayacaktı. Söylediklerine inanmaları durumunda sorunsuz bir misafirliğin ardından geri kalan yollarına devam ederlerdi. Ama emin değillerdi. Karadeniz’e geçecek olan Ali Ayata’nın da (Yaşo) içinde bulunduğu Volkan’ın grubu, zamanından önce Bermık Yaylası’na gelmişlerdi. Bu gelişme durumlarını zora sokmuştu. Muhtemelen sabah erkenden askerî operasyon düzenlenecekti.

Cemal, elindeki tepsiyle birlikte içeri giren kadına baktı. Tepsiyi önündeki tahtanın üstüne koyan genç kadının öne çıkık göğsünde bulunan portakal iriliğindeki memeleri, olduğundan daha da iri görünüyordular. Normalde yuvarlak olan omuzları, ellerini önünde kenetlediği için daha da dar görünüyordu. Ayak bileklerine kadar inen kara çarşafın alt kısmındaki çıplak ayaklarını mavi terlikler kaplamıştı. Kadının vakitsiz uykudan kalkışı, ihtiyarın karısı olabilir ihtimalini güçlendiriyordu. Beyaz yüzüne inen kristal yankılı ışıklı bakışları, ince, pembemsi ve kıvrak dudakların cazibesini daha da kıskırtıyordu. Geri dönerken, güneş altında solan eski ve siyah çarşaf altındaki kalçaların kıvrımı dalgalandı.

“Üskürbütlüler’in erkekleri, erkek döküntüsü, kadınları ise efsanedeki Hint güzelleridir.” diyen söze sonuna kadar hak verdi.

Kadının Hint güzellerini kıskandıran güzelliğine karşın, suratı ölmüş it taşığına benzeyen bir moruğun koynuna girmesinin, güzelliğe yapılmış zalim bir davranış olduğunu düşündü.

İlgisiz fakat dikkatli bir biçimde önüne konulan yiyecekleri, zehir ya da uyku hapi tehlikesini düşünerek süzdü. Böylesine güzel bir kadının ellerinde yemeğe zehir sürmenin zalimlik olduğunu düşündü. Bereket Tanrıçası gibi karbeyazı ellere sahip olan kadının, sofraya iştah, bereket ve lezzet getireceğini düşündü.

Sofra bal, tereyağı, yumurta, taze peynir ve tandır ekmeğinden ibaretti. Recep ve birkaç korucuyla birlikte, Bodur da sofraya oturdu. Sofrada bulunan birkaç yumurtayı kendisi dağıttı. Misafirlerin payına düşen yumurtayı da kendisi gencin önüne koydu. Israrla yemesini söyledi.

Zal, tüm ısrarlara karşın, yemek yemeyeceğini söyleyerek, vücudunu büzdü. Direğe yaslanarak, kendisini rehin alan zamansız uykuya karşı direnmeye çalıştı. Gözlerini hafif aralık bıraktı. Kafasını çadırın direğine dayadı.

Cemal, hiçbir şeyden şüphelenmemiş gibi korucuların ekmek daldırdığı tabağa kendisi de eşlik etti. Yumurtayı yavaş yavaş soyarak, ekmeğin üzerine koydu. Çayı her yudumlamasında yumurtayı süzen Bodur’un ilgisini görmezlikten geldi. Arkadaşının yumur-

tasını da soydu. Haşlanmış iki yumurtayı çatal kaşığıyla ekmeğin içine doğradı. Tan'dır ekmeğine sarıp sofranın kenarına indirdi.

Yumurtayı neden yemediğini soran Recep'e, yumurtayı çok sevdiği için sabah kahvaltısında yiyeceğini söyledi.

Tabaklardaki tereyağı, bal ve taze çökelek hızla tüketildi. Korucular, misafirlerinden daha fazla acıkmışlardı. Rehavet verici, hoş ve uyku getiren bir atmosferin eşliğinde çaylar yudumlandı.

Lokmalar iyi çiğnenmediği için, geçirmeler arttı. Midelerin dolması, uykuyu daha da tatlı kıldı. Yemek için tekrar tekrar teşekkür ettiler. Gece vakitsiz bir biçimde kendilerini rahatsız ettikleri için özür dilediler.

Misafirlere obanın alt tarafından hasta koyunlar için kurulan küçük çadır ayarlandı. Yatakların serildiği söylendi. Korucubaşı, Bodur ve iki genç, misafirlere çadırın kapısına kadar eşlik etti. Rahat uymaları, kimsenin kendilerini rahatsız etmeyeceğini söyledi.

"Sizi saat kaçta kaldıralım?" diye sordu.

Cemal, "Acelesi yok dayı. Siz kaçta uygun bulursanız" diye cevap verdi...

"O zaman Allah rahatlık versin delikanlım!"

"Sana da dayıcığım."

Yağan yağmur altında balçık hâline gelen toprakta, ayak sesleri, uzaklaşıp bir yerlere gitme yerine, çadırın etrafı, durup tekrar hareket eden kararsız adımlarla doluydu. Çantasını kafasının altına koydu. Yaş elbiseleriyle yatağa uzandı. Yatağın içine giren Arapkirli'ye baktı. Yatmamak için elinden geleni yapıyordu ama başı kendisine itaat edemiyordu. Şarap ve dağ havası fena hâlde başına vurmuştu. Kırgın vücudu kaskatı kesilmiş, titriyordu.

Arkadaşını uyandırmaya çalışan Cemal, bir şeyler sorma bahanesiyle çadırın ağzına gelen Bodur Adam'ı görünce, hareketsiz kaldı. Sorulan soruya cevap vermedi. Uyku numarası yaptı. Horluyormuş gibi ses çıkardı. Bodur'un dışarıya çıkmasıyla, epey bir zaman geçti. Çadırın peteğini hafif yukarı kaldırarak fısıltıları dinledi.

"Bunların misafir olduğuna inanmıyorum. Büyük ihtimalle de Partizancı teröristlerden. Çünkü konuşmaları, daha önce gördüğüm

teröristlerin konuşmasına benziyor. Hiç boşuna başa itiraz etmeyin. Ben hayırlı misafirimi de tanırım, şerleriyle kapıma sığınanı da. Hiçbir şey anlamıyorsunuz. Onların kokusu geliyor kendilerinden. Ben düşmanlarımı kokularından tanırım. Dağda gezen adam, sürekli dişlerini sıkığı için çenesi incelir; uzakları da gözetlediği için gözlerinin altında kırışıklıklar oluşur ve kaşları da incelir.”

Yanındaki yaşlı Hacı Mehmet’e döndü:

“Çantalarını aradınız mı?”

İki genç için verilen tarifi hiç tutmadığını düşündü. İtiraz etmek istedi ama son anda vazgeçti. “Aramadık emmi” diye yanıtladı.

“Gördünüz mü? Çok safsınız, daha fazla uyanık olmanız gerekiyor. Pekiyi kimliğine baktınız mı?”

“Bakmadık” diye cevap verdi, ihtiyar korucu.

“Adamlar yanınıza çok rahat geldiler. Elbiselerini bize karıştırarak gösterdi. Suçlu olan biri bunu yapar mı? Bence kapımıza sığınan Allahın misafirleridir. Devlete verirsek, komşu köyler bizleri yadırgar!”

Cemal, kurnazca tuzağın özünü, taşan derelerin uğultusu ve rüzgârın ani yön değiştirmesi arada bir konuşmaların bağlantısını kesse de, tam olarak anlamış oldu. Gece harekete geçmeyeceklerdi. Sabaha doğru kendilerini rehin alıp devlete teslim edeceklerdi. Soluk alışverişini tutarak çadırın peteğini bir süre daha açık tuttu. Nöbetçi sayısını ve yerlerini tespit etmek için karanlığı gözetledi. Askerî yağmurluk giyen korucuların, avuç içinde sakladığı sigaranın ateşine göre yerlerini tespit etmeye çalıştı.

Arapkirli yarı uyanık yarı düşün arasında gidip geliyordu. Takım elbisesiyle yatağın içinde titriyordu. Kaderine razı olmuş bir suçlu gibi alışılmışın dışında kendisiyle boğuşuyordu. Baş ağrısı ve mide bulantısı artmıştı. Kendi dalında uzman bir doktor olmasına rağmen, kendi bedeni karşısında çaresiz kalmıştı.

Çadıra yaklaşan ayak sesleri ve fısıltılar artmaya başladı. Taşan derelerin içinde yuvarlanan kaya parçalarının çıkardığı uğultulu sesine, rüzgârın delirmişçesine düzensiz ve güçlü esmesi eşlik ediyordu. Branda çadıra vuran yağmur tanecikleri uykuyu kıskırtıyordu.

Endişeden, acı yemiş baharatçı gibi kuyruk sokumu terledi. Heyecanı düzensiz bir şekilde arttı.

Yağmur biraz dindi. Yağmur suları, derelerdeki suları sele dönüştürdü. Sel sularının sesi daha anlaşılır gelmeye başladı. Bunun dışındaki sessizlik daha da güç kazanmaya başladı.

Aldığı her soluğun varlığı sessizliğe sindi. İçine girdiği streten sınırları kopacak gibi gerildi. Basit bir hatanın başlarına ne getireceği belli değildi.

Korucular deneyimsizdi. Korucuların deneyimsizliğinden faydalanıp kaçma planları üzerine düşündü. Gecenin karanlık olması işlerini kolaylaştırıyordu. Süre kısılıyordu. Acele etmeleri gerekiyordu. Çadırın etrafındaki ayak sesleri kesildi. Fısıltılar durdu.

Çadırın eteğini yavaşça kaldırarak etrafı yokladı. Çadırın Munzur'a giden tarafı tutulmuştu. İki korucu yan çadırın kazıkları yanında yere çömelmişti. Üçüncüsü görünmüyordu. Güney kısmı baktı, boştu.

Titreyen ve ayakta durmakta güçlük çeken arkadaşını kaldırdı. İsmi bilmediği bir filozofun, "gerçek kişinin değeri tehlike karşısında belli olur" lafını mırıldayan arkadaşının ağzını kapattı. Saatine baktı. Şafağın vurmasına iki saat bile kalmamıştı. Çamurdan ve yağmurdan ağırlaşan çadır peteğini kaldırdı. Önce kendisi peşinden de arkadaşını sürünerek dışarı çıktı.

İki çadırın bitişiğinde, verem hastasını andıran ince ve uzun öksürük duyunca, hareketsiz durdular. Etrafı dinlediler. Altı çadırı sürünerek geçtiler. Birbirine giren kazıklara çarpmamak için, karanlıkta ellerini gezdirerek kazıkların olmadığı yerlerde sürünmeye başladı. Sırtı kendisine dönük köpeğe, elini vurmak üzereyken fark etti. Kıpırdamadan yatan köpeğin uyanmamasını, şansına bağladı. Geri dönerek bir başka çadırın yanında sürünerek, güneye inmeye devam etti. Genç bir kızın uykuda konuşmasıyla, kendilerini iyice toprağa gömdüler. En alt çadıra varınca, çadıra yakın yerde bulunan taşla sırtını dayayarak, yağmurluğunu başına geçirerek yatan bir korucuya denk geldiler. Yollarını değiştirerek, sürünmeye devam ettiler.

Yağmurda yıkanan beyaz çadırlar, gece karanlığında mora dönmüştü. Birkaç metre ötesi görünmeyen gecede, gözleriyle değil, vücutlarıyla yürümeye devam ettiler. Kırmızı çamurla boyanan elbiseleri, ağırlaşmıştı. Köpeklerin iz sürmelerini engellemek ve ayak izlerini silmek için dereden aşağıya doğru hızla indiler. Deştıl Vadisi'ne dökülen su diz kapaklarına kadar geliyordu. Yağmurla bulanıklaşan su yürümelerini zorlaştırıyordu. Birkaç kez düştüler. Vadideki uçuruma doğru akan su, hızını daha da artırdığı için yürümeleri zorlaştı. Sudan çıkıp, ters istikamette, uçurumları şemsiye gibi açılan Munzur'un gölgesinde kalan Kepir yaylasına doğru döndüler.

Araziyi bilmeyen hasta doktor, koşmak bir yana yürümekte zorluk çekiyordu. Birkaç kez geven ve eşek kengeri üzerine düştü. Ellerine batan dikenleri çıkarmaya çalıştı. Kayalığa çıktığı zaman alnını taşa vurarak, kışüstü yere devrildi. Kanayan alnını yokladı. Cıgeri yırtılmış kınalı bir keklik gibi, peş peşe ağzını açtı. Nefes almakta zorluk çekiyordu. Sıva gibi elbiselerine sürülen çamurların bir kısmını tırnaklarıyla söktü. Çayırın içine şorul şorul işedi. Son damlalarını avucunda biriktirerek, kanayan alnına bastırdı. Üstüne eğilen arkadaşına döndü. Daha fazla yürüyemeyeceğini söyledi. Kustu, karnını tutarak, iki büklüm olmuş şekilde yere oturdu.

Cemal, hasta arkadaşının başına mendil bağladı. Yüzünü, yağmur suyundan oluşan göletteki suyla yıkadı. Avuç içiyle bir iki yudum su içirdi. Moral vermeye çalıştı. Kepir Yaylası'nın batısında Afır (Yemlik) Yaylası'nda derin ve bilinmeyen mağaraların bulunduğunu söyledi. Oraya ulaştıkları an kimsenin kendilerine bulamayacağını söyledi. Arkadaşının koltukaltına girerek, sürükler gibi koşmaya başladı. Yaylalarında anlaşılmaz bağırtılar ve köpek havlamaları geliyordu. Ne kadar yürüdüklerini hatırlamayacak kadar yorgundular. Şafak doğu yakasında gökyüzünü aralamaya başladığı vakit, Afırın kayalıklarındaki derin mağaraya ulaştılar.

Kepir çayırlarına dolu, ayaz ve sis kokusu sinmişti. Tan yerlerine düşen çılgın ayaz, tüm varlıkları gece boyunca sığındıkları kovuklarda hareketsiz bıraktı. Dağ aristokratları olan kartallar, uçurumların en mağrur yerinde gagalarını göğüslerindeki tüylerin içine gömdüler.

Avlarına engel olan uğursuz sislerin çekilmesini beklediler. Kaynak suları gibi parlayan gözlerini, vadilerin giriş kısmına çevirdiler.

Şelale mavisine benzeyen gökyüzü, arada bir benek benek belir-meye başladı. Güneşin ilk ışınlarıyla sağa sola dağılan sis, dağların ku-zey yakasındaki uçurumlara doğru koca bir bulut gibi yoğunlaşarak asılı kaldı. Sabah seherinin yarattığı ayaz durgunluğunun yerini, zir-velere değen güneşin ışınları aldı. Sis in dağılmasıyla cesaret alan Xudi ve Üskübürt korucuları, Erzincan il sınırını temkinli bir biçimde terk ettiler. Avcı kolu biçiminde hareket ederek Dersim sınırına dayandı-lar. Evrene kısa sürede egemen olan sessizlik, önce korucuların silah sesleriyle, sonra da kartal avazının güçlü çığlıklarıyla bozuldu. Peşinde de Çavreş'te helikopterle indirilen askerlerin rasgele ateşi başladı.

Doktor, korkulardan uzak girdiği ipek yumuşaklığındaki uy-kudan uyandı. Sırtını, mağaranın içindeki kaya çıkıntısına dayadı. Ürkek, gamlı ve uykulu gözlerle silah ve helikopter sesinin geldiği yöne baktı. Örümcük ağı gibi kırış kırış olan ıslak ayaklarını öne uzattı. Soğuktan moraran ayak bileklerini ovdu. Gözlerindeki şişleri indirmek için, kayadan damlayan yağmur suyunu gözlerine sürdü. Şilavık (ışkembe) suyu içen kısırak gibi ağırlaşan başını sağa sola sal-ladı. Dilinde meydana gelen kül kokulu nefesini toprağa boşalttı. Is-lanmamış gömleğini çantasından çıkararak giydi. Kendilerini aslanın ağzına kellesini sokan cambaza benzetti.

Yağmurdan yeni kabarmış taze bir yüreği andıran toprak üzerin-de akan yağmur sularına, kayıtsızca baktı. Yaşamının bir poker oyu-nu gibi heyecanlı, riskli ve ateşli geçmesinden memnunluk duyar gibi oldu. Yaşamın özünü oluşturan ve ona dinamikler kazandıran en önemli ögenin risk olduğunu düşündü. Üskübürtlüler'in yaşamı-nı ise; dalavereci, hileci ve toplum dışı bir teoreme benzetti.

Korucu olan köylülerin ıstakoz gibi kırmızı yüzlerini hatırlayınca, "Bağlılık da küllenir, kanın iştahı da soğur bir gün" diye mırıldandı.

Doktor, ezilenlerinin suçlarının ezenlerden daha çok olduğuna inanıyordu. Egemenlerin en büyük suçu bilgisizlikten; ezilenlerin suçları ise daha da kabarıktır; aldatılmışlık, sessiz kalmak, egemen-lerin gücüne güç katmaktır.

Mağaranın ağzında gelişmeleri sessizce izleyen arkadaşına seslendi. Hastaydı. Ateş içinde yanmasına rağmen, titriyordu. Ağız içi bile soğumuştı. Üstelik Ocak ayındaki kurtlar gibi acıkmıştı. Temiz bir yatağa, sıcak bir çorbaya ve iyi bir tedaviye ihtiyacı vardı.

Çavreş tepesine ikinci bir Skorsky tipi helikopteri daha indi. Nefes gibi ince yağmur çiselemeye başladı.

*Saklanmış hasret, kırılmış onurum. Sızlamalarında kin,
övgülerinde gazez fişkıran biriyim!*

Çıldırılmış gibi döşeginden fırladı. Ürkütücü bir sesle bağırdı. Benzi solmuştu. Sarsılarak titredi. Saate baktı. Gece boyunca uyumamıştı. Sabaha doğru ancak yarım saat kestirebilmişti. Yuvalarından fırlayacakmış gibi şişen, kan çanağına dönen gözlerini övdu. Üstünü giydi. Gece boyunca neler yapacağını düşünmüştü. Karar verdiği şeyi birkaç kez vazgeçmişti. Etrafında dönen kedisine baktı.

Günlerdir düşlerine giren Armenak'ın, omuzlarda taşınan bir tabut içinde kanlı başını görüyordu. Yanından ayrıldığından bir ay sonra tekrar kendisini görmeye geleceğine dair söz vermişti. Aradan geçen zamana rağmen gelmediği gibi, olağanüstü durumlarda kullandıkları randevu zulasında da bir belirti yoktu. Üstelik yedek anahtar da vermişti. Evde insanların kaldığına dair hiçbir belirti yoktu. Bardaklar yerinde duruyordu. Kütüphanedeki kitaplar her zamanki gibi düzgün bir şekilde diziliydi.

Firari genci beklediği ay Elazığ Devlet Hastanesi'nde ameliyat olmuştu. Ağır geçen hastalık ve uzun süren ameliyat sonucu, firari genci görmenin sabırsızlığıyla, doktorların ısrarına rağmen zamanından önce hasta yatağından ayrılmıştı. Bir aydan fazla süren hastane macerasının ardından zayıflamış, daha da yaşlanmış bir şekilde köye geri dönmüştü.

Aylarca süren bekleyiş, ıstıraba dönünce, Dersim'e geçti. Mazgirt'in Xıran bölgesine gitti. Köylülerin devlet adamıdır diye kuşkuyla baktığı ve evine almadığı ihtiyar papaz, kimseye bir şey söylemeden ve bir şey öğrenmeden evine geri dönmüştü.

Sırta kadem basan firari gence ulaşabilecek hiçbir kanal yoktu. Ailesinin adresini dahi bilmiyordu. Bilse bile, gözaltında bulunan evden haber sorması sakıncalıydı. Geriye tek bir çaresi kalmıştı. Firari gencin bir dönem Hüseyin diye bahsettiği gencin evine gitmek için Arapkir'e doğru yola koyuldu.

Hüseyin, Arapkir'deki Terzi İbrahim'in oğluydu. İbrahim ve ailesi, soykırımın arifesinde din değiştirerek Müslümanlaşmış ve sonunda kurtulan bir aileydi. Ama yörede kimse onları geçmişleriyle değil, varlıkları ve aşırı dindar kimlikleriyle tanıyordu.

Akşama doğru Terzi'nin dükkânına vardı. Kendisini Ağın'da dinî görevli olan köy imamı olarak tanıttınca, kumaşçı dört kez haca gittiği için övündü. Sohbeti sudan havadan konularla devam etti.

Yaşlı papaz, Terzi'den oğlunu nasıl soracağının çarelerini aradı. Dükkânın içini dolduran Arapça yazılara baktı. Hz. Muhammed'in ticaretle ilgi söylediği, "rızkın onda dokuzu ticarettedir" sözünü okudu.

Oğlunu sorunca, aralarındaki suskun ve ölçülü hava kayboldu. Terzi, siyasi faaliyetlerinden dolayı öğrenimini tamamlamayan oğlunun bir köy imamı tarafından sorulmasına anlam veremedi. Oğlunun sorulmasına anlam veremediğini ve ayrıca neden sorduğunu öğrenmek istedi. Oğluyla görüşmekte ısrarlı olan ihtiyarı kovar gibi kapıyı gösterdi. Bir kez daha kendisini rahatsız etmemesini söyledi.

Tezgâhından kalkarak kapıyı işaret eden Terzi'yi sakinleştirecek bir şeyler aradı. Oğluyla görüşmek istemesinden endişelenecek bir şey olmadığını söyledi. Oğluyla görüşmeyi sağladığı takdirde, her şeyi kendisine anlatacağını ekledi. Bir şeyler söylemek ister gibi mırıldandı. Bakışlarını kendisine diken adama acı içinde gülümseyerek;

"İnsanlar içinde yaşamak çok güç çünkü susmak güç İbrahim Bey. Hele benim gibi biri için daha da güç!"

“Ne diyorsun be adam” türünden elini havaya kaldırdı. Tam o esnada içeri giren iki oğluna bakarak sustu. Hüseyin, kardeşi Ebu-bekir’i geçerek ihtiyarla tokalaştı. Samimi bir hava içinde hâl hatır soruldu.

Yaşlı papaz, acelesi varmış gibi, “senden bir şey öğrenmeye geldim oğlum” diyerek, öksürdü.

“Bana yardımcı olursan bahtiyar olurum!”

Genç adam, tenis maçı izler gibi bakışlarını bir şaşırان babasına, bir hasta, zayıf ve çember sakallı ihtiyar adama çevirdi.

“Mevzu nedir bilmiyorum emmi. Ama eğer yapabileceğim bir şey varsa olabilir!”

İhtiyar, her zamanki gibi göbeği üzerinde bağladığı ellerini ovdu.

“Okul arkadaşın olan bir yakınım vardı. O şimdi kayıp. Çalmadığım kapı, sormadığım yer kalmadı. Belki sen gidebileceği yeri bilirsin diye sana geldim!”

Genç adam, “ama” deyip, öne doğru eğildi. Oturmakla oturmak arasında kararsızlık geçirdi. “Ben sizi tanımıyorum!”

Yaşlı, gözlerini, “biliyorum” anlamında yumdu. “Ama yakınım sizden bahsetmişti!”

“Yakının kimdir hoca?” diye araya giren babasına bakmadan cevap verdi:

“Orhan,” diyerek yutkundu. Sesini daha da düşürerek, “Bakır,” dedi.

Genç adam, telafuz edilen ismi duyunca, boğulacakmış gibi oldu. Kusuyormuş gibi elini ağzının önüne götürdü. “Ne oldu sana oğlum?” diyen babasına cevap vermedi. Delirmiş bakışlarını ihtiyara dikti. Orhan’ın ölümünü ilk duyduğu ânı tekrar yaşadı. Dizleri tutmadı, ellerini zar zor masaya koyarak oturmaya çalıştı. Mumya gibi sararan benzini ovdu. Babasının getirdiği suyu içmeye çalıştı. Kollarını ovan kardeşinin söylediklerini duymadı. Paniğe kapılan ve söylenen babasına bağırdı. Cevap bekleyen yaşlı adamı yaşlı gözlerle süzdü. Ne cevap vereceğini şaşırdı. Aniden,

“Sen kimsin emmi? İsmi ne?” diye sordu.

Bir şeylerin kötü gittiğini tecrübelerinden anladı. Ateş gibi dimdik soru soran genç adama uygun bir cevap aradı.

"Ben, kendi solgun ışığıyla beslenen ihtiyar bir zavallıyım. Yıllardır içimde kopan alevleri yiyerek beslenen biriyim. Kısacası saklanmış hasret, kırılmış onurum. Sızlamalarında kin, övgülerinde gazez fişkırان biriyim! Ya da her şeyim!"

Genç adam, sorusunun cevabını almadığı gibi, verilen cevapla kafası daha da karıştı. Pürüzsüz yüzü daha da kurudu, iri gözleri daha da büyüdü. İhtiyarın yüzünü detaylıca süzdü. Herhangi bir yerde karşılaşmamışlardı. Orhan'ın bir dönem yüzeysel olarak bahsettiği yaşlının, karşısında duran adam olabileceğine ihtimali güçlenince, rahatlar gibi oldu.

Terzi, sara hastası gibi renkten renge giren ve acı çekerek çırpınan oğluna yardımcı olmak ve gizemli konuğunu da bir an önce uzaklaştırmak için çaba sarf etti.

Ebubekir, ağabeyinin boynunu ve yüzünü kolonyayla ovdu. Ayaktaki pozisyonunu bozmadan duran ihtiyar adamın eline de döktü.

Kendisine gelen genç adam, babasından mücadele isteyerek, konuşuyla yalnız konuşacağını söyledi. Babası izin vermeyince aralarında tartışma çıktı. Kimsenin müdahale etmediği tartışma, genç adamın evi terk etme tehditi üzerine babasının mağlubiyetiyle sonuçlandı.

İhtiyar, kızan dükkân sahibiyle gönülsüz bir tarzda vedalaştı. Diğer gencin ilgisine teşekkür ederek, genç adamın peşinden yürüdü. Yürüyen genci susarak takip etti. Ne genç, ne de kendisi bir şeyler sordurdu. Çarşının içinden geçerek üst mahalleye çıktılar. Genç adam, birdenbire durarak solgun, hasta ve yaşlı konuşuna doğru baktı. Yan taraftaki parkı göstererek oturmasını rica etti. On dakika içinde geri döneceğini söyleyerek eve doğru yürüdü.

İhtiyar, tıpkı bir salyangoz hızıyla yürüyerek kırli, yıpranmış ve bakımsız bankın üzerine oturdu. Gergin bir bekleyiş içinde genci bekledi. Sabırsızlık, tiksintiye dönüşmüştü. Önünden geçen iki yaşlının verdiği selamı isteksizce aldı.

Beklediği genç, söylediği zamandan önce geldi. İhtiyarın kenarına oturdu. Gazeteleri koltukaltından çıkardı. Bir kayayı patlatmak için yerleştirilen dinamitin fitilini çekmek istercesine gazeteleri açtı.

Üstü gazetelerle örtülmüş bir ölü fotoğrafa denk gelince durdu. Üstü gazetelerle örtülü, etrafı kanlanmış ve başında nöbet bekleyen askerden ibaret olan fotoğraf karesinin üzerinde bakışlarını sabitledi.

“Orhan Yoldaş şehit düştü emmi! Halkımızın başı sağolsun!”

İnsanlar ani gerçekler karşısında iki türlü tutum belirlerler: Ya bağırarak ortalığı birbirine katar ve kıyamet koparırlar ya da derin bir suskunluğun içine girerek susarlar.

İhtiyar papaz da öğrendiği acı haber üzerine sustu. Durmadan konuşan, konuştuğu da ağlayan gencin sözlerine herhangi bir tepki vermedi.

“İbrahim’in ölüm yıldönümünde azılı faşist ve halka zulmeden bir komiseri cezalandırmak için Karakoçan’a gidiyor. Yanında da Veli Hanoğlu(Köylü) adındaki bir yoldaşı götürüyor. Tam sokağa girdikleri an sokağın lambaları birdenbire sönüyor. Orhan Yoldaş, durumu seziyor. ‘Sen benden ayrı dur!’ diye emir veriyor. ‘Bari ölürsek ikimiz ölmeyelim!’ diyor. Köylü adındaki yoldaş biraz geride duruyor ama yürüyen Orhan’a da sesleniyor:

‘Ali Ağa geri dön, galiba tuzağa düştük!’

O esnada çelik yelekli bir polis devriyesi çıkıyor. İki polis Orhan’a yanaşiyor. ‘Teslim ol!’ diyorlar. Ama Orhan, sarhoşluk numarası yaparak, pusudan kurtulmanın yollarını deniyor. Bakmış ki kurtuluş yok, kendisine yanaşan iki polise dönüyor.

‘Teslim ol,’ diyen polislere. ‘Asıl siz teslim olun!’ diye yanıt verir. Taşıdığı iki ondörtlü tabancayı aynı anda ateşliyor. Çok yakın mesafede olan polislerle boğuşuyor. Çelik yelekten dolayı yara almayan birinin boğazına yapışıyor. Diğeri önce Orhan’ın bacağına, sonra da alnına sıkıyor. Orhan yoldaşın cenazesini Süslü adındaki bir yakını almaya geldi. Düşman cenazeyi vermedi. Bunun üzerine parti, Orhan’ın cenazesini kaçırdı!”

Boğulacakmış gibi olan genç, derin bir nefes aldı. Cenaze korteji ni hayal etti. Bağırarak kadınların ağıtlarını, slogan atan ateşli ve öfkeli kalabalığın uğultusunu duyumsar gibi oldu.

“Orhan vasiyet ettiği yere, binlerce kişinin katıldığı görkemli bir törenle toprağa verildi. Biz de Malatya’dan altı otobüs gittik. Maz-

girt'in Yukarı Harik (Yukarı Dolluca) tepesine gömüldü. Orhan yoldaşın, 'ölürsem buraya gömün!' dediği tepeye gömülü mezar, tam iki kez devlet tarafından açıldı. Hatta bir seferinde kemiklerini bile ortalığa saçmışlardı. Yoldaşlar ve çevredeki halk, tekrar kemikleri toplayarak mezara koydu. Hatta mezar yapılmak istendi ama devlet izin vermedi!"

Genç adam, soluk olan yüzünde en ufak bir belirti olmayan adama doğru eğildi. Bıyıklarının arasına süzülen gözyaşlarını sildi.

"Cuntanın zızzırından Heso Golo adındaki köylü de, yoldaşın köyde gömülmesine karşı çıktı ve durmadan ihbar etti. Hıdır Aykur(Memo) komutasındaki bir birlik tarafından cezalandırıldı. Orhan'ın boğazına yapıştığı polis, on beş gün sonra devlet tarafından sürgün edildi. Parti, Orhan'ı katleden diğer azıllı faşisti Kovancılar yol ayrımında cezalandırma saldırısı düzenledi. Ağır yaralanan katilin öldüğü söyleniyor. Fakat daha sonra net olarak haber alamadım. Benim de partiyle bağım koptu. Malatya'da oluşturulan gerilla birimi, kısa bir süre sonra darbe aldı. Partiyle tekrar bağ kurarsam, Dersim'e geçmeyi düşünüyorum!"

Babasının gelmesi üzerine konuşmasını kesti. Gözyaşlarını sildi. Kendisini takip eden babasına kızdı. Baba oğul sert bir şekilde tartışılar.

Tüm şehir, yoğunluğunu hasta ve zayıflayan ihtiyarın yüreğinde toplamış gibiydi. Bulaşık suyunu andıran kirli bir hava egemendi. İnsan sussa boğulacak gibi basık bir hava vardı.

Aylarca süren can sıkıcı bekleyiş, düş kırıklığıyla sonuçlanmıştı. Konuşan gence öyle bir ciddiyet ve doğallık içinde bakıyordu ki, sanki cehennem yargıcı gibiydi. Beyni uğulduyor, göğüs kafesi dayanılmaz acılarla doluyordu. Pırpırlanan sol gözü kontrolünden çıkmıştı. Mıknatısı düşmüş yön­süz bir pusula gibi dolanıp durdu. "Armenak!" diye uzun bir inleyişin ardından kendisini koyverdi.

"Gitme n'olursun, yalnız bırakma beni!"

Kulağına yakın bir yerde yatsı namazı okunuyor gibi geldi. Gözyaşlarını silip kendisine doğru kalkan gencin elindeki 13 Mayıs 1980 tarihli renkli gazeteyi aldı. Firari genç, etli dudaklarını doldurmayan

bıyığıyla kendisine gülümsüyor ve davet ediyor gibi bakıyordu. Yan tarafta yerde serili olan kanlı cesedine baktı. Avucu içinde buruşmuş gazeteyle kafasına vurmaya başlayarak bağırды.

“Ne yaptılar sana Armenak, ne yaptılar sana yavrum!”

Koşar adımlarla uzaklaştı. Terzi ve oğlu peşine düştü. Bağrında lanetli bir giz taşıyan günahkâr gibi yürüyen yaşlıyı ikna etmeye bile cesaret edemeden ardından yürüdüler. Epey bir mesafeden sonra, çevrede biriken insanların kendilerini seyretmesiyle Terzi yerinde durdu. Gizemli konuşunu takip eden oğluna seslendi. Oğlu durmayınca, o da yürüdü.

“Sakin ol emmi, nereye gidiyorsun? Bari biraz dur bir suyumuzu iç! Gideceğin yere seni arabamla götürürüm!”

Yalvararak koluna giren genç adama baktı. Ağzını açmış kesik kesik soluyordu. Bir araya gelmeyen dudaklarını kapatmaya çalıştı. Bir şey demeden tekrar yürüdü. Topallayan bacağını sürükler gibi hızlandı. Şehrin dışındaki tarlalara kadar çıktı.

“Emmi, yapma! Belki birbirimize yardımcı olacağımız şeyler olur!”

Geride yürüyen yaşlı Terzi, koşarak mesafeyi kapattı.

“Hoca Efendi, ne oldu?” diyerek, seslendi. “Ne gelişinden, ne de gidişinden bir şey anlamadım!”

Tarlanın içinde birdenbire durdu. Geriden gelen Terzi’ye intikam alır gibi baktı. Sağ elindeki bastonunu sol eline aldı. Cübbesiyle yüzündeki yaşları sildi. Burnunu çekistirdi.

“Kendimizi zehirledik!”

Şaşırان Terzi, söylenenleri anlamaya çalıştı. Hızını yavaşlattı. “Nasıl yani?” diye mırıldandı.

“Bugüne kadar hiçbir şey anlamamışsan ne söyleyebilirim ki sana?”

“Ama Hoca Efendi” diyerek, oğluna yanaştı. “Birbirimizi tanımıyoruz. Nasıl böyle konuşuyorsun? Tanımasak dahi gel bir çayımızı iç!”

Söylenene cevap vermeden tekrar aynı hızla yürüdü. Terzi’nin kalma ısrarına cevap vermeden yürüyüşünü sürdürdü. Kendisini

misafir yapmaktansa, peşinden gelen oğlunu düşündüğünü çok iyi biliyordu ama itiraz da etmiyordu. Terzi'ye misafir olmayı, onun çayını içmeyi kendisine karşı yapacağı bir saygısızlık olarak değerlendirdiği için, misafirlik ısrarını reddetti.

Terzi, "Böyle yapmakla bizi eziyorsun!" dedi.

"Kendimize ihanet ettiğimiz gün ezilmişiz. Daha ezilecek değer kaldı mı sende?"

Terzi, ihtiyarın geçmişinden bir şekliyle haberdar olan biri olduğunu anladı. Fakat bozuntuya vermedi. "Ne diyor bu adam?" dercesine oğluna doğru baktı.

"Ölüm ve kılıç karşısında aslımızdan döndük. Yıllardır biz, buğday tanesi; zalimler ise dövme tokmaklar oldu. Kendimize ihanet ettik!" diye bağırdı.

Terzi'yi dövecekmiş gibi iki adım geri yürüdü.

"Ama sen, seni döndürenlerden de beter oldun! Kraldan da kralcı!" diyerek, tekrar yürümeye başladı. Yerinde put gibi duran Terzi'ye bir kez daha döndü:

"Sen lanetlisin, misafir olmak bir yana dursun, verdiğin suyu bile içmem!"

Şaşıran genç adam, aslını yeni öğrenmenin şokuyla babasına doğru döndü.

"Doğru mu baba?" diye bağırdı.

Üzerine yürüyen oğlu önünde bir adım geri attı. Kafasını, "evet" anlamında salladı.

Babasının üzerine yürüdükten sonra peşine düşen gence doğru baktı.

"Yavrum, yüreği kirlenmemiş birine benziyorsun" diyerek, yutkundu. "Ademoğlu kirli bir ırmaktır. Şayet temiz kalmak istiyorsan, kirli suyla yıkanmayı bilmelisin. Yine kirli insanlar arasında sususuzluktan ölmek istemiyorsan, tüm bardaklarla içmesini bilmelisin!"

Oğul ve baba, bostan içindeki dikili korkuluk gibi çıplak tarlanın içinde hareketsiz durdular. Misafirliği ve uzatılan yardım elini reddederek yürüyen siyah giysili ihtiyarın topal yürüyüşünü seyretiler.

İhtiyar papaz, ardına bakmadan ağlayarak toprak yola girdi. Epey yol yürüdü. Eski günlerinde olduğu gibi aç kalarak, açlığı yiyerek ağzına bir şey almadı. Susadığı hâlde kendisine denk gelen çeşmeden su içmedi. Akşama doğru gelen bir köylü, sürdüğü traktörü yanında durdurdu. Soru soran köylünün sorularına cevap vermeden traktöre bindi. Köyüne yakın bir yerde indi. Hiç durmadan yürüdü. Gece yarısına doğru evine vardı.

Gece boyunca hiç yatmadı. Kilisede sabaha kadar öldürülen firari gencin ruhu için dua etti. Sabaha doğru evde bulunan yağ, kolonya ve gazı eşyaların üzerine döktü. Yeni elbiselerini giydi. Boynuna büyük haçı taktı. Tepeden tırnağa siyahlara büründü. Bir kibrit çöpü, makas ve kedi dışında bir şey almadan dışarı çıktı. Çember sakallarını çekiştirir gibi keserek kenara koydu. Kollarında uyuyan kedisiyle vedalaştı. Elindeki kibrit çöpünü yaktı. Gazlanan kapıya tuttu. Kısa sürede ev tutuşmaya başladı. Sabah uykusundan ilk uyanan komşusu Hacı Yusuf oldu.

Sakalını kesen, boynuna haç takan ve bir papaz gibi giyinen köyün cami imamını şaşkınlıkla seyretti. Nara atar gibi köylülerine seslendi. Evin yangınını seyreden yaşlıya kızdı. Yanan evi söndürmek için toprak serpti.

“Ne yapıyorsun hoca efendi?”

Evi söndürmek için çaresizce sağa sola koşan ve koluna yapışan komşusunu silkeledi.

“Bırak Yusuf!” diye bağırdı. “Beni rahat bırakın, hiç olmazsa yangınımı ağız tadıyla seyredeyim!”

Sözünü bitirir bitirmez yürümeye başladı. Korkan kedisi miyavlayarak epey peşinden yürüdü. Peşine düşenleri, gelmemesi için taşladı. Köyün tepesine varınca, son bir kez geri dönüp baktı. Özenerek yaptığı ev, alevler içinde gözükmüyordu. Güneş doğmak üzereydi.

Durmadan yürüdü. Akşama doğru bıyıkları ağzına dökülen, iri gözlü, biçimli ve yaşadığı kentteki insanlardan farklı bir şiveyle konuşan insanların bulunduğu il sınırına girdi. İlk denk geldiği askeri kontrol noktasında boynunda asılı duran haçını gizlememesine

rağmen sorunsuz geçti. Yol boyunca yürümeye devam etti. Kendisine denk gelen bir traktöre bindi. Kendisini ilgi ve merakla süzen Dersimli köylünün verdiği suyu içti. Harik'i sordu. Verilen detaylı tarifi unutmamak için isimleri birkaç kez tekrarladı. Harik'e niçin gitmek istediğini soran köylüye cevap vermeden indi.

"Merhameti bile öldüren cesaretini arıyorum. Tanrı'nın da cehennemini var Armenak! Tanrı insana merhametinden öldü. Gitme, yalnızım Armenak n'olursun gitme!"

Ne kadar yürüdüğünü hatırlamadığı bir an, pusuya yatan askeri birliğin bulunduğu alanda yükselen "dur!" sesiyle irkildi. Karanlık çökmek üzereydi. Bu kez kendisinden kaçmıyordu, dur ihtarını çeken sahipsiz sestten kaçıyor gibiydi. Yıllarca damarlarında kontrol altına almaya başladığı kanı ateşlenmişti. Ayazdaki bir mezar gibi suskunluğa büründü. İçi alev gibi yanıyordu.

Her yanımla işgal orduları

Ruhum her zaman çapalanan toprak gibi

Bağrın onarılmaz yaralar volkanıdır şimdi

Benim için türküler söyle Armenak!

Karanlıklar ezginle erisin

Dağ sesinle uyansın

Seninle yürüsün hayat...

"Dur!", "teslim ol!" çağrılarıyla karanlıkta parıldayan ışıltıya anlam veremedi.

Üçüncü kez, "dur, teslim ol!" çağrısını duydu.

Soluğu kesildi. Nabızı karıncalandı. Beynine kan hücum etti. Diken diken oldu tüyleri.

Tüm nefesini topladı. Sesin geldiği yöne doğru bağırdı:

"Yıllardır her gün teslim oluyorum, yetmedi mi?..."

Daha söylediğini tamamlamadan, geceyi bölen silah takırtılarıyla, yere devrildi. Bağırından aldığı yaraya aldırmandan tekrar ayağa kalktı. Yürümeye devam etmeye çalıştı. Silah sesleri çoğalınca, inleyerek yere kapaklandı. Boynundaki haçı avucuna aldı. Öpmek istedi. Yapamadı. Kolları toprağın serin yüzeyine serildi.

Gökyüzü enginliğini, sonsuzluğunu ve yüksekliğini kaybetmişti, toprakla aynı seviyeye inmişti. Dağlar yüksekliğine ihanet etmişti, bataklıklarla aynı hizaya gelmişti. Canlılar doğarken ölmeye başlamıştı.

Sorumlu olanların sülalesini kurut ve evlerini de yak!

Bağın Kalesi, unutulmuş uzak bir masal gibiydi. Adı Bağın ve kalesiydi fakat ötesi adsız ve sonsuz bir masal gizemi gibiydi. Urartulara ev sahipliği yapan kale, köylülerin rivayetlerinden öte bir adı yoktu. Kimler tarafından kurulduğu ve yine kimler tarafından yıkıldığı tarihin derinliklerinde saklı duruyordu. Sadece kaliteli yalancıların fikir jimnastiği yaparken, hayal güçlerini kalenin geçmişi ve içinde yaşananlarla zenginleştiriyorlardı. Ve yine de her şeye rağmen kale; kösteksiz otlamış, ağılsız büyümüş deli bir tay gibi zamanın aşımına meydan okuyordu. Yaralı, öksüz ve kimsesiz tragedyaların söylencelerini çağırıyordu.

Hemen önünde güneşleri çoğaltan Peri Suyu, akıyor gibiydi; sanki rotasız, sahipsiz ve kayıp yolcu gibi yürüyordu. Epik söylencelerin mirasını mırıldar gibi uzak, yalın ve geçmişe giden sahipsiz bir köprü gibi uzanıp gidiyordu.

Kırk kişilik birlik bir araya toplandığında, saldırıyı seven dengesiz bulutlar, göğü baştan başa kapladı. Gökyüzü boğum boğum karardı. Süprizi seven bulutlar, kuzeyden güneye kan kokusu taşıyordu. Toprakla bulutların kesiştiği tepelerde, kanatları ve turnakları demire dönen milyonlarca yarasa uçuşuyordu. Ayakta ölen çınar ağaçları, gövdelerini yarasaların istilasına uğrayan tepelere yaslıyor gibiydi. Korku, cesareti rehin almış, ruhunu eşeliyordu. Cesaretin altın ağırlığındaki değeri, çözümsüz bir denklem gibi kendisini boğuyordu.

Birlik komutanı Ekrem, önünde hazır olda duran savaşçılarını süzdü. Açıklanacak eylem kararından habersiz duran insan kitlesi merak, bilinmezlik ve heyecan topu gibi birbirine sokulmuştu.

Teşteekli birlik komutanı, her zaman olduğu gibi elini kemerinin önüne soktu. Burnu ucundaki kalkık eğriliği ovdu. Gözlerine dolan kan, dudağını kaplayan bıyıklarıyla aynı rengi andırıyor gibiydi. Bölgedeki gelişmeler hakkında bilgi verdi. Alt tarafında ışıkları yanan Feraç Karakolu'na baktı. Sonra bakışlarını hemen Feraş'ın yanı başında çukurun içinde olan Mazgirt'in Elazığ'a sınır Bağın (Dedebağ) köyüne ve üstündeki tepede dikili duran kaleye çevirdi.

"Bundan on üç ay önce bir hevalimiz Peri Suyu'na düşerek boğuldu" dedi.

Sözcüklerini, Osmanlı padişahı II. Abdülhamit'in imzası gibi çiğneyerek uzattı.

"Su, hevalimizi Bağın köyüne kadar sürüklemişti. Üzerinde önemli dokümanlar ve dört milyon kadar yüklü bir para vardı. Ne var ki, Keko Gül adındaki ihtiyar köylüyle eski Muhtar'ın kardeşi Ekrem İlkay, görmüş oldukları cesedi karakola teslim ettiler!"

Bağınlı olan yardımcısı Orhan İlbay'a (İsa) baktı.

"Bu bilgi nettir. Karakola haberi veren Keko adındaki unsurdur!"

Yapılacaklarının netleşmeye başlamasıyla topluluk içerisinde kıpırdamalar ve fısıltılar baş gösterdi.

"Madem düşmanımız bize karşı bu kadar acımasızsa, biz de halen düşürülmüşlüğü'nün farkına varmayan ve halen sömürgeci düşmanla işbirliği yapan Kürtlere karşı acımasız olmalıyız!"

Karakoçan'ın Çelexas ve Dejteşan köylerindeki köpek seslerini ve telsizinden gelen sinyalleri dinledi. Komutanı Doktor Baran'la kısa bir görüşme yapmak için birkaç metre geriye doğru açıldı. Yapılacak köy baskınıyla ilgili gelişmeleri ve talimatları aldıktan sonra, put gibi hareketsiz bekleyen birliğin yanına döndü.

"Köyü en iyi bilen sensin!" diye bağırdı. "Köyü kuşat! Sorumlu olanların sülalesini kurut ve evlerini de yak!"

Feraç Karakolu'nun yanıp sönen ışıklarına baktı. Feraş'dan Mazgirt merkezle konuşan karakol komutanının konuşmasını dinledi.

"Komutanım kalabalık bir birlik, karakolumuzun üstündeki tepede toplanmıştır. Ne yapmamızı istiyorsunuz?"

Ağlamaklı, titrek ve korkmuş bir sesle bağırان Feraş Karakol komutanına verilen cevap;

"Işıklarınızı söndürün ve karakolun içinde bekleyin. Ve benden emir alana kadar hiçbir şeye müdahale etmeyin!"

Merak ve heyecan iklimine giren birliğı bakarak, kakhaha attı.

"Görüyorsunuz, düşman bizim gölgemizi görünce kafasını nereye sokacağını şaşıyor!"

Telsiz mandalını kapattı. İsa ve Koçer'e seslenerek saldırı birimini kurdu. Saldırı birimine kadınları seçmek için özel bir itina gösterdi.

Mardinli Welat'ın orman kesim yasağı konulmasına rağmen, kaçak orman kesenlerin odunlarını taşıyan Yukarı Faraç'taki kamyonun yakılmasını; ayrıca karakolun verdiği ekmek siparişlerini karakola getiren Minibüşçü Fazlı'nın getirilmesini ve minibüsün ise yakılması emrini verdi.

Welat, grubuyla Yukarı Faraç'a doğru hızla yol aldı.

Karakoçan'ın Pamuklu köyünden olan Kâmil, ağrıyan başını ovarak, son talimatları veren komutanın yanına doğru yürüdü.

"Heval" diye seslendi. Kendisine doğru dönen komutanını dövcekmiş gibi, "neden bir ulusun savaşıçılarını suçun prensi yapıyorsunuz?"

Eleştiriye, karşı çıkışa, mantıklı açıklamalara kapalı olan, ev yakmaya ve sülale kurutmaya bayılan gözü kanlı komutan, on beş gün önce saflarına katılan Karakoçanlı'yı, "ne?" diye bağırarak, süzdü. Elini silahına doğru götürerek, kendisine yanaşan gencin durmasını söyledi.

"Ceset görmüş ve karakola teslim etmişler. Nasıl tüm aile fertlerini öldürebiliriz? Nasıl onların soylarını kurutarak, evlerini yakmak gibi bir insanlık suçu işleyebiliriz ki? İki kişi yapmışsa iki kişiyle konuşuruz. Konuşmanın ötesinde öldürölmeden önce savunmasını almalıyız. Savunmasını almadan öldürmek yargısız infazdır ve devrimci adalete sığmaz! Belki kim olduğunu bilmeden karakola teslim etmişler. Belki, korkularından ya da belki..."

"Sus diyorum sana, zibidi herif!" diye bağırarak, kendisine yanaşmakta olan gencin sözünü kesti.

“Taşıdığın silahın değerinin farkında olmadan benimle nasıl böyle konuşma cesareti gösterebilirsin?”

Üstüne yürüyen gencin önüne geçen İsa’ya bağırdı:

“Bu zibidiyi nereden buldun?” dedi. Mekanizmaya mermi sürdü. “Derhal silahını al ve tutukla!”

Silahını vermekte direnen genç, kısa süre içinde etkisiz hâle getirildi. Silahı elinden alındı ve elleri bağlandı.

“İsa, bunu sen mi getirdin yoksa düşman mı saflarımıza sızdırdı?”

Yerinden kalkmaya çalışan gencin kafasına dayadığı silah namlusunu kenara çekti. Sıkılır gibi büzüldü. On beş gün önce birliklerine katılan genci ve ailesini çok iyi tanımasına rağmen bir şey söylemedi.

“Eskiden Partizancıydı, o düşüncenin etkisidir!” diye cevap verdi.

“Kendi gerçeğini görmeyen düşman maskarası!” diyerek, zorla oturtulan gencin üzerine vardı. “Siz ne zaman kendinizi ve düşmanı tanıyacaksınız. Verdiğimiz savaşın kuralı mı kaldı?”

Bodur, yerde bağlı olan gencin kafasını dürttü.

“Düşmanımız hangi kurala uyuyor?” diye araya girdi.

Bodur Adam’da bulunan zulme yatkın mizaç ve aşağılık kompleksi, zayıf ve savunmasız olana karşı aşırı şiddet uygulama, gururunu kırma ve onurunu rencide etmekle kalmıyor, gözü kanlı komutanla hemfikir oldukları saldırı noktalarına karşı daha da kontrolsüz, kanlı ve fütursuz sonuçları beraberinde getiriyordu.

Dehşete düşen genç, yutkunarak, Bodur ve üzerine yürüyen komutanına baktı.

“Düşman, savaşın haksız tarafını temsil ettiği için kural ve ölçü tanımıyor. Oysa biz haklı bir savaş veriyoruz. Bizi zafere götürecek başarının yolu savaş ahlakına ve kurallarına uymaktan geçer!”

Gözü Kanlı Adam, tiksindir gibi gencin kafasını dürttü. “Sus ve konuşma! Yarın seninle konuşacam! Daha fazla konuşursan ölürsün!”

Elleri bağlanan ve silahı elinden alınan gencin fena hâlde onuru incindi. Yirmi dokuz yaşına kadar okuduğu tüm kitaplar, devrimci bilim ve doğrular, silah namlusunun altında iflase uğradı. Nasıl bir tepki vereceğini bilmeden kıvrandı

“En büyük ölüm, ölmeden ölmektir!” diye sesini yükseltti. Etrafına toplanan birlikteki arkadaşlarına seslendi:

“Biraz sonraki katliam, sadece sizin değil; Kürtlerin de ölümü olacak! Yaşayan ölü olmak istemiyorsanız, bu insanlık suçunu işlemeyin!”

Emre itaatsizliğe düşman olan komutan, saflarını bozacak çağırıyor yapan gencin üzerine çullandı. İsa, Bodur ve birliğin yardımıyla ağız bağlanan gencin, kenara çekilmesi emrini verdi. Beş savaşçıyı Karakoçanlı gencin yanında bıraktı.

İsa'ya bağıarak, talimatı uygulamasını söyledi. Verilen emir üzerine harekete geçen birliği seyretti. Bağlı gencin üzerine vardı. Bir sigara yaktı. Kibrit çöpünü kıvrıcık saçlı gencin kafasına attı. Keyfini çıkarır gibi avucu içine aldığı sigara dumanını içine çekti. Derin bir rüyanın içinde kâbus gören bakire bir kız gibi kıvrılan Bağın'a baktı.

Tarih yaprakları 22 Ekim 1992'yi gösterdiğinde, köyün etrafı saat 21.00 sularında çevrildi. Önceden yapılan iş bölümü gereği, hedef seçilen dört eve yönelindi.

İhtiyar Keko'nun oğlu Hıdır Gül, kapının ardından gelen sesleri dinledi. Yatan çocuklarına ve eşine baktı. Peş peşe çalınan kapıyı açtı. Normalde köylerine girmeyen gerillaların evine girmesine şaşmıştı. Salonda ve odada yatan çocuklarını uyandırdı. Evin içine giren dört gerillaya nasıl davranacağını şaşırdı. Tedirgin, sinirli ve konuşmayan silahlı adamları, hayranlık ve merakla seyretti. Oturmalarını, açlarsa yemek yemelerini söylemeye fırsat kalmadan, evin aranmasına girişen ikisi kadın ikisi erkek, dört kişinin ne yapmak istediğini sordu.

Birliğin içindeki en çirkin kadın olan Boze, ev sahibini tiksindir bir hava içinde süzdü. Eski Muhtar Ali Haydar ve kardeşi Ekrem İlkay'ın evini sordu. Kendisi salonda durdu. Uykudan yeni kalkan genç kadınları ve evdeki erkek çocukları seyretti. Arkadaşlarına seslenerek evi erken aramalarını söyledi. Biri kadın diğeri erkek evin odalarını hızla aradılar. Arama esnasında el yapımı yün çoraba el koyan kadın, Hıdır'ın karısı Zeynep'e yaklaşıarak, bir çorap aldığını ve kusura bakmamasını söyledi.

Çemişgezek Hazarili olan Zeynep, küçüklüğünden beri Yılan Dağı eteğinde ve Aliboğaz'ın girişinde yaşayan Çemişgezek Hazarili Kızıllar'ın kızıydı. Çocukluğundan beri gerillalarla iç içe yaşamıştı. Yapılanı yadırgadı, ama rızasız çorabına el koyan kadına gülümseyerek, "bir şey olmaz kızım, canınız sağ olsun!" diye cevap verdi.

Evdeki arama bittikten sonra, ev halkını bir tarafa toplayan Boze, kendisiyle aynı boyda olan silahı şaşkın, korku ve titreme iklimine giren ev halkının üstüne doğrulttu. Ev sahibi adamın, "ne oldu kızım, bir şey mi oldu?" sorusuna,

"Susun!" diye bağırarak cevap verdi.

"Suçumuz ne kızım?"

"Sus konuşma!" diye bağırdı. Öfkeli kumral kız, gözlerini yumarak, kafasını sağa sola salladı. Bir şeylerin konuşulmasını duymak istemiyormuş gibi, "Konuşmayın, konuşmayın!" diye sesini yükseltti.

Ev sahibi, ellerini açarak, yalvarır bir pozisyonda öne doğru eğildi.

"Kızım" diye yutkundu. "Suçumuz nedir? Bunu öğrenmek istiyoruz. Sonra burada suçlu kimse onu alın! Bu çala çocuğun ne suçu var?"

Kafasını aynı tarzda sallayarak, "konuşmayın!" diye bağırdı. Gözlerini yumarak emir verdi: "Toplanın" diyerek, silahının namlusuyla dışarıyı gösterdi. "Haydi, gidiyoruz!" dedi.

Xıdır'ın kızı Feride, kocasından küstüğü için kızıyla birlikte babasının evine gelmişti. Babasının evine geleli bir ay ancak olmuştu. Dışarı çıkma emriyle uyuyan üç yaşındaki kızı Sıla'yı kaldırdı. Belirsizliğin çıkmazına giren genç kadın, gözleri kapalı hâlde ağlayan kızını göğsüne yatırarak, susturmaya çalıştı. Kararsızlık kölesine dönen babasını, "ne oluyoruz baba?" manasında yardım bekleyen iri, sulu ve ağlamaklı gözlerle süzdü.

Hazarili kadın, kaynağı daha keşfedilmemiş duru sular gibi mırıldanan torununun açığa çıkan bacaklarını örttü. Tekrar uyuması için Zazaca bir şeyler mırıldanarak sırtını ovdu. Torununun ayak parmakları arasında kalan çorap tiftiğini özenerek aldı. Havadaki kuştan, yerdeki karıncadan sakındığı torununu kucağına almak istedi fakat annesi Feride vermedi.

Annesinin göğüslerine yaslanarak, ağzını oynatan ve meme isteyen küçük kız, bağırma sesleriyle tekrar uyandı. Birazdan bir kış kasırgası gibi kopacak felaketi haber verir tarzda çılgık attı. Çığlığı, gagasını yumurtadan yeni çıkartmış güvercin yavrusu gibi masumca sağa sola baktı. Annesi ve nenesinin sakinleştirmesine aldırmadan durmadan bağırarak dışarı çıkmalarını söyleyen Boze'ye bakarak ağladı.

Bağırان kızı sakinleştiremeyen evin reisi ve karısı, mezbahaya giren koyunlar gibi önde, on yaşındaki oğlu Cevdet arkasında yürüdü. Peşlerinde on altı yaşındaki kızı Gülhan, bekâr kızı Fidan, yedi yaşındaki ikinci oğlu Levent ve kucağındaki kızıyla Feride geliyordu.

Suçunu dahi bilmeyen çaresiz topluluk, Keko'nun evi önünde durduruldu. Xıdır'ın çocukları dedeleri Keko'ya gitmek için davranırsalar da, sert bir emirle izin verilmedi.

Önce dedeleri Keko'yla oturan amcası Ali Kaya, peşinden karısı Nursel çıkartıldı. Sonra dedeleri Keko ve nineleri Bese çıkartıldı. Yedi aylık oğlu Hüseyin'i kucaklayan Nursel, ağlayan dört yaşındaki oğlu Onur'u da kucağına aldı. Yeni uykudan kalkan ve ağlayan altı yaşındaki kızı Zeliha'yı ise Bese'ye verdi.

Ağlayan, mırıldanan, yalvaran ve suçunu soran Gül ailesine, eski Muhtar olan Ali Haydar İlkey, eşi Kibar, genç kızları Gülten, Aynur ve beş yaşındaki oğulları Hakan dahil edildi. Kapısı çalınan Ekrem'in evinden cevap veren olmayınca, acele edildiği için arada unutuldu.

Bodur Adam, birbirine kenetlenmesini istediği topluluğun üzerine bağırdı:

"Bir yıl önce cesedimiz sudan geldi. Neden düşmana teslim ettiniz?"

Ali Haydar, paçasına yapışan oğlunu iter gibi yaparak öne doğru çıktı. Ellerini yalvarır gibi açtı.

"Arkadaşlar, sakın olun!" diye bağırdı. "Ceseti kalenin altında kardeşim görmüştü. Cesedin kime ait olduğunu bilmiyormuş. Üzerinde normal askeri elbiseler varmış. O da muhtar diye Keko'ya haber vermiş. Keko'da saf ve cahil bir insan. Asker cenazesidir diye düşünmüşler. Kendisine ve köye herhangi bir sorumluluk gelmesin diye karakola haber vermiş!"

Boze, “sus konuşma!” diyerek, eski Muhtar’ın sözünü kesti.

“Arkadaşlar, gelişmeler bundan ibaret. Gerçekten bugüne kadar cesedin kime ait olduğunu bilmiyordum. Asker cesedi traktörün üzerine atıp götürdüğü zaman ben çiftteydim. Yemin ederim ki, hiçbir şeyden haberim yok!”

Bodur Adam, “sus konuşma!” diyerek, silahının namlusunu, yalvaran eski Muhtar’ın göğsüne dayadı.

“Haberin çok iyi vardır” dedi. Kendisini sakinleştirmeye çalışan topluluğu tehdit ederek, duvarın dibine dizilmeleri emrini verdi.

Yaşlı Bese, zar zor üzerinde durduğu dizlerini öne doğru atarak, üzerine silah tutan gençlere Kürtçe seslendi.

“Bahtınıza girmişim yavrularım!” diyerek, titreyen ellerini havaya kaldırdı.

“Eğer bir suç varsa, beni ve kocamı öldürün! Komşularımın, çocuklarımın, torunlarımın ve torunlarımın çocuklarının hiçbir şeyden haberleri yoktur!”

Doğum tarihi net olarak bilinmeyen yaşlı Keko, titreyen başını sağa sola sallayarak, bağırdı.

“Ekrem İlkay bana cesedin geldiğini söyledi. Ben de gittim cesedi inceledim. Kolundaki saat halen çalışıyordu. Asker cesedi zannettim. Korktum ve gidip karakola...”

“Sus, sesini kıs!” sesleri arasında, konuşmasını yarıda bırakan yaşlı:

“Suç benim, beni öldürün!” diyerek, tekrar konuşmaya çalıştı.

Tehdit edilince, eşiyle birlikte yalvarmaya başladı. Sakalında, yalvarmasında ve vücudunda vahim bir kasırga vardı.

Xıdır, kardeşinin karısı ve kızı Feride’nin çocukları kenara indirmeye başlamasıyla bağırdı. “Kardeşlerim, bugüne kadar kimse ne bizi uyardı, ne de konuştu! Ne yapıyorsunuz?” diye itiraz etti.

“Sus konuşma!”

Kendisini iten kıza dönerek, “eğer suçlu varsa, onları öldürün! Bu çala çocuktan ne istiyorsunuz?”

Duvarın dibine dipçik, silah ve tehdit zoruyla dizdirilmeye çalışan kalabalığın itiraz, inleme, yalvarma, ikna etme çabası, geceyi boğuk uğultularla parçalayan silah takırtılarıyla acı bir feryada dönüştü.

Tırpan önünde düşen olgunlaşmış buğday taneleri gibi üst üste devrilen çaresiz ve suçsuz topluluk içinde, “dayeee!(anne)”, “bavo!(-baba!)” iniltileri birbirine karıştı.

Derin bir “ağğ” çekerek üstüne düşen annesinin cesedi altında kurtulan Xıdır, duvar dibine sığınan iki oğluna ve içeriye kaçmaya çalışan iki kızına baktı. Avuçlarıyla başına vurarak ahıra sığındı. Kendisini takip eden komşusunun oğlu Hakan, içerde kalırken, kendisi kaçıp diğer evlere sığınmaya çalıştı. Fakat ardına düşen kısa boylu gencin ateşleriyle yere devrildi.

Karısı Zeynep, aldığı yarayla yüzükoyun yere düşerek şok geçirdi. Kendisini doğrulamayarak nefessiz kalan kadın, çılgılık atan kızları ve torununa bakma fırsatı bulmadan boğuldu.

Daha tarama başlamadan yakılan evler, yangınla boğuşmaya başladı.

İlk tarama esnasında can veren Ali Haydar, karısı, kızı Nurten, yaşlı dedesi ve eşi, Nursel, oğlu Onur ve Xırın’ın genç kızı Gülhan’ın cesetleri yan yana düştü.

Kurşun vınlamaları arasında yara almadan dedesinin evine sığınan Feride, unutmuş bir şeyi ilk kez anımsıyormuş gibi katliam yerinde bıraktığı kızı Sıla’yı almak için koşarak geri döndü. Yoğun tarama eşliğinde yerde yatan kızını göğsüne bastırarak yüzükoyun yattı. Ölü numarası yaptı. Ölü kanlarından sıkılan küçük kız, annesinin kokusunu alınca şoktan çıktı. Altından çıkmaya çalışan kızını engellemeye çalışan genç kadının kımıldamasını gören iki savaşçı, üç yaşındaki kızını altından çektiler. Ölüm taklidi işe yaramamıştı. “Anne!” diye ağlayarak yardım talep eden kızına sarılmaya hazırlanırken, kızına saplanan mermelerin sarsıntısıyla yere kapaklandı tekrar. İçi yanıyordu, ağzı kurumuştı. Sol kalçasından aldığı ilk kurşuna, koltukaltından girip omuz küreğini parçalayan ikinci kurşun eşlik etti. İkinci kurşunu üçüncü ve dördüncüsü takip etti. Dilini dişleri arasına gömdü. Kendisine değen kurşunların acısını hissetmedi bile. Ondadan önce kurşunlar yüreğini parçalamıştı bile. Kızının “anne!” diyen sesini duymak için sustu. Boğuluyordu. Nefes alamıyordu. Bağırmak istiyordu, sesi çıkmıyordu. Çılgılığını acısına emzirdi.

Kurşunlar Ambarın arkasına kaçtığı an vurulan amcasının sesi-
ni duyar gibi oldu. Evin içine kaçtığı an, pencereden yapılan ateşle
boynundan vurulan kız kardeşi Fidan'ın bağırtısını duydu. Kendi-
sine yakın olan Ali Haydar'ın genç kızı Gülten'in yardım bağırtı-
larını dinledi. Acıdan çatlamış nenesinin kanlanan yüz hatlarına
baktı. Yüzü, bir çağı özetler gibiydi. Sıkılmış dişler eşliğinde hafif
araladığı gözkapaklarının altında gördüğü daha dört yaşına bile gir-
memiş amcasının oğlu Onur'un yanağı üzerine bir tutam saç teli
dökülmüştü. Yamalı pijamasından dışarı sıyrılan beyaz vücudu, ka-
ranlığın içinde ay gibi parılıyordu. Açlıktan ölen serçe yavrusu gibi
açık ağzı, bir şeyler söylerken çığlığı dudaklarında yarım kalmış gibi
duruyordu. Hafif aralıklı gözleri, yarım kalmış uykusuna dalar gibi
sükûnet içindeydi. Yüzüne alaylı bir gülümseme oturmuştu. Kolları
yana düşmüş, sağ ayağı hafif kendisine doğru çekik duruyordu. Ne-
reden kurşun yarası aldığını seçemedi. Altından sıyrılmaya çalışan
kızının gevşediğini hissetti.

“Vuruldu!” diyen, bodur kızın sesini duyar gibi oldu. Silah ses-
leri kesildi. Yakılmayan dedesinin evine sığınan ve boynundan yara
alan kız kardeşi Fidan'ın, “abla gittiler, gel!” diyen bağırtısını duydu.

Altında çıkmaya çalışan yavrusunun soluk alışverişini, tohumun
yağmuru dinlemesi gibi dinledi. Kokusunu içine çekti. Bedenini
kaplayan kanın ılıkliğini yavrusunu koruma şefkati ve sahiplenme
duygusuyla birleştirdi. Doğduğu gün, annesi öldürülen karaca yav-
rusu gibi suskundu. Kaybolmuş bir çocuk gibi kucağında ağzını açıp
kapatan kızına baktı. Kalbinden kurşun yarası alan kızının inleme-
sini duyar gibi oldu. Aceleci vedalaşmalar gibi ani bir bakış fırlattı.
Yavrularını kaybeden bir dişi kurt gibi uzun, ince ve derin bir tarzda
inledi.

Tekrar kendisini çağıran kız kardeşinin sesiyle doğrulur gibi yap-
tı. Olduğu yerde taş kesildi. Sesiz çığlıklar atan bakışlarla ağzını açıp
kapatan kızını yokladı. Yüreği yerinden oynadı. Göbeğini kaplayan
ılık sıvıya denk gelince, havalanacak göçmen kuşu gibi, hiçbir dilin
açıklamaya cesaret edemeyeceği, ölçüsüz bir acı çığlık attı.

“Sılaaa!”

Sıla'nın açıkta kalan gözlerine yıldız titremeleri düştü. Kanlı kirpiklerinde mayınlar patlıyordu. Kanla sulanan saçlarında pasta dilimleri gibi bölüşülen işgal altındaki koca ülkesi yanıyor gibiydi.

Birkaç saniye içinde kasılan süt kokan vücudu, gevşeyerek güz toprağına yayıldı. Duru, pürüzsüz ve körpe alnuna yıldız kümeleri dizildi. Sıkılan körpe avuçlar gevşeyerek, annesinin yarasından akarak, gölet oluşturan kanın içine düştü. Daha zamanın eli değmeye bile cesaret edemediği taptaze yüreği, Bodur Adam'ın silahından çıkan kurşunla darmadağın edilmişti.

Yüreği kopartılıp alınan kadın, ateş içindeki turna gibi debelen-di. Sanki bebeği ölmemişti, emzirip yatırmış bir vaziyette seyret-ti. Soylu bir suskunluğa büründü. Çıldırılmış, şoke olmuş, delirmiş bakışlarla yüzüne tatlı bir tebessüm çöken ölü yavrusunu seyretti. Rüzgâra savrulan örümcek ağları gibi geceye yayılan tüm inilti ve sesleri bıçak gibi kesen tiz bir çığlık kopardı:

"Dayee!"

Yavrusunun ölü bedeninden kaçır gibi koşarak eve sığındı. Eve girdikleri an tavuk kümesine saklanan ve kendisine doğru koşan üvey annesini geçti.

Üvey annesi, yaralı kalanları bir araya toplamaya çalıştı. Önce ağır yaralı olan kocası Xıdır'ı, Ali Karakaş'ın evine getirdi. Ardından Cevdet, Levent, Fidan, Feride, kayınbiraderi Ali Kaya ve ağır yaralı kızı Zeliha getirtildi.

Bağırın, şaşkın komşular, arkadaşları tarafından yanlışlıkla açıl-dığı sanılan ateşle yaralanan Boze'nin yarattığı panikle geri çekilen birliğin köyden uzaklaştığını görünce, yaralılara yardımcı olmaya koştular. Yaralıları çaresizce yatakların üzerine serdiler. Özellikle bacak kısmından yara alan Xıdır, bakışları donmuş, suskun, inleyen ve korkudan safran sarısına dönen çocuklarının yüzlerini seyretti.

Gözler, korku ve çaresizlik ateşiyle iğdiş edilmişti. Altına seri-len battaniyenin üzerinde doğrulur gibi yaptı. İki elini öne doğru açarak, "tamam tamam" diye fısıldadı. Sırtüstü oturur vaziyette acı, derin ve sonu gelmez bir iç çekti. Baş kurşunlanan gövdesinin üs-tüne düştü.

Xıdır'ın ölümünü, çok kan kaybeden Ali Haydar'ın kızı Gülten takip etti.

Ölüleri arkasında bırakarak çekilen yaralılar, ateşe verilen evlerdeki yangının kaldıkları evi sarma korkusuyla, ölülerin üzerinde doyasıya ağlamaya bile fırsat bulamadan, köyün diğer kısmındaki evlere taşındılar.

Mindere uzatılan Feride, ölü kızının tekrar kontrol edilmesini söyledi. Başucunda feryat eden ve dizlerine vuran üvey annesi Gülşen'e baktı. Ölüleri kontrol etmeye giden komşuların getirdiği yanıtı duymadan bayıldı. Kanlanan dudaklarını aralayarak kaybettiği aile fertlerini ve kızını sayıkladı.

Geceyi sahipsiz ağlama ve yüzleri seçilmeyen fısıltılar kapladı. Gece de dahil her şey silahlıydı. Silahsız ve savunmasız kalan sadece insaftı. İnsanoğlunun göğüs kafesinde taşıdığı insaf duygusu, yuvasında birkaç dal odun parçası ancak bulunan çarpık keklik mezarına dönmüştü.

Ağır soru işaretleri, bronz heykeller gibi dikilen uzun ünlemler, dipsiz ve zaman dışı acılar ve bilinmeyen ağıtlar uzayıp gidiyordu.

Yaralı, mahsun, korku ve yorgun bedenler, geceyi acı içinde bir yıldız gibi sabah ettiler.

Gökyüzü, hiçbir zaman böyle bir şafak görmemişti. Ölülerin kâkülüne düşen sabah ayazı, su ve toprak yüklüydü. Atmosferi soğuyan dumanlar, yanmış yün ve bez, yakılmış arabaların boyası ve odun kokusu kapladı. Sabah olduğunda ortalık cenaze gibiydi. Koca dünya, tabuta sıkışmış gibi daralmıştı...

Yanan evlerden gökyüzüne yayılan duman, köyün üstünü kapladı. Köylüler, köylerine on beş dakika uzak olan karakola gitmelerine rağmen, karakol yardım etmeye gelmemişti. Saat 09.00 civarına geldiğinde kaplıcaları çalıştıran Mehmet Ali Aydın'ın minibüsüyle durmadan kan kaybeden yaralılar, hastaneye kaldırıldı.

Sabah güneşi, gecenin utancını açığa çıkarır gibi Peri Suyu'na vurdu. Peri Suyu kan, barut ve namlu yüklüydü. Ve ismini gizemli, bilinmeyen, sürpriz konuklardan alan suyun kıyılarında, artık bakışlarında güneşin aydınlığını taşıyan insanlar azalmıştı...

Acılarını hep içinde bir okyanus gibi saklayan yoksul halk, acılarının bendini açmaya hazırlanmışken, kendi sularıyla boğuluyordu. Umudun berrak kaynağından beslenenler, duru suya çamur karıyorlardı. Su da dahil her şey kirlenmişti artık!...

Kül olan ocaklara, ekimi yaşamadan bozguna uğrayan kimsesiz yetimler, bin parçaya bölünen yaralı ve inleyen ruhlar, sebepsiz yatan bir düzine ölü eşlik etti...

Neden ama?...

*Oba, korku ve merakla boğuşuyormuş gibi belirsiz
bir tedirginliğe gömülmüş gibiydi.*

Yeryüzü, limoni ay ışığı altında sükûnete bürünmüştü. Dağkeçileri, uçurumların rüzgâra sırt çeviren bölümlerinde, hummalı geviş getirme zevkini tadıyorlardı. Gagaları ve pençeleri demire dönen atmacalar, avlarına görülmemiş şekilde gece saldırmaya başladılar. Kuzey yakası, cadı kazanına dönmüştü; yağmur ve kargaşayla yüklüydü. Yaylanın doğu yakasındaki kayalara tüneyen baykuşun geceyi bıçak gibi parçalayan ötüşü, şafak vurana kadar sürdü. Ötüşü, yalnızlığı çoğaltan, göçü hatırlatan, kan kokusunu çoğaltan cinstendi.

Yaylacılar, her gece aynı kayadan punayan baykuşun ötüşünü, güz mevsiminde uğursuz haberlerin çok olacağına yordular. Ağustos sonunda, mevsim göçünde geciken mavi başlı turnaların, Munzur üzerinde düşüşleri yaşandı. Semaları, yavrusunu kaybeden dişi turnaların ağıt yüklü avazları kapladı.

Çobanlar, Kanıkasık'a çıkamayan meri kekliklerin çiftleşmesine ve kalabalık yavruolanmasına tanık oldular. Gündüz gözüyle memeden koyuna dalan bozkurtların saldırganlığı arttı.

Kadınlar, yılanın geceleri süt sitillerine saldırısı karşısında, çaresiz kaldı. Mayalanan sütün sıkı yoğurt tutmadığını, yoğurdun da iyi yağ

vermediğini birbirlerine anlattılar. Verimin düşmesini ve rızklarının azalmasını, işlenen günahlara bağladılar.

Kendisini filozof zanneden Pilav Hıdır, yalanın, iftirayla çiftleşmesini yaydı. Kayaların yosun yerine pas bağladığını, su yerine kan damladığını iddia etti. Yalanlarına inanmayanlara küstü. İkna etmek için yemin etti.

Güneş, Kanikasık'ın doru yakasındaki karanlığı delmeye başladı. Deştıl Vadisi, dağların gölgesinden halen geceyi yaşıyordu. Topal ve hasta koyunların bırakılması için, yaylanın orta yerinde uzanan çayırı beyaz örtülerle kaplayan çigin erimesini beklediler.

Sabah ateşi yakıldı. İnce bir direk gibi yükselen duman, göğе doğru isteksizce hareket etti. Melek, çocuklarını kaldırdı. Ateşi kurumuş koyun tezeğiyle besledi.

Oba erkekleri, sürülerin sağıma erken gelmesine öfkелendi. Sürü çobanları, Geliye Ustıra da (Boynuzlu Vadi) tarafından silahlı insanların geldiğı haberini verdiler. Tepeye koşan gençler, gelenlerin Partizancı olduğunu ileri sürdüler.

Çadırlara yanaşan Kendal, kendilerine ilgiyle bakan topluluğa selam verdi. Gelen konukların evine uğramaması için eğilerek ayak-kabı bağcıklarıyla oynayan Pilav Hıdır'a seslendi.

“Hey, Keko! Selam verdim sana, sağır mısın?”

Kıpkırmızı kesilen bir yüz ifadesiyle, “ Haa?” dedi. Elini ovuşturarak, üzerinde toz varmış gibi elbiselerini silkeledi.

“Kusurumuza bakma, tanıyamadık sizi” diyerek, yanaştı.

Kendisiyle tokalaşan Pilav'ın elini sıktı. “İllaki tanımanız mı gerekiyor?” diye gülümsedi. Kendisine yetişmekte olan arkadaşlarına baktı.

“Biz Apocuyuz. Nasıl sevindin mi Xalo? Gördüğünüz gibi, artık ülkemizin her köşesine ayak basmış bulunuyoruz!”

“Evet” der gibi başını salladı. Diğerleriyle de tokalaştı. Altı kişiden oluşan birliği, isteksiz bir biçimde çadıra davet etti. Haki şalvar içinde boğulan Kendal'a baktı. Kendisine peş peşe soru sormasından memnun olmadı. Yüzü boz kıllarla kaplı adamın, yüz ifadesinden herhangi bir şey anlamadı. Yakasını yama gibi bağlayan kire bakınca,

içine acıma hissi düştü. Boyunları armut, sapı gibi içelen misafirlerini içeriye aldı. En son içeri giren Delil oldu. Oba halkının alışılmıştan farklı olmayan hoş geldin faslından sonra, söze ilk giren Bako İbrahim oldu. Boynunu sağa yatırarak sağ gözünü kapattı. Gelenlerin kimliğini sordu.

Delil, “Biz Ulusal Kurtuluş ordularıyız” diye cevap verdi. “Ülkemizin bağımsızlığı için savaşıyoruz” diyerek, arkadaşı Memo’ya döndü. Mezarlığın olduğu tepede nöbet tutmasını söyledi. “Açım” diyen arkadaşını azarladı. Diğerleri yemek yedikten sonra, nöbetin değiştirileceğini ekledi. Nöbet yerine giden arkadaşı arkasından kafa salladı. “Biz de disiplin tartışmasızdır” diye mırıldandı. Oba halkını sorgular gibi peş peşe sorular sordu. Soruların cevabını dahi almadan tartışmaya girdi. Kesik işaret parmağını sakallarının içine daldırarak, gençlerin tek tek isimlerini sordu. Verdikleri mücadeleye nasıl baktıklarını sordu. Kimse kendisine net ve doyurucu bir cevap vermeyince, canı sıkıldı.

Gençlerin kendilerine karşı ilgisiz davranmasını, devrimci siyasetlerin sempatzan ve taraftarı olmalarına bağladı. Ajitasyon, propaganda ve keşif birliği oldukları için, hangi konu üzerinde halkla daha iyi diyalog geliştirebileceğini düşündü. Arkadaşlarının anlatımıyla iyi bir örgütçüydü. Konuya direkt girme yerine, ortamın mevcut nabzını yakalayacak sohbeti geliştirmeye çalıştı. Diğer yörelere nazaran daha az asimile olan Şavaklıların ulusal bilincinin zayıf olduğunu düşündü. Buna rağmen kendilerine soğuk davranmalarına bir anlam veremedi. İlk etapta mezhep farklılığını düşündü. Ama Alevi olmalarına rağmen, yaşı ilerlemiş ihtiyarların dışında, kimsenin üzerinde dinî bir etki olmadığını biliyordu. Şavaklılarla ilişki kurmak için, geriye sadece yayla sorunu ve peynir fiyatları kalıyordu.

Şavaklıların kendi beyaz elmasları olan peynire verdiği değerin, onların en zayıf ve duyarlı tarafını oluşturduğunu biliyordu. Peynirin taban fiyatının, kendileri dışındaki siyasetler tarafından kısmen çözüldüğünü de göz önünde bulundurarak; yayla meselesini ilk etapta işlemenin, en sağlıklı ve verimli bir propaganda aracı olaca-

ğını düşündü. Sorunu ele alırken, iknacı ve ılımlı bir yaklaşım sergilemeye çalıştı.

Daha fazla politik olan gençlere sorduğu sorulara, Marksist ustalardan alıntılar yapılarak cevap verilmesine canı sıkıldı. Gülizar'ın kendisine verdiği suyu içti. Göbeğinin üzerine dökülen suyu elleriyle silkeledi. Konuyu değiştirerek, oba halkının konuşması için soru sordu:

“Hele anlat Xalo (dayı)!” diye kendisine garipçe bakan Bako İbrahim'e döndü. “Ne var, ne yok?”

Sağ gözünü kapatarak, ayakkabı köselesi gibi siyah, kalın ve buruşmuş kıllı ensesini kaşıdı. “Ne olsun kirvem?” diye mırıldandı. Gönlüsüz bir tarzda cevap verdi:

“Paslanmış teneke gibi tıngır mıngır yuvarlanıyoruz!”

Kesik Parmak, Partizancıların hitap şekli olan “kirve” kavramının kullanılmaması için oba halkını uyardı. “Kirve” yerine “heval” kelimesinin söylenmesini istedi.

Omzunu “fark etmez” anlamında kaldırdı. “Ha kel Memo, ha Memo kel; ne fark eder? Ama istiyorsanız, kel Memo değil, Memo kel derim! Aslında ikisi de aynı kara delikten çıkmıştır”

Şaşlı adamın kendisini alaya aldığını düşündü. “Olmaz” diyerek, sözünü kesti:

“Öncelikle yılların getirdiği Kemalist ideolojinin bombardımanını yok etmemiz lazım. Bunun için en sıradan hitap şeklinin bizim için önemi ve belirleyiciliği vardır. Türk solunun, yıllardır halkımız arasında kendi gerçeği dışındaki Kemalist ideolojinin yayılmasına köprü olma görevini kaldıracağız. Kürt beyinlerine şırıngayla zerk edilen bu ırkçı ideolojinin köklerini silmek, bizim boyun borcumuzdur.”

Şaşlı adamın konuyu anlamayıp, omuz silkmesi üzerine, sesini daha da yükseltti. “Artık, sizin gerçek öncüleriniz, kollarını bu dağlara da uzattılar!”

Kendinden emin, kelimenin üstüne basa basa konuştu. Gözlerini oba halkının üzerinden ayırmadı. Ağzını açarak kendini ilgiyle dinleyen saf gence bakarak gülümsedi.

“Tam da bizim gençlere benziyorsun ha. Sana silah ve savaşmak daha iyi yakışır. İsmim ne senin?”

Hayatında ilk kez övgü duyan Karagedikli saf gencin suratı, beğenilen adamın gülümsemesiyle utanma arasında bir biçim aldı. “İsmim Murat” diye mırıldanarak cevap verdi. Çadırın içindeki tüm bakışlar kendisine yönelince utandı. Fazla kalmayarak dışarı çıktı. Obalarda bulunan tüm gençlere, gelen konukların iyi silahlandıklarını, kimsede olmayan iyi bir disipline sahip olduklarını, abartarak anlattı.

Diğer obalardaki gençlerin gelmesiyle, oturdukları çadır dar geldi. Büyük çadıra geçtiler. Önce misafirler, peşinden ise ev sahipleri ve obanın diğer halkı girdi. Ev sahibi kadın, çadırın giriş kısmında birbirine sokularak itiş kakışta bulunan çocukları azarlayarak dışarı çıkardı. Kendisine kızan adama aldırmaı çocuklar. Fakat içerdeki yükselen sesler üzerine tekrar çadırın ağzına sokuldular.

“Hele anlatın” diyerek zorla gülümsedi. Nöbet değişimi için Per tekli genci uyardı. Oturma pozisyonunu değiştirerek bağdaş kurdu.

“İnsan kendi öncüleriyle görüştüğü zaman hiç susar mı?”

Hıdır Pilav, omzunu büzdü, şapkasını kaldırarak, korkudan alnında biriken teri sildi. Vereceğı cevap için uygun bir söz aradı, bulamadı.

Karagedikli Hıdır, “Neyi anlatalım ki? Söz sizin, meydan sizin!” diye boğazını temizledi.

“Sürü peşinde geze geze artık sürüleştik. Söz de siz de, haber de sizde. Bize soracak olursan bizim dertlerimiz farklı, bu yıl ot iyi olmadığı için doğru dürüst randıman alamadık. Üstüne üstlük bir de tüccarların kahrını çekiyoruz. Onca uğraş, onca didinme ve meşakkatin sonu; sıfır elde sıfır. Arpa ve buğdayı güzün aldığımız zaman, el ele baş başa” diyerek, işaret parmağını yaladı, “hele bakalım ne olacak. İnşallah sonu hayırlı olur.”

Kesik Parmak, “hımm” diye uzun bir ses çıkardı. “Peynir sorununuz köklü bir biçimde çözeceğiz. Bunun için de bizim çıkardığımız kararları savunup uygulayacaksınız. Bunu yapmadan da; ne yayla, ne de peynir sorunuz çözülür. Öncelikle peynir rayiçi(fiyat), Par-

tizancıların belirlediği gibi 22 TL olmayacak, bizim belirlediğimiz biçimiyle olacak; yani 25 TL olacak. İkincisi, Türk olan tüccarlara peynirlerinizi vermeyeceksiniz! Paranızı peşin ödemeyen tüccarı da en yakın birimimize bildireceksiniz; bu da üç.”

Peynir tüccarı Kenan kızardı. “İyi de” diye girdi. “Tüccarlar o zaman kabul etmeyeceği gibi, malları da almazlar. Bir kez, bu yıl rayiç böyle belirlenmiş. Zaten yazın çoğu da geçti. Bundan sonra sütlerin verimi ne olacak ki? Güz geliyor.”

“Yahu hevalemin” diye güldü. “Biz iki yıl içinde devrim yapacağız, siz gitmiş rayiçlerden bahsediyorsunuz. Ne rayiçi? Bunun çözümü bizim için çocuk oyuncağı! Kürdistan’daki yaşamın her alanında düzenlemeyi biz yapacağız. Bunun dışında hiçbir gücü tanımıyoruz, tanımayacağız. Dolayısıyla bizim dışımızdaki hiçbir gücün Kürt halkına ilişkin aldığı kararları meşru görmüyoruz.”

“Ama kimse sizin koyduğunuz rayiçe uymadı; ne tüccar, ne de peynir sahipleri.”

“Uyarlar, hevalemin, uyarlar” diyerek, Telo’ya ters bir bakış fırlattı. “Bu rayiçi belirleyen kim? Partizancılar değil mi? Ha, ne kadar güzel! Biz onlara altı ay süre tanıdık. Şu anda misafirlerimizdirler. Altı ay içinde Kürdistan topraklarını terk ettikleri zaman ne olacak rayiçler?”

Elindeki siyah tespihi direğin kazığına vurdu. Sesini daha da yükseltti, “Buralar bizim topraklarımızdır. Bizden müsaade almayan hiçbir güç, bundan sonra bu topraklarda savaşılamayacaktır. Anladınız mı? Onun için, basit kararların uygulanması ya da uygulanmamasına ilişkin sorunları, gündem yapmak istemiyoruz. Bu topraklarda, bundan sonra dışımızdaki tüm güçler misafirdir, misafir! Adam öz be öz Kürttür ama soru sorulduğu zaman, bilmem şunu savunuyorum, bilmem bunu savunuyorum diye zırvalayıp duruyor. Kendi gerçeğinden haberi olmayan biri, bir başkasının gerçeğinden haberdar olabilir mi? Size çok basit bir örnek vereyim: Geçen gün, Hayri Pilav’ın orda, Dev-Sol’cu geçinen züppe birine rastladık. Kendisiyle iyi iyi konuştuk, o hep suyu yokuşa sürdü. Sonra, Fransa’dan gelen Eğinikli Veli Polat’ı, neden öldürdüklerini sorduk. Adam bize

ne cevap verse iyidir? Diyor ki; 'halkımıza ve devrimiz zarar veren hiçbir ihanetçiyi af etmeyiz!' Gel de çık bu işin içinden! Hem bizim topraklarda barınıyor, hem insanlarımızı yanlış temelde örgütlüyor, hem de bizden izin almadan kalkıp insanlarımızı öldürüyor. Böylesi bir şeye izin verebilir miyiz? Elbette veremeyiz. Kendileriyle iyi dilde konuştuğumuz hâlde, anlamadı."

Bakışlarını, yemek sofrasına çevirdi. Davet üzerine sofraya yanaştı. "Birkaç pataklamayla, bu kez utanç verici bir şekilde bize yalvarmaya başladı."

Elinde salladığı yemek kaşığının sapını sofraya tahtasına vurdu. Krom kaşığı atar gibi sofranın üzerine koydu. Şaşkınlık içinde kendisini dinleyen sessiz insan kalabalığını süzdü. Konuşmasının etkili olduğunu düşündü.

"Tabii, önce sorunu iyilikle çözeceğiz. Bu olmazsa da anladıkları dilde konuşmasını çok iyi biliriz. Öncelikle Türk sorununu, gelecek yıl da sömürgecileri topraklarımızdan çıkaracağız. Ondan sonra ne rayiç sorunuz kalır, ne de yayla sorunuz!" Konuşmayla heyecanlanan Pilav, hapsirdi.

"Ordularınız garnizonlara sığmıyormuş, liderinize de kurşun işlemiyormuş. Doğru mu?"

Pilav'ın abartıları hoşuna gitti. Evetle hayır arasında kararsızlık geçirdi. "Tabii" anlamında başını salladı. Sözü daha da uzatarak sesini yükseltti. Sözü tekrar yayla meselesine getirince, Telo, sıçrayarak ayağa kalktı. Ellerini öne açtı. Sütü yavruları tarafından emilmiş dişi köpek memeleri gibi sarkık ve siyah dudaklarını yaladı.

"Vereceğiniz yaylaların meraları geniş mi? Suları bol mu?" dedi. Alnındaki teri sildi. Özel mülkiyet dünyasının yarattığı sersemletici etkiyle bir hoş oldu. Kimin ne söylediği ve ne yaptığı onun umrunda değildi. Konuşmayı dahi gereksiz gören, kara yüzlü adam, tartışmayı saçmalık olarak görüyordu. O kendi sürüsünü çoğaltmanın fırsatları üzerine düşünüyordu.

"Kivire, eğer tapuları dağıtırsanız, bana da geniş bir yayla verin!"

Ajitasyon ve propaganda zıvanadan çıktı. Fısıldatmalar arttı. Konuşulanlardan canı sıkılıp da karşı koyamayan orta yaşlıların bir kısmı,

işlerini bahane ederek kalktılar. Açık ağzından salya akan Pilav'a, sonra da sümüğü bıyıklarına kadar uzanan Telo'ya baktı. Kafasını önüne koyarak, toprak zemin üzerinde kibrit çöpüyle rasgele daire çizen Bako İbrahim'e baktı.

"Sen ne diyorsun xalo (dayı)?"

"Ne diyeceğim ki" diye sağ gözünü yumarak baktı. "Sen bana İslam'ın şartları kaçtır diye soruyorsun. Ben ne anlarım namazdan niyazdan!"

Kitlenin çadır içindeki suskunluğu yerini at kişnemelerini andıran kahkahalara bıraktı. Canı sıkıldı.

"Haddini bil!" anlamında başını yana eğdi. "Biz burada önemli meseleler konuşuyoruz, sen bizi alaya alıyorsun. Bu ne demek oluyor? Konuşacaksan doğru düzgün konuş!"

Şaşı adam bozuldu. Kendilerini alaya almadığını anlatmaya çalıştı.

"Eşeğe, 'katıra cilve yap' demişler, eşek katıra çifte atmış. Benimki de oldu o hesap" diye kendisini savundu.

Kesik Parmak, tekrar atılan kahkahalara sinirlendi. "Benimle alay mı ediyorsun?" diye bağırdı.

Pilav, "onun yapısı öyle bra (kardeş). Onun her zamanki konuşmasıdır!" dedi. Çadırdaki erkekler de söylenenleri desteklediler.

Yöre halkının kuru gürültüye pabuç bırakmadığı, zor ve dayatmaya karşı özel bir tepkisinin olduğu, 1986'da ilk Dersim'e giriş pratiğinde yaşanmıştı. Bu başarısız pratiğin ardından tekrar aynı alanda, aynı sorunlarla karşılaşmak istemiyordu. 1986'daki dönemle içinde bulundukları dönem arasında kendi lehlerine birçok gelişme olmuştu. Silahlı güçleri, neredeyse on binlere basamak dayamıştı. Halkın sahip olduğu sosyal, kültürel düzeyi, yaşama bakış açısı, manevi zenginlikleri, yaşamdaki açıklık ve politize olmaları işlerini daha da zorlaştırıyordu. Halkın gönüllü desteğini almak için ikna edilmeleri temel şarttı. Bunun yolu da; daha iyimser, ikna edici ve yumuşak yaklaşımdan geçiyordu. Son bir yıl içinde Dersimli üniversite gençliğinden olumlu tepki almalarına rağmen; halktan yeterli ilgi bulamamışlardı. Katılan gençlerin de, gerilladan erken kaçmasını da,

klasik devrimci anlayışın üzerlerinde bıraktığı olumsuz etkiye bağ-
lıyorlardı.

Kesik Parmak, kafasını sallayarak dışarı çıkan şaşı adamın yere sürülen uzun ve kirli şalvarına baktı. Alaya mı aldığı yoksa doğal hâli mi olduğu konusunda emin olamadı. Çadırdan çıkmasını, kendisine karşı yapılmış bir protesto olduğunu ileri sürerek, alındı. Bir iki kez çağırdı. Gelmeyince de, ısrarcı olmadı.

Pilav, “bana da öyle yapıyor bra!” diye araya girdi. “Zeki olan ve güzel söz söyleyen herkese bunu yapıyor!”

Avurtuların iki yanına doldurduğu kaymağı, gözlerini yumarak yuttu. Çenesine akan salyanın bir kısmını sildi.

“Hele, Körfez Savaşı’nda Hz. Osman’ın torunu Saddam Hüseyin’i nasıl devirdiğinizi anlatın!” dedi.

Kesik Parmak, Pilav’a nasıl bir cevap vereceğini düşünürken, Telo, yaylalarla ilgili soru sordu.

Kafasını salladı. Yemek işine son verdi. Soruya yüksek sesle onay verdi:

“Sömürgeciler, önce halkımızı kırımdan geçirdiler. Kalanları da ya dağlar ya da verimsiz topraklara sürdüler. En verimli topraklara Türkler yerleştirildi. Bu da yetmeyince, sağdan soldan, bilmem ta Bulgaristan’dan bile muhacir getirildi. Kısacası, halkımız kendi toprakları üzerinde, mağdur bir duruma düşürüldü. Artık bu topraklarda halkımızın kölece yaşamaması için, elimizden ne geliyorsa onu ardımıza koymayacağız. İşgalcileri kovduğumuzda, o zaman yayla sorununuz da köklü bir biçimde çözülecektir. O zaman istediğiniz gibi sürü otarın; tüm yaylalar sizindir. Zaten yaylaların tüm tapularını bozacağız!”

Konuşmanın etkisiyle kendisinden geçen Telo, gülmeyi dahi beceremeyen hâliyle sırttı. Kürt sorunu konusunda Tanrı ve Atatürk’le aynı görüşte olan adam, yarık dudağını yaladı. Ayı tabanına benzeyen ellerini ovdu. Hayatı boyunca ilk kez birilerinin kendi sorununu gördüğünü düşündü. Ağzı kulaklarına varan gülümsemesiyle, iyice öne doğru oturdu.

“Ulusal mücadeleye hizmet etmeyen biri veya birileri bizim sırtımızda, halkımızın sırtında artık barınmayacaktır. Türk solunu destekleyen kitleyi de, ikna etmeye ve gerçekleri kendisine anlatmaya çalışacağız; yok eğer ikna olmazlarsa, göç edeceklerdir. Yok öyle bedavadan geçinmek!”

Eşiğin kenarında konuşmaları dinleyen şaşlı adam, çadırdan içeriye kafayı soktu. Kama burunlu, keçi sakallı oğlu Süleyman’ı dışarı çağırdı. Elini salladı.

“Kel başa şimşir tarak!” diye konuşmayı kesti.

“Bana mı dedi?” diye irkildi.

Karagedikli Hıdır, “Yok bıra” diye hemen araya girdi. Kafasını kaşdı.

“Saçı dökülen karısı, yine iyi peynir yapmamış ona kızıyor bavamın (babacığım). Sen tatlı konuşmana devam et!” diye kafasını kaşdı.

Pilav, sinirden yüzü kıpkırmızı kesilen konuğa döndü. Yıkanmayan, çapaklı gözlerine giren dumanı ovdu. Rüzgârdan sallanan elektrik direklerindeki telleri andıran sesini yükseltti: “Kewra, hele Apo’nun nasıl Hızır donuna girdiğini anlat! Niye cahille aynı heybeye giriyorsun?” Karagedikli, “Hele, bu yavşaka bak!” diye, ağzından çıkan lafı tutmaya çalıştı. İç geçirdiğini düşündüğü an, boşa gelerek söylediği lafa bozuldu. Gülümseyen topluluğa bakmadan sigara yaktı.

Kesik Parmak, Pilav’ın lafıyla gevşerken, Karagedikli’nin komşusu Pilav için söylediklerine alındı. Ne söyleyeceği üzerine düşündü. Gerilen ortamdan sıkılan topluluk, karşı çıkma yerine, rahatsızlık, yorgunluk ve iş mazeretlerini ileri sürerek teker teker çadırdan çıkmaya başladı. Gittikçe azalan kitleyi çadırın içinde tutmak için heyecanlı bir konuşma yapmak istedi. Tüm oba halkının Partizan taraftarları olduğunu bildiği için, konuşmasının Partizancılarla ilgili kısmına geçti.

“Biz her taraftan kuşatılmışız” diye iç geçirdi. “İliç’in üstündeki dağda Partizan’ın Karadeniz’e giden sekiz kişilik birliğiyle karşılaştık. ‘Gelin halkın önünde tartışalım. Halkımız bizi iki taraflı dinlesin!’

Hep bugüne kadar tek taraflı, yanlış ve önyargılı yaklaşımlarla halkın kafasına sokmuşsunuz!' dedim. 'Yolumuz uzundur. Eğer tartışmak istiyorsanız, bizim o yaylalarda adamımız vardır' diye uydurdukları bahanelerle reddettiler. Adamlar bizi görünce kaçacak delik arıyorlar. İşte sizin peşinizden gittiğiniz devrimciler bu kadar çapsızdır. Kendilerine iyilikle söylüyoruz: Çıkın gidin buradan! Ne istiyorsanız onu verimiz. Yardım talep ediyorsanız, onu da verelim, dayanışma istiyorsanız, size asker de verimiz. Söylediğimiz dostça lafları ve uyarıları dikkate almadıkları gibi, ha bire bölgeye yeni örgütlerin gelmesine ön ayak oluyorlar. Hocacıların Silahlı Ajitasyon ve Propaganda Birlikleri eksikti, onları da soktular. Gel de çatlama!"

Kimse itiraz da etmedi, onaylamak da istemedi. Karagedikli, suya sabuna dokunmayan birkaç laf söyledi.

Pilav, silahın dipçliğini yere vuran adama, sigara uzattı. Şeytanın silahı doldurduğunu söyleyerek, dikkatli olmasını söyledi. Partizancılara dokunmanın günah olduğunu ileri sürdü. Bu ara partizancılardan Hz. Ali'nin Zülfikar'ına benzeyen kılıçlarını bildiklerini söyledi.

Karagedikli, dobra bir adamdı. Şavaklı değildi ama sürüsü vardı. Her yıl yaylaya gelirdi. İçeri giren oğlu Murat'ın söylediklerine kızdı. Suya sabuna dokunmayan tarzını terk etti. "Bir devrimci örgüte yardım etmek yanlış mı?" diye, söze girdi:

"Bu bölgeye ilk girdiğinizde size de yardımcı olmadılar mı?"

"Yardım etmelerinin de bir amacı vardır, hevalemin" diyerek, sözü kesti.

"Onlar tipik Kemalist politikaları çok iyi bildikleri için, dengeler üzerinde hareket ediyorlar. İlk geldiğimizde; bizimle iyi ilişki kurmalarının altında yatan neden, bizimle ilişkileri iyi tutarak, bu bölgede kalıcı olmanın zeminini güçlendirmektir. Ama biz, oynamak istenen oyuna gelmedik. Gelmeyeceğiz de. Yardımları ne oldu ki?"

Ellerini yana açarak, omzunu yukarı kaldıran Karagedikli uzun adama baktı.

"Efendim, 'sizi şu bölgede destekleyen adam şaibelidir, şurada yaşayan filan kişi hırsızdır, bilmem kim bizimle sorun yaşıyandır' diye yalan yanlış bilgi verdiler. Oysa söylenilenin aksine; o insanlar,

bölgenin en namuslu insanlarıydı. İhbarcıdır diye, bu bölgede yüz-
den fazla Kürt insanının kanına girdiler. Kimden aldılar bu yetkiyi?
Şimdi onca cinayetlere göz mü yumacağız? Her şeyin hesabını ki-
tabını yeniden yapacağız. Alın size Yakatarla olayı; dört Kürt insanı
sorgusuz sualsiz katledilmedi mi? Edildi. Hasan Hayri'yi öldüren
kişi onların içine kaçmadı mı? Oğlu Qolo (Kolsuz) Orhan onların
gerillasıyken, devletin o aileye yapmadığı tek bir şey kaldı mı? Özel-
likle Yakatarla köyündeki olaydan sonra Yasak Mıntıka bölgesinde-
ki köylüler, bize başvurarak sorunun çözülmesini söylediler. Biz de
Aşağı Tornova'da toplantı aldık. Konferansçı Kanat toplantıya ka-
tılırken, olayı yapan DABK'çılar kaçıp gelmediler. O da öldürdük-
leri insanların bir sürü akrabası, onların içindeydi. Ama halk artık
gerçekleri çok iyi anlamış; Aşağı Tornova bölgesinin tümü, bu olay
üzerine bize geçti. Artık Tilek'e giremiyorlar. Siz de gerçeği bir gün
görüp bize geleceksiniz. Artık Dersim'de başka bir hareketin kal-
masına izin veremeyiz. Şunu tekrar ifade etmek istiyorum: Bizden
habersiz, bizim dışımızda öldürülen kişi ne adına öldürülürse öldü-
rülün; o, Kürdistan şehididir."

Yaylanın en zekisi ve bilgilisi olan Karage-
dikli, dikkatli bir şekilde kibarca araya girdi:
"Peki, Qoçan Aşireti'ni kazanmak için, 'Yado bizim şehidimizdir.
Onun öcünü Partizancılardan alacağız!' demek, ne anlama geliyor?
Ben de Qoçanlı'yım."

Koşuma hazırlanan bir at gibi yerinden sıçradı.

"Kim söyledi?"

Karagedikli ürktü. Boynunu yana yatırdı. Lafı söylediğine piş-
man oldu. Ortamı daha germemek için sesini yumuşattı:

"Sakin ol kirvem! Bunları ben söylemedim ki! Siz söylemişsiniz.
Çemişgezek'te herkes konuşuyor."

Eşikte oturan şaşı adamın Kürtçe ne söylediğini merak etti. Zaza
olan Kesik Parmak, Kürtçe bilen Silvanlı Kendal'a döndü. Söylene-
ni öğrenmek istedi. Arkadaşı, omuzlarını aşağıya indirerek, bir şey
anlamadığını söyledi. Boynunu kaplayan bakımsız siyah sakallarını
çeker gibi sıvazladı. Sözcükleri dişleri arasında eze eze inler gibi ko-
nuştı.

Tüccar Kenan, “bu tür yöntemler devrimcilere yakışmıyor. Sırf, birkaç adam kazanmak için böylesine faydacı davranılırsa, gelecekte o insanlar, içine girdikleri hareketi arkadan hançerlerler. Yado da Qavır da Dersim’in en azılı muhbircileridir. Ne kadar insanın kanına girdiklerini siz de biliyorsunuz!”

Konuşan gence kızdı. Sözüünü keserek el kol hareketleri yaptı. Seslerin yükselmesiyle kadınlar, çadırın ağzına doluştular.

“Devrimciliği sizden öğrenecek hâlimiz yok. Bu hikâyeleri Partizancılara anlat! Karnımız bu laflara toktur!”

Yağcılık ve palavra iklimine giren, atmosferi tütün ve erkek teri kokan çadırın içi, Kesik Parmak’ın tehditleriyle ısındı. Korkudan yüzü bembeyaz kesilen Karagedikli ve tüccar genç sustular. Kadınlar tartışmanın kötü sonuçlara yol açacağından endişelenerek, müdahale ettiler. Karagedikli’yi ve genci tehdit eder gibi konuşan zamansız konuğu sakinleştirdiler.

Altınlarını gömleğinin altına koyan Melek, hızmasını düzelterek misafirine yaklaştı. Tartışmayı sakinleştirmek istediği an, başında gevşeyen kofiyi düzeltti. Misafirine yalvararak, sakinleştirdi.

Şaşı adamın kızı Gülizar, uzun bir şerit gibi uzanan Bermık Yaylası’ndaki düzlüğe baktı. Obadaki tartışmanın içeriğini anlamaya çalıştı. Yanına varan Hülya’yla birlikte mezarlıklarda nöbet tutan gencin yanına doğru yürüdü. Yaylalarına kadar gelip de, kendileriyle doğru dürüst görüşmeyen Partizan birliğinin duyarsızlığına sitem etti. Geçmişin aksine tersine halkla olan ilişkilerindeki soğumaya yüz tutan ilişkilerini eleştirdi.

Düşlerini dahi kendi işgali altına alan koyun, süt ve peynir üçlüsünün ruhlarını tümünden körelttiğini; yaşamlarını da hızlarını köreltmişti... Arzu ve tutkularının daha sakın ama dayanılmaz oluşunun nedenlerini aradı. Giriş yaptığı her kapının üzerinde, “Evlen!” levhasıyla karşılaşılıyordu. Gerillaya katılma amacını evlilik üzerine kurmuştu. Onun için herhangi bir birlik alabilir ama önceliği Partizancılara veriyordu. Ne var ki, bu konuda iki gence âşık olmasına rağmen, evlilik teklifleri reddedilince gerilla birliğine katılmaktan vazgeçmişti.

Tekdüze yaşamın sıkıcılığına küfür etti. Koyun peşinde gezerek, sürüleştğini düşündü. Süreğen bir yaşam içinde en iyi şeyin, inanılmaz rastlantılar olduğunu düşündü. Hülya kendisine yetersiz ve yüzeysel geldi. Yaşamın içine ilginçlikler doldurmak istiyordu.

Taklitleri dahi olağanüstü benzerlik taşıyan, yaşama bakış açıları katı olan, giysileri dahi farklı olmayan yeni misafirleri içinde, kendisine yer bulmak arzusuyla dolup taşı.

Yanakları yanıl elma gibi parlayan genç arkadaşının, kendisi kadar evlenmeye hevesli olmamasını, gençliğine ve güzelliğine bağladı. Şalvarı üzerine giydiği montunun fermuarını çekerek, ellerini cebine koydu. Kasıklarını avuçlayarak Hülya'ya doğru eğilerek planını açıkladı. Önceden gözüne kestirdiği uzun boylu ve saf gence yanaştı. Çekingen ve içine kapanık Rıza'yla sohbete girdi.

"Partizancılarla aranızdaki fark nedir?"

"Nasıl anlatayım?" diye yanlarındaki taşta oturdu Rıza. Kısık sesiyle konuşmasına devam etti:

"Onlar da savaşıyor, biz de. Yalnız onlar bizim kadar savaşmıyorlar. Tabii, ben yeni katılmışım, bu konuları komutan Delil'le konuşsanız daha iyi olur. O eski biridir."

"Seninle konuşuyoruz, istesek Delil orada" diyerek suratını astı Gülizar. "Sen kendi düşüncelerini anlat!"

"Benim bildiğim en önemli fark şudur: Onlar Kürtlerden ziyade Türklere daha fazla önem veriyorlar; bizim kadar savaşmıyorlar!"

Hayatında eli kadının eline değmemiş Tilekli saf köylü, kızların kendisine karşı ısrarlı davranmalarına anlam veremedi. Tuhaf bir biçimde kendisine sokulan kadına baktı. Yüzünün büyük bölümünü kaplayan burnu dikkatini çekti. Kadın mı, kız mı ikileminde kaldı. Nöbet yerinde konuşmanın yasak olduğunu hatırlayınca yerinden kalktı. Sırtını kızlara dönerek tepenin üstündeki taşın arka kısmına oturarak Bermık ve Kurugöl'den Kanikasık'a gelen patikayı gözledi. Obada yükselen tartışma seslerini dinledi.

"Peki, sizde evlilik var mı?"

Kendisine soru soran kadına bakmadan, "savaş içinde evlilik hiç olur mu?" diye cevap verdi.

“Yaşamın kendisini nasıl suç sayıyorsunuz?”

Kendisine bakma zahmetinde bulunmayan gencin kayıtsızlığına kızdı.

“Suç işte! Siz çok duygusalsınız. Sizin bu duruma gelmenizde Türk solu sorumludur. Bunu bizim komutanlarımız da söylüyor. Mazgirt'teki yaşlı bir kadının söylediklerini hiç unutmuyorum: ‘Dersim'in kızları, izin almadan insanın gözbebeklerine bağdaş kurarlar, izin vermeyin! Yoksa, sizleri savaş dışında bırakırlar.’”

Dudağını bükerek küçümser bakışla mengenesine aldı Tilekli'yi.

Hülya, “dağ, inanç ve inancı uğruna taşıdığın sevgilerin yaşanmasıyla güzelleşir” diye sessizliğini bozdu “Sizi bu dağlara çıkaran neyin sevgisi? Halkınızın sevgisi değil mi?”

Kızların kendisine neden kızdığını anlayamadı saf köylü. Kızan esmer kadına bakarak sustu.

Gülen Hülya'nın kolundan tutarak ayağa kalktı. Okuduğu kitaplarda not aldığı kâğıdı çıkardı.

“Sevgi, sarsılmaz bir dağ boranıdır; engin bir deniz gibi çağlayan umutların çağlayanıdır.”

Kâğıdı düzgün bir şekilde katlayarak, kuru kekik kokan el mendili içine koydu.

“Bu dağlarda hayalimdeki delikanlıyı bulana kadar bekleyeceğim. Aşksız bir mücadele de, savaş ta varsın onların olsun!”

Yaşamı, kıtlıktaki buğday gibi karneye bağlayan anlayışa tepki duydu. Savunduğu fikirleri herkesin içinde uyuyan rüyalara, sulanmayan çiçeğe benzetti. Evlilikle ilgili ısrarını daha da ileriye götürdü:

“Onlar almadı, bunlar almadı. Ülkede devrimci örgüt mü tüken-di?”

Kahkaha attı. Evlere doğru yürüdü.

Kesik Parmak, çantasını alarak çadırdan dışarı çıktı. Terk edilmiş bir harabe duygusuyla ağır ağır dolandı. Mavi nazar boncuğunu andıran gökyüzüne dikti başını. Şaşı adamla göz göze geldi. Şavaklılarla ilk görüşmesinin tahmin etmediği bir biçimde olumsuz olmasına kızdı. İçerde olan diğer dört arkadaşını da çağırdı. Elini sırtına dayayarak, yere tükürdü. Tartışmanın yarattığı olumsuz havayı gidermek

istedi. Cevap veren olmayınca, canı daha da sıkıldı. Yayık yayan Telo'nun büyük kızına baktı.

Sakallı misafirin bakışlarından rahatsız olan genç kadın, mendili gözlerinin üstünde kapatarak çenesine bağladı. Yaşamın onca sürprizi ve devinimi kendisini ilgilendirmiyormuş gibi, kayıtsızca ayrılan yaymaya devam etti. Çile, horlama ve yabancılık olarak gördüğü evliliğe sırt çevirmişti. Derin bir yalnızlık içinde günah çıkaran papaz gibi, ekmeğin, şarabın, ateşin renginden ve tadından nasibini alamayan kupkuru bir hayata âşık olmuştu.

Hayalet gibi dikilen mezar taşlarının bulunduğu tepede ayağa kalkan arkadaşına baktı. Köylülerin toprağını teberik (Alevilerce kutsal sayılan toprak) diye yedikleri, tılsım diye yeşil bezlere koyarak yanlarında taşıdıkları Keke Dede Türbesi'nin bulunduğu alana doğru yürüdü. Elmanın tarihi kadar eski olan mezarlarla kaplı tepeye varınca, geri döndü. Oba ya baktı.

Oba, korku ve merakla boğuşuyormuş gibi belirsiz bir tedirginliğe gömülmüş gibiydi.

*Bence de yanlış zamanda dünyaya geldin,
Tanrı'nın imalat hatası!*

Delavi Sal Yaylası (Düz Taştaki Gölet), Kanikasık'ın sol böğründe fışkıran büst gibi dikiliyordu. Topraktan fışkıran uçurumları, Ortaçağ Rusyası'nın ihtişamlı Çarı Dodon'un krallığındaki bir şatoymuş gibi Kanikasık ve Xaşbingan'a bakan tepeleri süzüyordu. Uçurumun önündeki iki oba, sabah mahmurluğundaki sessizliğe teslim olmuştu. Sessizliği, kesmeyen jiletini arada bir taşa vuran Veli'nin sesi bozuyordu.

Her zaman olduğu gibi, yüzüne sabun sürmeden tıraş olan kocasına sitem etti. Durdurduğu yayık içinde tomar tomar olan yağı

yokladı. Başparmağını yağa batırarak katılığını ölçtü. Yağı, sol tarafına indirdiği sitile boşalttı. Çadırın içinde uyuyan çocukları uyandırdı. Kaynayan suya çayı fazla koyan oğlu Haydar'a kızdı. Sofraya taze kaymağın yanında taze yağ, yoğurt, bal ve buğday unuyla pişirilen yufka ekmeği koydu. Tıraş olan kocasına yanaştı. Kanayan yüzüne mendil bastırdı.

“Wuy, teres teres. Sen ne zaman tıraş olmasını öğreneceksin?”

“Çekil başımdan meymenet kadın! Bırak da ağız tadıyla rahat bir tıraş olayım!”

Tartışmayı dikkatli dinleyen çocuklarına bakarak sesini düşürdü:

“Kıçındaki kıllar ağardı, halen tıraş olmasını öğrenemedin” dedi.

Haydar, “Vay çapkın vay!” diye fısıldadı. “Babanın en hassas yerini bile incelemiş!”

“Ne zaman kâmil olacaksın? Tıraş olman bile, küçük çocukların kozik oyununa benziyor. Su ve sabun kullanmıyorsun. Üstelik herkes şehire giderken tıraş oluyor, sen dönerken.”

“Yahu, sen bela mısın?” diyerek, karısının yüzüne bastırdığı mendili yana fırlattı. “Eskiden zırtı pırtı mı vardı?”

Kesmeyen tıraş bıçağını taşa vurdu. Jilete tükürdü.

“Yüzüme bir şey olmaz. Yeter ki sabahın köründe, şeytanı kırmızı elmayla başıma davet etme, beşaret kadın!”

“Şeytan doğrunun olduğu yerde çaresizdir” diyen oğlunun alaycı sesini duymazlıktan geldi. Gülen çocuklarına kızdı. Elindeki körelmiş jileti taşa vurarak ayağa kalktı. Bir tarafı daha sakallı olan suratını eliyle ovdu. Sofradaki küçük kızını çağırdı:

“Meral’emin, hele o Heydo’nun tıraş makinesini bana getir. O üç kâğıtçı Bakkal Müslüm, bana sahte jilet veriyor. ‘Sen dostsun, sana ucuza veririm’ deyip, ha bire bana kazık atıyor, xırpo herif! Zaman nasıl koyun kılığına giren aç kurtların istilasına uğradı yahu!”

Getirdiği tıraş malzemelerini babasına verdi. Babasının kanayan yüzüne kolonyalı pamuk bastırdı.

“Bir sen helal süt içtin. Baksana, diğerleri bana gülüyorlar!”

“Daha sana çok gülerler” diye araya girdi karısı. Yoğurt pargaçlarını çadırın içine aldı.

Yüzünü ekşiterek karısına baktı. Sonra, dine, eskiye ve geleneklere başkaldıran çocuklarını endişeyle izledi. İğne sivriligindeki uçurum başlarına baktı. İç çekti, pişman bir tövbe-kâr gibi duaya benzer nedamet getirdi:

“Tek servetim senin sevgin ya Kırklar! Sakalların pusulam oldu, sana karşı olan kusurlarımı affet ya ziyaretlerin piri!”

Kahvaltı yapan çocukları, babalarının mırıldandığı duayı anlamadılar.

Haydar, yanına yanaşan annesine gülerek baktı. Babasının duy-mayacağı biçimde sesini kısıtı:

“Gidişte kimse yok, dönüşte sakalları sana batmasın diye kesiyor. Biraz anlayışlı ol. Babamın halis muhlis aşkının tadını çıkar!”

Küçümser bir bakışla çocuğuna baktı. Suratını astı.

“Sen de o dertle öleceksin berxo (yavrucuğum)! Bir evlenseydin de, hem sen, hem de biz kurtulmuş olurduk. Kurtlanmış köpek gibi dilin bacak arandan çıkmıyor. Sen kimden türedin anlamadım ki!”

“Evlenmişsin de ne olmuş? Gınavu(kızıışmış) olmuş Mart kedileri gibi üst üste atlayıp, ha bire çocuk doğurmuşsunuz. Söyle bana, hayatında hiç orgazm oldun mu?”

“Haydi, oradan” anlamında elini sallayarak işine koyuldu. Oğlunun kendisine iyi mi yoksa kötü bir laf söylediğini, çocukların tepkilerinden çıkarmaya çalıştı.

“Yine kötü koşulların, kurlsız mesleğın ve dipsiz cahillliğin üzerinden atlayıp, kadınları suçladır!”

Ablasına baktı. “Yine, feminist burjuva düşüncelerınle önüme direk gibi dikildin ha!”

“Hitler'den daha iyi düşünüyorum ya!”

“Hitler'e laf yok!” diye elini havaya kaldırdı.

“Dünyanın en iyi karısını kendisine alan becerikli biri. Kendisine karşı olanları dahi savaştıran biridir. Komünistleri dahi kendi saf-larında savaştırdı. Dokuz milyon genci örgütleyerek savaşa sürdü. Dünyada bana böyle bir lider gösterebilir misin? Gösteremezsin çünkü yok böyle bir lider. Sen ne yapıyorsun? Akşama kadar koyun sağa sağa tırnakların çatlamış, beceriksiz!”

“O cellatı savunman, tesadüfö değil; duygularınla örtüşüyor!”

“Kitap okumadığın için, tartışma kültürüne sahip değilsin” diye ablasının dizine vurdu.

“Düşmanın da olsa başarılarını teslim etmek devrimci dürüstlütür, üstadım! Kavgam kitabını oku! Hitler ne diyor, ‘halk bir kadın gibidir.’ Bu sözden ne anlıyorsun?”

“Geç bunları” diyerek elini salladı, “senin, saç tüylerin kadar kitap okudum!”

Kardeşiyle gereksiz bir tartışmaya girmekten canı sıkıldı. Yerinden kalktı. Sürüyü karşılamaya giden babası ekmek istedi. Yufka ekmeğın içine kaymak sürerek babasına verdi. Kardeşlerine çay doldurdu. Durmadan kendisine sataşan kardeşine kızdı. Kadınları hayvan gibi aşağılayan kardeşinin zıvanadan çıktığına inanıyordu. Kendisinde doğan yanlış eğilimlerin, çevreyi yozlaştıracığını iddia etti. Aralarındaki tartışma alevlendi.

“Bir aşkta sevişmeyi bilmeyen, aşkın özündeki balı süzüp yiyemez. Şavak kadını neden öyle dırdırlar biliyor musunuz? Sevişmediği için!”

Oğluna baktı. Kafasını pişmiş Uskex elması gibi salladı. “Allah, köpeğı bile sahipsiz bırakmasın! Bu, evimizin kerametini ortadan kaldıracak!”

Sırtına binen küçük kardeşini dizlerinin üstüne yatırdı. Sıyrılan fanılası altında görülen beyaz sırta, nergis çiçeğı etrafında biten tücöklere benzeyen boz tüylerini çekti. Şaplak vurduktan sonra, sırtını öperek gıdıkladı.

Kimsenin kendisini zamanında anlamadığına hayıflandı. Keçenin üzerinde gerindi. Nasıl bir cevap vereceğini kayıtsız tavırlar içinde düşündü. Göbeğini ovdu.

“Merak etme anne” diye güldü. “Uçkurumda tuzun kerameti var. Ne var ki, beni yanlış zamanda dünyaya fırlattın. Üstelik koyunun arka deliğindeki pencereden dünyaya bakan Şavaklıların içinde!” “Bence de yanlış zamanda dünyaya geldin, Tanrı’nın imalat hatası!” diyen, ablasına seslendi:

"Yaptıklarımı yapmadığınızdan dolayı kıskanıyorsunuz. İnsan bazen, çok istediği bir şeyi, dışarıya karşı, çok karşıymış gibi reddeder. Oysa işin özünde ret yoktur; Allahına kadar evet vardır. İçinizdeki nefsi, tabularla bağlamışsınız! Dünyada çözüm bulunmayan önemli konuların başında aşk gelmektedir. Geçmişteki devrimciler, çadırların içinde, kız arkadaşlarına veya yoldaşlarına 'bacı' derlerdi, sırtı aştıkları zaman da, 'hayatım' diyorlardı. Bunu nasıl açıklayabilirsin? Toplumun yüzyıl ötesini düşünen bu insanlar, uğrunda gözünü kırpmadan ölüme gidecek kadar fedakâr insanların, bu kadar geri, bu kadar yaptıklarını savunmayacak derecede aciz olmasını neye bağlıyorsun? Bu sorunun devrimci temelde çözülmemesinden doğuyor. Toplumun en geri ve en çok mücadele edilmesi gereken yönlerden biri de budur. Öyle olmazsa, kendisine devrimci diyen insanların ellerini kollarını böylesine bağlar mı? Bir dönem beni komiteye aldılar, yok, 'şunu yapacaksın, bunu yapacaksın, ahlaki mahlaki' dediler. Ben de işin dışına çıktım."

Yarıya indirdiği sigara izmaritini iki parmağı arasına alarak ateşin içine fırlattı. Cevap vermeyen ablasına hakaret etti.

Sofrayı toplayan Zeynep, midesine kramp girmiş gibi suratını ekşitti. Elindeki ekmek parçalarını gülen kardeşine doğru fırlattı: "Gözlerine bak hele! Aynen milin içindeki uykusuz kurbağaların gözlerine benziyor. Tipsiz!"

Boğulan bir insan gibi gülen kız kardeşi Elif'in yüzüne su serpti. Sıska vücudu içinde çuvaldız gibi yükselen omuzlarını büzerek, sarılarak gülen kardeşi Abidin'in bacaklarını sıktı. Annesi ve ablasının müdahalesiyle bıraktı.

"Naçar ayaklarım, yüreğimin hamallığı önünde bıkip usandı. Yürek var bu kafeste, yürek!" diyerek, göğüsüne vurdu.

"Zeynep'inki gibi tosağa sırtı değil. Yiğidin sermayesi aşktır kızım. Ya kadının ki nedir? Bizim toplumda her dayatmaya teslim olmaktadır. Bak bu başın Kanikasık tepesi kadar ağırlaşmasının nedeni nedir?" diye öne doğru eğilerek başına vurdu. "Kılıflara girmeyin, girmeyin! Ahlak ve namus dediğin ne ki? Herkesin ahlakı ve na-

musu her türlü haksızlığa karşı çıktığı kadardır. Beni ahlaksızlıkla suçlaman, bilgisizlik ve dar görüşünden kaynaklanıyor!”

Cevap vermeyen ablasının hamur yoğurmasına baktı. Krom bardağa doldurduğu suyu içti.

Etlı dudaklarının üstüne dökülen bıyıklarını aşağıya doğru çekti.

“Son model modern biriyim” dedi. Peynir süzen annesine doğru yürüdü. Bir şey demeden çadırın içine geçti. Isık çalarak çadırlarına gelen Xelil’i karşıladı. Selam vermeden önce verdiği ilaç siparişlerini sordu.

“Koyunların rahatsızlığını veterinerlere sordum. Bana, koyunların kaç ayak üzerine durduğunu sordu. Koyunların ölümüne çare bulamadı. Bence koyunların kara sevda olmuş!”

Küt burunlu adama bakarak tahrik edici tarzda güldü. Gülmekten sakalına sıçrayan tükürük köpüklerini avucunun içiyle sildi. Elindeki sigara izmaritini ateşin içine attı. Dağılan saçlarını düzeltti.

Ekmek pişiren Zeynep’in daveti üzerine ocağın kenarındaki taşların üstüne oturdu. Elif’in verdiği keçeyi altına çekti. Herkesin hâl hatırını aceleyle sordu. Haydar’ın söylediklerine bozuldu. Küt burunlu adam, onurlu olduğu kadar kibirliydi de. Kendisine ait herhangi bir şeye kötü denildiği zaman sorun yapan biriydi.

“Eee, Xelil! Umarım, yine günümüzü tüccarların sohbetiyle zehir etmezsin!”

Tüm sohbetlerinde üstünlük aracı olarak kullandığı “arkadaş” kelimesiyle söze girdi:

“Yüzyıl da geçse, bu tüccar sorunu, benim en önemli sorunum olmaya devam edecek” dedi. Elini kalın dudaklı gence doğru uzattı.

“Bir iki kelime öğrenmişsin, papağan gibi çurmadan onları tekrarlıyorsun. Senin umrunda mı peynir fiyatları; aklın fikrin başka işlerde.”

Zeynep, “Ha, atana rahmet!” diye araya girdi.

“Geçen gün gidip Rıza Bedo’dan (Rıza Bedrosyan) paramı istedim. Adam beni hasta etti, arkadaş. Üstelikte akrabam ha! Bana ne dese iyi? ‘peynir fiyatları belli değil’, ‘param yoktur’ falan fıstık.

Üstelik bir saat boyunca cevap vermiyor. Zaten konuşunca kabız oluyorum.”

“Neredeyse pisliğini hisse senedi yapıp borsaya gireceksin! Olmadı ki, bu ağzını düzeltesin!”

“Haydi, oradan” anlamında genç adama elini salladı. Zeynep’in verdiği taze ekmeği dişledi. Karısı Antika ve yeni doğan kızıyla ilgili sorulanlara kısa cevap verdi.

“Adamlar bizim peynirleri ta götürüp Amerika’ya ihraç ediyor. Sırtımızdan kârına kâr katıyorlar, bir de para vermiyor bana. Üstelik harçlık bile vermiyor. Zaten arpa ve samanı da kendisi getiriyor. Bir de paranın karşılığında ikinci bir vurgunu da orada yapıyor. Ondan sonra da el ele baş başa! Kışa bir don bir gömlek giriyoruz. Bir de On İki İmamları besmele çekip ekmeği gözlerine sürüp, yemin etmesi yok mu, o beni iyice çileden çıkarıyor. Onun yaptığı yalanları şeytan yapsaydı, şimdi peygamber olmuştu!”

Leyla’nın yaptığı gözlemeyi eline aldı. Sıcak olduğu için tekrar sofranın üzerine bıraktı. Sofraya konulan yoğurdun içine taze tereyağı koydu. Biraz da toz şeker üzerine serperek karıştırdı. Yoğurdu gözlemeyle yiyerek ağzını şopurdattı. Çenesine dökülen yoğurdu, işaret parmağıyla tekrar ağzına koydu.

“Bir de verdiği buğday da iyi çıksa yine zoruma gitmez. Geçen yıl verdiği buğdayda hem kımıl, hem de bit çıktı. Siz hiç kımilla bitin bir arada olduğunu duymuş ya da görmüş müsünüz? O adam bunu da başardı. Nasıl başardığını soruyorum onu da söylemiyor. Yine suçu benim üstüme atarak arpa ambarımın kımıllı ve bitli olduğunu söyledi.”

Küt burunlu kabadayı adam, heyecanlanarak ayağa fırladı. Kimse bir şey demeden alnını ovarak tekrar yerine oturdu. Herkesin yüzünü süzdü. Haydar’ın yüzünde bakışlarını sabitleştirdi.

“Nedeceksin arkadaş, bu peynir işini parti bana verse var ya, o zaman Dersimli tüm köylülerin duasını kazanırım!”

Basık yüzü kulaklarına kadar kızarak kararlı ve haşın sesiyle böğürür gibi öksürdü.

"Parti sana bu sorunun çözümünü verse, nasıl bir yöntemle çözüme kavuşturursun?" dedi.

"Nasıl mı kavuştururum?" diye Zeynep'in yüzünde göz gezdirdi. "Hepsinin boynuna lor peyniri asıp bir gecede Munzur Suyu'na bırakırım. Şimdiye kadar onlar bizim canımızı yediler, biraz da Munzur'un kırmızı pullu alabalıkları onların canını yesinler. Ondan sonra da mert, delikanlı ve sapına kadar erkek olan birkaç kafa dengini başına geçerek, peyniri ben alırım. Ben tüccarların hangi dilden anladıklarını iyi bilirim. Ben lamı cımdiden anlamam arkadaş! Tüccarların alnına yapıştıracaksın! İkna imiş, şuymuş, buymuş onlar benim kitabımda çok erkenden silindi!"

Haydar, "Bravo Xelil! Aynen benim gibi düşünüyorsun; sadece alnına yapıştırmak değil, yok edeceksin!" diye güldü.

"Yahu, senin işin gücün gırgır şamata arkadaş. Çocukların yok, sorumluluğunda yok; ekmek elden, su gölden."

"Yahu, Xelil. Gel seni tüccar yapalım. Tüm peynirleri sana veririm. Sadece bizim sempatizanlarımız sana verse, lord olursun bir yıl içinde."

"Yahu, arkadaş" diyerek elini gülen Özcan'ın burnuna doğru uzattı, "sen düpedüz kışından üfürüyorsun! Kaç kez anlamadığın konularda konuşma demedim mi?!"

Evin kadını sofraya çay koydu. Misafirine yeni doğan kız çocuğunun sağlığını sordu.

Zeynep, pişen gözlemenin üzerine tereyağı sürerek, sofraya koydu. Yeni gözlemenin içindeki peynire fazladan kırmızı pul biber karıştırdı. Üstüne biraz da kekik ekledi. Tuzladıktan sonra hamuru kapatarak, sacın üzerine serdi.

"Xelil, şimdi tüccar sorununu çözdün mü?"

"Tabii çözdüm!"

"Senin yönetiminle ne tüccar kaldı piyasada, ne peynir satıldı, ne de üreticinin sorunu çözüldü."

"Neden?" diye ağzındaki lokmayı yuttu.

"Çünkü tüccar sorununu yanlış ele alıyorsun. Buradaki tüccarların büyük sermayesi yoktur. Daha fazla aracı konumundalar, yani

aldığı peynirin oranına göre pay alıyorlar. Sömürünün asıl kaymağını burada bulunanlardan ziyade, bunları aracı yapanlar yiyor. Bir de aracı konumunda olanların büyük bir kısmı bu bölgenin adamı ve hemen hemen içlerinde karşıdevrimci olan insan yok. Bundan dolayı şiddet uygulamak son derece zararlı bir tutum olur. Bunlar gelip elimezdeki peyniri zorla mı alıyorlar? Hayır! O zaman ne yapmalıyız? Kendi ürünümüzü kendimiz değerlendirmeliyiz. Örneğin üreticilerin kendi aralarında kuracağı üretim kooperatifiyle bu sorun büyük oranda çözülür. Aracıya gerek kalmadan kendi ürettiğimiz malları piyasaya süreriz. Partinin peynir fiyatlarını belirleme politikası, bedavacılığı ve tembelliği körükledi. Son derece yanlış bir siyasettir.”

Kabadayı adam, “Yok canım?” diyerek, alaycı bir tarzda gülümsedi.

“Sen daha sacın üzerindeki ekmeği dengeli şekilde pişiremiyorsun, bir de kooperatifçiliğe mi soyunuyorsun?”

Kardeşinin söylediğine cevap vermedi. Gülen insanlara bakarak, gözlerine gelen dumanı kovmak için elini savurdu.

“Partinin asil görevi kitleler adına iş yapmak değildir. Temel görevi; kitlelere inisiyatif kullandırmayı, siyasete hükmetmeyi ve çıkan her sorunu kendi genel çıkarları lehine çözmeyi öğretmektir. Kitleler adına savaşmak ve onları kurtarmaya soyunmak anlayışı, uzun vadede kalıcı olmaz.”

Konuşmasını alaya alan kardeşine kızdı. Annesi araya girerek, ekmeğin pişirmesini ve sohbete karışmamasını söyledi.

“Kitlelere özgüven kazandırılmalıdır. Dışarıdan bir kurtarıcı gelip de kendilerini kurtarma anlayışını kitlelere benimsetmek yanlıştır. Dolayısıyla tüccarlar, halk adına engellenemez. Karşıdevrimci faaliyetleri olursa doğrudan müdahale gerekir. Fakat sömürü, kitlelerin doğrudan inisiyatifi ve girişimiyle asgariye indirilir. Bu konuda görev, böylesi bir durumu teşvik etmek olmalıdır. Örneğin üretici olan kesimle ve tüccarların bulunduğu ortamlarda toplantılar düzenlenir. Karşılıklı söz hakkı verilerek sorun çözülmeye çalışılır. Tüccarın kâr payını düzenleyip, üretici lehinde düzenleme yapmaya azami

dikkat gösterilmelidir. Eğer tüccarın kâr payını ortadan kaldırırsak, o zaman mal almaz ve ticarete aksar.”

Küt burunlu adam, alaycı bir tarzda gülümsedi. Şiddet içermeyen sözler kendisini sarmadı. Gülen Haydar’dan sigara aldı. Elini sağa sola salladı.

“Yani, kış geçip bahar gelecek; söğüt yeşerip xezal verecek; sen xezali keçiye vereceksin; keçi xezalı yiyecek; xezal (söğüt yaprağı) de süt yapacak; sen de sütünü bana vereceksin. Öyle mi? Olmaz öyle!”

İlgisi olmadığı hâlde muhtarların elinden alınan mühürlere ve orman sorununa değindi.

Genç kadın annesinin müdahalesine kızdı. Kardeşiyle misafir arasındaki tartışmaya müdahale etti:

“Kitlelere orman kesmeme bilinci verilmeden, tepeden inme yasak kararı sonuç vermez. Orman kesimindeki kararı, sadece gerillanın barınması olarak ele alırsak, köylülerin bencilliği önüne geçemeyiz. Ormanın doğa ve insanlık için taşıdığı önemi ve değeri kavratmak gerekiyor. İşte o zaman, politikaların doğruluğu ve kalıcılığı hayat bulur. Peynir sorunu da bir biçimiyle buna benziyor. Bizde daha yüksek fiyat belirleyen yapıların kararları hayata geçmedi. Neden? Çünkü ne halkın talep ettiği biçim, ne de tüccarın istemi göz önünde bulundurulmadan tepeden inme kararlar alındı ve peynir çürüyecek duruma geldi.”

“Yıkamak lazım Xelo. Kitabına yanayım tüccarların, onlarla mı uğraşacak devrim?”

Kendisinden küçük olan kalın dudaklı gencin, “Xelo” demesine gücendi. Demliğin altındaki son çayı da süzerek bardağına doldurdu. İki tas yoğurt yemenin rehavetiyle gevşedi. Üzerine çöken ağırlığı atmak için bir sigara daha yaktı. Sipariş ettiği ilaçları istedi. Başını yukarı dikerek gökyüzünü süzdü. Toplanan bulutlara baktı. Yağmur yağacağını ileri sürerek gideceğini söyledi.

Dağ yelinin etkisini kıran tatlı, ılık ve uysal bir hava çöktü yayanın üstüne.

Delil, çadırın içine giren Cemal ve Cemşi'yle tokalaştıktan sonra, anlaşılmaz şekilde hemen söze girdi.

"Artık bir kazanda iki kelle pişmez, hevalemin!" dedi. Çadırda bulunan topluluğun üzerinde göz gezdirdi.

"Halkın önünde tartışma davetlerimize, olumsuz cevap veriyorsunuz. Geçen gün aynı daveti gerilla birliğinize de yaptık ama gelmediler. Gelmedikleri bir yana, üstelik olumsuz tutum takındılar. Karadeniz'e geçen birliğinizi halkın önünde tartışmaya davet ettik, farklı bahaneler ileri sürerek tartışmaya yanaşmadılar. Bu isteği birlik komutanı Volkan'a söyledim. Adam düşman gibi bana bakıp tek bir kelime söylemedi. Üstelik Zeranikli Ali Ayata, bizi alaya aldı. Yine de biz kendi olgunluğumuzu koruduk. Evet, nedir bu yaptıklarınız? Biz halkımızla bütünleşmek istiyoruz, siz bunu engelliyorsunuz. Yirmi yıldan fazladır buradasınız. Savaşı geliştirmedığınız gibi, üstelik halkımızı bölüyorsunuz. Artık bu gerçeği görün! Burası Kürdistan topraklarıdır. Buralardan bir an önce çıkmanız gerekiyor!"

Cemşi, "ne demek istediğinizi anlayamadık?" diye cevap verdi. Kısa, kalın bacaklarını gövdesinin altına çekerek, bağdaş kurdu.

"Söylediklerim son derece nettir" diyerek, yüz ifadesini değiştirdi.

"Misafirlik hakkınız bitti; terk edeceksiniz bu toprakları! Yıllardır Kemalizm'in taşeronluğunu yaptınız, yeter artık! Sizinle siyasi olarak tartışmama kararı var. Savaş içindeyiz ve siyasi tartışma, savaşa aykırıdır. Artık zevzeklik dönemi geçti. Çok konuşup hiçbir şey yapmadan, bu halkın sırtından geçinme dönemi geçti. Sadece sizi son defa halkın önünde hesaplaşmaya zorlayacağız. Yaptıklarınızın hesabını vermeden gitmek yoktur. Bu düşüncelerimizi eyalet düzeyinde sizlere resmî olarak da bildirmiş durumdayız. Şimdi ne istediğimizi anlamış oldun herhalde?"

Cemşi, "Anlaşılabilecek şeyler söylemediniz ki!" diye omzunu kaldırdı.

Bakışlarını çadırın içindeki kitlelerin üzerinde gezdirdi. Mağrur bir eda takınarak kabardı. "Allah Allah", "sahi mi?" diyenlerin gözle-
rinin içine bakarak, sözüne devam etti:

"Dünyada bir toplumun kendi ulusal gerçeğiyle karşılaşması kadar yakıcı bir şey yoktur. Bu toplum bir kez uyandı; ne siz, ne de taşeronluğunu yaptığınız Kemalizm bunu engelleyebilir."

Silahını kucağına aldı. Ters çevirerek vurgu yaptığı her kelimeyle birlikte dipçiğini yere vurdu.

"Verecek hesabınız var. Yıllardır öldürdüğünüz, aldattığınız insanların bedelini vererek ayrılacaksınız. Anladın mı beni?"

Delil'in söylediklerine, herkes gibi iki genç de şaşır-
dı.

Cemal, "devrimci ahlakın sınırlarını zorluyorsun" diye araya gir-
di. Silahını yere vurmaması için sakallı adamı uyardı. "Eğer konuş-
mak ya da tartışmak istiyorsan, devrimci bir üslup kullanmalısın!"

Tartışma birdenbire alevlendi. Oba halkı iki gencin söylediklerini destekleyince, silahını yere vuran adam "Ma hevailemin" diyerek, se-
sine yapmacık bir ton verdi. Genç adama doğru eğildi. Kafasını sağa
sola doğru salladı.

"Zora gelince niye öyle provokasyon yaratıyorsunuz ki? Bu top-
rakların sahibi biziz. Misafiri de, konuğu da biz ayarlarız. Bu, niye
sizin zorunuza gidiyor ki?"

Genç adam, "Siz bizim evimizdesiniz. Sesinizi yükseltmemesiniz
ve silahını da yere vuramazsın!" diyerek sesini yükseltti. Oturma po-
zisyonunu değiştirdi. Sözü-
nü kesme girişimini engelledi:

"Sorun aramızda ideolojiktir. Savaş ve bu savaş içinde dost düş-
manı nasıl ele aldığımızla ilgili bir sorun. Her defasında, 'bizim için
siyaset bitti, silahlar konuşuyor' diyen sizsiniz. Bizim için savaş
önemli fakat silahların yön verdiği bir savaş değil; siyasetin yön ver-
diği ve kumanda ettiği bir savaş önemlidir. Siyasetin tatil edildiği
bir savaş, hedefinden sapar ve yozlaşır. Bu tutum, her şeyi savaşa
endeksler ki, bu da haklıyken haksız, ilericiyken, pekâlâ gerici olma-
yı beraberinde getirir. Siyasetin en yüksek biçimi olan savaş, yasa-
ları çelişmeye dayanan bir sanattır. Bu yasalar Marksist bir gözlem-
le incelenmezse, başına neler çıkaracağı hiç belli olmaz. Sizin için

savaşma sanatı, devrim savaşını bir bütün olarak kazanmak değil, çarpışmaları kazanmakla sınırlıdır. Savaşın ufku, siyasetin yol göstericiliğinde aydınlatılmadı mı, bir gün kendisini yaralar.”

Bako İbrahim, Cemal’in söylediklerini tam olarak anlamadığı halde söylenenlere hak verdi. Şaşı gözünü kapatarak, Delil’e baktı. Çadırın peteğini kaldırdı. İçerisi sigara dumanı ve erkek teriyle ağırlaşmıştı. Kaldırılan peteklerden rüzgâr içeriye vurdu.

“Silahla orantılı olarak hükmünüz de artmış, bu hükmü kendi siyasi kontrolünüze almazsanız, ne felaketler doğuracak biliyor musunuz? Haklı bir davanın ahlaki üstünlüğü vardır; hiçbir zaman dostunu ezme ve varlığını yok sayma gibi bir tutuma giremezsiniz!” diye konuşmasını sürdürdü Cemal.

“Hay hay heval’emın!” diye cebinden sigarayı çıkarıp yaktı. Çadırın içinde olan erkeklere de dağıttı. Sessizce ve dikkatli bir biçimde kendisini dinleyen arkadaşlarından sigarasının durumunu sordu. Çantasındaki sigara paketlerine bakarak konuşmasına devam etti: “Madem bu kadar haklıydınız, neden gelip burnumuzun dibinde türediniz? Geçin Türkiye kısmına! Ne işiniz var buralarda?”

“Biz, hiçbir dost yapının varlığını kendi burnumuzun önünde türeme olarak görmeyiz. Eğer senin söylediğin düzlemde tartışırsak, sizin burnunuzun önünden çıkmadığımızı tarihimize bakarak anlayabilirsin. Daha sizin esameniz okunmadığı zaman, bu topraklarda devlete karşı mücadele edip, kan döken biziz.”

“Mücadele kastın Kemalizmin taşeronluğu mu?”

Cemşi, “Kemalizmin taşeronu olma bir yana” diyerek, araya girdi. “Bu toprakların en tutarlı anti-Kemalist akımıyız. Kemalizm’in siyasal karakterini net bir biçimde ortaya koyup, teşhir eden de biziz” dedi. Sözüünü kesmeye çalışan Delil’in müdahalesiyle sesini daha da yükseltti:

“Ülkemizde kan, can bedeli yarattığımız değerlere saldırma hakkınız yoktur!”

Şaşı adam, ensesini kaşıdı. Durmadan silahının dipçliğini yere vuran sakallı adama baktı.

“Bıra, sen kazara iktidara gelsen, herhalde önce İslamın şartlarını öğretirsin bize?”

Delil, “ne alakası var amca?” dercesine, kafa salladı.

Pilav’ın “sen karışma onların işine!” demesiyle, cevap vermekten vazgeçti. Öne doğru eğildi. Karşısında oturan iki gence el kol hareketi yaptı.

“Ma, sen bize saygısız mı diyorsun?”

“Devrimci savaşta ahlak sorunu, temel bir öneme sahiptir” dedi Cemal. “Değerlerimize ve tarihimize kimsenin dil uzatmasına izin vermeyiz.”

“Öyle mi?” diye yutkundu. “Kürdistan’da ajan diye öldürdüğünüz onlarca hatta yüze varan insanın hesabını vereceksiniz! Kürt insanlarını öldürmenin ne olduğunu göreceksiniz! Halen burada kaldığınıza dua etmiyorsunuz, üstüne üstlük bir de Dersim’den sonra, Amed Eyaleti bilmem ne diye daha güneye açılmaya çalışıyorsunuz. Ne işiniz var oralarda? Batıya niye gitmiyorsunuz?”

Pilav, elindeki sigaradan bir yudum aldı. Getirilen çaya şeker attı. Kulak memelerine kadar uzanan dudaklarını yaladı.

“Ne iyi kirve. Arkadaşlar yardımınıza geliyorlar!”

“Yok, canım” anlamında elini salladı.

“Zulmün olduğu her yer mücadelenin vatanıdır!”

Cemşi’nin son söylediği lafa kafa salladı. Tekrar Cemal’e doğru döndü.

“Varlığınız düşmana değil, bize karşıdır! Bu topraklarda misafirliğiniz artık bitti. Kitlelere gerçeği anlatın ve çıkın!”

“Kim kimi, kimin toprağında misafir görüyor?” diye, araya girdi Karagedikli. “Alınmamış has ölçerin peşine düşmüşsünüz. Bu söylediklerin talihsizlikten başka bir şey değildir.”

Yüzünü ekşiterek Delil’e doğru eğildi.

Karagedikli’nin lafı üzerine suratını ekşiten Delil, bir sigara daha yaktı. Evin kızından su istedi. Krom tasla verilen suyu içti. Islanan bıyıklarını yaladı.

Verilecek uygun cevabı beklerken, Cemal tekrar söze girdi:

“Kitlelere ortak yönlerimizi ve dostluğumuzu anlatırız” diye öksürdü.

“Çünkü kitleleri aldatmaktan ve onlardan gerçeği saklamaktan daha tehlikeli şey yoktur yeryüzünde. Kitleler tüm sorunları, tüm çıplaklığıyla bilmelidir. Kitleler için açıklık, gerçeklerdir. Lenin’in deyimiyse, bu bohçayı ne kadar karıştırırsan gerçeklerle karşılaşırısın. Kitlelerle yüz yüze gelmek, bize kaybetmek değil, her zaman kazanç olmuş. Ama siz kendi gerçeğinizi kitlelerin önüne serdiğinizde kaybedeceksiniz! Onun için kendi gerçeğinle bu dağlarda dolaşmıyorsun. Gittiğin her obada söylediklerinin farklı oluşu, bu gerçeği rahatlıkla özetlemektedir.”

şaşı adam, sıkıcı kitabı terimler kullanan Cemal’in sözünü kesti: “Bıra, sen de durmadan yorgun ve yaşı eşeği yokuşa sürme!”

Gerilen sinirler, şaşı adamın sözleriyle gevşedi. Kahkahalar ve gülümsemelere mırıldanmalar eşlik etti.

“Ma, halkımın iyi bir deyimiyse var; ağacın kurdu olmazsa, ağaç çürümez. İşte bizim kurdumuz da sizsiniz. Gerçekten de kurtsunuz, kurt!”

Karagedikli, elleri titreyen, durmadan saldıran sakallı misafirin sözünü tekrar kesti:

“Fikirlerin çatışmasında bilim; kabakların çatışmasından ise çekirdek doğar’ diye bir söz var. Halkının özgürlüğü için dövüşen insanların kafasında demokrasi yerleşmezse, sosyalizm ve bağımsızlık asla uğramaz! Güçlü iktidarlar ancak zayıf dostlarının söz hakkını engellemezlerse uzun yaşarlar!”

Pilav, bir araya gelmeyen dudaklarını şapırdattı. “Doğru doğru” diye komşuna destek çıktı.

şaşı adam, “tabii yahu” diye bağırdı. Kırçillamış bıyıklarını ovdu. Gözlerini sakallı konuğuna çevirdi:

“Geçen gün Ovacık’ta tıfıl bir gençle tartışmak zorunda kaldım. Kaç çocuğumun olduğunu sordu. Torunlarımla birlikte yirmiye aştığını söyledim. Her üç çocuktan birini Kürdistan’a asker olarak vereceğimi söyledi. Ben de, kendisine bir soru soracağımı, bilirse çocuklarımdan birini verebileceğimi söyledim. O da ‘tamam’ dedi. ‘Eşek nereden osuruyor?’ dedim. Adam, nerdeyse beni elbiselerle yiyecekti.”

Şaşı adamın konuşmasıyla topluluğun içindeki dalgalanma arttı.

Delil, "Amman Xalo" diye elini salladı. İhtiyar şaşı adama kızdı. Konuşmayı sulandırdığını ileri sürdü. Ortam tekrar gerildi. Tekrar canı sıkıldı. "Zorunlu askerliğin" gündemlerinde olmadığını iddia etti. Bu tür söylentilerin kendilerini yıpratmak isteyen çevrelerin oyunu olduğunu söyledi. Pilav'ın araya girmesiyle biraz yatıştı.

"Bakın bir ateşkes ilan ettik. Bu taktiklerimizle sizlere hiçbir şey bırakmayacağız. Bugün yarın karşılıklı bir ateşkes ilan edildiği zaman, buraların güvenliğini ihlal edebilir misiniz? Edemezsiniz. Bu tür provokasyonlar çıkmadan, en iyisi çıkıp gitmeniz! Bırakın artık, şu ideolojik tartışma safsatalarını. Artık Kürdistan topraklarında yapacağınız herhangi bir şey kalmamıştır."

"Dostlarımızın yanlışlarını eleştirerek düzeltmeyi esas alırsınız. Yanlışlara karşı ideolojik mücadele vermezsek, sizlerle bir farkımız kalmaz. Onun için ideolojik mücadele sizin için önemli olmayabilir ama bizim için her şeyin belirleyiciliğini tayin eder. Gerek dost güçlerle, gerekse de düşmanla olsun politik uzlaşma her düzeyde olabilir. Bir tek yerde uzlaşma olmaz: O da ideolojidir" dedi.

"Kiminle, nasıl ve hangi bir barışa gidiyorsun da, bunun karşısında olanları provokasyon yapmakla suçluyorsun?" diyen Cemşi, Cermal'in söylediklerini destekledi.

Delil, "orada dur!" diyerek elini kaldırdı.

"Klasik dogmalarla dolan kafanı biraz açmam gerekiyor. Ateşkes tavrı, öyle bir taktik geliştirdik ki, devlete bir kez daha bir şans verildi. Birkaç ay sürmesine rağmen etkisini gördünüz mü? Tabii, göremezsiniz! Siz ancak gazeteniz aracılığıyla, bizim savaşçıları saf-larınıza davet etme saygısızlığını yaparsınız! Ama bu son çırpınışlar, sizleri asla çöküşe götürmekten kurtaramayacaktır. Bakın, önderliğimiz dedi ki: 'Gelin bu işi çözelim, daha fazla kanın akması kimseye fayda getirmez.' Biz ne yapalım? Düşman savaş dayatıyor, biz de savaşıyoruz. Onlar düşünsün biz ne yapalım. Bu iş bir iki yıl içinde kökten çözüldüğü zaman, düşmanımız, 'bize kııntı verin' diye yalvaracaktır. Tabii, siz anlayamazsınız; çünkü bu ülke topraklarına göre siyaset izlemiyorsunuz; bilmem Mao böyle demiş, Marx böyle

demiş. Bırakın bu ayakları artık. Bizim önderliğimiz, onlar gibi on tanesini kendi cebinde çıkarır. Edebiyat yapmayı bırakın da kendi ulusal gerçeğinize sahip çıkmaya bakın! Gevezelikle bu işler olmaz. Bırakın enerjinizi Türklere harcamayı, kendi sorununuza eğilin. İçinizde kaç kişi Türktür? Yok, tabii; önderliğiniz de, kadrolarınız ve savaşçılarınız da Kürttür. Onları aldatıyorsunuz. Bu barışın uluslararası düzeyde, devlette yaratmış olduğu sıkışıklığı da mı görmediniz?”

“Siz barışı bir koşul olarak değil amaç olarak ele alıyorsunuz. Bunun için ateşkes taktiği dediğiniz, ardınızdan gelen yüz binlerce kitleyi kandırmaktan başka bir işe yaramıyor. Taktikler, kitlelere gerçekleri söylemeli; sahte vaatlerde bulunmayı değil. Her mücadele sürecinde taktik kaygılarla halkı kandıranlar, gelişmeler içinde öncelikle kendilerini kandırırlar. Çünkü taktikler, stratejilerden uzak değildir. Bu sizlere bir şey kazandırmadığı gibi, savaşçı kitleniz başta olmak üzere tüm tabanınızı beklentiye sokacaktır. Ateşkes, taktik olarak ele alındığı zaman, koşullarına göre olmayacak bir şey de değildir; yapılabilir. Ama siz, böyle ele almıyorsunuz; sizin içerisine girdiğiniz stratejik bir yönelimdir. Devletle uzlaşmanın eğilimleri geliştiği zaman, devrimci öz de zayıflamaya başlar. O zaman bunun zararını herkes görür.” diye cevap verdi Cemal.

“Yahu, hevalemin” diye iç geçirdi. “Kafanızı saçma sapan şeylerle doldurmuşsunuz. Taktik, diplomasi, manevra diye bir şeyden anlamıyorsunuz!”

Cemşi, “diplomasi, emperyalist devletlerin kapısında Kürt sorununu pazarlamak değildir” diye araya girdi.

“Esas olarak Kürt sorununu, uluslararası demokratik ve devrimci kamuoyunda meşruluğunu ve haklılığını ortaya koymalıdır. Ve bu gelişmelerde kitlelerden gizli olmamalıdır. Oysa Lenin, diplomasiyi sürekli açık yürütmüş ve kitlelere bunun politikasını yapmıştır. Kaldı ki hangi manevradan bahsediyorsun? Düşmanınla barışa giderken, dostlarına savaş açıyorsun!”

Delil, Cemal’in sözünü kesti. Tartışma uzadı. Obadakilerin gençi desteklemesi üzerine, sustu. Zoraki gülümsedi. Tartışma boyunca susan, hiç konuşmayan arkadaşlarına baktı. Şamil’i nöbet değişimine

kaldırdı. Tartışmadan sıkıldığını ifade etti. Elini çenesine dayayarak tartışmayı anlamaya çalışan Pilav'ın oğlu İbo'ya bakınca, genç adam, mağara gibi büyük ağzını kaplayan iki dudaklarını bir araya getirmeye çalıştı. Saatlerce süren inişli çıkışlı tartışma sona erdi.

Çadırdaki erkekler, hava almak için dışarı çıktılar. Çadırın eşğinde bekleyen çocuklar, konukları ilgiyle seyrettiler. Genç kadınlar, çadırların eşğine çıktılar. Sohbetler ikili sürdü. Tozlanan çadırın içi temizlendikten sonra ekmek ve yayla çorbasından ibaret akşam yemeği indirildi. Akşam berisi için, yatan çobanlar kaldırıldı.

Konuklar, Karagedikli'nin kızı Hülya'nın indirdiği sofraya davet edildiler. Dörtgen ağaçtan yapılan sofranın etrafında halka kuruldu. Oğlunu konuklardan uzaklaştırmak isteyen Telo, sofraya davet edildi, gelmedi.

Delil, çorbasını peş peşe yudumladı. Ağzına aldığı yufka ekmekle iki avurdunu doldurdu. Bir canlının etini yiyormuş gibi lokmaları ağzında geveledi. Karşısında oturan Cemal'e baktı. Şavak Aşireti ve ezbetleri arasındaki rekabete rağmen sıcak, içten ve ısrarcı ilişkiler kuran genci, kazanmanın çareleri üzerine düşündü. Yemek yerken, farklı konular üzerindeki konuşmasını, tekrar misafirlikle ilgili kısma getirdi.

"Güç, gerçekleri görmenin göz bağcıdır" diye cevap veren Karagedikli'nin lafıyla, tartışma, yeniden alevlendi. Tartışma epeyi uzadı. Akşam berisine kalkan oba halkı, sofrayı yerde bıraktı.

Delil, kalkmaya hazırlanan iki gencin kolunu koparıncasına tokalaştı. Yüzünü iyice yanaştırdı. Gözlerini kısarak dişlerini sıktı. Kelimeleri ağzında çiğner gibi fısıldadı:

"Sizi süreceğiz ve yok olacaksınız!"

Evlendiği kadınla kaçıp kendi gerilla güçlerine sığınan, iki yıl kendi gerilla birlikleri içinde misafir kalan sakallı adam, ev sahibi olmuştu. Bir dönem kendilerine misafir olduğu dostlarını kovmaya hazırlanıyordu. Cemal, Delil'i tepeden tırnağa süzdü. Ne söyleyeceğini düşündü. Baş ağrıyordu. Sıkkin bir edayla, bakışlarını ihtirash adamın çengel gibi sarkan bıyıklarında sabitledi.

“Bu kafayla giderseniz, bir gün yaptıklarınızdan dolayı acı çekeceksiniz!” diye cevap verdi. Tokalaştığı elini geri çekti.

Dostluk, güç ve silahların gölgesinde iç zenginliğiyle boğuşan bir canavara dönmeye hazırlanıyordu. Sistemle kıyasıya savaşımlar, sistemin dilini kullanmaya başlamıştı bile.

Yoksul bir ulusun sabrı, yüzyıllar boyunca kayalara vuran dalgalar gibi, devletin göbeğine sokulan sivri uçlu hançere dönmüştü. Başkaldırı geleneğinin kötüye kullanılması durumunda, doğacak felaketleri, sakallı adamın gözleri içine bakarak düşündü. Başarı dileklerinde bulundu. Oba halkının kalma ısrarlarına rağmen, arkadaşı Cemşi'yle birlikte Xaşbingan Yaylası'na giden patikaya girdi.

Çıkışsız, soru işaretleriyle ağırlaşan kelleler, dost yapılar arasındaki sınır taşlarını ihlal eden ölçülerden yoksun, biçimsiz ve bilgiyi dışıtalayan tartışmalarla yorgun düştüler. Her iyi lafın, değersiz laftan kaçarak silah namlusuna gizlenmesini kimse umursamadı. Titreyerek büzüldü iyi laf. Doğruyla yanlış görülmedik bir biçimde çatışksız uyuma hazırlandı.

Geran Yaylası üzerinde asılı kalan güneş, önce koyu bir vişne rengine girerek kızardı. Sonra da batışıyla koyu bir karanlığa büründü. Geceye işleyen Cemşi'nin flüt gibi ıslığı dışında, doğada herhangi bir canlının sesi yoktu.

Korkak ve susan insandan uzak duracak!

Dış çıkaran bebeğin avucu içi gibi sıcaktı oba yeri. Limon sarısına dönen güneş altında yarı beline kadar çıplak olan oğullarını ilgi, merak, sevinç ve endişeyle seyretti. Oğullarının koyunların yünlerine kırkılık atışını gıptayla seyretti. Oğullarının dik kafalı ve tehlikeyi dikkate almayan tutumlarında endişeleniyordu. Yün köklerinin sarıya çalmamasını, koyunların terlememesine bağladı. Sürüye iyi bakmadığını söyledi. Çocuklarını suçladı. Koyunların zor kırılmasını,

kırlıkların körelmesine bağlayan Haydar'a kızdı. Sürünün iyi beslenmemesinden dolayı renk vermediğini, renk vermeyen koyunun yününün de deriye yapışık olduğunu söyledi.

Haydar'ın Cemal'den daha iyi, hızlı ve düzgün koyun kırkmasını, mesleğin içinde iyice pişmesine, ruhunu bu işe katmasına bağladı. Kendi aralarında düzenledikleri yarışmalarda hep üstün gelen Haydar'ın yere indirdiği kısır koyunun arka ayaklarını bağlamaya yardım etti. Kendisini fazla zorladığı için, şişen bileğinin içinde damarları ovdu. Alnında şopur damlayan teri mendiliyle sildi.

"Cemal Ağa" diyerek, büyük oğluna döndü. "Bu iş devrimciliğe benzemiyor." Kırkılan koyun yünlerini sayarak üst üste koydu.

"Heydom, bu kadar koyunla uğraşmasına, onca çileye rağmen işini de iyi yapıyor!"

"Ne yapalım baba, Haydar hızlı bir insandır" diye güldü.

"Sadece paran bittiği zaman ya da kalman gerektiği zaman eve geliyorsun. Bu nankörlüktür. Darda olduğumuz zaman bizlere yardımcı olmalısın!"

Yanındaki düz taşa oturdu. Koyunu ters çeviren oğluna bakarak, ceketinin dış cebinden çıkardığı sigarayı yaktı.

"Bir ay sürüye git. Görüyorsun çoban da yok. Hem Haydar'ım biraz rahat edip soluk alır, hem de koyunlar biraz tavlı olur. Sürülerin içinde en zayıf sürü bizimdir. Koyunları iyi tavlı edin de bu yıl ikinizden birini evereyim. Zamanın geldi. Sen sadece el vur, kimin kızını istersen sana getireyim. Haydar'ım bu yıl asker olmasaydı ona getirirdim ama yine isterse bir tane sütü helal kız kendisine isterim. Hiç olmazsa artık torunlarımla eğlenirim."

"En iyisi Haydar'ı evlendirelim."

Babasının kendisini övmesinden memnunluk duydu. Ağabeyinin söylediğine gülererek itiraz etti.

Elini kaldırdı. "Hop, belayı üstüme yıkma!" dedi.

"Doğru söylüyor Haydar" dedi ihtiyar adam. "Geleceğini düşün. Şu devrimcilik belasından vazgeç!"

Babasının bir aylığına sürüye bakma önerisini kabul etti. Fakat siyasal faaliyetleri için kendisini rahat bırakması ricasında bulundu.

Kabul etmedi ihtiyar adam. Ama her zamanki gibi kızmadı da. Çünkü o, oğlunun firari duruma düşmesinden, hiç olmazsa mevcut statüsünü korumasından yanaydı.

“Sağ olduğum müddetçe, bu dağlarda sersefil bir hayat yaşamana izin vermeyeceğim. Sizin için her şey kolay ama benim için öyle değil. Yetmiş yılını sizleri büyütmek için harcadım. Şimdi de her biriniz delikanlı olup çıktınız. Üstelik hepinizi okuttum” dedi.

Oğlunun Kanikasık Yaylası’ndaki Tımtımlarla ilişki kurmasını eleştirdi.

Kırkımını tamamladığı koyunu bıraktı. Alnındaki teri silerek babasının karşısındaki taşa oturdu. Elindeki kırıklıkla, avucunun içinde biriken koyun terini sıyırdı. Aşiretlerle ilgili söylediklerine karşı çıktı.

“Onlar Partizancıların kanını içseler doymazlar. Onlar, geçmiş düşmanlıklarını örgütler üzerinde sürdürecekler. Onlar bugün sizlerden görünürler ama başka bir siyaset güçlendiği zaman onlara geçerler. Çünkü onlar, göğüs kafesinde yürek değil, Ziyaret Deresi’nin koca akreplerini besliyorlar. Fırsatını bulduklarında nereye sokacakları hiç belli olmaz.”

Yan cebindeki tütünden bir sigara sardı. Birini oğluna uzattı.

“Bu dünyada iki tip insanla ilişki kurmayacaksın, lavukemin (oğlum). Korkak ve susan insandan uzak duracaksın! Korkak merhametsiz ve zalim olur. Yüzüne gülüp de susan adamsa, nerede ne yapacağı belli olmadığı için tehlikelidir. İnsanı en zayıf yerinde, hazırlıksız yakalar. Kalles olur.” Sönen sigarasını toprağa gömdü.

“Yılanın tehlikeli oluşu, suskunluğundandır. Koynuna alırsın. Vücut ısısında ne kadar ısındıysa, o kadar da güçlü ısırır. Yine bana güleceksin ama senin için çok kötü rüyalar görüyorum. Bunlar senin başını, sabah kahvaltılarında sofraya katk yapacaklar. Gün gelecek pişman olup bu lafını arayacaksın. Ne var ki, o zaman ne bu sözü bulacaksın, ne de bu şartları. İşte o zaman dizlerine vuracaksın. Dövünmelerin de sana avunma değil, daha büyük acılar getirecektir.”

İtiraz etmeden kendisini dinleyen oğullarına bakarak konuşmasını sürdürdü:

“Çok gezmiş insanın bilgisi ve tecrübesi, okumuş insanın bilgisi ve tecrübesinden ileridir. Her şeye gençliğin hevesiyle yaklaşıyorsunuz. Aklınız ermiyor ve cahilsiniz! Geçen gün Ovacık’tan gelirken Kurugöl’de yük hayvanı devrildi. Aha o çarık ağızlı Pıto’nun oğlu da arkamdan geliyordu. Allah rızası için elini bile dokundurmadı hayvana. Ama sizleri görünce de kuyruk sallar ve devrimcilik ayağına yatar. Şavaklılar değil mi? Hepsi de yayla devrimcisi. Yaylada keskin devrimci olurlar ama köye indiklerinde de karakolun kapısında aç köpek gibi kuyruk sallarlar!”

Haydar, aşiretlerle ilgili tartışma kendisini sarmadığı için, soh-bete dahil olmadı. Yerinden kalkarak ağabeyinin sırtındaki tozları eliyle silkeledi. Ağabeyini güreşe davet etti. Önerisini reddeden ağabeyinin sırtına bindi. Kendisine karşı koymaya çalışan ağabeyinin kafasını koyun yününe gömdü.

Güreşe kalkan oğullarını ilgiyle seyretti. Birbirini incitmesinler diye mola önerisinde bulundu. Güreşte başarılı olan büyük oğlu, obaya seslenerek, soğuk ayran istedi. Sürüyü toplayan babasına baktı. Uzaklaşmasını fırsat bilerek gizliden bir sigara yaktı.

Evin en küçüğü Meral, başına geçirdiği kepi gözlerinin üstüne koyarak yanaştı. Haydar’ın ayran istemek için uzattığı eli itti. Ağzını bükerek büyük ağabeyinin arkasına sığındı. “Aynen danalar gibi ter kokuyorsun” diye burnunu tuttu. Kendisine cevap vermeyen ağabeyine bir tas dolusu ayran verdi. Kendisine yanaşan diğer ağabeyine vermedi. Gülerek kendisini kovalayan Haydar’ın önünden kaçtı.

“Çepo! hele dişlerine bak. Aynen bizim kır katırın dişlerine benziyor!”

Haydar, “Prensesim, bana ufak bir ayran verir misin!” diye, gülümsemesine ara verdi. Dişlerini yoklar gibi, elini ağzına götürdü. Ağabeyinin elindeki krom tasa ayran doldurdu. Ayranın içinde buz hâline gelen karı ağzına attı. Tasın içine dökülen kılı, yıkamadığı eliyle aldı.

Krom tasa doldurduğu buzlu ayranı ağzına dıktı, “ohh, ayranı da güzelmış, bu köpüğe bak hele!”

“Bir soğuk ayranı, dağların oturan abdalına çok mu görüyorsun, sarayımın sultanı?”

Gülen ağabeyine bakarak söylediklerini anlamaya çalıştı. Ağzını büktü. “Ben senin sultanın değilim” diyerek elini obaların üst tarafında otlayan eşekleri gösterdi. “Aha oradaki boze senin sultanın.”

“Bak hele!” deyip yerinden kalktı. İçine kar konulan soğuk ayranı durmadan kafasına çeken ağabeyinin elindeki tası aldı. Ayran doldurduğu tası ara vermeden kafasına dikti. Tasın altında buza dönüşen karı da ağzına attı.

“Ben yünsem, sen benim eğrilen ipliğimsin” diye kahkaha attı.

“Yüreğimin en taze yerine yazılmış, zamanın eli değmemiş ve buzla karın kesiştiği yerde filizlenen küçük peryavşanımsın!”

Küçük pargaçın altında kalan ayranı kafasına dikerek kana kana içti. Ağzından göbeğinin üstüne dökülen ayranı elinin içiyle silerek, ağabeyinin yanına oturdu. Kendisine laf yetiştiren küçük kardeşini dinlemedi.

“Eee, epey zamandır ne yaptın ne ettin?” dedi. Avucunun içiyle oturan ağabeyinin sırtına vurdu. “Yüzün bozuma girmiş çoban sırtına benziyor!”

“Ne yapalım, seninki gibi nur topu gibi yanıp sönecek hâli yok ya!”

“Benim asilzade ve soylu bir genç olduğumu unuttun herhalde! Herkes benim dölümü rahmine düşürmek için birbiriyle yarışıyor.”

“Niye Mısır eşeği misin?”

“Benim meramımı, öyle senin gibi sevaptan kaçan ve günden gün korkan biri anlayamaz!”

Haydar, “neden özgür aşkı savunmuyorsunuz?” diyerek, ayrı bir konuya girdi. “Anlamadım gitti bu işi. İlericilik, tekeşliliğin sersemletici etkisini savunmak değil ki!”

“Özgür aşk, özünde sevgiyi dışılayan burjuva aşk anlayışıdır. Bir nevi fuhuşun cilalanmış biçimidir.”

“Hele bak” dedi. “Fuhuşla ne alakası var? Sen başta sevgiye kalıp koyuyorsun. Sevgiye olması gereken özgür serbestliği vermiyorsun; görmek istediğin ve çizdiğin sınırlar çerçevesinde sahip olma bencilliğini süreklileştiriyorsun.”

“Kuralsız ne var ki?”

“Aşk var. Aşk sevginin en soyut biçimi değil mi? Soyut şeylerin kuralı olur mu? Bence devrimcilerin en çok uğraşacağı sorun, bu olacaktır. Şimdi temel sorun şu: Aşk, yaşamın temelini oluşturuyor mu oluşturmuyor mu?”

“Yaşamın temelini oluşturmuyor; sadece yaşamın etkenlerinden biridir.”

“Yaşamın temeli düpedüz aşktır. Toplumlar baş döndürücü bir hızla geliyor, her şey kendi kurallarını yırtıp bir kenara atıyor. Bu kafalarla gidilirse, Marksizm, günün ihtiyaçlarına cevap veren bir bilim olmaktan çıkıp, gereksiz bir dogma olarak kalır.”

Kardeşine ne cevap vereceğini düşündü. Tartışmayı kapatma önerisinde bulundu. İsteksiz bir tarzda cevap verdi.

“Sen Marksizmi toplumsal yasalara uyarlamıyorsun ki, senin için bir bilim olsun. Sadece üstünlük kurma ve bireysel bilgilenme aracı olarak ele alıyorsun.”

İhtiyar adam, Haydar’ın günden güne siyasetten uzaklaşmasına seviniyordu. Hızla yürüyerek oğullarına yetişmeye çalıştı. Ne konuştuklarını duymadığı hâlde konuya girerek, küçük oğlunu destekledi:

“Bence Haydar çok doğru söylüyor. Hiç itiraz etme, ben de aynı görüşlere katılıyorum. Heydom akıllı bir insan. İşini bilen biri.”

İkisi birlikte güldüler. “Baba, Haydar’ın neyi savunduğunu biliyor musun?”

“Biliyorum, biliyorum! Sana karşı çıkmıyor mu?”

“Hayır; ben onun görüşlerine karşı çıkıyorum.”

“İyi ya, ondan dolayı onu destekliyorum.”

“Mesela Haydar diyor ki, ‘anne sabah babamla, akşam da canı istediği zaman aha şu Memedo’yla yatmalıdır’ diyor. Güneş doğarken biriyle, batarken biriyle fındırdesin, görüşünü savunuyor. Bu görüşlere katılıyor musun?”

İhtiyar adamın yüzü renkten renge girdi.

“Yahu, böyle eşekleşmesine konuşmayı bir tarafa bırak!” diyerek kızdı. Sırttan küçük oğluna ters bakış fırlattı.

“Tövbe, tövbe, iyi şeyleri konuşsanıza yahu! Senin dergâhında iyi sözün köküne kurşun mu sızdı manyak herif? Eşeğin arkasına geçsen, eşiği iki canlı bırakırsın. Ama daha konuşmasını öğrenmeden günahkâr olup çıkacaksın. Anneni ancak ben öldüğüm zaman... tövbe tövbe!” deyip elini salladı. Oğlunun yüzüne tükürdü. “Lov sapık mısın?” dedi.

Elini sallayarak çocuklarını geçti. Gülen oğullarına küfür etti. Söylenerek yürüdü. Eşine seslendi. Bulgur pilavının hazırlanıp hazırlanmadığını sordu. Bulgur pilavı yapmadığını, keşkek yemeği yaptığını söyleyen karısına bağırdı.

Evin kadını, keşkek yemeği içine, kavrulmuş ve hafif yakılmış taze tereyağı döktü. Üstüne de sarımsaklı ayran döktü. Kocasının bunadığını ileri sürdü. Ağır davranan büyük kızına kızdı. Kızgın yağın yemeği yakmasıyla çıkan buhar, çadırın içindeki konukların iştahını on kat daha artırdı. Etrafına buharı kalkan taze ve sıcak yufka ekmeği indirdi.

Erkekler bağdaş kurarak sofraya oturdular. Sofrada yer bulamayan kadınlar, kendilerine ayrı bir yer sofrası hazırladılar. Kısa sürede dibi ortaya çıkan siniye değen kaşık sesleri yerini, yutkunma ve gerinmeye bıraktı.

***Bir insanın erdemi, öfkesini kontrol etmesiyle
yakın ilişkilidir.***

Odun dumanı, övünürcesine ağır, sakın ve ince bir biçimde gökyüzüne yükseldi.

“Eee, hevalerim,” dedik “bir de sizin konukseverliğinizi görelim ama obanız bizlere soğuk yaklaşıyor” diye, gülerек yerinden kalktı Delil.

Herkesle tokalaştı. Delil’in hâl hatırını sorduktan sonra, çadırın eşiğinde, renkli nakışlarla işlenen kalın keçeyi serdi. Kendilerine her-

hangi bir şey sormadan, ateşin üstüne çay suyu koydu. Bir keçe dar geldi, ikinci keçe serildi. Babası da çadıra girdi. Kısık bir sesle oğluna anadilinde küfür etti:

“Niye bunları buraya getirdin? Bizden başka kimsenin evi yok mu? Ne arlanmaz uslanmaz insansın yahu!”

Önyargılı davranan babasını sakinleştirdi. Misafirlere soğuk davranmamasını ve misafirlerin yanında oturmasını söyledi. Dışarı çıkarak, keçelerin üstüne oturdu. Sıkıntıyla sağa sola döndü. Rahat etmeyince de, sürüye gitmeyi bahane ederek, sürüyü yayan Memedo’nun yanına gitti.

Zeynep, “kirve, açsınız herhalde?” diyerek, ellerini önünde bağladı. Saçlarını yan yatırdı.

“Kirve” sözcüğüyle uğraşmaktan bıkan Delil, isteksiz bir biçimde başını salladı. İç geçirerek, terden buruşmuş siyah sakallarını sivazladı. Kısık ve hilekâr bir insanın bakışlarıyla, aşağıdan yukarıya Cemal’i süzdü. İlk karşılaştığındaki tartışmanın yarattığı tehditkâr atmosferi dağıtan uzlaşıcı birkaç laf söyledi. Kendilerine ikram edilen ayrıncı içtikten sonra, elindeki tası koyun gibi mahzunlaşan arkadaşlarına verdi. “Ee, başka ne var, ne çok?” diyerek, yanan sigarasını önündeki top-rağa bastırarak söndürdü. “Bugün de siyaset konuşmayız herhalde.”

“Biz siyaseti bıraksak da, bu koşullar değişmediği sürece siyaset bizim yakamızı bırakmaz” diyerek omzunu kaldırdı. Sofrayı kuran Zeynep ve Elif’e yardım etti. Kendisini dikkatli bir biçimde inceleyen Delil’in karşısına oturdu.

“Politikalarımızı tartışmaktan korkmamalıyız; fakat dost olduğumuzu unutmadan onun ölçülerine uygun bir tutumla birbirimizi eleştirebilmeliyiz. Dostluk da bunu gerektirir. Çünkü eleştiri, dostuna karşı duyduğun sorumluluk gereği yapılır. Devrimci bir insan dostunu eleştirir ki hata yapmasın, düşmanını da över ki hata yapsın” dedi.

Kendisini dikkatli dinleyen diğer savaşçılara sigara uzattı. Sigarasını söndürmeden, yanan sigaranın ateşiyle yenisini yaktı.

“Kanıkasık Yaylası’nda söylediklerin, halkın size karşı olan güvensizliğini haklı çıkarmaktadır. Dışınızdaki devrimci yapılara bakış açınız, ne yazık ki dostluktan uzaktır.”

“Ma, hevalemin” diyerek, güldü. “Bize bir parça ekmek verecek-
sin, onu da burnumuzdan getirme!”

Zeynep, gülererek, “kirve o nasıl söz?” diye araya girdi.

“Her şey ekmek gibi olsun. Bu dağlarda taşlarda savaşıyorsunuz,
sizden ekmek mi esirgeyeceğiz?”

Memedo’lardan ödünç aldığı taze ekmeği, sofraya koydu. Çayı
bardaklara doldurdu.

Yeni sünnet olmuş korkak bir çocuk gibi bacaklarını birbirinden
ayırarak yürüyen Haydar’a bakarak güldüler. Yüzünü asan Haydar,
oralı olmadan çadırlara doğru biraz daha hızlı yürümeye başladı.

“Ma hevalemin, bu ne hâl? Ne oldu sana?” diyerek, ağzındaki
lokmayı yuttu. Etek giyen genci garip bakışlarla süzdüler.

İstifini bozmadan palanların üstüne yaslandı. Kerpeten gibi sık-
tığı ağzını tepretti. “Allah çarptı” diye mırıldandı. Tokalaşmadan ist-
eksizce konukların hâl hatırını sordu.

“O nasıl oluyor?”

“Günah işledim de!” deyip, kendisine dürten Özcan’ın eşek sırtı-
na benzeyen burnunda bakışlarını sabitledi. Belli belirsiz bir şeyler
söyledi.

“Ma, herhalde bu dağlarda canın çok sıkılmış olacak ki, bana
doğru dürüst cevap vermiyorsun.”

“Allahın yaptığı hangi iş doğru ki, sana da doğru dürüst cevap
vereyim? Günah işledim, o da benden öcünü aldı.”

Ablası, “geçen gün banyo yaparken, küçük kardeşim kendisini
yakmış” diye araya girdi.

Delil, “anladım” anlamında kafa salladı. Geçen yıl görüştüğü gen-
cin bu yıl kendilerine soğuk davranmasına anlam veremedi. Katır
palanlarına yaslanarak, kendilerine karşı ilgisiz olan genci konuştur-
mak için birkaç kelime söyledi. Fakat doğru dürüst cevap alamayın-
ca vazgeçti.

Sargı bezlerinin değiştirilmesi için ağabeyini içeri çağırdı. Çadı-
rın ağzında kendisine denk gelen küçük kız kardeşine kızdı. “Bana
yaptığını fare duvara yapmadı!” dedi. Dişlerini sıktı. Ağabeyinin ar-
kasına sığınan kardeşini yakalamak istedi. Gülererek kaçan Meral’e bir

iki çakıl fırlattı. Çadırın içinde serili olan keçenin üzerine kül içinde yatan ihtiyar beygir gibi uzandı. Ağabeyini uyararak, konuklara karşı liberal kalmakla ve gerçek yüzlerini görmemekle suçladı.

“Kim bunlardan ne kadar uzak kalmışsa, o kadar kazançlı çıkmış. Saf olma! Bunlara yanaşan insan ya zarar görmüş ya da düşman safına geçmiş. O kadar devrimci öldürmekle kalmadılar, şimdi de bizimkiler hakkında ölüm kararı almışlar. Ama bu kararlarını, halkın tepkisinden çekindikleri için açıklamıyorlar. Fakat fırsatı buldukları ilk an, aldıkları kararları uygulamaktan asla çekinmeyecekler.”

“Aklını peynir ekmekle mi yemişler?” diye itiraz etti. “İnanma bu söylentilere. Anlayışları bu tür şeylere açık ama Dersim’de bunun koşulu yok.”

Merhemi kardeşinin göğsüne sürdü. Peşinden apış arasını açmasını söyledi. Banyo esnasında Meral’in üstüne döktüğü kaynar su, apış arasındaki deriyi soymuştu. Yaranın üzerine sürülen yoğurt, deriyle birlikte kabuk bağlamıştı. Kabuk gibi kuruyan yoğurdu elleriyle aldı. Acıdan kıvranan kardeşini sakinleştirmeye çalıştı:

“Dur aslanım, boş bohçaya at gelmez” dedi.

Apış arasına baktı. “Aziz tapınağım ne hâlde” diye söylendi. İçeri giren annesinin küfürlerine cevap vermedi.

“Dipsiz ambar boş ölçek, ölç ha ölç! Daha kim bilir sizin elinizde ne görecem hayasız herifler!”

“Bırakın da hiç olmazsa aziz tapınağımda meydana gelen yangını doyasıya seyredeyim!”

Annesine cevap veren kardeşini sakinleştirmeye çalıştı. Daha yavaş olmasını söyledi. Söylenenlere cevap vermedi. Sağa sola kıvrandı. Pansuman işi bittikten sonra yeni bir etek giymesine yardımcı oldu. Ellerini sabunla yıkadıktan sonra sofraya oturdular. Üstüne giydiği eteği, iyice dizlerinin üstüne çekti. Gözlerine nedensiz şekilde çapkınlığın pırıltıları indi. Bir iki bardak çay içtikten sonra daha da rahatladı.

Delil, “erkeklikten ne zarar gördün heval?” diye laf attı.

Suratını asarak, bardağından bir fırt aldı. Kafasını iki yana sallayarak gülme krizine tutulan konuklara teker teker baktı.

“Yahu hevailemin, neşeli birine benziyorsun” diye güldü. Gülerek, karnını tuttu. “Ulusal mücadeleye nasıl bakıyorsun?”

Yüzünü tırmalar gibi baktı. Küçümser bir edayla cevap verdi.

“Dünyayı sosyalist görüşler temelinde değil de, milliyetçi temelinde değiştirmek isteyenlere hiç sıcak bakmam. Çünkü sonu devletin kapısına çıkıyor. Halkların kendi aralarındaki kardeşlik, dostluk ve birlikte kurtuluşlarına inanıyorum.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Kürt halkına daha fazla acı çektirmekten başka, yeni bir şey yapacağınıza inanmıyorum!”

Annesi, “bıra bra, sen ona bakma. O cahildir; bir şey bilmiyor” diyerek, araya girdi.

“Nasıl havailemin? Biraz daha açık konuşur musun?” diyerek kaşlarını çatı. Yüzünü tırmalayan açık sözlü ve cesur gence dikti gözlerini.

Eteğini düzeltti.

İçtiği çaya son verdi. Gencin konuşmaları karşısında geçirdi acı acı. Sinirden dudakları titredi. Ağırlaşan gözkapaklarını aralayarak zorla gülümsemek istedi. Tartışmayı sertleştirmemek için, yumuşak bir üslupla konuya girerek söylentileri yalanladı.

Zeynep, “köpeği değnek zoruyla sürüye gönderiyorsunuz!” diye itiraz etti.

“Kim bunları diyorsa yalan söylüyor; halktan zorla vergi almak, gençleri zorla dağa kaçırmak, bizi eleştirenleri dövmek söylentisi, kontrgerillanın hakkımızda yürüttüğü karalama, yalan ve çarpıtma faaliyetlerinin bir halkasıdır. Bunlara inanman, Kürt gerçeğine ne kadar uzak olduğunu gösteriyor. Kendi gerçeğinizden uzaklaşarak yozlaşıyorsunuz!”

Elini salladı. Tartışmaya gönüllü olmadığını söyledi. Apış arasına giren eteğini kaldırdı. Yüzünü buruşturarak, çayını toprağa boşalttı.

“Asıl yozlaşma, devrimci yapıları misafir görmek ve onun kadroları hakkında anti-propaganda yapmak ve hatta ölüm kararı almaktır!”

Oba halkının siyasal eğilimlerini bildiği için, konuyu geçiştiren cevap verdi:

“Dürüst savaşı kimseyi misafir görmeyiz. Partizancılar hakkında ölüm kararı aldığımız söylentisi, dedikodudan ibarettir. Devlete karşı savaşı herkes bizim dostumuzdur. Kimse hakkında da ölüm kararımız yok. Sadece Savaş’la çözülmesi gereken ufak bir sorunuz var.”

“Bıra, sen ona kulak asma, yemeğini ye!” diyerek, tekrar araya girdi. Çocuklarının Delil’le tartışıp olumsuz bir sonuç doğmasından endişelendiği için oğlunu suçladı:

“Osuruğa alışan göt durmaz. O boyundan büyük laflar söylemeye alışmıştır bıra” dedi.

Yalvarır gibi boynunu yana eğdi. Oğluna doğru döndü: “Lov Heydo, sen hastasın. Konuşma senin neyine? Kalk, biraz yat!”

Ev kadınının çıkışından memnun oldu. Bir ahret sorgulayıcısı gibi genci süzdü. Buğday tarlasına benzeyen yüzüne belirsizlik çöktü. Yöre insanının sert, sert olduğu kadar da sıcak olan mizacını, karakterinde beslediği inisiyatife bağladı. Yöre insanındaki genel kültürün geniş olması ve siyasi seviyenin gelişmiş olma biçimine hayret etti. Kırık bir testi taşıyormuş gibi, elindeki çay tabağını yere bıraktı. Yan tarafında öksürük nöbetine tutulan Şamil’e baktı. Kaprisli edasıyla herkesi tek tek süzdü. Başı gövdesine düşerek uyuyan Tilekli Rıza’yı dürttü. Oba halkıyla ilişki geliştirmek için uygun bir konu aradı. Bulamayınca da, Şamil’in türkü söylemesini istedi.

Tıfıl yüzüne kırmızılık çöktü. Cebindeki türkü defterini hızla çıkararak dizinin üstüne koydu. Türkü defterinin, yan biçimde, gökyüzüne bakan Apo’nun fotoğrafı kapağını istekli, gururluca çevirdi. Rıza’nın çantasından çıkarıp yere serdiği Kürdistan bayrağının üstüne koydu. Sazı eline alıp türküyü başlamadan araya girdi.

Davranışlarına teatral bir hava verdi. Durgun ve sır vermez bir göl gibi seğirdi yüzü. Altındaki keçeyi kontrol ederek gence baktı. İğne ucu üzerinde oturmuş gibi sağa sola kıvrandı.

“Biz Ona kurban oluruz kurban!” diye art arda fotoğrafı öpmeye devam etti.

“Ben size koca bir ülke verdim ama siz bana bir mağara bile vermediniz’ diyor, bizim Serok. Bir mağaralık kurtarılmış yer TC’den

alırsak, o zaman bizim Serok'ta ülkeye geri dönecek. Siz asıl o zaman coşkumuza bakın."

Delil'in elindeki fotoğrafı propaganda malzemesi olarak öpmesi gençlerin tuhafına gitti.

Zeynep, "neden kendi liderinize, bu kadar insanüstü payeler biçiyorsunuz?" diye araya girdi. "Bence, sınıf mücadelesinde bireyin rolünü abartıyorsunuz" dedi.

Elindeki fotoğrafı göğsüne koydu. "Önderliğimizi, 'birey' olarak tanımlaman doğru değildir; o birey olmaktan çoktan çıkmıştır."

"Asya toplumları padişah, batı toplumu ise filozof yetiştirir" diyen Hristiyan düşünüre hak verdi. Delil'in ajitasyon ve propaganda da her yola başvurma faydacılığına anlam veremedi. Propagandanın şantaj ve yer yer abartıdan ibaret olduğunu düşündü.

"Önderleri ve kadroları sınıf mücadelesi yaratır; kendi keline meydana çıkmazlar" diye araya girdi.

"Seçkinleşen bir parti, bir lider ve bir kadronun, devrime ihanet etmesi kaçınılmazdır. Bir yerde seçkinleşme ve elitleşme oldu mu, orada yok olmanın tohumları da ekilmiş olur."

Delil, su istedi. Elif'in verdiği suyu zorla yutkunarak içti. Tartışmayı sessizce dinleyen arkadaşlarına baktı. Bulutların toplandığı gökyüzüne baktı. Sonra da saatine baktı. Sıkıntıyla yerine oturdu. Ses tonuna, zorlanarak yumuşaklık vermeye çalıştı.

"Kemalist solun yaptığı gibi kendi önderliğimizi, mücadeleyle karşı karşıya koymayız. Bu tavır, önemli şahsiyetlere hakarettir. O olmasaydı, biz de olmazdık!"

"Yanılıyorsun. Halkın devrimci mücadelesi olmasaydı, ne önderler olurdu, ne de savaşçılar! Bir devrim ustasının söylediği gibi, 'Halk büyük bir okyanus, önderleri de dalgaların tepesindeki ak köpüklerdir. Bu ak köpükler dalgalar tarafından yaratılır, dalgalar tarafından taşınır ve yeniyi yaratır. Ama okyanus olmazsa onlar da olmaz' diyor."

Konuşmaya itiraz etmedi. Bir koyun gibi sessizce tartışmayı dinleyen beş arkadaşına baktı. Yatma emri vermesiyle, itirazsız ve emri bekleyen bir çabuklukla Haydar'ın bulunduğu çadıra girdiler.

Güvenlik sorunu olmadığı için kimseyi nöbete göndermedi. Konuşunca Halil'in neden kafa salladığını sordu.

Kabadayı adam, havada koku alan avcı köpeği gibi küt burnunu havaya dikti. Böğürür gibi sümkürdü. "yahu arkadaş" diyerek, kızını kucağından indirdi. "Tezek ateşi sönmek üzere, korlar külleniyor" diyerek, kendisine dürten Cemşi'ye kızdı.

"Ben, arkadaşlarıma ek olarak diyorum ki, halk, bir yiğit için altın beşiktir" dedi kabadayı adam.

Delil, kabadayı adamın ne söylemek istediğini anlamaya çalıştı. Çadırın içinden çıkan Haydar'ın hâlini görünce gevşedi biraz.

"Ben karnımdan konuşmayı beceremeyen biriyim. Onun için sana söyleyeceklerimi sen kaldıramazsın çünkü seni tanıyorum."

Halil'in söylemiyle Delil'in yüzü elektriklendi. Halil'i daha önce gördüğü yerde, konuşulanları hatırlamaya çalıştı. Kararsız bir ses tonuyla, açık konuşan insanları sevdiğini belirtti.

Sigarasını kısa ve kalın parmakları arasına aldı. Başına bağladığı mendili yan çevirdi. "Sen kız kaçırdın ve Partizancıların içine kaçtın. İki yıl o insanlarla kaldın. Sonra senin hareketin seni affedince, tekrar buranın içine döndün. Şimdi o insanlara en fazla düşmanlık yapan insanlardan biri sensin. Bu tutumunun nedeni nedir, öğrenebilir miyim?"

Dimdik, ateş gibi bir soruyla karşılaştı. Bozuldu. Obadaki insanlar tarafından kuşatmaya alındığını hissetti. Oba halkı üzerinde etki göstermemesine kızdı. İnisiyatifi ele geçirmenin yöntemi üzerine düşündü. Tarla faresini deliği üzerinde bekleyen bozkır baykuşu gibi kımıltısız bir şekilde kabadayı adamı süzdü.

"Bu adama ne desem acaba?" diye iç geçirdi. Hakkındaki bilgileri nereden öğrendiğini merak etti. En çok o insanları kendisinin sevdiğini açıkladı. İki yıl kendilerini korudukları için onlara minnettar olduğunu ifade eden uzun bir konuşma yaptı.

Kabadayı adam, ikna olmadığını belirten el hareketlerinde bulundu. Ellerini gözlerinin üstünde gölge ederek, derin bir ah çekti. Batıya doğru yaslanan güneşin son ışıklarının değdiği taşın sıcak göbeğine yaslandı.

“Duyumları bir tarafa bırakıyorum” diyerek söze girdi Cemşi. “Kanikasık’taki ilk karşılaşmamızda kullandığın ifadelere ne diyeceksin?”

“Orada mı hevaalemın?” diye mırıldandı Delil. Halil’in sorusuna cevap vermeden yeni bir sorunun gelmesinden hoşlanmadı. Buna rağmen sesine zoraki bir yumuşaklık kattı.

“Geri kalan iyi unsurları da siz örgütlemişsiniz. Elbette bu durumda huzursuz oluruz. Kanikasık Yaylası’nda 16 evden fazla aile yaşıyor. Bu da Kürdistan için orta büyüklükte köy demektir. Doğru dürüst birinin bizi desteklememesi, elbette bizim açımızda kabul edilecek bir durum değildir.”

Delil’in birdenbire değişen tutumuna hayret etti. Ne demek istediğini anlamak için yüz hatlarını dikkatlice inceledi. Sonra da Cemal’e baktı. Delil’in Kanikasık tartışmasındaki yanlış tutumunun özeleştirisini vermekten ziyade; kitlenin önünde kararlı görünüp, teke tek ilişkilerden de manevra yaptığını düşündü.

“Olumsuzluğunu doğuran düşünce sistematüğını koruduğünü düşündüğümüz için, şu anda herhangi bir yorum yapmayacağız. Gerçek tutumunuzu öğrenmek için pratik süreci görmemiz gerekiyor.”

“Açıkça kaygılarımız vardır” diyen Zeynep, Cemşi’nin sözünü kesti.

“Halka ve devrimcilere yaklaşım biçiminiz, son derece yanlış, zararlı ve sonu nereye varacağı belli olmayan söylemlerle doludur. Bana öyle geliyor ki, güç, sizi kontrolden çıkaracaktır.”

“Olgulara çok kuşkucu yaklaşıyorsun hevaalemın” diye cevap verdi. Annesi tarafından çağırılan genç kadını süzdü. Bilgi sistematüğine şaştı. Ne zaman devrimci mücadeleyle tanıştığını merak etti. Söylenenlerin doğru ya da yanlışlığı hakkında herhangi bir yorum yapmaktan kaçındı. Soyut tartışmalara girmeyeceğini söyledi.

“Oluk oluk kan akıtıyoruz, buna herkesin saygılı davranmasını istiyoruz. Topraklarımızdan çıkmak gerekiyorsa, bunu herkesten isteriz.”

“Bir devrimci örgütün siyasi faaliyet yürütmesi kadar meşru bir şey mi var? Mevcut düşünce biçiminiz, sanki buradaki devrimci yapılar devlete karşı değil de size karşıymış gibi bir sonuç doğuruyor. Bu alandaki devrimci yapıların varlığından ve gücünden rahatsız olmak bir yana, tam tersine sevinç duymak gerekiyor. Çünkü insanın dostları ne kadar güçlü olursa, düşmanı da o kadar zayıf olur. Devrimci yardımlaşma yerine, hırslı ve mantıksız bir rekabet, kimseye bir şey kazandırmaz!”

Obaların karşısına sürüleri yayan Veli’yle Memedo, zamanı gelmediği hâlde, akşam berisini bahane ederek gençleri konuklardan uzaklaştırmak için peş peşe çağrılarını yinelediler.

İki ihtiyarın ısrarı üzerine tartışmaya ara verildi. Sürü sağımı için hazırlıklara başlandı. Yan çadırdaki yatan arkadaşlarını kaldırdı. Hazırlanan yemeği oba gençleri ve çobanlarıyla birlikte yediler. Obadaki kadınlar ve gençler, koyun sağımı için alüminyumdan yapılmış sağım stilleri, süt taşımak için bidonları alarak beri yerine hareket ettiler.

Arkadaşlarını küçük çocukların yanında bırakarak, yardıma geldi Delil. Ahmet, Cemal’e diş hekimi olan kardeşinin, kendileri gelene kadar evlilik düğününü yapmamasını tembihleyen bir not verdi. Ayrıca obada kendilerine lazım olan ihtiyaçların listesini verdi. Zeynep, puşi, battaniye, para ve iki parkeden ibaret olan listeyi eline aldı. İhtiyaçlarını karışılacaklarını söyledi.

V biçiminde taşlarla örülen beriye sürü sürülerek sağıma alındı. Haydar olmadığı için daha erken ve çabuk davranarak sağıma oturuldu. Cemal, annesi ve ablasının arasına oturarak, hem sürüyü sağdı, hem de babasının Delil’le olan sohbetine katıldı. Babasının mücadeleleri karşısındaki umutsuz yaklaşımlarını ortadan kaldırmak için ikna edici bir dille uzun uzun konuştu.

Delil’in konuşmasını kafa sallayarak dinleyen ihtiyar adam, “yetimler kincidir bira” diyerek, elindeki değneği, önündeki koyuna dürttü.

“Bir insanın erdemi, öfkesini kontrol etmesiyle yakın ilişkilidir. Öfkesini kontrol etmeyen bir güç, adil olamaz. Çünkü güç ve adalet iki titiz kardeştir. Teraziyi iyi ayarlamak lazım!” dedi.

Sözünü kesen karısına kızdı.

“Asırlardır yetim kalmış bir halkın hakkını arıyorsunuz. Öfkenizi kontrol etmeyeceksiniz gibi geliyor bana. Öfke, sizi yaralayan bir silaha dönecek!”

Mavi gözlü ihtiyarın ifadesindeki derinlikten hem etkilendi, hem de zoruna gitti.

Eşi, memesi kısa olan koyunları temiz sağmayan çocuklarına kızdı. Haydar’ın yokluğu sürü sağımını, Akşam yıldızı doğana kadar geciktirdi.

Sürü sağımının bitmesiyle, sağımı yapanlar, toz ve süt lekesiyle renk değiştiren şalvarlarını değiştirdiler. Koyun sütü, teri ve gübreyle siyah bir tezeğe dönen ellerini yıkadılar.

Bidonlara doldurulan süt, eşeklere yüklendi.

İhtiyar adam, sürüye gitmeyen köpeklere kızdı. Sürü tepeyi aşana kadar baktı. Çocuklarına seslenerek, dikkatli olmalarını söyledi.

Stranları, bir toplumun kendisine sığınmak yaptığı zengin derinliklerinden gelen eski günlerin özlemine benzetti.

Gece, insan ruhunda olağanüstü güzellikleri kışkırtan uysal bir karanlık âlemiyle yüklüydü. Alikini’nin kayalıklarındaki çakal ulaması geceyi bir iğne başı gibi delip kayalarda yankılandı. Çakalın güçlü sesiyle, açlığı ve kırmı haber veren sonbahar ayazıyla, hareket geçti tüm yırtıcı hayvanlar.

Toprağa düşen ayaz, saldırganlıklarını daha da artırdı. Gece karanlığına yayılan binlerce koyunun taze mayıs, sidik ve geçirti kokusunu içlerine çektiler. Korkudan keman yayı gibi gergin olan kardeşi, seslerin gelmesiyle ağabeyine daha da sokuldu. Haydar’a alıştığı için sürüye gelmeyen köpeği çağırıp, küfür etti.

Yol boyunca Alikini'ye yayılan sürünün önünde yürüyerek üstteki otlu meraya doğru hareket edildi. Sürünün daha iyi yönlendirilmesi ve kayalara giren koyunların sürüden kopmaması için, melodisi zengin Şavak kamlarını söylemeye çalışıp da beceremeyen ağabeyine güldü. Ağabeyine Haydar'ın klam söylerken, tuza gelen koyunların ismini de çağırdığını söyledi. Birkaç koyun ismi verdi. Koyun isimleri yaşamını yitiren kadın militanlara aitti. En sevdiği insanların ismini koyunlarına takan Şavaklıların durumunu yadırgayan çevre köylülerinin söylediği sözleri hatırladı Cemal.

Kırmızı, pelür kâğıdı inceliğindeki zayıf dudaklarını yalayan kardeşinin inadına sevindi. Aslan yelesine benzeyen gür saçları altındaki bebek sevecenliğindeki gözlerine baktı. Peş peşe burun çekişi mahsunluğunu daha da körüklüyordu. Kendi akranları yatakta yattarken, küçük yaştaki çocukların gece sürüye gönderilmesini Şavaklıların açgözlülüğüne ve ilkel yaşamını perçinleyen kültürsüzlüğüne bağladı. Çocuğu bir daha sürüye getirmemeye karar verdi.

Küçük bir çocuğun korkusunu gizlemesini, kapalı Şavak kültürünün ağır etkisine bağladı. Bu kültürün yetiştirdiği insan tarzının kibirli, sert mizaçlı ve kof bir onura sahip olduğunu düşündü. Devrimci mücadelenin, kendisinden mesafeli duran bu insanların kültürünü kıramadığını düşündü. Küçük çocuğun gözleri üzerine düşen külâhı düzeltti. İnsanoğluna özgü olan korkunun Şavak erkeği tarafından yadırganmasının küçük çocukları dahi etkilediğini düşündü. Şavaklıların kibirli ve kendisini yaralayan kaba onuru olduğunu düşündü.

Keçesi ayaklarının dibinde sürüklenen kardeşini, genç ve olgun bir erkek yerine koyarak sohbet etti. Yolun alt kısmında yeni kalkan karın altından filizlenen yeşil ota saldıran koyunların yavaşlaması için önlerine taş attı. Arka kısımda yayılan koyunların üzerine el feneri tutarak, peş peşe ışığı söndürüp yaktı. Sürünün daha toplu otlaması için, yan taraflara yayılan koyunları iç tarafa doğru çevirdi.

Kayaların uç kısımlarını saman rengine boyayan yarım ay ışığı, yüksek yerleri iyimser ve ferah bir aydınlığa boğarken, uçurumların gölgesinde kalan yerler daha karanlığa büründü. Sürünün daha

erken doyması için, ay ışığından faydalanarak sürünün yayılmasına izin verildi.

Sürüye yırtıcı hayvan yaklaşmasın diye hoyrat ve garip bir sesle bağırdı. El fenerini peş peşe sürünün etrafında gezdirdi.

Büyük harmanlara benzeyen düz çukurun içinde yatmasını söyledi. Yalnız yatmaktan korktuğunu söylemedi. Normal bir staddan katbekat daha büyük olan düzlüğün güney yamacına yatırdı kardeşini. Sürüyü de etrafına yaydı. Keçesini ayaklarının üstüne koydu. Parkeyi de üstüne serdi. Davarcığı da kafasının altına yastık yaptı. Yanında olduğunu belirtmek için ninni söyler gibi mırıldandı.

Geran Yaylası'ndan gelen stranın (türkü) sesini duyunca sustu. Stran yumuşak olduğu kadar nağmeliydi de. Tecrübeli Şavak baş çobanlarının sesiydi. Bir yaylada esen sert rüzgârdan sonra, esen tatlı, ılık bir meltemin dokunuşunu andırıyordu gece içindeki ses. Stranları, bir toplumun kendisine sığınak yaptığı zengin derinliklerinden gelen eski günlerin özlemine benzetti.

Koyunda sağdığı taze sütü içerek bitirdi. Bulut yırtığından sıyrılan ay ışığı, kaya kovuklarına tespih tanesi gibi yayılan sürüyü, bembeyaz bir örtü gibi ortaya çıkardı. Çetin ve cazip yayla yaşamına bereket, iyimserlik ve hoşgörünün tohumlarını çatlattı. Hızını alamayan kar sularının uğuldayan ruhunu çalarak bin bir renge dönüştürdü. Gece karanlığında büyüyen yıldızların parlaklığını sildi turuncu ışığı.

Kara lastik içinde terleyen ayaklarını keçeden çıkarıp öne uzatan kardeşi peş peşe gerindi. Kaya çatlaklarına, karın yeni kalktığı taze otun bulunduğu koyuklarında karınlarını doyuran koyunlar daha da sakinleşerek yavaş yavaş çukura doğru bıraktılar kendilerini. Düzlüğün içinde toplanan sürüyü, ses vererek sakinleştirdi. Sürünün alt kısmında çoban olmadığı durumlarda yatak tutmadığını bildiği için, sürüyü güneye bakan hafif eğimli yamaçta yatağa verdi.

Kardeşini yokladı, derin ve hilafsız uyuyan bebeklerin görünümüne girmişti yüzü. Koruma ve şefkat duygusu on kat arttı. Sürüye getirdiği için pişmanlık duydu. Dünyanın başka bir yerinde, çocuk-

ları gece sarp yaylalarda sürüye gönderen başka meslek sahiplerinin olup olmadığını düşündü.

Zal'ın, Şavaklıların doğru dürüst yemek kültürü dahi olmayan ilkel yaşam ve kurlsız meslek içinde nasıl mutlu olduklarını merak eden sorusunu hatırladı. Koyunların iyice yataklarına ısınmaları için ses verdi. Üstüne çöken ağır uykuyu hafifletmek için bir sigara daha yaktı. Ayı Görmez Yaylası'ndan aşağıya doğru esen meltem, taze kar kokusuyla birlikte, geviş getiren koyunların ağzından gelen kokan keklik üzümü, nergis, menekşe ve ısırgan otunun mest edici kokusuyla yüklüydü. Sessizliğiyle ortalığı çınlatan yayla sakinliğini arada bir zayıf koyunların öksürüğü ve Dılav tepesi yüzüne bakan yamaçta otlayan ayının taş yuvarlaması bozdu. Gelen taş sesleriyle huzursuzlaşan sürüyü, ses vererek sakinleştirdi.

Tüm sürü yatağını tutup yatınca, dişleri döküldüğü için karnını doyuramayan yaşlı koyunların yana çıkarak otlamasını engelledi. Sürü yatağını tutunca, alt kısımda ihtiyar, kısır ve tavlı olan ağır koyuna bızbent (koyunun boynuna takılan ip) takarak uzandı.

Elinde yarım kalmış sigarasıyla uykuya daldı. Gece rüyasında baş çobanların gaffetinden yararlanarak felaket yaratan çobanaldatan kuşunun peşine düştü. Mürvetini ve sağduyusunu yitiren fakat gözleri çakmaktaşı gibi ateş saçan kısır kadınların öfkesine, boğum boğum çığ düştü. Çığın kargaşaya dönüştürdüğü vadide, ufku yeşil, kırmızı felsefelere sahip olanların, önemini yitirilişine tanık oldu. Sabah ayazının altındaki kurt sofrasında, yavru ceylanların kesik kesik inlemelerini duydu. Her inleyişte kanla karışık, şarap rengine benzeyen gözyaşlarının dökülüşüne şahit oldu. Her şeyin kendisi ve kendisiyle birlikte varolan teklifi içini anlamsızlaşıyordu.

Rüyasında boynuna sarılan siyaha engel olmaya çalıştı. Durmadan boynuna sarılan yılanı çözemiyordu. Cüceleştirdiğini görünce yerinde kan ter içinde, soluk soluğa uyandı. Uyanişında ürküp kaçan koyunlara ses vererek sakinleştirdi.

Gecenin garip ve acayip düşlerin akınına uğramasından huzursuzluk duydu. Tabancasını yokladı. Uyurgezer olan kardeşinin, kıpırtısız yatışına baktı. Altı yüze yakın koyunun geviş getirmesi-

ni dinledi. Geğirtilerle birlikte, karın yeni kalktığı yerlerdeki otun kokusu geceye karıştı. Obalara doğru baktı. Ses seda yoktu, her şey sükûnet içindeydi.

Sürüyü otarmaya kaldırıp kaldırmamak arasında kararsızlık geçirdi. Kayan keçesini düzeltti. Saatine baktı, şafağa beş saat kalmıştı. Ay ışığı altında yeryüzü sükûnet içinde olmasına rağmen, garip rüyayı görmesine şaşıtı. Göğsündeki teri, başına bağladığı mendille sildi. Koltuk değiştirerek sırtını kardeşine döndürüp uyudu.

Süresini bilmediği bir uykunun ardından ürken sürünün sesiyle uyandı. Sürüye dalan ayıyı, zor bir uğraştan sonra zorla çıkardı. Silah ve bağırıtı sesiyle sürüye gelen köpekleri çağırdı. Korkan kardeşini sakinleştirdi. Dağılan sürüyü bir araya topladı. Sürüyü otarıp karnını doyurdu. Tekrar yatağına verdi. Geran Yaylası'ndan sesi zor duyulan köpek havladı.

Endişenin yerini sessizlik, yorgun ve tatlı bir rehavet aldı. Sabah Yıldızı'nın gür pırıltılı titreşimiyle uykular bal iklimine girdiği için sürü, arada bir geğirti ve hasta koyunların inlemesi dışında, uykunun sessizliğine gömüldü.

Yeryüzünü samanrengi soluk bir aydınlığa boğan ay ışığında ot ve odun arası bir kalınlığa sahip olan ve adına tuncık denilen kurumuş ot köklerini, kayaların arasından toplayarak küçük kardeşinin karşısında üst üste yığıdı. Kaynağı belirsiz seslere, sonbaharın açlığıyla gezinen yırtıcı hayvanların güçlükle işitilebilen çatırtılarına kulak kabarttı. Bunamış bir çakalın kayalarda su gibi yankılanan cırtlak sesiyle, bazı genç koyunlar yerlerinden kalkarak işediler. Sonra da sıkıntıları eşliğinde koltuk değiştirdiler. Korkularından dış gıcırıltıları daha da arttı. Topladığı kuru tuncık köklerini üst üste koyarak lastik parçasıyla yaktı. Ateş, dolunaylı geceye büyü, sadelik ve sahiplenme kattı.

Ateşin verdiği güvenle ön ayaklarını uzatan siyah ve genç koyunu uykuda yakalayarak sağdı. Çarşır kokan süt dolu tası, ateş közüne gömdü. Yanan ateşe yanaşan küçük kardeşi yavan yavan esnedi. Güven, minnettarlık ve sığınma iklimine girdi. Hafif fokurdayan sütü yana çekti. Üstü kaymak bağlayan sütü soğumaya bıraktı. Ateşin

alazları altındaki közü yana çekerek ekmeği üstüne serdi. Ortallığı kızarmış ekmek, pişmiş süt kokusu ve ateşe düşen çökelek kokusu sardı. İştahla yutkunan kardeşine biraz soğumuş sütü uzattı. Acıkan kardeşi yalnız başına içti ve bitirdi.

Kardeşinin karşısında yayvan tarzda gülümsedi. Ne zaman altına işediğini tam olarak hatırlamadı. Sidikle ağırlaşan pantolonunu kurutunca titremesi geçti.

Kurt gibi acıkmasını soğuk, temiz ve ferah iklime bağladı. Ateşin alazıyla etrafı hafif morarmış tası alarak yatan sürünün içine girdi tekrar. Kuyruğu en yağlı, genç ve kara bir koyunu sağdı. Tasa tekme atan koyun, sütü üstüne dökünce, genç olan keçiyi boynuzundan yakaladı ve sağdı. Çiğ sütü içti. Göbeğinden aşağı akan sütü avucunun içiyle sildi. İkinci tası üstü biraz kül bağlamış közün üstüne bıraktı. Kaynamış sütün etkisiyle uykuya dalan kardeşinin üstündeki keçeyi düzeltti. Niyetini, közün üzerinde kabarmaya yüz tutmuş süte benzetti. Gece boyunca ortalıkta görünmeyen köpeklerin kuyruk sallayarak sürüye sokulmaları üzerine, ürkerek yatağından kalktı koyunlar. Ateşin yanında diz çöken köpeklere ekmek vererek sürüye ses verdi.

Çelişkilerin silahla daha da çoğaldığını düşündü.

Evindeki konukların güvenliğınden endişe ettiği için gece boyunca yatmayan ihtiyar adam, gece boyunca kaç kez uyandığını hatırlayamadı. Ovacık'ta kalkan askerin ne kadar süre içinde yaylalara varacağını hesapladı. Gece patlayan silah sesiyle, obanın üzerindeki tepeye çıkarak, sürüdeki çocuklarına ses verdi. Yanıt alamayınca, sürüye doğru gitme önerisini getirdi. Komşusu olan Memedo ve karısı, yaşlı adamın gitmesine itiraz ettiler. Kötü bir rüya gördüğünü ileri sürerek karısından el feneri istedi. El fenerini bulamayan karısına kızdı. Firarilerin yattığı çadırın kapısına vararak, içeride yatan

konukları kontrol etti. Silahlarını çadırın eşğine dayayan altı kişilik grubun hepsi uyuyordu. Delil'i kaldırmak istedi. Son anda vazgeçti. Çadırın içini kaplayan ayak, tütün ve ağır ter kokusu yüzüne vurunca, suratını ekşitti. Derin bir acıma duygusu kapladı içini. İnsanoğlunun sebepsiz yere birbirini boğazlamasına anlam veremedi. Çelişkilerin silahla daha da çoğaldığını düşündü.

Durmadan kendisini çağıran karısını kısık sesle azarladı. Yatağına uzandı. Soğuktan büzülen küçük kızı Meral'in üstüne battaniye attı. Yarısını içerek söndürdüğü sigarasını, hurçların altındaki taşın üzerinden alarak yaktı. Çevreyi dinledi. Delavi Gaze'nin (tepedeki su göleti) kayalıklarında gelen baykuş sesi ve dağkeçilerinin yuvaladığını tahmin ettiği taş sesleri, endişelerini daha da büyüttü. Üşüyen dizlerini yatağın içine koyarak, hurçlara yaslandı. Peş peşe sigara içti, çevreden gelen seslere kulak verdi. Sırtını hurçlara yasladığı an uykuya daldı.

Eşi, şafağın ilk ışıkları gökyüzünü güvercin donuna döndürdüğü an, kalktı. Kocasının bir gecede bir paket sigarayı bitirmesine şaşıtı.

Eşinin kendisine dürtmesiyle kalkması bir oldu. Yataktan kalkarak çadırın ağzına vardı, ilk işi tepelerin ve uçurum başlarına göz attı. Kimse görmeyince rahatladı. Çadırın içine yayılarak uyuyan konuklarını uyandırdı. Yavaş davrananlara kızdı.

Delil, yaşlı adamın kendilerine kızmasına hak verdi. Obadaki yaşlılar ve çocuklarda o gün erken kalktılar. Çarçabuk sofrayı hazırlayan Zeynep, konukları ve babasını kahvaltıya davet etti. Konuklar, kahvaltı yaparken, eksiklerini hazırladı. Fazladan yiyecek ve giysi hazırladı.

Gönüllü bağış yapan ihtiyar adam, Memedo'nun da bağış yapması için komşusuna öneri götürdü. Topladığı paraları Delil'e verdi. Kızının ihtiyaçları iyi hazırlayıp hazırlamadığını sordu. Olumlu cevap alınca, çayından bir fırt aldı.

"Gezen tilki yatan aslandan yeğdir" Kazak atasözünü bir kez daha tekrarlardı ihtiyar adam. "Bu dağların yüceliğine aldanmayın. Gece hem insanı saklar, hem avlar."

Bozuldu konuklar.

Delil, yorgun olduklarını ileri sürdü. İhtiyar adam ayağa kalkarak, Xaşbingan tarafına baktı. Geran tepesine vuran güneşin artık dağı ısıtmadığını düşündü. Delil'in açıklaması canını sıktı. "Geceyi kendisine yorgan yapmayan firari, yenilginin en kötüsünü alır. Gafil avlandığı için düşmanı bile zaferinden memnun olmaz. Ama bence madem bu kavgaya girmişsiniz yenilginin de zaferin de becerikliliğini göstermelisiniz. Anlattığın kem kümlemler, işin ciddiyetinden uzaktır. Altı kişinin kaderi senin iki dudağının arasındaki bir tek cümledir."

Eleştiriyle barışık olamayan adamlar, fena bozuldular. Propagandayı ciddiyet ve disiplin üzerinde kuran Delil, arkadaşlarının ihtiyara dikkat kesilmelerine bozuldu. Yüzükoyu renkli bir tahtadan oyulmuş gibiydi. Mahcup olunca yüzü daha da siyahlaştı. Zorunlu askerlik ve vergi kararı olmasına rağmen Kanikasık obalarında bunu açıklayamaması canını sıktı. Üstelik eleştiride cesur davranan açışözlü insanların kendisini azarlar tarzda eleştirmelerini kabullenemedi. İhtiyar adamla tartışmayı göze alamadı. Zamanın kısa olduğunu ileri sürerek hak verdi. Güneşin yüksekliğine baktı. Tilekli Rıza'ya saati sordu. Gruba hazır olmaları emri verdi. Obadaki halkın tümüyle görüştüktan sonra yola çıktılar.

Ayı Görmez'e giren patikaya girdiler.

Güneş, dağlar arasında, ateşe tutulan gümüş saplı hançer gibi ışıldayarak, ışıklarını vadilerin karnına bıraktı. Gözlerini, güneşin ateşiyle bileyen şahinlerin nabız vuruşları, daha da hızlandı. Güzün çıplaklığı içinde moru daha artan dağların yüzeyinde, avlarını büyük bir iştahla kollamak için göğre daha da yükseldiler. Doğaya egemen olan sessizliği, canhıraş bağırışlarla yırttılar.

Gece boyunca Gole Uso'nun (Yusuf'un Gölü) en mağrur yerine kümelenen dağkeçileri, suyun bulunduğu bölgeye doğru otlayarak inmeye başladılar. Yaz boyunca ayrı kalan erkek gruplar, dişilere sokulmaya başladılar. Başka bölgedeki erkek bir tekke, sürünün diğer erkekleri tarafında boynuzlanarak uzaklaştırıldı. Sırtındaki yağın etkisiyle renkleri hafif morla siyah arasına çalan erkek bir tekke, çiftleşme isteğiyle dişisine sokuldu. Dişisinin kokusuyla üstdudağını

büzerek yanına yanaştı, başını yukarı kaldırarak meydan okuyan, egemen ve hoyrat bir sesle böğürdü.

Tepede Yunan heykelleri gibi biçimli ve hareketsiz duran nöbetçiyi seyretti. Sürünün güvenliği için savunma içgüdülerindeki stratejik gelişkinliği, yaşadıkları tehlikelere, vahşi dağ yaşamına ve düşmanlarının çokluğuna bağladı.

Sürü, Alikî'nin yamacına vardığında Delil ve arkadaşları da yolu öğrenmek için ihtiyarın Alikîni'de otlayan sürüsüne yanaştılar.

"Bu dağlarda düşe kalka her yanım çürüdü" diyen Kemahlı genci azarladı Delil.

"Sizin Munzurlarınız bizim olacak da düşman buralara girecek ha!" dedi.

Cemal ve kardeşiyle tokalaştı. "Bu kitle tabanı, bu coğrafi koşullar elinizde olmasına rağmen değişen bir şey yok sizin cephenizde; say say yerine koy!"

"Sizin Munzurlar" cümlesine sinen kıskançlığı dikkatini çekti. "Mücadele eden devrimciler için dağların mülkiyeti olamaz, isyan eden herkesin vazgeçilmez yatağıdır."

"Artık anla canım, sizin derken hepsini vermedik, yıllardır burada olduğunuz için bu terimi kullandım!"

Geride kalan Ahmet'e seslendi. Üzerindeki gömleği beğendiğini söyleyince, genç adam üstündeki gömleği çıkardı.

"Ma, hevalemin sizi zaten talan ettik, bir de gömleğini alırsam olur mu?"

"Olur" der anlamında başını sallayarak, gömleğinin cebindeki eşyalarını boşalttı. Tüccardan alması gereken birkaç günlük peynir makbuzunu Delil'e verdi. Battaniye, puşi, nakit para, yiyecek ve içeceğe kadar ihtiyacı olan her şeyi temin eden Delil, makbuzları ve gömleği isteksiz tarzda aldı. Ahmet'in gruba yetişmesiyle on dakika dinlenme ve ihtiyaç molası verildi. Herkesin ayrı yerde oturmasını söyledi. Yüzlerindeki teri silen savaşçılar asık suratla ve yorgun yüz ifadeleriyle kendilerini yerlere atar gibi oturdular. Kendilerini buralara kadar getiren Delil'e içten içe sitemde bulundular. Elini gözlerinin üzerinde perde yaparak güneşin doğduğu dağ silsilesine baktı.

“Babo” diye dudağını ısırđı. “Daha önce böylesine güvenilir ve doğal kamp yerlerinin bu dağlarda olduğunu bilseydik, Ortadoğı’ya hiç gider miydik? Hele şu manzaraya bak! Düşmanın buralara girmesi mümkün mü?” diyerek, ısıık çaldı.

Yolları soran Delil’e tüm yolları detaylıca açıkladı. Anlaşılmayan yerlerin de krokileri çizildi. Yolları ne kadar sürede alacaklarını, obalarda bulunan halkın politik eğilimini, kendilerine sempati duyan kişilerin ismini liste yaparak kendisine verdi.

Kurnazca gülümsedi Delil. Kanlı gözlerini ovarak, kirpiklerindeki çapağı aldı. “Yakında liste yapmaya ihtiyaç kalmaz. Artık buradaki Kürt ve Kürtçe insanlar denilecektir!”

Cevap vermeden uzun esmer adamın yüzünü yokladı. Bir söylediğıyle diğeri söylediğinin birbirini tutmayan konuşmalarındaki faydacı ve tutarsız içeriğı eleştirmek istedi fakat son anda vazgeçti. Tartışmanın bir sonuç vermeyeceğini düşündü.

Mola süresini uzattı Delil. Kanıkasık’ta zorunlu askerlik yasası gereğı zorla saflarına katacağı kişileri götürme zeminini oluşturamadığı için kendisine kızdı. Götüreceğı gençlerin üzerinde etkisi olan Cemal’i bir biçimiyle pasifleştirmenin üzerinde düşündü. İkna ve tehdidin sorunlara çözüm anahtarı olduğunu düşündü. Obalarda on beş gün daha kalıp gençleri esas olarak iknaya dayalı temelde saflarına katma eğilimi daha ağır bastı. “Sen ne düşünüyorsun hevalemin” diye genç adama dönerek yutkundu.

“Bize mesafeli davranan halkın bu tutumundan kendinizi ne kadar sorumlu tutuyorsunuz?”

Esmer adamın yeni bir tartışmaya kapı açan sorusuna cevap verdi. Durmadan kafa sallayan Delil’in karşısındaki taşa oturdu.

“Bu anlayışla, kazandıklarınızı kötü bir biçimde kaybedersiniz.”

“Yanılıyorsun, bir yıla kalmadan kendi devletimizin iktidarını kuracağız. O zamanda ya bizden yana olacaksınız ya da devletten yana, üçüncü bir seçenek bırakmayacağız.”

“Bu yöntemle gelecek yıl iktidar yerine, bu yöredeki halkın tümünü kaçirtmış olursunuz. Halk şimdiden tedirgin. Belki yüzünüze

net ifade etmiyor ama size duyulan korkudan dolayı başlayan göçün oranı gittikçe artıyor!”

“Onun için mi, ateşkes ilan ettiğimizde, gazetenizde savaşçılarımızı kendi saflarınıza çağırdınız?”

“Herkes sahip olduğu sınıfın bilimi, perspektifi, ideolojisi ve yöntemleriyle yaklaşıyor. Oradaki çağrının içeriğine bakmak lazım: Devrimci mi, değil mi?”

“Bizim kazanımlarımıza bedavadan ve hovardaca sahip çıkmak mı devrimciliktir?”

“Kime ait olursa olsun ve kim yaratırsa yaratsın, devrimci olan, iyi güzel, haklı ve ilerici olan tüm değerleri kıskançlıkla savunmak, devrimci görevdir. Biz, size değil; devletle uzlaşan yönünüze karşıyız.”

“Artık politika yapmak ve boş tartışmalara girmenin zamanı çoktan geçti. Bir savaş var; ya bu savaşa omuz vereceksiniz ya da karşısında yer alacaksınız. Anladın mı?”

“Politika ve ideoloji gündelik yaşamla iç içedir. Siz tartışmak isterseniz de istemeseniz de yaşamın kendisi tartışma, polemik ve ilişkiler yumağıdır. Bunları tartışmadığın sürece hiçbir şeye çözüm bulamazsın; çözüm bulmadığın gibi doğru ile yanlış arasındaki fark da ortadan kalkar” diyerek, sigarasını yaktı. Oturduğu yerde uyuklayan kardeşini kaldırdı. Uyurken, kafasını kayaya çarpan kardeşinin başına mendil bağladı. Sırtını kuzeyden esen rüzgâra çevirdi.

“Sizin dışınızda burada savaşanları hesaba katmadan konuşuyorsun. Seni desteklemeyen fakat devletin yanında da yer almayan kararsız ve tarafsız kesimi de düşman saflarında görüyorsun. Bu bakış açısı dost ve düşmanı birbirine karıştırır.”

“Biz dostumuzu da düşmanımızı da çok iyi tanırız” diye kızdı. Üşüdüğü için, oturduğu taşın güney kısmına yaslandı. Parkesini çantasından çıkararak kendisine sardı.

“Bunun içinde hiç gereksiz tartışmayalım.”

“Dostunu ve düşmanını iyi tanısaydın, şimdi bunlar yerine başka bir şey tartışmış olurduk. Halbuki devrimci bir savaştaki stratejinin alfabesi; dostunu ve düşmanını iyi tanımdır. Ne var ki siz, dostluğu

güç ilişkilerine göre değerlendiriyorsunuz. Durum öyle gösteriyor ki, biraz daha güçlenmeniz durumunda dışınızdaki devrimci güçlere yöneleceksiniz” diye cevap verdi. Daha fazla tartışmak istemediğini söyledi.

“Şurası kesin ki, bir iki yıl diye belirlediğim süre içinde sorun çıkarmadan çıkıp gidersiniz; yoksa sizin açınızdaki nelerin olacağını bile kestiremiyorum. Bizim bugün Dersim’deki gücümüz halihazırda 1.000-1.500 kişi, sizinki ise olsa olsa 500 kişilik gerilla birliğiniz vardır. Bizim topraklardan çıkmayıp, işi çatışma noktasına vardırırsanız, bu güçle bize karşı durabilir misiniz? Hayır duramazsınız. Diğer bölgelerdeki gücümüzü bile hesaba katmıyorum!”

Elini salladı.

“Daha fazla tartışmayalım, iş hoş olmayan şeylere kaçıyor! Ekmeğinizi yedik, ayıp olur sonra.”

Karşısına dikildi. Suratı biçim değiştirdi. Söylenenlere şaşırdı. Duyup da inanmadığı şeylere, uzun sakallı esmer adam inandırıyordu.

“Tehdit mi ediyorsun?”

Cevap vermedi. Yol tarifleri için aldığı notları cebine koyarak ayağa kalktı. Davranışlarına kayıtsız bir hava verdi. Kendilerine yanaşan Rıza ve Ahmet’e bakarak gülümsedi.

“Savaşın pratiği her şeyi zaman içinde gösterecektir” diye elini salladı. Sanki kızmamış gibi, gitmeye hazırlanan genci durdurarak atış yapma önerisinde bulundu.

Morali bozulan genç, ısrarla getirilen öneriye olumlu yanıt vermedi.

***Ben de, ilerici ve haklı olanı desteklerim, dedim.
İnada getirileni kellemin de gitse, desteklemem***

Gece, boğuk ve sessiz gök gürültülerine tanık oldu. Yağmur suyu, kırmızı toprak üzerinde cıva gibi aktı. Yağmur damlalarının sesiyle gece boyunca birkaç kez uyandı. Hayallerini kuşku, korku ve tereddüt kapladı. Her uyanışında kafasını çadırın ağzından uzatarak karanlık içinde çevresini yokladı. Gökyüzünde bulut yırtığı aradı. At ve katır yıkların yayıldığı yönde, arada bir gelen köpek havlamalarını, yağmurun kayalara vuran hışırtılarını dinledi.

Ayıdan kaçıp kendisini kayadan atan tayın durumu, zamansız bir biçimde hayalinde canlandı. Yavrusunun üstünde gözyaşı döken kır atı düşündü. Sıkıntıları başından kovmak için yüzünü art arda ovuşturarak yatağına girdi. Sırtını çadır direğine yaslayarak bir sigara yaktı.

Göğsünden çıktığı kılları çiğneyerek tükürdü. Karısının homurtusuyla yatağından kalkarak yan çadırdaki çocukların yanına geçti. Gözlerini uyuyan tavşanlar gibi açık bırakan Meral'in üstünü örttü. Hepsini yokladıktan sonra, yatağına geri döndü. Direğe asılı olan gaz fenerini yaktı. Çadırın içi aydınlanınca biraz rahatlandı.

"Ne oldu sana? Tövbe tövbe! Bu da iyice bunadı ha!" diyen karısının söylediklerini umursamadı. Cevap vermeden kafasını çadırdan dışarı uzattı. Tozik kar, sis ve yağmur altında erimiş eski karların kokusu geldi. Tepelerine toz gibi atan karla beyazlanan Kuri Pijdane Zirvesi'ne (Sivri Burun) baktı. Kuri Pijdane, mağrur ve külhanydi. Dinen yağmuru takip eden soğuk rüzgâr, uçurumlarındaki kar kokusunu aşağılara taşıyordu. Hoyratça görünen zirve, gelinlik giymiş gibi beyazlara bürünmüştü.

Hızlıca yatağın içine oturdu. Karın yükseklere yağdığını söyledi. İnanmayan karısına kızdı. Sürüdeki çocuklarını merak etti. Haydar'ın yanık yaralarının daha iyileşmediğini mırıldandı. Cezaevi'nden çıktıktan sonra tekrar aranan oğlu Ali Rıza'yı Almanya'ya gönderme çareleri üzerine düşündü. Yatağın içine büzüldü. Esneyen karısının taklidini yaparak yadırgadı.

Başında gevşeyen mendili bağladı. Yanına sokulan karısının kendi rüyalarını ciddiye almamasına, sorduğu umursamaz sorulara ve verdiği isteksiz cevaplara kızdı. Bıyıklarından birkaç tel çekerek ağzına alıp çiğnedi. Karısının uyarısını dikkate almadan elini salladı.

“Keklik diye siyah kargayı karaçalıya koyup etrafında dolaşanların cinsinden değil misin? Tıro damarı işte, ne anlarlar insanlıktan!”

“Yine soyuma sopuma dil uzatma!”

Karısının kararlı çıkışı üzerine sesini yumuşattı:

“Çok kötü bir rüya gördüm! Axuçan, ilk kez, elimdeki On İki İmam lokmasını almadı. Tanrı kimseyi duyasız ve destursuz bırakmasın!” dedi. Sesine daha yumuşak bir hava kattı:

“Ali Rıza örgüt üyeliğinden ceza aldı. Kontrole takıldığım her karakolda Cemal Bey’i soruyorlar. Heydom askere gidecek. Kim kalıyor artık ocağımda? Öff, bu siyaset denen bela nereden çıktı, yahu?”

Kocasının çocukları için söylediklerine ağlamaklı bir sesle cevap verdi. Çocuklarının siyasetle uğraşmasını, kendisine değil, kocasının çocuklarını dövmeyip yüz vermesine bağladı. Kocasının fazla kızmasını da, kendi ilgisiz tutumuna bağladığı için daha fazla cevap vermedi. Ortanca oğlu Ali Rıza’nın özlemini çekti. Sessizce ağladı.

“Kız hele kalk, biraz süt kaynat bana! Ağzıma baldıran ağusu çökmüş sanki” diye tükürdü.

Akşamdan süzdüğü sütün birazını küçük tencereye koyarak, piknik tüpünün üstüne koydu. Yağmurun şiddetiyle arada bir kalkan çadırın peteklerinin üstüne taş, kürek ve kazma koydu. Kaynattığı sütü bardağa koyarak içine bolca şeker atıp karıştırdı. Bir bardak da kendisine doldurdu. Sütünü içtikten sonra yatağın içine girdi. Birlikte oturdular. Konudan konuya atlayarak konuşan kocasına ne itiraz etti, ne de onayladı.

“Bu süttten kırkor kokusu geliyor yahu!”

“Wuyy, bu adam, koyunların kırkor yeme kabahatini de bende buluyor!”

“Vırvır etme, Tıro damarı! İyi bir mahlukat olsaydın, bana sözümü dinleyen çocuk verirdin!”

Kocasının yarım içip uzattığı bardağı alarak yan tarafa indirdi. Büyüyen gözbebeklerine, titreyen ellerine ve sararan benzine bakınca ürktü. Karşı çıkmaktan korktu. Sadece, yorganı başına çekerken, "bunak herif" diye mırıldandı.

Karısının çocukları için ağlamasına canı sıkıldı. Zaten son dönemlerde gece ağlamalarından hem ürküyor, hem de canı sıkılıyordu. Kendi kendine söylenerek sesini kesti. Dallanıp budaklanan hayalleri arasında tekrar kâbuslu bir uykuya daldı. Düşünde ağzı dar, karanlık ve küflü kuyulardan çıkıp, sakalını yolan uç ayaklı yaratıkları gördü. Yardım çağırısına kimse gelmedi. Nefes nefese uyandı. Saatine baktı. Daha şafağa bir saat vardı.

Uçurumları ikiye yaran şimşeklerin sesiyle ürperdi. Üstünü giyip yatağın içine oturdu. Şafak sökene dek bu pozisyonda kaldı. Karısını uyandırmadan hazırlandı. Ucu sivriltilmiş bir meşe değneğini eline aldı. Paçalarını çorapların önüne koyarak, mendilini sıkıca bağladı. Çocukların yattığı çadırın ağzına vardı. Çadıra homurtu, sessizlik ve çocukların ılık nefesi hâkimdi. Meral'in ablası Zeynep'in karnı üzerine attığı ayağını indirdi. Yorganı düzelterek dışarı çıktı. Beklemeden sürünün bulunduğu yöne doğru hareket etti. Havaya kar kokusu, kurumuş çarşır ve sis kokusu çökmüştü. Toprağı derinlemesine saran sisin kalınlığına hayret etti. Erken soğuyan dağların yükseklerine baktı.

Sürünün kurt saldırısına maruz kalıp kalmadığını merak etti. Oğullarını çağırdı. Sisin içinde kalan bölgede sürüyü göremeyince, yolunu Kurudere Vadisi'ne doğru çevirdi. Çamurlanan patika yolda ayı izini görünce, yeniden çocuklarına çağırdı. Göz gözü görmeyen sisin içinde yolunu bulmaya çalıştı. Alikini Yaylası'ndan gelen ve zar zor duyulan sese kulak kabarttı. Yeğeni Aslan'ın sesini tanıdı. Korkusu, merakı ve tedirginliği daha da arttı.

Ceketini rüzgârın geldiği yöne siper ederek tekrar çağırdı. Verilen karşılığı anlayamadı. Dinen yağmurun yerini, kuzeyden esen nemli, soğuk ve sisle karışık rüzgâr aldı. Rüzgâr, sisi vadilere doğru sürdü. Alt kısımda sürüsünün çan sesini duyunca, aşağıya doğru yöneldi.

Yayılarak obaya doğru gelen sürüsüne doğru indi. Kaya çıkınında ateş yakan oğullarını görünce gülümsedi. Durumlarını sordu. Yola giren sürünün önünü taşıyarak, yavaşlamasını sağladı. Sürüyü inceledi. Koyunları o yıl iyi tavlı olduğu için tekrar sevindi.

Geceyi kazasız belasız geçirdikleri için rahat bir nefes aldı. Derin bir iç çekerek sigarasını yaktı.

İhtiyar adam, “hey imanım” diyerek, büyük oğluna seslendi.

“Devrimcilik mi kolay, çobanlık mı?”

Haydar, “çobanlığın tadına doyum mu olur?” diye gülümseyerek, cevap verdi.

Mağara girişinde yakılan ateşe sokuldu. Diz kapaklarına kadar kırmızı çamura boyanan büyük oğluna baktı. Su gibi olan elbiselelerini hemen değiştirmesini söyledi. Dişleri tıkr tıkr birbirine vuran oğluna yardımcı oldu. Üşüyen ellerini ateşe tuttu. Elbiseleri kupkuru olan diğer oğluna döndü:

“Sürüyü yine çocuğun üstüne bıraktın değil mi?”

“İkimiz ıslanacağımıza birimizin ıslanması daha iyi değil mi?” diye, soruya soruyla karşılık verdi. Kurnazca gülümsedi. Burnunda direk gibi sümük sallanan ağabeyine baktı.

“Demokratik Halk Devrimi’nden, birimiz hepimiz, hepimiz birimiz şiarı sol olduğu için savunulmuyor.”

Oğlunun ne dediğini anlamadı. Fakat “devrim” sözcüğü geçtiği için karşı çıktı.

“İyi ki bir iki kelime de öğrenmişsin” diye oğlunu azarladı. Mağaranın içindeki kuru toprak üzerinde yatan köpeklerin ıslanmadığını görünce, gırgır ve şamatanın doruğunda olan oğluna daha da kızdı. Kardeşine kızan büyük oğlunu sakınleştirdi.

Esen rüzgârla burun kanatları kızarmış ağabeyine baktı. Büzülerek kafasını gövdesinin içine çekerek titreyen ağabeyine güldü. Gece boyunca yabani hayvanların ürküttüğü sürüye seslenmekle, sesi kısılan ağabeyinin taklidini yaptı:

Muzipçe gülün oğluna kızarak ayağa kalktı. Aşırı fedakâr ve yardımsever olan çocukları içinde bencil, kurnaz olan Haydar’ın dayılarına çektiğini düşündü. Diğer çocuklarıyla ortak bir noktası yok

gibi idi. Bencil, uyumsuzdu. Hızlanan sürüyü yavaşlatmak için ses verdi. Ateşe sokulan çocuklarına doğru eğildi.

“Eve gidip, sıcak çorbanızı içip yatın! Ben kızlarla birlikte sürüyü sağlarım. Bir de yukardan ses geliyor. Aslan’ın sesine benzettim ama inşallah yaramaz bir şey yoktur!”

Söylediklerine itiraz etmeden, eve yürüyen oğullarına kıskançlık ve minnettarlık duygusuyla baktı.

Obadaki sessizlik, Haydar’ın sesiyle bozuldu. Elindeki değnekle çadırın peteğine vurdu.

“Haydi kızlar, kalkın! Muhterem abileriniz geldi. Biri yağmur emekçisi, biri uyku emekçisi. Ben deniz uyku emekçisiyim. Emekçiler birliğini törenle karşılamamız gerekirken, uykunun miskinliğiyle mırıldanmayın! Yağmur emekçisine yüksek derece kaynamış mercimek çorbası ve yağlı süt hazırlayın çünkü kemikleri üşümüş. Uyku emekçisine ise, kefir (karla karıştırılan süt) yapın çünkü damarları ateşin istilasına uğramış.”

Durmadan çadırın peteklerine değneğiyle vurdu. Soğukta hareketsiz kalarak titreyen eşeklere taş attı. Eşeklerin ilkbahara çıkmaya çağını ileri sürerek Halil’i kızdırdı. Cevap vermeyen Xelil’in çadırına doğru seslendi. Yükseklerle yağın karın bir gün daha yağması durumunda, önce kısa boylu ve sinirli adamların donacağını savundu.

Zeynep, durmadan konuşan kardeşine kızdı. Hiçbir zaman uyuşmadığı ve hep tartıştığı kardeşini azarladı. Yanında yatan en küçük kız kardeşini diğer iki kardeşi arasına koydu. Çadırın önüne çıkarak konuşan kardeşini susturmaya çalıştı. Elbiselerinin neden kuru olduğunu sordu.

Yağmurun kendisini ıslatmaya gücü yetmediğini ileri süren kardeşine dilini çıkardı.

Durmadan konuşan kardeşine cevap vermedi. Diğer çadırın altına sakladığı oyunların içinden ıslanmayanları seçerek çadıra geri döndü. Yağın karın karşısında şaşkınlığını belirtti. Büzülerek kazıkları üzerinde duran eşekleri yabana bıraktı. Memedoların obasında kimse uyanmadığı için, üşümemeleri için onların eşeklerini de çözdü. Yüzünü soğuk suyla yıkadıktan sonra içeri girdi. Su bidonlarının

altındaki göletlerde donan suya ayağı düşünce titremeye başladı. Yeni uykudan kalktıkları için titreyen Abidin ve Elif'i tekrar yatağa koydu. Küçük çadıra geçerek annesini kaldırdı. Soğuktan vücudu moraran kardeşine kalın yün kazaklar verdi. Gelen ayak sesleriyle dışarı çıktı. Kel kafasını vücuduna gömen Aslan'ı görünce şaşırdı.

"Aslan!" diye mırıldandı.

Çamurlu ayaklarıyla koşarak içeri girdi. Ellerini koynuna sokarak burnundan düşüp göbeğine kadar uzayan sümüğünü güçlü sümükürmeyle içeri çekti. Selam vermeden aceleyle ateşe sokuldu.

"Dondum, dondum yahu. Gediği aşana kadar canım çıktı. Az daha, rüzgâr beni kayalara çarpıyordu."

"Cin mi çarptı seni?" diye güldü Haydar. "Tanrı'nın selamını nereye gönderdin?"

"Heydo, ne sen sor, ne de ben cevap vereyim!" diye yüzünü buruşturdu. Ateşin üzerine uzattığı ellerini ovuşturdu.

"Fırtına yüzünden Alikini'nin gediğini zar zor aştım."

"Boş ver, geldiğine şükret" diye elini salladı. "Sen, yine da başındaki birkaç teli götürmeyen rüzgâra dua et" diyerek güldü. Moraran keline baktı.

"İnsan bu havada kafasına külah takmaz mı? Çabuk kafanı ateşe sok yoksa beyin romatizması olacaksın!"

Cemal, kelliğinden bahsedildiği için kızan Aslan'ı yatıştırdı. Kardeşini uyardı. Neden geldiğini sordu.

"Yahu o Çino, şalvarlılara katıldı. Tam emin değiliz ama herhalde zorla götürüldü. Kuzuların yanına gittim ki yok. Keçeyi ve kuzuları bırakarak gitmiş."

Zeynep, babasının eski ceketini Aslan'ın üstüne attı. Kuru elbiseler verdi kendisine. Haydar'ın sözüne gücendiği için önce giymek istemedi. Fakat ısrar edilince, yan çadıra geçerek üstünü değiştirdi. Kaynayan sütü içince titremesi kesildi. Ateşin közündeki sigarasını yaktı. Cebinde ıslanmış sigarayı kurutmak için sacın kenarına koydu.

Haydar, "lov onu güzellik yarışmasına mı katacaklar?" dedi.

Çadırın içini gevrek bir gülme havası kapladı.

“Çobansız kaldık” diye üstünü düzeltti. “Ne sürüye gidecek kimse var, ne de kuzulara. Götürmemeleri için çok uğraştım. Önlerine geçtim. ‘Bunu götürmeyin. Birkaç tahtası eksiktir. İşinize yaramaz’ dedim. O bir ayaküstünde kırk yalan söyleyen Delil, öyle kızgın bakışlarla baktı ki bana, dost mu düşman mı anlayamadım. ‘Biz onu adam yapmasını biliriz hevalemin’ dedi. Sonra lafını değiştirdi. Kendilerine yol gösterdikten sonra bir iki saat sonra geri bırakacaklarını söyledi. Bir tuhafılık vardı. Gitmemesini söyledim. Yine senden bahsetti. ‘Zeynep niye beni almıyor?’ diye sordu.”

“Wuyy” diye güldü Zeynep. “Kendisini alıp başıma mı çalacağım?”

“Al ne olacak ki?” diye araya girdi Haydar. “Hiç olmazsa pısmamın(amcaoğlu) çobansız kalmazdı.”

Zeynep, sacın içinde yeni yanmaya başlayan odunla gülen kardeşini dövmeye çalıştı.

“Sen git al dengesiz! Zaten sana kadın cinsi dayanmaz!”

Aslan, gövdesini sağa sola salladı. Ailesinin hâl hatırını soran yengesine kısaca cevap verdi. Buharı kalkan mercimek çorbasından bir kaşık aldı. Ağzını yakınca, ikinci kaşığı uzun uzun üfleyerek ağzına götürdü.

“Verdiği sözde durmadılar. Birkaç saat iki gün oldu.”

Dizine vurdu. Közün üzerinde kızaran ekmeği değiştirdi. Kızaran ekmeği çorbasının içine ufalttı.

“Çobansız kaldık babam. Hiç olmazsa biriniz gelip birkaç günlüğüne bize yardımcı olun.”

“Kösenin kele ilaç olduğu nereden görülmüş?”

Verdiği cevapta “kel” ifadesi geçince tekrar kızardı. Çino’nun taklidini yapan Haydar’a bakarak, sofradan çekildi. Yumruklarını sıktı. “Kafayı yiyeceğim yahu” diyerek, ayağını yere vurdu.

“Yolda yürümesini bilen de bilmeyen de devrimci olmuş babam. Yahu, Çino, iki kuzuyu bir araya getiremiyor, gidip Kürdistan’ı mı kuracak?”

Haydar, gülererek, “Çino’yu koltuklarsan, bu ülkede basmayacağı karakol mu var?” dedi.

Leyla, "Karnını doyurmuş da devrimcilik mi eksik kaldı?" diyerek, Aslan'ı sakinleştirmeye çalıştı. Düşen ceketini üzerine attı. Gülen oğluna kızdı.

Aslan, "Ben bu insanları görünce tüylerim diken diken oluyor" diyerek, burnundan soludu.

"Diğer devrimciler de var, insan kendilerini görünce kanı kaynıyor ama bunlar bana çok soğuk geldi. Davranışları, tutumları, hareketleri, insanlara yaklaşımları, ne bileyim her şeyleri bana garip geliyor. Kuracakları devlette insanlar, ikinci gün kazma ve baltalarla birbirinin kökünü kazarlar."

"Ezilmiş bir halkı küçümsemek doğru değildir. Sen de bu halkın bir ferdisin. Kürtlerin diğer halklardan eksik olan yanları nedir?"

"Yahu şimdi sen beni anlamıyorsun!" diyerek, Cemal'e doğru eğildi. Elini salladı. "Bu adamlar bana soğuk geliyor, soğuk!"

"Sana ısıtıcı takarız!"

Aslan, "Heydo, ben konuşunca sen konuşma" dedi. Suratını astı. Gülmeler üzerine yüzü kızardı.

"Geçen gün İsa'yı gördüm. Adam delirmiş. Yani devrimci demek için bin şahit lazım. 'Efendim; burası bizim topraklar. Bundan sonra yayla icarları yok. Tüm yaylalar bizim, kimse kimseden yayla almayacak!' dedi. Sonra; 'kardeşin Kıbrıs'ta silah atışında birinci olmuş. Onu bize asker olarak verin!' dedi. Ayrıca, 'Bize vergi vermek zorundasınız!' Ne edeceksin? Bir sürü kem küm. Nasıl bizim Hüseyin'i zorla istemeye kalktı, rest çektim. Lov, benden uzak git dedim. Burası ne Güneydoğudur, ne de ben bildiğin adamım. Şeytan mısın nemisin? Ben parayı da, adamı da vereceğim yeri çok iyi bilirim, dedim. Kafa mafa salladı. Peşinden, Sıçan Gediği'ne Savaş adındaki komutanı geldi. Yahu, adam dağlara üfürüyor. Her kelimesinin başı ve sonu, 'yapmak zorundasınız!' Ben de, ilerici ve haklı olanı desteklerim, dedim. İnada getirileni kellem de gitse, desteklemem dedim!" "Zorun karşısında eğilmeyen dik ve kel başına kurban olayım ha! İllaki kel olan bölüme!" diyen Haydar'ın sözünü duymazlıktan geldi. Kendisini dikkatlice dinleyen gence kızdı.

"Aslında suçun büyüğü sende Cemo! Onlara, neden bizim evlerimizin yolunu gösterdin? İşin mi yok, onlara destek veriyorsun?"

Aslan, söylediğini tekrarlayan Haydar'a "zevzek!" diye bağırdı. Susması için uyardı. El kol hareketleri yaptı.

"Hele dudağa bak, aynen yeni doğum yapmış domuz kıcına benziyor. Tövbe tövbe."

Yapılan benzetmeye herkes güldü. Sustu Haydar. Cevap vermek için uygun cümle aradı, bulamadı.

"Zora dayalı politikalarını eleştirmeli ve karşı çıkmalıyız ama o insanlara da yardım etmeliyiz."

Amcasının oğlunu yargılayıcı, öfkeli ve kısıp bakışlar arasına aldı. Söylenenlere itiraz etti. Kızması üzerine sohbete ara verildi.

Güz rüzgârlarının acı, soğuk ve ağır ıslığı girdi içeriye. Zeynep, çadırın ağzında yakılan ateşe birkaç kuru odun daha attı. Ateş almaya gelen Memedo'nun gelini Anik'e, ateş közlerini ayırdı. Geri kalan közü yayararak, demliğin üzerine koydu. Ateşin etrafında dizdiği ıslak elbiseleri değiştirdi.

Güneş, ağır, dengesiz bir güz bulutu kadar kalın ve siyah olan sisin arasında göz kırptı obanın üstüne. Soğuğun etkisiyle toprak altına inen binlerce karınca, kurtçuk, yayla köstebeği ve fareyi toprağın derinliklerinden çıkmaya başladılar. Obaya, geceden kalma yorgunluk, endişe ve titreme yerine tatlı bir yorgunluk ve iyimserlik çöktü. Sabah güneşinin çadıra vurmasıyla toprak buğulanmaya başladı. Havanın ısınmasıyla eşekler, daha güçlü anırmaya başladı. Haydar'ın sabah kesilmeyen sesine homurdanarak itiraz etti kadınlar. Kadınlar, soğukta nemlenen yatakları, güneşin vurduğu taşların üzerine koydu. Islanan odunların altında kalan tuncık, tewri köklerini yayararak güneşin önüne serdiler.

Gökyüzü hayli durulaştı. Gece boyunca yağmurla yıkanan uçurumlar, daha da mağrurlaştılar. Dağlar pırlanta gibi parladı. Evren, ayırt edici ve gümüşsü bir aydınlığa boyandı.

Zeynep, hafif müzik çalan radyoyu, pop müziği çalan bir kanal üstüne getiren Haydar'a kızdı.

“Bırak pop çalsın da yağmur emekçisi biraz stres atsın. Zaten bu gece, yağmur, rüzgâr, koyun ve kurtlarla dans etti. Sabaha kadar beni çağırdı. Ben de, her uyanışında uyuşan koltuklarımı değiştirdim. İki köpek de bekçiliğini yapıyordu ki, yağmurda uykum iki misli daha lezzetli oldu.”

Cevap vermeyen ağabeyine baktı. Annesinin müdahaleleri arasında uyuyan küçük kız kardeşine dürttü:

“Haydi, kalk, gönlümün üç ayaklı topal şeytanı! Türk doktorları bile bu saatte muayenesine gittiler. Sen daha uyuyorsun.”

“Şunu evlendirin de uçkur meseleleri de çözülsün” diyen amcasının oğluna baktı. Elini süzgeç gibi salladı. Bakışlarına genç bir tilkinin pusu kuran kurnazlığı, parıltısı ve renkleri indi.

“Evleneyim de, senin gibi saçım mı dökülsün?”

“Senin başında kirpi kılları var da, ne halt yemişsin?”

“Aşka, sevgiye ve karşılıklı saygıya mezardır evlilik. Hele Şavaklıların evliliği! Aygır gibi birbirlerinin üstüne atlıyorlar. Böyle bir evlilik mi yapmamı istiyorsun? Uygur, bilinçli ve sürekli bana başkaldıran radikal bir feminist görürsem, o zaman hesaplar değişir!” diye cevap verdi Haydar.

Aslan’ın omzuna vurdu. Söylediklerine kızan ablasının müdahalesini umursamadı. Babasının taklidini yaptı.

Zeynep, bıkkın bir sesle elini salladı.

“Kabuğundan sıyrılan tosbağa gibi çıktığı yeri beğenmiyor, salak!” dedi. Sesini yükseltti. Haydar’a karşı tavır almayan Cemal’e kızdı.

Haydar’ın nemli, patlak olan iri gözleri ışıldadı. Ablasına cevap verdi. Yatmasını isteyen annesine kızdı. Yatağa giren ağabeyini güreşe davet etti. Kimse kendisiyle muhatap olmayınca, direğe asılı olan sazı indirdi. Axbaba’nın taklidinden sonra, Şahmale dedenin Xızır oruçları döneminde yanlış çaldığı semahın taklidini yaptı. Çadırın içinde semah döndü. Günahtır diye küfür eden annesine güldü. Yatakta büzülerek uyuyan ağabeyinin kulağına dayadı sazı. Sofrayı silen Zeynep, kendisine müdahale etti. Aslan’ı semaha kaldırmak istedi. Kimse oynamayınca, saz çalmaktan vazgeçti. Ateşin üstüne biraz süt koydu. Temizlenen ekmek tahtasını güneşin önüne çıkardı.

Hurçların içindeki küçük çantasının içinden bir deste ellibir kâğıdı çıkardı. Fazla peynir suyu içmiş aygır gibi düşünen Aslan'a dürttü. Kâğıt oynamaya davet etti. Kendisini yenmesi durumunda on gün yardıma gideceğini söyledi. Yenmesi durumunda ise beş kez obanın bir ucundan diğer ucuna sırtlayarak gezdirmesi önerisinde bulundu. Yardıma ihtiyacı olan Aslan, öneriyi isteksizce kabul etti.

"Sırtlama esnasında anırma işlemi de dahil olmalıdır."

Mermi gibi delici masmavi gözbebeklerini Haydar'a dikti. Sağ dudağı seğirdi. Söylenen söze önce kızmak istedi. Fakat birdenbire yüz hatlarını değiştirerek bağırdı.

"Tamam. Yuları da başına geçireceğim. Bir de yaş bir değnek alacağım." Kızgınlıkla kelimeleri ağzında ezdi, "okey mi sapık Heydik?"

Söylenenlere kahkahayla karşılık verdi. Kâğıtları dağıtmaya başladı. Gıdıklanan bir çocuk gibi gülme krizine tutulan Elif'ten çay bardaklarını istedi.

"Lov, devrimcilikte rütbe aldım. Artık bizim kirveler bana post-modern devrimci diyorlar. Bundan sonra nesneleri kendi ismiyle çağırmanı emrediyorum."

Suda boğulan bir çocuk gibi çırpınarak güldü. "Postık mı (deri mi)? Bu ismi sana takan ağza bin kez kurban olurum. Postıksın postık! Sana ancak kokmuş tumast, çökelek ve lor konur!"

"Postık değil, cahil; postmodern devrimci. Yani kendisini çağa uyduran uygar insan demektir."

"Neyse, post postık fark etmez" diyerek, elindeki kâğıdı hızlıca masaya vurdu. "Senin çağdaşlığına da uygarlığına da, tövbe tövbe."

"Bu oyunun stajını Monte Carlo'da yapmışım. Katır tırnağını kışkandıran zarif ellerinle yazmayı unutma!"

Aslan, pancar gibi kızardı. Elllerine baktı. Koyun sağımından dolayı çatlayan tırnak uçlarını ovdu. Sağa eğik olan uzun ve eğri burnunun kanadına üfördü. Küçük yaşlarda koçun uyku öncesinde ısırıldığı sağ işaret parmağına baktı. Bardağın yarısına süt, diğer kısmına ise demlenen çay suyunu koyarak karıştıran kalın dudaklı gencin ellerine baktı. Elleri kendisinininkinden daha çirkin olduğunu düşündü. Daha fazla tartışmak istemedi. Konuyu değiştirdi.

“Lov, çayın da mı ismi değişti?”

“Sri Lanka’da ithal edilmiş, bendenizin yaratıcı katkılarıyla hazırlanmış postmodern bir çay türüdür” dedi. Bir fırt çekerek dudaklarını şapırdattı.

Aslan, sigarasını kalınca dumanlandırды. Kalın dudaklı amcaoğlunun kendisine hile yaptığını ileri sürerek, oyundan çekildi. Kimin oyunda galip çıktığı tartışmaları uzun sürdü.

*İdam edilen adamın boğulmasını andırır tarzda “yok”
cümlesi çıktı ağzından.*

Yılmaz, kafasını önüne koyarak tırnaklarıyla oynadı. Çekiç sapını andıran burnundaki sümüşü sildi. Diğer obalardan getirilen Çino ve Azrail’i süzdü. Ömrü çobanlıkla geçen iki gençte politika serüvenine atılmıştı. Verdiği kararın doğru olup olmadığından emin değildi. Evden ayrılmadan önce ailesiyle yaptığı tartışma aklına geldi. Anne ve babasının ağlaması canlandı hayalinde. Canı sıkıldı. Ovacık’tan yaylaya giden Telo’nun katırları aniden çıkınca Azrail ve Çino kaçarak taşların arasına saklandı. Kendisi olduğu yerde teprenmeden oturdu.

Telo, kara sakızı andıran yüzündeki teri sildi. Heyecanlı bir şekilde sümükürerek gölün kenarında oturan silahlı birliğe yanaştı. Kendisini karışlayan Delil’le tokalaştı.

“İki kişi neden kaçtı?” diyerek gülümsedi. Daha sorusuna cevap almamışken Silvanlı Kendal’ın “ne kadar çirkin bir adam” lafını duydu. Uzun boylu adamı süzdü. Elini kararsız bir şekilde aşağıya doğru uzattı:

“Asker Ovacık’tan çıktı ama inşallah buraya gelmez!”

Delil, “merak etme” dedi. Davranışlarına kayıtsız bir hava, güven ve rahatlık kattı.

“Kokumuzu aldıkları zaman yollarını değıştirirler!”

Birliğı süzdü. Asker görmediğı hâlde, bir an önce yoluna çıkan firarilerden kurtulmak için yalan söylemişti. Sohbeti sürdürmek için laf aradı. Yaşlanmış sarmaşık gibi birbirine dolanan ellerini ovdu. Elleri titredi. Titremesi fark edilince heyecanı daha da arttı.

“Bence bu gündüz ortasında buralarda durmayın” diyerek, Çino ve Azrail’e doğru baktı. Taşların arkasında inip kalkan kafayı tanıyınca, “taşların arkasındaki adamlar kim?” diye mırıldandı.

Delil, “ne yapacaksın?” diye cevap verdi. Cimri adamın üzerine yürür gibi yaptı.

“Evine geldik, doğru dürüst bir çay bile bizimle içmediğın hâlde, bu kadar soru sormanın nedeni ne? Hele yüklü katırını getir de içinde ne olduğuna bakalım.”

Yılan ısırılmış gibi irkildi. Sohbet edip, korkusunu yenme çabası tam tersi bir etki yaratmıştı. Söylenenlere cevap verip vermemeyle, katırı getirip getirmeme arasında kararsızlık geçirdi.

“Katırın heybesindeki kavunların kokusu ta buraya kadar geliyor” diye güldü Silvanlı.

Kendal’ın bakışlarından ürktü. Gölün kenarında otlayan katırı getirdi. Ayaklarını yere sürerek gönülsüz bir şekilde katırını sürdü. Ayakları taşa takılınca, düşme tehlikesi geçirdi.

“Bundan bir zırnık istemektense, canını istemek daha iyidir” diyen Silvanlı’nın lafına güldüler. Gülme sesleriyle aşağılanmış hissine kapıldı. Çocukları için yüklediğı taze meyve ve sebze yükünü indirmeye başladı.

Fena hâlde öfkelendi. Ne söyleyeceğini bilemedi. Sinirinden yerinde durmayan katırına kızdı. Bağirtısı üzerine vadide sesi dalga dalga yayıldı. Titreyen elleriyle heybeden çıkardığı karpuz yere düştü. Parçalanan karpuzu mırıldanarak topladı. Köylüsü Yılmaz’ın oturduğu tarafa baktı. Kim olduğunu seçmeye çalıştı. Katırın tüm yükünü indirmeyince, Silvanlı müdahale ederek, yükün tümünü Delil’in önüne yığdı. Küçük heybe içinde saklamak istediğı kirazları, Tilekli genç görüp çıkardı.

Uzun süre taze meyve ve sebze yemeyen grup, iştahlı bir ziyafet çekti. Hayatı boyunca günahlarını dahi kimseyle paylaşmayan cimri adam, alınan her lokmada, etinden parça koparıyorlarmış gibi kıvranıp durdu. Yedi kişinin yutkunmasını çaresizce seyretti. Tepeden tırnağa kin doldu. Dünyada bildiği tüm küfürleri Yılmaz'ın annesi ve babasına etti. Nasıl davranacağına, ne diyeceğine karar veremedi. Elini gölün kenarında otlayan diğer katırına doğru uzattı:

“Bari diğer katırın üzerindeki tuzu da indireyim.”

Silvanlı, “sen zahmet etme” diye sırtı tarzda gülümsedi.

Delil, “sen niye yemiyorsun?” diyerek, dişlediği domatesi ekmeğin üzerine indirdi. “Niye öyle garip bakıyorsun bize?”

Yuvalarından fırlayacakmış gibi duran kanlı gözlerinden akan yaşları sildi. Ağzını şopurdattı. Gözlerini sofradan ayırmadı. Cevap vermeyince, aynı soruyu Kendal tekrarladı.

“Ne olacak çoluk çocuğumun rızkını yediniz.”

Delil, ekmeğin üzerine iki domates koyarak yerinden kalktı. Söyleneni duymamış gibi umursamaz bir hava içine girdi. Silahını alarak Kurugöl'ün tepesine çıktı. Bozkıra'dan gelen patikayı gözetledi. Sonra cimri adama doğru dönerek seslendi:

“Xalo, bir günlük rızkını da Kürt savaşçıları yesin; bir şey olmaz. Şimdi söyleyeceğin bir şey yoksa evine git! Akşam oldu.”

Durduğu yerde çömeldi. Kekeler gibi mırıldandı. İdam edilen adamın boğulmasını andırır tarzda “yok” cümlesi çıktı ağzından. Sigarasını bitirdikten sonra yerinden kalktı. Boşalan heybeyi, bir cenaze tabutu gibi kollarının üstüne aldı. Gölün kenarında otlayan katırlarına doğru ağır ve gönülsüz bir tarzda yürüdü. Yüklü olan katırı, yükü boşalan katıra yedekledi. Meyve ve sebzelerini yiyen adamların duyacağı şekilde, katırına küfür etti. Vadinin kıvrımına girene kadar aralıksız bir şekilde geri dönüp baktı.

Karanlık çökmeye yarım saat kalmıştı. Yeni katılan üç kişi, aynı köylüydüler. İkiisi kendisini göstermemişti ama Yılmaz, görünmek için fazla çaba sarf etmemişti. Delil'e, Telo'yu uyarma önerisini götürdü.

Yılmaz'ı süzdü. "Niye merak ediyorsun heval? Biz artık kod isim bile kullanma gereği duymuyoruz, sen gitmiş bir kişinin seni görmesine kızıyorsun."

Ellerini ovuşturdu. "Ama" dedi. "Önceden konuştuğumuz gibi ben eğitim alıp geri geleceğim. Çünkü Partizancıyım. Ayrıca durumum açığa çıkarsa devlet beni aramaz mı?" "Devrim oluyor heval, bu kaygıların sırası mı?"

Araya giren Kendal'ın ciddiyetini ölçmek ister gibi yüzüne baktı.

"Yine de o adamın uyarılmasından yanayım. Durumumun açığa çıkmasından yana değilim."

Delil, ayağa kalktı. Sinirlendi. Bir şeyler mırıldandı. Gölgeler epeyi büyümeye başlayınca, gruba hareket için hazır ol emri verdi. Yılmaz'a dönerek, "sonra hallederiz" dedi.

"Ama biz üçümüz Partizancıyız heval. Sadece eğitiminizi almak ve sizi tanımak için geçici bir süreliğine size katıldım. Bu konuda da bana söz verdiniz."

Öncüye yürüme emri verdi. En ortada yer aldı. Gence bağırarak istedi ama son anda vazgeçti.

"Sonra hallederiz hevalemen, şu anda hareket hâlindeyiz."

Heso Hırçe'nin evlerine doğru hareket eden grubun peşine, kendilerine Partizancıyım diyen üç kişi de dahil oldu. En sonda, karanlıktan vazgeçen ama açıklamayan Yılmaz yer aldı. Grup, çekemlere daha yetişmeden karanlık çöktü.

Düş görür gibi rüzgârın eşliğinden sağa sola yaslanan ve karanlığın bağrında fısıldayan ormana hızla daldılar.

Veli, diğer obalardan ayrı olarak Bozkıra'nın karşısında bulunan mağaraların üstüne çadırını kurdu. Ovacık'tan getirdiği kamyonla ağırlıkların tümünü köye gönderdi. Ağırlıklar; yaz boyunca

toplanan tumast, torak, kavurma, tulum peyniri ve tereyağından oluşuyordu.

Yaylada eşini, büyük kızı Zeynep'i ve iki büyük oğlunu bıraktı. Diğer çocuklarını köye gönderdi. Sürüyü dağdan köye götürecek göçün yükünü de bir seferde kalkacak kadar hafif yaptı. Büyük oğluna Beranberdan'a (Koçkatımı) kadar sürüye gitmesini söyledi.

Bozkıra köyünden gelen yaşlı Qero, Qero'nun oğullarını ve diğer üç genci kucakladı. Kureyşan köyünden gelen Zeynel ve Cafer'le birlikte çadır dar geldi. Keçeleri dışarıya serdiler. Misafirler dışarıya davet edildi. Qero'nun Milli Piyangodan çıkan yaver talihini övme ve yazın biçilen çarşının kışın kızaklarla Xaşbingan'dan köye indirilişinin macerasını anlattı. Yaşlı adamın maceralarına kendisi de güldü. Oğlu Haydar'a seslenerek erkek oğlak kesmesini söyledi. Çadırın önüne getirilen oğlağın kesimine misafirler de yardımcı olunca, kesim ve eti hazırlama işlemi erken bitti. Yakılan ateşin üzerine ekmek sacı ters bir şekilde konuldu. Yağ kullanılmadan, etin yağıyla sac kavurması yapıldı.

Zeynep'in hazırladığı sarımsaklı yoğurtla taze yufka ekmek, ateşin kenarında kurulan sofranın üzerine konuldu. Pişmeyen ete elini daldıran yaşlı Qero'yla Zeynel arasında tartışma çıktı. Tombul olan yaşlı adam, çiğ et yemenin Dersimlilerden kalma eski bir alışkanlık olduğunu ileri sürdü. Avucuna aldığı etleri ağzına doldurdu. Ev sahibi yaşlı adamın araya girmesiyle tartışma tatlıya bağlandı. Tombul ve yaşlı adam, karnı ağrıyana kadar yemeye devam etti. Kavurma hazır olunca, konuşmalar da kesildi. Et dolu sac, sofranın kenarında yere konuldu. Kadınlar için bir kısım ayrıldıktan sonra, erkekler, sacın etrafında halka kurdular. Soğanları bütün yutan Qero, sarımsaklı yoğurdun yanında bırakılan iri taneli yayla sarımsağına da dadandı. Kısa sürede sarımsakları da bitirdi. Ağzını kapatan uzun bıyıklarındaki kavurma yağını yaladı.

Fazla kalmadan Merxolu iki genç kadınla Kureyşanlı Leyla'nın da içinde olduğu dört genç kadın da çadıra geldi. Genç kadınlar sofraya davet edildi. Çadırda yeni pişirilen taze ekmek kalmayınca Zeynep'le Kureyşanlı genç kadın komşu obalarda borç ekmek alma-

ya gittiler. Leyla, tekrar ekmek pişirmek için sacın boşalmasını bekledi. Çadırın önünü dolduran insanlara baktı. Misafirleri sevmeyen kadının cimrilik damarı kabardı. Misafirlerin çok olmasını çocuklarına bağladı. Kendisinden yoğurt isteyen büyük oğlunu azarladı.

Diğer obalardan getirilen ekmekle birlikte sac kavrurması da bitti. Demlenen çaylar içildi. Ateşin etrafında oluşturulan çemberde yapılan sohbet, ara sıra tartışmaya döndü.

Gün akşama dönmeye başlayınca, misafirler kalkmaya başladılar. İhtiyar adam, misafirlerini iyimserlik, karşılıklı iltifat ve hoşgörü içinde yolcu etti. Geciktiği için satacağı peyniri, hızlı bir şekilde denk etti. Çocuklarının peyniri yüklemesiyle Ziyaret köyüne doğru hareket etti. Durmadan arkasına dönerek sürünün erken sağılıp yola verilmesini tembihledi.

Sürü yola verilmeden Memedo ve karısı Elif obaya geldiler. Yaşlı adam, oğlu Yılmaz'ın gidişini heyecanla anlattı. Oğlunu ikna edemediğini, rest çekerek gittiğini anlattı. Durmadan ağlayan eşini azarladı. Cezaevinde olan oğlu Yusuf'a Partizancıların sahip çıkmadığını ve çocuklarının perişan olduğunu sitem ederek anlattı. Oğlunun geri getirilmesi için, Cemal'in girişimde bulunma önerisini getirdi.

Yaşlı adam, daha çocuk yaşlardayken Yılan Dağı'nda patlamayan bir top mermisi bulmuştu. Oynadığı top mermesinin patlaması sonucunu parmaklarının çoğunu kaybetmişti.

Zeynep, oğlunun bilinçli karar verecek yaşa geldiğini, gönüllü katıldığını, mücadeleye katılan bir insanı alıkoymanın doğru olmayacağını uzun uzun anlattı. Haydar da Yılmaz'ın uyum sağlamayıp, erken döneceğini savundu.

Parmaksız Adam, biraz rahatladı. Dilini düzenli aralıklarla burnuna sürerek, gibi gariplikten garipliğe girdi. Söylenenler üzerine rahatladı biraz. Yüzüne hoşgörü indi.

"O köpek, daha doğru dürüst kıcını silmesini bilmiyor. Gidip dağlarda mı yaşayacak?"

Aşağıdan gelen Özcan, annesine müdahale etti. Fakir oldukları için bir adet olan kıraç topraklarının altı kardeş arasındaki bölüşü-

münden bir şey kalmayacağını, nüfusun azalması gerektiğini savundu. Umursamaz el hareketinde bulunarak, çadırın önünde serili olan keçenin üzerine oturdu.

“Beş para etmez köpeğe acıyorsun. Gitsin gebersin!”

Son söz üzerine oğul, baba ve anne birbiriyle sert bir tartışmaya girdiler. Haydar, yatmaya gitti.

Tartışmaya Zeynep de dahil oldu. Özcan'ın söylediklerini şiddetle eleştirdi. Durmadan gülen uzun burunlu gence baktı. Mülkiyet hırsının, yabancılaşmanın ve vurdumduymazlığın insanlığı aç bir fare gibi yiyip kemirdiğini düşündü. Kardeşinin müdahalesiyle sakinleşen komşularına çay demledi. Çay içen konuklar sakinleşti. Giden oğluna ağlayan Elif, elleri bağrında ağlayarak evine gitti. Peşinden de kocası ve oğlu kalktı.

Sütü azaldığı için tek öğünlük sağılan sürü, gölgelerin Orta-dağ'dan oluşmaya başlamasıyla yola verildi. Kanikasık'tan yüklen-dikten sonra bir hafta içinde Bozan'a varıldı.

O yıl Şavaklıların bir kısmı Erzurum yaylalarına gittiği için Bozan Yaylası sakindi. Koç katımı o yıl erken yapıldı. Dağkeçilerinin çiftleşmesine göre ayarlanan koç katımı, Ekim'in ortaları beklenmeden gerçekleştirildi.

Koç katımı, Şavaklılar da köklü bir geleneği temsil eden gündü. Sürüden iki aydan fazla bir süre ayrı tutulan koçlar, sonbaharın ortalarına gelince, özel yemeklerin yapıldığı ve yeni giysilerin giyildiği bir günde sürüye salınırdı.

Yaylaların kuzey yamaçlarında damar gibi yer üstüne çıkan yağlı, kırmızı ve parlak toprak, süt ve bir miktar tereyağıyla karıştırılarak, kırmızı yağlıboya hâline getiriliyordu. Kırmızı toprağın bulunmadığı yaylalardaki sürü sahipleri de ot köklerinden elde ettikleri renkli ve doğal boyalarla koçlarını boyarlardı. Sülün kuşunun desenleri gibi simetrik bir biçimde renk cümbüşüyle boyanan koçların boyuna, ipliklere geçirilmiş elma ve armutlar takılırdı. Koçlar, silahlar eşliğinde sürüye bırakılırdı. Sürüye doğru koşan koçların boyunlarındaki elma ve armutlar kim tarafından koparılırsa, o kişi tarafından yenilmesi bir gelenektir.

Sürüye doğru koşan koçlara doğru gelen koyunun siyah renkli olması durumunda, o yıl kışın soğuk ve ağır geçmeyeceğini; beyaz koyunun koça doğru ilk olarak koşması durumunda ise, kışın ağır, karlı ve soğuk geçeceğine inanılıyordu.

Mevsim erken olmasına rağmen, beyaz balçıklı ve kurbağa dışkısından ibaret olan Bozan Suyu'na, ayaz kokusu erken inmişti. İhtiyarlar, eşek arısının çok olmasını kışın çok çetin geçeceğine yordular.

Erken koç katımından gönülsüz davranan ihtiyarlar, kışın uzun süreceğini ileri sürdüler. Koyunların Mart ayı soğuşunda kuzulayacaklarını belirterek, sütlerin az olacağını ve kuzuların iyi gelişmeyeceğini söylediler.

Gençlerin ısrarı üzerine bir gün sonra, boyanan koçlar silahlar eşliğinde sürüye bırakıldı.

Veli, en iri koça doğru koşan koyunların hepsinin beyaz olmasına canı sıkıldı. Sulardaki kurbağa dışkısının ve eşek arılarının çokluğunu ileri sürerek kışın çetin geçeceğini savundu. "Bir kamyon saman daha almalıyım" diye mırıldandı. Koyunları üzerinde dövüşen iki koçu birbirinden ayırdı. Taşın üstüne oturdu. Cebindeki sigarayı çıkardı. Bakışlarına ılınmış toprak yumuşaklığı, buğday sevinci ve derviş minnettarlığı çöktü. Döllen sürüyü iştah, merak ve yutkunmayla seyretti.

Özcan, bal tadına girmiş armutları ağzına tıkadı. Koçun etrafında pervane gibi dönen koyunlara baktı. Başını eğerek çadırın içine girdi.

"Lov Heydo, tüm koyunlar Qero'nun üstüne toplanmış lov!"

Gözlerine tilki kurnazlığı çöken kalın dudaklı genç, sırtarak cevap verdi:

"Ne sandın aslanım, mal sahibine benzemezse haramdır" diye şişindi. Annesinin hazırladığı sofrayı önüne çekti. " Seninkiler gibi kıçüstü yere düşmüyorlar ya!"

Annesi, "sen ona kulak asma bra" diyerek, araya girdi.

Çadırlara yanaşan iki genci görünce, annesine cevap vermedi. Akirek'ten gelen Binali Yıldırım ve Zeynel'i çadıra davet etti. Evlerine gelen gençlerle tokalaşan ihtiyar, epey soru sordu. Yemek yiyen gençlerin yanında kısık sesle konuşan büyük oğlunu dışarı çağırdı.

Çadırların önündeki tümseğin üzerine oturdu. Oğlunun tedbirsiz davranmasına kızdı. Uzun bir nasihat faslına başladı.

“Aslan da cesaretlidir oğul ama kapısı ölüme açılıyor” diyerek öksürdü. “İşsiz güçsüz insanların önünde kendini harcayacaksın! Vazgeç bu kara sevdadan!”

Dizlerine vurdu. Kendisini sakinleştirmeye çalışan oğluna baktı. Yerinden kalkarak çadıra daldı. Sigarasını yaktı. Sesini kesti. Yeni olmalarına rağmen atın koşumlarını dikmek istedi. Sinirle elleri titrediği için, koşumu parçaladı. Öfkeyle ocağın kenarındaki taşlara fırlattı.

Yakıcı güneşin esmerleştirdiği, kesintisiz esen yayla rüzgârının sertleştirdiği koca ve nasırlı elleriyle, keçi yularından dokunmuş kemendi sağa sola çekti. Ense kökünde kırış olan derinin içinde açılmış bostan arklarını andıran boynunu ter bastı. Az önceki öfke ve gerginlik nöbetlerinin yerine, palağ otunu andıran bir solgunluk çöktü yüzüne. Bembeyaz olmuş sakalların altındaki yüzü soldu. Ağır düşüncelere daldı. Nemlenen titrek gözler eşliğinde, dağ zirvelerini bakışlarına oturttu. Eflatun renkli sisleri, zirveleriyle delen bıçkın, külhani ve mağrur munzurlara baktı. Dağlara küfür etti, “uğursuz ve kanlı toprak!” diye mırıldandı. Elinden ölçtüğü kıl kemendi yere atarak oğlunun karşısına dikildi. Boynunu yana bükerek, nemlenen gözlerle oğluna yalvardı.

“Bu yıl çok korkuyorum. Öleceğim! Öleceğim de Almanya’da olan Ali Rızomu, Sebriye mi ve Zerifimi göremeyeceğim. Son nefesimi vermeden, onları da bir görsem!”

Zeynep, son iki gün babasıyla küsülü olan annesinin mırıldanması üzerine, babasına destek çıktı. Babasının ağlamasına hem şaşırdı, hem de üzüldü.

Cemal, misafirlerini yolcu ettikten sonra, babasını teselli etmeye çalışan ablasının taklidini yapan kardeşine kızdı. Gözleri yaşlarla dolan babasının karşısına oturdu. Dev gibi ihtiyar adamın bir çocuk gibi çaresizce ağlaması, kendisini derin bir acıya gömdü. Babasını ilk kez ağlar durumda görüyordu. Oltaya takılmış uskumru gibi mahsun olan babasına sarıldı. Ağlamasını daha çok, yaşlılığında kendisini

savunmasız hissedenden yalnızlık duygusuna bağladı. Gidişi ağlaması için son sebep olduğunu düşündü.

Ergenlik çağındaki bedeni çevreleyen görünmez zırh gibi kendisini dinç hissedenden çınar gibi koca adamın, büzülüşüne anlam veremedi. Birdenbire küçük çocuk gibi kendisini korunaksız, etkin yaşamın bir parçası olmaktan yoksun görmesini beklemiyordu. Şaşırmasına rağmen babasına cesaret verdi. Eski günlerini kendisine hatırlatmaya çalıştı. Babasına düşkün olan Zeynep, iyice babasının üstüne eğildi. Çocuklarının ilgisinden memnun oldu. İç çekerek sustu ihtiyar adam.

Babasıyla ağlayan ablasının taklidini tekrarlayan kardeşini yanına çağırdı. Babasına anlayışsız, sert ve gençliğin yabancılığıyla yaklaşan kardeşini azarladı.

“Normal bir yaşantı içinde iyi bir meslekle uğraşsaydık, bu adam şimdi tezden emekliydi. Bu yaşta, dağlarda taşlarda canını dişine katarak çalışıp didiniyor.”

Haydar, kafasını önüne koyup susunca, ses tonunu yumuşattı.

“Bu yaştaki bir insan Eylül sonunda dalında sallanan kavak yaprağı gibidir. Güneşi çok yatay ışınlarla geliyor ve kısa süreli anlarla sürüyor. Ağacın gövdesi, tüm besleyici maddeleri ve mineralleri teker teker emiyor; kendisinde ne yeşillik, ne de canlılık kalıyor. Artık dala pençeleriyle tutunan yaprağın düşmesi an meselesi; esen en güçsüz rüzgârda ödü yüreği kopmaktadır. Bu kadar yaşlı olan bir insanın gerçek korkusu da, çevresinde olanların kendisine sırt çevirme tehlikesidir. Bu yalnızlık duygusu, kuru bozkır ıssızlığı gibidir. İşte ihtiyar bir kişinin gerçek rüzgârı da budur.

Emek verdiği, sevdiği insanlardan ve çocuklarından ilgi bekler. Bu, kendisinin en doğal hakkıdır. Bu insan, gençliğinde zorluk, güçlük ve korku nedir diye bir şeyi tanıımıyormuş ama şimdi düpedüz her tarafını korku kaplamış.”

Yaptıklarından mahcup olmasına rağmen, ağabeyinin anlatımlarını “biyolojik oldu” diyerek, alaya aldı.

Kardeşine kızdı. Sesini yükselterek azarladı. Sustu kardeşi. Söy-

lenenlere itiraz etmedi ama doğru olduğunu kabul etmeyi de onuruna yediremedi.

Zeynep, babasının gözleri altındaki kırışıklıklara sinen gözyaşlarını özenerek sildi. Kendisini naza çeken annesinin duyarsızlığına kızdı. Diğer iki kardeşinin yardımıyla, hamur yoğuran annesini kaldırdı. İki gün boyunca birbiriyle konuşmayan çifti alkışlar arasında barıştırdılar. Hayatları boyunca çocuklarının huzurunda ellerini dahi birbirine vermeyen çift, çocukların ısrarları üzerine el ele tutuştular. "Fazla ileri gitmeyin" diyen Haydar'ın sesini bile gürültü arasında duymadılar. Ayakta yan yana durarak fotoğraf çekmek için poz verdiler.

Zeynep, babasının kollarını annesinin boynuna doladı. Annesinin yana eğdiği başını düzeltmesini söyledi. Babasıyla annesinin birlikte ömrü boyunca hiç çekilmeyen fotoğraflarını çekti. Gülmeleri üzerine utandılar. Memnuniyet içinde kızma numarası yaptı anneleri.

Babası çadırın içine girince, Zeynep annesini, Haydar'da babasını taklit ederek poz verdiler. Gırgır, şamata ve gülme sardı oba yerini. Yoğun istek üzerine, Zeynep'le Haydar, anne ve babasının taklidini tekrarladılar.

Sac ekmeğini pişirdi Leyla. Kocasının verdiği harçlığı az bularak, oğluna bir miktar daha para verdi. Durmadan gülen çocuklarını sofraya davet etti. Diğer obalardaki gençler de sofraya dahil oldular. Buharı kalkan taze yufkanın içine konulan tulum peynirinin kokusu sardı çevreyi. Uskex'ten gelen Fiko'nun oğlu Yusuf ve amcasının oğlu Hüseyin'i de çadırın içine davet etti. Onlarda sofraya dahil oldular. Ayrı bir yönden atla gelen Şahin'i tanıyan Cernal, yıllardır görmediği arkadaşıyla uzun bir süre kucaklaştı.

İhtiyar adam, hafiflemiş ve ferahlamış duygular içinde çadırın kenarına oturdu. Konuklarını ısrarlı ve meraklı soruların kışkacına aldı. Oğluyla fiskos yapan iki gencin hangi köylü olduğunu sordu. Konuklar, sorulan sorular eşliğinde karnılarını doyurunca, Hüseyin köyüne geri döndü. Yusuf, Eğinik'teki düğüne gideceğini söyleyerek kalktı.

Babasından gitme izini alan genç adam, babasının ellerini öptü. Oğlunun annesi ve kardeşleriyle vedalaşmasını dikkat, teslimiyet ve

kuşku atmosferiyle seyretti. Şans, tembih, dua ve nasihatler birbirine karıştı. Oğlunun arkasından ağlayan karısını azarladı. Oğlunun gün geçtikçe evden koptuğunu düşündü.

Ayrı yerlere gidiyorlarmış gibi obadan çıktılar. Çadırları aşan sırtın arkasında tekrar bir araya geldiler. Ayaküstü bir görüşmeden sonra Yusuf, Eğinik köyüne doğru yola koyuldu. Cemal, İstanbul'dan yeni gelen Şahin'i Savaş'ın birliğine yetiştirmek için acele etti.

Hayri Pilavların evinde verilen randevuya yetişmek için hızlandılar. Güneş, tepeler üzerindeki kızılığını tutuşturdu. Son ışıkları gökyüzündeki bulutları yalayarak battı. Biçimsiz bir ihtiyarın kamburunu andıran Gurgurbaba'yı aştıklarında, yeryüzünü karanlık bastı. Düş görür gibi rüzgârın eşliğinden sağa sola yaslanan ve karanlığın bağrında fısıldayan ormana hızla daldılar. Amutka ormanının koynunda uyuyordu. Sadece karakol ışıkları yanıyordu. Hayri Pilav'ın havlayan köpeğinden başka ses yoktu.

Munzur gizli bir uykuya hazırlanıyordu.

Otobüse yanaşan üsteğmene bakarak boğazını temizledi. Çalışan kaset değiştirildi.

Üsteğmen, "ne haber kaptan?" diye kaş göz işareti yaptı. Ellerini misafir buyur eden konuk gibi açtı.

"Lütfen, herkes aşağıya insin!" dedi.

Şoför, "geziye gidiyoruz" diye cevap verdi. Söylenerek aşağıya indi.

"Bu gereksiz aramalardan dolayı bir gün şoförlüğümü Munzur Çayı'na atacağım!"

Üsteğmen açıkgozlü, cesur ve dik başlı şoförü tepeden turnağa süzdü. Her seferinde kendisine dikleşmesine sinir oluyordu ama açıktan bir şeyi de yüzüne söylemekten çekinmiyordu. Usta ve de-

neyimli şoförü sindirmek için birkaç kez deneme yapmışlardı ama hırslı ve cesur adam, pes etmeyince geri adım atmışlardı.

“Ne yapalım kaptan? Verilen emirleri uyguluyoruz” diye zorla sırtta. Suratinin rengini değiştirdi.

“Yolcular çabuk inerse, işimizi de uzatmadan çabuk bitiririz” diye söylendi.

Otobüsün önünde tek sıra olan yolcuları tek tek süzdü. Diğer illerde ikamet edenlere sorduğu sorulara, araya sıkça giren Kaptan cevap verdi. “Numaranızı yutacak adam mıyım?” cinsinde kuşkulu ve sulu hareketlerinden dolayı, şoförle aralarında kısa süreli tartışma oldu. Avını parçalayacak kedi gibi kurnaz ve hileli gözlerle Kewe'yi süzdü.

Uzun bir tartışmadan sonra otobüsün geçişine isteksiz bir şekilde izin verildi. Geyiksuyu'ndaki kontrol noktasından geçtikten sonra, gerillaya katılacak misafir gençlerden yeteneklerini sergilemeleri istendi. Herkes sırasıyla birer şiir, türkü okudu ve taklit yaptı.

Uzun yıllar cezaevinde yatan Tornacı, yazdığı “çağrı” adlı şiiri, ihtiyar adama armağan edeceğini söyledi. Oturduğu yerde ayağa kalktı. Daha önce yazdığı şiiri yüksek sesle okudu.

Alkış tufanı arasında kıpırmızı kesilen Şişman Adam, koltukların arasına gömüldü. Efkârlanan ihtiyar Meyre, dizlerine vurarak Demenan Aşireti'nin '38'deki direnişini öven ağır bir ağıt yaktı. Otobüsün içine kısa anlık ağır bir suskunluk çöktü. Yanık sesi, herkesin adalet ruhunu, azgın fırtınaya tutulmuş durgun deniz gibi çalkalandı.

Meyre, yüz yaşına merdiven dayamıştı. Ailesinin tüm fertlerini kaybetmişti. Sağ kalan küçük erkek kardeşiyle sürgüne gönderilmişti. Sevk esnasında küçük kardeşi çok güzeldir diye, bir yüzbaşı tarafından evlatlık olarak alınmıştı. Dokuz yıllık sürgün kararı kalktıktan sonra yurduna geri dönmüştü ama sağ olmasına rağmen neredede olduğunu bilmediği kardeşinin acısı katliamın acısını bastırmıştı. Ömrünün geri kalan kısmını sağ olup da ismini ve neredede olduğunu bilmediği kardeşini aramakla geçirmişti. Ölüm kıyısına yanaşmasına rağmen, aramaktan vazgeçmemişti.

Yaşlı kadının uzun saçları hâlâ gürdü. Kına sürdüğü saçları kumuk (özel bir başlık) altında çakmıştı. Çıkan birkaç tel dudağı kenarındaki ıslaklıkta toplanmıştı. Yüz hatları derin olmasına rağmen, yüzü nur gibi yanıyordu. Gülerken ışıldayan bembeyaz dişleri yüzüne erkeksi bir hava katıyordu. Alnındaki ben, burun kenarına yaptırdığı gümüş hızmayla uyum içindeydi. Sürekli başına siyah kumuk bağlayan Meyre, kendi deyimiyle hâlâ yastaydı.

Ali, Demenanlıların kim olduğunu soran Manisalı gence, “Demenanlılar Dersim’in Apaçileridir” diye cevap verdi.

Manisa Akhisarlı Alaattin’in soyu Rodos’a dayanıyordu. Dersim’de yüzbaşı rütbesinde askerlik yapan dedesinin bir masal gibi anlattığı sözleri hatırladı.

“Sonbahardı. Bir bostanın içine girmiştik. Öteden bir kadın geldi. Bir şeyler söylüyordu ama anlamıyorduk. El kol hareketleri yaptı. Bize küfür ettiğini düşünerek, bostanın içinde süngüye çekme emri verdim. Hamileydi, karnı yırtılınca içindeki canlı bostanın içine düştü. Karnından çıkan daha canlıydı. Buna rağmen bir eliyle karnına giren süngüyü tuttu, diğer eliyle de yere düşen çocuğu almaya çalıştı. Yanında getirdiği dört yaşındaki çocuğu ise, ağlayarak annesinin üzerine kapandı. Ağlıyordu ve ne dediğini bilmiyorduk. ‘Büyürse bu da bize karşı çıkar’ diyen Konyalı Ömer Onbaşı’nın sözü üzerine çocuğu da orada süngületme emri verdim. Ölmesine rağmen gözlerini kapatmayan kadının gözlerini, bu kez süngüyle ben çıkardım.”

Kamburu deve sırtı gibi çıkan, bodur dedesi canlandı gözlerinin önünde. Kırmızı yüzünü kaplayan kanlı ufak gözlerinin kör olmasını zalimliğine bağladı. Yoksul, yiğit ve soylu bir halkın kırımını yiğitlik diye kendilerine masal gibi anlatılmasından tiksindi. Dedesi çoktan ölmesine rağmen kendisine verilecek ceza biçimlerini düşünmeye çalıştı. Akhisar’a dönme şansı yakaladığı takdirde mezarını bozma kararı aldı.

“Kaç yıl bu dağlarda yaşarım acaba?” diye iç geçirdi.

“Neyin var yoldaş, hasta mısın?” diyen, Arnavut arkadaşının sorusuyla, bir düşten uyanıyormuş gibi irkildi. Alnında biriken teri sildi. Arnavut gencin sorusuna cevap vermeyi unuttu. Yana-

ğını tekrar cama yasladı. Toprakla göğün birleştiği dağ zirvelerine baktı. Zirvelerin çağrısını, menzilsiz, sınırsız ve zalim bir tarzda duyumsadı.

Yolun üzerine çıkan kestane rengi, uzun burunlu tilki, kuyruğunu otlara dolayarak suyun başındaki ağaçların arasına inerek gözden kayboldu. Kayalara kümelenen iki çift pal güvercinleri tilkinin kokusunu alınca, Nazımiye'ye doğru havalandılar. Peşinde, yolun iki tarafındaki meşe ağaçların üzerine yorgan gibi serilen toza konan, kunduz rengindeki yağmur kuşları havalandı.

Gezi kafilesi, ufak tefek aksiliklerden sonra Munzur Gözelerinin üzerine sorunsuz vardı.

Önceden planlanan şekliyle gezi kafilesi eşit üç gruba ayrıldı. Mavinin bin bir tonuyla perdelenen göz alıcı köpüklü suyun kenarında kurulan beton bankların üzerine oturdular. Bir kısmı, suyun kenarındaki ağaçların altına uzanarak yorgunluğunu giderdi. Küçük çocukların elleri ve yüzleri yıkandı. Hazırlanmış yiyeceklerle önce çocukların karnı doyuruldu. Yorulan çocuklar, karınları doyunca söğüt gölgesi altında serili battaniyelerin üzerinde uyutuldu.

Ali, iki kişiyi kısır keçi satın aldırmaq için Ziyaret köyüne gönderdi.

Şoför, ihtiyarın düşüncelerini dağıtmak için kendisine doğru döndü. Altına battaniye serdi. Kendisine bir bardak soğuk rakı verdi. Kestiği karpuzu Meyre'nin önüne indirdi.

Satın alınan kısır keçi, söğüt gölgesinin altında kesildi. Sofranın hazırlanması için iş bölümü yapıldı. Meşe ağaçlarıyla gür bir ateş yakıldı. Saç kavurması geciktirilmeden hazırlandı. Çimentodan yapılan dikedörtgen masaların üstüne sofraya serildi. Hiç kimse hazır getirdiği yiyeceklere el sürmedi. Saç kavurmasının tadı bozulmasın ve daha iştahlı yenilsin diye pişirildiği sacda bırakıldı. Sarımsak yemeyenlere ayrı tabaklara kavurma verildi. Yağıyla kavrulan etin altına süzülen su gibi berrak yağın üstüne sarımsaklı yoğurt döküldü.

Yemekten sonra sohbet halkaları genişledi. Sohbetler derinleşti. Tornacı'nın önerisiyle sürecin kısa bir değerlendirilmesi yapıldı. Sözü ilk alan Kaptan oldu. Örgütsel birliğe özel vurgular yaptı.

Birliğin güçlerini artırdığını, safların gittikçe büyüdüğünü örneklerle açıkladı.

Bülent, her zaman olduğu gibi şoförün dediklerini destekledi.

Ali, Bülent'in daldan dala atlayan değerlendirmesini beğenmedi.

Tornacı, propagandanın abartı üzerine kurulmaması gerektiğini söyledi. Kuru ajitasyonun uzun vadede faydadan çok zarar getireceğini ileri sürdü. Tartışmanın akademik düzeye kayması üzerine müdahale etti. Halkın mizacında birliği destekleme olduğunu söyledi. Buna rağmen, "grupçuluk, yol üstünde yatan bir canavar gibi birliğin önünde engel olarak duruyor" dedi.

Ali, Tornacı'nın son söylediklerine itiraz etti:

"Kafamız küçük şeyleri yapmaya alışık olduğu için birlik gibi yüce ve devrimci bir eylemin ciddiyetini kavrayamıyoruz. Ama yaşam bunun faturasını pahalıya kesti. Bir kez daha aynı şeylerin tekrarlanacağını sanmıyorum."

Ali, annesinin kucağından sıyrılan altın sarısı, narin başlı kız çocuğunu kucağına alarak peş peşe kafasını öptü. Elinde çırpınmaya başlayınca bıraktı. Gençlerin aksine kendisine onay vermeyen Fizik Öğretmeni Kewe'ye baktı. Su perisini kışkırtan güzelliğine, sütlaç gibi duru ve sade yüzüne dudağını ısırarak baktı. Evli olup olmadığını merak etti. Mizacının tersine, at sütü gibi sakın olan bakışları mengenesine aldı. Hakkında çok sınırlı bilgilere sahip olduğu için, hayatını ve yaşamını merak etti.

Arandığı ve eve uzun süre gitmediği için iki kız kardeşiyle yalnız kalan annesinin sağlığını ve geçimini merak etti. "Acaba arpayı ektiler mi bu yıl?" diye iç geçirdi. Cebinden çıkardığı sahte kimliğinin arka kısmına koyduğu annesinin fotoğrafına bakarak tekrar cebine koydu. Arabayla gelişine kızan Tornacı'ya hak verdi.

Yol kontrolünde, sarışın polisin yanında duran Sakallı'yı (Yeşil) tanımıştı. Yeşil, aklına gelince sırtını soğuk terler bastı. Evine dönmesi durumunda, Sakallı'nın bu kez kendisini yaşatmayacağını düşündü. Kışın kendisini buzlu suya sokan kelle avcısının, cehennem zebanisi gibi güçlü kahkahaları kulaklarında çınladı. Bedenini öfke, tiksinti ve soğuk ürperti sardı. Tornacı'nın dikkatli bakışları arasında,

düşüncelerinden sıyrıldı. Peş peşe sigara yaktı. Devrimci yapıların Dersim'deki son durumunu merak eden Alaattin'in çok zeki bir genç olduğunu düşündü.

Tornacı, bölgedeki devrimci çevrelerin durumunu özetleyen Bülent'in sözünü kesti. "Bence, 1993 yılı, ilginç gelişmelere sahne olacak gibi görünüyor. Dersim daha fazla bu yükü kaldıramaz. Askerî yığınak elektriklenmeyi daha da artırıyor. Ulusalıcıların, bizleri misafir görmeleri ve 'Kürdistan'dan çıkın!' ültimatomu, her türlü tehlikeye açık gibi görünüyor. Halka yönelimlerinde zorunlu askerlik ve zorla vergilendirme başladı. Veremeyecek durumda olanlara karşı zora başvuruluyor. Zorunlu askerlik yasası, hiçbir ilerici orduda görülmemiş tarzda ele alınıyor. Biz önce inanmıyorduk ama insanlar zorla kaçırılıyor. Devrimci bir savaş yürüten ordunun, karşıdevrimci zoru alt eden en önemli ayağı gönüllülük ilkesi, kendileri tarafından yaralanıyor. Bu bir davanın taşıdığı tarihsel haklılığı insanların beyninde yok eden bir tutumdur. Bu yönelim sadece halka zarar vermeyecek, aynı zamanda kendi kendilerini de yaralayan paslı bir silah olarak geri tepecektir."

Beş ay önce Mazgirt Bağın'da yapılan katliamla ilgili değerlendirilme yapıldı. Katliam nefretle kınandı.

"Peki, bizimkilerin zorunlu askerlik yasası ve vergilendirmeye karşı tutumları nedir?"

Alaattin'in sorusuna, bölgedeki gelişmeleri detaylıca bilen Bülent cevap verdi:

"Ulusalıcı Hareketi uyaran ve eleştiren iki bildiri yayınlandı. Her iki bildiri de, zorunlu askerlik yasasını meşru ve devrimci bir yöntem olarak görülmediği, zorunlu vergi olarak devreye konulan politikanın da gönüllülük ilkesine aykırı olduğu, zorunlu vergi vermektense, gönüllü bir biçimde olanaklarınızın el verdiği oranda her devrimci harekete yardım edilmesi gerektiği, öz olarak ifade edildi. Ayrıca, Ulusalıcı Hareketle fiziki çatışmaya zemin hazırlayan tutumlara girmemeye özel vurgu yapılıyor. Şimdiye kadar yapılan çağrılara, Ulusalıcı Hareketin resmî yanıt vermediğini belirtiyor."

Yanlarına tanımadıkları iki garip kişi sokulunca, Tornacı uyarıda bulundu. Tartışmaya son verildi.

Bülent, zamanın geldiğini söyleyen Ali'nin işaretiyle yerinden kalktı. Panteri andıran vücudunu gerdi. Rakı isteyen ihtiyarın isteğini geri çevirdi. Gezide geri döneceklerin hazırlanmasını söyledi. Dikkat çekmemesi için kimsenin vedalaşmaması ve birbirine sarılmamasını belirtti. Geri döneceklerle, gezi arabasında yerlerini almalarını söyledi.

Munzur gizli bir uykuya hazırlanıyordu. Başını hafif şekilde kuzeye doğru eğmişti. Dünyadaki tüm ırmakların doğuşuna analık edercesine, yılan gibi kıvrılan Munzur Suyu'nun akışına baktı. Merak, coşku ve atılım iklimine giren gençlerin birbirine sokuluşundaki yoğunlaşmayı anlamaya çalıştı. Dağlara çıkan gençleri, halkların uygarlığındaki kültürü kıskırtan, etkin ve yeşil felsefeyle kaplı orantılı romanlara benzetti. O romanlar kadar, serüvenli ve bilge buldu.

“Dağı; türküye, kilime ve direnişe mesken yapan başlara kurban olayım” diye iç geçirdi. Onca insanı, usta yöntemlerle yerine ulaştırdığı için bahtiyar oldu. Usulca kararan geceden cesaret alarak derinleşti, hayalleri daha da zenginleşti. Yolculuğu başarıyla geçirmelerini, biraz da şansına bağladı. Sakin, uysal ve sır vermez dağların duyarsızlığına kulak kabarttı. On yıl uzak kaldığı dağlarda değişen bir şey yoktu fakat şakaklarına ve sakallarına beyaz aklar inmişti.

İç çekti. Konuşmadan hareket etti. Grup, itiraz etmeden tespih tanesi gibi Şişman Adam'ın arkasında dizildi. Güneş, batmak üzereydi.

***Sen pullukla değil, pulluğun sağa sola yuvarladığı
toprakla uğraşıyorsun!***

Ortadağ'ın ötesinde hortlak gibi görünen tepeler, arada bir rüzgârın pusu dağıtmasıyla görünür gibi oldular. Haziran sıcağı, her şeyi hareketsiz bırakmıştı. Köpekler dahi gölgelerin altına çekilmişlerdi. Haydarbaba'da obalardaki halk, öğle uykusuna çekilmişti. Sadece Veli'nin obasında hareketlilik vardı.

“Amca, bize kuzu kesip zahmet ediyorsun.”

İhtiyar adam, “size yapılan zahmetin adı hizmet olsun, ben onu seve seve yaparım. Hangi güne çalışıyoruz?” diye cevap verdi.

Tornacı’yı baştan aşağıya süzdü. Bakışlarını iri göbeği üzerinde sabitleştirdi. Emlik kuzuyu, yüzerek sehpaye astı. Elinde su bulunan küçük kızına seslendi:

“Az dök ki, etin lezzeti kaçmasın daye (anneciğim)! ”

Arka bacaklarından sehpaye astığı etin içini iyice temizledi. Düzgün şekilde doğradı. Üç gencin yardım taleplerini, yorgun olmalarını ileri sürerek reddetti. Saca doğradığı etleri ateşin üzerine koydu.

Tornacı, “gittiğimiz her yerde et yiyoruz amca, keşke bize kuzuyu kesmeseydin” diye tekrar itiraz etti. Diğer arkadaşlarını sorunsuz yerine teslim ettikten sonra, hastalanan ve ayakları şişen Kewe’yi isteği üzerine, ihtiyar adamın evine getirmişti.

Ev halkı, şehirli kıza erken ısındı. Zeynep, kardeşini yakından tanıyan ve aynı üniversitede olan genç kadına özel ilgi gösterdi. Uzun bir dönem haber alamadığı kardeşini detaylıca sordu. Aldığı cevaplarla rahatladı. Kewe’nin saçlarından öptü.

Fildişi gibi parıldayan dişlerine, memnunluk içinde büyüyen güzel gözlerine baktı. Ağır, lezzetli ve kibarca gülümsedi. İki gün boyunca, yanından ayrılmayan ve durmadan soru soran Meral’in alıç sarısına dönen dişleri dikkatini çekti. Üzerine yoğunlaşan ilgiyi dağıtmak için, “bende fazla diş macunu ve fırça var. Sana versem kullanır mısın Meral?” dedi.

“Olmaz abla.”

“Neden?”

“Çünkü sen bizim misafirimizsin. Misafirlerden alınmaz, verilir de ondan.”

İnce beline sarılarak başını kasiğine yaslayan cana yakın küçük kızı kendisine doğru çekti.

“Tanrım, bu yörenin insanları ne kadar da sıcak” diye mırıldandı. İlgiye nasıl karşılık vereceğine şaşıtı. Uğradıkları her yerde, kendilerine süt kuzusu kesiliyor ve bıcık (kömbe) yapıyordu. Yemek kül-

türü yok denecek kadar az olan yöredeki insanların misafirperverliğinden fena hâlde etkilenmişti.

“Xango (bacım)” diyerek, büyük kızı Zeynep’e seslendi. Sac kavurması yapmak için etlerin doğranmasını, sacın yıkanmasını ve ateşin meşe odununda yakılmasını söyledi. Ayrıca ayran dolu tuluğun, soğuması için çeşmenin gözesine konulmasını ekledi. Ortanca kızı Elif’e de, yaban sarımsağı doğramasını söyledi. Babalarının söylediklerini çabucak yerine getirdiler.

Misafirlerin yardımıyla kısa sürede istenilen hazırlıklar tamamlandı. Karısının pişirdiği sıcak yufka ekmeği eline alıp inceledi. İnce kesilmeyen ve yanan ekmeğe bakarak suratını ekşitti. Kurmance bir şeyler söyledi.

Leyla, sacın altı iyi küllenmediği için ekmeği yaktığını ileri sürdü. Kocasının kızgınlığına karşı kendisini savundu. Her şeye bahane bulduğunu söyleyerek, ekmeğin yanmasında, yine kendi aceleciliğinin payı yattığını söyledi.

Karşılıklı söylenerek sofrayı birlikte hazırladılar. Yer sofrası düzgün bir şekilde kuruldu. Kızı Elif’in getirdiği sarımsaklı yoğurdu eşit şekilde taksim etti. Kavurmanın kenarına meşe közünde pırzola yaptıği eti ve kaburga kemiklerini de dizdi.

Zeynep, kavurmanın etrafına, soğuk iklimde ve tatlı suda yetişen, acı olmayan beyaz ve büyük soğanları parçalayarak koydu. Suyun içinde soğuyan ve köpüğü üstüne yağ gibi çıkan ayranı, herkese düşecek şekilde büyük taslara koydu.

Babası, ayranın kaşıkla içilmesine karşı çıktı. Tasla içmenin daha lezzetli, bereketli ve doyurucu olduğunu anlattı. Kavurmanın doğal yağıyla yapılmasının faydalarına değindi.

“Haydi, imanım” sesiyle, herkes sofraya sokuldu. Kavurmanın altında gölet olan su gibi duru yağın bir kısmını süzüp tasa koydu. Ali’nin şaşkın bakışları ve karısının itirazları arasında kafaya dikti. Ağzını şopurdatarak, göbeğine dökülen yağı eliyle sildi.

“Bu yağı böyle iç, 120 yıl yaşarsın bra (kardeş)” diyerek, genç adama baktı.

Ali, ihtiyarın bilimsel olmayan açıklamasına itiraz etmek istedi. Fakat bir an önce, kokusuyla aklını başından alan kavurmayı ve kızartmayı mideye indirmeye gayret etti.

Tornacı, durmadan yutkunan, konuşulanlara sadece kafa sallamakla yetinen arkadaşının oburluğuna şaşıtı. İhtiyarın her söylediğine kafa sallamasını faydacılığına bağladı.

“Bu adamın önüne et konulduğu zaman, asla siyasi bir tartışma yapmamak gerekir; yoksa eti yemek için, ev sahibine olmadık tavizler verir” diye iç geçirdi.

İhtiyar adam, ağır davranan ve utanan Kewe’nın daha serbest davranmasını söyledi. Genç kadını yanına davet etti:

“Öyle bir sofraya size ayarladım ki, bunun lezzetini hiçbir yerde bulamazsınız. Kızartmanın üstünde tek bir kıl ve toz bulamazsınız!”

Ali, “ellerine sağlık, ellerin dert görmesin bavemın (babacığım)” diye gevrek gevrek güldü.

“Bu etin girdiği yere dert hiç girer mi? Dersim’deki etin lezzeti ülkedeki etin içinde birinci, Şekak’ın (Şavak’ın) eti de Dersim’in içinde birinci.”

Ali, avurtularının iki yanına sığmayan lokmalara parmaklarıyla müdahale etti. İhtiyarın etle ilgili söyledikleri tüm şeyleri ateşlice destekledi. Doyan ihtiyarın ardından Kewe’de sofradan kalktı. Şişman arkadaşıyla sacın altındaki yağa ekmeğini bandırarak yemeye devam ettiler. İhtiyarın yeniden et pişirme ısrarını reddettiler. Çok yediklerini ileri sürerek sofradan kalktılar.

İhtiyar, karısına seslenerek közde çay demlenmesini söyledi. Etin üstüne çay ve sigaranın içilmemesi durumunda, yenilenin bir şeye yaramayacağını ileri sürdü. Uzun dönem kekik kokan eti yemeyen Tornacı, söylenenlere itiraz etmedi. Cezaevindeki açlık grevleri esnasında hayal ettiği kavurma türleri aklına geldi.

Evin kızları, Kewe’nin de yardımıyla sofrayı erken kaldırdılar. Zeynep çay bardaklarını ve şekeri sildiği tahta sofranın üzerine koyduktan sonra, Mercan Dağları’nı gören tepeye çıkma önerisinde bulundu. Kızlar, iki erkek misafirle babasını baş başa bırakarak tepeye çıktılar.

Kewe, küçük kızın sıcaklığına, rahat ilişki kurmasına ve yaşıdan erken olgunlaşmasına şaşıtı. Rahat diyalog geliştirme, yöre insanının genel bir karakteri olduğunu düşündü. İri gözlerle şimşek gibi insana bakan yöre halkının, niyetinde âli cenaplık, merhamet, saflık ve cana yakınlık saklı olduğunu erken keşfetmişti. Küçük kızın açık havada burun kanatlarındaki hafif kabaran deriyi yokladı. Burnu acıyan küçük kız itiraz ederek, geri çekildi.

“Hayatımda ilk kez şalvar giydim. Gerçekten de güzel oldu. Şalvar giyme fikrini bana kabul ettirdiğin için sana teşekkür ederim” diye gülümsedi.

Taşın üzerine oturdu. Beyaz bir gelinlik gibi Mercan tepesinin başında hareketsiz duran bulutlara baktı. Bir şeyler mırıldandı. Elini çenesine yasladı. Gülümseyen Meral’in başını okşadı. Güneşte ucu yanmış kestane rengindeki saçını öptü. Utandı evin küçük kızı. Yüzü gıllanın (kuşburnu) gövdesi gibi kızardı. Taranmamış saçları düzensiz leylek yuvasını andırıyordu. Ellerini ovuşturdu.

Zeynep’in getirdiği dürbünle, önce Hawaçor Vadisi’ni baştan başa seyrettiler. Vadinin üstüne çöken mavi pusun arasında kalan köyleri saydılar. Peşinde, Kanikasık Yaylası’nın başındaki dumanı ve karlı tepelerini sırayla seyrettiler. Kanikasık’la Geran Yaylalarından başlayarak, Zeranik Yaylalarını ve baştan başa dizilen zirveleri, vadileri isimleriyle birlikte tanıttı.

Kewe, yazacağı öyküde geçecek yaylaların ismini not defterine yazdı. Cuma akşamı yakılan ateşin anlamını ve birçok kişiye sormasına rağmen ikna edici cevap alamadığı “kivre” kelimesinin tarihsel kaynağını sordu.

Zeynep, Cuma günleri yakılan ateşlerin günah ve kusurların giderilmesi için af ve merhamet dilemek için yakıldığını, bunun Zerdüş dininin etkisi olduğunu söyledi. Ayrıca kışın üç günlük tutulan orucun Zerdüş’e ithaf edildiğini ekledi.

Kirveliğin de Romalıların Curia dedikleri, karşılıklı bağlılık ve iki tarafın gönüllü birlikteliğine dayanan bir dostluk olduğunu, kirveliğin kan bağı olmamasına rağmen kardeşlikle özdeş sayıldığını

söyledi. Kirve olanların birbirinden kız alıp vermelerinin de günah olduğunu ekledi.

Fizikçi kadın, bölge halkıyla ilgili öğrendiği yeni şeylerle şaşırdı. Yöre halkının Müslümanlıkla bir alakalarının olmadığını düşündü.

Düzenden karmaşıklığa, ağır sükûnette isyanın ihtişamını secdeye vardığı uçurumları, direk gibi gözlerinin içine dikti. İnsanoğlunun bu kadar hayran, çaresiz ve umutlu kılan dağlara öykünerek, garip bir duyguyla baktı. Dürbünü Ovacık düzlüğü üzerindeki ovaya çevirdi. Her şey öğlenin buğusu içinde hareketsizdi. Ovanın uzunluğunun kırk kilometre olduğunu söyleyenlerin abartılı yaklaştığını düşündü. Haydarbaba Tepesinden bakınca ufak bir harman yeri olarak görünen ovanın, dağlar arasındaki garip ve yalnız duruşuna baktı. İnsanların geçimlerini neyle sağladığını merak etti. Zeynep'in söylediklerine sadece kafa salladı. Son model araba kullanan ve markalı elbiseler giyen gençlerin gelir kaynaklarını merak etti. Munzur Gözeleri'nin efsanesini merak etti.

Zeynep, “efsane, hikâyenin yaşlı ve büyük ablasıdır” diyen küçük kardeşine güldü. Diğer kız kardeşinin elindeki dürbün kılıfını aldı. Dürbünü kılıfına koyarak, Kewe'nin yanına oturdu. Masal anlatmaya bayılan genç kadın, “eskilerde Kedek köyünde Cemşit adında bir prens varmış” diye söze girdi.

“Yiğit ve soylu bir prensmiş. Bir gün kendisini savaşmaya davet eden düşmanlarıyla cenge gitmeye hazırlanmış. Gitmeden önce de, kendi eşinin eliyle yapılmış helva tatlısı yemek ister. Bu isteğini, yanında çoban olan Munzur adındaki fakir biriyle eşine iletmiş. Çoban Munzur, ağası Cemşit'in bu dileğini hanımına iletmiş. Hanımı her ne kadar böylesi bir şeye inanmamışsa da, yine de Munzur'un bu isteğini kırmamış. Helva tatlısını yapmış ve bir tabağın içine koyarak Munzur'a vermiş. Tabağın içindeki helvayı alan Munzur, birkaç saat sonra hanımın huzuruna dönmüş. Hanımı, tabağı sormuş.

Munzur, ağası Cemşit'e verdiğini söyler ama hanım inanmaz buna; çobanın yalan söylediğine inanır. Çünkü birkaç saat içinde dediği yere gidip geri dönmesi mümkün değilmiş. Bu durum uzun bir süre sürmüştü ama hanım çobanına ondan sonra hiçbir şey söylememiş.

Her gün, her gece kendi kocasının yolunu gözlemiş. Bir dönemden sonra Cemşit, cenkten zafer kazanarak geri döner. Kendisini karşılamaya çıkan aşiretine ve halkına: 'Beni karşılamaya gelmeden önce, çoban Munzur'u ziyaret edin, o ziyaret gibi bir adamdır' der. Ve halkına ve aşiretine mucizeyi anlatıp, helva tabağını gösterir. Bunun üzerine halk, Munzur'un hızla uzaklaştığını görerek peşine düşer.

Çoban Munzur, halkın önünde kaçarken, içmek için kovaya doldurduğu süt dökülmeye başlar. Sütün döküldüğü her yerde su fişkırır. Süt tam kırk yerde dökülmüş ve kırk yerden de su fişkırır. Ondan sonra da Munzur, kaçarak dağa sığınmış ve bu dağın içinde bir taşın içine girerek sır olmuş. Ondan sonra da o suyun adını, halk, Munzur Suyu koymuş. O gündür bugündür yılın belli aylarında su yerine süt akar!"

Durmadan soru soran küçük kız kardeşine yanıt vermedi.

Kewe, "masalla büyüyen çocuğun kişiliği güçlü, hayalleri renkli ve şefkati derin olur" diyerek, küçük kızın merakını destekledi.

"Masalları çok seviyorum. Hep masal ve hikâye dinleyerek büyüdüm" dedi. Misafir kıza yaslandı.

"Abla, bir masal da sen anlatır mısın?"

Küçük kızın isteğine şaşırdı. İlk kez masal bilmediğini fark etti. Biraz utandı. Anlatacağı herhangi bir şey bulamayınca, küçük kızın anlatmasını söyledi.

Küçük kız sevindi. Ablasından öğrendiği Pepug kuşunun hikâyesini anlattı:

"Bir gün iki kardeş kenger toplamaya giderler; yanlarına çapa ve torba alırlar. Kengerleri toplayıp bir torbaya koyarlar fakat torbanın altı delikmiş; kengerler düşer. Kardeşler bu durumu fark etmezler. Büyük kardeş, 'hele torbayı getir, ne kadar kenger topladık,'der. Küçük kardeş torbaya bakar ki ne görsün, tek bir kenger yok torbada. Ağabeyine kenger olmadığını söyler. 'O kadar kenger topladık, nasıl olmaz? Sen yemişsin!' diye, kızar. Küçük kardeşin, 'ben yemedim' sözüne inanmaz. Ağabeyi bağırmasını sürdürünce, küçük kardeş ağabeyini ikna etmek için, 'Gel çapayla karnımı yar, varsa karnım dadırlar' der.

Ağabeyi, kardeşinin karnını yarar ama kardeşinin midesi boş çıkar. Fakat bu esnada da kardeşi ölmüş olur. Ağabeyi o anda Allaha yakarır; 'beni kuş yap, bütün dünyaya kardeşimi nasıl öldürdüğümü anlatayım' der. Dileği hemen kabul edilir. O günden itibaren kuş olur uçar. 'Kim öldürdü? Ben öldürdüm!' anlamına gelen Kurmance sesler çıkarır: 'Pepu keku, ke kır? Mın kır! Çıma? Loma!' der."

Kendisini alkışlayan Kewe'ye baktı.

"Nasıl, güzel mi abla?" diye yutkundu.

"Güzel olmaz olur mu?" diye cevap verdi. Küçük kızı peş peşe öptü.

"Hikâye, tıpkı senin kadar sade, saf ve duru!"

Alkışlar, öpmeler ve iltifatlarla şımardı. Ablasının kendisine öğrettiği başka bir hikâyeyi analatacağını söyledi.

"Abla, kar gibi uzanan beyaz taşı görüyor musun?" diye elini Yılan Dağı'na doğru uzattı. Kaya çıkınından dereye doğru uzanan yılan biçimindeki beyaz şeritli kayayı gösterdi.

Kewe, öğle sıcağında seçilmeyen tepelere doğru baktı. Gösterilen yeri görmediği hâlde "hım" diye mırıldanarak, cevap verdi.

"Baravlı Şavaklılardan olan güzelliği dillere destan genç gelin Hatice, göçlerin bir gün Kırklar Dağı üstündeki Fero mezarında Tapik Yaylası'na göç ettikleri zaman, çocuğunu da yanına alarak erkenden yola koyulmuş. Göçler Yılan Dağı'nda aşağıya daha inmeden, kendisi Yılan Dağı'ndaki boğazdan Tapik Yaylası'na inen yola girmiş. Susadığı için karın önünde oluk oluk kaynayan pınarın başına varmış. Önce çocuğun ıslanan altını kurutmuş. Sonra da çocuğu güneşlenmesi için bezlerin üstüne yatırmış. Çocuğu emziğiyle oynarken, o da, ellerini ve yüzünü yıkamış" diyerek sustu. Masaldaki bağlantıları unuttu. Ablasının tamamlamasını söyledi. Kabul etmeyen ablasına yalvardı.

Zeynep, "bu yaramaz kara sakız gibidir. İnsana yapıştı mı, bir daha kolay kolay bırakmaz!" dedi. İki kız kardeşinin ısrarı ve misafir kızın isteğiyle, geri kalan bölümü anlattı:

"Yorgun olduğu için, ayakkabılarını çıkararak, ayaklarını da yıkamış. Sonra çocuğunu alarak emzirmeye başlamış. Bir memesindeki

süt bitince, diğer memesinin ucunu çocuğun ağzına götürmeden çığ kopuşunu andıran bir gürültü duymuş. Üst tarafına bakmış ki, ne baksın? Yılan Dağı'ndaki tepede daha kuyruğu bile çıkmadığı hâlde tepeyi boydan boya kaplayan kar beyazlığındaki koca bir ejderhanın kendisine doğru süzülüp geldiğini görmüş. Ejderha öyle büyükmüş ki, kadın önce koca tepenin yılan olduğunu zannetmiş. Ağzını koca bir karanlık mağara gibi açıp gelen, kırmızı dilli ejderhanın kursağına girmemek için türlü çareler düşünmüş. Önce çocuğunu kurtarıp kendisini vermek istemiş ama oğlu daha yedi aylık olduğu için yürüyemiyormuş ve bir şeyden de anlamıyormuş.

Aklına gelen her türlü duayı ve bedduayı art arda sıralamış. Ama hiçbir şey ejderhanın kendi üzerine gelmesini önleyememiş. Bakmış ki, ejderha ha tuttu, ha tutacak, canavarın ağzında çıkan ateş gibi sıcak buhar ve öfke tükürüğü arasında, çocuğunu dizlerinin üstüne koyarak ellerini havaya açmış. 'Ulu Tanrım' demiş. 'Sen bana evlat acısını yaşatma! Bu dileğimi mağduriyetimin üstüne kabul eyle ya Cenabı Allah! Nefesiyle koca dağları eriten bu korkunç canavarı yerinde, beni de yerimde taş eyle! Çocuğum kurtulsun ne olur Tanrım!' diye yalvarmış.

Genç gelinin bu dileği kabul edilmiş fakat çocuğunu da kucağından indirmeyi unuttuğu için, kendisiyle birlikte çocuk da olduğu yerde kucağında taş olmuş.

Sonra göçlerin önünden yürüyen kocası gelmiş. Gelmesini gelmiş de, ne görsün zavallı! İsmi dillere destan, namı, diyardan diyara ulaşmış ve güneşi kıskandıracak kadar güzel olan karısı, çocuğuyla birlikte taş olmuş. Deliye dönmüş; çıldırmış, dizlerini taşlarla dövmüş, başındaki saçlarını yolmuş. Kaçıp Kırklar'a (ziyaret kabul edilen yer) sığınmış. Artık o günden sonra da kimse kendisini görmemiş.

Göçteki tüm halk durumu görünce, geriye doğru kaçmış. Ejderhanın kokusunu alan kısıraklar da ürkerek kendilerini uçurumlardan Aliboğaz'a atmışlar."

İki kişinin yaylaya gelişini gören Zeynep, konuşmasına son verdi. Eve gitme önerisinde bulundu. Kızartma ve kavurma kokusuyla

etrafı karga ve köpeklerle dolan obaya doğru hızla yürüdüler. Babalarının lakabını merak etti Kewe.

"Tuje, Kurmance de acı ve sert demektir. Babam gençliğinde çok cesur, güçlü ve sinirli olduğu için bu lakap takılmış. Babam yörede, Veli olarak değil, Tuje olarak bilinir!"

Daha çadırlara varmadan, tanımadıkları iki kişi evlerine vardı. Misafirlerini ihtiyar adam kapıda karşıladı. Karataşlı Hırsız Heso'yla(Hasan) Köy Muhtarı Sağır Haydar'ı içeriye davet etti. Soğan, kavrulmuş yağ ve et kokusuna gömülen çadırın içerisine girenlere yer verildi. Kısa bir hoşbeşten sonra, misafirlerin aç olup olmadığını soran karısına; konuklara sormadan, sofrayı indirmesini söyledi.

İtiraz etmeden sacın içinde kalan kavurmayı, iştahla mideye indirdi misafirler. Bıyıklarını sıvazlayarak Zeynep ve Kewe'yı kestiren Hırsız Heso, Tornacı'nın fark etmesiyle, bakışlarını başka yöne çevirdi.

Karnını doyuran Hasan, geçirerek sırtını hurçlara yasladı. Yarısı çapakla kaplanmış kanlı gözlerine, zehirli yılanın sabitliği çöktü. Sigarasını bitirdikten sonra, dudacağının kenarında akan yağı, avucunun içiyle sildi. Leyla'nın sabunlu suyla ellerini yıkama önerisini reddetti. Ali'yle bakıştılar. Ali'yi daha önce bir yerde gördüğünü ileri sürdü. Hasan'ı tanımasına rağmen, inkâr etti genç adam.

Sorulan sorulara, ses tonunu değiştirerek cevap verdi Hasan. Sonbahar kurtları gibi kalın olan damarlı boynunu peş peşe ovdu. Lafa uygun bir yerden girmeye çalıştı.

İhtiyar, Karataşlı'nın söylemek isteyip de, söylemekten çekindiği bir şeyin olduğunu hemen sezdi.

"Ne iş Heso, bir tuhafılık var sende? Bugüne kadar evlere hayır için gelmemişsin!"

Bozuldu söylenenlere. Köylülerinin kendisi hakkında edindiği hırsız imajını silmek için birkaç açıklama yaptı. Bu nitelendirmenin haksız yere, kendi köyünde, kendisini sevmeyenlerin iftirası olduğunu söyledi. Her zaman misafirlğe hayır için geldiğini söyledi.

Elini salladı ihtiyar adam. "Umarım öyledir" diye mırıldandı.

"Bu yaşıma gelmişim ama seninle hep olaylar üzerine görüşmüşüm. Ya koyun, keçe ve çan götürmüşsün ya da çoban dövmüşsün!"

Elindeki kısa söğüt çubukla, toprağın üzerinde daireler çizerek önüne baktı. Söylemek istediği şeyde utanır gibi oldu.

“Sana ne söyleyeyim ki?” diye etrafına baktı. “Aslında işimiz seninle önemli ama misafirlerin var. Seninle özel konuşabilir miyiz?”

“Ayrı bir yerde görüşmeye ne hacet?” diye itiraz etti. “Misafirlerim yabancı değiller!”

“Özel görüşsek daha iyi olur!”

İhtiyar, “peki” anlamında kafasını sallayarak yerinden kalktı. Karataşlı iki adamı diğer çadıra davet etti.

Hasan, Apocular adına bölgede yetkili olduğunu, vergi vermeleri gerektiğini; bu verginin kızı Zeynep tarafından tahsil edilmesi için kendisine görev verildiğini, heyecanlı, emir veren ve kibirli bir sesle açıkladı. Elindeki notu ev sahibine uzattı.

İhtiyar adamın rengi değişti. Etrafında döndü. Cam bandına sarılı notu açtı.

“Eskiyateğimi (kızımı) vergilerinizi toplamak için diğer çadırlara nasıl gönderirim lov? Bu kaideleri nereden çıkardınız yahu? Benim payıma düşen para neyse veririm. Diğer obalar beni ilgilendirmmez. O sizin işiniz!”

Zeynep, babasının sesini duyunca yerinden kalktı. Çadırın içine daldı. Babasına gözdağı veren irikıyım Karataşlı’yı yana itti. Babasının açıp, elinde sağa sola çevirdiği nota göz attı. Babasının önüne dikilen Karataşlı’yı yana itti. Dışarı çıkmasını söyledi.

Zeynep’in sesiyle herkes tartışmanın olduğu çadıra doluştu. Keppek İbo ve çocukları da geldiler.

Tornacı, “bu nasıl bir yöntem? Düşmanla mı konuşuyorsun?” diye araya girdi.

Karataşlı, verilen tepkiden hem sıkıldı, hem de utandı. Zorlanarak, “ne yapılması gerektiği pusulada yazılıdır” diye mırıldandı. Dışarı çıktı.

Zeynep, avucunun içine aldığı kareli defter yaprağına yazılmış, el yazılı notu çıkararak yüksek sesle okudu.

“Sizlere iki gün süre tanıyoruz. Tüm Ortadağ Yaylası’ndaki oba halkı, yıllık gelirlerinin dörtte birini, vergi olarak verecektir. Bu ver-

ginin tahsiline itiraz edenler, sürüleriyle birlikte imha edileceklerdir. Parayı toplama işini de Veli'nin kızı Zeynep yapacaktır. Bu aile de yıllık gelirlerinin yarısını vereceklerdir. Bu heval, bizim adımıza her türlü yetkiyle donatılmıştır. İkinci günün sabahında, Ortadağ'da bulunan on yedi ev, ayrı ayrı olarak belirlenen tüm vergi paralarını hazırlayıp belirlediğimiz bayan görevliye teslim edecektir. İmza."

Kâğıdı eline alan Ali, dik dik Hasan'a baktı. Karşılıklı sessiz ve bıçak gibi bakışlarla birbirlerini süzdüler. Tartışmayı alevlendirmemek için susmayı tercih etti.

"Ben bilmiyorum bacım" diye geri adım attı. Sesini yumuşattı. Zeynep'in kendisine sert davrandığını ifade etti. Söylemek istediklerinin yanlış anlaşıldığını ileri sürdü.

"Yalnız, şunu söyleyeyim ki; parayı toplamazsan, verilen görevi yerine getirmedeğin takdirde, vergi miktarınız cezaya girer ve iki mislini ödemek zorunda kalırsınız."

Leyla, "kızımın sizlerle ne ilgisi var ki, görevliniz yapıyorsunuz? Utanmıyor musunuz?" diye çıkıştı.

Karısının söylediklerini destekledi. "Yahu ayıp değil mi Haydar Ağa?" diyerek, Karataş muhtarına doğru eğildi. "Tüm bunlar ne anlama geliyor, anlamadım! Sen bir şeyler söyler misin?"

Sağır ve yaşlı adam, gövdesinin üstünde sağa sola sallanan başını yana çevirdi. Kulaklarının duymadığını ileri sürerek, cevap vermedi. İkinci kez aynı şeyi tekrarlayan Veli'ye dönerek, bu işle uğraşmadığını; bu obalara da gelmek istemediğini; sadece Hasan'a eşlik ettiğini ve kalbi rahatsız olduğu için yolda iki kez baygınlık geçirdiğini söyledi.

Sağır arkadaşının söylediklerinden rahatsız oldu. Alnına biriken teri, cebinden çıkardığı mendille sildi. Gideceklerini söyledi.

Zeynep, gitmeye hazırlanan iki köylüyü durdurdu. Sinirden titreyen vücudunu kontrol etmeye çalıştı. Kewe'nin araya girmesiyle sakinleşti.

"Paraya ihtiyaçları varsa ve bizden yardım bekliyorlarsa, gücümüz oranında yardım ederiz. Fakat vergi adı altında zorla para almaya kalkarlarsa, tek bir kuruş dahi vermeyeceğiz!"

Vergi oranının yüksekliği yanında, kendilerine ilişkin takınılan özel tavrı sordu. Bilmediğini söyledi. Elinde çevirdiği notu Karataş-lı'ya geri verdi. Gönderilen haber yazılı olmasaydı, Hasan'ın yalanıdır diye önemsemeyeceklerdi. Fakat yazılı gelmişti. Karataşlı'nın da kendi başına uyduracağı bir yalan değildi. Babasına dönerek yazının Delil'e ait olduğunu söyledi. şaşırdılar. Bir yıl öncesinde evlerine konuk olan adamların, kendilerine böyle davranacaklarına inanmak istemediler.

"Ayrıca notu gönderen arkadaşlara selamlarımızı söyle! De ki, notun içeriği, devrimci sorumluluk ve saygının sınırlarına sığmıyor" diye devam etti. Elini Karataş'a doğru uzattı:

"şimdi, gidebilirsin!" dedi.

"Siz bilirsiniz heval" diyerek, yola düştü. Epey yürüdü. Geri dönerek önce peşinden yürüyen Muhtar'a, sonra da oba halkına baktı:

"Söylediğiniz lafların altında ezileceksiniz!"

Tornacı sakın olmaya çalıştı. Karataşlı'nın söylediği lafa sinirlenen arkadaşını sakınleştirmeye çalıştı. Elinden kurtularak Hırsız'ın peşine düşen arkadaşını yakalamaya çalıştı.

Ali, "dur diyorum!" diye bağırdı. İki köylüye doğru koşmaya devam etti. Tedirgin olan iki köylünün önüne dikildi.

"Siz ne zaman heval oldunuz lan? Devrimcilik, sizin ayağınıza düşecek kadar değersiz mi oldu?" Bir dönem bize de "kirve" deyip kazık atanlardan değil misin?" dedi. Bağırdı. Yaşlı adama döndü:

"Nedir bu hırsızın peşine düşmüş köy köy dolaşıyorsun Muhtar?"

Sağır yaşlı, "sakın ol kirve" diye kısık sesle cevap verdi.

Tornacı, "nasıl sakın olsun?" diye cevap verdi. Arkadaşını yana çekti.

"Yaptığınız düpedüz sahtekârlıktır!"

"Niye ne yapmışız?"

Ali, "daha ne yapasınız?" diye sağır yaşlıya çıkıştı. "düne kadar bizim adamdın. Sana, 'muhtarlık seğimlerine girme ve karakolla samimi olma' dedik. Sen bu uyarılarımızı dikkate almayıp, bize meydan okudun!"

"Arna Laz'ın beni iki kez suya koyup dövdüğünü de anlat!"

"Hak etmiştin sen. Keşke seni gebertseydik de, bugün halkın başına bela olmasaydın!"

Obanın diğer sakinleri de yetişti. Sinirlenen Tornacı ve Ali'yi sakinleştirmeye çalıştılar.

İhtiyar adam, "Ali, bra!" diye araya girdi. Genç adamı yana çekti.

"Sakin ol yahu. Bizim misafirlerimizdir. İşin içinde bir yanlış anlama var" dedi. Karataşlılara döndü:

"Arkadaşlar geldiği zaman, biz konuşur hallederiz bra. Siz işi alevlendirirsiniz. Çünkü yaralısınız ve intikam peşinde koşuyorsunuz!"

"Beni tanıdın mı Hırsız Heso?" diye bağırdı Ali. "İşlediğin suçların hesabını vermemek için Apocular'a sığınman, senin kurtuluşun olamaz."

"Evet" diyerek, aynı ses tonuyla cevap verdi. Sinirlenen genci tepeden tırnağa nefretle süzdü. Evinde kendisini döven grubun içinde genç adam da vardı.

"Yalnız yanlış söyledin. Ben gidip partime sığınmadım; bizzat gidip onları ta Erzincan'da bulup bu bölgeye getirdim. Sırf sizin o keyfi tutumlarınızı engellemek için yaptım bunu. Bu yaptığımdan dolayı da pişman değilim. Düne kadar bana küfür eden ve aşağılayan insan, bugün beni el üstünde tutuyor. Neden? Çünkü yaptıklarının hesabını verecekler de ondan. Bana atılan dayakların hesabını vereceksiniz!" dedi.

Alaycı tarzda, zorla gülümsedi.

"Devrandır, bir gün döner. Şimdi de olmuş sizin hesap. Köylülerin lafıyla beni öldürmeye kalktınız. Beni döven Deli Heydo'nun (Baba Erdoğan) dayaklarını unutmadım Alo?"

Bir dönem yargılandığında öldürülmemek için sürekli yalvaran adamın ruh hâlini düşündü. O dönemdeki ruh hâlinde zerrece eser kalmamıştı.

Karataşlı'nın sırtarak meydan okuması üzerine deliye döndü. Ne yapacağını şaşırdı. Durmadan kendisini sakinleştirmeye çalışan oba halkı ve arkadaşlarının arasından sıyrılarak, Karataşlı adamın yakasından tuttu.

“Bir daha Baba Erdoğan’ın ismini o kirli ağzına alırsan, seni ânında geberdirim!” diye dişlerini sıktı:

“O, seni çocuklarına ve yalvaran karına bağışladı. Yoksa geberirdin ve bugünde yeni suçlar işlemeye kalkışmazdın!”

“Bırak şimdi o tehditleri, onlar eskide kaldı” diye yakasını gencin elinden kurtardı. Korkusundan yılan karşısındaki tavşan gibi zangır zangır titremeye başladı. “Bana kötülük yapmışsanız, iyiliğinizi anlatacak kadar enayi değilim!”

Titremesine engel olmaya çalıştı. Oba sahibi yaşlı adamı yardım bekleyen ürkek bakışlarla süzdü.

“1985 kışında, Karataş’ta yakalattığın iki Dev-Sol’cu Hıdır Sefer (Binali) ve eşi Suna’nın hesabı daha orta yerde duruyor!”

Suratı morardı, şakaklarındaki damarlar ok gibi dışarı fırladı. Alnında ter damlacıkları belirmeye başladı, soluk alışverişi düzensizleşti. Kurumuş dilini, zehirli akrebin dili gibi şaklattı peş peşe. Orta yaşlı adamın zamansız karşısına çıkmasını talihsizliğine bağladı. Araya giren Veli’nin çabasını fırsat bilerek taşın üzerine oturdu.

“Beni iki kere köylülerin lafıyla işbirlikçilikle suçladınız. Ama o dönem bana işbirlikçi diyen köylüler, bugün bana kuyruk sallıyorlar. Neden? Demek ki beni sevmediklerinden dolayı iftira atıyorlar.”

Sakinleşmeyen gence kızan Veli, “sen pullukla değil, pulluğun sağa sola yuvarladığı toprakla uğraşıyorsun!” diye bağırdı. Herkesin çadırlara geri dönmesini söyledi. Kendisine itiraz eden büyük kızına küfür etti.

İhtiyarın kızgınlığı üzerine habbeyi kubbe yapan Karataşlı’da sakinleşti. Titremesi azaldı. Partizana ve köylülerine inat milislik yaptığını söyleyen adama baktı. İhtirastan kasılmış ve durmadan seçiren yüzünü süzdü. İçinde tiksinti uyandı. Siyasetler arası çelişkileri derinleştiren adama bakınca öfkelen-di. Hırsızlığını dahi doya doya yaşayamadığını düşündü. Kendisini kontrol etmeye çalıştı. Yaptıklarının yanlış olduğunu uzun uzun anlattı. Karataşlı durmadan kendisini savununca, konuşmaktan vazgeçti. Sinirinden tırnaklarını yiyen Tornacı’ya baktı. Konuşması üzerine özür dileyen iki Karataşlıyı çaya davet etti.

Hırsız, ihtiyarın daveti üzerine çadırlara yönelen Muhtar'ı engelledi. İki köylü arasında tartışma çıktı. Hırsız, sağır ihtiyarın kolundan tutarak çekti. Zazaca küfür eden sağır köylüsüne cevap vermeden çadırların önünden geçen Söğütlü yoluna girdiler. Fazla kalmadan Ovacık yüzüne devrildiler.

İhtiyar adam Tornacı'yla birlikte çadırlara döndü. Demlenen çayı içmek istemedi. Hiçbir hatası olmadığını bildiği büyük kızına kızdı. Misafir olan gence de bir şey söylemek istemedi fakat genç yaptıklarını savununca sinirlendi. Misafirlerine karşı böyle davranmaya hakkı olmadığını söyledi. Bozuldu genç adam. Zeynep dışındaki herkes, ihtiyarı savundu.

"Bana iyilik yaptığınızı mı zannediyorsun?" diye çıkıştı. Kendisini sakinleştirmeye çalışan karısına kızdı.

"İnsan kendi düşmanını bile evinden kovmaz. Hırsız Heso, Apocu değil, Allahın oğlu olsa ne yazar ki? Adamın kendisine faydası yok. Tövbe tövbe. Ayıp yahu! Bir de yaşlı adam var, insan böyle mi davranır? 'Bizi evlerinden kovdular' derlerse, ben elâleme ne cevap vereceğim?"

Ali, ihtiyarın çıkışı üzerine geri adım attı. Elindeki çay bardağını sofraya bıraktı. Alnında biriken teri sildi.

"Kusuruma bakmayın" anlamında elini kaldırdı.

"Bu hırsızları, yalancıları ve düşman bozuntularını karşımda görünce çıldırıyorum. Gittikleri her yerde, bizim anti-propagandamızı yapıyorlar. Bunlara karşı sessiz kalınır mı? Onlar gidip sizin ayaklarınıza kurban olsunlar yoksa bugün Haydarbaba, Hırsız Heso'yla Kel Heydo'nun mezarı olurdu" dedi. Karataşlıları gönderen anlayışı kastederek;

"Adamlara bak! Hele kör egemenlik sevdasıyla ortalığa saldıkları mikroplara bak!" diye mırıldandı.

Leyla, "bu davranışı sana yakıştırmadım oğlum" diye araya girdi. Başında dağılan kofisini düzeltti.

"O insanların yanışına biz de yanışla karşılık vermemeliyiz" dedi Kewe.

İhtiyar adam, ellerini göbeğinde bağladı. Başparmağını karşı-ki dağlarda bir yeri gösteriyormuş gibi yana çevirdi. Endişe içinde gençleri süzdü. Gelişmelere üzüldü. Ellerinden öperek, özür dilemek isteyen Ali'nin başını göğsüne yatırdı. Saçını okşayarak alnından öptü.

“Siz daha cahilsiniz bıra” diyerek, oturdu. “Bizden çok okumuşsunuz ama yaşam tecrübeniz yok. Hırsız Heso'ya niye kızılıyorsunuz? Atın kişnemesi, kara öküzün sayesinde. Bu kişilere değil, bu kişileri harekete geçirenlere doğru lafı anlatmalısınız. En önemlisi de bu bir seldir; yana çekilmeyeni siler süpürür. Bu topraklar öyle bir acı daha yaşayacaktır ki, geçmişte yaşananlardan katbekat daha acı olacaktır!”

Tekrar ayağa kalktı. Ayağını yere vurdu.

“Dersim insanı, bir kez daha ata dede diyarına dönmeyecek şekilde toprağını terk edecektir” dedi. Ali, Tornacı ve Kewe'ye baktı.

“Kendi yaptıklarınızın acısını çekiyorsunuz; zamanında dövdüğünüz, ajandır diye öldürdüğünüz insanların yakınları ve çocukları, size karşı harekete geçmişler. Boynuzsuz keçinin ahı, boynuzlu keçiye kalmaz; herkesin beklediği bir gün var. İşte, bir dönem çektirdiğiniz insanlar da, yeni inlerinden çıktılar. Bu işin sonu öyle bildiğiniz şekilde sonuçlanmayacak!”

Sesini daha da yükseltti:

“Hiç düşünmediniz mi, köpekler bu yıl niye öyle sebepsiz yere havlıyorlar? Dersim'in başına felaket gelecek de ondan. Felaketler yaklaştığı vakit, köpekler hep böyle zamansız havlamışlardır. Gerek 1915, gerekse de 1938 kırımında hep böyle olmuş. Yaşlılarımız söylerdi. Bundan dolayı ben çok endişeliyim, hiçbir dönem münafıklar, yalancılar ve dalavereciler böyle kum gibi kaynadılar mı? Kaynamadılar!”

Bakışlarını iri göbeği üzerine kaydıran Tornacı'ya baktı.

“Kendi çarkını parçalayacak bir devranın eşiğindeyiz.”

Susup kendisini dinleyen gençlere ve çocuklarına bakarak bir sigara daha yaktı. Sigarayı yaktığı odun parçasını tekrar ateşe attı. Osurduğu için Kepek İbo'ya gülen çocuklarına kızdı.

"Belirlenen rayiçteki parayı veririm. 'Partimizin kararı, vergi vermemektir' diye, milletin hayatına sebep olmayın. Bırakın veren versin, vermeyen vermesin" dedi.

Omzunu kaldırdı. "Ne Yapalım? Ceketimizi satar istedikleri paraları öderiz. Bu iş para vermek ya da vermemek olayından çıkmıştır. Siz bunu görmüyorsunuz. Xanım Derman'ın olayından da mı ders çıkarmıyorsunuz. Kadın, çalışmış çırpınmış, çocuklarına iki lokma ekmek yediyor. Kendisini sevmeyenlerin lafı üzerine, o kadını günlerce dağda taşa gezdirdiler. Bunun neresi devrimciliğe ve insanlığa sığar? Dersim insanı münafıktır oğlum, kendi soyuna düşmandır. Kınalı keklğin soyundandır. Birinin durumu iyi olunca, başta komşuları onun kuyusunu kazarlar. Zulme karşı savaştığınızı söylüyorsunuz ama en büyük zulmü Dersimliler birbirine yapıyor!"

"Ama amca!"

"Ama mama yok" diyerek, konuşmak isteyen Ali'nin konuşmasını kesti. "Güç, oyunu bozar. Boşuna uğraşmayın!" dedi.

"Yahu imanım, Apocular yirmiye yakın insanı Aliboğaz'a toplayıp inek gibi kazıklara bağlayamadılar mı? Niye bir şey görmüyorsunuz? İnsanların onuru birkaç kuruş para için incitiliyor. Oradan kime hayır gelir? Biraz akıllı olun yahu! Hiç boşuna uğraşmayın, millet çişini yapmak için, gece dışarı çıkmaktan korkuyorsa, oturup düşünmek lazım. Görmüyorsun, herkes çocuklarını, çalışma bahanesi adı altında şehirlere gönderiyor. Ne yapsın adam? Gelip çocuğunu zorla götürüyorlar. Siz kalkmış, Heso, Huso, Memo'dan bahsediyorsunuz. Hiç boşuna uğraşmayın imanım, güç atasını tanımaz. Kimin elinde değnek daha fazlaysa, buranın Sultanı da, Selim'i de, Padişahı da odur. Siz boş yere kendinizi yoruyorsunuz. Millet, illet olmuş. Hırlayan köpek, kemikle durur. Veririm paramı, gerisinde ne yaparlarsa yapsınlar. Neyime lazım!"

Misafirlerini üsteleyen kocasına kızdı. "Çocuklar bir şey demiyor diye, artık konuşursun. Bir şey olmaz; biraz sert davrandılar ama o hırsız da hak ediyordu."

Karısına cevap vermedi. Konuşmasını kesti. Çadırın önünde geçen bulanık suya dalgın dalgın baktı. Sıkıntıları, akan su gibi bula-

nıklaştı. Yere oturdu. Sırtını dağa dayamış gibi arkasındaki hurçlara yasladı. Oturduğu yerden tekrar ayağa kalktı. Tutulan sırtını avucunun içiyle ovdu. Elini sallayarak ayağa kalktı.

“Osuruğa alışan göt durmaz lov; Dersim insanı, birbirinin yangınında sigarasını yakmazsa, uykusu gelmez!”

Kızgın, itirazcı ve öfkeli başlar, suskunluğa büründüler. Evrenin altındaki egemenlik duygusunun kör edici didişmesi, durmaksızın devam ediyordu.

Haksız yere asılan mı suçlu yoksa asılanı seyreden mi?

Teslim Kırmızıtaş'ın evi etrafında dönerek Muhtar Haydar'ın evine girdi. Saatine baktı, daha akşama çok vardı. Ortadağ'da Ali'nin kendisini tehdit etmesini, abartarak köylülere anlatan ihtiyara kızdı. Karataş, Söğütlü, Topuzlu ve Biçin'deki tüm köylülerin kendilerine düşman olduğunu; bunlara karşı açık vermemek için uyanık olmaları gerektiğini, uzun uzun anlattı.

Muhtar, kendisine durmadan bağırان ve çocuk gibi azarlayan Hasan'a karşı, cılız, bezgin ve sonuçsuz eleştiriler getirdi.

İrikıyım adam, sağır adamı azarladı. İşleri olduğunu ileri sürerek, eleştirilere cevap vermedi. Sözü vergi meselesine getirdi. Vergi alınacak kişileri belirlediler. Hasan, vergi listesinin başına, köyün en fakir, bir bacağıda sakat olan Davulcu Cahit'i ekledi. Sırtını, evin çınardan yapılan direğine yasladı. Gözlerini yumarak konuştu:

“Söyle kero (sağır), dün ne yaptın? Topuzlu'da para aldın mı?”

“Nereden alacam? Kimse bana bir şey vermedi ki.”

“Ero, sen gidince niye sana vermiyorlar?”

“Vano, ‘biz Partizancıyız, vergi vermemiz gerekirse, onlara verimiz’ diyorlar. Ben ne yapayım?”

“Kero, yetmiş yaşına geldin halen siyaseti anlamadın ha. Ma, bırak köylüleri, ben Ovacığ'a gittiğim hâlde, esnaf benden para almı-

yor; gittiğim lokantada bedava yemek yiyorum; girdiğim mağazada bedava elbise giyiyorum. Herkes bana hizmet ediyor.”

“Arna benden alıyorlar” diye şaşırdı. Kıskaç bir yüz ifadesiyle, “nasıl beceriyorsun?” anlamında kafa salladı.

Elini kemerinin önüne sokarak gevrek gevrek güldü.

“Laz Nihat seni arkın içine koyup dövdüğü zaman seninle alay edip gülenlere, eski günleri hatırlatman yeter de artar bile. Devran bizden yana döndü kero.”

Kureyşanlı Zeynel, “Selaymaleyküm ağalar” diyerek, eğilerek içeri girdi. Sıcakta su içen tavuklar gibi ağzını açarak, gırtlaktan çıkan yüksek sesle, tipik Ovacık şivesiyle, “s”leri, “ş” olarak telaffuz eden adam, söze girdi:

“Bakıyorum keyfiniz yerinde ağalar” dedi. Elindeki heybeyi, yere atar gibi yan tarafa koydu. Kendisine yerini veren Muhtar’ın kürsüsü üzerine oturdu.

Kureyşanlı adamın selamını, başını sallayarak aldı. Sırtını direğe yaslayarak yerinden kalkmadı. Üst üste attığı ayaklarını sağa sola sallayarak başını direğe yasladı. Yumdu gözlerini. Keyfine bir diyecek yoktu. Açlıktan nefesi kokacak kadar fakir olan adam, hayal bile edemediği kadar paraya kavuşmuştu.

“Ma, keyfimiz niye yerinde olmasın? Sonbaharda iktidara geldiğimiz zaman, Ovacık’ın kaymakamı kim olacak?” diye mırıldandı.

“Olabilir mi?” anlamındaki bakışlarla kendisine bakan Zeynel ve Muhtar’a, aynı cevabı tekrar verdi. Hatta bu işin sonbahara bile kalmayacağını söyledi. Birkaç örnek verdi. Kapıdan sessizce içeri giren köylüsü Seyd Ahmed’i görünce sustu. Oturduğu yerden kalkmadı. Elini uzatarak tokalaştı. Elini yan taraftaki boş kürsüye doğru uzattı:

“Buyur otur heval!” dedi.

“Lılov, no heval çıko (Ulan, bu heval nedir)?”

“Heval hevaldır. Bugüne bugün, bu köylerin sorumlusuyum ero. Eczacı İbo’dan sonra Ovacık’tan ben sorumluyum.”

“Lov” diyerek, gösterilen kürsünün üstüne oturdu. Sigarasını yaktı.

“Heso dız (hırsız), başbakan olsa ne yazar ki? Kendi altındaki sandalyeyi çalar!”

“Öyle konuşma heval! Benimle ciddi konuşun; çünkü ciddi bir insanım. Anladın mı ero?”

Seyd Ahmet, içinde siyah tel bulunmayan saçlarını ovdu. Yörede aşırı et yeme sevgisiyle tanınan yaşlı adam, yörenin rahat, esprili ve cana yakın insanı olmasına rağmen, köylüsü Hırsız Hasan’la yıldızı bir türlü barışmıyordu. Son dönemdeki olağanüstü gelişmelerden dolayı sık sık sevmediği köylüsüyle görüşmek zorunda kalıyordu. Her şeye rağmen de gelişmelerin nabzını elinde tutmak için köylüsüyle ilişkisini koparmamayı tercih ediyordu. Rahatsız olduğu konular olmasına rağmen açık tavır almaktan kaçınıyordu; fakat eleştirilerini de yarı alaycı tarzda dile getirmekten geri durmuyordu. Anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. Hâl hatırını soran Kureyşanlı’ya cevap vermeden;

“Buralara pek uğramazdın Zeynel kirvem. Düğün değil, bayram değil, ne iş?”

Posbıyıklı Adam, turp gibi kızardı. Doğruyu söylemekten sıkıldı. Siyasal duruşuyla, içine yeni girdiği ilişki arasında bocalayıp duruyordu. İç dünyasında, doğrularıyla güce tapma duygusu çatışma hâlindeydi.

“Hiç biraz işim var” diye kestirip attı.

“Yo yo, Temir’in katırı gibi kıvırtma kurbane, sende bir iş var.”

“Ne iş olacak?” anlamında omuzlarını kaldırdı.

“Ma, nedir benim evimde millete kimlik soruyorsun?” diye araya girdi Muhtar.

Elini salladı. Muhtar’ın çıkışına cevap vermedi. “Neyse, numaraları bırakın da işim var.”

“Nedir?”

Ayaklarını üst üste atıp sallayan Hasan’a baktı. Hakaret etmek istedi, son anda kendisini tuttu. “Arkadaşlarınız ne zaman geliyorlar? Onlarla görüşmem gereken mevzular vardır.”

“Neyi görüşeceksin heval? Bu köyle ve yöreyle ilgili olan sorunları benimle görüşeceksiniz.”

“Lov, Heso heso, bizi Kırklara, Sultanxıdır’a, Sultanbaba’ya, Haydarbaba’ya bağışla kurbane! Orayla da yetinmiyorsan Cenabı Hakka

bağışla. Benimle doğru düzgün konuş! Bizim yeni başbakanımız olduğunu anladım. Ama yine de senin hevalerle görüşeceğim.”

“Ma, konusu ne?” diyerek, kendisini bilmezliğe verdi.

“Ne olacak? Bana bir yıllık kazancımdan çok vergi yazılmış. Kim söylemiş, kim kaçırmış anlamıyorum. Niye böyle yapıyorlar anlamıyorum ki. Aha geçen yıl kardeşimin çocuğu Partizancıların içinde şehit düştü. Sanki biz düşmanınız diye, Ekrem ve Delil’in gönderdiği haberde, ‘asarız keseriz’ demişler. Bu ne demektir, ne anlama geliyor, kendileriyle bu konuları konuşacağım. Bana öyle geliyor ki, bazıları kaçınıyor, bunlar da onların gazına geliyor. Bu işin içinde kesinlikle yanlışlık var. Parası olanı da, olmayanı da cezaya kesmenin anlamı nedir?”

Yaşlı adamın kendilerini hedef aldığını hemen anladı fakat konuyu tırmandırmadı. Öç alır bir katil gibi, gayet rahat ve kışkırtıcı bir tarzda cevap verdi:

“Kürdistan vergisidir heval.”

“Lov, Heso, beni ziyaretlere bağışla!” diye çıkıştı. Saatine bakan köylüsünü süzdü. “Ne zaman gelirler? Onu söyle bana!”

“Bir aksilik olmazsa, birazdan gelirler.”

Kendilerine kesilen vergi miktarında iki köylüsünün direkt rol oynadığından adı gibi emindi. Fakat cepheden girmeyi uygun bulmadı. Dolaylı bir tarzda eleştirilerini sürdürdü. Köylüler içinde açık sözlülüğüyle öne çıkan yaşlı adam, son gönderilen not üzerine içini endişe ve korku sarmıştı.

“Kimin grubu geliyor?” dedi titrek bir sesle.

“İsa, Koçer, Delil ve Ekrem’in grupları geliyor. Anlayacağın bugün hepsi geliyor. Kendinizi iyi hazırlayın. Cepleriniz biraz terleyecek. Bu arada bir iki keçi de kesersiniz artık!”

Hasın’ın sırtarak söylediklerine cevap vermedi. İçeri giren Kozlucalı Hırsız Bra’nın oğlu Emir’e baktı. Köyde bir dönem tecrit olan Sağır Muhtar’la Hırsız’ın keleşliği kendisine çeken ateş gibi çekim merkezi hâline geldiğini düşündü. Kozlucalı genç adamın hâl hatırını sorduktan sonra, bir şey söylemeden yerinden kalktı. Gruplar geldiği zaman haberdar edilmesini yineledi. Muhtar’dan kazma kürek aldıktan sonra dışarı çıktı. Küfür ederek evine yürümeye başladı.

Hasan, Kozlucalı gencin sorularına isteksizce cevap verdi. Tavırlarıyla genç adamın gelişinden rahatsız olduğunu belirtti. Zeynel'e göz işareti yaparak yan odaya gelmesini işaret etti. Verilen işaret üzerine, yanan sigarasını yere atarak yerinden kalktı. Sonbahar kurtları gibi kalın boynunu ovarak, Karataşlı'nın önünde dikildi.

"Ne oldu kendi köyünde para aldın mı?"

Mahcup bir sesle, "alamadım" diye cevap verdi.

"Neden?"

"Biz vergi değil, kendi imkânımız oranında yardım ederiz' diyen Kureyşanlılar, vergi vermeyi reddettiler. Diğer köylüler de karşı çıktılar. Beni suçladılar. Ben de kendilerine durumu anlattım; dedim ki, devrimci dayanışmada bulunuyorum. Eskiden Dev-Yol'cu olmama rağmen, bir ara Partizancılara, şimdi de Apoculara yardım etmemi, tutarsızlık olarak gördüler ve köylerindeki vergi listesinin hazırlanmasından beni sorumlu tuttular. Beni çıkarıcılık ve kaypaklıkla suçladılar. Köylülerin bu suçlamaları benim zoruma gitti. Bu işi yapmak istemiyorum. Lanet olsun, aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık. Eskiden benimle dost olanlar şimdi ağız burun kıvırıyorlar."

"Vano, kimdir bunlar?" diye, sesini kısarak, daha hızlı ve ateşli konuştu:

"Kimdir seni böyle suçlayan? Hele bunu hevaller duysun, duman ederler onları. Niye iş yapmıyorsun? Kötü bir işle mi uğraşıyorsun? Yok! İşin yok, gücün yok. Tuzsuz hıyar gibi ortalıkta geziniyorsun. Ma, bu işte aracı olduğun zaman geçimini de sağlarsın, mücadeleye de destek verirsin!"

Ceketinin düğmeleriyle oynadı, "bilemiyorum" diye kafa salladı. Epey sustu. Hırsızın üstelemesi üzerine, mınıldanır gibi cevap verdi:

"Bu işi yapınca, içime korku girdi. Sanki bu işte bir terslik var gibi geliyor bana. Biraz gözlemci olmak istiyorum. Hele bakalım zaman neyi gösterecek. Eş dostun ağız burun yapması zoruma gidiyor. Üstelik insanlar göçmeye başladı. Bu durum beni üzüyor. Bu halk göç ediyorsa, korkmak gerekiyor!"

"Bu söylediklerini arkadaşlar geldiği zaman anlatırsın. Bu iş beni aşılıyor, bir şey söyleyemem ama görevini yerine getirmediğin için,

cezaya hazır ol. Ekrem, kesin para isteyecek. Nereden parayı bulup kendisine vereceksin?”

Ellerini ovan Kureyşanlı'nın omzuna vurdu. Kafasını salladı. Tekrar oturma odasına baktı. Kesilen ormanlarının durumunu konuşmak isteyen Kozlucalı genci tersledi. Tartışmak için zamanı olmadığını ileri sürdü. Kapıya yöneldi. Muhtar'ın karısı hasta olduğu için, Kureyşanlı'yı evine davet etti.

Evine yürümeye başladı. Peşinden Zeynel, Muhtar ve davet edilmeyen Emir, geldi. Suratını asarak, kendisini kapıda karşılayan karısının kışına şaplak vurarak içeri geçti. İki kişiye yer gösterdi. İçeri giren Emir'den rahatsız oldu. Kovmak istedi fakat Zeynel'in müdahalesiyle vazgeçti.

“Bir dönem postuma saman doldurdun Yezit, şimdi de yal isteyen uyuz köpek gibi boynunu yana eğiyorsun” diye mırıldandı.

“Hele bir şeyler hazırla Gule'mın (Gülüm)” diye karısına seslendi. “Bugüne bugün, bu bölgenin sahibiyim!”

Emir, ev sahibinin söylediği lafın, aslında kendisine söylendiğini çok iyi biliyordu. Ama bir şey söylememeyi tercih etti. Sıkıntıyla kapının kenarındaki yere çömeldi. Sigarasını yaktıktan sonra, elindeki sigara paketini evin içine attı.

Ev sahibi, Kureyşanlı'ya bakarak, ağır ağır bıyıklarını burdu. Süslü birkaç laf etti. Sohbeti yörede yaşanan haksızlıklara kaydırды. İsim vermeden Emir'in de içinde olduğu yeni rakiplerini suçladı, Ağgüller'i, Aktaşlar'ı ve Kırmızıtaşlar'ı eleştirdi. Bir dönem kendisine haksızlık edenlerden öç alacağını açıkladı.

Kozlucalı, “vay zındık” diye iç geçirdi. Kafasını salladı. Tepkisini dile getiremediği için küçüldüğünü hissetti. Kısa ve yamalı pantolonu altında dışarıya fırlayan uzun, zayıf ve siyah bacaklarını avuçlarıyla kapattı.

Sahibini arayan kedi yavrusu gibi uzun uzun ve safça kendisini süzen evin karısına baktı. Rengi solan mavi kazağı, palağ rengine girmişti. Kasap dükkânına asılan öküz ciğeri gibi göğsünden sarkan memelerine baktı. Ayrarı içerken, sezdirmeden yüzüne düşecek kadar sarkan memelerine göz attı. Burnuna gelen gübre ve torak

kokusunu iştahla içine çekti. Kilere doğru yürüyen kadının sallanan kalçalarını gz hapsine aldı. Hırsızlık, ihtirası ve fitnecilikten başka, kocasının kendisine bir şey vermediğini düşündü. Ayran tasına kafasını daldıran ev sahibine baktı. Kıskançlık, acı gibi beynin kıvrımlarında dolaştı.

Ev sahibi, süzme yoğurt ve kaymağın karışımından yapılan payızdoyu ekmek içine sürerek, iştahla mideye indirdi. Kozlucalı gencin ismini anmadan diğer konuklarını sofraya davet etti.

Ayran da getirmesini söyleyen kocasına bakarak mırıldandı. Paasına yapışan çocuğunu yana itti. Kocası tarafından sofraya davet edilmeyen gencin eline ekmek verdi. Kozlucalı genç, “a değilim” diyerek, almadı.

Payızdo, ayran ve yavan ekmekten oluşan yemeklerini erken yediler.

Ev sahibi, ay ışığı Deve Boynu Tepesine vurunca, saatine baktı. Kozlucalı genç dikkate almıyormuş gibi ilgisiz davrandı. Yerinden kalkarak pencereye yanaştı. Kafasını dışarı uzatarak geceyi dinledi. Peş peşe derin of’lar çekti. Kozluca tarafından gelen ayak seslerini duyunca dışarı ıktı.

Kureyşanlı, ev sahibi peşinden bıkkın ve çaresiz bir hava içinde ayağa kalktı. Telaşlandı. Evin içinde dolaştı. Kuryelik yapmamak için kafasında biriktirdiği mazeretleri, bir kez daha düşündü. Oturduğu yerde kımıldamadan duran Emir’in sakin hâline şaştı. Normalde şakacı, konuşkan ve hareketli olan genç susuyordu. Kaderine ksen çaresiz biri gibi kımıltısız oturuyordu. Büyük bir suç işlediğini düşündü.

Ev sahibi, genç öncülere selam vermeden, gülerek direkt Delil’in yanına yanaştı “Ne var, ne yok heval?” sorusuna, “ok şey var heval” diye cevap verdi. Eğilecek gibi yaparak tokalaştı. Elini eve doğru uzattı;

“Hele içeri girin, yorulmuşsunuzdur” diyerek, etrafını dinledi. “Hani diğerleri?”

Alnında biriken teri sildi. Geleceklerini söyledi. Yürüyerek evin içine vardı.

Ev sahibi, Delil'in grubunu içeriye aldıktan sonra, kapının önüne gelen diğer üç grubu da karşıladı. Koçer, İsa(Orhan İlbaş) ve Ekrem'le(Hıdır Sarıkaya) de aynı tarzda tokalaştı.

Karısı, eve girip çıkan onlarca silahlı adamı şaşkınlıkla seyretti. Kısa sürede evdeki un, peynir türleri ve yağ bitti. Kocasının fısıldar gibi verdiği emirleri duymazlıktan geldi. Şalvarına yapışan çocukları kucağına alarak, evin köşesinde oturdu.

Ekrem, çevreye savunma çıkarması için Delil'e emir verdi. Emir verdiği vakit, normal konuşmasından farklı olan ses tonunu uzatarak kurt gibi ulayan komutan, Muhtar'a, köyün diğer evlerinden ekmek toplamasını söyledi. İçerde savaşı kalmamasını söyledi. İsa, yiyecek temini için bir grup görevlendirip Muhtar'la gönderdi. Delil, Koçer ve İsa dışında herkesin uygun bir biçimde köyde konaklanmasını tekrarladı. Kendisini süzen gencin kim olduğunu sordu.

Ev sahibi, "bu, Braye Dız'ın (Hırsız Kardeş) çocuklarından Dev-Sol'cu Emir'dir" diye cevap verdi.

Genç adam, sırtarak kendisini birkaç cümleyle tanıtan ev sahibine baktı. Kelimeleri, bilinçli olarak kışkırtıcı bir tarzda kullandığını düşündü. İçten içe ev sahibine küfür etti.

"Ya öyle mi? Daha bunlar kaldı mı burada? Neyse seninle konuşuruz birazdan" diyen, Ekrem'in ses tonundan ürktü. Ekrem'in, ev sahibine dönerek sofrayı hazırlama emrini verince, alnında biriken terleri sildi. Soluk alır gibi rahatladı.

Ev sahibi, verilen emirle yerinden kalktı. İstifini bozmadan oturan karısına kaç göz işareti yaptı. Oturduğu yerden kalkmayan karısını, kilere çağırdı.

"Tüh senin cinsine cibletine tövbe estafullah! Sana demedim mi, misafirlerin yanında beni mahcup etme!"

Kendisini dürtten kocasını geriye doğru itti. Odanın kapısına yöneldi. Kocasını izin verince, küçük çocuğunu kucağına alarak, olduğu yerde çömeldi. Sesi karıncalandı. Evdeki tüm yiyeceklerin tüketildiğini ağlayarak anlattı. Ağzını kapatarak sesini kesmeye çalışan kocasının kollarından sıyrılmaya çalıştı.

"Kapıdaki köpeğe dahi bakacak yüzümüz kalmadı. Herkes bizden yüz çeviriyor! Nedir bu hâlimiz? Hiçbir şeye acıımıyorsan, bu çocuklara acı bari!"

"Kız sus; rezil etme beni!"

"Zaten rezil olmuşsun! Bundan sonra rezil olacak şeyin mi kalmış?"

"Kız sus!"

"Susmayacağım" diyerek, sesini daha da yükseltmeye çalıştı. Ağzını kapatmak isteyen kocasını yana itti. Ağlayan çocuğunu sakinleştirdi.

"Bu işi hakkıyla yapsaydın gam yemezdim. Devleti bırakmış, zavallı halkla uğraşıyorsun! Bu çocuklarla baş başa kalırsam, kim kapımızı açacak?"

Çocuk lafını duyunca gevşedi.

"Bende postu deldirecek göz var mı?" diye kurnazca gülümsedi. Karısının yanına çömeldi. Kısık sesle konuştu. Cebindeki para destesini karısının koynuna bıraktı.

Boynuna sarılmak isteyen kocasını yana itti. Kucağındaki paraları duvara fırlattı. Ağlayan çocuğu daha da güçlü bağrına bastı. Kocasının gözlerindeki pırıltıdan ürktü. Kâbus gören ağır bir hasta gibi, yüzünde garip bir gülümseme belirdi. Ürkerek ayağa kalktı.

"Kirli ellerini üstümden çek, rezil herif! Elâlemin kanını niye kene gibi emiyorsun?"

Dişlerini sıkarak karısının kolundan tuttu. Kirpikleri titredi. Söylenene fena hâlde kızdı.

"Sus yoksa parçalarım seni!"

"Susmayacağım rezil!" diyerek kolunu kurtardı. "Suç bende. Seni öldürmek için dışarı sürükleyen Partizancıların ayaklarına kapanmasaydım; ne sen bugün yaşardın, ne de ben bu utancı duyardım!"

Oturduğu yerde ağlayarak konuşan karısına baktı. Kasığına güçlü bir tekme indirdi. Etli kadının bağırtısı, kucağından fırlayan küçük kızının bağırtısıyla birbirine karıştı. Ekrem'in çağrısıyla durdu. Karınını tutarak yerde kıvranan karısına bir tekme daha vurarak, kilerden dışarı fırladı.

Kendisine dikilen gözlerin altında kurt gibi ulayan adamın karşısına oturdu. “Karını niye dövüyorsun?” sorusunu beklediği hâlde, Emir’e kızmalarına sevindi. Kureyşanlı Posbıyıklı Adam, ortamı sakinleştirmeye çalıştı. Fakat Kureyşanlılar’ın neden vergi vermek istemediği sorulunca, sustu.

Ev sahibine, Ortadağ Yaylası’nda bulunan obalarda vergi alıp alınmadığı soruldu. Suçlu bir sanık gibi önüne baktı.

“Heval” diyerek, boğazını temizledi. “Veliler’e uğradık ama para vermediler. Üstelik bana küfür ederek silah çektiler” diye yutkundtu. Kürsünün üstünde büzülerek oturan Muhtar’a baktı.

Kurt gibi ulayan adam, yerinden kalkar gibi yaptı. Homurtusu eşliğinde, ev damının zeminindeki toprağı dipçikledi. İki köylüye baktı.

“Ne?” diye bağırdı, “Hem söylenenlere uymadılar, hem de size silah çektiler ha? Bu cüreti nereden alıyorlar?”

Muhtar, silah çekilmediğini anlatmaya çalıştı. Fakat ev sahibinin araya girmesiyle konuşmasını tamamlayamadı. Kimsenin dinlemeye istekli olmadığını görünce, sustu.

“Obalarında üç tane Partizancı vardı. Ortalığı onlar karıştırdı. İçlerinden biri kızdı. Ortalığı en çok karıştıranlardan biri de odur. Diğer iki kişiden biri Ali’dir. Onu çok iyi tanıyorum. Baba Erdoğan’la birlikte beni döven adamdır. Diğerini ise ilk kez görüyorum; ama konuşmalarından ileri bir adamları olduğu her hâlden belliydi!”

“Bırak sen ileri geleni, geri gideni! Onların ferîştahı olsa ki ne yazar?” diyerek, ev sahibini tersledi. “Cesareti kimden aldıklarını sormadın mı?”

“Biz vergiyi nereye vereceğimizi çok iyi biliyoruz’ dediler.”

Delil, silahını yere vurarak küfür etti.

“Peki, sen ne dedin? Bizim adımıza görevli olduğunu söylemedin mi?”

“Ben de dedim ki” diyerek, Muhtar’a baktı. “Ulan dedim, burada yaşıyorsanız Kürdistan’ın kurallarına uyacaksınız; şayet uymazsanız da bu topraklarda barınamazsınız. Bu çektiğiniz silahları da elinizden

alıp, kafanızı kıracağız,’ dedim. ‘Ben Kürdistan elçisiyim,’ dedim. Notu kızına verdim, kız notu yüzüme fırlattı.”

Sağır, yaşlı ve kel Muhtar, komşusunun söylediklerini protesto edercesine gözlerini yumdu. Hiçbir şeye karışmadı, sadece kurt gibi ulayan adamın fazla sinirlenmesiyle, “tabii canım”, “öyle ya” demekle yetindi.

Konuşan ev sahibinin sözünü kesti. Tersledi. Koçer’i çağırdı. Talimat verdi:

“Üç soytarıyla birlikte, babasını ve kızını da bana sağ getireceksin. Dik kafalık yaparlarsa, çekip vur! Hiçbir hata artık kabul etmiyorum. Yine, Amutka’daki gibi yapmayasın; Savaş’ın birliğini çembere almak isterken, kendi çembere düşüp, ondan sonra da, “kusura bakmayın heval, sizi düşman zannettik” mazeretlerini dinlemek istemiyorum. Beceriksizlik ve gevezelik istemiyorum. İsa’yı kendinize örnek alın! Geçen ay, dar pantolon giyen altı kişilik Dev-Sol’cuyu, nasıl kaşla göz arasında teslim alıp, silahsızlandırdıysa, senin de böylesi bir taktikle yaklaşmanı istiyorum. Barasor eyleminden sonraki ilk işin o soytarıları birbirine bağlayarak bana getirmeni istiyorum!”

Sıska vücudu üzerinde duran koca dikdörtgeni andıran kafası altında suratını ekşitti. Karşı duvara bakarak, “anlaşıldı heval” diye cevap verdi.

Delil, boşalan midesinin seslerini dinledi. Yemeğin ne zaman hazır olacağını sordu.

Ev sahibi adam, “şimdi hazırlanması gerekiyor” gibisinden bir tavır takındı. Bir şey söylemeden kilere yöneldi. Işıksız olan kilerin kapısını araladı. Kırık camlı pencereden içeriye sızan ay ışığı altında oturan karısına seslendi. Sesine sahte bir barış havası verdi. Kucağında iki çocuğuyla yatan kadın, inler gibi ses çıkardı.

“Baba” diyen küçük oğluna baktı. Bir şey söylemedi. Cevap vermeyen karısına yalvardı. Cebindeki çakmağı yakarak un torbalarına baktı. Bomboş çuvalları, sağa sola salladı. Karmakarışık bir ruh hâliyle içeriye döndü.

“Heval, yenilecek hiçbir şey kalmamış” diye mırıldandı. “Dört çuval unumuz vardı. Arkadaşlar hepsini aralarında bölüşüp almışlar.”

Ekrem, ellerini önünde bağlayan irikıyım adamı süzdü. Kafasını eğerek bakışlarını ayakkabılarına diken adama kızdı. Köyün başka bir evinde yiyecek bir şeyler hazırlanması emrini verdi. Koşarak dışarı çıktı. Kardeşinin evine yöneldi.

Köşeye büzülerek, büyümüş gözlerle kendisine bakan Emir'i yanına çağırdı. Derdini sordu. Hasan'ın kendisine ait ormanları kesmeye başladığını, onca uyarıya rağmen durmadığını, adamları olduğu için sorunu kendilerine getirdiğini anlattı.

"Ormanlar bizimdir, hak eden herkes kesebilir!"

Kekeledi Emir. "Ama bana aittir! Herkesin ormanı ayrı ayrı."

"O devir geçti" diye araya girdi İsa. Söyleneni bir kez daha tekrarladı.

Uzun bacaklı gencin şaşkınlığı daha da arttı. Sağ elini pantolonundaki yamaların iplerine attı.

"Ama nasıl olur?"

Yerinden kalktı Ekrem. "Olur olur" diye alaycı bakışlarla süzdü.

"Hak edene dünya kadar orman vardır ama sen ve senin gibileri tek bir çöp bile hak etmiyor. Üstelik sen vergini verdin mi?" diyerek, genç adamın omzuna dürttü. "Mücadelemizi desteklemeyen ve Türk soluna uşaklık eden herkes göç edecektir. Sen hâlâ orman hikâyesini anlatıyorsun bana!"

"Ama."

Elile dışarıyı gösterdi. İçeri giren birim komutanının heyecanlı hâli üzerine sözüne ara verdi. Karşı ormanda ışık gördüğünü söyleyen komutana kızdı. Azarlayarak dışarıya gönderdi. Elini salladı.

Genç Kozlucalı'nın etrafında döndü. Kilerden kafasını uzatan küçük kıza baktı. Küçük kız, utanarak kafasını geri çekti. Anlaşılmaz şeyler mırıldandı. Kendisiyle birlikte ayağa kalkan iki arkadaşına oturmalarını söyledi. Kozlucalı'nın önünde durdu. İşaret parmağını, heyecandan sırlıklam olan gencin alnına dayadı. Parmağıyla iteledi.

"Şimdi çıkıp gidiyorsun çünkü bu akşam işimiz var. Fakat çağırduğumuz zaman geleceksin!"

Kozlucalı, itiraz etmedi. Fakat cevap da vermedi. Alnunda biriken teri koluyla sildi. Dayak yemiş köpeğin kemirici korkusuyla büzüldü.

Kaçar gibi dışarı attı kendisini. Nöbetçileri geçerek misafir kalacağı eve vardı ama içeri girmedi. Kendisini güvende hissetmedi. Gece ormanın içinde yürümekten korktuğu hâlde, köyüne gitmek için yaban domuzu ve ayısı bol olan Elkazi Ormanlarına daldı.

Kozlucalı'ya küfür etti. Ekmek çıkınıyla içeri giren ev sahibine kızdı. Bir kez daha kendilerinden habersiz kimsenin eve alınmamasını tembihledi. Sofraya konulan yemeğe oturdular. Heyecandan lokmalarını sayan Zeynel'i sofraya davet etti. Posbıyıklı Adam, midesinin ağrıdığını ileri sürerek daveti kibarca reddetti.

Ekrem, avuçladığı ekmeği dişleyerek, Posbıyıklı Adam'ın kenarına oturdu. Saatine baktı. Başbağlar (Barasor) köyüne düzenleyecekleri baskın için istenilen insanların gelip gelmediğini sordu.

Ev sahibi, "Geldiler komutan heval!" diye yutkundu. Yerinden kalkar gibi yaparak tekrar oturdu. "Ziyaret köyündeki hevalle ilçeden gelen heval alt evlere gelmişler. Malzemede hazır" dedi.

Heyecanlanarak konuşan adamın sözünü kesti. "Başka ne var ne yok?"

"Bir de Seyd Ahmet adlı köylümüz sizinle görüşmek istiyor Heval. Vergiyle ilgili."

Burnunu sümkürdü. "Vergi işleriyle biz değil, köylerde yerleşik olan cephe çalışanlarımız ilgilenecektir. Yani görev senin. Vergi vermeyenlere Aliboğaz'da öküz kazıklarına bağladığımız onlarca uyduruk köylünün durumunu örnek olarak gösterin!"

Son lokmayı yuttuktan sonra ayağa kalktı. "Seyd Ahmet denilen kişinin durumu nedir?"

"1992 yılında Mazgirt'te vurulan Partizancı Gülseren Ağgül'ün amcasıdır. Kendisi de onları savunuyor."

"Tamam tamam" diye ev sahibinin sözünü kesti. Sofradan hep geç kalkan Delil'in acele etmesini söyledi. Verdiği emir üzerine eylem birliği kısa sürede evin içinde toplandı. Diğer gruplar ise, eve yakın yerde konumlandırıldı. Köyü basan birlikle yerli insanların bir arada toplanmasını söyledi. Söyledikleri çabucak yerine getirildi. Alt köyde bekleyen diğer iki adamın getirilmesi için Hasan'ı Merxo

köyüne gönderdi. Yan yana dizilen eylem birliğine yanaştı. Söylediklerini zor duyan Haydar'ı dürten Delil'e baktı.

"Her şey tamam mı?"

Arkadaşı, "tamam" diye cevap verdi.

İsa, içtima düzenine girmekte gönülsüz davranan Zeynel'i uyardı.

Konuşması için herkesin kendisini beklediğini görünce boğazını temizledi.

"Asıl konuya girmeden önce şunu öğrenmek istiyorum: Kimsenin herhangi bir ihtiyacı ve sorunu var mı?"

Kimseden ses çıkmayınca, asıl konuya girdi:

"Zaten mazeretin çıkması, savaşın karakterine terstir!"

"Biliyorsunuz, Sivas'ta otuz yedi tane insan diri diri yakıldı; hem de sömürgeci güçlerin himayesi altında tertiplenen büyük bir provakasyon yapıldı. Sivil faşist ya da gericilerin olması sadece bir görüntü. Sömürgeciliğin Alevi halka uygulandığı bu katliamın hesabını sormak için onların beklemediği bir yerde, intikam alacağız. Eylemin yeri, hedefi, kapsamı ve gerçekleşmesinden sonraki durumda ne yapmamız gerektiğini, eylem yerine girmeden yarım saat önce, birim komutanlarınız tarafından açıklanacaktır. Bu arada on dakikalık süre içinde tüm ihtiyaçlarınızı görün. Beklediğimiz insanların gelmesiyle hareket edilecektir. Kimsenin herhangi bir diyeceği var mı?"

İçtimada put gibi kesilen savaşçılarda kararlı kararsız, "yok komutanım!" cevabı yükseldi.

Verilen cevaptan memnun oldu. Eylem birliğinin dışarı çıkması emrini verdi. Birlik komutanları dışında tüm savaşçıların dışarı çıkması emrini verdi. Ev sahibi adamı ve gelecek iki kişiyi bekledi. Verilen süreden yarım saat geç gelen adamlara kızdı. Azarlanan Hasan, köyün alt tarafında adam gördüğünü ileri sürdü. Diğer iki kişi söyleneni yalanladı.

Ev sahibi burnu dibinde ayrılarak, Delil'e döndü.

"Artık bu topraklar üzerindeki insanları, keyifleri istedikleri zaman katletmeyeceklerini onlara anlatmak için Başbağlar (Barasor) köyüne yönelik misillemede bulunacağız. Bu köyü hedef seçmemizin nedenine gelince de; bu köy, Kürdistan topraklarının burnunun

dibine fazla girmiş. Zaten birine yönelirsek Çay, Değirmendere gibi köylerde bulunanlarda kaçarlardı. Anladınız mı? Üstelik bizim yaylaları devlet eliyle aldıkları yetmiyor, bir de Şavaklılardan yayla icarı alıyorlar. En son Yılan Dağı'nda kimin kuzularını ve koyunlarını götürmüşlerdi?"

"Doğanlı Kento, İmame Baye ve Sinsorlu Eço'nun sürülerini götürmüşler heval. Bize şikâyet ettiler. Söylediklerine göre yirmi beşin üzerinde koyuna el koymuşlar."

Delil'in verdiği cevap üzerine, evin içinde dolaştı. Eyleme katılacak yerel insanların yüzüne bakmadan, bakışlarını evin direklerine dikti.

"Gördüğünüz gibi, insanlarımızı katletmekle yetinmiyor, halkımıza bir de maddi yönde zarar veriyorlar. En son netleştirilen plan dahilinde köye girilecektir."

Yapılacak eylemin içeriği netleşmeye başlayınca, Posbıyıklı Adam'ın ensesi ve kasıkları ısındı. Paslı çuvaldızın üzerine oturmuş gibi ürperdi. Ağız kurudu. Büzülerek karnını tuttu. Omuzlarına dağ çökmüş gibi oldu. Horoz boynuna benzeyen boğazında gidip gelen gırtlak kemiğinin hareketi daha da arttı. Sağ eliyle gırtlak kemiğini ovdu. Heyecanlandı. "Ama"yla başlayıp, itiraz silahını kuşanmak istedi. Yapamadı. Bu gücü kendisinde bulamayınca, küçülüp bir karıncanın yüreğine girecek kadar cüceleştiğini hissetti. Kafasında olan itirazları açıklamak istedi; fakat söylenen her şeyin itirazsız yapılmasına alışkın olan adamın karşısında, bunu beceremedi.

"Bu eylemde hiçbir hata kabul etmiyorum!" dedi. "İnsanlar nasıl diri diri yakılıyormuş görecekler!" diye ev sahibine döndü:

"Hevale Hesen'in getirdiği benzinle tüm evleri yakacaksınız!"

Kendisini dinleyenlere baktı. Göğsünü kaşdı. Göğüs kolları arasında çıkardığı babaç bir biti, yere atarak ezdi.

"Göreceğiz, savunmasız insanlar nasıl yakılıyor" diye mırıldandı kendi kendisine. Kesik Parmak'ın önünde durdu.

"Paniğin olmasını engellemek için, tanıdık kişiler önde köye girecekler. 'Kimsiniz?' diye soran olursa, çingene soyundakilerin (partizancıların) kullandığı "kirve" hitabı kullanacaksınız! Kirveleri oraya

gidip geldikleri için, onlardan çekinmiyorlar. Hepsini köyün meydana topladıktan sonra, erkekler ayrı, kadın ve çocuklar da ayrı bir biçimde cezalandırılacak!"

Yaşlı Muhtar, konuşulanları anlamadığı için kenarında kıvranan Kureyşanlı'ya "savano (ne diyor)?" diye dürttü. İhtiyarlığın kürdan çöpüne döndürdüğü dizlerinin üzerinde zar zor durdu. Dizini peş peşe ovdu.

Cevap veremedi. Yere kapaklanarak midesini tuttu. "Ne yapıyor-sun?" diyen Ekrem'i duymazlıktan geldi. Gözlerinin önünde canhıraş çığlıklarla yere düşen Barasorların inleyişi, yalvarışı, kan ve barut içinde kalan yüzlerini hayal etti. Sıkıntıdan kusmak istedi. Gastritli mide siyah su salgılamaya başlayınca, diz çökerek, ağzını açarak evin topraklı tabanına gömüldü.

Suratını ekşitti. İçtima sırasını bozan köylüye bağırdı:

"Ne yapıyorsun dedim sana?"

"Hastayım heval!"

"Öyle hastalık olmaz! Kalk dik dur! Konuşmam bitinceye kadar öyle dur! Anladın mı?"

Ağır davranarak yerden kalktı. Baskına katılmaktan kesin bir biçimde vazgeçti, kararını konuşmanın bitimine erteledi.

Posbıyıklı Adam'ı küçümser, aşağılar ve horlar bakışların menegenesine aldı. "Bunu nereden buldun?" gibisinde Delil'e baktı. Dişlerini sıkarak daha ateşli konuştu:

"Hepsini birbirine sarıp kurşunlayın ki, kurşunlar boşa gitmesin!"

Posbıyıklı Adam'ın beyninde şimşekler çaktı. Şimşegin içinde mor, petrol yeşili ve barut siyahına boyanan suretler belirdi. Dili-ni kıpırdatmak istedi ama damağına yapışan dilini oynatamadı. O güne kadar duyduğu ve adını anımsadığı tüm peygamberlerin, ermişlerin ve evliyaların ismini art arda sıralayarak dua etti.

Sesine daha haşin bir ton kattı. Siste ulayan sonbahar kurtları gibi konuşmasının son harflerini uzattı:

"Unutmamamız gereken en önemli husus: Bu eylem, partimizin aldığı merkezi bir eylem kararıdır. Fakat yerel düzeyde üstlenip, propagandasını yapmak; uluslararası düzeyde ve kamuoyu nezdinde

ise kontrgerillanın yaptığını söylemektir. Bunun sınırlarını ihlal edenlerin nasıl bir sonla karşılaşacağını tahmin bile etmek istemiyorum! Zaten telsizle bağlantı hâlinde oluruz. Haydi, bir diyeceği olan yoksa işinizin başına!”

Ev sahibine döndü. Ganimetleri taşımak için fazladan katır götürmesini söyledi.

Ev sahibi adam, baskın esnasında vuracağı kelepirin coşkusuyla, avuçlarını ovdu. Konuşma esnasında iğnelenen arzular, uyanan iktisatlar, tahrik olan küllenmiş kinlerin hırçınlığıyla heyecanlandı. Katır toplamak için, insanlarını sevmediği karşı mahalleye geçti.

Kurt gibi uluyan adam, yeni sigarasını biten sigarasının ateşiyle yaktı. Biten Marlboro paketini ezerek evin direğine fırlattı. Çipil gözlerini kırıştıtarak, baskına katılacak yerel ekibi süzdü:

“Burada konuşulanları hiçbir yerde konuşmayacağınızı biliyorsunuz öyle değil mi?” dedi. İktisat etmeyen beş köylünün etrafında dolaştı.

“Eski alışkanlıklar öldü; mücadelemiz, alışkanlıklarınızın gömülmesiyle zafere ulaşacaktır!”

Söylenenleri anlamayan yaşlı Muhtar, ihtiyarlıktan sağa sola sallanan başını dengelemeye çalıştı. Ekrem’in ısrarla kendisine bakarak konuşması üzerine;

“Vano söyledim ama yapmadılar, bir daha gerekeni yaparım kumandan!”

Muhtar’ın komik çıkışına, sadece baskına gönüllü katılan Ovacıklı Musa güldü.

Kulakları uğuldayan Posbıyıklı Adam, gözlerini kapatarak, “şey” diye kafasını kaşdı. Sivas’ı düşündü. Bir de yıllarca dost oldukları yoksul Sünni köyü düşündü. Bu saatlerde her şeyden habersiz yatmaya hazırlandıklarını hesapladı. Ölümlerdeki suçluyu aradı. Kendisinin en büyük suçlu olduğu sonucuna vardı. “Haksız yere asılan mı suçlu yoksa asılanı seyreden mi?” diye iç geçirdi. Yüzünü kaplayan bıyıklarının titremesine engel olamadı. Diğer elini de göbeğinin üstünde gezdirerek midesini tuttu. “Evet, ne diyeceksin?” diyen Ekrem’in uyarısıyla şoktan uyanır gibi çenesini sağa sola çevirdi.

“Vallahi ne bileyim heval, bu eylem tarzını doğru bulmuyorum. Sivas’ta yapılan faşist bir katliam; fakat bu insanların, böylesine insanlık dışı bir katliamla ne ilişkileri olabilir ki? O insanları öldürmekle çok ağır bir suçun altına gireriz. Bunların Sivas olaylarıyla ne alakaları var? Yoksul, geri ve dağlı insanlardır.”

Kurt gibi ulayan adam, gözlerini kısarak Posbıyıklı Adam’ın üstüne yürüdü.

“Ne dedin? Duymadım! Sence kim yaptı?”

“Devlet, oynadığı satrancın taşlarını yeniden dizmek için bozdu!”

Kaşlarını çattı. Yıllardır devrimci ideolojiyle beslenen Posbıyıklı Adam’ın söylediğini önce anlamadı. Önce Posbıyıklı’ya, sonra da Delil’e baktı. Kendi sorumluluk alanında bu tip insanı örgütlemesindeki tedbirsizliğine kızdı.

“Ama şimdi taşları dizme ve bozma sırası bizdedir!”

İsa, Koçer ve Delil gülmesiyle, onuru, tepesine çığ düşen göl suyu gibi derinden sarsıldı. Karısına ve köylülerinin uyarılarına hak verdi. Öfkesini gizledi. “Şey” deyip, ellerini iri göbeği üzerinde dolaştırdı.

“Galiba savaştığımız sistemin yöntemlerini kullanmaya yöneliyoruz!”

Kurt gibi ulayan adam, söylenen son laf üzerine çılgına döndü. Kureyşanlı’yı namlunun ucuyla dürttü.

“Özel savaş elemanı mısın?” diye bağırdı. “Ulan, partimiz, örgütsel sırlarını öyle uluorta herkese mi açıklar? Eylem bozgunculuğu yapacağını niye başından itibaren söylemedin?”

“Özel savaş elemanı mısın?” cümlesi kulaklarında çınladı. Titremeye başladı. Yaptığı tüm şeylerden pişmanlık duydu. Göbeğinin üstünde bağladığı ellerini sıkarak ovuşturdu. Öne doğru eğildi. Sesi ne ağlamaklı bir ton verdi:

“Kusuruma bakmayın heval. Gerçekten kusuruma bakmayın! Müsaade buyurunda derdimi açıklayayım.”

“Haydi be” diye elini salladı.

Delil, “söyle bakalım, ne açıklayacakmışsın!” diye araya girdi.

“Şey” diye yutkunarak Ekrem’e baktı. “Bu insanlar beni tanırlar” diyerek, itirazını farklı bir boyuta kaydırmak istedi:

"Bu insanlar ata dede dostumuzdur. Yıllardır bunlarla ilişkimiz var. Onlar bize dut, kiraz ve pestil verirler; biz de onlara kuru çarşır ve odun veririz. Özellikle beni tanıyorlar. Hele kirvelerim benim yürüyüşümü, nefes alışverişimi bile tanıyorlar. Sonra çok hastayım. O kadar yolu yürüyemem. Kusuruma bakmayın heval!"

Ekrem, saatine baktı. Arkadaşına işaret etti. Verilen işaret üzerine İsa, itirazını yalvarmaya döndüren posbıyıklıyı sürükleyerek dışarı çıkardı. Duvarın dibine çökertti. "Kimsin ulan?" diyerek, itiraz eden adamın yüzüne tokat attı.

Duvarın dibinde büzülen posbıyıklı, yüzünü korumaya çalıştı. Ekrem'in içerde gelen sesini duyunca, sayıklar gibi "gidemem gidemem" diye itiraz etti.

Kurt gibi ulayan adam, "nerede o özel savaş entrikacısı?" diyerek, dışarı çıktı. Üstüne vardı.

"Seni gebertmeden toz ol buradan! Eylem bozguncusu! Bizi Türk solu mu sandın, oturup lak lak yapalım! Şimdi kalk ve yarın sabah erkenden Kozluca'nın arkasındaki ormana gel! Sakın bir yanlışlık yapayım deme!"

Sinek kovar gibi elini salladı.

"Haydi, şimdi defol!"

Atmacadan kaçıp çalıya sığınan serçe gibi yerinden irkildi. Gide-rayak, "tamam heval, tamam! Yeter ki sen emret!" diye hızla koşmaya başladı. Karataş Deresi'ni geçmeye çalışınca, yüzükoyun suyun içine kapaklandı. Herhangi bir yeri ağrınamasına rağmen, gayriiradi "Wuy" diye bağırdı. Diz kapaklarını zar zor geçen kısa pantolonun sağ paçası ceviz ağacının dalına takılarak kemerine kadar yırtıldı. İki taraftan sallanan paçalarını eline alarak hızla koşmaya başladı. Karanlığa rağmen bir saat içinde Topuzlu'ya vardı. Köye bu kadar kısa süre içinde varmasına hayret etti.

***Muhtar, buradaki bulutlar niye yağmurlu
havada doğmuyor?***

Koyu bakır yeşili karanlığa gömülen ceviz ağaçları, söken şafağı isteksizce karşıladılar. Maviliğindeki kuyu derinliği Agvasor'un çağlayanlarıyla besleyen Mercan Suyu, eriyen karanlığın solugunu kendisine yedirince, daha da durulaştı. Georger Orhan, uçuşumlarının doğu yakaları daha aydınlanmadan uyandı. Açık kalan göbeğini kapattı. Tatlı, zevk verici ve yayvan bir havada isteklice göbeğini kaşdı. Göbek çukuruna dolan göğüs kıllarını üfürdü. Beyaz köpüklerle akan suyun serinliği açlığını daha da artırdı. Dikkatlice etrafını dinledi. Konaklama yerinin önünden geçen patikanın köy girişine baktı. Kimse yoktu.

Axbaba Tepesine taraf olan uçuşumlarda dağkeçilerin yuvarlandığı taşların çıkardığı sesi dinledi. Olağanüstü bir durumun olmadığından emin olunca, yerinden kalkarak nöbet tutan Bulut'un yanına gitti. Köylülerin "piç ceviz" dedikleri, bodur ceviz ağaçlarının içine daldı. Kuru odun toplayarak konaklama yerine döndü. Uykudan kalkarak gülümseyen Muhtar'a, "Hayrola dağların evliyası, bugün erkencisin?"

"Cemal, beni nöbete kaldırmadı. Deliksiz bir uyku uyudum!"

"Artık kimse kıyıp seni uykudan da kaldırmıyor" dedi. Çantasını karıştırdı. "Aslında parti sana emekli gerilla sertifikası vermelidir!"

"Ölürüm de gitmem" diyen ihtiyar gerillanın gülüşü hoşuna gitti. Elindeki demliğı akan çaya daldırdı. Su dolu demliğı yanan ateşin üstüne tuttu. Çay suyu kısa sürede kaynadı. Demliğı ateşin kenarına indirerek, ihtiyar adamdan çay istedi.

Muhtar, çantasını karıştırdı. Çayın olmamasına en çok kendisi üzüldü. Çaysız kahvaltı yapınca, bir tarafını eksiz hissediyordu. Yiyecek işini kendisi ayarladığı hâlde, çayı nasıl unuttuğuna içerlendi. Yerinden hızla kalkarak Bulut'un çantasına baktı. Bitki çeşitlerinden başka bir şeye rastlamadı. Üniversiteli gencin neden bu kadar bitki topladığını merak etti.

Sırt çantasını kendisine yastık yapan diğer gencin yanına vardı. Çantanın dışına taşan kitap dikkatini çekti. Uyandırmamak için sessizce ve yavaş bir biçimde çantayı çekti. Uyanan gence, “günaydın yoldaş” diye gülümsedi.

“Padişahlar Axbaba Tepesine daha güneş atmadan kahvaltı yapmak isterlermiş. Bu eşsiz zevki tatmak için Dersim’e sefer düzenlediği söylenilir. Kalk da, güneş doğmadan iştahlı bir kahvaltı yapalım!”

Yılanın değiştirdiği gömleği, toprak deliğinden dışarı çekti.

“Bak, başını yasladığın taşın altında yılan var!”

Yılandan korkan genç adam, “nerede?” diye ayağa sıçradı. Yüzünde gezen kırmızı, ufak karıncaları temizledi.

Elini taşın altına uzattı; “Aha bak, ne kadar da büyük!”

“Desene, acayip rüyalar görmemin nedeni buymuş!”

“Bal olan yerde sinek de olur yoldaş.”

Orhan, “yılanla bal olunacağına, miristanlı (uyuz) tavuğun dışkısı olmaya gönüllüyüm!” dedi.

Yaşlı olanı itiraz etti:

“Yılan uğur getirir. Yastığına yürüdüğü adamın ömrünü uzatır!” dedi. Genç adama dönerek, “suyun rengini değiştirecek herhangi bir boya maddesi var mı?”

“Osmanoğlunun nevi şahsına münhasır dediği boya var bende” diye cevap verdi. Çantasının ağzını açtı. İki gün öncesinden bir Almancının kendisine hediye verdiği Nescafeyi çıkarmaya çalıştı.

“Osmanoğlundan bahsetme, yine bizim Orhan’ın damarları üst üste atlar” dedi. Gülerек yerinden fırladı. Kahvenin olabileceğine inanmadı. “Köpeğin duası olsaydı, gökten kemik yağardı” dedi.

Gevrek gevrek gülerек genç adama yardımcı olmaya çalıştı. Şişedeki Nescafeyi çekiştirir gibi çantadan çıkardı. Ateşin üzerinde kaynayan demliklere yavaşarak, kavanozu eliyle okşadı. “Niye daha önce söylemedin bavemın (babacığım)? Kahve zihin açar!” dedi.

Su kaynamasına rağmen, ateşe kurumuş ceviz ağacından birkaç dal daha attı. Uzun bacaklarını kaplayan şalvarını sıyrarak suya girdi. Çarçabuk ayaklarını yıkadı. Ömrünü verdiği dağların patikalarını

süzdü. Kafasını soğuk suya daldırdı. Sırt ağrısını azaltmak için sırtına bağladığı şalı çözdü. Rahatladı. Kahve içmenin hevesiyle hazzılanan kahvaltı sofrasına oturdu. Közün üzerinde ısıttığı ekmeğin içini peynirle doldurdu. İhtiyarlığın içe çökerttiği avurtlarını, taze peynirle doldurdu.

Orhan, karnını üfleyerek ayağa kalktı. Eline aldığı ekmeği avuçlayarak nöbet yerine gitti.

İhtiyar olanı, Bulut'un gelişiyse tekrar gülmeye başladı.

Genç adam, gülmeden hoşlanmadı. Homurdanarak sigara yaktı. Kahvaltı yapmadan önce sigaranın eşliğinde kahve içti. İki avucuyla elindeki krom tası kavrayarak üşüyen ellerini ısıttı. Yaz ortasında bile bu dağlarda üşümenin sırrını çözmeye çalıştı. Salaş, sallapati ve umursamaz bir havada ekmeğini çiğnedi. Muhtar'ın konuşmalarına kaş göz hareketleriyle cevap verdi. Sırtını açığa çıkaran pantolonunu yukarı çekerek, kemerin altına koydu. Gök mavisini andıran gözlerini kırıştıtararak ağzını yaladı. Homurdanmadan ibaret birkaç kelimelik itirazda bulundu.

Konaklama yerindeki gülmeleri geride bırakan Orhan, etrafta herhangi bir şeyin olmadığından emin olunca, geri döndü.

Cemal, Bulut'un ilginç ismini nereden aldığını merak etti. Muhtar'ın dağ hayatını cazip kılan güleç mizacı hoşuna gitti. Yaşı zamana değil, dağı ve zamanı yaşamına yediren ihtiyarın alın çizgilerindeki derinliğe baktı. "Yaşı herhalde ellidir" diye iç geçirdi.

İhtiyar, "ilk geldiği günlerde yağmur yağıyordu" diye cevap verdi. "Bulut'la korunağın altında birlikteydik. Gece öyle bir karanlıktı ki, göz gözü görmüyordu. Birden dışarı fırlayarak, 'Buranın bulutları nerede?' diye telaşlanmaya başladı."

Lokmalarını hızla çiğneyen Bulut, fırsat buldukça homurdandı. Gülmelere kızdı...

"Yahu, öldürdü beni bu yoldaş, 'Muhtar, buradaki bulutlar niye yağmurlu havada doğmuyor?' diye tutturdu. İkna edene kadar canım çıktı."

Orhan, kırmızı sakalını sıvazladı.

“Demek Balıkesir’deki bulutlar yağmurlu havada doğuyormuş. Garibim nereden bilecekti ki Dersim’deki bulutlar yağmurlu havada gözükmediğini! Astronomi bilimi, bizim yoldaşı geriden takip ediyor!”

“Allah, sizlere insanın açığını yakalatmasın!” diyerek, yerinden kalktı genç adam.

İhtiyar, midesine dokunan kahvenin etkisiyle karnını ovdu. Gülmekten yaşaran gözlerini sildi.

“Geçen gün, bir ceviz ağacının altında bir şeyler yiyor ve tükürüyor, bir taraftan da küfür ediyordu. Bir ağacı bırakıp diğerine gidiyordu. ‘Ne yapıyor bu adam’ diye merak ettim. Ama sormadım. Fazla kalmadan; ‘Muhtar buranın armutları niye böyle acı?’ diyerek, ağzına doldurduğu olgunlaşmamış cevizleri yere tükürmeye başladı.”

Dizine vurarak, boyutsuz bir tarzda kakhaha attı.

Kırmızı sakallı, “yoldaş, diyelim ki, yaşadığın yerde ceviz ağacı yoktu” diye söze girdi.

Yaşlı adam tarzında kakhaha attı. Bardağına su doldurdu. Fazladan kahve attı.

“Peki, bu dine yandığım şehirde gökyüzü de mi yoktu?”

İhtiyar, “geçen günde, ayı topluluğunu seri ateşe tuttu” diye karnını tutarak ayağa kalktı.

“Ayıların üstüne tam bir şarjör mermi boşalttı ama hiçbirini vuramadı. Öğlen vakti zamansız bir alarm başladı kamp yerinde. Olan yine bana oldu. Hele şu şansa bak, parti Bulut’u benim üzerime zimmetlemiş.”

Homurdanan genç adamın omzuna yaslandı. İhtiyarın tasından üzerine kahve dökülünce, sinirlendi Bulut.

“Neyse ki, bunun hesabını ağır ödedi Bulut. Kamp yönetimi Bulut’a, yüz metre uzaklaşmama cezası verince, tuvalete çıkamadı. Çünkü kampın tuvaleti yüz yirmi metre uzaktaydı. Sıkışan Bulut, durmadan mesafeyi adımlayarak, yasağı delmeye çalıştı ama olmadı. Adımları yüz deyince geri dönüp tekrar yanıma geliyordu. ‘Muhtar altıma edeceğim, ne yapacağım? Arkadaşlardan af dile!’ Anlayacağınız,

işin çözümü yine gelip bana dayandı. Halbuki, benim ne cezayla ne de Bulut'un suçuyla ilgim vardı.”

Uzun ve yaşlı adamın kendine has mizacıyla anlattığı olaylara zevkle güldüler. Balıkesirli zengin bir ermeni ailenin çocuğu olan ve iki üniversite bitirmiş olan genç, homurdanarak nöbet yerine yürümeye başladı. Birlikler içinde en fazla Muhtar'ı kendisine yakın buluyordu fakat kendisiyle uğraşmasına da kızılıyordu.

Kitaplara hiç pas vermeyen; dağı, silahı, kalemi ve kitabı birbiriyle barıştırmaya hevesli olmayan yaşlı adam, sohbetini yaşamın ilginçliklerine kaydırды. Arkadaşlarına dönerek, ceviz ağaçlarıyla ilgili anısını anlattı.

“Cevizin proteinli ve besleyici olduğunu bilen Ermeni komşularımız, ceviz ekmenin günah olduğunu söylemişlerdi. Bizim zavallı Dersimliler de inanmıştı. Sözde ceviz ağacı, eken kişinin bel kalınlığını geçince, o kişi yaşamazmış artık. Bu inanç çok güçlüydü bizim köyde. Ben daha çocuk olmama rağmen, böylesi bir inancın bilimsel olmadığını düşünüyordum!”

“Desene, doğuştan materyalistmişsin!”

“Yok, canım” diyerek, gülümsedi. Yerinden doğrularak sigara yak-tı. Sigara tabakasından hazır bir sigara da diğer iki arkadaşına verdi.

“Neyse, yoldaşıma diyeyim; ektim ceviz ağacını; hem de götü-rüp bizim tarlanın tumunda (sınırında). Fidanı da iyi cinstendi. Bir Ermeninin bahçesindeki cevizden almıştım. Daha yaşım küçükken köyden çıktım. Bir daha geri dönme şansına sahip olmadım. Fakat üç yıl önce başka bir örgütten olan bir köylümle karşılaştım. Konu komşuyu sormadan önce ceviz ağacını sordum. Çok fazla büyüdü-ğünü söyledi; hem de öyle bir büyümüş ki, yanında ekili olan her türlü ağacı kurutmuş. Düşünüyorum da, sizinkiler ne biçim taktik uygulamışlar. Şu uyanıklığa bak hele yahu!

Zaten, Talat, Cemal ve Enver Paşa hiçbir zaman kılıçlarını boşa sallamamışlar. Adamlar tehlikenin nereden geleceğini biliyorlar-mış. Osmanlının kendisine düşman seçtikleri hep aydınlar ve kafa-sı çalışan ticaret adamları olmuş. Seksen yıl, ‘ziyaret’ olarak halka

kullandırdıkları taşların ve ağaçların altından altınları çıktı. Lov, inan ki ben hiçbir şeye acıımıyorum ama şu ziyaretlerin ortadan kaldırılmasına acıyorum. Ziyaretler boldu. Her zaman ziyaretçileri vardı. Bundan dolayı bol bol et yiyorduk. Altın mevzusu çıkınca, olan bedava yediğimiz etlere oldu; et yeme rızkımız kesildi? Ne günlerdi!"

Orhan, "acıdığı şeye bak" diyerek, ayağa kalktı. Sofrayı toplama-ya başladı.

"Bizim Ermenilerin zeki olduğuna katılmıyorum. Ruhlarının tümünü paraya, altına ve ticarete verdiler. Zeki olsalardı, Osmanlının hazırladığı kuyuya, Kürtlerin dürtmeleriyle düşmezlerdi" diye kafa salladı. Demlikte kalan suyu döktü.

"Gafilce telef oldular. Tarih de, eli bağrında kıyımı seyretti!"

Yaşlı adam, komutanın uzun konuşması üzerine espri yaptı:

"İyi bir at, hiçbir zaman kendisine sopa vurdurmaz!"

"Mutlak ve anti-diyalektik bir önerme!" diyerek, duman yapan bir odunu suyun içine attı. "Bazen at iyi huylu olduğu zaman, sahibi huysuz olduğu için dayak attırır!"

Konuşmanın felsefeye kaymasıyla birlikte, "ne ilişkisi var?" anlamında umarsızca el sallayan Muhtar'a güldü. Daha fazla üstüne varmadı. Şalvarlı hâliyle ayağa kalkan sırık bacaklı uzun adamı seyretti. Kendi birliğinde olmasından müthiş haz aldığı yaşlı, neşeli ve garip adamı, ilgiyle seyretti. Bir çocuk gibi saf ve alçakgönüllü olan adamın, ihtiraslardan uzak olduğunu düşündü. Üstlerine güneş vurunca, ceviz gölgesine çekildiler.

Yaşlı adam uyudu. Cemal'in getirdiği yeni gazete ve dergileri okudular. Karşılıklı fikir alışverişinde bulundular. Sohbet öğleye kadar devam etti.

Orhan, dişleri gıcırdayarak homurdanan yaşlı adama, arada bir çakıl attı. Uykusunda konuşan adamın söylediklerine güldü.

Bulut, nöbeti yaşlı adama devretti.

Uyudular.

***Dünya da öncüsü kör bir katır olan başka gerilla
birliği var mıdır acaba?***

Yaşlı adam, saksığan gibi çok yukarılarda uçan helikopteri görünce, birliği uyandırdı. Yılların getirdiği deneyimle, sakın bir şekilde hareket tarzını çözmeye çalıştı. Telsiz şifrelerini çözmede usta olan Orhan, telsizini açtı. "Harsi Karakolu'na gidiyor" diyen yaşlı adama itiraz eden Cemal'in, "Yarmanlar Karakolu'na gidiyor" iddiasını destekledi.

Devlet, risklidir diye karayollarını tercih edemez hâle gelmişti. Karakollara erzaklar, havayoluyla taşınyordu. İlçeler arası nakliyat uzun konvoylarla gerçekleşiyordu. Gerilla saldırılarından dolayı devlet, geceleri hareket edemez duruma gelmişti.

Orhan, uzun, öne çıkık kırmızı burnu üzerinde kabuk bağlayan güneş yanığını söktü. Telsizdeki konuşmaların şifresini çözdü. Çözdüklerini deftere not etti. Yirmi dokuz arkadaşıyla birlikte Metris'ten firar etmişti. Yüzünde uzun mahpusluk yaşamının izlerini taşıyordu. Gerilla ve halk içindeki varlığını güven, dürüstlük, özveri üzerine şekillenmişti. Bedeni, kendisini olduğundan daha genç gösteriyordu. Uykusu geçsin diye kafasını Mercan Suyu'na batıran Cemal'i uyardı. "Hasta olursun" diyerek, boynuna sardığı mendili, genç arkadaşına verdi.

Güneşin son ışıkları Harsi'nin tepesinde kaybolmaya başlayınca, Şahverdi'ye doğru hareket ettiler. Köyün üst kısmında bulunan evlere varınca, kendilerine küfür eden yaşlı adamın sesiyle durdular.

"Ma nasıl devrimcisiniz? Malımı rızkımı niye ziyan ettiniz Lov?"

Seydo, yukardan aşağıya koşarak birliğin yanına koştu. Yamalı ve kısa pantolon içinde meydana çıkan ince bacaklarıyla su arkını geçmeye çalışan ihtiyar, yüzüstü yere kapaklandı. Suyun içinden kalkarak Orhan'ın burnunun önüne dikildi. Zazaca küfür etmeye başladı.

"Lov Rum tohumu! Devrimcilik tarlayı tumu ziyan etmek midir?" diye çamurlu ellerini havada savurdu.

Zazaca yaptığı küfürleri sadece Muhtar anladı. Araya girdi, Zazaca konuşarak ihtiyarı sakinleştirmeye çalıştı. Orhan'ın kırmızıbibere benzeyen yüzüne bakarak yaptığı Rum benzetmesi hoşuna gitti.

“Lov, dut yemiş bülbül gibi niye susuyorsunuz? Yoncamı kim otardı?”

Orhan, bıyıklarını yüzüne yapıştıran yaşlının önünden çekildi.

“Hele sakin ol, sorunu anlayalım!”

Bir kış boyu hayvanlarına saman olacak yoncanın telef olması, ihtiyarı çileden çıkartmıştı. Önünden geri çekilen kızıl sakallı komutanın üzerine yürüdü.

“Lov, o kır katırı kim yoncamın içine bağladı, yoncayı yemekle kalmamış, bir de üstüne yatmış. İçine de bir merak mayıs yapmış! Bela mısın yahu, bu yıl zırt pırt kapımın önünden geçiyorsun?”

İhtiyarın bağırarak yoldaşlarının üzerine varması Bulut'u sinirlendirdi. Saf ve art niyetsiz homurdandı. Müdahale etmek istedi fakat Muhtar gülererek araya girdi.

“Zarara uğramış. Bırak da söylenerek rahatlasın.”

Cemal, “amca kusura bakma” diye araya girdi:

“Katırı ben bağladım. Gece karanlık olduğu için, otları yoncayı seçemedim. Zararın neyse öderiz” dedi.

Yoksulluktan yüzü, kış elması gibi kırışık, zayıf ve sapsarı kesilen ihtiyara acıdı. Tek bir tarladan ibaret olan küçük yonca yeri, gece bağlanan kır katırın gazabına uğramıştı.

Seydo, katırı tarlaya bağladığını söyleyen genci tepeden tırnağa süzdü. Islak elbiseler içindeki titremesini kontrol etmeye çalıştı. “Sen de kimsin? Nereden çıktın?” anlamında kafa salladı.

“Lov, gözlerine mil mi çekildi? Yoncayla otu nasıl birbirine karıştırdın? Bu gözle mi halkı kurtaracaksınız?”

İhtiyarın eleştirilerini anlayışla karşıladı. Gülümseyen Muhtar'ın bakışları altında elini cebine götürdü. Gömleğinin ön cebindeki paraları çıkardı. Arkadaşına yanaşan Orhan, şapkasını çıkararak alnındaki teri sildi.

“Para yetmiyorsa, bende de var!” dedi.

Yılların getirdiği tecrübeyle köylünün damarına girmeyi iyi beceren yaşlı gerilla, elini sigara paketine uzatarak, yaşlı adama sigara uzattı. Sigara almasıyla yere oturması bir oldu. Verilen parayı almadı. Sakinleşti. Üzerinde yükselen dumanı eliyle kovdu. Islanan sigara kuyruğunu ağzına koyarak ısırdı. Yanan sigaradan çektiği her yudumla sakinleşti, gevşeyerek rahatladı. Dışarı fırlamış mor damarlardan ibaret olan ayak bileklerindeki çamuru sildi. Uysallaşınca yüzündeki kırışıklıklar daha da belirginleşti. Uysal ve utangaç bir havada Muhtar'ın uzattığı ikinci sigarayı da içti. Karanlık çökmüştü. Dağdan esen rüzgârın etkisiyle büzüldü. Titremesi daha da arttı.

Cemal, çantasından çıkardığı yeni gömleği titreyen köylüye verdi.

İhtiyar Seydo, Dersimlilerin tüm karakterini üzerinde taşıyan yoksul bir köylüydü. Yöre insanında mevcut olan çabuk parlama ve çabuk sönme onda da vardı. Yani bir süt gibiydi yöre insanı; çabuk kaynar çabuk soğuyan cinsten. Zora, baskıya ve şiddete kirpi gibi diken çıkaran; fakat hoşgörüyü karşı da yağmur değmiş mayıs toprağı gibi yumuşaktı.

Şayet yoncasını yanlışlıkla otaran gerilla birliği, küfürlerine karşı hoşgörü göstermeseydi, ömür boyu kin güderdi. Fakat gençler küfür, hakaret ve kızgınlığını anlayışla dinlediler. Bu tutum, ihtiyarı utandırdı.

“Kulpuna tükürdüğüm dünyasında çuvalın dört tarafını zaten suya vermişim” diye tükürdü.

“Koca devleti peşine düşüren kır katır, yoncayı yemiş çok mu?”

İhtiyarın son sözlerine herkes memnun oldu. Fakat zarar ziyanını ödemedeki ısrarı sürdürdüler. İki gencin para verme uğraşı sonuç vermedi.

Muhtar, ihtiyarın yoncadan ziyade yorgunluğun ve sigarasızlığın kendisini daha fazla kızdırdığını düşündü. Sigara paketini ihtiyara verdi. Almadı. Üçüncü sigarayı da yakınca, birliği evine davet etti. “İşimiz var” diyen Orhan, ihtiyara teşekkür etti.

Cemal, yaptığı hata sonucu tekrar özür diledi. Islandığı için üşüyen ihtiyarı evine gönderdiler.

Mercan Karakolu'nun hareket tarzını gözetleyecek şekilde oturdular. Karakolda top oynayan askerleri seyrettiler. Köye giriş yapmak için karanlığın çökmesini beklediler. Caddenin üst kısmında bulunan kahvede okey oynayan gençlerin ateşli itirazları, kahkaha ve yüksek sesli sohbetlerini dinlediler.

Bulut, mırıldanarak Muhtar'a sokuldu. Bir köylünün gerilla birliğinin üzerine yürümesini doğru bulmadığını söyledi. Arkadaşlarını eleştirdi. Eleştirilerine gülen yaşlı adamı, "politik olmamakla" suçladı.

Cemal, köylünün gerilladan korkmaması gerektiğini, demokrasinin altın kuralının eleştiri olduğunu, devrimci demokrasinin açıklık, dürüstlük ve mütevazılıkla özendirildiği ortamlarda yeşereceğini ileri sürdü. Savaş ve örgütsel sınırlar dışında gerillanın kendisini halka açmasını söyleyerek, tartışmayı uç bir noktaya çekti. Köylünün silahlı güçlerden korktuğunu, bunun tarihsel bir geçmişi olduğunu ileri sürdü. Güce tapma ve korku piramidini yıkmamanın da partinin görevleri arasında olduğunu söyledi. Parti içinde gelişen köylüyü dövme anlayışını, tartışmayla bir ilgisi olmamasına rağmen, ağır sözlerle eleştirdi. Karşı koyamayan bir insanın dövülmesinin ahlaki olmayacağını söyledi.

Orhan, söylenenleri destekledi. Bulut, sustu. Muhtar, keyfini bozmadan, elindeki tespihi çekerek güldü. Başındaki külahını düzeltti. Göğsüne kadar inen sakallarını sıvazladı. Karakola inen atlı yolcuya bakarak, anlaşılmayacak şekilde mırıldandı.

"Geçen ay yüze yakın bir birliktik. Mercan Karakolu'nun altından geçecektik. Karakolla aramızdaki mesafe 200 metre ancak vardı. Birdenbire Bulut, el fenerini yaktı. 'Ulan Bulut söndür,' dedim panikle. Nihat kendisine kızdı. Bulut'un verdiği cevap ne oldu biliyor musun?"

"Ne oldu?" diye kahkahayı bastı Cemal.

Sakallarını sıvazlayan Muhtar, ilgisiz bir şekilde karakolu Seyreden Bulut'u göz ucuyla süzdü.

"Yoldaşlar çok karanlık. Önümü göremiyorum."

Herkes katıla katıla güldü.

Bulut, konu kendisiyle ilgili değilmiş gibi pantolona yapışan çamuru sokmekle meşgul oldu.

“Geçen gün,” diye gülmesine ara verdi Muhtar. “Bulut Munzurlar da nbetteyken kayboldu. Bana zimmetlenmiş ya. Ben de aramaya ıktım. Epey bir arama sonrasında Bulut’u gördüm. ‘Bulut neredeydin?’ diye sordum. ‘Biraz hava aldım,’ diye cevap verdim. ‘Pekiye ne gördün Bulut?’ Bana ne cevap verse iyidir?”

“Ne söyledi?” diye gülerek araya girdi Cemal.

“İki ayı ve bir kuş gördüm,” diye cevap verdi. Kuşu söylerken de avuç içini açarak kuşun küçük olduğunu belirtti.

Gülme, şamata ve Bulut’a takılmalar güneş batana kadar sürdü.

Karanlık, bir saltanat gibi geceyi istila etti. şahverdi’nin üzerine sessizlik çöktü. Köy, yaz gecelerin tatlı yorgunluğu altında uykuya çekildi. Su arkının kenarında kalkarak, Murat Gündoğdu’nun evine uğradılar. Bazı ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra Altınkıran’ın dükkânına indiler.

Cemal, katırı söğüt ağacına bağlayarak Orhan’la birlikte bakkalın içine girdi. Kendilerini uzun çeneli, posbıyıklı şahin karşıladı. Kısa ve ateşli hoşbeşten sonra, gelen siparişler heybeye dolduruldu. Bakkalda bulunan birçok yiyeceği paketleyerek payladılar. Bakkalcı, ayakkabılardan nakliye parasını da kesti. Konuklarına, içecek ikram etti. Gzn kısarak, tahmini fiyatlarla siparişleri veresiye defterine yazdı.

Muhtar, içeriye girdi. Veresiye defterine bakarak, kaymaklı bir bisküvi paketi açtı.

“İnsan bu defterin içine girse kaybolur” diye mırıldandı. İkram edilen soğuk kolayı almadı. Dolaptaki soğuk kutu birayı boğazına indirdi. Bir günü daha kazasız belasız geçirdiği için Tanrı’ya şükretti. Tok karnına bir geceyi geçireceği için rahatladı. Etrafında toplanan köy gençleri yokmuş gibi güldü. Kitap, kalem ve defterin dışında her şey bulunan sırt çantasını karıştırdı. El mendilini çıkardı. Bronzlaşmış alnını ovarak sildi. Cemal’in veresiye yazan bakkalın hesaplarda hile yaptığını söylemesini umursamadı. Peş peşe geçirdi. İkinci biraya yöneldi.

Bakkal, defterle fazla uğraştığı için terledi. Kafasını kaldırarak defteri kapattı. Cemal'in "hesapta yanlışlık yapıyorsun" lafını duymasına rağmen, duymamış gibi yaptı. Çenesine dökülen hilal biçimindeki sakalını sıvazladı. Bıyıkları yüzüne güvensiz bir hava katıyordu. Veresiye defterinin üstüne kurumuş sümük döküldü. Kendisini süzen genç adamın bakışlarından rahatsızlık duydu. Burnunu çekiştirdi. "Bugün kör kır katırı sordular" diye geriye yaslandı.

"Kim sordu?"

Hesapları kontrol etmeyen Orhan'a, "karakol komutanı!" diye cevap verdi.

"Ne diyor?"

"İlçeden gelirken yolda arabayı durdurup beni çağırdı. 'Kır katır nerede?' diye sordu. 'Her yer kır katırla dolu, nereden bileyim kır katır nerede, ben kır katırın bekçisi miyim' dedim.

Güldü, 'Partizancıların kör kır katırını soruyorum!' dedi. 'Onlar katırın palanı arasına pusula koyup köye gönderiyorlar, katır gelip doğru senin dükkânın önünde duruyor. Sen de pusulada olan ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra tekrar katırı kampın yoluna koyuyorsun ve katır da yükünü alıp kampa götürüyor!' dedi.

'Kim demişse yalan söylemiş' diye cevap verdim. 'Hiçbir hayvan böyle insan gibi söylenen adrese gidebilir mi? İnsanların arabayla gideceği yeri şaşırdığı bir zamanda yaşıyoruz, bir katır dağları arkasına verip gelebilir mi?' diye cevap verince; 'ben bilgiyi sağlam yerde almışım Şahin. Hiç boşuna bana gazel okuma!' dedi. 'Haftada iki kez senden alışveriş yapıyorlar Partizancılar. Yüklü kâr yapıyorsun! Gerçi bir katırın böyle bir şey yapacağını sanmıyorum; ama yine de o katırı bize teslim etmeniz gerekiyor!' Ağzını biraz bozdu. Ben de karşılığını verdim tabii" diyerek, yerinden kalktı.

Kafasını pencereden uzatarak dışarıyı dinledi. Muhtar'ın aldığı çorap ve sakızları yazarken, uygun bulduğu bir fiyatı yazdı. "Bu adamın sevdiği rakam büyükse, yandık" diye iç geçirdi Cemal. Müdahale etti. Bakkal, hesaptaki yanlışlığın dalgınlığına denk geldiğini ileri sürerek, özür diledi.

“Karakol komutanı cıngar çıkaracak bir adama benziyor” diye konuyu değiştirdi. Defterdeki hesaplarla ilgili dikkati başka yöne çekmeye çalıştı:

“İç iini yiyor ama çekiniyor. Biz karşı çıkınca sağa sola kıvırıyor. Geçen gün bizi çağırduğında da, ağzımızı yokluyor, ‘bu sizin kirveler, halkı döven karakollara saldırıyorlar de mi?’ diye sordu. Cemal Ağa da (Cemal Gündoğan), ‘Bakıl’emin, bizim çocuklar, halka baskı yapanların tırığını attırırlar ha!’ diye cevap vermedi mi? Ulan dedik, şimdi adam bizi burada alıkoyacak ama hiçbir şey söylemediği gibi, ‘Anlarsın bakilemin!’ diye iç geçiren Cemal Ağa’yı, ağzı açık seyretmekle yetindi!”

“Bizim Cemal Ağa, yine; ‘İki oğlum Partizancıların komutanıdır, anlarsın ya bakilemin!’ demedi mi?”

Dükân sahibi, yaşlı gerillanın sorusundan memnun oldu. “Ooo, söylemez olur mu?” diye elini salladı.

“Cemal Ağa’yı, 12 Eylül Darbesi dize getiremedi, bir karakol komutanı mı dize getirecek. Oğlu Zeynel’de buralarda komutan ki, yanından geçen asker ve polis kepleri havada uçuşuyor!”

Muhtar, gevrek gevrek güldü. İçeri giren Bulut’a bisküvi uzattı.

“Bu dağlara gelmeseydin, daha delikanlı olduğumu nereden bilecektim?”

Tekrar dışarı çıkan Bulut’un verdiği cevap duyulmadı. Bira içen yaşlıya kızdığı tahmin edildi.

Eşyaları eşit bir şekilde bölüştürdü. Ayakları donan yaralılara çikolata ve tatlı türleri alındı.

Muhtar, daha fazla bira içmek için sohbeti uzatmaya çalıştı. Kır katırın devlet tarafından arandığını bildiği hâlde;

“Demek bizim Qire’yi soruyorlar ha?” diye sordu.

“Öyle ya!”

Verilen cevaba güldü. Ağzına tıkadığı kaymaklı bisküvilerin üstüne birasını kafaya dikti. Seyrek sakallarını ovdu.

“Bizim qire yakında burjuva medyasında iri puntolarla ‘terörist’ ilan edilir. Ondan sonra da gelen film teklifleriyle, pembe diziler serisinde gişe rekoru kırar” diye güldü.

Yaşlı adamın söylediklerine kimse cevap vermedi. Kır katır, dükânın önüne çekilerek yüklendi. Katırın ününü duyan birkaç köylü gencin sorduğu sorularına, Muhtar, espriyle cevap verdi.

O gün bakkalını erken kapatan adamla, evlerine çıktılar. Yorgunluğu giderir diye, önce çay içmelerini önerdi. Kimseden itiraz çıkmayınca, karısına emretti. İstekli bir biçimde sağa sola koşturarak sofraya hazırlayan karısına ilgiyle baktı.

Binali'nin içeri girmesiyle yerlerinden kalktılar. Hızlı ve heyecanlı kucaklaşma oldu. Orhan, genç milisin koltuğu altındaki gazeteyi aceleyle açtı.

BBC'nin verdiği haberi doğrulayan ölüm haberini okudu. Kollarını iki tarafa bıraktı. Cemal'e yanaşarak, "M. Ali Çakıroğlu yoldaşın, bomba imal ederken şehit düştüğü doğru. Bak fotoğrafı da burada" dedi. Başparmağını Mehmet Ali'nin yan duran fotoğrafına uzattı, "lanet olsun, bu kaçınıcı kaza oldu!" diye mırıldandı.

Cemal, arkadaşının elindeki gazeteyi aldı. Birkaç gün önce görüştüğü gencin ölümüne fena hâlde üzüldü.

Umursamadı Muhtar. Gülmesine devam etti, "mücadeledir olur" diye kafa salladı. Ölüm haberiyle iştahı kaçan arkadaşlarını sofraya davet etti.

Orhan, çayı getiren ev kadınına döndü. Çayları kendisinin dolduracağını söyledi. Çocuklarla ilgilenmesini önerdi.

Konukların gelmesine sevinen evin kadını, durmadan soru sorup, sohbet etmek isteyen çocuklarını zorla kaldırarak yataklarına koydu. Ellerini koynuna koyarak, sırtını direğe yasladı. Konuklarını, ilgi, merak ve acıma duygusuyla süzdü.

Yerel kadro olan Murat Gündoğdu, kapıya sürtünerek içeri girdi. Şahin'le Orhan arasındaki tartışmaya direkt girdi. Terini silerek, karakoldaki ışıkların nedensiz bir biçimde yanıp söndüğünü söyledi. İki gün önce gündüz vaktiyle köye girmelerini eleştirdi. Belli konularda hak verdi Orhan. Karakolların artık savunmaya çekildiğini, gerillayı görmelerine rağmen, destek güç olmadan operasyon düzenleyemediklerini savundu.

Çayı isteklice yudumlayan Muhtar'ın çıkardığı sesle, uyuklayan yorgun ev kadını yerinden sıçradı.

Yaşlı gerilla, kadının bakışına yumuşak bir gülümseyişle karşılık verdi. Oltu taşlarından yapılmış siyah tespihini şakırdatarak, boşalan bardağına tekrardan çay koydu. Karakol ve tedbir üzerinde konuşulan her şeyi kendisine uzak gördü. Karakolları yakında kaldıracaklarını ileri sürdü. Şahin'in dükkânı kenarında dört yıl önce yıktıkları Şahverdi Karakolu'nu örnek gösterdi. Bulut'un çayı karıştırırken kaşığı tutuşunun taklidini yaptı. Ciddi konular üzerinde tartışılması gerektiğini ileri sürdü.

Murat Gündoğdu, yaşlı gerillanın son söylediklerini anlamadı. Konuyu farklı bir boyuta çekti. Bir gün sonraki randevusuna gele-meyeceğini söyledi. Molaliler'deki Şahin İlden'in ölüm kararını alan Apocuların uyarılması gerektiğini söyledi.

"Vergi istemişler, adam da hayır deyince ölümle tehdit etmişler" dedi. İri göbeğinden aşağı sarkan uzun gömleğini yana çekti. Belindeki silahı çıkardı.

"Bunu bizzat Zarıklı (Uzun Tarlalı) Kazo yapmış. Adam ha bire fincik atıp duruyor. Adamlar her gün yeni kararlar çıkartıyor. Herkesi vergiye bağlamışlar. Durmadan genç kaçırıyolar. İnsanlar tedirgin ve göç ediyor. Parti, bu konudaki tavrını artık netleştirmelidir. Şahin, 'ne yapacağız?' diye soruyor. Kendisine silah çeken Kazo'yu öldüreceğini söylüyor. 'Parti sorunu çözmezse ben çözeceğim' diyor. Bunlar iyice azıttılar!"

Orhan, elindeki bardağı ovdu. Sinirlenen Murat'ı sakinleştirmeye çalıştı. "Kendileriyle görüşmek istedik, görüşmeye gelmediler" diye cevap verdi.

En son bildirilerimiz çıktı, ona da doğru dürüst cevap vermediler. Gittikleri her yerde, "misafirler, süreceğiz!" diyorlar. "Partinin bu konudaki tavrı nettir, kimse zorunlu vergi vermeyecek! Bu yönlü gelen hiçbir yaptırıma da boyun eğilmeyecek! Şahin kirveye de aynı şeyi söylersin. Öyle dingonun ahırını mı burası, önlerine geçen herkesi ölçüp biçiyorlar. Olmaz ki canım!"

Binali, Murat'ın söylediklerini heyecanlı bir şekilde savundu.

Şahin, "Parti bir karar çıkarsa ve 'kovun bunları!' dese, Dersim halkı, bunları baltalarla kovar! Binali doğru söylüyor" dedi.

"Adamlar işi azıtmış, siz halen işin lamı cimindesiniz. Şimdi tavır almazsanız, işin nereye gideceği hiç belli değil. İş ciddi. Adamlar laftan anlamıyor. Bana öyle geliyor ki, yine iyi niyetin kurbanı olacağız. Benden söylemesi!"

"Yok, canım, en sonunda bunlarla birbirimize gireceğiz" diyerek, kafasını kaşdı birliğin komutanı.

Cemal, "onların yöntemleriyle yaklaşırsak, çatışma çıkar!" dedi. "Onları içine girdikleri karşıdevrimci tutumdan vazgeçirmenin yöntemlerini devreye sokmalıyız!"

Murat, genç adamı tersler gibi bir bakış attı.

"Bunu biz de biliyoruz" dedi. "Eleştiri-özeleştiri. Ne bileyim ikna, dost. Bunların hepsi de güzel ama adamların niyeti farklı. Durmadan ölüm listelerindeki sayımız kabarıyor. Halk şunu diyor bugün:

'Ya bunlarla sorunları adam akıllı oturup konuşarak çözün ya da biz göç edeceğiz.' Bu kadar basit. Durmadan göç edenlerin sayısı artıyor, buna hepimiz şahit oluyoruz. Halkı ikna edip güven veremeliyiz. Şimdi temel sorun şu:

Bunların devrimci olmayan yönelimini nasıl durduracağız!"

"Söylediğim gibi; kimse vergi vermeyecek ve gönüllü olmayan hiçbir yaptırımı kabul etmeyecek! Gözdağı verip otoritelerini kurmak için de gürültü patırtı çıkarıyorlar. İlle de çatışmak istiyorlarsa, biz de en son nefesimize kadar çatışırız! Ama gelişmeler böyle devam ederse, birbirimize girmemiz de kaçınılmazdır. Gönül ister ki, gelişmeler çatışma aşamasına gelmesin. Gelirse de, boynumuzu kılıcın önüne uzatacak hâlimiz yoktur ya!"

Murat, Orhan'ın dediğine alaycı bir tarzda gülümseyerek cevap verdi. İnanmıyormuş gibi kafa salladı. "Sanmıyorum" diye iç çekti.

Muhtar'ın kucağındaki sigara tabakası yere düştü. Direğe yaslanarak uyuklayan ev kadını tekrar sıçrayarak uyandı. Dudağının kenarına akan suyu sildi. Mırıldanarak duacı oldu. "Wuy yattığım için

vurulmuşum” diyerek, belirsiz bir sesle gözlerini ovdu. Göğsünü tutarak çok korktuğunu söyledi.

Kayıtsızlık ve kahkahayla cevap verdi yaşlı gerilla. Kahkahası geceye fazla geldi. Gülüşünü dizginlemeye çalıştı. Sesini kısıtı. “Ma normaldir kardeş, korku da olacak” dedi.

“Ne ilgisi var?” diye homurdandı Bulut.

Murat, kalkmaya hazırlanan birlikle olan bir sonraki randevusunu erteledi. Hasta olan çocuğunun tedavisi için parasının olmadığını söyledi. Hiç toprağı olmayan adamın gözleri nemlendi. Kısa boylu, şişman ve kel adam, nemlenen mavi gözlerini evin tabanına dikti.

Cemal, dokuz çocuğı olan adamı yan odaya çağırdı. Tedavi parası verdi. Ev halkıyla vedalaştılar. Bakkal, dalgınlıktan evin dışındaki ışığı yakan karısını azarladı.

Yük altında bağı olan katırın yuları çözülerek boynuna bağlandı. Sahibi tarafından, “yaşlıdır, bir şeye yaramaz” diye dağlara bırakıldıktan sonra, gerilla hizmetine alınan kır katır, vadiye giden yola koyuldu.

Bir gözü kör olan kır katır, geldiğı ve gideceğı yolları biliyordu. Yüklenip yola koyulduğı an, hiç durmadan gideceğı yere doğru hareket ederdi. Devletin ısrarla ele geçirmek istediğı kör ve yaşlı katır, aynı zamanda aranıyor da.

İnsanlardan kaçır gibi yürüyen katır, hızlandı. Peşinden koşan birlik, yorulmaya başladı. En yakın mesafeyi birliğin komutanı korudu. Katırın toynaklarından çıkan sese göre mesafeyi tahmin etmeye çalıştı. Terden sıırıslıklam olunca başındaki şapkayı çıkardı.

Yaşlı gerilla, G3 silahını değnek gibi ağrıyan beline yasladı. “Dünya da öncüsü kör bir katır olan başka gerilla birliğı var mıdır acaba?” diye içi geçirdi.

Bastığı yeşil otların üzerinden kayarak düşen Bulut’un kafası söğüt ağacına çarptı. Sızlayan alnını ovdu. Karanlığa galiz küfürler savurdu.

Yaz güneşinin yedi kat rengiyle şarap gibi ballanan vadi, koyu, sır vermez ve ağır bir karanlığın egemenliğine teslim olmuştu.

Her şey kendisi ve kendisiyle varolan karmaşık süreçte, özgürlük aşkıyla donananların ilginç zıtlıklarla daha da çıldırıp derinleşiyordu.

Beyaz baykuş avazları, yaralı ak güvercin yavrusunun mahsunluğu üzerinde dansa durduğu vakitti. Zaman, diyarın kan, barut ve ılık-tan ibaret olan direngen ve masalsı tarihinden, kendisine yer aramaya çalışıyordu. Yaşamın iksiri, nın güzelliklerinden, geleceğın sürprizle-rinden, bilinmezlik ve çatışmalarıyla daha da boyutlanıyordu.

Başkaldıranın başkalaştığı, zamanın yitik bir ateşe küfür ettiğı bir vakitte, firariler nasıl vurulurdu? Kaç kişi, dağın efsunlu karanlığına sırtını verip özgürlük ateşine yüzünü çevirmişti? Gece karanlığının karnına basan kır katır, hangi bilinmezliğı uykudan uyandırıyordu acaba?

“Dur!” sözcüğüyle, insanda doğın güneşin adı olan direnişte, si-lahına ansızın kim daha erken davranır? İnsanı çıldırtacak sessizlik-teki yürüyüşte, “Sigaranı yüreğindeki ateşin sabrıyla donan yoldaş!” deme komutuyla, kaç kuş çeşidi uyandı vakitsiz uykusundan? Va-dinin kuyu karanlığını, toynaklarıyla aydınlatan dört ayaklı hayvan, “beni takip edin!” diye mi bağılıyor? İki ayaklı hayvanlardan kim bu masum ve çıplak çağrıya kulak asıyordu acaba?

Dersim bu kez yüreğinde yanan yangını hangi nehirde sndre-cekti? Toprak kmez mi bu ağırlığın altında? Bunca silahın depo-landığı diyarda, bebeklere süt alınacak para bırakıldı mı? “bebekle-rin ağızındaki kan, süt kokacaktır” diyen genç adamın yaşını merak etti. Yoksa, her şey kendi ateşı gibi çıplak, olağınst ve doğal yalın-lıklarıyla mı parıldıyor bu diyarda?...

*Yalvarma, bağırtı, inleme yığınının ibaret olan toffluk,
tırpana verilmiş olgun buğday başakları gibi st st yığıldı.*

Birlik, Eşek Meydanı’nda toplandı. Köye giriş ve eylemdeki iş b-lm bir kez daha gözden geçirildi. Benzin dolu bidonları katıra yk-leyen Hasan, en son düzlüğü çıkan oldu. Daha hızlı davranması için

birlik komutanından uyarı alınca, var gücüyle katırın yularına asıldı. Kendisiyle birlikte sürüklenen katırı birliğin ortasında durdurdu. Alnında biriken teri, herkesin göreceği şekilde ağır bir biçimde sildi. Ziyaretli'yle birlikte keşif ve köyü yoklama görevinin kendisine verildiğini açıklayan Delil'e baktı. Köylülerin kendisini tanıdığını ileri sürerek, gönülsüz davrandı. Birlik komutanının sert uyarısı üzerine bakışlarını ayakkabılarına dikti. Söylenen şeylere uyacağını söyleyerek, hareket eden Ziyaretli'nin peşine düştü. Epey uzaklaştıktan sonra, Delil'in çağrısıyla geri döndü. Birliğin içinden öne çıkan, gözleri kan çanağına dönmüş, irikıyım adama bir şeyler fısıldadı.

Söylenene, "olur" anlamında kafasını salladı. Verecekleri bilgi üzerine hareket eden birliği süzdü. Burnunu çekiştirdi. Köylülerin kendisini tanıdığını ileri sürerek Köy Muhtarı'nın gitmesini önerdi. "Asıl Muhtar Haydar'ı daha iyi tanıyorlar, seni çıkaramazlar, haydi git!" uyarısı üzerine, Eşek Meydanı'ndan Deveboynu'na giden patikaya yöneldi.

Tapik Yaylası'na giden patikadan ayrılarak, ormana giden yola girdi. Ziyaretli'nin konuşmadan yürümesini, gönülsüz oluşuna bağladı. Sorduğu sorulara cevap vermeyen genç adamla sohbet etme girişi bir sonuç vermedi. Patikanın kenarındaki ormanlıkta yatan tavşanın ani sıçrayışından korktu. Katırı, konuşmayan arkadaşına vererek dereye indi. Su içti. İçine çöken ağırlığı kovmak için kafasını suya daldırdı.

"Bu benzinin çıkaracağı yangından kaçacak mıyız Heso?"

Normalde konuşkan fakat akşamdan beri hiç konuşmayan Ziyaretli'nin ani sözüyle ürktü. Katıra yüklü olan benzin bidonlarına bakarak söylediği sözün ne manada söylendiğini çıkarmaya çalıştı.

"Anlamadım ki!"

"Zavallıları yangına vermemiz, Sivas'ın acısını hafifletecek mi?" Su içerken, çömelmesi esnasında diz kapaklarına bulaşan çamuru silkeledi. Suyla ovarak yeni aldığı pantolonunu temizledi. Gencin söyledikleri üzerine düşündü. Eyleme katılması durumunda olumsuz etkileneceğini düşündü. Yeni sempati duyan gencin gönülsüz oluşuna bozuldu.

“Ma heval, eylem kararı alındıktan sonra, eyleme ilişkin tartışma yürütmek suçtur!”

Genç adam sustu. Söylenene cevap vermedi. Yola düştüler. Epey yürüdükten sonra, Hasan’a seslendi:

“Önerinle mi arkadaşlar beni eyleme seçtiler?”

“Sağır Haydar mı söyledi acaba?” diye iç geçirdi. “Ne alakası var?” diyerek, genci tersledi.

“Arkadaşlar uygun buldular, seni çağırdım. Hem şu anda bunları niye söylüyorsun? Korkuyorsan, geri dönelim, arkadaşlar başka birini görevlendirirler” dedi.

Deveboynu’ndan Ortadağ’a tırmanan kurtlara baktı.

“Bu işler sırayla hevalım, bir dönem onlar bizi yaktı, şimdi sıra bizde.”

Sözlere alınan genç adam, bir şey söylemeden yürüdü. Gelişinden pişmanlık duydu. Fakat geri dönmeyi de hem gururuna yediremiyor, hem de vazgeçmek istediğini açıklamaktan çekiniyordu. Eylemden sonra İstanbul’a kaçma planlarını kafasında canlandırdı.

Delil, keşif için giden iki köylünün arkasından öncü birimi çıkardı. Ekrem’in Koçer’in de baskına katılmak istediğini söyleyen telsiz çağırısı üzerine bozuldu. Sevmediği komutanın kendisiyle birlikte olmaması için, köye yanaştıklarını söyledi. Kendisini dinleyen İsa bir şey söylemedi. Telsizden son emirleri veren Ekrem’in konuşması bitince, İsa’nın birliğı önde, kendisinin de arkada yürüyeceğı şekilde hareket tarzını ayarladı. Deveboynu’na çıktıklarında keşif için giden iki köylü, Barasorluların yayla evlerini geçmişlerdi.

İki köylü taze dut ve kirazla ünlü olan köye yanaştılar. Son dönemde sigara molası verdiler. Taze dut toplayan küçük çocukların sesi gelince, yolun alt kısmına indiler. Hasan, benzin yüklü katırı, kiraz ağacına bağıladı. Kendilerine doğru gelen çocuklara yanaştı. Gâvur Ali’nin köyde olup olmadığını sordu. Çocukların içinden öne çıkan kırmızı yanaklı, sarışın kız çocuğı, “babam, evdedir amca” diye cevap verdi. Etrafına biriken çocukların ağzını aradı, köyde askerin olmadığına iyice emin oldu.

Ziyaretli'nin yanına vardı. Köy misafirhanesinin önüne giderek, kendisini bir geceliğine konuk olmak isteyen Ovacıklı olarak tanıtmasını söyledi.

Tereddüt etti genç fakat itiraz etmeden köye yürüdü. Köye girmeden, giriş kısımlarını gözden geçirdi. Çay Köyü'nden gelen iki arabadan inen gençlere baktı. Düğünden gelen gençlerin yanına yakın kısmı, arabayla tekrar geri döndüler. Ağaçların arasında kendisinden işaret bekleyen Hasan'a, köyün sakın olduğuna dair, daha önce anlaştıkları bir tarzda işaret verdi.

Ziyaretli'nin verdiği işareti öncü birliğine aktarmak istedi fakat kimseyi göremedi. Birliğin vaktinde gelmemesine canı sıkıldı. Heyecandan bol bol işedi. Dağ yamacında olan köyün merdiven basamakları gibi yapılan tarla duvarlarının arkasında oturdu. Baskın sonrasındaki ânı düşündü. Yakılacak evlerde, "Savaş ganimeti" olarak alınması gerekenler içindeki ziynet ve taşınacak değerli eşyaları hayal etti. Cebine girecek para ve altınların ağırlığını merak etti. İlk olarak caminin kenarında olan köyün en zengini Abdullah'ın evine gireceğine karar verdi. Vahşi bir kurt gibi yüzü gerildi. Ürkütücü bir tarzda gülümsedi.

"Niye bekliyorsun amca?" diyen Gâvur Ali'nin kızının sesiyle, hayallerinden ürkerek sıyrıldı.

Bağlı olduğu kiraz ağacının etrafında otlayan katıra el attı. Kekeledi, ne söyleyeceğini şaşırdı. Boynunu yana bükmüş bir biçimde kendisine bakan kıza baktı. Naylon torbanın içine koyduğu taze beyaz dutlara baktı. Birazdan kızın yaşamayacağını düşününce, ansızın kız çocuğu canlandı gözlerinin önünde. Midesi bulanır gibi oldu.

"Hayvanım yorulmuş yavrum, birazdan size gelirim" diye alnını ovdu.

Küçük kız çocuğu, gözlerinin üstüne dökülen saçlarını yana yatırdı. Terliğinin altına giren küçük taşı çıkardı. İnci gibi yan yana dizilen dişlerini çıkararak gülümsedi. Kırmızı yanakları üzerine gölgeli bir hava veren alnı ışıldadı.

"Babam biraz önce yonca biçiyordu burada amca. Biraz daha erken gelseydin, babamı görürdün!"

Gâvur Ali'nin külhanlı hâlini canlandırdı hayalinde. Bir ay önce, iki kişiyle birlikte, kendi aralarındaki sorunları çözmek için Ovacık'a kadar gelip Partizancılarla görüşmek isteyen adamın, kendisine misafir olurken söylediği sözleri hatırladı.

Biçtiği otu bir omzundan diğer omzuna alan başka genç bir kız, Gâvur Ali'nin kızını çağırdı. Kiraz ağaçları altında bekleyen irikıyım adama bakarak, köye doğru koşan çocuklara karıştı.

Alnını ovarak Yılan Dağı'na baktı. Yaz sıcağı olmasına rağmen ismini koyamadığı korkunç bir ürperti hissetti. Karar alınan biçimiyle köylülerin öldürüleceğine kendisi bile inanmadı. Yılan Dağı'yla Ortadağ'ın kesiştiği vadide kurulu olan köyün, haritadan silinmesi durumunda, buralara güneydoğudan getirilen köylülerin yerleştirileceğini söyleyen Ekrem'in sesi çınladı kulaklarında.

Yılan Dağı'yla Ortadağ'ın kesiştiği vadide kurulu olan köy, rutin bir yaz gecesine hazırlanıyordu. Her şey normaldi. Akşam güneşinin vurduğu saç evler, Venedik altını gibi ışıldıyordu. Gündüz sıcaklığındaki sessizlik, dağın eteğinde otlayan keçi, koyun ve ineklerin köye dönmesiyle, yerini tatlı bir gürültüye bırakmıştı.

Geriye doğru baktı. Öncüleri göremedi. Öncülerin görünmesine sevindi. Son anda eylemden vazgeçti. "Bir aksilik çıkar da, eylem aksar inşallah" diye mırıldandı. Sigarasının yanan tarafını ağzına soktu. Ağzını yakan sigarayı yere atarak ezdi. Sigarayı icat edene küfür etti. Doğanlı Veli'nin evinde tartıştığı Ali'nin sözlerini hatırladı. Canı sıkıldı. "Yanlış mı yapıyorum acaba?" diye iç geçirdi. Köyün başına birazdan geleceklerin hayalini hızla kafasından kovdu. Kulaklarını avuçlarının içine gömerek, oturduğu yerde büzüldü.

"Hişşt, heval!" diye gelen sesle sıçradı. "Ne oldu sana? Durum normal mi?"

Ayağa kalktı. Ne kadar öylece kaldığını kestiremedi.

"Bilmiyorum, herhalde normaldir" diye cevap verdi.

Yaklaşan öncü komutanı Silvanlı Kendal'ın işaretiyle katırın yularını kendisine doğru çekti.

"Çabuk ol, acele etmemiz gerekiyor!"

Köylülerin kendisini tanıyacağını düşündükçe içine garip bir korku, sıkıntı ve ağırlık çöktü. Ayak bağlarını bağlıyormuş gibi kendisiyle oyalandı. Birliğin geçmesini bekledi. Geçen kişileri saydı.

Her gidişinde misafir olduğu Arıcı Aydın'ın sesini tanıdı.

Arıcı yalvarıyordu: "Kirveler ne yapıyorsunuz? Aklınızı mı kaçırdınız?"

Koşarak köye giren Delil'i takip etti. Kendisi de koştu. Peşinden gelmeyen katıra bir iki kaya parçası salladı. Yüzünü sardı. İç cebine koyduğu kibritlerin bir kısmını eline aldı.

Gerilla birliğini Partizancı sanan Arıcı'nın yalvarmalarını, birliği Partizancı zannedip karşılamaya gelen Partizan taraftarı olan Gâvur Ali ve iki gencin ikna çabaları ve yalvarmaları izledi. Kadınların ayrı erkeklerin ayrı toplanması emrine, Gâvur, Arıcı ve İstanbul'dan izine yeni gelen genç iki işçinin dışında kimse itiraz etmedi.

Kalabalık birlik, dört gruba ayrıldı. İki grup, köyün giriş ve çıkışlarını tuttu. Bir grup kadınları ayrı bir yere toplamaya çalıştı. Geri kalan grup ise evleri yakmaya yöneldi.

Delil, köyün meydanında bulunan çeşmenin yanında elini havaya kaldırdı:

"Herkes köy meydanında toplansın, bir konuşma yapacağız" diye çağrıda bulundu.

Toplanmaya itiraz eden Arıcı'yı dipçikleyen İsa'ya kızdı. Çağrı üzerine, köylülerin bir kısmı ürkek, telaşlı ve ağır biçimde köyün meydanında toplanmaya başladılar. Daha önce gördükleri gerillalardan farklı giysiler giyen silahlı insanların, kendilerine kötülük edeceğini ileri süren Köy İmamı, sürüklenerek meydana getirildi. Köylülerin paniğe kapılıp kaçmasını önlemek için, sert davranan arkadaşlarını tekrar uyardı.

Köyün alt kısmını tutan grup, aşağı köylere kaçmak isteyen altı erkeği köy meydanına getirdi. Evleri yakmayla görevlendirilen birlik, evlere saklananları sürükleyerek dışarı çıkardı. İtirazlar, bağır-tılar, çocuk ve kadın ağlamalarına, köpek havlamaları, köye dönen davarların melemeleri karıştı.

Hasan, köy halkı meydana toplatılınca, benzin bidonlarını, yakma

ve savaş ganimeti toplamayla görevli birliğin üyelerine dağıttı. Abdullâh'ın evine yöneldi. Evin en küçüğü olan bekâr kadını, saklandığı yerden çıkardı. Korkudan dili tutulmuş olan kadın, kolundaki altın bileziklerin sökülmesine itiraz etmedi. Yalvarır gibi sesler çıkardı. Ağzında büyüyen diliyle bir şeyler anlatmak istedi. Bıçağın önüne giden çaresiz, hasta ceylanın teslimiyetiyle her şeye rıza gösterme uysallığına girdi. Genç kadın sürüklenerek dışarı çıkartıldı. Evlerine benzin serpilmesi üzerine, tiz bir çığlık kopardı. Koçer'in talimatıyla susması için önce dövüldü, sonra da ağzı kapatıldı.

Nefes nefese evin yataklarını aşağıya devirdi. "Haydi heval!" diyen Pertekli Mudo'nun sesiyle daha da hızlandı. Köyün üst kısmında yakılan evlerden yükselen kıl, yün, kurumuş ağaç kokusu sinen duman, evin içine sızınca peş peşe öksürdü. Devrilen yataklar içinde, yünlü yastıkları hançerleyerek ilerledi. Sarı işlemeli ipek yastığı hançerlemesiyle, kahverengi kesenin içinde saklı olan som altınların dökülmesi bir oldu. Altınların çıkardığı kuru metalik şingirtıdan ürktü. Evin içine dağılan diğer üç kişinin görmeyeceği şekilde kournuna soktu. Hırsızlığın açık bir şiddete dönüşmenin zevkiyle ateş düştü kanına. Kendisini uzun süreden beri heyecanlandırmayan hırsızlık mesleğinin monotonluğuna karşı eyleme geçmenin zevkiyle gözleri ışıldadı.

Liceli Çektar'ın benzinlediği yataklar arasında çıkan para dolu keseyi, çaktırmadan çantasına soktu. Liceli'nin devirdiği döşegin içinde açığa çıkan ipek kumaşı aldı. Kumaşın içinde evlilik tacı vardı. Taç, altından kaplı gümüş ayak üzerinde Bizans bronzlarından yapılmıştı. İşlemelerinde gökkubeyi konu alan yıldız mahşeri hâkimdi. Küçük fakat narin değerli tacı sırt çantasına soktu.

Şoka giren Arıcı, Barasorluların Uygur Türkçesine benzer aksanıyla, aynı şeyleri tekrarlayarak bağırdı.

"Ule baba, Yeter Koç ve Hasan Ben'in vurulduğu kış sizi donmadan biz kurtarmadık mı? Deniz (Hasan Durna) kaç kez birliğiyle bizim köye konuk oldu. Ekmeğimizi yediniz. Sizi koruduk, devlete teslim etmedik. İstemediğiniz hâlde para verdik. Bizden ne kötülük gördünüz?"

İsa, “şu aptalı susturun!” diye bağırdı. Kaçmaya çalışanları vurma emri verdi. Gâvur, yere yatırılarak dövülen Arıcı’yı korumak için üstüne kapandı:

“Yoldaşlar, arkadaşlar, dostlar!” diye bağırdı. “Ne yapıyorsunuz, bu çılgınlığı durdurun, bu işte bir yanlışlık var!”

İsa’nın ağzına vurduğu tekmeyle, halen baskıncıları Partizancı zanneden Arıcı’nın kenarına devrildi. Birbirine sokularak bağırان insan topluluğu içinde, sesini duyamadı.

Arıcı, “Ule baba, bu ne zulüm!” diye ağzında biriken kanı tükürdü. “Bizim bildiğimiz kirveler böyle değildi babo! Oyy vurma! Sırtım ağrıyor baba. Oy ane! Yeter ki çocuğuma ve karıma dokunmayın!”

Gâvur, üzerine kapanan İsa’yı durdurmak için yalvarmaya başladı. Başından düşen külahını almaya çalıştı.

“Arkadaşlar, bir yanlışlık var, Türk ve Sünni olabiliriz ama devrimcilerin dostuyuz! Hatta içimizde devrimci olanlar bile var!”

“Bunları cennette, yüce atalarına açıklarsın!”

Ağzına inen tekmeyle dişleri ağzına doldu Gâvur’un. Birkaç kelime daha söylemek istedi. Ağzını elleriyle kapatarak yere kapaklandı. Bağırarak üstüne atlayan kızını koynuna aldı. Ellerini açarak yalvardı. Derikli Tero’nun kaş üzerine indirdiği dipçikle bağırarak yere kapaklandı. Göz çukuruna kan doldu. Şok geçirip kuruyan kızının öldüğünü hissetti. Daha da bağırdı. Kadınların bulunduğu tarafta, eşinin kendisine doğru koşmaya çalıştığını hayal meyal gördü.

“Bizi öldürüyorsunuz, bari bizim suçumuzu söyleyin” diyerek, ayağa kalkmaya çalıştı. Tekrar yere düştü. Ağzını yüzüne sokan kızının kollarını boynundan çözmek istedi.

İsa, “Kalk da Sivas’ı yak alçak!” diye göğsünü tekmeleyerek cevap verdi. Babasına yapışan kızı silkeleyerek söktü. Kadınların önüne geçen kadını bir gerillaya doğru fırlattı.

“Kalk bakalım, Şavaklıların koyun ve kuzularını getir! Yıllardır bu meraları bedavadan otardınız değil mi? Bir iki ekmek vermekle kendinizi devrimci sanıyorsunuz?”

Kızına doğru kaçmaya çalıştı. Elleri ve ağzı bağlanan Arıcı’ya takılarak yere kapaklandı.

"Yapmayın" diye inledi. "Ben de devrimciyim. Partizancıların ta-raftarıyım" dedi. İkinci bir darbeyle yerinden kalkamadı.

Bir el havaya ateş eden Delil'in bağirtısıyla kalabalıktan ses kesildi.

"Toplanın birbirinize ulan!"

Gâvur ve Arıcı, birbirine toplanmaya başlayan kalabalığın ayakları altında kaldılar.

Zeranikli genç, yapılanlara itiraz eden Ovacıklı inşaat işçisi Musa'yı tanıdı.

Çılgına dönerek itiraz eden işçiyi sürükleyerek topluluğun dışına çıkarttı. Silvanlı'nın yardımıyla elleri bağlandı. Başına nöbetçi dikildi. Yanında çalıştığı ev sahibine doğru kendisini çekti.

"Ne yapıyorsunuz siz? Devrimci değil misiniz?" diye ağlamaklı bir sesle itiraz etti. "Ne yapmak istiyorsunuz? Bu yoksul insanlara zarar verenlerden merhamet dileyemem! Eğer bu insanları öldürecekse, beni de öldürün!"

Köyde çalışan inşaat işçisi topluluğun içine koşmaya çalıştı. Yüksek sesle bağırdı. Ağzı da bağlandıktan sonra, köyün girişindeki savunma birliğine teslim edildi.

Hasan, topladığı ganimetle sağ yanının altından dolayı ağırlaş-
tığını hissetti. Başı döndü. Bir an Yılan Dağı'nın üzerine yıkıldığını zannetti. Arıcı'nın evine yakın Hacı Abdullah'ın evine girdi. Du-
varda asılı olan el işlemeli Şahmeran resmini aldı. Evin av silahı ve dürbününü alan Mudo'nun uyarısıyla, kendisini dışarı attı. Ejderha-
nın kırmızı dili gibi dışarı fışkıran yangının, saçını tutuşturduğunu hissetti. Sebepsiz yere bağırdı. Kafasını köy çeşmesinin önündeki havuza soktu. Barasorluların bağirtıları, feryadı figanları ve birbirile-
rinden yardım isteyen imdatları arasında, kendisi de bağırdı. Yetmiş-
le seksen hane arasında olan köyün tüm evleri yangına verildi. Kısa sürede alevler yükseldi. Köyün üstünü duman kapladı.

Delil, köyün erken yakılması üzerine, dağılmaya başlayan toplu-
luğa küfür ederek uyardı.

"Bu son uyarıdır, TC'nin uşakları! Eğer birbirinize toplanmazsa-
nız, hepinizi öldürürüz!"

Silahını kargaşa, çaresizlik ve kararsızlık yığınınına dönen köylülerin üstüne çevirdi. Kargaşa esnasında kaçanların peşinden gidilmesini emretti. Kargaşa ve can pazarına dönen meydandan yükselen uğultunun sesiyle, ne söylediğini hatırlayamadı.

“Toplanın ve Sivas’ı yakın ulan alçaklar!”

Deliren sakallı adamın kendilerinden Sivas’ı istediğini anlayan Sağır Ömer, ayaklarına kapandı:

“Sivas da Erzincan da Kemaliye de senin olsun baba. Bokunu yerim yeter ki öldürme bizi!”

Kendal, Sağır’ı topluluğun içine itti. Durmadan altına işeyen Köy İmamı’nı tekmeledi.

Kalabalıktaki yalvarma, bağırma ve feryadı figana, İsa’nın “daha hızlı daha hızlı!” komutu eşlik etti.

Kadınlardan sorumlu birlik komutanının daha çabuk davranmasını söyledi. Kadınlar ayrı yere dipçiklenerek toplatıldı. Zazaca yalvaran Ovacıklı geline, “kaçın bunlar sizi vuracak” diyen Nazımiyeli Helin’in fısıltısı, kargaşayı daha da artırdı.

Daha birbirine toplanmayan kadınlar ve çocuklar ayrı yönlere doğru kaçmaya başladılar. Yanan evlerini terk etmek istemeyen kadınların ağlamaları, anasını kaybeden çocukların feryatları, ölümü sezen genç gelinlerin yalvarması, yaşlıların yalvarmayla karışık cılız, ağlamaklı inlemelerini; İsa’nın “Ateş!” diyerek ölüm emri vermesiyle kesildi.

Seriye bağlanmış silah takırtıları, kulak tırmalayarak Yılan Dağı uçurumlarında taraz taraz yankılandı. Kalabalık inledi. Ezgili bir iç çekiş gibi kabardı inleyiş. Yalvarma, bağırma, inleme yığınınından ibaret olan topluluk, tırpana verilmiş olgun buğday başakları gibi üst üste yığıldı. Kan, inilti, barut ve kırılmış taş kokusu sindi toprağa.

Cesetlerin altında kalan yaralıların iniltileri duyulunca bir kez daha tarama emri verildi.

Kendileri şaşırıp köye girenler de vuruldu. Dere aşağı kiraz, dut ve ceviz ağacı arasına kaçanlar ise, bağırtilar eşliğinde Değirmen-dere köyüne doğru kaçtılar. Yedi yaşındaki küçük kız çocuğu, çıldırarak Gahare Kise Yaylası’na (Beyaz Düzlük) doğru kaçan annesi

Fadime'nin peşine düştü. Yanan evlerin çıkardığı kuru odun çıtırtısı, düşen ev saclarının metalik sesleri ve inek böğürtüsünden başka doğaya sükûnet ve sessizlik hâkim oldu.

Birkaç saniye önce kargaşa, gürültü ve kaostan ibaret olan topluluk, taş yığını gibi sessiz ve cansız kesildi. Köy meydanı açık bir mezbahaya döndü.

"Çekilin!" emriyle birlikler, köy meydanında kırka yakın ölü ve onlarca yaralıyı bırakarak geri çekilmeye başlandı. Kan tuttuğu için gelemeyen iki kişi katırlara yüklendi. Savaş ganimeti olarak toplanan silah, giyecek, yiyecek benzeri tüm eşyaların yüklü olduğu katırlar, Anuğlu Ormanı'na gönderildi.

Sağır Muhtar, akbaba gibi sadece ensede kalan saç tellerini çekti. Kel başını ovarak ağladı. "İçim tutmuyor Heso!" diye yere yıkıldı.

Hırsız, ihtiyarı katıra yükledi. Katırın üstünde durmaktan zorluk çeken köylüsüne bağırdı. Daha da hızlanması için değneğini var gücüyle katırın baldırına indirdi. Çaresizlik ve sevinçle karışık garip bir iklime girdi. Nedenini bilmediği şekilde gülümsedi.

Birlikler, katliam yerinden hızla uzaklaştı. Sürüklendiği hâlde gelmeyen Ovacıklı inşaat işçisi, dövülerek yolun kenarında bıraktı. Şuurunu yitirmiş yüz ifadesiyle açık ağzını havaya dikti. Anlaşılmaz sesler çıkardı. Yanından geçen İsa'ya, "neydi bu insanların suçu?" diye mırıldandı. Dipçik darbesiyle yüzünü tuttu. Üzerine yönsüz bir ölüm korkusu çöktü. Uçmasını unutmuş bir kafes kuşu gibi sendeleyerek yere düştü. Başına vurdu. Alnını toprağa gömdü. Ağzına dolan kanın kendisini boğacağından korktu. Peş peşe tükürdü. Yükladıkları katırlarla kaçan Muhtar ve Hasan'ı tanıyınca, yerinden hafifçe doğruldu. Dipçik darbesiyle kırılan burnundan akan kanla kırmızıya dönen etli ellerini havaya kaldırdı. Zazaca bağırdı:

"Niye bu zavallı insanları cellata teslim ettiniz?"

Çekilen katırların üzerindeki yüke baktı.

"Haramdan gelen harama; zulümle gelen kuvvet hebaya gider lov!" diye bağırdı. İçine girdiği şoktan dolayı çekilen birliğin peşine

düşen küçük kız çocuğuna doğru koştu. Titreyen kızı kucakladı. Hızla uzaklaşan iki köylünün arkasından bağırdı:

“Ev yakanın evi olmaz lov, evi olmaz!”

Kucağından kurtulmak isteyen küçük kız çocuğuna daha sıkı sarıldı.

Birliğin daha erken kaçması için bağırان Delil’e seslendi. Yüksek sesle bağırdı:

“Bu yangın bir gün sizi de yakacak lov, sizi de!...”

Nihat, tıpkı devletin yaptığı gibi atın önüne et, köpeğin önüne ise arpa koyuyordu. Hasan Hüseyin ise kulaksızlara küpe, burunsuza hızma takıyordu.

“Sakin ol Alişer!”

“‘Ağaç huzur içinde sallanmak ister ama huzursuzluk çıkaran hep rüzgârdır’ der usta”

Sağlıkçı, elinin tersiyle gözlerinin üzerine dökülen saçlarını yana yatırdı. Kararan gözlerini ovdu. Başını sağa sola salladı. Çürüyen etin tiksindiren kokusuyla genzi yandı. Peş peşe öksürdü. Kamptaki ateşli tartışmaları ve gülmeleri dinledi. Kamp yeri yeni katılımlarla şenlenmişti. Çok istemesine rağmen kamptan ayrılamıyordu. Kırka yakın hastaya bakmakla görevliydi. Canı sıkılıyordu ama yaptığı işten dolayı mutluydu.

“Sen çok yüzünü buruşturuyorsun. Yaranı düşünme lütfen!”

“Söylemek kolay” diye gülerek, sağlıkçı Meral’e (Süleyha Dağdeviren) cevap verdi Alişer. Kışın donduğundan dolayı kesilen ayak parmaklarının pansumanına, suratını buruşturarak baktı, dişlerini sıkarak güldü.

“Daha yavaş yoldaş” dedi.

“Sıramı işgal etme Alişer” diyen Şerif, topuklarının üstüne basarak elindeki değneğe yaslanıp çadıra girdi. Sargıyı söken sağlıkçı Meral’in ince ve kıvrak ellerine, yumruğa benzeyen garip ayağı içindeki kırmızı etten dışarı başını çıkaran beyaz kemiğe baktı.

Yüzünü buruşturmadan yarasını pansuman sırasında seyreden Şerif’in acıya dayanıklı olduğunu düşündü. İçlerinde acıya en dayanıksız olanın da Alişer olduğunu düşündü. İşini bitirdikten sonra,

alnında biriken teri, elinin tersiyle sildi. Esmer, ince suratına, erken çöküntüler konmuştu. Yaşı daha gençti fakat gerilla yaşamı, kendisini olduğundan daha olgun gösteriyordu. Sohbeste hazırlanan hastaların sorularını yarıda bırakarak, eşi Rayber'in çağırdığı yöne doğru gitti.

Tedavisi bitenler branda çadırın içine çekilerek, sohbete daldılar. Kampın girişindeki, beyaz branda çadırın içindeki sohbet, yeni gelen savaşçıların en çok merak ettikleri İsviçreli devrimci kadın Barbara Anna Kistler'in altı kişiyle donarak yaşamını yitirmesi üzerinde düğümlendi. Çatışma ânını yaşayanlar, zorlukları alt etmede devrimci iradenin önemi üzerine durdular.

Çatışma ve çatışmadan sonraki yolculuk ânını gülerек anlattı Alişer. İç çekişler, sigara dumanı arasında, protezli bacak hâlini merak etti. Birkaç gün sonra bölgeden ayrılıp yurtdışına çıkacağı aklına gelince, sesini kesti. Derin hayallere daldı. Hayalleri içinde hüzünlendi. Dağları terk etmek zorunda kalışını içine sindiremiyordu. Ellerini ensesinin arkasına bağlayarak hayal kuran Antepli Ökkeş'in yanına uzandı. Fazla kalmadan uyudu.

Akşam güneşinin batımında, Zini Gedek'ten Gole Husen Ağa'ya (Hüseyin Ağa'nın gölü) bakan bölümdeki uçurumun üstüne çıkan dağtekesi, kamp yerini süzdü. Kampın en keskin nişancısı olan Ulaş, tekeye ateş etti. Silah sesiyle kayanın arkasına düşer gibi olarak gözden kaybolan geyik üzerinde tartışmalar başladı.

Ulaş, nasıl vuramadığına hayret etti. Ayakları kesilen Zimekli Fırat, tekenin kesin bir biçimde vurulup düştüğünü ısrarla savundu. Doğaya yabancı olan Azeri yeni gerillanın kayaya çıkmamasına seslenenlere, "bırakın düşsün de aklı başına gelir" diyen Laz Nihat'ın sözünü, yeni katılan savaşçılar şaşkınlıkla karşıladı. Tekenin kesin düştüğünü iddia eden Enver (Ahmet Ateş), tesisatını kuşanarak uçuruma tırmandı. Fazla kalmadan, aniden karşısına çıkıp, kendisine saldıran ayıya ateş etti.

Birkaç gün öncesinde meydana gelen Başbağlar katliamıyla ilgili çıkan bildiri tartışma yarattı. Katliamdan kontrgerillayı sorumlu tutan bildirinin değiştirilmesi kararı alındı.

Laz, katliamı yapan Apocuların yayınladığı bölgesel bildiriye, elinin içinde buruşturdu. Özkan'ı çağırdı yanına. Kendi organından olan ve uzun süre küsülü olduğu Hasan Hüseyin'i de çağırmak istedi, son anda vazgeçti.

"Başbağlar katliamını üstümüze mi yıkmışlar?" diye gözünü kapatarak şapkasını çıkardı.

Özkan, "bizzat Erzincan Valisi Recep Yazıcıoğlu'nun açıklamalarıyla yansıdı basına" diye cevap verdi.

"Bu konuda geniş bir açıklama yapmamız gerekiyor" dedi. Sakalını sıvazladı. Yaşı ilerlemesine rağmen Moğolları andıran küt ve dolgun yüzü, olduğundan daha genç gösteriyordu kendisini. Uzun yıllar geçirdiği cezaevi yaşamının ağırttığı saçlar dışında yaşını ele veren herhangi bir ibare yoktu yüzünde.

Ayağına konan sineği kovdu Laz. Garip bir havada güldü. Ensesine kadar varan kelinde biriken teri mendiliyle sildi. Ciddi konular konuştuğu zaman kapattığı sağ gözünü açmadı. Oturduğu koziğin yan tarafında oturan hemşire eşi Ayşe'den azarlar gibi su istedi. Mırıldanarak su verdi eşine genç kadın.

"Ben sana dedim, bildiride acele etmeyelim, bunların kontrgerilladan bir farkları mı kaldı?"

Sol kolunu kendisine destek yaptı Özkan. "Lanet olsun, düpedüz katliam" dedi. "En ilginç ise, yaptıkları katliamı üstlenmemeleri; sadece yerel düzeyde halkın geri ve dinî duygularını istismar eden biçimiyle üstlenmeleridir. Bu belirsiz zemin üstünde, kontrgerillanın eylemlerinin çok çabuk yeşermesine uygun koşullar hazırlar."

"Size dedim: Bu katliam Apocularındır, siz, 'yok kontrgerilladır' dediniz. Koçer, Ekrem ve Delil gibilerinin kontralardan ne farkı var, dinine yanayım!"

Özkan, "Dersim'in bazı Alevi köylerine Hizbullah adına bir bildiri yayınlanmış, bildiri de, 'Başbağlar'ın öcünü alacağız,' demişler."

Kel kafasının terini aldıktan sonra, aynı mendille ağzını ve burnunu sildi. İçtiği sigarayı dişlerinin arasında ısırarak tuttu. Özkan'ın açıkladığı konulara kafa sallayarak güldü. Umursamaz bir hava içinde farklı bir konuya girdi:

“Apocular, şimdi de bizim hakkımızda ölüm fermanı çıkarmışlar. Benim de içinde olduğum on beş kişilik liste ortalıkta dolaşıyor. Bunlar kuru gürültü yaparak, kendi dışındaki güçleri korkutmak istiyorlar.”

“Bence bu durumu enine boyuna ele almak lazım. Oturup bu insanlarla ciddi ciddi konuşmak gerekiyor.” diye cevap verdi Özkan.

“1986’da da ölüm listesi yayınladılar. Baba Erdoğan ve İsmail Bulut’u vurmak istediler fakat bir seferinde karşılaştık. Ovacık’ta bize sıktılar. Karşılık verdik. Baba, birisini kışından yaralayınca, ‘kusura bakmayın, sizi düşman zannettik’ deyip özeleştiriler verdiler. Ondan sonra da bu sevdadan vazgeçtiler. Bunlar bir şey yapamaz, sadece palavrayla halkın gözünü korkutmak istiyorlar. Yüzlerine çıksak ta yine inkâr edecekler. Nasıl biliyorlarsa öyle yapsınlar, dinine yanayım!”

“Çelişkileri basite almamak lazım. Bunlar halka da bize de zarar verecekler. Bunların bebek vuran pratikleri vardır. Kör Cemal ve Terzi Cemal pratikleri kontradan da tehlikelidir. Üstelik devrimcilik adına yapılırca, bu tür karşıdevrimci eylemler onarılmaz yaralar halkın bağrında açıyor. Burada etkin olan komutanlarının Terzi ve Kör Cemaller’den bir farkları yoktur!”

Laz, Özkan’ın söylediklerini onayladı. Ama Kör ve Terzi Cemaller’in siyasal çizgi tarafından yaratıldığını ekledi. Küfür etti. Siyasal bilinç düzeyi arkadaşından daha geri olmasına rağmen, pratik girişimlerdeki inisiyatif sonucunu arkadaşını gölgesinde bırakıyordu.

İnisiyatifini koyamayan Özkan’ın edilgen tavrı, Nihat’ın yeni birleştiği yapıya karşı kullandığı dağıtıcı hareketlerini daha da atak kılıyordu. Her gün yeni gençlerin akın ettiği gerilla birimlerinin genişlemesine rağmen, Laz’la ve Hasan Hüseyin’in didişmeleri, iki yıl önce birleşen iki yapıyı kaynayan kazan gibi çalkalıyordu. İki tarafın kullandığı yöntemler farklılık arz etse de özünde grupçuluğu kışkırtarak, kusurlarını örtüyorlardı. Örtülen kusurlar, doğruyla yanlışın birbirine karışmasına neden oluyordu.

Yüzlerce savaşçının yerleştiği muhteşem ve mukaddes mecrada; Laz, tıpkı devletin yaptığı gibi atın önüne et, köpeğin önüne ise arpa

koyuyordu. Hasan Hüseyin ise kulaksızlara küpe, burunsuza hızma takıyordu.

Birden fazla yüzlerce silahlı birlik, yeni bir kaynamanın, çalkantının ve didişmenin anaforuyla yönünü bulmaya çalışıyordu.

Laz, “dinine yanayım, kaç kez bildiri yayınladık, adamların tınladıkları yok; bildiklerini okuyorlar” dedi.

“Merkezî düzeyde çağrı yaptık, cevap vermediler bile. Yalvaracak mıyız? Allah Allah! Gidip yüz yüze görüşsek, yine inkâr edecekler. Geçen gün Doktor Baran’la bizzat sen konuştun. Zorunlu askerlik ve vergi başta olmak üzere her şeyi inkâr etmedi mi?”

Özkan Laz’ın attığı sigara izmaritini battaniyenin üstünden alıp çakılların içine attı. Kafasını salladı.

“Yine de doğruyu pratik içinde uygulamaya dikkat etmek gerekir. Kestirmeci bir mantık, bize zarar verebilir. Kitleleri daha da duyarlı kılmak için ajitasyon ve propagandaya önem vermek lazım. Bu açıdan yayınladığımız bildiriler zararlı değil, tam tersine faydalıdır. Bu sağduyulu tutumumuz, Kürt halkına karşı taşıdığımız sorumluluğun gereğidir.”

Laz, “off” diyerek, uyuşan ayağını altından çekti. Bir komediyi anlatan tiyatro oyununu seyrediyormuş gibi güldü. Ciddiye almadı konuşulanları.

İkna olmadı ama Laz’ın alaycı bakışları arasında her zamanki gibi susmayı tercih etti. Laz, sohbe dahil olan Cemal’e döndü. Bir birliğin başına geçerek Delil’in karşısına çıkmayı önerdi.

Genç adam, yanı başında olmasına rağmen yüzüne ölümler gibi uzaktan bakan Nihat’ı süzdü. Şehvetle içiyordu sigarasını. Burnunu sildiği mendille kelindeki teri silen adama baktı. Söyleneni doğru bulmadı. Apocuların yönelimlerini durdurmak için daha etkin, kalıcı ve dostça önerilerde bulundu.

“Bunlar güçten başka, hiçbir Allahın dilinden anlamazlar. Bu topraklarda kanlarını dökmedikleri, silah çekmedikleri örgüt mü bıraktılar? Şimdi bizi bu bölgede alternatifleri olarak görüyorlar. Bizimle uğraşacaklar tabii. Ama onların anladıkları dilden konuştukça

yerinde dururlar. Dinsizin hakkından imansız gelir. Kendini zayıf gösterdin mi saldırırlar.”

“Doğru diyorsun ama” diyerek kafasını kaşıdı Özkan. “Onlar daha çok Kör Cemaller yaratırlar. Dersim’in Kör Cemal’i de Koçer, Delil ya da Ekrem olur. Bunlara yaptırırlar işlerini. Eylemler tutmadı mı, ‘bireysel davranmış’ diye kafasına bir kurşun sıkarlar!” dedi.

Elinde çevirdiği çakılı, dereye doğru fırlattı. Çakılın suya düşmesini seyretti.

“Halkına karşı, devletin yapmış olduğu eziyetin aynısını reva görmenin sonucu hüsrandır.”

Laz, bir şey demedi. Ekim’de yapılacak organ toplantısını öne almayı düşündü. Hasan Hüseyin’le olan tartışmaları aklına gelince vazgeçti. Gole Husen Ağa’nın batı eteğinde otlayan Şavaklılara ait at yilkılarına baktı. Erzincan’a hareket edecek birliğin komutanı olan Ulaş’la konuştu. Bursalı Arif’i çağırdı. Yilkı içinden üç tane sağlam at getirmesini söyledi. Hamarat gerilla, bir saate kalmadan üç at getirdi. Palanlarını vurduktan sonra Nihat’ı çağırdı.

Laz, en hızlı giden atı seçtikten sonra yaralıların yanında oturan Cemal’i ve Arif’i de yanına alarak Ortadağ Yaylası’na doğru yola koyuldu. Gün çoktan dönmüştü. Gölgeler koyulaşmış, güneş batmak üzereydi.

Dağ başındalar, yilandan çıplak, itten açlar bıra

Devdreşli (Yemişdere) Celal Yıldırım, oğlunu bir kış vakti kapı dışarı etmişti. On iki yıl boyunca bir daha haber alamamıştı. Alişer’in önce yurtdışına, peşinden de, siyasetle tanışıp Ortadoğu’ya geçmesine inanmamıştı. Oğlunun Zel Dağı’nda çembere alınan birliğin içinde olduğu söylentisi yayılmıştı. Birkaç kez ölüm haberini almıştı. Kış boyunca çalmadığı kapı bırakmamasına rağmen, sadece oğlunun yaralı olduğu bilgisini alabilmişti. O yıl baharın gelmesini

büyük bir sabırsızlıkla beklemişti. Ormanlar yeşerir yeşermez Der-sim'e geçmişti.

Tanımadığı birçok yayla ve köye uğradı. Defalarca kaybolma korkusu yaşadı. Kendi kendisine konuştu, sayısını hatırlamayacağı kadar türkü söyledi. Denk geldiği sulara silütiyle konuşarak ağıt yaktı.

Bir kuryenin verdiği tarif üzerine Buyer Dağı'na geçti. Orada yaylacılarla görüştü. Yeni insanlarla tanıştı, kimisiyle dost oldu. Kendisini kuzu tüccarı olarak tanıttığı Kör Abasanlar Köyü'ndeki İsmail, ihtiyacı olduğunu söyleyerek, zorla kendisine kuzu satmak isteme-siyle, gece yatağından kalkarak gizlice Briman'a geldi.

Yaralıların iki ay boyunca Briman'da kaldığını öğrenince, oğlu-nun girdiği yatağı koklamak istediğini söyledi. Yaşlı adam elliye ya-kın kişi olduğunu söyleyerek, Kel Adam'ın tarif ettiği oğlunu çıkara-madı. Hepsinin çocukları olduğunu ileri sürerek öneriyi reddetti. Evin kadını, şık giyimli adamın devlet adamı olduğunu iddia etti. Büyük kızı, yabancı adamın, Elazığ Devlet Hastanesi'ndeki bir akıl hastası olduğunu ileri sürdü. Herkes bir şeyler söyledi.

Muhtar Mustafa Başçı ve Vaha'nın isteksiz bir şekilde Kızıl Çayır'ı tarif etmeleri üzerine, o yaylaya gitmek için, Afırı Ömer Ağa'ya (Ömer Ağa'nın Yemliği) tırmandı. Bir gün boyunca yol yürüdü. Dur-madan çağırdı. Kayalardan yankılanarak kendisine geri dönen sesini taklit etti. Kayaların içinde inini değiştiren çakala seslenerek ağladı.

Oğlunun yaşadıklarından kendisini sorumlu tuttu. Kesilen ayak parmaklarının acısını, köylülerin fedakârca yaralıları sahiplenmesi-ni, kışın bu dağlarda gezisini hayal etti. Yanağından süzülen göz-yaşlarını kar suyuyla sildi. Yüzünü yıkadı, biraz ferahladı. Sırtüstü uzanarak, toplanan bulutları seyretti. Yıllardır göremediği oğlunu hayal etti. Bisiklet almak için para isteyen Alişer'i dövmesi aklına gelince, kara yapışık buzlu taşı kafasına gömdü. Acıdan bağırdı. Yük-sek sesle ağladı. Kel kafasından yakasına süzülen kanı temizlemedi. Kan, açlığını daha da kıskırttı.

Ümitsizce yol yürüdü. Geceyi dağda yalnız başına geçirmemek için çoğu zaman koştu. Akşama doğru Kızıl Çayır'ın tepesine vardı.

Ayvaz Vadisi'ni görünce hayrete düştü. Derinliğini ve uzunluğunu hesaplamaya çalıştı. Oğlunun olsa olsa bu tür bir yerde saklanmış olabileceğini düşündü. Heyecanlandı. Önünde koşan çocuğuna seslenen baba gibi koştu. Rasgele ismini çağırdı. Karşı tepedeki kırmızı kayalıklara varınca, çadırları gördü. Yüksek sesle bağırarak, sevincinden tekrar ağlamaya başladı. Misafir olmak istediği adamın obasına doğru koştu. İki saatlik yolu kısa sürede alarak obaya yanaştı.

"Hasret ettim, hasretim beni senin kapına düşürdü, Veli Ağa!"

Akşam berisinde koyunlarını sağan oba halkı kendisini duymayınca, koşarak aşağıya indi. Oğluna yetişmiş gibi heyecanlandı. İini tuhaf bir özlem, bunaltıcı bir burukluk ve coşkulu bir hüçün kapladı. Kendisini gören köpeklerin havlamasıyla tekrar bağırdı:

"Veli Ağa, ocağına düştüm, beni Alişeri'min izine koy!"

Koyun sağan oba halkı, pür dikkat kesildi. Takım elbiseli, sökülen ayakkabı topuklarını eline alarak koşan garip adama baktı. Ne söylediğini, neyden kaçtığını anlayamadılar. Kollarını açarak bağıran adamı dinlediler. Kepek İbo, Celal'e havlayan köpeklerin yolunu kesti.

"Kapına düştüm, beni yetimime kavuştur. Ayaklarını soğuğa yediren dağların öksüzüne kavuştur beni, Veli Ağa!"

Kendisine kimse cevap vermeyince, kısa bir kılam okudu. Düz bir alana gelince hızın daha da arttı. Sesi rüzgârdan kısıldı.

"Seni gören gözlere, lokma veren ellere, kucak açan sıcaklığa, bir çift söz edenin ayaklarının kiri olsun Celo, lov, lov Alişer!" dedi.

Ayağı taşa takılarak yere düştü. Taşa değen yüzünü ovdu. Cekeatinin cebinden düşen diğer ayakkabı topuğunu eline alarak bağırdı:

"Deli divaneler gibi dolaşıp, kapına düştüm!"

Oba halkı, gelen kişinin kimliği hakkında yorumda bulundu. Kendisini çağıran davetsiz konuğu ilk önce ihtiyar adam tanıdı.

"Bu Turabi'nin oğlu Celal değil mi yahu?" diye söylendi. Yerinden kalkarak, yukarıya doğru tırmandı. Kendisine kötü bir haber getirdiğini düşündü. Yanaşan misafirinin kanlı yüzüne bakınca en-dişeleri daha da arttı. Oğullarıyla ilgili haber getirdiğini düşündü. Yıllardır görüşmediği adamı, bu dağlara düşüren sorunun ne olduğunu merak etti.

“Yahu Celal” diye bağırdı. “Seni böyle zamansız buralara getiren sebep ne?”

“Veli Ağa, Veli ağa, beni Alişeri’nin kokusu getirdi buralara!”

Eğilip elini öpmek isteyen Celal’e izin vermedi, yüzünü öptü. Sakin olmasını söyledi. Takım elbiseli adamın oğlu için geldiğini öğrenince rahatladı. Berideki halkı tek tek sorduktan sonra, taşın üzerine oturan misafirini çadıra davet etti. Takım elbiseli adamı rahatlatmak için bir iki söz söyledi. Zeki, kurnaz ve kabadayı adamın kafayı üşütmüş olabileceğinden şüphelendi. Topuğu düşen, uçları delinen ve cilası sıyrılan ayakkabıyı çıkartmasını söyledi. Eşikte bulunan terlikleri vererek, ayaklarını yıkamasını söyledi.

Sürü sağımını bitiren kızlarına su kaynatmalarını ve yemek pişirmelerini söyledi.

Celal, biraz rahatladı. Gösterilen ilgiden memnun oldu. Meral’in ayağına döktüğü sularla, parmaklarındaki ateş ve sızı biraz dindi. Hazırlanan sıcak suyla kanlı yüzünü yıkadı. Elbiselerini değiştirdi. Yere serilen keçenin üstünde, serilir gibi uzandı. Üşüdüğü için kazak verildi kendisine. Ayran istedi. Verilen ayranı kafaya dikti. Derin derin esnedi. Günlerdir gelmek istediği yere varmanın sevinciyle rahatladı.

“Hele anlat! Seni ta Elazığ’dan buraya getiren şey nedir bıra?”

Boynunu ovdu. Çay suyu koyan Meral’e bakarak, “bu kadar küçük çocuğun var mıydı?” diye tekrar esnedi. Üşümesi artınca battaniyeyi omuzlarına attı. “Niye geldim buraya ha?” diye iç çekti. İçine kan pıhtısı dolan bıyıklarını sıvazladı. Bir kez daha yüzünü yıkayaçağını söyledi. Hazırlanan ılık suyla tekrar yüzünü yıkadı. Sadece ensede kalan seyrek saçını eliyle düzeltti.

“Alişeri’nin avazları her gece kulaklarımda yankılandı Veli Ağa! Tıpkı küçükken ağladığı sesiyle! Dayanamadım bu çağrıya. Onca tehlikeyi göze alarak, kendimi dağlara taşlara vurdum!”

Çadıra giren Zeynep’le tokalaştı. Sohbeti açmak için özellikle ihtiyar adamın hassas olduğu konuya girdi:

“Biz de seninle oğul büyüttük ki, bu yaşta dağlarda taşlarda gezelim!” dedi.

Boğazını temizledi. Parmak uçlarıyla alnındaki kırığı yokladı.

“Uzun bir süredir uğraşıyorum, oradaki Partizan kuryelerini arayıp buldum. ‘Oğlumu gösterin bana!’ dedim. Ama kimse anlamadı. Herhalde bana güvenmediler ki, her sorduğumda, ‘bilmiyoruz, tanımıyoruz’ dediler. Sonunda başka adamları devreye koydum. Ovacık ve Pülümür arasını bana tarif ettiler. Ben de kör topal çıkıp geldim. Ondan sonra, o dağ senin bu dağ benim, o köy senin bu köy benim diyerek, çıktım ta Birman köyüne kadar geldim. Orada da senin yaylalarını bana tarif ettiler. Siz duydunuz mu işittiniz mi bir şey? Alişerim buralarda mı?”

Evin küçük kızı, “Alişer diye birini duydum amca? Ayakları kesilmiş” diyerek, araya girdi.

Şaşırdı Celal, “Öyle mi kızım? Nereden işittin?”

“Biz gabandayken (vadi) gelip bizim evden süt aldılar. Bizim Zeynep’e sorsan bilir amca.”

Sevindi. Küçük kızı yanına çağırarak öptü. Yıllardır aradığı çocuğuna sarılıyormuş gibi, özlemle kucakladı. Yanaklarını sıktı. Süt kaynatan Zeynep’i çağırdı. Genç kadın duymadı.

Çocuğun umulmadık anda araya girmesine bozuldu ihtiyar adam. İşlerini yapması için uyardı. Yanında sayılan yaralı gerilla isimlerini aklında tutmasına şaşırdı. Misafiriyle olan diyaloguna güldü.

“Görüyorsun, bana artıksıra vermiyor! O da bu yaşta siyasete ilgi duyuyor bira” diyerek, şalvarının tozlarını silkeledi.

“Kampları bu tepenin arkasında Celal’emin. Gole Husen Ağa’nın alt kısmındaki gabanda. Dediklerine göre, senin oğlun da içindeymiş. Hiç içim tutmadı ki, gidip göreyim yahu! O kadar gencecik insanın ayakları kesilmiş deniliyor. Lanet olsun! Ne kötü zamanda yaşıyoruz. Çocuk yetiştiriyor anne ve babalar, çocuklar kalkıp canına düşman oluyor. Gel de çıkasın bu işin içinden!”

“Onu bir daha söyle Veli Ağa, bir daha söyle!”

Ağa olmadığı hâlde, Celal’in durmadan kendisine, “ağa” demesi hoşuna gitti. Elazığ’da ilgisiz davranması, evinde de ağa diye hitap etmesinden yağcılık koktuğunu düşündü.

“Ne diyorsun, görebilecek miyim yavrumu?”

“Aha odur oranın arkası Celal'emın” diyerek, elini kampın olduğu tarafa doğru uzattı.

“Allah izin verirse görüşürsün, niye görüşmeyesin ki?”

Yerinden kalkar gibi yaptı. “O zaman ben hemen gideyim!” diye heyecanlandı.

Yolun uzun olduğunu ve üstelik gece olduğunu söyleyerek misafirini oturttu. Yarın sabah erkenden yanına bir adam vereceğini ancak böyle kampın yolunu bulabileceğini söyledi. Uzun bir uğraştan sonra misafirini ikna etti.

İhtiyarın lafiyla yerine oturdu. Geceye yayılan bulgur kokusunu içine çekti. Ateş üzerinde pişen bulgur pilavını ev halkıyla iştahla yedi. Yemek tadının değişik olduğunu ileri sürerek, şehrin kendilerini çürüttüğünü söyledi. Doymayınca, kaynatılan sütü yufka ekmekle iştahla içti.

“İşler nasıl gidiyor Veli Ağa?” diye farklı bir konuya girdi. Geçirdi. Doldurulan çay bardağının sıcaklığıyla avucunu ısıttı.

“Bu mesleği nasıl yürütüyorsunuz ki?”

“Artık yapamıyorum Celal'emın. Oğlan büyüttük kimse etrafımızda kalmadı. Üç tane eskiyatekle, bir küçük oğlanla artık bu işi yapamıyorum. Koyunların tümünü sonbahar silip süpürüp satacağım. İhtiyarlandık Celalemin! Sen ne yapıyorsun bira, geçim iyice şehirlerde zorlaştı değil mi?”

“Brimanlılar Aşireti, beni köyden çıkardıktan sonra, şehirde bir gün aç, bir gün tok karınla çalışıp çabalıyoruz işte. Deniz de Uluslararası ilişkileri kazanınca, işler daha da zorlaştı. Diğerlerini de lisede okutuyorum.”

Etrafına bakarak bıyıklarını sıvazladı. Kanlı gözlerine garip bir ışıltı indi. Tuhaf bir hava içinde gülümsedi.

“Alişer'in örgütü paralıdır Veli Ağa! Bana birkaç kuruş borç verseler, çocukları mezun etsem o zaman soluklanırım!”

Misafirinin konuşması hoşuna gitmedi. Suratını ekşitti. “İneğin sahibi gelmiş eşeğin sahibinden ayran istiyor” diye mırıldandı. Paraları olmadığı için, iki kez para verdiğini söyledi.

“Dağ başındalar, yılandan çıplak, itten açlar bira. Sen nasıl o insanlardan para istemeyi kafana koymuşsun ki?”

İhtiyarın büyük kızı da kendisini eleştirince, geri adım attı. İç çekti. Para isteme niyetini açıklamasına kendisi de kızmaya başladı. Gereksiz bir pot kırdığını düşündü. Para verdiğini söyleyen ihtiyarın lafı üzerine utandı. Şaka yaptığını söyledi. Konuşan ihtiyarı kafa sallayarak dinledi.

“Artık bu mesleği yapmanın ve buralarda kalmanın tadı kalmadı bira.” diye iç çekti:

“Üstelik ortalık bom bok oldu. Millet illet olmuş. Zaman münafıkların, münkirlerin, şimirlilerin devri olmuş. Birinin sevinebilmesi için, bir diğerrinin başına felaket gelmesi gerekiyor.”

Saçsız başını düzenli aralıklarla ovdu. “Öyledir öyle!” anlamında kafa salladı. “Ortalık çok kötüdür” diyerek, kendisini aniden dışarıya attı. Kafasını gökyüzüne dikerek derin derin nefes aldı. Gökyüzünü kaplayan siyah bulutlara baktı. İçindeki sıkıntılar, köpek sesleriyle daha da arttı.

“Karanlıkta nasıl da ürkütücü oluyor bu dağlar. Nasıl geziyorsun buralarda Alişerim?” diye mırıldandı.

Ev halkı Celal’in davranışına şaşırdı. Aynı köyde büyüdükleri adamın kafayı sıyırdığını düşündü Leyla. Duacı oldu kendisine.

Ev sahibi de dışarı çıktı. Afiri Ömer Ağa’nın eteğine, “aha buradır!” diye can havliyle havlayan köpeklere ses verdi. Gece karanlığının, yırtıcı hayvanları saldırganlaştırdığını düşündü. Çobanların el fenerindeki pillerin bitimini kendi unutkanlığına bağladı. Köpeklerin ısrarlı havlamasını, insanların o bölgede olabileceğine bağlayan misafirini, sakinleştirdi. Tekrar çadırın içine aldı.

Evin büyük kızı, çadırın direğine asılı olan fenere gaz doldurdu. Oğlunu soran adama kısa cevaplar verdi. Yakın dönemde gerilla birliği görüp görmediğini sorunca;

“Geçen hafta Hasan Hüseyin’le Özkan’ın içinde yer aldığı bir grup geldi. Ama oğlun içinde yoktu. Bir gece kalıp gittiler” diye cevap verdi.

“Kızıl Çayır’a gelen yolda; Harsililer’in yaylalarına varan patıkada mekap ayakkabının izleri vardı. İzleri takip ettim. Bir çeşmenin yanına kadar gidiyor. Demek gelen grup oymuş. Çeşmenin kenarındaki taşların içinde kanlı bez vardı. Alıp uzun uzun inceledim. O zaman anladım ki, yaralı olan bir gerillanın kanıdır. Bezdeki kanlar siyah renkliydi. O anda Alişerim aklıma geldi. İçim tutmadı, sanki bir insan ölmüş ve açıktan terk edilmiş gibi geldi bana. Mezar kazıp, kanlı sargıları düzgün bir biçimde toprağa gömdüm.”

Celal’in duyarlılığı, genç kızın tuhafına gitti. Acıdı kendisine. “Ağ ağ” diyerek, ağlayan annesine kızdı. Adamın oğlan özlemiyle kafayı iyice kaçırdığını düşündü.

“O grupta, serçeparmağı kesilen bir kadın vardı. Demek onun sargı bezleridir. Yürüdükçe kanamıştır” dedi.

Oğlunu soran misafire, gerçeği açıklamakta bir an tereddüt etti. Babasının da ısrarı üzerine çadırın ağzına oturdu:

“Bunların yarası hafif, Celal Amca. Ama Alişer’in de içinde bulunduğu on dört kişinin yarası ağır olduğu için, yurtdışına çıkma durumları vardı. Belki de, şimdi gitmişlerdir.”

İrkildi. Dudakları titredi. Oğlunu göremeyecek diye heyecanlandı.

“Göremeyecek miyim kızım?” diye kekeledi.

“Bilemiyorum, gitmiş olmaları lazım, şayet gitmemişlerse yarın görüşürsün. Şayet gitmişlerse de, aramana gerek yok. Ararsan durumları açığa çıkar. Yerine vardıkları zaman, ailelerini ararlar.”

Leyla’nın ağlaması üzerine kendisini dışarı attı. Çadırın kenarına çökerek, alnını avucunun içine gömdü. Sessizce ağladı.

“O bana kırgındır, aramaz ki!” diye söylendi. Ağlamayla karışık mırıldanmasına devam etti:

“Ne verdim kendisine ki, neler bekliyorum. Ah Alişer’emın! Biliyorum, çok yakınındasın. Ne olur ciğerim, yarına kadar yerinden ayrılma!”

Misafirin gece ağlamasını kızına bağladı, ihtiyar adam. Kızına kızdı. Ağlayan karısını, ortalığı birbirine karıştırmakla suçladı. Aralarında tartışma çıktı, küfür etti. Çadır kazıkları arasına çöken adamın kolundan tutarak kaldırdı.

“Yahu, niye böyle ağlıyorsun imanım? Erkek adamsın biraz metanetli ol!”

Söylenen söz üzerine kabadayı adam utandı. Gözlerini silerek tekrar çadırın içine girdi. Peş peşe sigara içti.

İhtiyar adam, akrabalarıyla bozuştugu için misafirini sormayan İbo Kepek'in aralıksız öksürmesine küfür etti.

Zeynep, Sinsorlu Bozik Ali'nin çadırından gelen bebek ağlamlarına kulak kabarttı. Celal'in sorduğu soruları, “bilmiyorum”larla geçiştirdi. Çadırın içine derin bir sessizlik çöktü.

Elbiselerindeki ütü bozulmasın diye pozisyonunu değiştirdi. Meral'in kendisine verdiği suyu içti, altında kalan birkaç damlayla yüzünü ovdu.

“Büyüyünce ne olmayı düşünüyorsun Meralciğim?”

“Gerilla olacağım amca!”

Başını ovdu küçük kızın. Verdiği cevap hoşuna gitmedi, okuluna devam etmesini söyledi. Anne ve baba, kızının verdiği cevaba bozuldular. Yatmasını söylediler. Evin küçük kızı, söylenerek diğer çadıra geçti.

“Görüyorsun bira, siyasetin bizi getirdiği duruma bak! Parmak kadar çocuk, akşama kadar kafasını kitapların üstünden kaldırmıyor.”

Celal, “siyaset işi birbirine dolanıp gidiyor, ne bileyim” diyerek, tekrar süt istedi. Zeynep'in tasta verdiği sütü, bir dikişte bitirdi. Sırtını hurçlara yasladı. Ayaklarını öne doğru uzattı. Süt uykusunu getirdi. Peş peşe esnedi. Konuyu değiştirdi:

“Bizim çocuklarla şalvarlıların arasındaki mevzu nedir Veli Ağa? Elazığ'daki kahvelerde çatışmanın kesin çıkacağı söyleniliyor. Doğru mu?” dedi.

İhtiyar adam, “bir koyunda iki post çıkmaz bira” dedi. Çevresindeki sessizliği dinledi.

“Bence bizim çocukların bir müddet bu bölgeden çekilmesi daha faydalıdır. Duyduğuma göre durum kötüye gidiyor. Böyle giderse ya halkı kaçtıracaklar ya da halkı karşılarına alacaklar. Bu yörenin halkı, hiçbir zaman devletin çeşmesinde su içmedi. Onun için onların

karşısına dikilmez fakat göçü tercih eder. Dersim'in tadı tuzu kaçtı artık, en iyisi bizim çocukların çekip başka bölgeye gitmesidir."

Diğer çadırdan içeri giren küçük kız, "baba, bizimkiler giderse, ben de giderim" diyerek, sözünü kesti.

Fena hâlde kızdı:

"Kız köpek soyu! Tövbe tövbe. Nereden türedi bu veledi zina yahu!" diyerek, sıkıntıdan göğsündeki kılları çekerek dişledi.

"Baba, kıllarını çiğneme, midem bulanıyor ha!"

Kızın sözüne misafiri ve ev halkı gülünce gevşedi. Elleri koynunda direğe yaslanmış şekilde uyuklayan karısına yatakları sermesini söyledi. Misafirini alarak yan çadıra geçti. Küçük kızına dönüp yatmasını söyledi. Kız peşini bırakmadı. Yataktan karısını döven Kepek İbo'ya bağırdı.

Büyük çadırda serilen yataklara çekildi ev halkı. Meral, annesi dövüldüğü için ağlayıp çadırlarına gelen Kepek İbo'nun küçük kızını büyük çadıra götürdü. Kendisi tekrar babasının yanına döndü. Oba halkı, karşı karşıya serilen yatakların içine girdi.

Zeynep, fitili zayıflanan feneri söndürdü. Gündüz yoruldukları için erken yattılar.

"Koçer, babası olan Topal Zeyno'nun cebine makbuz koyup köy köy gezdiriyor. Düne kadar Zeyno'nun soluğu açlıktan kokuyordu, bugün akşama kadar masanın üstüne para koyarak kumar oynuyor. Geçen gün oğlu yine yüklü para göndermişti. Amcası Hamza, artık diğer örgütlere açıktan meydan okuyor. Koçer, o bölgeye sorumlu olduktan sonra, istedikleri adamdan, istedikleri biçimde vergi alıyorlar. Adam bununla da yetinmiyor, bir de babasının kiminle ilişkisi yoksa ondan öç alıyor!"

Çadırın iki kenarına serilen yatakların içine girdiler. Başını göğsüne koyan kızının ipek yumuşaklığındaki yüzünü okşayarak uyumasını sağladı.

"Bu devirde güç atasını tanımıyor bira. Bunların gücü çok olduğu için iflah olacak gibi görünmüyorlar. Baksana o zavallı fakir Barasorluların başına ne felaket getirdiler. Düşman bile düşmanına öyle hakaret etmez."

Celal, “geçen günkü Xıdırdamı olayını biliyorsunuz” diye söze girdi.

“Aziz’in oğlu Metin Karakuş, sırf Kalolardan olduğu için, Koçer tarafından kurşunladı. Sonrada yol kesme işinde, otobüsünü ileri sürmüş diye ateş etmiş. Kurşun direksiyona denk gelip dağılmasaydı, göğsünden yara alıp gidecekti. İşte eloğlu işini böyle yürütüyor! Benim oğlum da Brimanlılar’dan iki kişinin kulaklarını kesseydi, gam yemezdim.”

“O kulak kesme işi geride kaldı. Sen doğru dur, eğri belasını bulur bira!” diye itiraz etti. Konuşmalar üzerine sıkıntısı arttı. Sıkıntılı anlarda olduğu gibi göğsünden bir kıl daha çekerek dişlerinin arasına koydu.

“Çocuklarımız gücünü, zulüm ederek değil, mazlumun yanında yer alarak alırlar!”

Köpek havlamaları daha da arttı. Celal, işkilli ve çatıl bir suratla toprağın uğultusunu dinler gibi pürdikkat kesildi. Kasığına kedi dadanmış gibi huzursuzlandı. Yerinden sağa sola dönerek soludu.

“Bırakın da anladıkları dilden konuşsunlar, demirin inadını ateş kırar.”

İhtiyar adam, misafirinin söylediği söz üzerine düşündü. Derinliğini kavramaya çalıştı. Herkesin sonu gelmeyen bir çılgınlığın peşinden koştuğunu düşündü. Bitlis sigarasını yatakta da çıkarmayan ağız tiryakisi Kepek İbo’nun, palamut yemiş sonbahar keçisi gibi böğürmesine kızdı.

“Yine karısını dövecek bu Yezit!” diye iç geçirdi. Bulanık, köpüklü ve sessiz bir nehir gibi bekleyişe giren gecenin nabzını dinledi. Ortalık sakindi. Sürüsünden gelen çan sesini duyunca, biraz rahatladı. Yayla pınarı kadar duru olan kızının nefes alışverişini dinledi. Geğirtisi taze süt kokuyordu. Uykunun önünde yaramaz düşler gören garip bir iklime girmişti. Ruhu, serçe yumurtası kadar duruydu. Tavşan gibi gözlerini kapatmadan uyuyan kızının üstüne yorgan çekti. Misafirine cevap vermeyi düşünürken, uykuya kaldı.

Konuşmasına tepki vermeyen ihtiyarın yattığını görünce, pake-
tin içindeki sigaraları tüketene kadar içti. Yatakta sağa sola döndü.

Uykusu gelmedi, dışarı çıktı. Başını göğe dikti. Bulanıktı gece. Kanlı ve bıçaklı hilalin tırpan biçer gibi bulutların arasında dolaşmasını, kendi yaşamına benzetti. Köylülerin kendisini kabadayı olarak bilmesine rağmen, biraz önceki ağlamasından utandı. Ağlamasının başka yerlerde duyulmasının, rakiplerini sevindireceğini düşündü. Çan ve köpek seslerinin geldiği yerlere kulak kabarttı. Gecenin içinde ses aradı. Kör Abasanlar tarafında üç kez yanıp sönen ışığın kime ait olduğunu merak etti. Kısmakor'dan Zini Gediği'ne gelen patıkaya yakın kayalıklarda, gecenin bağrına düşen taşlara kulak kabarttı.

1893 tarihinde Osmanlıların Ruslara yenildiği savaşta, Dersimlilerin Rusların ilerleyişini durdurduğu yer olan Zini Gediği'nin çukuruna, neden 1938 İsyanı'nda Mercanlı Dersimlilere ve Erzincan'dan getirilen kızılbaş köylülere toplu mezar olduğunu merak etti. Merakını anlamsız buldu. Yedek sigara paketini açtı. Bir sigara yakarak, çadırlardan uzaklaştı. Fazla uzaklaştığını fark edince, dua ederek yere çömeldi. Mırıldandı, sesinden ürktü.

Karmaşık dillerle yazılmış, uzun masallara analık yapan, gece karanlığında yürüyen cümle şifalı otların sayısını merak etti. Doğanın gizlerini cömertçe armağan ettiği dağların pınarlarının koynunda, kaç kanun kaçakçısı uyuduğunu merak etti. Çiçeğin, suyun ve sisin anayurdu olan diyarda, insanları isyancı kılan bu iklim miydi acaba? Kaç yiğidin haykırışı bir içim su gibi serpildi bu uçurumlara? Gerçek bir şairi özünden döndürecek bu acıları kim tasvir edebilecekti? Vadedilerinde boyutlanan çelişkilere, çatışmalara sert mizaç veren neydi acaba? Kaç binyıldır yazgısını kendisine zimmetlemişti bu dağlar?

"Ayakların kesilirken, kaç kez 'bavo! (baba)' diye çığlık attın oğul?" diye iç geçirdi.

Gole Husen Ağa'nın derin, karanlık ve serin uçurum diplerine yeşil kıvılcımlar düştü. Karanlık, uçurumları şirret bir kadın gibi kucaklamıştı. İnce bir yağmur, toz gibi gecenin suratına serpildi. Toprak kokusunu iştahla çekti içine. Toprak kabarıyordu. Pezkuviller, ayıların korkusuyla, uçurumun en yakın yerine çekildiler. Kendisinden ürkü� anıran eşeklerin sesiyle irkildi. Saatine baktı. Titreme tutmuştu kendisini. Çadıra dönerek yatağına girdi.

Herkes uyuyordu. Uyuyamadı, ömrünün en uzun gecesi gibiydi. Şafağın nazlanarak, ağır gelişine kızdı. Yorganı yüzüne gömdü. Kesilen ayakların hâlini hayal etti. Dış gıcırıklarını, siyahlaşan ayakları, çürüyen ve kokan et parçalarını ve kesilip atılan ayak parmaklarının taşlara değerken çıkardığı metalik sesi duyar gibi oldu. Kulaklarını elleriyle kapattı. Titremesi daha da arttı.

Çiseleyen yağmuru efsunlu bir hâl aldı. Yağmur kesilir gibi oldu. Boğuk birkaç tane gök gürlemesi dışında, herhangi bir sese tanık olmadı. Sessizlik kıpırtı hâline geldi etrafında. Göğün güney yakasındaki bulut yırtıkları arasından önce birkaç tane yıldız titrenişi görüldü. Ardından da ay ışığının hüznü ve yeşilimsi örtüsü düştü toprağa. Bulutların gölgesinin kapladığı alanlarda karanlık hâkimken, yırtık olan bölümlerinden de ay ışığının ferahlatıcı aydınlığını yaşıyordu. Toprağın gece vakti ay ışığı altında benek benek bölümünü, toplumdaki kümelenmeye benzetti. Herkesin birbirinin suçluluğuna sığınarak yaşamaya çalıştığını düşündü

Elleri ağrıyan kadın yana çekildi.

Gonzalo, cehennemi fethetmeye çıkmış bir ateş kahramanı gibi dimdik çıktı ekrana. Demir kafesler içinde, kendisine giydirilen zebra çizgilerine benzeyen elbiselerin içinde haykırmaya başladı:

“Peru Komünist Partili yoldaşlarım, HKO savaşçıları, Peru halkı; tarihsel bir dönemden geçmekteyiz; her birimiz bunun farkındadır; kendimizi aldatmamız için hiçbir neden yoktur. Böylesi dönemlerde tüm güçlerimizi, görevlerimizi yerine getirmek için, hazır ve gerili tutmalıyız. Yeni muzaffer başarılar ve zaferlerin sahibi olmak için...” diye konuşmasını sürdürdü.

Duruşunda inkaların bilgelliğini ve derinliğini taşıyordu. Peru anti-terör polis karargâh merkezinden yaptığı konuşmayı, gerilla birlikleri dikkatli ve ilgiyle dinledi.

Büyük çıkışın, karşılıksız ve hesapsız bedel ödemenin karşısında herkes ram oldu. Kime ait olduğu belli olmayan bir ses, “insanlığın adalet ve kurtuluş ululuğuna saldırıyor” diye mırıldandı.

Hasan Hüseyin’le Yılanlı Muhtar’ın arasında kısa süreli bir fiske geçti. Batıya gidecek görevli gençten bazı isteklerde bulundu. Cemal, yatay ilişkileri geliştiriyor diye isteklere fazla sıcak bakmadı. Perulu tutsağın konuşması bitince bir birlik, başka köye hareket etti.

Söğütlü’de kız kaçırarak, gelip gerillaya katılan Söğütlülü Uzun Haydar’ın sorunu konuşulunca, video kasetteki konuşmayla ilgili bir değerlendirme yapılmadı.

Uzun Haydar, evli ve üç çocuk babası olmasına rağmen, “kirve” olduğu genç kızı kaçırarak gerillaya katılmıştı. Başta evliliğini gerilladan gizlemişti. Fakat genç kızın annesi kızını almak için gerillayla görüşünce, gerçek ortaya çıkmıştı.

Sorun, ihtiyar annesi tarafından direkt Laz’a getirildiği için Hasan Hüseyin karışmadı. İçinde bulunduğu birlikle beraber, kalktı.

“Önce ‘bacı’ diyorsun, sonrada çocuğun yaşındaki kızımı kaçırıyorsun Söğütlü’nün azgın boğası!”

Genç kız, gerilladan cesaret alarak sevgilisini döven annesinin koluna yapıştı.

“Köylülerin içinde bana bacı da dese, ben bu adamı seviyorum ve kendi isteğimle evlendim anne” diye itiraz etti.

Orta yaşlı sevgilisinin üstünden kalkmayan annesini yana itti:

“Kimin ne dediği önemli değil, benim neyi doğru gördüğüm önemlidir. Anladınız mı?”

Öfkeyle kolunu çekti ihtiyar kadın. Kızını silkeledi. Türkçe ve Dersimceyi birbirine karıştırarak küfür etti:

“Beni rezil ettiniz el âlemin içinde! Kirve ve bacı evliliği hangi kitapta yazıyor?”

Kafasını bacaklarının arasına indiren irikıyım adamın başına vurdu. Yaralı bir dev gibi orta yerde oturan dev cüsseli Dersimli herhangi bir tepki vermedi.

“Önce kızıma ‘bacı’ deyip bacılık oldu. Sonra bu niyetle yaklaşıp kızımı kaçırdı, bu puşt! Üstelik evli, çala çocuğu var!”

Genç kadın, mezar taşına dönen sevgilisine acıdı. Annesini sakinleştirmeye çalıştı. Alnı, yeni doğmuş sarışın bir bebek gibi ışıdı. Annesini yerine oturttu.

“Bana bacı deyince sihirim mi bozuldu? Önemli olan iki kişinin kendi arasındaki gönüllü birlikteliği değil mi?”

“Kancık köpek! Nasıl ateş düştü sana ki, gidip baban yaşındaki bir salağın altına yattın?”

“Anne, lütfen!” diye bağırdı.

Kızın öfkelenmesi üzerine, sorunla ilgilenen Laz, lakayt bir tarzda araya girdi. Kadının söylediklerine gülen gerilla birliğine eşlik etti. Yel Baba’ya doğru giden Özkan’ın kulağına bir şeyler mırıldandı.

“Önce bacı kardeş, sonra da evlenip gelip bize katılmanız, halk içinde bizim prestijimizi sarsıyor.”

“Sabahtan beri, bizi sorguluyor gibi konuşuyorsunuz! Biz suç mu işlemişiz? Köylüler öyle görüyor diye, ona ‘doğru budur’ diyebilir miyiz? Niye böyle davranıyorsunuz? Ben sadece bu adamı sevdim, kötü bir şey yapmadım ki!”

Kimse genç kadının söylediklerine cevap vermedi. Laz, gelen telefonu kaldırdı. Güldü. Konuşma uzayınca telefondaki adama kızdı. Kadına bakmadan konuştu:

“Ama bizi bilgilendirmeden yaptınız!”

Genç kadın, ciddi davranmayan Laz’a öfkeleni. Sülün gibi salınarak sevgilisine sokuldu. Birliğin gençleri, genç kadının edasındaki kokulu rüzgârı, sözlerindeki kaliteyi ilgiyle izledi.

“İnsanlığı aydınlatma mücadelesi veriyorsunuz. Toplumun yarattığı saçma sapan gerici değer yargılarına, sevgimizi esir ediyorsunuz. İnsani eğilimlerimizi, faydacı kurgulara kurban ediyorsunuz. Bunu şiddetle kınıyorum.”

İhtiyar kadın, “kaltağa bak hele, o da insanlıktan bahsediyor!” diyerek, Söğütlü’ye doğru bir hamle daha yaptı. Birliğin gençleri araya girdi.

İhtiyarın kadının lafı, Laz’ın hoşuna gitti. Kikir kikir güldü. Ağzındaki sigarayı çiğnedi. Gözlerine giren sigara dumanını elleriyle kovdu.

Söğütlülü, kıpkırmızı olmuş yüz ifadesiyle Laz'ı süzdü. Yanına kadar sokulan genç karısından cesaret aldı. Utandı yaptığından. "Yanlış yaptım" demek istemedi. Genç eşinin herkese meydan okur gibi aşkını savunmasına kendisi de hayret etti. Tekrar derin bir suskunluğa gömüldü. Şahverdili Murat Gündoğdu'nun küfür etmesi üzerine arada bir kafasını kaldırdı. Gülen Şahin İlden'e kafa sallar gibi, kafasını sağa sola yasladı. Laz'ın telefonda örgütsel işleyişle ilgili yaptığı rahat konuşmaya kimsenin itiraz etmemesine şaşırды. Bir saate yaklaşan uzun telefon görüşmesi canını sıktı. Bir şey demedi. Sakinleşen ortamı fırsat bilen ihtiyar kadın, susan adamın üzerine tekrar atıldı.

"Ulan aç köpek!" diyerek, oturan adamın sırtını yumrukladı. Tınlamadı irikıyım adam. Elleri ağrıyan kadın yana çekildi. Sanki bir başkası dövölüyormuş gibi hareketsiz duran adamın bir şey söylememesi, ihtiyarı iyice çileden çıkardı. Kendisine engel olan birliğin gençlerine kızdı.

"O zavallı karını, o küçük çocuklarını aç sefil bırakıp, üstüne kız kaçırıyorsun ve şimdi de gidip devrimcilik yapıyorsun ha! On İki İmamlar seni kör edecek!"

Birliğin gençleri zayıf, kuru ihtiyar kadını sakınleştirdi. Haydar ve genç kadının birliğe alınmayacağı açıklanınca, sakınleştirdi ihtiyar kadın.

Genç kadın karara itiraz etti:

"Yazıklar olsun size!" diye fısıldayarak, yan gözle annesine baktı. Diğer birliklerin önü Kırkmerdiven'e dayanınca, evin içindeki birlik yavaş yavaş çıkmaya hazırlandı. Kalkan birliğin arkasından boynunu bükte. Gözünden çenesinin altına akan gözyaşlarını sildi.

"Bizi kabul etmezseniz, başka bir devrimci yapıya gideriz" diye mırıldandı.

Birliğin arkasında duran Laz, genç kadının sözüne kızdı. Sert sözlerle azarladı. İlçeden köye doğru gelen tek farlı traktör panzer sanıldı. Pusu atıldı. Son anda traktör olduğu fark edilince, herkes rahatladı. Çalan telefona, çıkmaya hazırlanan Laz cevap verdi. Karşıdan gelen sese itiraz etmeden dinledi. Sıkıntıyla birliğe birkaç soru

sordu. Ayağını öne atarak, özürlü bir terzinin kestiği elbiseler gibi, gelen haberi rasgele parlak ifadelerle açıkladı.

“Dinine yandığım, Apocuların, 1 No’lu Ordu Parti Organı’na (OPO) bağlı üç kişilik gerilla birliğimizi, 18 Eylül günü Çemişgezek’te üç gün boyunca tutuklamışlar. İşi fizikî şiddete kadar varırmışlar” dedi.

Haberi veren Savaş’ın sesini telefonda tanıyan birlik içinde homurtular, ateşli söylemler ve tehditler baş gösterdi.

Laz, haberi diğer birliklere telsizle bildirdi. Öfkeyle uğuldayan birlikler, Kırkmerdiven Şelalesi’ne varınca, gece yarılanmıştı.

Yüreğim bir kas yığını hâline mi geldi?

Grup, Karsel’den Xadişar’a giden yolun sağ yamacındaki mazi öbeği üzerine oturdu. Çenesini ve altdudağını kapatan tokmak gibi bıyığı sabırsızlıkla çiğnedi Ekrem. Batı Dersim Bölgesindeki birliklerin toplantısı için bekliyordu. Gündemin baş sırası, Dersim’de bulunan devrimci örgütlerin çıkartılması taktiğiyle ilgiliydi. Toplantıya Delil, Koçer, Konyalı Mehmet, Süleyman ve Suriyeli Xıdır’ı bekliyordu. Fazla kalmadan tüm birlikler belirlenen toplantı yerinde toplanmaya başladı. Toplantıya geç kalan Koçer’i sert dille uyardı.

Toplantıyı lügatına temel olarak yerleştirdiği iki kelimeyle açtı: Ölüm ve imha!

Fazla bir şey konuşmadığı için, konuşmasını kısa kesti. Peşinden söz alan Süleyman, Barasor olayından sonra halkın gösterdiği tepkiden bunaldıklarını ileri sürdü.

Koçer, arkadaşını korkaklık ve kaypaklıkla suçladı. Diğerleri de Bodur komutanı destekleyince Süleyman yalnız kaldı.

Ekrem, Süleyman’ın konuşmasından huzursuzlandı. Barasor olayı ve rehin alınan üç Partizancının Koçer tarafından yanlışlıkla seçilmesine kızdı. Peşinden Baran’ın geri atım atarak üç kişiyi geri iade

etmesine kızdı. Ürken bir tay gibi yerinde dönüp durdu. Baran'ın desteği olmadan, bir saat bile birliklerin içinde bekletmeyi düşünmediği genç komutanı uzun uzun süzdü.

"Saflarda moral bozukluğu yaratıyorsun" diyerek, boğazını temizledi.

"Bana mantık lazım değil Süleyman" dedi.

Delil'le Koçer arasındaki sürtüşmeye müdahale etti. Parmaklarını gözlerine sokar gibi salladı. Üç gün öncesinde rehin alma eyleminin başarısızlıkla sonuçlanmasının nedenlerini sordu.

Koçer, itiraz etti. Sorunun eyalet düzeyinde çözüldüğünü söyleyerek, Baran'ı suçladı. Peşinden de öğretmen amcası Hamza'nın hazırladığı listeyi Ekrem'e verdi.

Verilen liste ve rapora baktı.

Verdiği emrin hedef ve zamanlamasının saptırıldığını söyledi. Birlik komutanı Savaş'ın rehin alınması gerektiği hâlde; Savaş'a bağlı üç kişilik gerilla biriminin rehin alınması, planlarını bozduğunu söyledi. Bundan da yardımcısını sorumlu tuttu. Kendisini savunmaya çalışan yardımcısını sert dille uyardı. Yazılı savunma yapmasını söyledi. Birliklerin genel durumu, zorunlu askerlik ve vergiyle ilgili bilgi aldıktan sonra, savaşçıların toplandığı alana hareket etti. Diğer beş kişi de kendisini izledi.

İçtimaya geçen birlikleri uzun uzun süzdü. Yeni katılan ve zorla getirilenlere "milli" giysilerin giydirilmesi emrini verdi. Aşağı Kürmeş köyünde zorla getirilen Özgür İmak, Tekin İmak, İnan Banguş, Bahattin ve Partizancılara kaçan Sarısaltıklı (Derikli) genç yerine getirilen kardeşi Hasan ayrı bir yere verilerek, nöbetçi başına diktirildi.

Sarısaltıklı esmer genç, başka bir örgüte kaçan kardeşinden sorumlu olmadığını, evinin yakılması ve ineğinin kesilmesini protesto etmeye çalıştı.

Protestoya yeltenen esmer ve yoksul genç, sert bir tehditle susturuldu. Hakarete maruz kalınca, sustu.

Sayımdan sonra hazır ola geçen birlik önünde gezindi. Genel birkaç şey söyledi. Birliklerdeki genel sayı artışından memnun oldu. En

fazla kişi toplayan Suriyeli Xıdır'ı tebrik etti. Boğazını temizleyerek kafasını havaya dikti:

“Öncelikle size aldığımız kararların genel bir tekrarını yapacağım. Peşinde ise, herkesin kendi biriminde, bu kararları nasıl hayata geçirdiği sorunu üzerine rapor verilecektir. Raporları yarın sabah birim komutanlarınıza teslim etmek zorundasınız” diyerek, komite üyelerini süzdü.

“Ülkemizi terk etme kararımıza, Türk solu maskeli Kemalist gruplar itiraz etmeye devam etmektedirler. Kararımızı Dev-Sol saygıyla karşılayarak, genel olarak zıtlaşmadığı bir düzleme girdi. Bir birliği de bizim otoritemizi kabul edeceğini beyan etti. Geriye diğer iki örgüt kalıyor. TDKP, gittiği her yerde çenesini yine çalıştırmaya devam ediyor. Biliyorsunuz, buralara savaş için değil, gevezelik yapmak için gelmişler. Sözümona, savaşmak için değil de, ‘vahşi hayvanlara karşı korunmak için silahlandıklarını’ söylüyorlar.

Topraklarımızda bulunmakla kalmıyor, üstüne üstlük, halkımızın birliğini parçalamak, yıllardır asalakça yaşadıkları bu diyarda kendi yoz varlıklarını sürdürmeye çalışıyorlar. Geçmişte yoldaşlarımızın kanında elleri olan bu alçaklar, gittikleri her yerde anti-propagandamızı yapmaya devam ediyor. Bunlara ne yapmak gerekiyor?” dedi.

Başını sağa sola salladı.

Savaşçıların içinde hafif dalgalanma oldu.

Önünde dizilen savaşçıların sessizliğini, gizli karşı çıkış olarak yorumladı.

“Kafalarını ezmek gerekiyor” diye araya girdi yardımcısı. Yardımcısını başını sallayarak onayladı.

“Çingene soyundan (Partizancılar) olanlara gelince de, bu bölgenin en lanet örgütüdür. Birkaç yüz gerillaya güvenerek, bizlere meydan okumaya devam ediyorlar. Üstelik durmadan aleyhimizde bol bol bildiri yayınlıyorlar. Son bir yıl içinde düşmana karşı bir bildiri yayınladıklarını gördünüz mü?”

Yardımcısı, “yayınlamadılar” diye sırtıttı. “Çünkü birinci düşmanları, Ulusal Kurtuluş Ordusu savaşçılarıdır!”

Yardımcısının söylediklerine gülenlere, kendisi de eşlik etti. Gruplardaki homurdanma ve yorumlar üzerine tekrar ciddileşti. Komite toplantısında konuşulanların aksine, savaşımların rehin aldığı üç Partizan gerillasının bir sefere mahsus olmak kaydıyla uyarı amacıyla af edildiğini, bu uyarı dikkate alınmazsa, yönelimlerinin farklı olacağını açıkladı.

“Bulduğumuz bölgelere bunların girmesi yasaklanmıştır. Bunların yirmi yıldan fazladır bu bölgede halkın sırtından geçinmesine ve gençlerimizi kandırıp ölüme götürmelerine, artık müsaade edemeyiz. Müsaade etmek, Kürdistan Devrimi'ne ihanettir, ihanet!” diye ayaklarını yere vurdu.

“Bunları bölgeden çıkarma dönemi gelmiş de geçiyor. Şunu unutmamak gerekiyor ki, bizi en çok bunlar uğraştıracaktır. Ne yazık ki, halkımızın bir kısmının kafasına Kemalizmin ideolojisini şıngılamışlar!”

Üniversitede okurken örgüte gönüllü katılan fakat gördükleri karşısında pişman olan kadın, kurtlar gibi ulayan komutanı oflaz bakışlarla süzdü. Aç kurtların uluyuşlarını duyar gibi oldu. Kaçırılışının birinci ayını doldurmak üzereydi. Bir seferlik firar girişimi başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Verilen cezayı yeni bitirmişti. Fırtınalı, saldırgan ve aç bir geceyi geçirmenin sıkıntısıyla dudaklarını ısırdı.

Gözlerinde, taşların üzerinde demir pasına dönen Barasorluların kanı canlandı. Yaralıların inleyişleri, canhıraş çığlıkları, aklını oynatan kadınların ağrıları, ölü annelerine kapanan çocukların feryatları tırmaladı kulaklarını.

Koçer'in Güneyyaka köyünde, Sünni diye öldürdüğü ve öldürürken de kahrkaha attığı altı kişinin yalvarmaları, yaralı yüzleri canlandı gözlerinde. Yeşil erik gibi dimdik, sert gövdesi altındaki insaf duygusunun körelmesine, iyiliğin usul usul belirsizleşmesine ve insafın hiçleşmesine anlam veremedi. Ölümün soğuk kinini kusan namlular önündeki çaresizleşen yoksul insanların çaresizliğini düşündü, büzüldü.

Karşı koymamak ve katliamların yapıldığı zaman diliminde aynı ortamda bulunmakla suç işlediğini düşündü. Titremeye başladı. “Hülya!” diyen Ekrem'in sesiyle, yılan ısırmış gibi ürktü.

“Biraz önce ne dedim ben?”

Zoka yemiş gibi yutkundu. Kulak memeleri kızardı. Başını önüne eğerek, “dinliyorum komutanım” diye mırıldandı.

“Ne dedim ben?” diye burnunu yukarıya kaldırdı.

Sol gözü seğirdi. Gamzeleri kapandı korkudan. Konuşmayı dinleyemediği hâlde, söyleneni tahmin etmeye çalıştı:

“Vurulması gerektiğini söyledin heval komutan!” diye cevap verdi.

Kendisini iyi dinlediğini düşünerek kafasını salladı. Boğazını iki kez art arda temizledi.

“İkinci aşamadaki kararlara gelince, ne yazık ki, bu konuda yeterli iyimserliğimi korumayacağım. Birincisi, nedir bu kararlar?” diyerek çenesini sıvazladı. Sorduğu soruya cevap vermeye hazırlanan Delil’in sözünü kesti:

“Zorunlu vergi ve zorunlu askerlik yasamız, bu bölgede yeterince uygulanamamıştır. Savaşın geldiği bu aşamada, halen bazı birliklerimiz gittikleri yerlerde, gönüllü katılımdan bahsediyorlar. Bu tavrın düşmana hizmet ettiğini biliyor musunuz? Ne demek, gönüllü katılım! Halkımıza savaş ve savaşın zorluklarını kavratmak için, bir daha kimse bu kelimeyi ağzına almasın!”

Süleyman, söylenen son söz üzerine kafasını önüne eğdi. İsim verilmeden kendisinin eleştirilmesine kızdı. Gözü kan çanağına dönen komutanına karşı taşıdığı kin daha da arttı. Söylenen sözle aynı zamanda Baran’ın da hedeflendiğini düşündü. Merkezle bölge arasındaki kopukluktan, kartların, Baran’ın aleyhine; Ekrem’in ise lehine döndüğünü düşündü.

“Diğer sorunlar ise; savaş bölgesinde düğünlerin yapılmaması; Gündem gazetesi dışında Türk solu dergileri de dahil, hiçbir düşman yayınının girilmemesi yasağı; TV’lerin seyredilmemesi; telefon direklerinin imha edilmesi kararları, yeterince hayata geçirilmemiştir. Düğünler halen oluyor, gazeteler halen giriyor bölgeye. Düşman yayınları halen TV’lerde seyrediliyor. Çingene soyluların ‘kirve’ söylemi yasak olmasına rağmen halen yaygın bir şekilde kullanılıyor. Bu kararların hayata geçmesi için gerekli çaba sarf edilmemiştir. Tepki alınan yerlerde geri adım atılıp, ısrarcı davranılmamıştır!” dedi.

Süleyman'a baktı. Ailesinden birkaç ölü veren gencin hümanist oluşunu, yargılar gibi baktı.

"Evet, çingene soyundan olanların elimizde on beş kişilik listesi var. Bunların başında Savaş, Laz Nihat ve Mazlum var. Özellikle Savaş denilen lanet herif, bu bölgenin en hareketli ve bize karşı en saygısız davranan komutanıdır. Bunların hakkında kesin biçimde ölüm kararlarımız var. Her komutanlık, her birim bu konuda sonuna kadar duyarlı olmalıdır!"

Elini ovdu. Bıyıklarını sıvazladıktan sonra etrafına baktı.

"Evet, bugün bu kadar! Herkes mıntıkasına göre kamp kursun!"

Zorla alıkonulmasına itiraz eden Özgür'ü dipçikle dürttü Zeveli Azo. Kısa süreli, ufak bir kargaşa yaşandı. Ekrem'in seslenmesiyle ortalık tekrar sükûnete gömüldü. Komite üyelerini toplayarak, hazırlanan yere geçtiler.

Ekrem, uyuklayan küçük nöbetçisini azarladı. Nöbet tutanların sayısının, ikiden üçe yükseltilmesi emrini verdi. Komite toplantısındaki konuşmalar duyulmasın diye, ağaca yakın nöbetçisinin öte tarafa gitmesi emrini verdi. Hızla söylenen yere gitti nöbetçi. Fazla sürmeden komutanlığa hazırlanan yemek önlerine getirildi. Toplantının fazla sürmeyeceğini belirterek, yemeği yan tarafa konulmasını söyledi. Eliyle dışarı fırlayacakmış gibi duran gırtlak kemiğini ovdu. Avurtlarını şişirerek havaya baktı. Alınan kararların uygulanması için, öneriler istedi.

Gönülsüz davranan Süleyman dışında, herkes kendi önerisini söyledi. Partizancılardan ölüm kararı aldıkları birinin Doğan'a geldiğini söyleyen yardımcısının pazar akşamı baskın yapma önerisini kabul etti.

Sevincinden yerinde duramadı yardımcısı.

"Yarın Pazar, muhtemelen Pazartesi çıkış yapacak, daha çıkış yapmadan ensememiz gerekiyor" diye sırtıttı.

Öldürülmesini istediği kişinin, uzun bir uğraştan sonra ölüm listesine dahil edilmesine sevindi.

Delil, "kanatları olsa, uçacak bu alçak" diye iç geçirdi. Batı Der-sim'deki birlik yardımcılığının kendi hakkı olduğunu düşündü.

Bodur'un kendi yerine geçirilmesini, Ekrem'e karşı yağcı davranmasına bağladı.

Delil, Bodur'un Şavak Aşireti'ne karşı beslediği nefret duygusu, çarpık, kısa bacakları üzerinde armut yuvarlaklığına dönen vücudunda sınıksı bir kalmuk düğümüne dönüştüğünü düşündü. Savunmasız halk ve özellikle de dizleri tutmayan ihtiyar köylülerin karşısına çıkınca, canavarlaşan Bodur'un, neden yaşlılara karşı acımasız olabileceğini tahmin etmeye çalıştı. Kendisine karşı duyduğu nefretin çapını ölçmeye çalıştı. Niçin mücadeleye katıldığını merak etti. Tiksintiyle baktı.

Bacaklarını yana açarak, ellerini insanların gözlerine sokarak, "Kazığa çekerim!" lafı yankılandı beyinde. "Bu hırsla fazla yaşamadan benim kurşunumla gideceksin" diye iç geçirdi.

Ekrem'in, "sen de birlikte gideceksin ama köye girmeyeceksin! Hemen köye girecek özel birliği hazırla!" emriyle, Bodur, yerinden sıçrayarak kalktı.

"Birliğinde Yıldırım'da (Çino) olsun!" emrini, başıyla onayladı.

Bodur, yemek yiyen birliğin içindeki beş kişiyi, heyecanlı bir şekilde kaldırdı.

Özel birliği; Dekkeli Bedran, Tilekli Hüseyin, Çino, Savurlu Deli Ahmet ve Liceli Çektar'dan oluşturdu.

Çino dışında diğerleri asık suratla sofradan kalktılar. Kısa sürede hazırlıklarını tamamlayıp, içtima için sıraya geçtiler.

Ekrem, ağır ağır yerinden kalktı. "Bu gece" diyerek boğazını temizledi, "Doğan köyüne gideceksiniz. Birlik Komutanı Bedran. Öncüsü ise Yıldırım'dır. Köye, Eğinik, Axtük ve Kujıman güzergâhından gideceksiniz, herhangi bir aksilik olmazsa da Ulukale istikametinden çıkacaksınız. İlk olarak belirlenen eve gireceksiniz ve o kişiyi bana sağ getireceksiniz! Eğer parti marti edebiyatı yapar direnirse, öldürün! Yok, eğer bizim saflarımıza geçtiğini söylüyorsa, her Kürt vatandaşına verilen hakkı ona da veririz; gelir saflarımızda savaşırsın. Unutmayın, diğer örgütler içinde olan, ölüm kararı aldığımız kişi Kürt ise; kendi gerçekliğini kabul etmesi ve pişmanlık duyması

hâlinde affetme ve saflarımıza dahil etme kararımız var. Şayet Türk ise öldürülecektir!”

“O zaman Kürt gençlerini zehirleyecek mi zehirlemeyecek mi?”

Bodur’un yaralı bir hayvan gibi soluyarak araya girmesine bozuldu. Kendisine yan yan baktı. Put gibi önünde hazır olda duran birliğin önünde gezindi. Bir şeyler hatırlamak istiyormuş gibi mırıldandı. Saflarından bir ay önce firar eden Ağa Kahraman, Azrail (Şafak) ve Yılmaz Çelik’in evlerinin yakılması, yerlerine kardeşlerinden birilerinin getirilmesini söyledi.

Vergi ve vergi cezası verdikleri kişilerin listesini sağa sola çevirdi. Bodur’un amcası olan öğretmen, daktiloya çektiği listeye baktı. Listedeki ön açıklaması rapor niteliğindeydi. Kusursuz ve düzgün bir Türkçeyle yazılmıştı.

Ceza listesinin ön kısmında ve arka sayfalarındaki yazıları aldı. Sadece isimlerin yer aldığı listeyi Dekkeli’ye verdi. Boğazını temizledi. Verilen görevlerini eksiksiz olarak yerine getirilmesini emretti. Aksi takdirde cezai işlemlerin devreye sokulacağı tehdidinde bulundu.

Başını önüne eğen Dekkeli genç, söylenene onay verdi. Başarılı olmasına rağmen, Amutka’daki pusu eylemindeki başarısızlık, Bodur tarafından kendisine mal edilmişti. Yirmi gün sosyal, kültürel ve siyasi faaliyetleri askıya alan ve “uygulama” denilen tecrit cezasına tabi tutulmuştu. Uygulamadan yeni çıktığı için tedirgindi.

“Laçkalık yüzünden elimizin altındaki fırsatlar sabun köpüğü gibi kaymaktadır! Gece işinizi bitirip, sabaha Kale’de olmanız gerekiyor!” dedi.

“Orada telsizle bağlantı kurarız” diye mırıldandı. İki kez firar girişiminde bulunan Çino’ya bir yıl sonra ilk kez kendi köyünde görev veriliyordu. Gözlerini kısarak çilli adamı süzdü.

“İki kez kaçma denemen oldu, üçüncüsünde af etmeyeceğimizi biliyorsun değil mi? Köyüne yaklaşırken, hep kaçma mevzuları gündeme geliyor. Köyünü çok özlemişsen, al sana devrimci görev! Git ve görevini layıkıyla yerine getir! Ayrıca akraba ve abilerine söyle:- Bir daha Partizancıları destekleyen açıklamalar yapmasınlar!”

Çino, boynunu ileri sürerek nazlanır gibi güldü:

“O nasıl söz komutanım? Ben hiç kaçır mıyım artık! Çünkü kendi gerçeğimi gördüm” diye heyecanlandı. Son söylediklerini duymadı. Köyündeki evlere giriş ânında kendisini nasıl karşılayacaklarını merak etti.

“İki günlük göreviniz bunlarla sınırlıdır! Alnınızın akıyla çıkmınızı istiyorum bu işten!” diyerek, etrafına baktı.

Süleyman’ın surat asması, moralini bozdu. Karın gurultularını duyunca, konuşmasını kısa kesti;

“Görevleriniz bundan ibaret! Başka söyleyeceğiniz bir şey var mı?”

Dekkeli genç, dizilen birlikten iki adım ileri çıkarak, topuklarını birbirine vurdu.

“Hayır” diye cevap verdi.

“Başarılar diliyorum, dikkatli olun!”

“Sağ ol!” sesiyle geriye doğru dönerek yola koyuldu Bedran. Birlik kamp yerinden çıktıktan sonra, Çino öne geçti.

Birliğin kamp yerinden çıkmasını beklemeden yemeğe oturdu organ üyeleri.

Ekrem, diğer organ üyelerinin ısrarına rağmen yemek yemeyen Süleyman’a kafa salladı. Genç adamın yemek yememesinin, kendisine karşı geliştirdiği tavır olduğunu düşündü. Birliğine doğru giden itirazcı gencin düşürülmesi için Bodur’un rapor yazması emrini verdi.

Üniversiteli genç olan Süleyman, kendine bakılarak, mazbut bir görüntü çizilmesine iyice canı sıkıldı. Birliği yanına varana kadar birkaç kez geri dönüp baktı. Devlete karşı savaşmalarına karşın, gün geçtikçe devlete benzemeyi kabullenemiyordu.

Her şeyin kendi amacına karşı saldırıya geçtiğini düşündü. Rüzgârların yakılan ormanları daha da azgınca tutuşturduğunu, toprağın sıkıntıyla uğursuz düşler gördüğünü düşündü. Telefon yasaklama kararlarından sonra kestikleri ve yaktıkları telefon direklerine köylülerin ilençli, kenger dikenini gibi insana batan yargılayıcı bakışlarını hatırladı. Toprağın kayarak sonsuz bir belirsizliğe kaydığını zannetti. Üniversitedeki ateşli yılları canlandı gözlerinin önünde.

İnsanın amaçlarını kovduğu zaman, mantığı olmayan bir karmaşaya dönüştüğünü düşündü. En basit olan gerçeklerin, kendisi için en anlamsız ve en zor bilmece hâline dönüşmesine hayret etti.

Hırsların, amaçları aç kurtlar gibi kemirdiğini düşündü. Amaçla aracın yer değiştirmesini; devrimci savaşın ilerici yönünün öldürülmesini kabullenemedi.

Savaşın insan yaşamını tek yanlı tarzda ve müthiş yoksullaşmanın kanıksamayla başladığını düşündü. İnsanlığı ilerleten, acılarından ve bilinçsizliğinden boşaltan yaratıcılığın, zenginliğin zayıfladığını hesapladı.

“Yüreğim bir kas yığını hâline mi geldi?” diye mırıldandı. Barasor katliamı ve üç Partizancının rehin alınması üzerine yaşadığı tartışmalardan dolayı, isminin ölümle özdeş hâlde ifade edilmesinden ürperdi.

Okkalı bir tükürük savurmak istedi toprağa. Ama yemek yeniliyordu.

***“Düşmanın evine mi giriyorsunuz?
Selamınızı kurtlar mı yedi?”***

Şamatalı gecenin aksine, toprak, o gece dilsizdi. Toprak kışa hazırlanıyordu.

Yakılan ormanlardan kaçan milyonlarca böcek, kurtçuk ve solucan terk etti toprağı. Bu devinim karşısında toprağın bahtiyarlığı, doğurganlığı ve dişiliği çaresiz kaldı. Orman dumanlarında boğulan kuş sürüleri ve pal güvercinleri, Keban Barajı’nı geçemediler. Balıkçılar, balık yerine baraj suları üzerine düşen kınalı keklik ölümlerini toplamaya yöneldiler.

Yangın, kimisinin ölümüne, bir başkasının da doğumuna tanıklık ediyordu. Toprağı kalbinde sarsan yangın; iklimleri değiştiren, ırkları

yağmalayan, mazlumların ahını cuşa getiren ve soylu yıkımlara tanıklık edecek kadar görkemliydi.

Kayıoğlu Mustafa, okuduğu romanı göğsüne yasladı. Kel başını ovdu. Geceyi dinledi. Not aldığı yazıları kitabın içine koydu. Yazılanları düşündü. Dilin ve kalemin karşısında hiçbir kalenin önlem alamayacağını düşündü.

Ölçülerde hudut kalmamıştı; güven güvensizliğin, huzur kargaşalığın saldırısına yenilmişti. Her şey kendisini var eden koşullara saldırıyordu. Ürktü.

Yaşamın anlık öfkesi, insafsızlık ve merhametsizliği arasında dönüp duruyordu. Zordan özgürlüğe kaçanlar, özgürlüğün ağır ateşinde tekrar zora kaçıyor.

Kimdi dost, kimdi düşman?

Nişangâhların adaletine neden yılan dölü düştü?

Yorgun ve tedirgindi. Uykusu kaçtı. Uyuklayan karısını çağırdı. Yerde yatan çocuklarını yatağa koymasını söyledi. Daha küçük olan çocuklarına acıdı. Devlet tarafından arandığı için önceden hazırladığı kaçış yerine yakın yatacağını söyledi. Eğinik Köyünde boş yere havlayan Zabit'in zağar köpeğine küfür etti. Teber'in çoban köpekleri havlayınca köye insanların girdiğinden emin oldu. Kaçmasını söyleyen karısına dönerek, pencereyi kapattı.

"Asker bu saatte çıkmaz, Savaş erken dönmüşse onlardır, bir çay koysan iyi olur. Ben de açkıışım."

İtiraz eden karısının söylemlerine aldırmandan çocuklarını kucaklayarak serilen yataklara koydu. Her üç çocuğunu ikişer kez öptü. Başında belli belirsiz şeyler mırıldandı. Kapı vurulunca, karısı parola istedi, verilmeyince, başıyla işaret ederek açmamasını söyledi.

"Kimsiniz?"

"Aç!" dedi Bedran. Kel başında biriken teri sildi. Boğazını temizledi. Kendisini tanıttı.

Kayıoğlu, söylenenleri duyduğu hâlde, otoriter bir sesle "kimsiniz?" diye çıkıştı.

"Biz hevalız! Aç kapıyı!"

"Kapımı size açmıyorum! Ne işiniz var burada?"

“Orası seni ilgilendirmmez! Öğrenmek istiyorsan kapıyı aç!”

“Önce partiye özeleştiri verin, ondan sonra kapımızı çalın!” dedi.

Eşinin, “Ne yapıyorsun? Asker de olabilir” demesine aldırmadı. Yana çekildi. Gürültüden uyanan çocuklarını sakinleştirdi. Ağzını kapının kilit deliğine koydu.

“Daha bir hafta önce karşıdevrimci yöntemlerle üç gerilla yoldaşımızı zorla tutukladınız. Bugün de gelmiş kapımızı çalıyorsunuz. Utanmıyor musunuz?”

Kel Adam, “biz tutuklamadık” diye mırıldandı.

Tartışma epeyi devam etti. Kayışoğlu’nun uzlaşmaz, inatçı ve kararlı duruşu üzerine, vazgeçti ısrarından. Açılmayan kapıya tükürdü. Tekmesiyle vurdu. “Seninle de görüşeceğiz, alçak!” diye bağırdı.

Arkalarından dışarıya çıkarak, yaptıklarına karşılık veren ev sahibinin uyarı ve sert eleştirilerine cevap vermedi. Kendisini içeriye sokmaya çalışan eşine direndi. Çocukların ağlama seslerini duydu. Bir şey demeden köyü terk etmeye yöneldiler.

Morali bozulduğu için Kujıman’daki Cemşi Ağa’nın evine gitmeleri konusunda öncüye emir verdi. Hızla yürüyen Çino’nun birkaç kez firar ettiğini sandı. Kendisini uyararak, yavaş yürümesini söyledi. Cemşi Ağa’nın evinde Yusuf Ağa ve oğlu Qopo’yla görüştü. Aya-küstü birkaç parça ekmek alarak köyden ayrıldılar. Bir buçuk saatte Doğan’a vardılar. Köyün üst kısmından geçerek Koçer’in babasının evine girdiler.

Zeynel, topal bacağını sürükleyerek gelenleri karşıladı. Sevindi. Geç kalmalarına sitem etti. Köydeki durumlarla ilgili kısa bir durum değerlendirmesi yaptı. Köylülerin, zorunlu askerlik ve vergiyle ilgili alınan kararlara uymadığını söyledi. Yanlış, abartılı ve kışkırtıcı bilgiler verdi. Kaçırılacak gençlerin isimlerini, vergi alınacakların durumuyla ilgili bilgiler verdi. Karısı Yeter’e dönerek sofrayı hazırlamasını söyledi. Konuşulanlara onay vermeyen kadının, ağır davranmasına kızdı. İndirilen sofraya yavaşan altı kişiye baktı. “hepsi oğlumun askerleridir” diye iç geçirdi. Konuklardan mücadele isteyerek dışarı çıktı. Silahının ağzına mermiyi sürdü. Telsizi açtı. Öğretmen olan

kardeşini aradı. Araya giren Vaskıwan Karakol komutanını gülüşünden tanıdı. Telsiz kanalını kapatıp, tekrar açtı.

Öğretmen, ağabeyine son talimatları verdi. Hedeflerindeki esas kişi Veli'nin oğluydu. Nasıl hareket edeceğini ve edeceklerini açık, net ve akıcı bir Türkçeyle ifade etti. Telsizini kapattı. Evin üstündeki tepeden aşağıya indi. Evin içine girdiğinde konuklar yemeğini yemişlerdi.

Bedran'ın isteğiyle Çino'nun ağabeyi Kepek İbo'yu evine çağırdı.

Kepek, geçirerek içeri girdi. Kardeşinin de içinde olduğu birliği gönülsüz şekilde sordu. Kendisine soru soran ev sahibi Topal adama cevap vermedi.

Bedran, Partizancılara destek vermemesi ve kendilerini eleştirmemesi için Kepek'i uyardı. Kardeşi Çino'nun saflarında olduğunu, artık kendilerini savunmasını istedi.

Kepek, öksürerek yanıt verdi. Saçları dökülmüş genci süzdü. Sonra ev sahibine baktı. Ev sahibiyle herhangi bir çelişkisi olmasına rağmen konuşmuyordu. Neden konuşmadığını kendisi de bilmiyordu; fakat köyde dışlanan ve tecrit olan Topal'a, kendisi de tavrı almıştı. Kafasını önüne koyarak silahıyla oynayan çilli kardeşine baktı. Kardeşini sert bir dille azarladı. Araya Kel Adam ve Topal girdi. Aralarındaki sohbet, sert bir tartışmaya döndü.

Açık sözlü, biraz dengesiz ve cesur olan Kepek, Kel adamı tahrik edecek şekilde eleştirdi. Kardeşinin kaçırıldığını ve kandırıldığını söyledi. Topal'ın hırsız, kışkırtıcı ve komşularına zarar veren güvenilmez bir adam olduğunu, köylülerden zorla vergi adı altında para aldığını, bunu da siyasi bir kisveye bürünerek yaptığını söyledi.

Çino, ağabeyini tehdit etti. Kendisini artık bir ağabey olarak görmediğini söyledi.

Bedran, saatine baktı. Tahmin etmediği bir çıkışla kendisini eleştiren Kepek'in tutumuna şaşırdı. Ne yapacağını düşündü. Kardeşi içlerinde olmasaydı, fakir olmasına rağmen Kepek'i yüklü bir vergiyle cezalandıracaktı. Ne yapacağını düşündüğü an, ev sahibi müdahale etti. Kepek'i evinden kovdu. Konuklarına dönerek, Kepek'e güvenmemelerini söyledi. Bir gerilla komutanı gibi davranarak, kalkmaları emrini verdi.

Kendisi önde, altı kişilik birlik de arkada yürüyerek aşağı mahallenin tarlaları içine girdiler. Gelen ayak sesleri üzerine çömeldiler.

Topal, kendisini çağıran Kepek'e doğru yürüdü. Kendisini takip eden köylüsüne kızdı. Küfür etti.

Kepek, kendisine yanaşan köylüsüne Kürtçe seslendi. Oğlu birliğin komutanı olduğu için çevreye ferman çıkaran Topal'ın yüzüne bakınca ürktü. Kötü şeyler yapacaklarından şüphelendi. Küfür ederek kendisine yanaşan köylüsünün kolundan tutarak kendisine doğru çekti.

"Topal, yine neyin peşindesiniz?" diye heyecanlandı.

"Siktir ol git ulan, yağcı dalkavuk! Sana mı hesap verecem Kepek herif!"

"Senin niyetini anlamışım Zeyno!" diyerek, üstüne yürüdü. Bununu yüzüne değecek şekilde yanaştı.

"Yine kötü şeyler yapacaksın. Çünkü hayatını inkâr, yalan ve iftira üzerinde kurmuş insanlarsınız!" dedi.

Başı inip kalkan Topal'ı dürttü:

"Qero'yla Cebo, sana Xardişarlı Silo'yu kurye olarak gönderdiler. Sen kalkıp adamların görüşme çağrısına, arabalarına kurşun sıkma-
la yanıt verdin! Seni defalarca uyardılar. Bunlara gözlerimle şahit oldum. Şimdi ne yapacaksın? Neden beni evine çağırdın? Beni neye alet etmek istiyorsun?"

Kendisini iten Topal'a mırıldanarak küfür etti.

"Cebo, Karadeniz'e gittikten sonra azdın ortalığa düştün, Topal köpek!"

Topal, köylüsünü tehdit etti.

"Ulan çek git savurduğum Kepek" dedi. Ses tonunu değiştirdi. "Nereden çıkarıyorsun kötü şeyler yapacağımı?" diye manevra yaptı.

"Sizin Cebo, Karadeniz'e gitmedi; benim Koçer'imden kaçtı. Diğerleri de kaçacak! Anladın mı?" diye, öne eğildi. Karısına küfür eden Pilav Xıdır'ın öksürük nöbetini dinledi. Tartışmayı duyup duymadığını merak etti. Köylüsünü itti. Araya giren Bedran'ın ricasıyla sakinleşti. Sesini düşürdü.

“Şimdi siktir ol git!” diyerek, köylüsünü itti. Tartışmayı sessizce dinleyen Çino’nun yanında durdu.

“Eski zaman üzerine gitmeyin! Daha fazla konuşursan seni bir köpek gibi kurşunlatırım deli Kepek!”

Dudakları arasına aldığı sigarayı, ağzından çekerek yere attı. Ayağıyla çiğneyerek ateşini söndürdü. Evine gitmediği takdirde öldürüleceğini söyleyen Bedran’ın yüzüne baktı. Bir şey söylemeden evine doğru yürüdü.

Topal, Kepek’in evine gittiğinden emin olduktan sonra Veli’nin evine yanaştı. Arada bir Zeynep gülüyordu. Başka ses yoktu. Cemal’in evde olduğu istihbaratını alan Öğretmen kardeşinin sözüne inanmadı. Fakat her şeye rağmen birlik içeri girecekti. Veli’ye veremeyeceği miktarda yüklü bir para cezası kesilmişti.

Konuştuklarına “evet” anlamında başını sallayarak cevap veren Kel Adamın, köy dışında güvenlik alıp almadığını sordu. Güvenlik almayan gencin tedbirsiz davranmasına kızdı. Oğlu birliğin komutanı olduğu için, kendisi de bir komutan gibi davrandı. Kısa bir durum değerlendirmesi yaptı. Dikkatli olmaları konusunda uyardı. Sabah olduğu zaman da, hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi, normal davranılacağını söyledi. Eve doğru yönelen birliğin ardından kafa salladı. Yere tükürdü. Mırıldanır bir sesle;

“Beceriksiz aslan, gaffletiyile avlanır oğlum! Siz avlanmadan, biz sizi avladık!” dedi.

Kel, Çektar ve Tilekli Hüseyin’i dışarıda nöbetçi olarak bıraktı. Çino ve Savurlu Deli Ahmet’i yanına alarak, kapının önüne kadar yanaştı.

“Kalkıp yatın dayemın (anneciğim), yorgunsunuz, yarın erken kalkacaksınız” diyen Veli’nin sesini dinledi.

Çino, peş peşe iki kez kapıya vurdu. İçerdeki sesler kesildi.

Kapıya yanaşan Zeynep, “kim o?” diye seslendi.

Çino’nun sesini tanıdı. Yanına kadar gelen anne ve babasına baktı. Hiç tereddüt etmeden kapıyı açtı. İçeri giren üç kişi silahlarını kendilerine doğrultunca şaşırды. Gülümseyerek geri çekildi. Kollarını yana açtı.

“Ne yapıyorsunuz?”

Etrafına baktı Kel. Cevap vermedi. İçerde silahlı kimsenin olmadığını görünce rahatladı. Silahını yere indirerek içeri geçti.

Genç kadın, “ne yapıyorsunuz dedim size!” diyerek, ses tonunu sertleştirdi. “Düşmanın evine mi giriyorsunuz? Selamınızı kurtlar mı yedi?”

İhtiyar adam yutkunarak, silahlı üç kişiye doğru yanaştı.

“Ne yapıyorsunuz bira” dedi.

Cevap vermeden evin ortasına geçtiler.

Kel, “Bu topraklarda yaşıyorsun, niye vergini vermiyorsun?” dedi.

Leyla, “Lov, bira!” diyerek, gence yanaştı. “Bu ne biçim surat sizde? Hele bir oturun, sorunuz neyse konuşuruz! Devrimcilik zırtlık çortluk değil ya!” dedi.

Çino’ya döndü. Kafasını önüne eğen Çino’ya kızgınlıkla baktı.

“Yol gelmişsiniz, yorgunsunuz. Yemeğinizi yersiniz, sorunuz neyse konuşursunuz.”

Yaşlı adam, “tabii ya, oturun hele” diyerek, eşinin söylediklerini onayladı.

Zeynep, pencerenin yanında olan mavi meşinli sandalyeyi Kel’e uzattı. Uzatılan sandalye tekmelendi.

Kel’in sandalyeyi tekmelemesiyle ev halkının şaşkınlığı daha da arttı. Genç kadın, anne ve babasından onay almadan kapıyı açtığı için pişman oldu.

“Bu nasıl tavır?” diye bağırdı. “Ne yapmak istiyorsunuz? Açıkça söyleyin!”

“Söylediklerimiz açık: Niye vergi vermediniz?”

Araya girdi annesi.

“Sen benimle konuş oğlum. Sorun vergi sorunuysa, sana vergi de veririm, para da.”

Eşine yanaştı ihtiyar. Elini cebine attı. Para vereceğini söyledi ama önce oturup konuşmalarını şart koştu. Küçük kızına çay suyu koymasını söyledi. İç çekerek, tekmelenen sandalyeyi doğrultarak, kendisi oturdu.

“Dostlarınıza karşı bu kadar haşın olmayın oğlum. Bir yanlış anlama var herhalde. Oturun hele, ne istiyorsanız imkânımız dahilinde veririz.”

“Silahları görünce, aklınız başınıza geldi değil mi?” diye sırttı. Oturduğu yerde şaşkınlığını atlatmaya çalışan ihtiyara baktı. Kürsünün üzerinde çömelir gibi oturdu.

“Kararlarımıza karşı çıkıyorsunuz değil mi? Büyük oğlun nerede?”

“Kardeşime ne yapacaksın?” diye araya girdi Zeynep. Kafasını sallayarak bağırdı. “Ne işin var kardeşimle? Ayrıca burada da değil!”

Annesi, sinirlenen kızını yana çekti. Sonra kocasına döndü:

“Ne kadar istiyorlarsa ver!”

İhtiyar adam, yaz boyunca boş kalan eve sinen naftalin kokusunu içine çekti. Neden özellikle naftalin kokusunu aldığına anlam veremedi. Elini soktuğu ceket cebinden paraya ait bir şey çıkmadı. Komşularından para almak için dışarı çıkar gibi yaptı. Vazgeçti. Silahı üzerine tutar pozisyonda oturan kel kafalı gence baktı. Kendisi gibi o da titriyordu. Sonra yanında çobanlık yapan Çino’ya baktı.

İçini aldatılmışlığa ait karanlık bir boşluk, nefret, öfke ve korku kapladı. Böyle birine ekmek verdiği için kendisine lanet okudu. Yutkundu peş peşe. Evlatlarından ayırmadığı çilli adamın üzerine, “bebeğt!” (kalles) diye saldırmak istedi. Çocuklarının zarar göreceğini düşünerek vazgeçti bu çılgınlıktan. Parayı tüccardan erken alamadığına kızdı.

“Nasıl ikna edeceğim bu belaları?” diye iç geçirdi.

“Oğlum” diyerek, boynunu yana büktü. Ellerini önünde bağlayarak, hafif öne eğildi;

“Bana iki gün müsaade vermenizi istiyorum” diye yutkundu. “Para yok. Tüccardan daha alamadım. Bir yer söyleyin bana, istediğiniz noktaya parayı getiririm. Para çok yüksek ama borç harç alır öderim” diye ekledi.

Kocasının yanına sokuldu. Dekkeli’ye doğru eğildi. “İstedığınız vergiyi cezasıyla birlikte vereceğim oğlum. Size söz veriyoruz!”

Titremesi artan yaşlı adamın davranışlarından cesaret aldı.

“O parayı, hemen şimdi çıkarıp vereceksiniz!”

“Yahu oğlum” diyerek, boynunu yana eğdi ihtiyar adam. “Sen benden senelik rızkımı istiyorsun, nasıl hepsini hemen bulup verebilirim?” dedi.

Titreyen ellerini ceketinin ön cebine sokup sigara aldı. “Davaramın kışlık ihtiyacını bile almadım ama madem o kadar ısrar ediyorsunuz, bana iki gün mühlet verin, paranızı getirir veririm.”

Babasının, “paranızı veririm” cümlesi zoruna gitti. “Kimin emeğini zorla gasp ediyorsunuz?” diye araya girdi. “Sanki birileri paranızı çalmış da gelip hakkınızı istiyorsunuz! Bu kanun nereden çıktı?” Çino’nun yanından kalkarak Kel’le babası arasına girdi. “Üstelik sana parayı vereceğini söylüyor, neden horozlanıyorsun? Gözün mü kesti ihtiyar ve savunmasız adamı?”

Kel, araya giren genç kadını yana itti. Genç kadını yukardan aşağıya süzdü. Kendisini iğne gibi delen iki çift gözün aşağılayan, yargılayan gözbebekleriyle karşılaşınca, bakışlarını kaçırdı. İhtiyar adama sokuldu:

“Parayı şimdi veriyor musun yoksa vermiyor musun? Net cevap ver!”

İhtiyar adam, bir adım geriye çekildi. Araya giren eşinin arkasından çıktı. Avucunu açtı.

“Oğlum, ben mi sana laf anlatamıyorum, sen mi laf anlamıyorsun? Sana parayı vereceğim diyorum, daha ne istiyorsun?”

“Ben anlamam” diye parmağını salladı. “Verecek misin, veremeyecek misin?”

“Yahu oğlum, siz nasıl devrimcisiniz?” dedi.

Kaldırılan silah dipçiğinden korunmak için yana çekildi. Karısının “wuyy” diyen bağirtısı arasında, göğsüne inen dipçik darbesiyle, inleyerek yere kapaklandı. İki küçük kız Çino’yu etkisiz hâle getirdi. Zeynep babasını döven Kel’in silahına atıldı.

“Ne yapıyorsun?” diye bağırdı. “Haydut musunuz devrimci misiniz ulan?” diyerek, elindeki silaha asıldı. Karşılıklı boğuşmayı, annesi yalvararak ayırmaya çalıştı.

Evin en küçük kızı Meral, Kel’in düşen telsizi yerden alıp, babasını döven Savurlu Deli Ahmet’i itti. “Bavo (Baba)!” diye tiz bir cıglık daha attı.

Leyla, diğ er odada yatan oğlunun uyanmaması için, koşarak evin kapısını kapattı.

İki arkadaşıyla boğuşan kızlara silah çekti  ino. "Bırakın!" diye bağırdı. Yana d onerek, Zeynep'in kafasına silahı dayadı.

"Bırak diyorum sana yoksa  old r r m!"

Genç kadın, kafasına dayanan silah namlusunu yana itti:

" old rmezsen al aks n!" diye bağırdı.

Leyla, "wuyy!" diyerek,  ino'nun ayaklarına kapandı. "Lov  ino  ino! Nasıl elin bize kalkıyor? Axuçan'ın hışmından da mı korkmuyorsun?"

Savurlu'nun dipçik darbesiyle, k ı st  yere düştü Meral. Peş peşe bağırdı. Korkudan gözleri iki misli daha büyüdü. Kendisini kucaklayan babasının elinden kurtularak, salonun kapısına vardı. "Ceme!" diyerek, yan odada yatan ağabeyine doğru koştu. Salonu geçerek hızla odaya daldı:

"Cemeee! Kalk! Apocular babayı dövüyorlar!"

Genç adam, küçük kardeşinin sesiyle yorganı üzerinden fırlattı. Ağlayan kardeşi, aynı şeyleri tekrarlayınca, ışığı yaktı. Titreyerek dudağından akan kanları silen kardeşinin hâlini görünce, seslerin geldiği oturma odasına koştu. Annesinin arkaya yasladığı kapı a ılmayınca, tekmeleyerek içeri daldı. Bağırtılar, itirazlar ve karşı koymalar arasında, saçları dağılan ablasının, çaresizce titreyen ihtiya babasının, diğ er kardeşinin hâlini görünce deliye döndü. "Sakin ol oğlum, bir şey yok" diyen babasının lafına ald rmadı. Dizlerine sarılan annesini yana fırlattı.

"Ne yapıyorsunuz ulan haydut herifler?" diyerek, Kel'in üzerine yürüdü.

"Gelme yoksa vururum!" diyen, Kel'in uyarısını dinlemeden, üstüne atıldı. Göğsünden kavrayarak duvara dayadı.

"Kime silah çekiyorsunuz ulan alçak herif?" diye bağırdı.

Etkisiz hâle gelen Kel, araya giren anne ve babasının çabasıyla yana çekildi. Arkadaşlarına baktı. şaşıran arkadaşlarına nasıl bir emir vereceğine karar veremedi. Bir şey yapmamış gibi kendisini savundu. İtirazlar, karşı koyuşlardan morali bozuldu. Manevra yaptı,

sorunlarının olduğunu, çözmeye geldiklerini fakat ailesinin zorluk çıkardığını ileri sürdü.

Kel'in söylediklerinin aynısını anne ve babası da yineledi. Üç kız birden mırıldandılar. Meral, daha yüksek sesle ağlamaya başladı. Elif, yırtılan kazağını üstüne çekti. Zeynep, bir şey söylemeden yalan söyleyen adamla kardeşi arasına girdi. Fakat Kel'in olası bir hareketine müdahale etmek için de yakın durmaya çalıştı.

İhtiyar adam, "oğlum sen çekil kenara" diyerek, oğlunu yatıştır-maya çalıştı.

"Bir şey yapmadı arkadaşlar. Ufak bir yanlış anlaşılma var. Onu da biz çözeriz. Sen karışma!"

Süngüsü elinden düşmüş general gibi kafasını önüne koyan Çino'ya baktı. Babasının sandalyeye oturtmak istediği Kel'in yüz ifadesine baktı. Yalan söyleyen adamın kızaran suratını, yüzünden kan damlayan vampire benzetti.

"Bu eve ne amaçla geldiniz?" diyerek, tekrar önüne dikildi. Babasının açılan yakasındaki pençe çiziklerini gördü.

"Kim size savunmasız insanları dövme hakkını verdi?"

"Yahu, oğlum, sen bela mısın? Kimse bizi dövmedi diyorum. Bana inanmıyor musun?"

Babasının kendisini iten kolunu tuttu. Yüzüne baktı. Sağ şakağı şişmeye başlamıştı. Babasının ortamı sakinleştirmek için doğru konuşmadığını hemen anladı.

"Oğlum, sen dur hele! Adamlar babana bir şey yapmadılar."

Kel, Cemal'in içeri girmesiyle put gibi yerinde duran Çino'ya baktı. Bakışlarını önüne eğdi çilli adam. Evin köşesine çekilerek, şaşırان Savurlu'yu süzdü. Nasıl bir karar vereceğini düşündü. Bir ara tarama emrini vermeyi düşündü. Fakat kendisi de ev halkı içindeydi. Her seferinde kenara çekilme isteği de genç adam tarafından engellendi. Ummadıkları bir tavırla karşılaştıkları için, kararsızlığı daha da büyüdü. Önüne dikilen gence baktı:

"Şimdiye kadar halktan olan kimseyi dövmedik. Şiddet bizim anlayışımıza terstir!"

“Kör şiddet tam da sizin anlayışınız. Yalan söylüyorsunuz! Yalan söylemek ve savunmasız insanların gırtlığına basmak sizde gelenek hâline gelmiş” dedi.

Kendisini çekiştiren anne ve babasına kızdı. Ses tonunu düşürdü. Sakin olmaya çalıştı.

“Ne işiniz var burada?”

“Vergi almaya gelmiştik. Sizinkilerde bize hakaret edince sorun buraya kadar geldi.”

Zeynep, başını salladı, “çarpıtıyorsun” diye yutkundu. Anne ve babası kendisine kızınca sesini kesti. Dudağı kanayan kardeşinin yüzünü ovdu.

“Berxo (Yavrum), bir şey olmaz” diye araya girdi babası. “Dostlukların tümü kavgayla başlar” dedi. Gülümsedi. Diş etlerindeki kanı çocuklarına göstermemek için yuttu. Önce konuklarını, sonra da oğlunu sakinleştirmeye çalıştı. Uzun bir çabadan sonra iki tarafın da oturmasını sağladı.

Annesi, “baban doğru söylüyor, kurban olduğum. Bir şey yok!”

Babasının söylediği “dostluk” kelimesinin üzerinde düşündü. Kel’in karşısına oturdu. Saatine baktı. Neredeyse arkadaşı Zerdüşt gelmek üzereydi.

“Vergi politikanızı, meşru görmediğimizi daha önce size bildirmiştik. Kitlelere dayattığınız zorla vergi politikası, zorla siyasi otorite inşa etmenin bir parçasıdır. Halkın gırtlığını sıkarak, zorla hayata geçirdiğiniz bu politikanın da sonu yoktur!”

Silahıyla oynadı. Evin büyük kızından su isteyen Çino’ya baktı. Zeynep, devrimci olmayanlara su vermeyeceğini söyledi.

Genç kızın söyledikleri, anne ve babası tarafından kınandı. İhtiyar adam, kızı adına konuklarından özür diledi. Suyu getiren eşine, konuklara yemek hazırlamasını söyledi.

“Politikalarımız doğru olmasaydı, bu kadar güçlenemezdik.”

Kel’i tepeden turnağa süzdü. Babasının çabasıyla sakinleşmesine rağmen, herhangi bir aksiliğe karşı tetikte bekledi. Yer değiştirmek isteyen kel adama yakın durmaya dikkat etti.

“Önce dostluğu zedeleyen ve derin yaralar açan yaklaşımlarınızdan vazgeçmeniz gerekiyor!” dedi.

"Zor, baskı ve şiddetle kurulan bir otoritenin, devrimci de olsa, hiçbir zaman hayat bulamayacağını bir gün anlayacaksınız; ama anladığınız zamanda hatalarınız sizi yıkmış olacak!"

"TC yıkamadı, siz mi yıkacaksınız?"

"TC'nin sende açacağı yara, seni güçlendirir; ama dostların açacağı yara senin ölümüne neden olur!" diye cevap verdi.

Korktuğu ve heyecanlandığı zaman sağ işaret parmağını ağzına koyan küçük kardeşinin parmağını ağzından çıkardı.

"Politikalarınızı zorla diğer devrimci örgütleri destekleyen kitlelere dayatamazsın. Kitlelerin desteği, gönüllü ve bilinçli olmalıdır!" dedi.

Yemek hazırlayan annesinin araya girmesiyle konuşmasına ara verdi. Hâlâ titreyen babasına baktı.

"Gırtlaklarını sıkığınız bu insanların ekmeğini yemişsiniz!" dedi. Kafasını önüne eğerek sandalyenin kılıfıyla oynayan çilli adama baktı.

"Sadece bu yıl yüzlerce kişilik grubunuzu, günlerce bu aile besledi. Yaralılarınızı sakladı. Ne istediniz de vermediler? Neyse, seni gönderen kimse onunla görüşmek istiyorum. Sayıca çok olmanıza mı güveniyorsunuz? Nerede görülmüş ki devrimciliğin adı çapulculuk olmuş? Doktor Baran'la görüşeceğim. Kalk gidip onunla görüşeceğim!"

Yaşlı adam, oğlunun çıkışı üzerine araya girdi.

"Bize beş katı ceza kesmişler oğlum" diye araya girdi. "İki gün sonra götürüp Kujımanlı Yusuf Güngör'e teslim edeceğim. O da, parayı götürür bunlara teslim eder."

Kel, söylenenlere ne itiraz etti, ne de onayladı. "Bıra yemek yemeyecek misiniz?" diyen Leyla'nın sorusuna, "biraz önce yedik" diye cevap verdi. Konuşma uzayınca morali daha da bozuldu. Verilen emri yerine getirmemesi durumunda başına gelecekleri düşündü.

Zeynep, "onlar yiyeceği yerde yeterince karınlarını doyurmuşlar" diye söze girdi. "Buraya yemek için değil, dostluklarını göstermek için gelmişler!"

Annesine bakarak kendilerine laf atan genç kadının tam olarak ne söylemek istediğini anlamaya çalıştı. Genç kadının karşı duruşu,

direnme ve eleştiri mantığı karşısında afalladı. Ak güvercin donundaki yüz beyazlığı üzerinde, başkaldırısına ahenk katan, öfkelenince güzelleşen iri gözbebeklerine baktı. Kalaylanmış tepsi gibi parlayan gözbebeklerinin, kendi üzerine dikilişinden rahatsız oldu. Aniden içeri giren Zerdüşt'e bakınca, ne yapacağını şaşırdı. Kendisiyle tokaşan gence isteksizce elini uzattı.

Zerdüşt, hoşbeşten sonra, Cemal'e doğru döndü. Zeki genç, durumun normal olmadığını hemen anladı. "Ne var?" anlamında kafasını salladı. Sorduğu soruya cevap beklemeden, randevu saatini hatırlattı. Gece kendilerini Keban'dan geçirecek kayığın geldiğini fısıldadı.

Kel Adam, saatine baktı. Zerdüşt'ün gelişiyile işin daha da zorlaştığını düşündü. Hileye başvurmanın en faydalı yol olacağını düşündü. Savurlu'yu yanına çağırarak fısıldadı. Leyla'nın getirdiği çayı, zamanları olmadığını ileri sürerek içmedi. Cemal'e dönerek gülümsedi:

"Doktor Baran, mezarlıkta bekliyor. 'Gelmişken Cemal'le de görüşelim' dedi. Zaten sen de görüşmek istiyorsun."

Çino'da "öyledir" diye arkadaşını destekledi.

"Yoldaşlarımızı zorla alıkoyup döven, partiyi düşman olarak gören, halktan zorla vergi toplayanların, benimle görüşecekleri ne olabilir ki? Kaldı ki, sorun benimle halledilecek bireysel bir sorun değildir; sorun direkt partinin sorunudur!" diye araya girdi Zerdüşt.

Kel, kendisini kısık gözlerle süzen gence bakarken sinsice sırıttı. Tuzağa düşürmenin hevesiyle, gözleri, damda kalan mart kedileri gibi parladı.

"Orasını bilmiyoruz. Herhalde ufak bir sorun var" diye kekeleyerek cevap verdi. "Yoldaşlarınızı zorla kaçırmak ve sizleri düşman görmek gibi bir anlayışımız yoktur!"

İhtiyar adam, "yok yok, oğlum gelmesin" diye heyecanlandı. Zeynep de babasının söylediklerini tekrarladı. Farklı bir niyetle geldiklerini düşündü. Fakat ne yapmak istediğini tam olarak anlayamadı.

Cemal, önce ailesine sonra da arkadaşı Zerdüşt'e baktı. Endişe duymalarına anlam veremedi. Evin içine girip zorbalık yapanlarla görüşüp, açıklama yapmalarını istemek için görüşmek istedi. Kararını verdikten sonra, hiçbir şey yokmuş gibi yerinden kalktı.

“Bu davetinizde bir hile var gibi görünüyor ama yine de gelip sizinle görüşeceğim!” dedi.

“Ben de geleyim,” diyen Zerdüşt’e “hayır,” dedi Cemal. “Gidip bunlarla görüşeceğim. Sen sadece arkadaşlara bunlarla görüşmeye gittiğimi bildir.” dedi. Sonra Kel adama doğru döndü:

“Gidip görüşelim bakalım. Ne hakla gerillalarımız rehin tutuluyor. Ne hakla yoksul halk soyuluyor, göçe zorlanıyor ve baskı altına alınıyor!”

“Ne hilesi heval?” diyen kel adamın lafına sinen belirsizliği, tuzağı ve hileyi sezdi Zeynep. Gitmek için yan odaya geçen kardeşinin yanına gitti. Silahını alıp almama kararsızlığını geçiren kardeşine yanaştı. Kardeşinin üstündeki kazağı ve parkeyi düzeltti. Işığı söndürdü. Kardeşine sarılarak ağlamaklı, bezgin ve endişeli bir sesle yalvardı:

“Mere Ceme, mere! Vana be bextın! (Gitme Cemal, gitme! Bunlar kalleştir!)”

Genç adam, babası ve annesi de içeri girince ışığı yaktı. Gitmesine kararsız kalan Zerdüşt sessiz kaldı. Annesi, babası ve kardeşleri gitmesine itiraz ettiler.

Ablasının iri, ela gözlerine bakınca, koca bir gökkuşağı gibi asılı kalan gözbebeklerindeki endişeden ürperdi. Nisan karları gibi beyaz yüzüne çöken tedirginlik, edasındaki vahşilikle karışınca, ablasının daha da güzelleştiğini düşündü. Belliydi, içinde bir şeyler kırılmaya yüz tutmuştu. O akşam ki Zeynep, farklı bir Zeynep’ti. Dokunsan binlerce çığlık atacak kadar kırılgan, ürkek ve hüznüydü. Gözleri, haziran gecelerinde inleyen ormanlar gibi gizemliydi; karanlığı delen, bağrında her canlıya yer açan, acı haberi de, iyi haberi de önceden sezen öngörülü bir menzile sahipti. Üstüne gün ışığı yeni düşmüş dağ çiçeği gibi, farklı bir iklimi girdi. Değişti. Duygularındaki sabah ânu gibiydi. Sanki dünyayı durdurmuş bir çocuk sığınağındaydı. Ve her şey bundan ibaretti:

“Mere (Gitme)!”

Görüşmeye gittiği yapının kendisine zarar vereceğine dair en ufak bir endişesi yoktu. Ailesi neden bu kadar endişeliydi?

Anne ve babasının itiraz ve yalvarmalarına aldırmadı. Kapının eşiğinde durdu. Kendisine yanaşan Meral'i öptü. Ablasının garipliğine anlam veremedi. İlk kez, böylesine karmaşık duygular yansıtan boyutlu, zengin edasına rastlıyordu. Sustu. Arkadaşına dönerek, randevuyu yarına ertelemesini söyledi. Evine zorla girenlere döndü, "haydi gidiyoruz," dedi.

Önce kendisi çıktı. Peşinde Kel, Çino ve Savurlu çıktı. Kazimi Mehmet Ağa'nın yanıp sönen ışıklarına baktı.

*Ayağa kalkın ve doğru durun! Doğru durun ki,
eğri belasını bulsun!"*

Ev halkı üzerindeki şoku atlattıktan sonra, ilerleyen saatlerde dışarı çıktı. Aşağı mahallenin sokak aralarını aradılar. Tedirginlik içinde mezarlığa doğru gittiler. Gecenin içinden gelen seslere kulak kabarttılar. Değişik yorumlarda bulundular. Birbirini suçladılar. Aralarında kısa süreli fakat sonu gelmez tartışmaya girdiler. Anne ve baba çifti, oğlunu uykudan uyandıran kızına lanetler yağdırdılar.

Ağlayan küçük kıza annesi de eşlik etti. Annesi oturduğu yerde yüksek sesle ağladı...

Zeynep, üzüntü içinde kendisini bir çimentonun çuvalı gibi yere bıraktı. Bulamamıştı kardeşini.

"Gök mü yırtıldı, yer mi yarıldı kız? Nereye gitti bunlar?" dedi. Ağlayan karısına döndü. "Gözlerim görmüyor hele çevreye bak!" dedi. Gürültü yapmamasını söyledi. Kardeşinin peşinden hemen çıkan Zeynep'i sordu. Sesini daha da yükselten karısına bağırdı. "Sus kız!" diyerek, ayağını yere vurdu. Sümküdü peş peşe.

"Gidip haber vermeseydiniz, ben de onları gönderirdim. Hırlayan köpeğe kemik atılır ama bana fırsat vermediniz!"

"Sus kız, sus!" diyerek, yere oturan karısını, kaldırdı.

“Susun ve kimseye söylemeyin. Allah göstermesin karakola bildiren olur. Çıkamazlar buradan. Çocuk da öylece ayaklar altında gider!”

Çaresiz etrafında döndü. Ne yapacağını şaşırdı. Çocuklarını içeri çağırarak eve girmesini söyledi. Ağlayan küçük kızının yanına gitti. Elini tutarak kaldırmak istedi. Kolunu gövdesine yapıştırarak babasına gitmedi. Oturduğu yerde diz çökerek, yüzünü Axuçan Dergâhı'na çevirdi. Sonra tarlasının tumunda bulunan kilise duvarına doğru döndü. Keçe gibi sertleşmiş nasırlı ellerini toprağa sürdü. Tozu yüzüne sürerek, dua etti.

“Veli, ne yapıyorsun” diyen Ali Herbi'nin sesiyle kendisine geldi. Komdan eve dönen yaşlı adamın sorusuna doğru cevap vermedi. Zorlanarak sesine doğal bir ton vermek istedi. Ne yaptığını inkâr etti:

“Bir şey yok bıra, sürüden gelmeyen kızları bekliyorum” dedi. Mırıldanarak konuşan Ali Herbi'nin ne söylediğini anlamadığı için cevap vermedi. Geçip gitmesini bekledi. Merdivenin altında birbirine sokulan üç kızı ve eşinin yanına gitti. Çaresizliğini küfür, dayak ve kızmayla gidermek istedi. Tam ağzına gelecek şekilde küfür edecekti ki, küçük kızının tekrar ağlamasıyla sesini kesti. Onları teselli etmek isteyen birkaç laf söylemek istedi. Bir şey bulamadı.

“Gelin kız, evinize girin!” diye titredi sesi. Komşu ve akraba gençleri uykudan kaldırıp peşlerine düşmek istedi. Aniden vazgeçti. Ne yapacağını şaşırdı. Kırış kırış olmuş suratı, pota fırınındaki yalazlar gibi kızardı. Zorlanan zayıf avurtları, tek sıra hâlinde dizilmiş sağlam dişlerine gömüldü. Telsiz ve dipçik darbeleriyle sızlayan yerleri ovdu. Dilini dişlerin arasına geçirdi. Ilık, tuzlu sıvı ağzını doldurdu.

“Kalkın kız, münkirler, münafıklar, muhbirler duymasın” diyerek titreyen dudaklarını yokladı. Elleri kanlandı.

“Gece karanlığında boku ne kadar karıştırırsan, o kadar da kokusu çıkar. Ayağa kalkın ve doğru durun! Doğru durun ki, eğri belasını bulsun!”

Büyük kızı, “doğruluk hep felaket getirdi baba!” diye kolunu çekti. Kolunu çekmesiyle çocuk gibi sesini koyveren babasına acıdı. Eşi ve iki kızı, çocuk gibi ağlayan yaşlı adamı içeriye götürdüler.

Genç kadın, içeri girmekle kardeşine ihanet etmiş duygusuna kapıldı. Yangından boğulan küçük bir çocuk gibi öksürerek dışarı attı kendisini. Nefesi kesildi, soluk almakta zorlandı.

Mezarlıklara doğru giden Zerdüş, ağır bir suçluluk duygusuyla geri geldi. İhtiyar adamın tepkisinden korktuğu için, isteksiz adımlarla, çekinerek içeri girdi. İçeri girmesiyle susan ev halkı, tekrar ağlamaya başladı. Ne söyleyeceğini düşündü. Bir şey yapamadığı için ocağın önüne çökerek kafasını önüne koydu. Suç işlemiş psikolojisiyle hiçbir şey söylemedi. Yüreği kararsızlık, eziklik yumağına döndü.

İhtiyar adam, “Zerdüş” deyip, ağlamasını kesti. Gözyaşlarını silerek yutkundu. Kendi çocukları önünde ilk kez böylesine sesli ağladığı için kendisini garipsedi. “Ne oldu, ne yapacağız bavemın (babacığım)?” dedi.

Kafasını salladı. Sitem etti; “size dememiş miydim; durmayın bunların önünde!”

Yerinden kalkarak ihtiyarın önünde diz çöktü genç adam.

“Sabret amca, hiçbir şey yapamazlar!” dedi. Arkadaşıyla gitmediğine fena halde pişman oldu. Kafası karmakarışık. Nasıl bir cevap vereceğini bilemedi. Bir iki aile hariç 100 hanelik köyün tümü kendi taraftarları ve sempatizanları olan köylüleri ve gençleri çağırmadığına pişman oldu. İçindeki sıkıntıyı kovar gibi göğsünü ovdu.

Leyla, “Nasıl yapamazlar?” diye bağırarak araya girdi. “Oğlumun huyunu bilirim. Onlarla zıtlaşacak ve çocuğuma kıyacaklar!”

Sesli bir şekilde ağladı. Kızları da kendisine eşlik etti.

“Sana söylüyorum, nasıl bir şey yapamazlar?”

Ağlayan ev halkına umut vermek istedi. Nereden konuya gireceğine karar veremedi. Yanağından aşağı akan gözyaşını sildi.

“Yarın partiyle bağ kurarım. Bunun için sabahı beklememiz lazımdır. Parti çatışmayı göze alır, yine Cemal’i onların eline bırakmaz. Bu konuda emin olabilirsiniz!”

“Bize partiden martiden bahsetme!” diye çıkıştı. “Sizin önünüzde koşa koşa bu hâllere düştü. Kendilerine sahip çıkamayanlar, bir başkasına nasıl sahip çıkacaklar? O kadar insan kaçırılıyor, şimdiye kadar ne yaptılar ki, oğlum için de ne yapsınlar?”

Kadının doğru söylediğini düşündü. “Amojın (Amca karısı)” diye kekeleydi.

“Amojın mamojın yok artık” diye gözyaşların sildi; “siz laftan başka hiçbir şey yapamazsınız!”

Yaşlı adam, karısıyla genç adamın tartışmasını ses çıkarmadan dinledi. Ölen ilk eşinin oğluna karşı taşıdığı şefkati, zamansız bir şekilde hayal etti. Korkudan damarlarındaki kan çekiliyor gibiydi. Derin nefes almak istiyordu fakat zorlanıyor gibiydi. Kesik kesik soludu. Tövbekâr bir sesle nedamet getirdi, “Tanrım sen büyüksün” diye mırıldandı.

Normal zamanlarında isyan gibi cesur, adalet gibi hazin olan ihtiyar adam, şahmeran gibi oturduğu pozisyonunu değiştirdi. Acı çekiyordu. Sadece acıyı değil, hayatında hiç tatmadığı korku ve çaresizliği bir arada yaşıyordu. Yüzü kurumuş ceviz içi gibi buruşmuştu. Şifası bulunmayan hastalığa yakalanan çaresiz yaşlılar gibi el kol hareketleri yaptı. Tartışmanın kesilmesini istedi.

Zerdüşt’ün dediklerine şiddetle karşı çıkmasına rağmen, söylenenler kendisine güç vermişti. Daha sağduyulu düşünmeye başladı. Gözyaşlarını sildi. Ağlamasını kesti. Sıkıntı yerine, kendisine gizli bir güç gelmiş gibi ferahlandı. Nergis Taşı’ndaki sürülere dalan kurdu kovalayan çobanların sesiyle dışarı fırladı. Sesleri dinledi. Sesler kesilince, etrafında duran üç kızı ve eşinin içeriye girmesini söyledi. Kimseye bir şey söylememeleri için tembihledi.

Dönmeyen Zerdüşt’e seslendi; “gel oğlum” diye içerlendi. Yaralı boğuk bir ses çıkardı:

“Gece vakti, denizdeki balığın pazarlığı olmaz oğlum!” dedi.

Hızlanarak, dereye doğru giden gence yetişti. Karşısında duran genç adama, çaresizliğini ifade etti. Ateşli bir şekilde konuşan gençten bir sigara istedi. Yanına oturmasını söyledi. Mereğin üstündeki taşın üzerine oturdular.

“Beni iyi dinle oğlum” diye iç çekti. Gewri tarafından gelen anlaşılmaz sesi duymak için duraksadı.

“Karşı durduğunuz güç, kirli bir sel gibidir; önünden çekilmezseniz, tatlı su balığı gibi boğulursunuz! Olan size inanan insanların hayatına olur!”

Kendisine cevap vermek isteyen yeğeni üniversiteli zeki genci, susturdu:

“Yapabiliyorsan, oğlumun arkadaşlarına en erken zamanda haber ver. Oğluma, akrabana ve bana yapacağın en büyük iyilik bu olacaktır. Erken davranmazlarsa, oğlumun Allah göstermesin, başına bir şey getirirler!”

“Amca, ne gerekiyorsa onu yapacağım!”

Yerinden kalkarak, etrafında dolandı. İçeri girmeyen karısını ve çocuklarını bir kez daha uyardı.

“Şimdi git oğlum!” diye nefeslendi. Ağrıyan göğsünü ovdu. “Ne olacak ben de bilmiyorum. Karakol seni soruyor, sabah olmadan buraları terk et!”

İhtiyarın cebine zorla koyduğu parayı, yere bırakmak istedi. Israr üzerine parayı cebine koymak yerine elinde tuttu.

“Yoldaşım için ne gerekiyorsa, onu yapacağız. Bundan emin ol amca!”

“Bağrına saplanan hançeri, sapında kavramayanlar, sadece kurtulmak için çırpınırlar! Daha fazla çırpınma, kendini kurtar! Yapacakların da bellidir!”

Zeki genç, ihtiyarın eleştirisini kavramaya çalıştı. Cevap vermekle vermemek arasında bocaladı. Babası gibi sevdiği akrabasının acı çeken çaresiz hâline bakınca acıdı. Belli belirsiz bir şeyler mırıldandı. Elini sarılarak öptü.

Karanlık derin geceye, buz deliğine dalar gibi daldı. Geçitlerin pusularla kaplı olan bir savaş yaralı gibi sandı kendisini. Kendi isteğiyle giden arkadaşına engel olamamasına anlam veremedi. Belki de yaptığı gençliğin kaba bir gurunuydu?

Sandinist liderin, “anılarımız yüzümüzü kapattığı zaman öleceğiz” sözünü, zamansız bir şekilde hatırladı. İhtiyarın son söylediği lafla sarsıldı. Toplumun bağrındaki acıların diyalektikle çatıştığını düşündü. Başkaları uğruna fedakârlık yapan çıplak ayaklı kahramanların selamının karşılıksız bırakılmasına şaştı.

Canı sıkıldı. Göğsünde biriken ter, kasıklarına doğru akmaya başladı. Yorgunluğu iki kat daha arttı. Kendisini yaralayan, yorgun

düşüren kapıları kapatmak istedi, yapamadı. Sallapati adımlarla, Ke-
ban Barajı kıyısında kendilerini karşı tarafa geçirmek için bekleyen
kayığa doğru yürüdü.

İhtiyar adam, uzaklaşan genç adamın ayak seslerini dinledi. İnsan-
lığın yağmalandığını düşündü. Yavru bir karıncayı, suyu düşman eden
yaratıkların fazla yaşamamaları için beddua etti. Zamanın oğul veren
arı kovanına döndüğünü düşündü. Parayla satın alınan vicdanlar, sidik
torbasına dönmüştü. Kendisi de dahil herkesin korkuyu muska gibi
boynuna taktığını düşündü. Rüyakârlık büyük bir zevkle, kalleslikle
çiftleştiği bir zamanda her şeyin tehlikeli bir hal aldığını düşündü.

Çaresiz bir şekilde oturdu. Yorgundu. Canı yanıyordu. Teselli
bulmaya çalıştı. Geçmişine sığındı; bir balık gibi, sadece kendi su-
yunda yaşayan eski günlerini hatırladı.

***“Mazlum bir halkın sıradan insani ve
ahlaki değerlerini kirletiyorsunuz!”***

Önce Memedo'un (Mehmet Çelik) evi yakılıp, kaçan Yılmaz'ın
yerine bir kardeşine alıkonulacaktı. Sonra da Uço'nun (Hüseyin Ka-
rakuş) evi yakılacaktı. Kaçan Azrail bulunursa kendisi, eğer bulun-
mazsa kardeşlerinden herhangi biri alıkonulacaktı.

Tilekli, daha öce doldurulan benzin dolu bidonu Çino'ya verdi.

Evlerin yakılmasına karşı çıkan Cemal, yapmak istedikleri şey-
lere inanamıyordu. Şaşırmış, şoke olmuş, sinirli ve gergin bir hâlde
müdahale etti. Aralarında sert, itiş kakış ve karşılıklı arbedeye varan
fiziki temaslar oldu.

Güvenlik gereği ellerini bağlamak istediler. Küçük bir grubun
yanlışlık ve çılgınlık yaptığını, sorumlularıyla görüşürse durumun
düzeltileceği umuduyla, ellerini bağlamak isteyen Kel ve yardımcı-
sını yana itti.

İtiş kakış epey devam etti. Evlerinin yakılması durumunda müdahale edeceğini ve köylüyü başlarına toplayacağını söyledi.

Kararsızlık geçirdi Kel. Telsiz bağlantısı kurmak istedi. Başaramadı. Evleri yakmak için hazırladıkları benzini toprağa boşalttı. Bidonu yana fırlatarak, anlaşılmaz şeyler söyledi.

Karanlığın içinde çıplak bir hayaleti andıran yüz haneli köyde, havlamaktan yorulan köpeklerin sesi kesilince, köy yeniden sessizliğe gömüldü. Sessizliğin huzurunu, ayakkabıların altındaki ufak çakılların hışırtısı bozdu.

Dereden yukarı çıkarak önce Memedo'nun evine vardılar. Aralıksız çalınan kapıya, Memedo'nun ihtiyar karısı Elif, titrek bir sesle seslendi. Çino'nun kendisini tanıtması üzerine dua ederek açtı kapıyı.

İçeri girerek evi aradılar. Yaşlı kadın, sorulan her soruya, "bilmiyorum" cevabı verdi.

Çino, titreyerek dua eden yaşlı kadına dipçik kaldırdı. Önce Yılmaz'ı, sonra diğer oğullarını sordu. Omzunu kaldırarak ağladı ihtiyar kadın. Evin içinde kendisinden başka kimsenin olmadığını tekrarladı.

İhtiyar kadını tehdit ederek, Uço'nun evlerine çıktılar. Yumuşak, beyaz kayaya gömülü olan toprak evin, kavaktan yapılmış kapısını birkaç kez dövdüler. İçerden, "duydum" anlamında titrek, güvensiz ve ürkek bir erkek sesi yükseldi. Kapının tekrar çalınmasıyla,

Sağır Uço, "ew kiye (kim o)?" diye ses verdi.

"Biziz biz. Biz hevalleriz, aç kapıyı!"

"Hevaller kimdir? Ben sizi tanı mıyorum!"

"Tanırsın, tanırsın, kapıyı hele bir aç!"

"Gecenin bu saatinde kapıyı açamam!"

Tehdit, küfür eşliğinde kapı tekmelenince, Cemal, müdahale ederek araya girdi. Komşularına ve köylülerine uygulanan onur kırıcı davranışa müdahale etti.

Tartışmalar üzerine tanıdık sesleri duyan ev sahibi, sesini yumuşattı.

"Yahu, bira! Bu gecenin vaktinde benden ne istiyorsunuz? Ben sağır, dilsiz, fakir bir insanım!" diyerek, kendisini acındırdı.

Zorlanan kapının arkasına dayadı sırtını. Diğer odada uyukulu gözlerle kalkıp gelen büyük oğlundan yardım istedi.

“Allah aşkına bu gece vakti benden ne istiyorsunuz? Kimsiniz?”

Kapıyı iterek içeri giren Kel’in önünden çekildi. Yanlış bir şey yapmamaları için yalvardı. İçeri giren Çino’ya mırıldandı. Oğlunu vermeleri durumunda kendilerine bir şey yapmayacaklarını söyledi.

Yaşlı baba, oğlunun sürüdeyken zorla götürüldüğünü ve o günden beri hiç görmediğini söyledi. Yemin içti.

Cemal içeri girmede.

Ev arandı.

Kel, köydeki Topal’ın doğru bilgi vermediğini anlayınca, Mikail’in kolundan tutarak dışarıya çekti.

Götürülen oğlunun koluna asılan sağır adam, yalvardı. Kaçan oğlundan haber almadığını söyledi. Göğsüne silahı dayayan Kel’in önünde diz çöktü. Götürülen sakın oğluna baktı. Oğlu babasını tescilli etti. Çino’nun üzerine doğrulttuğu silah namlusuna baktı. Kardeşlerini ve babasını ikna ederek, kendileriyle gideceğini söyledi.

Cemal, sesle yanan ve tekrar sönen Telo’nun ışıklarına baktı. Mikail’in getirilmesine itiraz etmedi. Gelişmeleri sessizce izlemekle yetindi.

Reşo’ya kadar yürüdüler. Ulukale girişinde ufak ve sağır bir köpek karşıladı kendilerini. İhtiyar köpeğin havlamasını köylülerde dahil kimse dikkate almadı.

Mikail, kendi köylülerine hava atmak isteyen Çino’nun kendisinin öncü ve çok önemli bir insan olduğunu gösteren davranışlarına, mırıldanarak küfür etti. Zorla götürülmesine itiraz etmeye devam etti.

Çino, çalıları asker sanarak birliği sık sık yere yatırdı. Çok hızlı yürüdükleri için erken yoruldu.

Kel, onca yolu birkaç saat içinde gelişlerine şaşırdığını söyledi. Kozagaç Köyü altında bulunan derede, mola verdiler. Topal’ın evinde aldıkları ekmek ve tulum peyniri bezin üzerine serdiler.

Mikail, sofraya yanaşmakla yanaşmamak arasında kararsız kaldı. Tok olduğunu söyleyerek, sadece bir parça ekmek aldı.

Sofraya davet edilen diğ er genç, cevap vermedi. Elindeki kuru ceviz dalını hırsla kırarak, sofranın üzerine fırlattı. Elindeki ekmeği yemeyeceğini söyledi.

Kel'in elindeki ekmek parçası yere düştü. Sofranın  zerine düşen kuru odun dallarını kenara fırlattı. Homurdandı. "Provokasyona gel-meyin" diyerek, arkadaşlarını uyardı.

"Ekmek elinden ıstırap çektiği için, toprağa sığındı!" diye burnu-nu sümkürdü Cemal.

"Yemiyorsan yeme ama ş ir okumayı da bir tarafa bırak! Bizim ş irle işimiz yok!"

"Ancak ş irle tedavi edilirsiniz!"

Kel, yemeği gönülsüz yiyen arkadaşlarına istemeyerek eşlik etti. Sorunu tırmandırmak istemedi. Telsiz bağlantılarını denedi, bağlan-tı kuramadı. Kendisine karşı geliştirmeleri gereken tavır konusunda ikilemde kaldı.  ıkış yolu bulamayınca, zaman kazanacak ifadeler kullandı:

"Misafirimiz olduğu için ş u andan itibaren hiç tartışmayacağız."

Acı bir tebessümle güldü. Elini belini yasladığı cevize vurdu. "Mazlum bir halkın sıradan insani ve ahlaki değerlerini kirletiyor-sunuz!"

Kafasını kaşıdı. Uygun bir cevap vermek için ağzındaki lokmayı çiğnemeyi durdurdu.

"Sorun çıkartmak istiyorsun ama senin oyununa gelmeyeceğiz!"

"Sorun" kelimesine takıldı. Kelimeye sinen haksızlığa, savunma-ya küfür etti.

Yemek işlemi bittikten sonra, Peyik Karakolu menzilinden çıka-rak hareket ettiler. Birliğin öncüsü olan  ino, durduk yere ve peş peşe kendisini yere attı. Yere yatmaktan bıkan birlik,  ino'yu g s-teriş yapmakla suçlayarak, öncülüğün ciddiyetine uymasını söyledi. Kel'le aralarında kısa bir tartışma oldu. İki köylü gencin konuşmalarını engellemek için iki kişi aralarına girdi.

Karataş'ın altındaki mezraya vardıklarında herkes yorulmuştu. Köyde in cin top oynuyordu. Köpeklerin havlamaması Mikail'in dikkatini çekti. Köylüsüne merakla sokularak, köyün g   ettiğini

savundu. Cevap almayınca, konuşmasını kesti. Keçi gübresi, palamut ve kuru saman kokusuna gömülen mezra, ölüm sessizliğine gömülmüştü, nabızı bile atmıyordu. Ölü bir ihtiyar gibi gece karanlığına gömülmüştü. Mezranın içinde akan betonlu çeşmenin çıkardığı tazyikli su sesinden başka ses yoktu.

Tilekli Hüseyin ve Savurlu'nun dışındakiler, evlere dağıldılar. Açılmayan kapılara güçlü tekmelerle vurdular. Epey zamandan sonra zar zor bir yaşlı, cılız, titrek ve ağlamaklı bir tarzda cevap verdi.

Çino, kapıyı aralayan beyaz donlu, kambur ve kısa boylu yaşlının numara yaptığını söyledi.

Suçlamaları reddeden yaşlı adam, hasta ve sağır olduğunu ileri sürdü. Tartışma evin içinde devam etti. Tek yanlı bağırma ve suçlamadan ibaret olan ses, çeşmenin yanına kadar geldi. İhtiyar adamdan torununu istiyorlardı. Torununun nerede olduğunu bilmediğini söylüyordu. Tartışmalara kadın yalvarmaları da karıştı.

Tombul genç, yaşlı adamın zamansız bir ölümle diğer dünyayı boylayacağını söyledi. Konuşulanları merak ve korkuyla dinledi. Tehdit ve ağlamaklı yalvarmalardan ibaret olan konuşma yaklaşık yirmi dakika sürdü.

Arada bir kısılp tekrar güçlü akan tazyikli çeşmenin şorultusuyla iki nöbetçinin başı gövdesine düştü. Yokuşa dayanan yük kamyonu gibi horluyorlardı. Savurlu, düşünde, gece boyunca yaptığı tartışmada kullandığı küfürleri sıraladı. İki nöbetçinin yatmasından faydalanan Mikail, köylüsüne yanaştı, "kaçalım" diye öneride bulundu. Önerisini reddeden köylüsüne kızdı.

Genç adam, sürüklenen yaşlının getirilmesine karşı çıktı. Nöbet yerinde yatan arkadaşlarına kızan ve itiraz eden Savurlu'ya tokat atan Kel'le tartıştı.

Tartışma, konaklama yerine kadar konular değişmesine rağmen devam etti.

Çay kaynayınca, sofraya davet edildiler.

Özeleştirilmediği sürece ekmek yemeyeceğini söyledi. Grup üyeleri birbirilerine baktılar. Açlığa dayanmayan Mikail'de sofraya dahil oldu. Yemeklerini konuşmadan yediler. Yemekten sonra,

nöbetçi kalan Tilekli dışında herkes uykuya çekildi. Gece boyunca süren yorgunluk, kargaşa ve belirsizlik yerini homurdayan derin uykulara bıraktı. Fazla kalmadan Tilekli'nin de başı göğsüne düştü.

Uyuyamadı Cernal. Sırtını meşe ağacına dayayarak gökyüzünü seyretti. Uykusu gelmeyince birkaç sigara içti. Bidonun altında kalan diğer suyu kafaya dikti. Karnının uğultusunu dinledi. Güneye sürüler hâlinde uçan dağkırangıçlarını süzdü. Dipsiz, masmavi ve sınırsız gök kubbe altında sere serpe duran meryem otunu ağzına alarak dişledi.

Ormanların başını güneye doğru usluca eğen hafif bir dağ meltemi başladı. Zankirek'in başına alçak, yoğun ve siyah bir bulut indi. Alçakta uçan kızıl tüylü bir şahin, kanatlarını rüzgâra gererek, tüylelerini zevkle düzeltti. Göge yükselmesiyle bir ağaçkakan batıya doğru uçtu. Palağın (kurumuş ot) içinde oynayan bir çift kınalı keklik, meşe köklerine sığındı. Şahin korkusuyla sırtüstü palağın üstüne yattı bir çift bıldırcın. Segedik'e doğru avına saldıran şahinin sesi yankılandı.

Yanında uyuyan şişman köylüsü, gördüğü bir düşün etkisiyle aniden yerinden fırladı. Mırıldanarak gözlerini ovdu. Köylüsünün yüzüne baktı. "Cemo" diye yutkundü. Boynunu yana indirerek, yalvarır bir sesle;

"Kaçalım Cemo, bunlar bizi öldürecekler!" dedi.

Tozlanan üstünü ıslak elleriyle silkeledi. "Kaçacak suç mu işledin?" diyerek, ağzını çeşmeye dayadı. Islanan sakalını sıvazladı.

"Bunlardan kaçmak için suç işlemeye gerek var mı?"

Sorusuna soruyla karşılık veren şişman genç köylüsüne yanaştı. Kendisini zavallılığa vermemesini söyledi. Kaçmaması için kendisini ikna etmeye çalıştı.

İtiraz etti köylüsü.

"Devrimci kafa üzerine gitme! Postumuza kurşun doldururlar. Benim kardeşimle ne ilgim var? Zorla kaçırdılar, o da ellerinden kaçmış!"

"Sen kaçarsan bu kez başka bir kardeşini getirirler. Üstelik evini de yakarlar! Kaçacağına olayın yanlışlığını ortaya koy! Kaçmakla kaderini değiştiremezsin!"

Yorgunluktan un çuvalı gibi kendisini yere bıraktı.

“Sen hangi kaderden bahsediyorsun Cemo?”

On yılı aşkındır görmediği tombul adamın, cüssesindeki iriliğe hayret etti. Küçük yaşta yetim kalan çocuk gibi donuk ve sabit olan gözlerinin aksine, yanıl elma gibi yanan suratı kendisine sempatik bir hava veriyordu.

Sesini daha da kıstı. Kaçma önerisini, silahlarına el konulmasına kadar vardırı. Öneriyi kabul etmedi. Devrimci gördüğü bir güce karşı böyle bir şey yapmayacağını söyledi. Tombul köylüsünü ikna etmeye çalıştı.

“Kaçmak yerine bunlarla hesaplaşmak gerekiyor. Bu kaçınılmazdır. Zaten amaçları, suçlu psikolojisi yaratarak, kendi dışındakilerini bu bölgeden uzaklaştırmaktır!”

“Yahu sen hangi hesaplaşmadan bahsediyorsun? Adamlar güçlüdür, güçlü! Parti bunlarla hesaplaşamaz” diyerek, elini köylüsünün yüzüne doğru uzattı.

“Gel, zaman bulmuşken kaçalım! Bunların başımıza ne getirecekleri belli değil. Belki örgüt adamısın diye, sana bir şey yapmayabilirler ama beni kesin öldürecekler. Hele, işi aşiretçiliğe döken lanet olası Koçer de var ki, kurtuluşum yok benim. Örgütü arkasına almış!”

“Koca bir örgüt bir kişiden ibaret değil!”

“O zaman Koçer, niye yazın Xıdırdamı’nda durduk yere bizim Metin’i kurşunladı? Çünkü biz Kalolar Aşireti’ndeniz de ondan. O dönem gelip size başvurduk, doğru dürüst bize sahip çıkmadınız bile. Haydar, taa Mercan’a kadar gelip sizinle görüştü; ‘Kardeşimin ölüm kararını almışlar’ dedi ama siz, yine bir şey yapmadınız. Üstelik duyarsız kaldınız. ‘Bir şey olmaz’ diyerek es geçtiniz. Parti zamanında köydeki bu alçak işbirlikçiyi öldürecek. Ama sen ve siz mani oldun. Yoksa şimdi ne Koçer, ne topal babası, ne de Öğretmen olurdu. Şimdi de bizzat sen çekiyorsun ceremesini. Çek bakalım! Adam silahlı gerillalarımızı kaçırıyor. Bana gelince de cesedimi mezara bile koymazlar! Ben Kalolu’yum dostum. Beni öldürecekler! Bu kadar açık!” dedi. Sakin oluşuna şaşı. Köylüsünün kolundan tutup kendisine doğru çekti:

“Bu fırsat, bir daha eline geçmez. Pişman olursun!”

Koluna asılan tombul genci sakinleştirmeye çalıştı. Bir sigara daha yaktı. Kendisinden emin bir şekilde köylüsüne doğru döndü:

“Sabret, bu sorunu devrimci yöntemlerle çözeceğiz!” dedi. “Önemsiz görünen haksızlıklara bugün göğüs germezsek, yarın o haksızlıkların esiri oluruz!”

“Bunlar bizi bir içim su gibi yutacaklar!”

Yırtılan gömleğinin açık olan kısmından açığa çıkan vücuduna baktı. Göğsündeki kan, tarazlanmış biçimde kurumuştı. Göğüs kıl-ları arasındaki kurumuş kan, vücuduna selden sonraki kumlar gibi yayılmıştı.

“Bu işte bir yanlışlık var Miko” diye öksürdü. “Kan deryasına bo-ğulan mazlum bir ulusun devrimcileri, böylesi bir davranışa onay vermeyeceklerdir!”

Dudağını baktı. Genç köylüsünün saf olduğunu düşündü. Köy-lüsü söylediklerine cevap vermedi.

“Off tabanlarım şişmiş” diyerek, ayaklarını ovdu. Endişesini dile getirdi:

“Zamanında Koçer’i çok dövdüm. Ona attığım dayakları faiziyle bana ödetecektir!”

Kel, uykusunun önünde mırıldanınca sesini kesti. Meryem otu çevresinde kümelenen zencefil otunu avuçladı. Sıkıntıdan ağzına attı. Çiğneyip tükürdü. Otlardan birinin romatizmaya, birinin de şeker hastalığına yaradığını söyleyen ninesini hatırladı.

Rüzgâr, yamaçta sönmemiş ateş közlerini, kurumuş meşe yaprak-ları arasına sürükledi. Kuruyan palağ otu ve meşe yaprakları tutuştu. İki köylü, Peyik Karakolu’nu cepheden gören konaklama yerindeki yangını erken söndürdüler.

Şok geçiren Kel ve arkadaşları, heyecanla uyandılar. Birbirlerini suçladılar. İş küfürlere kadar vardı. Yangını söndüren iki genç köylü-ye baktılar. Yangını söndürmek için kullandıkları gömlekleri yanmış-tı. Mahcup oldular. Özür dilediler.

Cemal, kısa ve kalın bacaklı Kel’in özrünü kabul etmedi.

Akşama doğru toprağa, kurşuni aydınlık çöktü. Kuzeyden esen dağ meltemi, yerini soğuk, ürpertici ve yağmur getiren şimal rüzgârına bıraktı. Alıç, tilki üzümü, dardağan, palamut ve güz çiçekleriyle yüklü ağır bir kokuyla ormana daldı rüzgâr. Çukur kesimde bir anafora dönüşerek ormanın ortasında yatak gibi yassı bir yer açtı. Rüzgârın sesine, olgunlaşan kestane büyüklüğündeki palamutların toprağa düşen tok sesi eşlik etti. Bağına değen yağmur çiseleriyle ferahladı toprak. Tıpkı genç, hamile bir kadın gibi, taptaze, bakir ve kıpırtısız gevşedi.

Kapısı dövülünce, Karataşlı Pala'nın engin alnındaki arıkları birbirine toplandı. Çıplak kalan çocuğunun poposuna bir şaplak vurarak burnunu çekti. Çenesine yayılan tereyağını avucunun içiyle sildi. Kahredici, merakçıl ve hışımla etrafı taradı. Göğsünü, karanlık geceyi merak içinde bırakan dolunay gibi şişirdi. Kıvamlanan derin, etli kulakları heyecandan oynadı. Kapıyı çalanlara ses verdi. Verilen cevapla, elektrik ışığı altında parlayan sarkık bıyıkları, çenesini kapladı. İstemeyerek kapıyı açtı.

Kel'in grubunu içeri almakla almamak arasında kısa bir tereddüt geçirdi. Cemal'i görünce afalandı. Verilen selamları almadan, direkt genç adama yöneldi:

"Kivre burada ne arıyorsun?" diye yutkundü.

Ağır külçeyi andıran nasırlı ve etli koca ellerini dizlerine vurdu. Gencin vereceği cevabı, merakla karışık bir korku içinde bekledi. Yukarıya kalkık olan büyük burnu, bıyıklarıyla birleştiğinde, suratına cüretkâr ve asi bir hava veren dev cüsseli yaşlı, derin bir of çekti. Kel'e meydan okur gibi bir bakış fırlattı.

Genç adamın yüzündeki yarayı incelemek için iyice yanaştı. Köylülerin yaydığı çatışma haberlerinin doğru olduğunu düşündü. Genç adamın yaralı ele geçirildiğini düşündü. Cemal'le aynı saflarda olan oğlunu merak etti. Savaş'ın birliğinde olan oğlunun durumunu sordu.

"Ne arıyorsun burada kirve?"

Genç adam, kendisini dipsiz bir uçuruma yuvarlanan ihtiyar kartal gibi koyu bir boşlukta hissetti. Sanki cırılçıplak bir meydanda

teşhir ediliyormuş gibi alnı boğum boğum terledi. Evin içine girdiğine pişman oldu. Kel'in bilinçli kendisini eve davet ederek, karşı tarafa gözdağı vermek istediğini düşündü. Kulaklarında, "Güç atasını tanımaz berxo" diyen babasının sesi çınladı. "Şimdi ne yapıyorlar acaba?" diye iç geçirdi. İçinde olanları ihtiyara söyleyip, yoldaşlarına daha erken ulaşmak isteği doğdu. Nedeni anlaşılmaz şekilde söylemedi. Belki de velvelenin kopmasını istemiyordu. Karargâha vardığı an, sorunun dostluk çerçevesinde çözülüp, kendisine özeleştiri verileceği beklentisi içindeydi.

Usanç, bezgin bir sesle, kendisinden cevap bekleyen ihtiyarın sorusunu yanıtladı:

"Bunlarla görüşmeye gidiyorum Pala amca."

Verilen cevaba inanmadı.

"Çayıra koşan taylar gibi kana koşuyordu insanlar" diye mırıldandı.

Kafasını kaşıdı. Peş peşe kafa salladı. Kararlılığını cehalet ve zora yediren gence hayretle baktı. Partizancıların içinde olan oğlunun sağlık durumunu merak etti. Israrla hasta olup olmadığını sordu. Arkasındaki sofraya baktı. Ayakta sohbetlerini dinleyen misafirlerini yemeğe davet etmedi.

Kel, gence beklenmedik ilgi gösteren ihtiyarın tepkisi üzerine oturmaktan vazgeçti. Adamlarını alarak dışarı çıktı.

Cemal, olanlara anlam veremeyen ve bir tuhaflığın olduğunu söyleyen ihtiyarın sorularını geçiştirdi. Merak etmemesini söyledi. Endişe dolu ısrarlı sorulara cevap vermeden, yürüyen Kel ve arkadaşlarının peşlerine düştü.

Pala, kendisine cevap vermeyen gencin arkasından evinin sol yamacına kadar yürüdü. Süleyman'ın havlayan köpeğini taşıyarak uzaklaştırdı. Yağmurla birlikte kayganlaşan toprağın üzerinde kaydı, yere kapaklandı. Dev cüssesi toprağa düşünce tok bir ses yayıldı geceye.

"Lov Cemo, niye bana cevap vermiyorsun? Bu ne hâldir!" diyerek, ayak seslerinin geldiği yöne doğru bağırdı.

Orman, ağır hasta bir adam gibi, cinlerin dansına tutuşmuş tarzda inledi. Ormanın inlemesi, gecenin karanlığına ürkütücü bir uğultu

kattı. Aliboğaz üstünde göğün karnına masmavi daireler çizen şimşeğe baktı. Toprağı sarsan ve ormana kâbuslar yaşatan güçlü gök gürlemesiyle ürktü.

“Yakın bir yere yıldırım düştü galiba” diye mırıldandı.

Rüzgârın eşliğinde yağan yağmur hızını artıınca, meşe ağacı altına sığındı.

Kaybolan ayak sesleri arkasından bağırdı.

Sağ tarafında bir kuş uçmuş hissine kapıldı.

Tüyleri diken diken oldu.

*Kirli bir dalga gibi etrafa yayılan söylentilerin
doğruluğundan ürktü.*

Kewe, evin içinde tek topuk üzerinde döndü. Babasının kendisini dikkatlice izlemesine aldırmadı. Su kadar berrak ve duru olan canlılığına saldırdı karamsarlık. Dudaklarını dua eder gibi oynatarak, kollarını göğsüne çaprazlama bağladı. Yüreğindeki isyanını ifade edecek sözcük bulamadı. Ağzı kurudu. Başını odanın tavanına dikerek, sigara içer gibi üfürdü. Zonguldaklı Ayhan'ın verdiği haber üzerine, Diyarbakır'dan eve kadar süren otobüs yolculuğundaki zamanı hatırlamadı. Eli, Diyarbakırlı Elif ve Urfalı Canan'ın kendisini uğurlarken verdikleri ve farkında olmadığı paraya değdi. Çıkarıp kanepenin üstüne attı. Yaşamında ilk kez babasına meydan okuyan turları yapma cesaretine, en çok kardeşi Sultan şaştı. Babasının ablasını sabır içinde dinlemesi, tuhafına gitti. Kafasını, mutfığa açılan kapının eşiğine vurur gibi dayayan ablasını kucakladı. Sakinleşmeye çalıştı.

“Kızım siz boş işlerle uğraşıyorsunuz!” diye sessizliği bozdu şişman Mehmet. Yayıldığı kanepede, göbeğini kaşıdı.

“Nereden bulaştın bu işe anlamıyorum. Eskiden yüzüme çıkmaktan utanırdın, şimdi kedi gibi yüzümü tırmalıyorsun!”

Elini salladı. Kendi kendisiyle konuşur gibi sesini düşürdü;

“Eskiden yürüyüşün, duruşun ve konuşman farklı iken, ne bileyim şimdi acayip değişmişsin!”

Oturduğu yerde sıkıntıyla sağa sola döndü. Kızı Sultan’dan su istedi. Verilen suyu, gırtlakta acayip gürültüler çıkararak içti. Kızmak, bağırmak, kızını evden kovmak istedi. Yaşamında daha önce görmediği şeyleri ilk kez kızında görmeye başlamasıyla, huzuru kaçmıştı. Eskiden olduğu gibi kızıyla rasgele konuşmuyordu; daha düzeyli, ölçülü ve saygılı sohbetlere girmeyi tercih ediyordu. Her kızgınlık, kızıyla aralarındaki mesafeyi daha da büyütüyordu. Bunun için sabırlı davranmaya çalışıyordu.

“Gidip o Allah’ın qırolarını nerede buldun? Başka arkadaş topluluğu mu yoktu?”

“Bir halkı aşağılamak hoşuna mı gidiyor?”

İç çekti şişman adam. Kanepeden kalkar gibi yaptı. Sıkıntıdan alınını ovdu. “Tövbe fesebunallah!” diyerek, ayağa kalktı. Kızına doğru eğildi;

“Bunların devrimciliği çapulculuktan başka bir şey değil kızım. Ben geçen yıl Pülümür’deki yol kesmede her şeyi kendi gözlerimle gördüm; insanları neredeyse elbiseleriyle yiyeceklerdi. Kamyonunun içine girdiler. Polis gibi arama yaptılar. Sakın, ‘benim desteklediğim örgütün askerleri değil’ deme, hiç fark etmez; o yola düşen herkesin düşeceği kaçınılmaz durumdur. Felsefeleri, haydutluk üzerine kurulmuştur.”

Kamyoncu şişman babasının söylediklerine uygun cevap vermeye çalıştı. Konuyu değiştirdi.

“Yirmi iki yıldır aynı hikâyeleri dinlemekten bıktım artık! Şunu çok iyi anladım ki, beni sevmiyorsun. Sevsen, inandığım değerlere küfür edip aşağılamazsın!”

Üstüne eğilen şişman ve iri yarı babasının önünden çekildi. Diz çöker gibi oturdu. Bağdırdı. Babası cevap vermeyince de sustu. Dik uçurumlara sarkan buzullar gibi yanaklarını ikiye ayıran gamzelerini ovdu. Gözlerine ahenkli bir bütünlük katan uzun, kıvrak ve siyah kirpiklerini, kaşlarının arasına yasladı. Koca bir gökkuşağının açılışını

andıran gözleri, masmavi bir sema gibi duru alnı altında daha da büyüdü. Gevşeyen alnını birbirine topladı. Sesine tatlı, ikna edici ve iyimser bir hava kattı. Çemişgezek'e gitmek için izin istedi.

Kızının öfkelenince daha da güzelleştiğini düşündü. Yutkundu. Kızını sakinleştirmeye çalıştı.

"İki örgütün birbirine girdiğini söylüyorlar" diye burnunu çekti.

"Dediklerine göre; senin desteklediğin tarafta zayıt çokmuş. Bölge ateş ve kan çemberine dönmüş. Kafayı mı yedin, başka gideceğin yer mi yok?" dedi.

Kızına, neden gitmek istediğini sordu.

Babasının söyledikleriyle tuhaf oldu. Kalbi duracak gibi oldu. Gitme nedenini babasından gizledi. Okuldaki bir arkadaşının nişan düğününe davet edildiğini, birkaç gün de misafir kalıp geri döneceğini söyledi.

"Bir yere gitmeyeceksin" diye cevap verdi. Tekrar yerine oturdu. Sinirden gerilen ensesini ovdu.

"Evlenene kadar evinde kalacaksın. Evlendikten sonra da nereye gidersen git! Bunca yıldır seni okutmuşum kızım, nereye gidiyorsun sen? Sana demedim mi, Dersimlilerle arkadaş olma! Onların arkadaşlığı; ya cezaevinde çürümeyle ya da dağ başında çakallara yem olmakla biter!"

Elini yüzüne kapatarak uzun ve içli bir of çekti. Yerinden kalkarak babasına sırt döner gibi yaptı. Haber vermeden gitmediğine pişman oldu. Kendisini suçlu buldu. Tavana doğru üfürdü.

Şişman adam, "Dersimliler devletle uğraşmazsa rahat etmezler; çünkü mayaları öyle yoğrulmuş, kızım" dedi.

"Kendine uygun insanlar bularak arkadaşlık et" dedi. Elini salladı. Dudağını büktü.

"Ne bileyim, hiç olmazsa, sadece kendi dersleriyle uğraşan biri olsun!"

"Benim kanım onlarınkinden daha kırmızı değildir" dedi. İçeri giren annesine doğru baktı. Küfür eden annesine cevap vermedi. Dudaklarını büzdü. Titreyen sesi, ağlamaklı bir tona dönüştü.

“Onların ölümü vahşi ve onurluysa, benimkinin de öyle olmasından hiçbir sakınca duymuyorum!”

Şişman kamyoncu, kızı Sultan’ın getirdiği çaydan bir fırt aldı. Ortamı daha da geren karısını komşusu Gülizar’a gönderdi. Koltuk değiştirdi. Kanepe yastığını yere fırlattı.

“Cahilsin, canım kızım” dedi.

Bardaktaki çayı bir çekişte bitirdi. Soğuk olmasına rağmen, sirden kel alnında biriken ter, kırmızıbiber gibi kızaran suratından aşağıya doğru aktı. Terini avucunun içiyle sildi.

“Gençlik rüzgârıyla hareket ediyorsun. Nereye gidersen git; ama Keban Barajı’ndan bir adım dahi olsa öteye geçme. Antep’te Güler öğretmenin yanına git. O da siyasetle uğraşıyor ama akıllı başında biridir. Git onun yanında tatilini yap!”

“Ayrıca” deyip konuşmasını sürdürdü:

“Tatil diye yazın nereye gittiğini çok iyi biliyorum kızım” diye yarı alaylı bir tarzda gülümsedi. Kalkar gibi yapan kızına doğru yanaştı.

“Geldiğin zaman yüzün kömür gibi olmuştu. Burnunun üstü pul pul olmuştu, dudakların çatlamıştı. Bu tatil başka yerlerin tatiline benzemiyor kızım; bu tatil dağ tatilidir! Kimi kandırıyorsun?”

Babasının gidişini bilmesine rağmen, konuyu açıp kıyametler ko-
parmamasına hayret etti. Demenanlı Ali’nin her şeyi babasına anlatmasına kızdı. Boşboğazlığa küfür etti. Ali’nin babasına her şeyi anlatmasına rağmen yine de inkâra sığındı. Yalan söyleyeceği için dudakları kızardı, içten içe utandı.

“Dediğin yere gitmedim baba, gitmeyi de düşünmüyorum” diye mırıldandı.

Ağlayan ablasını destekleyen diğer iki bekâr kızının araya girmeleriyle, sesini kesti. Kızlarının birbirilerini desteklemelerinden ürktü. İlk kez hem kendisine karşı çıkmalarına, hem de birbiriyle dayanışma içine girmelerine şaşırdı. Çocuklarını ihmal ettiğini düşündü. Kız kardeşlerini de kendisine alet ettiğini ileri sürerek kızını suçladı.

“Barajın karşı tarafına niçin geçtiğini biliyorum!” diye sesini yükseltti. “Çocuk mu sanıyorsun beni? Geçen yıl yaylalarına gittiğin genci kaçırmışlar!”

Bağrına yılan dili sürülmüş gibi yerinden sıçrayan kızına bakarak, ağzındaki sigarayı kırdı.

“Niye sabahtan beri bana politika yapıyorsun? Elazığ’daki kahvelerde Partizancılarla Apocuların çatışmasından başka bir şey konuşulmuyor. İki gündür yüzlerce birlik karşı karşıya gelmiş, çatışıyorlar. Tövbe tövbe! Apoculara karşı savaşılmaya mı gideceksin? Kilonuz kaç ki Apoculara karşı savaşıyorsunuz? Adamlar devlet gibi. Aklı olan bu dönemde Apocularla zıtlaşır mı?”

Babasının, “her şey bitti” bakışları arasında, “olamaz!” anlamında kafasını iki yana salladı. İçi, genç gelinin ilk çocuğunu emzirirken içinde süt kaynayan memesi gibi gıdıklandı. Vücudu ısındı. Elini çapraz bir biçimde göğsüne bastırdı. İçi, yanan kütük odununa değen rüzgâr gibi oldu. Gamzelerinin yarıklarına süzülen iri taneli, billur gözyaşlarını, sol elinin serçeparmağıyla sildi. Ağlayınca, yüzüne uçurumun dipsiz kıyısında bulunan çan çiçeğinin vahşi güzelliği çöktü. Peş peşe renklendi yüzü.

Babasına, ateş içindeki tavuskuşu gibi baktı. Kirli bir dalga gibi etrafa yayılan söylentilerin doğruluğundan ürktü. Garip ihtimaller, çapraşık hayaller filiz vermeye başladı kafasında. Hayalinde genç adamın sere serpe, kanlı ve çıplak vücudunu canlandırdı. İrkilerek hıçkırdı.

Babasının kızgınlık, merhamet, öfke ve çaresizlik içindeki bakışları arasında sesini daha da yükselterek, yan odaya geçti. Hıçkırıklar eşliğinde burun kanatları ve dudakları titredi. Kendisini terk edilmiş ve ayrık otlarına boğulmuş bir bozkır tarlasına benzetti. Kardeşinin, “çıldıracaksın abla!” diyen sesi kendisine yabancı geldi. Vahşi huzursuzluğu, dipsiz bir anafurun büyümesine döndü.

İki gün boyunca uğraşmasına rağmen düşüremediği telefona tekrar sarıldı. Köyde sadece Kahveci Halil’in evinde telefon vardı. O da sürekli meşgul çalışıyordu. Numarayı çevirdi. Telsiz cızırtıları, kulak tırmalayan hışırtılar yerine; kuru, hoyrat ve ölçsüz bir ses cevap verdi.

“Alo?” diyen sese, Zeynep’le görüşmek istediğini söyledi.

“Tamam bacım, tamam. Yalnız sen kimsin?”

Derin bir iç çekti. Söylemedi ismini. Diğer odaya paralel olan telefonda, babasının soluk alışverişini duydu. Öfkesini babasına patlatmak istedi.

Vazgeçti. "Tabulara tutsak olmayacağım" diye iç çekti. Yüreği, karşı durma, haykırma ve başkaldırma odağı hâline geldi. Yaklaşık on dakika bekledi. Yerinden dönerek, şaşkınlık içinde kendisini süzen kardeşi Sultan'a baktı. Telefon tekrar meşgul düşünce, sinirlendi. Telefonu yere vurdu. Yarım saatlik bir uğraştan sonra, telefon zili çalmaya başlayınca, elini karın boşluğuna daldırdı. Mahcup ve kırık bir sesle Zeynep cevap verdi. Kardeşini sordu.

Zeynep, merakla başında duran köylüleri ve Kahveci Halil'i dışarı çıkmaları için uyardı. Meraklı köylüler, itiraz etmeden çıktılar. Telefonun çıkardığı cızırtı ve telsiz sesleri arasında, bir yıl boyunca kendilerini aramayan Kewe'ye sitemde bulunan birkaç söz söylemeye çalıştı. Yapamadı. Soluk alışverişi düzensizleşti. Sesi titredi. Ağlamamak için zor tuttu kendisini. Uykusuzluktan kızaran gözlerini ovdu. Telefonların dinlendiğini düşündü. Ne söyleyeceğini aradı. Sonunda genç kadın üzülmesin diye gerçeği gizledi:

"Beş gün önce evden çıktı. İlk olarak yanına uğrayacaktı Kewe. Uğramadı mı?"

Konuşmasını zor bitirdi. Kendisini tutamadı. İçli ve yüksek sesle ağlamaya başladı.

Zeynep'in ağlamasıyla, kumar ve kâğıt oynayan köylüler, telefon görüşmesi yapılan odaya doluştular. Orta yaşlı ve genç nesilden politikleşmiş olanlar, küfür ederek, kendileri de çatışmaya dahil olacaklarını söylediler. Ağlayan genç kadına moral verdiler. Devrimci mücadeleye soğuk bakan kesim ise, ölüm ve çatışma haberlerini abartarak, devrimciliğin çıkmaz ve kör bir sokak olduğunu ileri sürdüler.

Genç kadın, köylülerin sohbetindeki belirsizlik, kışkırtıcılık ve iğnecilik arasında dışarı çıktı. Meraklı ve amacını aşan hiçbir soruya cevap vermedi. Sadece hasta olan teyzesinin öldüğünü mırıldanmakla yetindi. Üzüntüden taş yığınınna dönen vücudunu sürükler gibi eve doğru hareket etmeye başladı.

Ağlayarak kendisine doğru gelen annesine bir şey söylemeden yürümeye başladı.

*Ayağımızdaki pranga, saldırmaya cesaret edemediğimiz
statükolarımız oldu.*

Üç gün boyunca ulaşabileceği tüm kanalları aramıştı. İsteddiği yere ulaşamamanın bezginliği içinde kaldırıma oturdu. Fazla sigara içtiği için ağırlaşan başını, masaj yapar gibi ovdu. Mahallenin içinden geçerek, Bülent'le olan randevu noktasına doğru yöneldi.

Bülent görüşmesine erken geldi. Dikkatli bir biçimde Zerdüşt'ün sinirli, gergin hâlini süzdükten sonra, konuşmadan Munzur Çayı'na doğru önden yürüdü. Çayın kenarına dizilen evlerin içine daldı. Takip olmadığından emin olduktan sonra, Zerdüşt'ün kendisine yetiştmesi için bekledi. Herhangi bir kontrolle karşılaşma durumunda hazırlıklı olmak için, kamuflej için balık avlama alternatifini seçmişti. Bunun için de randevuyu, çaya yakın bir yerde vermişti. Elindeki poşete eski bir olta ve malzemesini koymuştu. Etrafındaki birkaç taşı kaldırdı. Altı nemli büyük bir taş altında bulduğu solucanı, oltanın başına geçirdi. Kendisine yetişen gence bakmadan konuştu:

“Selahaddin Eyyübi ölmeden önce Şam'daki evinin önündeki bayrak direğine kefenini astırmış. Biri sürekli bağıırıyormuş; ‘Dünyadaki zaferlerinde, ahirete götüreceği tek şey bu kefendir’”

Zerdüşt'e bakmadan konuşmasına devam etti:

“Benim de bu dünyadan götüreceğim tek şey kırık ve eski oltam olacak!” dedi.

Sigarasını dudaklarının arasından çıkardı.

“Ne var ki, pusuya karşı olmama rağmen, balıklara pusu atıyorum” dedi.

Çayın kenarında bulunan evden kopan gürültüyle sustu.

“Hırsız bile olamadın Yezit oğlu Yezit!” diyerek, oğlunu kovalayan yaşlıya baktılar.

Zerdüşt, “pusu ve pusu çeşitlerinden nefret ederim” dedi.

“Sri Lanka’daki dev kertenkeleler, iz sürmeden ve pusu kurmadan açıkta avlanıyorlar!”

Bülent, “keşke ben de bir kertenkele olsaydım” diye iç geçirdi. Ayağa kalktı. Çevresini kontrol etti:

“Dikkatli davranmamız lazım yoldaş” dedi.

“Tam emin değilim ama büyük ihtimalle takip ediliyorum. Üstelik bu gece randevum da var. Acele etmemiz gerekiyor.”

“Bu gece randevum da var” sözüyle heyecanlandı. Görüşmenin silahlı birliklerle olmayacağını öğrenince tekrar gerginleşti. Elindeki anahtarlığı tespîh sallar gibi sıkıntıyla parmakları içine geçirip çıkardı. Çok sinirli ve gergin olduğu zamanlarda yaptığı gibi ağır ağır gülümsedi.

“Sinirlerim o kadar bozuk ki, nereden başlayacağımı bilemiyorum” diye alnını ovdu. Yaktığı sigarayı yere atıp ayağının altında ezdi. Bir tane daha yaktı.

“Senden tek bir isteğim var, acilen gerilla birimlerimizle görüşmem lazım. Bir haftadır bizimkilerin uğradığı, uğrayabileceği tüm yerleri aradım. Bulamadım. Her yere not bıraktım. Hozat, Çemişgezek, Pertek ve Mazgirt’teki tüm örgütlü milislere ulaştım ama bir sonuç alamadım. Batı’yla da görüştüm. Oranın da bu ara bağı kesik!”

Birisine tekme sallar gibi bacağını savurdu. Elindeki anahtarlığı yere savurdu.

“Bu benim mi şansım, bizimkilerin mi ihmalkârlığı, anlayamıyorum! Bizimkilere bu gece ulaşmamız lazım. Artık ya Ovacık’talar ya da buradalar. Bölgeyi terk edip gitmediler ya!”

Bülent, gerginlik içinde bezgin, sinirli olan gencin koluna girdi. İlk kez görüştüğü Zerdüşt’ün konuşmasına müdahale etmeden dinledi.

“Bak yoldaş” diye boğazını temizledi. Yanından geçen panzere bakarak, konuyu değiştirdi. Ovacık’a doğru giden panzer uzaklaşınca, konuşmaya tekrar döndü. Akşam gezmesine çıkan iki genç sev-

gilinin konuşmalarını dinledi. Kendilerine yönelik herhangi anormal bir durumun olmadığını anlayınca, oturdular biraz.

"Deşifre oldum. Buraları terk etmem gerekiyor" diye konuşmasına devam etti; "bunun için Ovacık'a gelemem. Aynı durum Ovacık ve Ovacık köylerinde de olmuş. Gazetemizin muhabiri Ferhat Eren'in de aralarında bulunduğu on beşten fazla kişiyi kaçırmışlar. Çoğu genç. Harsi'den kaçırdıkları gençlerden üçü ellerinden kurtulmuş. Sazcı Turabi'ninki de dahil, kaçan gençlerden üçünün evlerini yakmışlar. Biz de bu duruma müdahaleyi bekliyoruz. Bu durumda da beklemekten başka bir şansımız yok gibi görünüyor."

İtiraz etti Zerdüşt, "ne demek yok görünüyor?"

"Biraz sabretmemiz gerekiyor. Benim de birliklerle bağım koptu. Bu ara bir yere toplandılar ama nereye gittiklerini tam olarak kestiremiyorum. Büyük ihtimalle, Mercan tarafındadırlar. Sanırım bugünlerde toplantı var."

"Sorunumuz, sabredemeyeceğimiz kadar acil!"

"Sekiz gün önce bu bölgedeki birliklerle bağım koptu. Haber bıraktığım yerlerden de herhangi bir şey çıkmadı. Bu sorunun bu kadar acil olması, Apocuların aynı pratikleri yoğun bir biçimde Mazgirt ve merkezde de oluyor. İnsanların görüşme talepleri çok yoğun. Sorunların altından kalkamıyoruz!"

"Allah kahretsin, denizdeki balık gibi suya hasretiz!" diyerek, avucuyla sigarasını ezdi. Sigaranın yaktığı yere tükürdü.

"Dersim gibi bir yerde partiye ulaşamıyoruz. Olacak şey mi?"

Kendisini sakinleştirmek istedi, "niye biz ne oluyor?" diye gülümsemi.

"Öff yoldaş, laf kalabalığı, yeniden parti inşa edecek teorileri dinleyecek mecalim kalmadı. Sen de biliyorsun ki, kastettiğim gerillalarımızdır. Erken ulaşmazsak ve bizimkiler onlarla bağlantıya geçmezlerse kötü şeyler olacak. Cemal'i tanıyorum, onlara boyun eğmez. Ve yoldaşımızı vururlar!"

Bülent'in, suratına yayılan gülümseme aniden silindi. Genç adamın konuşmasıyla ciddileşti tekrar. "Yok canım" anlamında elini salladı, "çıldırılmışlar mı yahu! Öyle boktan şey mi olur?"

Kafasını sallayarak, acı acı gülümsedi. "Olur, niye olmasın ki?" dedi.

"Bugüne kadar gözüne kestirdikleri hangi insanı, bu sinsi takımlarla götürmediler ki? Tekoşin-Kawa Platformu'ndan olan Kamer Özkan'ı birkaç hafta önce vurmadılar mı? Halkın yirmi beş yıldır tanıdığı bu devrimciyi arkadan kurşunlamadılar mı? Ta İbrahimler döneminde gezen bu devrimciyi anmak için bir bildiri bile çıkaramadık. Bu topraklarda kanına girmedikleri devrimci örgüt ve kişi mi kaldı?"

Yanında yürüyen Bülent'in omzuna vurur gibi dokundu.

"Bugüne kadar bize yönelmediler ama şimdi sıra bizde! Ne var ki, ne bu gerçeği görüyoruz ne de kendimizi savunmak için hazırlığımız var!"

Bertale Kal'ın, "Kamer, İbrahim'in Dersim dağlarını gören gözüydü" lafını hatırladı. Fena hâlde canı sıkıldı. Kendisini tanıyan genç bir gelinin, kendilerini içeriye davet etmesi üzerine, evin önünde oturdular. Karşılıklı hoşbeşten sonra getirilen ayrıntı içtikten sonra kalktılar.

Zerdüş, "şu an yaptıklarını 1986'da da denediler; fakat bizimkilerin kararlı tutumu sonucu geri adım atmak zorunda kaldılar" diye konuşmasına devam etti:

"Şimdi de bunlar güçlüler dostum ve biz de gaflet uykusundayız. Yine gelişmelerin peşine takılıp sürükleneceğiz. Bu nicel güçlülük, onları öyle bir noktaya savuracak ki, bunun doğuracağı sonuçları kimse tahmin bile edemeyecek!"

"Ne yapabiliriz ki? Bildiri çıkardık cevap bile vermediler."

Sinirden acı acı gülümsedi. Birkaç gün yemek yemediği için boşalan midesinin gurultusunu dinledi. Avuçlarını açtı. Sigaranın yaktığı yeri ovdu. Arkadaşının uyarısıyla ses tonunu düşürdü.

"Demagojik ifadelerle süslü; karşı tarafı kışkırtan; hiçbir sorunu çözmediği gibi daha da çıkmaza sokan bildiriler yazıp dağıtıyoruz. Dur bakalım hele, bu kahredici pasif duruşun, vurdumduymazlığın, çıkışsızlığın ceremesini kaç kişi çekecek?"

Yanlarından geçen beyaz taksinin içinde oturan iki kişiye baktı. Hafif sarışın olanı tanıyormuş duygusuna kapıldı.

“Adamlar bizim varlık şartımıza yöneliyor, biz halen, ‘aman yapmayın aman şöyle olmuş, böyle olmuş’ falan fıstık şeylerle kendimizi avutuyoruz. Adam bildiriyle yola gelmiyorsa, yaşam bildiriden ibaret değildir ki? Sorunu çözecek başka araç devreye sokarsın. Sanki dünyanın tüm araç ve yöntemleri bildirilerle sınırlıymış gibi, bağrıma saplanmak istenen hançere, ‘aman hançer, lütfen bağrıma saplanma!’ türünden çaresizliğin teorisini yapıyoruz. Anlamadım yahu, bu mekanik ve dogmatik kafa yapısını! Kim ur gibi beynimize soktu? Yaşamın ve mücadelenin zenginliği içinde bir gelişme oluyor, biz hemen kitapların içine dalıyoruz. Marksist ustalar ne demiş diye. Neredeyse, yaşamı ciddi risk altında olan insanımıza ilişkin nasıl tavır alırsız diye ustalara başvuracağız. Hele, ‘halk içindeki çelişkileri çözme yöntemi’ni keşfetmişiz ki, neredeyse, halk düşmanlarını ve işkencecileri dahi ikna edelim, zırvalığına varacağız!”

Kumral adam, rasgele eleştirilerde bulunan sinirli genci sabırla dinledi. Genç adamın hırçınlığını, yorgunluk ve çaresizliğine bağladı. Daha yavaş konuşması için uyardı. Birkaç kez sözünü kesmek zorunda kaldı.

“Parti içinde irade birliğinin sağlanmadığı bir konuda sonuç alınamaz” dedi.

Birdenbire yerinde durarak Savaş’la görüşmenin yollarını aradı.

“Laz’la Hasan Hüseyin’in birbirine attığı tekmeler arasında halk ve parti ezilecek! Parti önderliği bu sorunları çözemez. Sorunu çözecek bir kısım siyasi komiser ve komutandır ama onların da eli kolu bağlı!”

“Bu adam sanki konferans yapıyor” diye iç geçirdi. Zerdüşt’ün eleştirilerine katılıyordu fakat genç adamın eleştirideki zamanlama hatası ve yöntem yanlışlığından dolayı söylenenlere katılmadığını söyledi. Saatine bakarak hızlandı. Çevresini süzdü.

Aralarındaki sohbet tartışmaya dönüşünce de genç adamı ilkesizlikle suçladı.

“İlkesizlik ha?” diye kahkaha atar gibi gülmeye başladı. Yürüyerek Bülent’e yetişti. Pantolonu tozlanmadığı hâlde, ısrarla silkeledi. İri burun delikleri hızla kapanıp açıldı.

“İşimize gelmeyen noktalarda öyle teorik kılıflar uyduruyoruz ki, dünyanın en haklıları biz oluyoruz. Zaten hep öyle oldu. Bizim kollarımızı bağlayan statüko çemberlerini kırmaya yönelik her eleştiriyi, ya ilkesizlik olarak ya da sapma olarak damgaladık. Ayağımızdaki pranga, saldırmaya cesaret edemediğimiz statükolarımız oldu.”

Bülent, “ne alakası var konuyla” gibisinden elini salladı. Ayağını yere vuran genç adamı sakince süzdü. Kendisinden bir sigara istedi.

Genç adam daldan dala atlayan açıklamalarda bulunmasına rağmen, üslubundaki acıcılık ve serbestlikten etkilendi. Parti içindeki en iyi görevinin ajitator olabileceğini düşündü. Komsomol üyesi ve batıdaki şehir faaliyetçilerinden biri olan zeki, birikimli ve tez canlı olan gencin örgüt içindeki konumunu merak etti. Daha sakin olması için uyardı. Kendisine yetişen gencin koluna girdi.

“Ayağımızın altındaki toprağı çekip alıyorlar. Gerillalar, militanlar ve taraftarlar kaçırılıyor, insanlarımız göç ettiriliyor. Kül üzerindeki Mısır eşiği gibi, caminin minaresine çıkıp anırsam dahi yine de ilkesizlik olmaz!”

Son söylenenlere cevap vermedi. Genci sakinleştirmeye çalıştı:

“Soğukkanlılığını koru! Yoldaşımıza ellerini sürerlerse dünyayı başlarına yıkarız!”

Kafasını düşünceyle salladı. Avuçlarını açarak, daha da hızlandı. “Yeter bu kadar pasiflik yahu!” diyerek sesini yükseltti Bülent.

Şehir merkezine giden caddeye girdiler. Yürüyüşlerini yavaşlattılar. Gencin kuruyan dudaklarına baktı. Kendisini uygun bir eve davet edip, banyo yaptırıp karnını doyurma isteği doğru içinde.

“Bu gece bir yere gidemeyiz, bu bir. İkincisi, sabah gitmeye kalksak, altı yedi yerde kontrol var, geçemeyiz. Üçüncüsü, yarın deşifre olmayan bir kuryeyi kendi arabasıyla göndeririz. En yakın bu şekilde ulaşırız. Başka da yapacağımız bir şey yok gibi görünüyor!”

Zerdüşt, önerisi olmamasına rağmen söylenene itiraz etti.

“Sorun sadece seninmiş gibi bir psikolojiye girmişsin. Sorun hepimizin sorunudur!”

Omzunu kaldırdı, “bilmem ki” diyerek, karnını ovdu Zerdüşt. Yolun kenarına düşen para dolusu sarı zarfı görünce, isteksizce eği-

lip aldı. Paraya ihtiyacı olmadığı için, bulduğu zarf dolusu parayı arkadaşına verdi.

Yoksul adam, belli bir tereddütten sonra itiraz etmeden parayı boş cebine indirdi.

“Yoldaşlarına koyacağın postayı, yoldaşını yanından götürenlere karşı koysaydın ya!” diyen Hüseyin’in lafını hatırladı.

Sıkıntı, yüreğinin orta yerine dağ gibi oturuverdi. Şehir merkezini yalayıp geçen suyun çağılıtısına kulak kabarttı.

“Başka zaman olsaydı, saatlerce suyun çağılıtısını dinlerdim” diye mırıldandı. “Ama şimdi su, ölümü haber veren bir ürpertiyle akıyor!”

Bülent, arkadaşının mırıldandığı sözü dinledi. Genç komsomolcu sakinleşmesine rağmen, kendi sıkıntıları artmaya başladı.

“Biraz acele edelim, karanlık çökmek üzere” dedi. Subay lojmanlarını süzdü. Lojmanlarda tek tük ışıklar yanmaya başlamıştı. Yavaş yavaş kararan gökyüzüne baktı.

“Birazdan ispiyoncular, itirafçılar ve aynasızlar cirit atar şehirde. Şüphelendikleri herkesi çeviriyorlar. Gecikirsek avlanırsınız!”

Alnını ovdu. Arkadaşından bir sigara daha istedi.

“Şehrin içine girmek istemiyorum. Zaten boğulmak üzereyim!”

Genç adamın söylediklerinden etkilendi. Çevresine baktı. Bazı evlerde lambalar yanmaya başlamıştı. Yanlarından geçen beyaz taksinin içindeki adamları seçmeye çalıştı. Aşırı derecede şüphecilğe sürüklendiğini düşündü. “Kalacak yerin var mı?” sorusuna cevap vermeyen gence baktı.

Komsomolcu genç, arkadaşına cevap vermeyi unuttu. Birlikte yürümeye başladılar. Stres, sinir ve gerginlikten hâlsiz düşmüştü. Cenal’le olan akrabalığının yanına özel dostluğu ve dava arkadaşlığı da eklenmişti. Eziklik, mahcubiyet, öfke ve çaresizlik, duyuyordu.

Mahcubiyet duygusu, bedenine saplanan köpek dişleri gibi kendisine acı veriyordu.

İki genç konuşmadan yürüdüler. Şehrin merkezine girdiklerinde karanlık çökmek üzereydi. Önceden kararlaştırdıkları şekilde vedalaşmadan ayrıldılar.

Komsomolcu genç, “ooo, avukat bey, nasılsın?” sesiyle irkildi. Kendisine doğru gelen Halit’in bin bir pırıltıya dönen şeytani bakış-

larıyla karşılaşınca şaşıtı. İspiyoncu diye üniversiteden dışlanan garip adamın ummadık anda karşısına çıkmasına şaşırdı. Bozuntuya vermeden sakın davranmaya çalıştı. Bir arkadaşının düğününe geldiğini söyledi. "Yeme beni tahta kaşıkla" dercesine, sırttan meraklı adamın bakışlarına karşılık, soğuk bir tonla zoraki gülümsedi. Düğüne gelmekte ısrar eden adamın telefonunu aldı. Kendisini mutlaka araya-
cağını söyleyerek ayrıldı.

Ortalıkta hayalet gibi gezen meraklı adamın kendisini takip ettiğini fark edince, postanenin önündeki telefon kulübesine girdi. Üzerindeki telefon numaralarını ve notları yırttı.

Kendisini takip eden adam birdenbire gözden kaybolunca, kulübeden dışarı çıktı. Telefon kulübesine yanaşan gri renkli Renault marka taksinin içindeki sivil polislerle göz göze geldi. Yolunu değiştirerek sokak aralarına daldı.

Uykusuzluk ve yorgunluk vücudunu demir bir külçe gibi ağırlaştırmıştı. Banyo yapmayı büyük bir istekle duyumsadı. Gideceği eve yöneldi.

Kara bir bulut gibi şehrin üzerine çöken karanlığa baktı. Menzilini bile esir alan hoyrat karanlık eşliğinde, halkın pencere önlerindeki ve kapı altlarındaki çığrılar büyük bir dikkatle dinleyeceğini düşündü.

Çocukları gerillada ve cezaevinde olanların evleri ansızın basılacaktı.

"Hakkınızda ihbar var!" diyen ağzı rakı kokan içkili polisler tarafından karakola götürüleceklerdi.

"Güçlü olan birinde merhamet yoksa zalim olur. Ve bu tür insanlardan korkacaksın. Korkmak zayıflık değil, beceridir."

"Apo (amca)" dedi Aslan. "Katırım yoruldu. Biraz dinlenelim mi? Bu arada bir sigara içmiş oluruz."

"Hayır, Berxo (yavrum), gitmemiz lazım!"

"Nereye gideceğiz ama?"

İhtiyar adam, "oğul" diye yerine durdu aniden. Yeğeninin son söylediği, "nereye gideceğiz ama?" lafı, fena hâlde moralini bozdu. Gözlerini peş peşe kırptırdı. Çelik mavisini andıran gözlerini daha da durulaştıran gözyaşları, bilye gibi yanağından aşağıya doğru süzüldü. İçindeki umutsuzluk daha da arttı. Oğlunun çıkıp gittiği geceden sonra, gözüne uyku girmemişti. Birinci gece sabaha kadar beklediği oğlu geri dönmeyince, karısıyla kavga edip çıkmıştı evden. Uğradığı her yerde farklı haberler alması, moralini daha da bozmuştu.

Kendisiyle birlikte gelen gencin söylediği her söze, sinirlenerek cevap veriyordu. Uykusuzluktan at üzerinde uyukladığı için düşmüştü.

Yaralanan diz kapaklarını ve ellerini ovdu. Segedik'e uğrarken, yemin ederek konuşan Kör İmam'ın, "oğlunu Irak'a götürdüler. Ovacık tarafında da birbirine girmişler!" sözünü hatırlayınca, oğlunu sağ bulma ümidi iyice azaldı. Brastik'teki köylülerin bakışlarındaki acımayı, oğlunun başına kötü şeyler geldiğine yorumladı. Ebabil kuşları gibi, bakışlarıyla bir o tepeyi, bir bu tepeyi taradı. Ağaçları, insan karartıları olarak gördü.

Genç adamı çevresine iyi bakmamakla suçladı. Köylülerin, "gençleri zorla götürüyorlar" sözünü hatırlayınca, genci birlikte gezdirmeme kararı aldı. Yaşlı olmasına ve gözleri iyi görmemesine rağmen bu kararını, istemeyerek açıkladı. Fakat kararını açıklarken, gerçek kaygılarını açıklamadı. Gönülsüz geldiğini ileri sürerek, geri dönmesini istedi.

"El elin eşeğini türkü söyleyerek arar bavemın (babacığım)."

Tıknaz ve atletik yapılı genç, kel başını salladı. Söylenene ateşli bir biçimde itiraz etti. Güz harmanları gibi çıplaklaşan kel kafasını ovdu.

"Şimdi Cemal el mi apemın (amcacığım)?" diye alındı.

Elini, "olsa ne olur, olmasa ne olur?" türünde kayıtsızca salladı.

Gence haksızlık yaptığını düşündü. Üzüldüğünü görünce, götürmeme gerekçesini farklı bir boyuta kaydırıldı:

“Altın ateşte, insan mihnette belli olur bavo (baba)” dedi. “Benimle gelmen bile, oğluma olan dostluğun kanıtıdır! Diğerleri gelmemek için hayli iş buldular. Zaten kaç gündür benimle geziyorsun” diyerek, kendisini ota çeken atın yularını biraz gevşetti.

Bir sigara sarmasını söyledi.

“Tek gitmediğimiz, Gozerekli Xelil Ağa’nın evi kaldı. Onlara hiç gitmek istemiyorum. Dediklerine göre, son dönemlerde onlar da Apocular’a yanaşmışlar. Aliboğazlı Mehmed Karadağ’ın oğlu Ali, sırf Reskanlıdır diye, o gencecik insanı ihbar ederek arkadaşlarıyla birlikte vurdurdular. Sonra da Yado’su kurtlanmış köpek gibi gençlerin peşine düşerek kan içmeye devam etti. Tüü sizin aşiret inadınıza! Yine biz gençlere rica ettik yoksa onların kökünü getireceklerdi” diye kafa salladı.

Verilen sigaradan bir içim aldı.

“Öyle öyle” diyerek amcasını onayladı. “Şimdi de, hepsi kuryeci ve milis olmuşlar. Yado’nun öcünü alıp Kürdistan’ı kuracaklar ya” diye alaya aldı. “Fesatlığın sonu kâbustur. Sen hiç merak etme amca, bu türler var oldukça, Bılkan’ın oğlu Hayri Koç’lar da var olacaktır!”

Ayağa kalkarak, tepeleri süzdü. Söylenene kafa salladı.

“Her şeyi yeni anladım ama yaş başta kalmadı” dedi. Sağa sola döndü. Elini yüzüne sürdü.

“Şimdi Gozerek’e gidip onların ayağına düşmek, öldürüyor beni ama ne yapayım?” dedi.

Gurgurbaba Tepesindeki bir çekemin insan olduğunu iddia etti. İtiraz eden yeğenine kızdı.

Geri dönmek istemeyen yeğenin acele etmesini istedi. Derin ve uzun iç çekti.

“Zaten mecalim kalmamış bıra, bir de sen beni uğraştırma!”

Kendisine yanaşan yeğenin saçsız başını okşadı. Bir anda oğlunun kokusunu alıyormuş hissine kapıldı. Erkek çocukları olmadan önce, evlatlık olarak aldığı kel gencin, büyük oğlu doğarken kıskançlığından ağlamasını hatırladı. Eskiye özlem depreşti. Garip duygulara kapıldı. İçi tekrardan kaynamaya başladı. Sesine daha içten bir

ton verdi. Gitmeyince, gerçek kaygısını açıkladı. Apocuların genç olan herkesi zorla alıkoyduklarını, biraz da abartarak anlattı.

“Oğlum devlet bunlarla baş edemiyor. ‘Çıkın bu bölgeden!’ diyorlarsa, çıkacaksınız; ‘para vereceksiniz!’ diyorsa, para da vereceksin. Kısacası; beladan kaçacaksın, başka da yolu yoktur. Belaya yol vereceksin, vermedin mi, gelir sana çatar!”

Yüzünü buruşturdu. “Güçlü olan birinde merhamet yoksa zalim olur. Ve bu tür insanlardan korkacaksın. Korkmak zayıflık değil, beceridir. Siz bunlarla baş edemezsiniz!”

İhtiyarın, “baş edemezsiniz” lafı, ağırlına gitti. İtiraz etti.

“Dik başlılıkla, zırtapozlukla bu işler olmaz. Bunların gücü bir bulanık seldir! Çekilmeyen boğulacaktır. Gırtlığına kadar da mile batacaktır. Bu kadar!”

Kendisini Karataş’a doğru çeken atını, yularından tuttu. Güçlü bir sesle bağırdı. Ürktü hayvan.

“Bu yaşında yalnız başına nasıl oralara kadar gideceksin amca?” diye yutkundu.

“Güzdür, ıssızdır oralar. Hiç olmazsa Gozerek’in Tepesi’ne kadar geleyim!”

Susarak öneriyi kabul etti. Gozerek’e hangi yoldan daha erken varacağını hesapladı.

Konuşmadan yürümeye başladı. Susan gençte kendisini takip etti.

Eğinik’in üst kısmında olan peri bacalarını andıran kayaların arasından geçen patikaya girdiler. Bozan Yaylası yüzüne devrildiler. Barut Çeşmesi’ne bakan bölümdeki yamaçta bulunan pınarda mola verdiler.

Susayan hayvanları, gözenin alt kısmındaki göletten suvardılar. Yaşlı adam, ortam ıssız olduğundan dolayı ürken ata baktı. Kişneyerek ayak direyen ata kızdı.

Yeğeni, hayvanların köye kaçmalarını engellemek için, atın ön ayaklarını yularla bağladı. Katırı da ata yedekledi. Hayvanları, çeşmenin alt kısmındaki çayıra bırakarak otlamalarını sağladı. Atın palanındaki ipe bağlı olan çıkını söktü. Süzeği yaşlı adamla arasındaki

taşın üzerine yaydı. Peynir, domates, biber ve buğday ekmeğinden ibaret olan sofralarında kanınlarını doyurdular.

İhtiyar, şapkasını çıkarıp, diz çökerek kafasını pınara daldırdı. Hızlı içtiği için su biraz bulanıklaştı. Bulanıklık geçtikten sonra da genç adam su içti. Ekmek yedikleri yerde birer sigara içtiler. Tekrar hareket ettiler.

Bozan'daki yurt yerlerine kadar konuşmadan yol aldılar. Hava soğuktu, yağmur sabah erkenden dinmesine rağmen, Pilav Tepesi'nin başına ince bir tülü andıran duman çökmüştü.

Bozan düzlüğündeki etekte bulunan eski yurt yerlerine vardıklarında Bozan ve Gurgurbaba tepelerini buruk, acılı ve karışık bir iklimle süzdü. Benliğini evlat hasreti sardı. Atını durdurarak aşağıya indi.

Amcasının birdenbire durmasına anlam veremedi. İtiraz etmeden kendisi de aşağıya indi. Büyük ve yosun bağlayan taşın üzerinde karşılıklı oturdular. Kalın bir sigara sarmasını söyleyen amcasına itiraz etmedi. Söyleneni yaptı.

"Bu yurt yerinin yanımdaki anısını biliyor musun bıra?"

Şapkasını çıkararak dizine koydu. Enselerini uzun uzun kaşıdı.

"Bu yaylaların her ağacı, her taşı altında anımız var amca" diye safça cevap verdi.

"Hayır, Aşe'mın (Aslan'ım), bu farklı bir anı. Bu yurt yerlerinin benim yanımda farklı bir anısı var. Tam yirmi iki yıl önceydi, evet tam yirmi iki yıl önce. O yıl yağmur iyi yağdığı için hem mera iyiydi, hem de havalar sıcak olduğu için erken yaylaya çıkmıştık. Mayıs ayının ilk günleriydi. Daha önce Ene'den erkek çocuk olsun diye tam yirmi dokuz yıl bekledim ama olmadı. Sadece iki kız çocuğu oldu. Ondandır üzüntüden kız çocuğu da doğuramaz oldu! Birbirimizi çok severdik. Sen bakma daha sonra ona eziyet ettim. Çok üzülyordum, o da üzülyordu. Onun rızasını alarak ikinci karımı getirdim. İkinci kadından da Zeynep'im oldu. Sağdan soldan milletin hayt huytu iyice yükseldi. 'Tamam, benim ocağım sönecek' dedim. Artık bazı münkirler, tarla sınırlarıma sağdan soldan göz koymaya başlamışlardı bile. Bunun üzerine Zerife'mi ve Sebriye'mi yabancı

köylere verdim. Kızlarımı köyün içinde isteyen haydutlara vermedim. Çünkü malıma mülküne göz koymuşlardı!”

Gencin sardığı sigarayı iki parmağı arasına yerleştirdi. Kafasını sallayarak etrafına baktı. Etrafını süzdü. Patikaların görünen en son noktasına baktı. İtiraz etmeden kendisini dinleyen gence bakmadan, konuşmasına devam etti:

“Yengen ikinci kez ağırlaştığı zaman, hep Axuçan’ı rüyamda görürdüm. Yaylaya çıktığımız ilk günlerde, Boye Pir, rüyada bana kırmızı ve sağlam bir elma verdi. ‘Tamam’ dedim, ‘bu kez oğlan olacak!’ Kimse sözüme inanmadı!”

Sigarasından bir fırt daha çekerek etrafını süzdü. Esen rüzgârdan korunmak için, ceketinin ön düğmelerini kapattı.

“Neyse, yağmurun sicim gibi boşaldığı karanlık bir geceydi. Aha sürüyü Arikalo’nun bu tarafına yatırmıştım. Yalnızdım o zaman, çoban yoktu.”

Arikalo’ya doğru uzattığı elini sağa sola salladı.

“Ne başını ağrıtayım, her zamanki Arikalo’nun hâliydi; yine yağmurla birlikte duman çökmüştü tepelerine. Her an yengenin doğum yapmasını bekliyordum!”

Peş peşe burnunu çekti. Sigarayı sıkı sarmadığını ileri sürerek, ikinci sigarayı kendisinin saracağını söyledi. Fakat titreyen elleri kâğıdı bir türlü bir araya getiremedi. Yırttığı sigara kâğıdını rüzgâra bıraktı. Şalvarına dökülen tütünü sigara tabağına koyarak, tekrar gence verdi.

“O zaman Çalo isminde bir köpeğim vardı bıra, iyi cinsti, Kangal kırmasıydı. Seni evlat almıştım. Büyümüştün. Öyle arada bir sürüye geliyordun. Aşe’eme söyleyeyim, sürü tekrar kalktı, tekrar otardım. Sürü durdu. Kendimi taşın kenarına vererek, bir sigara yaktım. ‘Sigaramı içer, ondan sonra ip atarım’ dedim; ama öyle sigara içerken yatmışım. O esnada, yarı rüya, yarı gerçek bir şeyi görür gibi oldum. Poye Pir, bastonuyla beni dürttü: ‘Kalk!’ dedi, ‘Bu gece tuz yatağına dönen evin içine, nur topu düştü!’

Elleri beyaz ve temizdi. Gümüş gibi pırıl pırıl parlayan uzun sakalı, ta göbeğine kadar iniyordu. Nur nazar içindeydi. Sıcak nefesini

bir anda ensemde hissettim. Nasıl da heyecanlanmışım, yüreğim ağzıma gelmişti. Birden irkildim ama o da uyanmamla ortadan sır oldu. "Tamam, benim oğlum oldu!" dedim."

Oturduğu yerde daha da çömeldi. Geçmişin heyecanlı anısı bel-
leğinde canlandığı için garip bir mutluluğa bürünmüştü.

Günün akşam olmasından endişelendi, ama amcasının lafını kes-
meye kıyamadı. Sıradağlara yaslanan tepeler gibi, kendisini taş a-
layan ihtiyar adamın yüzüne baktı. Yüzündeki acının ifadesi, tarih
öncesi bir vazoyu andırıyordu. Kendisini kalender bir edayla süzen
ihtiyarı, kafa sallayarak ve konuştuklarına onay vererek dikkatlice
dinledi.

"Her tarafa duman çökmüştü. Göz gözü görmüyordu. Sürü
mürü yok ortalıkta. Evimi sel mi götürmüş, sürü mü kaybolmuş;
inan ki o anda hiç umurumda değildi. Deliler gibi bağırdım, köpeği
çağırdım. Aha şu ötede düzlükte havlayan köpeğin sesini duydum!"

Elini, Ari Kalo'yla Pilav Tepesinde gelen iki yolun kesiştiği boğa-
za doğru uzattı.

"O zaman anladım ki, sürünün içine kurt düşmüş. Keçemi atarak
koştum. Ağırılık yapan pardösümü de. Hani gençtim ki, ne daya-
nırdı bana! Günde iki kilo yağ eritip içiyordum! Şu dere yatağına
inmeden, benim en iyi, en siyah koçumun parçalanmış cesediyle
karşılaştım. Bu koçu, 'erkek çocuk olacağı zaman keserim' diyerek,
kulaklarından birini kesip, kurbanlık olarak seçmişim. Şimdiki koç-
lar gibi değildi, daha da iriydi. Yarım metrelik boynuzları vardı. İsmi
de Qero'ydu. Mübarek sanki devdi dev!"

"Akşam oldu, yeter amca" diyecekti ama gücenir diye vazgeç-
ti. İhtiyarın gençken gücünü merak etti. Dersim'de kimsenin sırtını
yere getiremediği amcasının kalın ve uzun bileklerine baktı. Günde
içtiği yağ oranını yıllık olarak kaç kiloya denk düşeceğini hesaplama-
ya çalıştı, hesabı karıştırdı vazgeçti. Kocaman nasırlı ellerinden
dışarı ok gibi fırlayan parmak kadar damarlara bakınca, etten görün-
meyen tombul ellerinden utandı. İhtiyarın iri, kaslı ve damarlı elle-
rine gıptayla baktı. Gençken yiğitliği, gözü pekliliğini ve cesurluğunu
anlatan babasının laflarını hatırladı.

"Aşe'eme söyleyeyim, koçun parçalanmış cesedini görünce hiç üzülmedim. 'Kurbandır, bu da kurtların rızkıdır, rızıklarını almışlar' dedim. Çalo'nun sesiyle biraz daha aşağı inince, köpeğin sürüyü birbirine topladığını gördüm. Bir taraftan da sürüye saldıran iki kurda karşı da durmadan hamle yapıyordu. Kurtları uzaklaştırırken, sürünün yarısının parçalandığını düşünmüştüm. Sürüyü saydım ki, koçun dışında zayıt yoktur. Ürken sürüyü bir araya topladım. Önünde oturdum. Sabaha kadar uyku gözümde girmede. Sabah olunca, Sebriye'm koşarak yanıma geldi. 'Müjdem ver babo' deyince, kendimi kaybettim. Sebriye'me; 'doğan erkek kardeşin için yedi tane koç kurban yapacağım' diye söz verdim.

İlk koçu Akirek'in Tepesinde, yüzünü Kırklar'a doğru çevirerek yere vurdum. Gittiğim her ziyaretin üzerinde bir koç yere vurdum. O kadar koç kestim ki, yediyi de aştı ve herkes o yıl sürümün kısır kalacağını söyledi. Fakat yüzlerce koyun içinde o yıl sadece iki tanesi kısır kaldı. Ben de şaşırđım. İşte ilk oğlum, bu yurt yerinde çadırın içinde, yağmurlu ve sisli bir havada doğdu. Kendisine kötülük gelmesin diye, göbeğini taşla kesti üvey annesi. Yağmur suyuyla yıkadı. Yiğit, cesur ve güçlü olsun diye de beşliğini, kara çadırın iki direği arasında alıç ve mamux (yabani erik) ağacından yaptım."

Arikalo'nun tepesindeki uluyan dişi kurdun sesini duymadı.

İsteksiz bir bakış tepeye fırlatarak, saatine baktı. İhtiyarın acı içinde buğulanan gözlerine baktı.

"İşte öyle Aşe'mın. Her şey gelip geçti. Onca çaba, emek ve sevgiyle büyüttüğüm oğlum, bugün bir hiç uğruna kayıp gidiyor. Bu nasıl dünya lov? Bu zamanda ne kadar evladın oldu mu o kadar da derdin olur. Bu günleri göreceğime, ocağım kör olsaydı daha iyi olurdu!"

Yılan Dağı'na çöken kalın sis tabakasına baktı.

"Güz olunca da, insan yüzünü dağlara çevirmek istemiyor" diye mırıldandı. Ayağa kalkarak, tutulan belini ovdu.

Etrafına baktı. Geciktiğini fark etti. Acele etti.

Amcasının ısrarları üzerine geri dönmeyi istemeyerek de olsa kabul etti. Ata bindirdi. Attan ayrılmayan katırın peş peşe anırmasına itiraz etmeden baktı.

“Aşe” diye geri dönüp gence baktı.

“O Topal Zeyno, gelip kapının önünde ayak ayak üstüne atar, sakın onun oyununa gelmeyesiniz. Aman aman bıra! Çocuklara da söyle metanetli olsunlar, fazla üzülmeyinler! Meralime de kimse söz söylemesin. Zaten ağlamakla yedi bitirdi kendisini sebim (yetim). Kendinizi sıkı tutun bıra, dar günün ömrü kısadır! Öyle günler geçirdim ki, bugünler de geçer!”

Yeğeni, “ona bir şey yaparlarsa, önce onun ocağına incir dikerim” diye bağırdı.

“Kimseye karışmayın lov! Bela bizden uzak ocağına ateş düşürecek!”

Gozerik'i gören Bozan'ın Tepesine çıkan ihtiyarın sırtı aşmasını bekledi. Doğu tarafında biriken siyah bulutlardan çatal şimşekler art arda toprağa indi. Hovik sırtında Ezizanlar'a doğru tek sıra hâlinde yürüyen kurtları saydı. 1984'te askerler tarafından sürgün edilen Tağarlı, Aliboğazlı ve Ezizanlı köylülerin şimdi nerede olduklarını merak etti.

Tek sıra hâlinde kışlarını yere dayayarak aç kurtların ulamasını, sahipsiz ve aç kalan Ezizanlılar'ın köpeklerinin ulamalarına benzetti. Yüzbaşı Naim Bozkurt tarafından sonbaharın kuruyan eşek kengerleri üzerinde yürütülen köylülerin ağlamasını hatırladı. Kadınların çığlıklarından zevk alan Yüzbaşı Naim'in nerede olduğunu merak etti. Nedenini bilmediği bir biçimde şakakları zonkladı.

İnsansızlaştırılan bölgenin ıssızlığı kendisini hüznlendirdi. Kendini geri gönderen amcasının durumunu, zengin kuyumcuyu kapısından kovan fakir adama benzettirdi.

Atın peşinden gitmek isteyen katırı değneklerle döverek koşturdu.

Yağmur daha da şiddetlendi.

Direkt Karagedikli Selman'ın evine gitti. Köylülerin kendilerini desteklemeleri ve fazla ilgi göstermelerinden cesaret aldı.

Çıkabilecek çatışma üzerine yapılan yorumları dinledi. Meydan okudu.

El ve ayaklarına bağlanan ipleri daha da sıkın Mardinli Zınnar'ın orangutanın ellerini andıran parmaklarına kayıtsızca baktı. Sırtını dayadığı yaşlı cevizi, adı unutulmuş bir anekdota benzetti.

“Gelin hele, bu örgüt kime karşı kurulmuş” diyen Ekrem, yukarıya doğru baktı. Hazır olda beklettiği dört Kürmeşli genç ile Sarısalıklı genci tek tek süzdü. Elini palaskadan çıkararak güldü.

“Hangi örgüttensin dedin?”

Kürmeşli Özgür İmak, başını kaldırarak Ekrem'e baktı. Küfür eder gibi sert bir sesle, “TKİH'liyim!” diye cevap verdi.

“Neymiş?” diye araya girdi Konyalı Mehmet.

“Kemalizm'in orta yolcu uşaklarıdır” dedi Koçer.

Etrafında gülünlere baktı. Kafasını tekrar önüne koyan gencin çenesine dürttü:

“Örgütün ismi ne?” dedi. Cevap vermeyen genci itti:

“Kime karşı kurulmuş?”

“Sence kime karşı kurulmuş olabilir?”

Caka satan gözü Ekrem, Kürmeşli gencin beklenilmeyen cevabı karşısında zıvanadan çıktı. Boynunu ileri uzattı. Kafasını önüne koyan gencin kulağına dayadı.

“Ulan zibidi, daha kışındaki pisliği temizleyemiyorsun, bir de kalkıp ukalalık mı yapıyorsun? Şu Partizancıların birkaç yüz silahlı adamı var, bunu anladık. Sizin neyiniz var ulan? Dersim'e soktuğunuz o kadar Türk solunu beğenmediniz de, bir de ismini dahi duymadığımız ne idüğü belirsiz örgütü mü getirdiniz?”

Bağırdı. İşaret parmağıyla, hazır olda duran gencin kafasına peş peşe vurdu;

“Aptal olma oğlum, aptal olma! Kendi ulusal gerçeğinizi artık görün!” diyerek, cevap vermeyen genci aşağıya doğru itti.

Sendeleyerek düşmemeye çalışan genç, kıpkırmızı kesilerek ağzından akan tükürüğü sildi. Kafasını önüne koydu. Tekrar hazır olma geçti.

“Artık halkımızı kandırmanıza ve gençlerimizi pisi pisine ölüme götürmenize izin vermeyeceğiz. Ya bizden yana olacaksınız ya da düşmandan yana!”

Yanında çember şeklinde halka olan komite üyelerine ve nöbetçilerine döndü;

“Götürün bunu! Bizimle savaşıma kararından neden vazgeçtiklerini anlatana kadar, bir güzel yumuşatın! Diğer dördüne karışmayın. Onlara bir günlük süre tanıdım!”

Kollarından tutularak sürüklenen Özgür’ün itirazlarına, küfürle karşılık verdi. Yürüyerek kafasını ceviz ağacına dayayan Cemal’in karşısına dikildi. Bağlı olan genci tepeden turnağa Habeş piskoposları gibi süzdü. Avını yakalamış, eğlenmiş kurt edasıyla baktı.

“Kürt Özgürlük Hareketi’ne karşı başlatmış olduğun direniş nasıl gidiyor kirve?” diyerek, alaya aldı. Zoraki kahkaha attı. Gülüşüne Bodur ve Konyalı dışında eşlik eden olmadı. Gözünün etrafındaki kızarıklıkları ovdu. “Açlık grevi direnişini TC’ye karşı yapmıyorsun da niye bize karşı yapıyorsun? Ekmeğimiz boğazından gitmiyor mu?”

Gülüşüne farklı bir ton kattı. Ellerini palaskasına sokarak arkadaşlarına döndü;

“Söyleyin bakalım, bu çingene soyu, içinizden kimi örgütlemeye kalkmıştı?”

Bodur, bacaklarını yana açarak parmağını salladı. Bağlı gencin yüzüne bakmadan, “beni örgütlemeye çalışmıştı” diye cevap verdi:

“Botan’da örgütsel görev de verdi ama ben ‘safımı’ halkının özgürlük hareketinden yana belirledim!”

Ekrem, Bodur’un verdiği cevap üzerine sigarasını yere atarak ezdi. Ezerken de kendisinden gözünü ayırmayan gence gözdağı verecek şekilde hareketler yaptı.

“Başka kimi örgütlemişti?” diye etrafına baktı.

Çino, yeni rüyadan uyanıyormuş gibi sıçradı. Kırmızı kirpiklerini kırıştırdı, “Beni de örgütlemişti” diye mırıldandı.

Alabildiğine şaşırtıcı, vahşi ama bir o kadar da alımlı ve mahzun bir şekilde silahına dayanan Hülya, yanına sokulan Çino’ya bir şey-

ler mırıldandı. Yüzünü diğer tarafa çevirdi. Elleri ve ayakları bağlı olan gençle göz göze geldi. Olanlardan kendisi sorumluymuş gibi utandı. Bakışlarını kaçırdı. Başını önüne eğdi.

Ekrem, yerde bağlı olan gencin önünde gezindi. Bağın Katliamı'nı kınamak için Partizancılar tarafından yazılan bildiride, bağlı gencin payının olup olmadığını merak etti. Bir yıl öncesinde Kürdistan Bölge Komitesi imzasıyla yazılan bildirinin içeriğindeki sert cümlelerle örülen ifadeleri hatırlamaya çalıştı. O bildirinin kimin tarafından yazıldığını sordu.

"Bu topraklarda gençlerimizin ve halkımızın ulusal benliğini silmek için örgütleme yapan, düşmandan daha düşmandır!"

"Üstüne üstlük bir de bize karşı direnişe geçmek" diyerek konuşmasına devam etti. "Tarihimizde bize karşı açlık grevi direnişine giden başka bir canlıya rastladınız mı?" dedi. Çevresindekileri süzerek bağırdı.

Yakıcı, iflah olmaz garip bir fırtına esiyordu ruhunda. İlk yağmurlu gecede kamp yerine vardıklarında, aniden üstüne çullanıp elleri bağlanmıştı. Kendisine karşı yapılan davranışın devrimci adalete, hukuka ve ahlaka sığmadığını, bir sorunları varsa konuşarak çözebileceklerini, yapılanın düşmanca bir tutum olduğunu anlatıp durmuştu.

Tüm bunlara karşın söyledikleri tehdit ve alayla geri çevrilmişti. Elleri ve ayakları bağlanarak sabaha kadar yağmurun önünde bekletilmişti. Daha sonraki günlerde ise fiziki ve manevi şiddete maruz kalmıştı.

Şaşkındı. Yapılan hiçbir şeye inanmadığı gibi, yapılanlar kendisine kötü bir rüyaymış gibi geliyordu. Oysa yaşadıkları, kutsal kitaplarda anlatılan öyküler gibi gerçektir. Mazlum bir halkın onuru için savaşanlar tarafından "örgütlemekten vazgeçmesi" için eziyete reva görülmüştü.

İşkence yapmanın ve insana acı çektirmenin sınıfsal bir geleneği olduğunu, bu geleneğin sömürücü sınıflara ait olduğunu ifade etmişti. İşkence soğukkanlılıkla hazırlanmış, en acayip ayrıntısına kadar insan ruhu üzerinde test edilmiş acı çektirme, onurundan arındırma ve kendisinden vazgeçirmenin soysuz aracı olarak kullanıldığını; hiç-

bir zaman mazlumun, haklı bir davanın savunucusunun mücadelesi aracı olmayacağını ifade etmişti. Düşmanlarından taklit ettiği kirli, ahlaksız ve insanlığın ortak vicdanında lanetlenmiş olan işkence si-lahının kullanılmasının vebalini bir gün ödeyeceklerini söylemişti.

Alt tarafta bulunan ve kendisini büyülenmiş gözlerle süzen köylüsü Mikail'e baktı. Tombul genç, çaresizliğinden acı çekiyor gibiydi. Sonra da bakışlarını "Safımı belirledim" diyen Bodur, köylüsüne doğru çevirdi.

"Tımtımlar çıyandır, koltuğunun altına alma! Isınırlarsa böğründen ısırırlar insanı!" diyen Kalolu Aziz Karakuş'un lafını hatırladı. Hak verip vermemek arasında kararsızlık geçirdi. Hangi şeye cevap vereceğini şaşırdı. Kim için ve kim haklıydı sorularını sormayı, geçmişe erteleyerek bir tarafa koydu.

Bir adımlık zaman ötesinde erdem diye baş üstüne konulan değerleri, güç ve zor karşısında "suç" sayan insanın ihanet eden özüne tükürdü. Kayadan kayaya atlayan keçiler gibi inanç değiştirenlerin, insanlığa ne kadar zarar verebileceğini düşündü. Yüksek sesle bağırmanın fayda etmeyeceğini düşündü artık.

Bir hafta boyunca aç kalma, dayak yeme ve soğukta bağlı bekleme, gücünü zayıflatmıştı. Kendisini güçsüz hissetti. Tekrar dayak yemeyi göze alamadı. Yaşamın salt sivri diyalektik üzerinde yürüymeyeceğini düşündü. Sesine daha terbiye edilmiş, mağrur ve sakin bir hava verdi. Balgam ve kurumuş kanla tıkanan boğazını temizledi. Kendisine tekmeyle dürtüp aynı soruyu soran adama, iğne gibi delen bakışlar fırlattı.

"İşkence, affedilemez insanlık dışı bir suçtur!" diye mırıldanarak, toprağa tükürdü:

"Zulme, sömürüye ve zorbalığa karşı örgütlenmeyi suç olarak görüyorsanız, elinizden ne geliyorsa, ardınıza koymayın!"

Ekrem peş peşe, oflaz ve sarsıcı kahkahalar attı. Arkasında biriken savaşçıların içinde, bulanık sudaki dalgalanmayı andıran bir hareketlenme oldu. Burun kanatlarına üfürdü. Ne yapacağını şaşırdı. Şalvarının lastiği önünde sarkan tabancasını beline götürdü. Sinir krizlerini andıran garip kahkahalar attı. Savaşçılarına baktı.

“Görüyorsunuz, Kürt gençlerini karşısında görünce ajitasyon ve propaganda yapmadan duramıyor!”

Gözlerini kıstı.

“Bugün bir PKK komutanı karşısında konuşuyorsun.”

Delici bakışların hapsine aldı Ekrem’i. Ruhunu kan dökücülük fethetmişti. Bağı, Barasor ve örgüt içinde arkadaşlarına karşı işlediği cinayetlerden utanç duymak yerine, kan döktükçe daha da kontrolsüz hareket ediyordu.

Uygun bir cevap aradı.

“Sen de bir TIKKO kadrosu karşısında konuştuğunu unutuyorsun!”

Verilen cevap üzerine, dişlerini birbirine geçirdi. Soluyarak, bağlı olan gencin üzerine eğildi; “Geberteceğim seni!” diye fısıldadı. Kafasına tekmeyle vurdu.

Oturur vaziyette duran genç, yana düştü. İçinde fena hâlde nefret ve tiksinti uyandı. Bağırды:

“Öldürmezsen dünyanın en alçak insanısın!”

Tabancasının namlusuna mermi sürdü. Kendisine karşı çıkan genci gırtlakladı. Ağlamaya benzer bir şekilde bağırды. Yüze yakın savaşçı önünde kendisini çaresiz hissetti. Konyalı ve Bodur’a bağırды.

“Götürün bu alçağı!” dedi. Heyecanlanan Konyalı’nın üzerine yürüdü. Bağır்தılarla birlikte değişik mangalarda olan birliklerin toplanmasına kızdı.

“Götürün bu alçağı! Konuşma yeteneğini kaybedene kadar terbiye edin!”

Bağı genç, kendisini sürükleyenlerin elinden kurtulmak istedi. İnsanı günahkâr sayan, onurlarını öldürmekten zevk alan, ölü tapıcısına;

“Ekrem!” diye var gücüyle bağırды: “Kürtler, işkencenin, onursuzluğun, canavarlığın aşağılık yüzünü iyi biliyorlar! Sen sadece bir işkenceci değil, aynı zamanda savunmasız insanların kanına giren azılı bir katilisin! Tarih, bir gün kimin alçak olduğunu gösterecek! İşkencenin mayasında şerefsizlik var ulan! Zorbalığın özünde canavarlık var! Er ya da geç bunun hesabını vereceksiniz!”

Avurtları patlayacakmış gibi hissetti kendisini. Sürüklenme ânında ellerindeki ipler çözüldü. Meşe öbeğine sarılarak gitmek istemedi. Ellerini meşe ağacından sökmeye çalışan Çino'yu dövmeye çalıştı. Üzerine çullanan dokuz kişinin arasında ormanın dere olan kısmına sürüklendi. Tekme, yumruk ve küfürler arasında elleri tekrar bağlandı.

Zankirek'ten Segedik'e doğru uzanan ormanın içindeki dereye çektiler. Birliğinden firar edip, yol kontrolünde yakalanan Ovacıklı Şemuşaklı Azad'ı döverlerken, ağzına bağladıkları köpük, kurumuş kan ve kanlı toprakla renk değiştiren mendille, Cemal'in gencin ağzını sıkıca bağladılar.

Askerden izine gelirken üç kişi tarafından yazın zorla kaçırılan Pertekli Sado, elindeki yaş mazi değneğini, bağlı olan gencin kafasına vurdu.

Konyalı, yerde kıpırtısız uzanan gencin boynuna bastı. Dövmekten başka bir şey bilmeyen Mardinli Zınнар, kuruyan ellerini tükürükle ovarak, dayak faslını uzattı. Çino, yerde sürüklenirken yırtılan pantolonundan dışarı çıkan kalçasını ezdi.

Zınнар, sırtını çiğnemeye başladı. Ayağı kayınca, kurbanının üstüne düştü. Ağzını yerde yatan gencin kulaklarına geçirdi. Tavşanı ensesinde yakalayan tazi gibi, boğuk ses çıkaran gencin ensesini ısırdı.

Boğdurulan Osmanlı şehzadeleri gibi inlemeyen genç, inen sopa darbeleriyle, çatala tutulan çayır yılanı gibi, acısını dindirmek için ağaçlara dolandı. Vücudunda kemik yokmuş gibi gövdesini, cevizin ağacına ip gibi doladı.

Konyalı, "komutanımıza cevap verecek misin ha?" diyerek, üstüne eğildi. Ağaca dolanan gencin oval kemiğine tekmeye vurdu.

"Söyle bakalım, artık Kürt gençlerini örgütleyecek misin? Bize karşı direnişe devam edecek misin?"

Ağaçların içine yatırılan gencin koltuk boşluğuna dizini bastırdı. Elindeki sopayla kafaya vurmaya devam etti.

Dayağın ilk faslına katılan fakat daha sonra seyirci kalan Bodur, gülererek Konyalı'ya müdahale etti. Dayak faslına ara verildi.

"İki şartımız var sana" dedi Bodur.

“Birincisi, açlık grevini bırakacak ve savaşçılarımızın önünde komutanımıza özeleştiri vereceksin; ikincisi de, artık Partizan örgütünü desteklemediğini söyleyeceksin. Ve biz seni köy köy dolaştıracağız. Orada aynı şeyleri söylemeye devam edeceksin!”

Nefes almak için tüm çabasını sarf eden bağlı gence bakarak sırttı. Gırtlğından çıkardığı sesi taklit etti.

“Bak yıllarca kıcını yırtarak hizmet ettiğın örgütün, seni bize sormaya bile cesaret edemiyor. Var mı ulan sizde o cesaret? Gücü karşınızda bulduğunuzda, kedi gibi oluyorsunuz, kedi gibi!”

Konyalı, “halen, ‘işkencecilerin elindeki ekmeği yemem’ diyecek misin?” diye araya girdi. Elindeki çıkıntılı değnekle çenesine dürttü. Kanlanan değneğin ucunu yırtılan gömleğın ucuna sürdü. Nefes nefese kalan avının göğsüne dizini bastırarak, ağızına tıkalı atkıyı çözdü. Kuduran boğa gibi kızaran gözlerle, ağızından kan gelen gence baktı.

Mendille ağız arasında top olmuş pıhtılaşmış kan, yere döküldü. Nefes alışverişi düzensizleşen genci, sürükleyerek sırtüstü bir ağaca dayadılar. Tekmeyle karnına vurarak son hamleyi yapan Çino’yu engelledi Konyalı.

Bağlı olan kırma iplerin bileğine batan acısını beyinde hissetti. Neresinin tam olarak ağırdığını kestiremedi. Uyuştu kolları. Durmadan akan kanın etkisiyle başı döndü.

Gözlerini açtığında başında sadece Zınnar, Çino ve Sado vardı. Kahkaha attı Zınnar. Kahkahayı filmlerde seyrettiği Yedikule Zindancılarının gülüşüne benzetti. Sesi beyin duvarları arasında yankılandı. Az önce komutanının gözüne girmek için olağanüstü çaba sarf eden Çino’nun, çipil gözlerine baktı. İçindeki nefret ve öfke on katına çıktı. Tembel tembel kendisine bakan gözlerindeki hareket-sizliği, zehirli yılanın sabit ve soğuk bakışına benzetti. Gözlerinde hiçbir pırıltı yoktu, cam gibi saydamdı, bir ölününki gibi. Gözlerini tekrar yumarak, suratını meşe kütüğüne yasladı. Bir haftaya yakındır yediği dayak, açlık grevinin etkisini daha da artırıyordu. Kaybet-tiği kanın etkisiyle uykusu geliyordu.

“Yönetimimiz, cevabını bekliyor! İki şartımızı kabul ediyor mu-sun?”

Konyalı'nın sesiyle gözlerini araladı. Kendisini yutacak gibi bakan garip adama baktı. Ne söyleyeceğini şaşırdı. Neresinin daha fazla acıdığını merak etti. Bedeninden yükselen isyana kulak kabarttı. Nerenin daha fazla dayak yemede fedakârlık yaptığını kestiremedi. Koca bir ormanda kuş cıvıltılarının olmamasına şaştı.

Özellikle, Zınnar'ın son hamlede sağ dirseğine vuruşuyla attığı çığlığın şiddetine, kendisi de şaşmıştı. Önce sağ omuz küreğinden başlayan sıcaklık ve kemik kopurtusu, baygınlıktan sonra vücudunun her tarafını soğuk bir ürpertiye çevirmişti. "Kolum çıktı" demeyi gereksiz bir yalvarma olarak gördüğünden dolayı, sessiz kalmayı tercih etti. Elleri arkadan bağlı olduğu için omuzdan çıkan kolun acısı iki misline çıkmıştı. Sağ tarafı kendisine ait değilmiş gibi yabancı bir duyguya kapıldı.

Tekrar sırtını meşe ağacına dayadı. Bağlı olan ve uyuşan ayaklarını öne uzattı. Başını göğze dikti. Karsel'den Zankirek'e doğru uçan kumruların ötüşlerini buğday tanesi gibi ormanın üstüne serperek geçişlerini seyretti.

Aliboğaz ve Amutka çevresindeki orman yangınından ve duman kokusundan kaçan canlıların göç yollarını merak etti. Kendisinden önce yanan ormanları düşünmenin gereksiz bir çaba olduğunu düşündü.

"İnsanlık yanıyor!" diye mırıldandı. Etrafını sığırcık sürüsü gibi saran ve geleceğin umudunu örten karamsarlığı dağıtmak istedi. Umudun kendisi, safi bir yüreğe bürünmeye hazırlanıyordu.

"Zorun ve acının karşısında eğilmeyen kellelere kurban olayım" sözünün hangi şaire ait olduğunu çıkarmaya çalıştı.

Dersim'in ciğerleri yanıyordu.

Zaman, terk edilmiş köpeklerin ulamasına, sahipsiz gözyaşlarına ve belirsiz menzillere tanıklık ediyordu.

Kibrin ve cehaletin cenneti olan ülke, hedefsiz ve amaçsız ölüm kusuyordu. Kendilerini var eden savaşı arkadan hançerleyenler, tekrar üzerine toplandılar. Egemen sınıflardan taklit ettikleri işkence aracı, kendilerini var eden amaçlarına saldırıyordu. Kendisini var eden savaşı arkadan hançerliyordu işkence.

Ekrem, Konyalı'yı çağırıldı.

Cevap bekleyen Konyalı'nın dürtmesiyle kolundaki acı tekrar beynini kemirmeye başladı.

Bağlı genç, şişman, uzun burunlu ve gözleri yuvarlak olan hantal adamla kılıç çatar gibi bakıştı. Konyalı'nın kırık, bakımsız ve kararmış tırnakları kanlıydı.

Bağlı genç, ihanete uğrayan âşıklar gibi ağır bir susuş içindeydi. Ama benliği öfke ve nefretin kuşatması altındaydı. Yüzü, bozkırda esen rüzgâr altındaki çimen gibiydi, ruhundaki en ufak bir hareket dışa yansı mıyordu.

Tarla faresinin deliği üzerinde bekleyen bozkır baykuşu gibi bekleyen Konyalı'ya cevap vermedi.

El attığım her şey cüzamlı hasta gibi elime geliyor!

Komsomolcu genç, köylülerin insanı bıçak sırtına yatıran haberleriyle iyice yıpranmıştı. Diken üzerine düşmüş gibi sandalye üzerine oturdu.

Dersim, ateşe atılan yaralı dev gibi huzursuzdu. Bağrında yeni ateşler tutuşturuluyordu. Kentin ağzı barut kokuyordu. Yaralı, isyankâr ve mağrur bir şahin gibi geceyi dinliyordu. Boğulan Osmanlı şehzadeleri gibi şaşkıncı kent. Koleksiyonu; sömürü, açlık, talan, göç, isyan ve zulümden ibaret olan kentteki insanların yüzü kendisine tanıdık geliyordu.

Kenti dinledi. Gelip geçen insanları süzdü.

Sağa sola döndü. Bir çay istedi. Etrafını kontrol etti. Çay getiren garsona bakarak kalktı. Mırıldanarak bir şey söyleyen garsona bakmadan yürüdü. Tekrardan telefon kulübesine yanaştı.

Mehmet Demirdağ'la görüşmesini sağlayacak olan Ayhan'ın son söylediklerine cevap vermeden, ahizeyi ankesörün üzerine vurup indirdi.

Hızla kulübenin dışına çıktı. Zamanı doldurmak için biraz hava almak istedi fakat yan tarafta kendisini dikizleyen biri olduğunu görünce, yürür gibi yaptı. Hiçbir şeyle ilgilenmiyormuş gibi kayıtsızca yürüdü. Diğer sokağı dönerek, tekrar postaneye gelmek istedi. Kendisine yavaşan Renault marka taksinin camından biri kafasını uzattı.

Çenesinde bıçak yarası olan sarışın polis, “genç, kimliğini verir misin?” dedi.

İstifini bozmadı, “tabii” diyerek, cebindeki kimliklere el attı. Polise bakmadı. Başka yerle ilgilenir gibi yaparak, sürücü ehliyetini uzattı.

İhtirastlı alnını buruşturarak soru soran sarışına sakın cevaplar vermeye çalıştı.

“Kusura bakma, rahatsız ettik” dedi polis. Gülümsedi, “İstersen seni teyzenin evine bırakırız.”

Durumu bozuntuya vermeden önerilerini kibarca reddetti. Kimlik işinde sağlam yırttığı için derin bir nefes aldı. Palavra Meydanı’nda gezindi. Bir lokantaya girerek karnını doyurdu. Kimlik soran ekip ortalıktan kaybolmaya başlayınca, kalacağı eve doğru yürümeye başladı.

Karanlık yeni çökmeye başlamasına rağmen sokaklar tenhalaşmaya başlamıştı bile. Etrafını kontrol ederek İmam’ın evine girdi. Sabırsız hâl hatır sormalar, ateşli kucaklaşmalar ve fısıltılı konuşmalardan sonra, ev sahibini yan odaya çağırarak telefon etmesi gerektiğini söyledi.

Ev sahibi, her zamanki sakın hâlini korudu. İtiraz etmeden çocuklarını ve eşini alarak, oturma odasını boşalttı. Misafirini telefonla baş başa bıraktı.

Ayhan’ı aramadan direkt Ergenli genci aradı. Cevap veren olmayanca Azeroğlu’nu aradı.

Azeri genç, Demirdağ’ın tesadüfen kendilerine yakın bir yerde kaldığını söyledi. Kendisinden yirmi beş dakikalık süre istedi.

Sanki o kadarlık kısa süre geçmeyecekmiş gibi geldi kendisine. Zaman kendi kendisini keser olmuştu, terlemiyordu. Başını iki elinin arasına alarak, ayaklarıyla ritimli bir tempo tutturdu evin içinde.

Yan odadaki İmam'ın çocuğuna seslenişiyle irkildi. Oturduğu kane-peden kalkarak pencerenin önüne dikildi. Perdeyi kaldırmadan evin etrafını süzdü. Telefonların dinlendiğini düşününce içindeki sıkıntı daha da büyüdü. Perdeyi bir göz aralığı kaldırarak, kurşun sessizliği-ne bürünen sokağı gözetledi.

Kirlenen camıyla sokağı zar zor aydınlatan sokak lambasının solgun ve titreşimli ışığı, sadece altını aydınlatıyordu. Kuyruğunu büzerek çöp tenekesine yanaşan siyah kediden başka, sanki kimse yoktu koca şehirde.

Kent, patlama öncesi sessizliğin ürkütücülüğüyle suskunluğa bürünmüştü. Göç, sürgün, açlık ve bilinmezlik hâkimdi. Toprağa, suya, yollara ve bitki köklerine kibrit suyu süzölmüştü.

Ev sahibi, odadaki ışığın sönük olduğunu görünce içeri girdi. Camdan dışarıya bakan gence yanaştı. Rahat olmasını söyledi.

Ev sahibinin konuşmasına itiraz etmedi. Süre dolunca tekrar aradı.

“Ne var ne yok, herhangi bir haber var mı?”

Demirdağ'ın sorusuna sinirlendi. Kuru ve haşın bir sesle sinirinden güldü.

“Lanet olası yerde, el attığım her şey cüzamlı hasta gibi elime geliyor! Aldığımız haberlere göre çatışma var. Size bunu doğrulayacak bir haber geldi mi?”

Sıkıntılı anlarda olduğu gibi ellerini göbeğinin üzerinde gezdirdi. Derin derin off çekti.

Demirdağ, “bak, telefon her ihtimale karşı kesilirse, beni, daha önce aradığın yerde bulabilirsin, tamam mı? Sakın benimle görüşmeyi ihmal etme. Merak ve endişe içindeyiz!”

“Muhtemelen bu haberler doğru değil çünkü bu dönem bir aradalar. Kendilerine ulaşılacak kanalları zorluyoruz ama olumlu bir sonuç alamıyoruz. Artık umudumuzu size bağlamışız. Biraz daha gayret edin!”

Karşı tarafın söylediklerine tekrar sinirlendi. Aralarında tartışma çıktı. Demirdağ'ın “ne yapabiliriz?” sözüne kızdı.

“Ne yapabiliriz sorusuna’ çaresizlik aşlamayın! Lanet olası bölge arı kovanı gibi kaynıyor, bizimkiler... kim ne bilir, bizimkiler yine birbirleriyle uğraşıyorlar!”

Demirdağ, sinirlenen genci yatıştırdı. Soğukkanlılığı elden bırakmamasını önerdi. Tüm kanalları aradıklarını ama ulaşamadıklarını söyledi. Toplantıda olabileceklerini tahmin etti.

Komsomolcu, “zaten anamızı ağlatan olağanüstü toplantılar olmadı mı?” diye mırıldandı.

“Bize yaşam veren değirmenden un bulamazsak, vay bizim hâlimize” diye cevap verdi.

Demirdağ’ın son söylediklerini anlayamadı. “Yahu Tombiş çıldıracağım, yahu!” diyerek, kendi kendisine söylenerek telefonu kapattı.

Bir gün öncesinde, “tüm birlikler on gün önce Mercan Vadisi’ne çekildiler” diyen Müslüm’ün lafı aklına geldi. Morali daha da bozuldu. Küfür etti. “Küfürlerim de fakirleşti” diye iç geçirdi. Sabah erkenden Mercan’a hareket etme kararı aldı.

Tekrar ışığı söndürerek sokağı seyretti. Bomboştı sokak. Işığı yakarak, ev sahibini çağırdı. Karısı ve çocukları da odaya giren ev sahibine sigara uzattı. Kendisi de bir tane yaktı. Sonra aniden sigarasını söndürdü. En küçük kızı kucağına alarak, kendisiyle oyalanmaya çalıştı. Küçüğün zeki, şaşırtıcı ve komik sorularına acı acı tebessüm ederek cevap verdi.

Hazırlanan yemeği tüm ısrarlara rağmen yiyemedi. Kahve istedi. İki fincan kahveyle birlikte paketin üçte birini içti. Gece yarısına kadar, ışığı söndürerek İmam ve eşiyle gelişmeler üzerine sohbet etti. Bülent’in en son duyduğu ve kendisine söylemek istemediği haberin ne olabileceğini kestirmeye çalıştı. Deneyimli adamın o anki ruh hâminden ve yüz ifadelerindeki değişiklikten neler olabileceğini tahmin etmeye çalıştı. Uyuyamadı. Bir türlü gelmeyen şafağın doğuşunu sabırsızlıkla bekledi.

Sabah olunca Mercan’a hareket etmek için çıktı. Çıkmadan önce Bülent’in kaldığı yere uğramak istedi.

Bülent’i, üç gün önce gönderdikleri kuryeyle görünce heyecanlandı. Gülümseyerek yanaşan genç ve zeki kuryeyi kucakladı. Direkt konuya girdi. Konuşmayı uzatan gencin esas konuya geçmesini söyledi.

“Çemişgezek’ten Molaliler’deki dükkâna telefon gelmiş” diye cevap verdi.

Komsomolcu, "Eee?" diye araya girdi.

"Oradaki kurye hemen Awxasor Vadisi'nde toplantı hâlinde olan MK ve SB'ye haber iletmiş. Haber üzerine toplantılara ara verilmiş."

Konuşmayı dinleyen genç heyecanlandı. Bülent'in verdiği sigaray, yakmak isterken kırdı.

"Sonra ne olmuş? Neticeyi anlat!"

"Ben Molaliler'e vardığımda Savaş ve birliği de gündüz gözüyle Şahverdi köyüne girdi. Durumu anlattım. Savaş çok öfkelenmişti. Apaçı savaşçısı Geronimo gibi üzgün, mağrur ve tedirgindi!"

Betimleme yapan gencin sözünü kesti:

"Sonra ne oldu?"

"Savaş, Baran'la telsiz bağlantısı kurdu. Baran'a ulaşamadı ama başka birliklerine ulaştı. Savaş, 'yoldaşımızın bir kılına zarar verirseniz, altından kalkamazsınız!' dedi. Onlarda inkâr ettiler. Yanlarında olmadığını söylediler."

"Sonra?"

"Kırk kişiye yakın birliğine son talimatları verdi. Beklemeden hareket edildi. Şantiyede çalışan kepçelerden ikisini alarak Munzur Suyu'nu geçti. Hızla Hozat ormanlarına daldı. Bana da görev alanıma geri dönmemi söyledi."

Bir şey söylemeden birbirlerine baktılar. Kuryeci genç, sevinçliydi. Akşama doğru Bolu'ya gideceğini çünkü üniversite kaydını yenilemesi gerektiğini söyledi.

Bülent, kıra yerleşeceğini söyledi.

Zerdüş, Çemişgezek'e geçmek için Elazığ'a geri döndü. Vedalaşarak, ayrı yönlere doğru hareket ettiler.

Bir rutubet gibi yüzüne sinen ölüm ürkütücülüğüne baktı.

"İki tane mezar kazın. Biri bunun olsun, biri de örgütü daha bilinmeyen Özgür Bey'in olsun!" diye Konyalı'ya emir verdi.

Yürüyerek, yerde bağlı olan Cemal'in üzerine vardı. "Yoldaş" diye nefret dolu bir hitapla sırttı; "özgürlük hareketine karşı direnişin nasıl gidiyor?"

Zonklayan başını yerden kaldırmaya çalıştı. Ölü bir domuz leşi gibi ağırlaşmıştı başı. Ormana çöken aydınlığa yağmur eşlik etti. Görülmemiş derecede titreme tutmuştu vücudunu, üşüyordu. Dişlerinin birbirine vurmasıyla ağzında ve dilinde oluşan yaralar sızlıyordu. Dişlerinin birbirine değmesine engel olmaya çalıştı.

Kendisini süzen gencin cevap vermemesi üzerine tekmeyle omzuna vurdu.

"Sana söyledim" diye güldü, "bize karşı direnmek nasıl bir duygu?"

"Yaptığın işkenceden on kat daha şerefli ve namuslu bir duygudur" diye cevap verdi.

Yılan sokmuş gibi irkildi. Yerinde durarak uzun uzun bağlı gence baktı. Kafasını salladı. Yediği dayaktan dolayı bir daha karşı çıkmayacağını düşünmüştü. Yanındaki Bodur'a dönerek mezar kazmaya giden Konyalı'nın çağırılmasını söyledi. Yağmurdan korunmak için korumasının getirdiği naylon şemsiyeyi başına geçirdi. Nefes nefese yanına varan Konyalı'ya küfür etti. Bir adamı susturamadığı için beceriksizlikle suçladı.

Bodur, Konyalı'ya fırça atılmasına sevindi. Kendisini düşmanca duygularla kestiren Süleyman'a bakarak sırttı. Bağlı gencin bağırarak konuşmasının, bilinçli bir tutum olduğunu ileri sürdü.

"Bu propaganda yapıyor" dedi.

"Sarısaltıklı ve Kürmeşli gençler bizimle savaşmayı kabul etmişlerdi ama bu uyduruğun bağırma çağırmasıyla kararlarından vazgeçtiler. Size dememiş miydim hemen öldürelim. Önerim uygulanmadığı gibi bir de birliklerin içine koyarak bağırma çağırmasına ortam hazırladınız!"

Kendisini açıktan eleştiren Bodur'un tavrından rahatsız oldu.

"Derhal buradan uzaklaş diyorum sana" diye bağırdı. "Provokatorlük yapmanın anlamı yoktur!"

Sallanarak yürüyen Bodur, yardımcısına baktı. Konyalı'ya döndü. Parmağını bağlı gencin kafasına doğru uzattı:

“Bunu ayrı bir yere götürün. Uyduruk yoldaşı Savaş, kendisini kurtarmaya gelene kadar nöbetçilerden başka kimse başında kalmasın!”

Mırıldanan Süleyman’ın yanına vardı.

Konyalı, genç adamın ayaklarındaki ipleri çözdü. Hazırlanan yere yürüyerek gitmesi emrini verdi.

Bağlı genç, verilen emre karşı çıktı. Ayakları uyuşmuştu, yürüyemiyordu fakat bunu söylemedi. Sadece söylenen hiçbir şeyi yapmayacağını ifade etti.

Karşı çıkan gencin ayakları tekrar bağlandı. Sürüklenerek kampın dışındaki dereye yakın ormanlığa bırakıldı.

Ekrem, kelimeleri ağzında uzatarak Süleyman’ı azarladı. Bodur’a dönerek, köylüsü olan Mikail’in yanına getirilmesi emrini verdi.

Bodur, söyleneni hemen yaptı. Kürmeşli gençlerin yanında oturan köylüsünün yanına vardı. Gülümseyerek kendisini soran gencin yüzüne tükürdü.

“Biraz onurlu ol ulan! Ne sırtıp yağcılık yapıyorsun?”

Üniversiteli genç, Bodur’a müdahalede bulundu.

Bodur, rakibine yanıt vermedi. Köylüsünü dürterek kaldırdı. Ekrem’in duyacağı şekilde sesini yükseltti:

“O kadar arkadaşımızı öldürüyoruz, bu alçaklar neden yaşıyor?”

Üniversiteli, önünden geçen Bodur’u sessizce süzdü. Söylediği laf üzerine düşündü. 1993 yılında Dersim’de ölen kırk beş arkadaşlarının içinde sadece on sekizi çatışmalarda öldürülmüştü. Geri kalanları “iç mücadele” adı altında infaz edilmişti.

İnfaz edenin de edilenin de “Bıjı Serok Apo!” diye slogan attığı savaşta, “hain” ilan edilip öldürülmek bir soğan zarı kadar inceydi. Kurşuna dizilen ve fakat ailelerine “şehit oldu” denilen arkadaşları en çok Bodur ve Ekrem’in sorumluluk alanındaki birimlerde meydana geliyordu. Defalarca rapor yazmasına rağmen sonuç alamamıştı. En son Eyalet Koordinatörü Baran’a verdiği rapora da cevap verilmemişti. Sıkıntıyla alnını ovdu.

Baran’ın, “Dersim’i Botanlılaştırma” talimatını uygulayamayacağını düşündü. İşlenen kanlı sürecin eninde sonunda yaşamına mal

olacağını hesapladı. Oğlunu dahi zorla getirerek, eşi tarafından bile lanetlenen bastonlu yürüyen Baran'ın, ölçsüz bir şekilde kan akıt-tığını düşündü.

Ekrem, ellerini önünde bağlayan Mikail'in yüzüne sigara duma-nını üfledi.

"Köylünün gösterilerde bulunmasını nasıl değerlendiriyorsun?"

Kafasını sallayarak cevap vermedi. Karşısındaki adamın her bağı-rışıyla, kendisine hançer ucuyla dürtülüymüş gibi sıçradı. Bağdaş kurup oturan Bodur, köylüsüne baktı. Nefret duygusunun ağır ba-sıncıyla nefesi kesilir gibi oldu. Ayakta durunca, titremesi daha da arttı.

"Sana söylüyorum" diyerek, yan tarafında bulunan taşın üzerine oturmasını işaret etti.

"Otur!" dedi.

İtiraz etmeden büzülerek oturan gence doğru eğildi;

"Niye cevap vermiyorsun?"

Fısıldar gibi dudaklarını araladı, "bilmiyorum" diye boynunu bük-tü.

"Seni bugün bırakıyorum, nedeni ise kardeşinle ilgin olmaması ve bizimle dost olma eğilimi göstermendir. Ulusal harekete meyil-li olan herkese karşı tutumumuz sıcak olacaktır. Eskideki tarz yok artık! Disiplinimizi kabul etmeyen herkesi toprağa gömeceğiz! Sen ne diyorsun?"

Tombul genç, bırakılacağını öğrenmesine rağmen sevinmedi. Ko-nuşmasının bitiminde kendisine önerilen görevi, hazır olmadığı ge-rekçesiyle kabul etmeyeceğini söyledi. Kendisini toprağa sokar gibi büzdü.

"Seni bırakıyorum! Kardeşini bize getirecek misin?"

"Kardeşimle ilişkim olmadığı için nerede olduğunu bilmiyorum!"

"Kardeşin Azrail'i bulup getirmezsen, başka bir kardeşini geti-receksin! Aksi takdirde bir dahaki gelişte seni getirir ve ceza olarak babanın evini yakarız! Hatta babanı gebertiriz!"

Korkuyla, "tamam" diye kafasını salladı. Üzerinden alınan para ve kemerini sordu. Kendisine bakan bodur köylüsünün kafa salla-

ması üzerine vazgeçti. Bırakılmadan önce yapılan son tehdit dolu konuşmayı itiraz etmeden dinledi. Kamp yerindeki çeşmeden kendisini geçiren Tilekli Şahin'in son söylediklerini duymadığı hâlde "tamam," diye onay verdi. Kampı gören Segedik'e giden yola girdi. Hayatında ilk ve son kez tanık olacağı bir hırsla koşmaya başladı.

"Ulan, o uyduruk herif niye kaçıyor?" diyen Ekrem, ayağa kalktı. Kampın alt kısmında nöbet tutan nöbetçilere seslendi. Nöbetçiler, peşlerine düşüp düşmemeyi sordular. Düşmemelerini söyledi. Tepeyi deliler gibi koşarak aşan köylüsüne gülen Bodur, yardımcısına eşlik etti.

Gülerek, bağlı olan gencin yanına yürüdü. Yanında sadece kendi korumalarını götürdü. Bir elini parkesinin cebine, diğer elini de paskasına geçirerek süzdü.

"Uyumuş mu?" diyerek, bağlı olan gencin ayağını dürttü.

Sado, "hayır güç biriktiriyor komutanım!" diye cevap verdi.

Sado, Zorunlu askerlik yasası gereği yazın zorla alıkonulmuştu. Kendisine verilen ilk görev, Pertek İplik Fabrikası'nın yakılması olayıydı. Yakma eylemini başarıyla gerçekleştirdiği için, kısa sürede birim komutanlığına getirilmişti. Zorla getirilen bir savaşçı olarak, zorla getirilenlerle en çok kendisi ilgileniyordu.

"Bu aptalın kafası zerre kadar çalışmıyor" diye mırıldandı.

"Silahlı birliklerini esir alıyoruz, partisinin bize karşı çıtı çıkmıyor, o kalkmış bu hâliyle bize kafa tutuyor!"

Bodur, "nerede onlarda o cesaret!" diye el salladı.

Peşinden gelen Bodur, yardımcısına bakarak gülümsedi.

Bodur, tumbul köylüsünün serbest bırakılmasına morali bozulduğu için sigara yaktı. Ağzındaki sigarayı iki parmağının arasına alarak, küfür eder gibi kendisine bakan bağlı gencin üzerine fırlattı. Bağlı gencin moralini çökertmek için, 18 Eylül tarihinde zorla alıkonulan üç Partizancı gerillaya yapılan muameleyi anlattı.

"Bölgemize girdiler. Önce, 'gelin komutanımız sizinle görüşmek istiyor,' dedim. 'İşimiz var gideceğiz' dediler. Bakın buradaki insani tavra, bakın onların düşmanca tutumlarına! Biz kendilerini kampımıza davet ediyoruz, onlar sanki biz düşmanız gibi surat asarak,

'işimiz var' diyorlar. O yana bu yana mırın kırın ettiler. Silahı nasıl üzerlerine çevirdimse, İbrahim'den tutunda Mao'ya kadar, oradan da Halk Savaşı'na kadar her şeyi unuttular!"

Sırıttı. Sırıttmasına kıskırtıcı bir ton verdi;

"Kaldırın silahlarınızı dediğim de, pat silahları ellerinden düştü. O silahı niye taşıdıklarını sorduğumuzda da, 'biz dostlarımıza karşı kullanmayız!' teorisini yaptılar. Korkularını gizlemenin kılıflarını da iyi biliyorlar. Hani birbirlerine karşı burjuva politikası uygulaya uygulaya iyice uzmanlaşmışlar ya. Bölüne bölüne, birbirine kazık ata ata, kendi teorik gevezeliklerindeki uzmanlıklarını bize de yutturmaya kalktılar. Var mı o göz biz de? Mazlum heval, komutan denen unsura iki yumruk atınca dillerini yuttular!"

Sigarasını tahrik edici bir şehvetle içti. Komutanına baktı:

"Silahlarını ellerinden alıp, sille tokat sana getirdim. Bunlar ancak ajan ilan ettikleri muhtar ve köylülerin önünde aslan kesilirler."

Bağlı genç, önünde yatırıldığı ağaca sırtını dayadı. Altında uyuşan ayağının birini değiştirdi. Örgütleyerek, devrimci mücadeleye kazandığı Bodur'un bir dönem içinde yer aldığı yapıya karşı düşmanca tutum içine girmesine anlam veremedi. Bir şey bulamadı. Geçmiş dönemde Bodur'un karşısında durmadan sırttan adamın aynı kişi olamayacağını düşündü. Hayret etti. Bir insan nasıl dört yıl içinde bu kadar değişebilir? "Dönme yobazdan beterdir" lafını mırıldanmak istedi, bu lafın yeterli gelmeyeceğini düşündü. İçinde güçlü bir tiksinti, bulantı ve öfke uyandı, sustu.

"Ajandır diye muhtarların kökünü getirdiler bu alçaklar!" diye araya girdi.

Bağlı gencin morali bozulmuştu.

Bodur, yardımcısının konuşmasından memnun oldu. Söylediklerine onay verdi:

"Yüzden fazla Kürt insanını katlettiler! Bunlar birer adi katildirler!"

Bağlı genç, dişlediği yaralı dilini ağzının içinde oynattı. Son lafı söyleyen adamın daha on yedisini doldurmayan tıfıl korumalarına baktı. Çocuk yaştaki gençlerin özellikle koruma seçildiğini düşündü.

Gözlerinde akları kan çanağından görünmeyen adamın, ulur gibi konuşmasını ürkütücü buldu.

Başbağları, Güneyyaka'yı ve bir ay önce öldürülen Eğitim-Sen'li iki çiftin durumunu düşündü. Bağı'n'da katliamda ölü numarası yapararak yaralı kurtulan Feride'nin anlattıklarını hatırladı. Genç gelinin acısını benliğinde duyumsar gibi oldu.

Bir rutubet gibi yüzüne sinen ölüm ürkütücülüğüne baktı. Ellerini yoklar gibi süzdü. Kendi durumunu unuttu. Dayanamadı. Ölçsüz öfke nöbetine tutuldu.

"Ellerine bak" diye bağırdı. Ağzında biriken kanı yere tükürdü. Bağırmaları sarhoş bir içkicinin sesini andırıyordu.

"Daha süttten kesilmemiş bebeklerin kanı var! Sen bir katilsin, canavar herif!" diyerek, yerinden kalkmaya çalıştı.

Ayakları bağlı olduğu için yere yuvarlandı. Çıkık kolundaki acıyı hissetmedi bile. Ağzına vurulan tekmeyle, yana devrildi. Kanayan ağzını ellerinde bağlı olan iplere geçirdi.

Yerde kıvranan genci öldürmek isteyen Bodur, yardımcısı ve korumalarına "Durun!" diye bağırdı. Sinirden nefesi kesilir gibi oldu. Kalbi sıkışan bir kalp hastası gibi midesini tutarak kustu.

"Kan kokusu mu geldi sana katil! Niye beni öldürme cesaretinde bulunmuyorsunuz ulan, niye? İşkence yapmak hangi kitapta yazıyor?"

Bağıрма sesleri üzerine dayakçı birliğe, Suriyeli Xıdır'ın birliği de dahil oldu.

Bağlı genç, sesi kesilene kadar dayaktan geçirildi. Yediği dayakla sere serpe uzandı. Sürüklenerek kazılan çukur gibi mezarın içine atıldı. "Son sözün nedir?" denildi. Karşılıklı restleşme ve tartışma tekrar başladı. Üstüne atılan meşe dallarına ve dayakçılara baktı, bir şey söylemedi.

Sinir krizine giren Ekrem, "yoldaşı Savaş gelene kadar bu alçağı öldürmeyeceğiz! Onlara sürprizimiz var!" diyerek, koşar adımlarla yukarıya çıktı. Bağlı gencin durumunu netleştirmek için motor aküsüyle çalışan sahra telsizinin başına geçti. Baran ve "önderlik sahası" denilen Ortadoğu'yla düzenli kurduğu bağlantıyı kuramadı, aküleri

bitmişti. Çılgınlar gibi nereye saldıracağını düşündü. Cephe örgütlenmesinden sorumlu olan Üniversiteli'yi yanına çağırды.

Azarlanan Üniversiteli, kuryenin yarım saat içinde geleceğini söylemesiyle biraz sakinleşir gibi oldu. Etrafında dönerek, hava saldırılarına karşı kazılmış "L" tipi sığınığın içinde bağlanan Ovacıklı Azad'ın üzerine vardı.

"Bu alçağı, Özgür'e kazdığınız mezarın içine koyun!"

On yedi yaşındaki genç, bir ceset gibi sürüklenerek sığınaktan çıkartıldı. Bodur, Konyalı, Suriyeli, Zınnar ve Sado dışındakiler, birliklerine geri döndüler.

"Son bir şans heval, son bir şans!" diye ağlayan genç, yalvardı, merhamet diledi. Esmer, ince ve ağzında kurumuş kanı silmeye çalıştı. İnfaz edilmeden önce kendisini döven Bodur'un ayaklarına kapandı. Hıçkırarak ağladı. Bir kez daha firar etmeyeceğine dair yemin içti.

Bodur, ayağına kapanan genci, ağzına vurduğu tekmeyle susturdu. Yirmi gün tutuklu kalan esmer genç, mezarın başında ayağa kaldırıldı. Ayakta durmakta güçlük çeken genç, son gücünü toplayarak dik durmaya çalıştı ama beceremedi. Cemal'den yardım bekler gibi baktı. Yardım bekler gibi bir şeyler söylemeye çalıştı. Bir umut, bir mucize bekler gibi yüz hatlarını belli belirsiz oynatmaya çalıştı.

Tehdit, küfür ve dayanın eşliğinde ancak diz üstü çökebildi. Öldürüleceğini anlamıştı artık. 17'sini daha doldurmamış gencin yüzündeki seyrek tüyler titrer gibi oldu.

"Son sözün nedir?" diye soran Konyalı'ya;

"Onurunuz için ağlıyorum!" diye şaşırtıcı bir cevap verdi.

Hıçkırarak ağlamaya başladı.

Bodur'un Sado'ya verdiği işaretle, Fransız Onlusu tabanca kafasına dayandı. Tabancanın patlamasıyla kafasından toz kalktı. "Daye (anne)" sözcüğü, ağzında yarım kalacak şekilde mezarın içine yuvarlandı, sözcük, ebediyen susan gencin ağzında donup kaldı.

Silah sesiyle yağmur öncesi, ormana sığınan kuşlar, havalandılar. Ormana kan, barut ve kafasında kurşun yiyen genç çocuğun yarım kalan "daye(anne)" sesi sindi.

Bağlı genç, irkilerek sustu. Kafadan kurşun yemesine rağmen, yine de annesini çağıran zayıf gencin durumuna şaştı. Hissettiği acıdan dudağı seğirdi.

İçine konulduğu mezarda pozisyonunu değiştirmeye çalıştı. Arkadan bağlı olan kollarını oynatmaya çalıştı. Sağ kolu şişmişti. Arkadan bilek etlerine gömülen ipleri çözmek istedi. Ayaklarından destek alarak, kollarına yüklenen ağırlığı gidermeye çalıştı. Dar olan yerde kollarını değiştirmeye çalıştı.

Nöbetçilerin ayak seslerine ve kamp yerinden gelen yeni ve tanıdık seslere kulak kabarttı.

Ekrem, kızıyor, onlar da kendilerini savunuyorlardı. Yarım metrelilik mezarın içinde doğrulur gibi yaptı. Önce, Gozerekli Xelil Ağa'nın oğlu Xıdır'ı gördü. Daha önce taraftarları olan gencin gelmesinden ümitlendi. Fakat meşe dalları arasında kafayı biraz daha kaldırıncı, takım elbiselerle atın üzerinden inen Hamza Öğretmeni görünce şoke oldu.

Kravatlı, şifa bulunmaz ender bir hastalığa yakalanmıştı. Yoksul, artsız ve boynu bükük bir halkın boynuna gözü doymaz bir kene gibi yapışan tahsilli, halkın fakir buğdayına kan sıçratmaya doymuyordu. Sıçrayan kana lokmalarını daldırmakla da yorulmuyordu.

Şairin; "Kiminin ekmeğine yağ sürer savaş

kiminin kanına batırır lokmasını

kiminin karnını doyurur

yoksulun yıkılmış harmanını.." dediği gibi, lokmaları, halk evlatlarının taze, genç ve körpe kanlarına batırılıyordu.

Zulmü gören ama kaderine kapılmayan yoksul, onurlu ve güçlü insanların diyarında, kan banyosu iştahını daha da kabartıyordu. Yado'nun ölümüyle böğrüne dayanan ecel hançerini Ekrem ve yeğeni Koçer aracılığıyla bilinmeyen bir geleceğe doğru itmişti.

Gerilla saldırılarına uğramamaları için karakolların verdiği parayı cebe, cephaneyi de para karşılığı Ekrem ve yardımcısı bodur yeğenine satıyordu. Artık bir ölüm, fırsat ve kan elçisiydi. Bu elçiliği, kendisini öldürmek isteyenlere karşı yeğenini ve Ekrem'i kışkırtarak sağlıyordu. Halkının Saidi Nursi'si keskin bir "yurtsever" kesilmişti.

Yurtseverliğini, kendisini tecrit eden halka gözdağı verme ve kanıt-lama aracı olarak kullandığı gerillaya “milislik”le yapıyordu.

Zaman, dönüyor, tahsilli cellat ise, dağdan yuvarlanan kar topu gibi her geçen gün daha da şişinerek büyüyordu. Ve zaman onu de-ğil; o zamanı, sınırsız bir tren katarı gibi peşinde sürüklüyordu. Ade-ta zaman onunla yürüyor, onunla duruyordu.

Bir ayağı Ekrem’in karargâhında, diğer ayağı ise çocukları zorla alıkonulan ve para karşılığı çocuklarını kurtarmaya çalışan toprak evlerde oturan yoksul sakinlerin evlerindeydi. Kaçırılan her genç, en az beş bin Mark verilerek serbest bırakılıyordu. Yeni dönem, kravatlı celladın cebini bu kez parayla dolduruyordu.

“Bir tahtakurusunun ismini de değiştirebilirler ama iğrençliğini asla!” diyen Vaskovanlı Çerçi Selman’ın sözünü hatırladı zamansız.

Yeni gelen iki milisin getirdikleri malzeme ve yeni haberlerle, gülmeler başlamıştı.

Cemal, ağzına bağlanan çaputu ağaç köküne sürerek çıkardı. Ağ-zını meşe dalları arasında çıkarır gibi yaptı. Var gücüyle, “halk düş-manı!” diye bağırdı:

“Eninde sonunda işlediğin suçların hesabını vereceksin!”

Öğretmen’i tehdit etmesi üzerine, gülme ve sohbete ara verildi. Başında nöbet tutan Sado, Savurlu ve Çino küfür eşliğinde ağzını bağlayınca, konuşma hakkı bir kez daha elinden alınmış oldu.

Gün akşama devriliyordu. Bir günü daha açlık, dayak ve yağmur-la geçirmişti. Midesi bulandı. Midesinin kan dolduğunu zannetti. Çıkkık kolun, aç midenin, sızlayan bedenin yağmurlu, rüzgârlı ve sisli bir geceye nasıl direneceğini düşündü.

Toplanan siyah bulutların gölgesindeki orman, çini mürekkebi gibi simsiyaha boyandı. Üstüne örtülen kuru dallar arasından gökyüzünü seçmeye çalıştı. Sanki gök kubbeye siyah bir perde çekilmiş gibi, tek bir yıldız dahi göremedi. İçindeki boşluk daha da arttı. Rüzgâr daha da şiddetlendi. Olgunlaşan palamutların toprağa düşüşünü dinledi.

Her şey dipsiz bir boşluğa akıyordu. Endişe verici önseziler, bi-linçaltı istekler ve özlem dolu düşlerle dolup taşıtı. İltisiz düşüncelerle daldı. Yarım yamalak düşlerin ufkunda, ısınan gözkapaklarına

yağmur taneleri değince irkildi. Başboş gece bekçisi gibi dolaşan bulutlara baktı. Gök gürlemesiyle toprak sarsıldı. Ovacıklı gencin kurşun yediği an çıkardığı sesi duyar gibi oldu.

Vücutu, sarsıntıya istem dışı tepki verdi. Yağmur hışırtısıyla dış-
leri birbirine değdi; soğuktan titremesine rağmen kanlanan göğsü,
alnı, apış araları boğum boğum terledi.

Yan tarafındaki mezara yuvarlanan Ovacıklı zayıf gencin, tek
kurşunla can verip vermediğini merak etti. Sanki yardım bekleyen
iniltili çağrılar geliyormuş gibi sesler duydu. Kafasını kaldırarak çev-
resini dinledi. Islanan toprak, kafasına döküldü. Beynine kremator-
yum külleri boşalmış gibi oldu. Kiblesiz acıların mengenesine düş-
müş gibi kıvrandı.

Sarsıldı toprak. Ufuklar daraldı. Kendi cüretkârlığına gölge dü-
şürdü dağlar. Talan oldu gecenin insafı.

Çağrılar, bilinmezlikler ve suskunluklar eşliğinde uykuya daldı.
Gecenin ayazı uykuyu, açlığı ve ağrıları daha de derinleştirdi.

İğne gibi delici sızılarla tekrar sıçradı.

“Ağğ!” diye inledi.

Arkadaşlarına seslenir gibi yaptı.

Yutkundu.

Kan kustu.

*Eski zamanlardaki konaklama günlerini hatırladı;
buğdayın uğultusunu, darının eşitlik ilkesini
ve çarığın kıymetini özledi.*

Yılan Dağı, kanayan akşam karanlığının koynunda yükseliyordu.
Dorukları, tomar tomar alevlenen sislere gömülmüştü. Dağın uçu-
rumları, kartal kanadı gibi mağrurdu.

Aliboğaz, cin çarpmış gibi gizemli bir ürkütücülüğe bürünmüştü.

Amutka'nın alt kısmından ateşe verilen ormanların dumanını kendi sinesine çekiyordu.

Atın kişnemesiyle, yazgıları sonbaharda çatallaşan iki ak tavşan, kaçarak Turşu Ormanları'na daldı.

Yaşlı adam, ürken atı sakinleştirmeye çalıştı. Ürküp, tek adım atmayan atla, önce ikna eder gibi iyi sözler söyleyerek konuştu. Peşinden, meşe ağacına bağlayıp, eşek sudan gelene kadar döveceğini söyledi. Gitmedi at, kişneyerek ayak diredi. Atın kendisini anladığına inanıyordu. Sevgiyle tehdit iç içe karıştı. Dokunaklı, kontak ve içli bir iklime girdi. Yutkunarak Gözerek'i seyretti.

Yere çömeldi. Bakışlarını, Yılan Dağı'nın Aliboğaz'a bakan uçurumundaki Kırklar Ziyareti'ne çevirdi.

Koynunda sakladığı canlıların törelerini, kendi şafağıyla belirleyen menzilsiz ufuklarda ay nasıl inerdi, güneş nasıl doğardı acaba? Güneş nasıl gün kızılığında devrilirdi? Koca canları, nasıl çınar gibi devrilirdi?

İssizliğiyle fısıldıyordu Ezizanlar. İçi capcanlı, kabuğu sert bir bıldırcın yumurtası gibi, her şey buralarda kendi canlılığını koruyor muydu acaba? Hayret; hayat, yıkıma ve yaratmaya ne kadar tutkundu!

Tanrı'ya kurşun sıkar gibi dua etti. Tipik bir Dersim Patheonu'nun çok tanrılı dualarının esprisini yapar gibi, Kırklara bakan büyük taş öptü, dua etti. Duasında İslam dininden eser yok gibiydi; daha çok Şamanizm ve Zerdüştlük ve Kızılbaş karışımı dualarına sığındı. Koynunda sakladığı Axuçan Dergâhı'nda alınan içi toprak dolu çağla yeşili bezdeki teberiği öptü.

Yorgunluktan yüzü mantar sarısı gibi solmuştu. Dualarını bitirdikten sonra, sır dolu bir âlim gibi huzurlu bir havaya girdi.

Koca nasırlı ellerini atın yelesi üzerine koyarak okşadı. Medlerin Yunanlarla giriştiği savaşta kullandığı yerli atların soyundan gelen basık karınlı, kısa bacaklı ve kuvvetli atını sakinleştirdi.

Atın yularını çekerek aşağı indi. Eve yanaşınca arkın kenarına oturdu. Gözyaşlarının yanaklarında kuruttuğu yerleri suyla ovdu. Suratları Ulukale pestili gibi siyah olan Halil Ağa'nın oğullarından hangisiyle diyalog kurarsa daha iyi olacağını düşündü.

Oturduğu yerde sıkıntılarını toprağa boşaltır gibi, sıkıntıyla yelendi. Atın yularını çekerek eve doğru yürüdü.

Alnı akıtmalı, siyah renkli, dişleri safran sarısına çalan, dili şarap rengini andıran ~~kırmızı~~ kırmızıltıdaki, iri bir köpek karşıladı kendisini. Uzun süre uğraştı köpeklerle. Birilerinin evden çıkması için seslendi.

“Bıra bıra, mal sahibine benzemezse haramdır demişler ya” diyerek, kendisine doğru koşan Halil Ağa’nın oğlu Hıdır’a seslendi.

“Niye biz ne yapmışız ki, köpeğimiz de ne yapsın?” diye cevap veren gence; “adaam sen de” anlamında elini salladı. Yuları elinde düşünce, ürküp kaçan atın peşine düştü. Kendisini yatıştırarak erken yakaladı. Terledi. Terli alnını, cebinden çıkardığı ırmak uzunluğundaki mendille sildi.

“Hayrola amca, böyle davetsiz misafirlik nereden çıktı?”

Köpeği sakinleştiren, nobran bir tarzda soru soran gence direkt cevap vererek konuya girdi:

“Sizinkiler oğlumu kaçırmışlar!”

“Ne demek bizimkiler?”

“Bilmiyorum oğlum, tüm bunları öğrenmek için geldim işte. Sizin Zeynel evde mi?”

“Sizinkiler” lafıyla ne demek istediğini anladığı hâlde, kendisini bilmezliğe vurup, şaşırmış gibi yaptı. Evden çıkıp kendilerine doğru gelen ağabeyi Zeynel’i işaret etti. Atını eve doğru çekti. “Benim aslında hepinizle işim var” diye mırıldandı.

Şişman Adam, işlerini aralayarak ihtiyara yanaştı. İhtiyarın zamansız gelişine sevindi. Evleri tekti. Çevredeki köylerle ilişkileri yok denecek kadar azdı. Ağız dolusu dedikodu yapacağı için gevrek gevrek güldü. Evlerinin altından aniden çıkıp gelen Gangirolu Şahin ve Celal’i görünce, eliyle selam verdi.

“Ooo, bugün misafirlerim çok” diyerek, ihtiyarla tokalaştı.

“Anlaşarak mı geldiniz yahu?”

İhtiyar adam, isteksizce cevap verdi. Yöredeki örgütlerin ve devletin çaldığı oyun havasına göre ritim değiştiren Gangiroluları görünce canı daha da sıkıldı.

“Sizinkiler oğlumu kaçırdı Zeynel!” diyerek, öksürdü.

İhtiyarın, eleştirisi, sitem ve rica karışımı ses tonuyla söylediği, “sizinkiler” ifadesine bozuldu. Son birkaç ay zarfında kardeşleri Apoculara çalışıyorlardı. Bu durumdan dolayı hem yöre halkı tarafından tepkiyle karşılanıyorlardı, hem de devlet tarafından hedef hâline gelmişlerdi. Bu durumdan en çok rahatsız olan da kendisiydi. Söylenenini duymazlıktan gelir gibi, başka konulara geçti. Kendisini takip eden ihtiyarın önünden yürüyerek eve yanaştı. Evin eşiğinde duran Gangirolular’a isteksizce selam verdi.

Gangirolu Şahin ve Celal, verilen selamı, keyifli ve alaycı bir hava içinde aldılar. Şahin, nikotinden sararmış dişlerini açarak güldü. Son dönemlerde Gangiros ve Gozerek’e uğrayan yaşlıların ne için geldiklerini bildiği için, Hıdır’a göz kırptı. Yılan tıslamasına benzer ağır bir tarzda konuştu. Evin sahibi kendisiymiş gibi kurumlandı. Paslanmış demiri andıran sesiyle ihtiyara yanaştı. Hâl hatır sormadan direkt niçin geldiğini sordu:

“Bu vakitte ne işin var buralarda amca?”

“Zeynel’e söyledim. O bilir!”

Hıdır, “bizimkilerin oğlunu kaçırdığını söylüyor” diyerek, alaya alır gibi araya girdi.

“Hımm” diyerek, çenesini sıvazlayarak kurnazca güldü. Evin eşiğinde oturan ihtiyarı tepeden süzdü.

“Oğlunla hemen mi görüşmek istiyorsun?”

Oğlu avucunun içindeymiş gibi heyecanla yerinden sıçradı.

“Evet, oğlum, mümkünse hemen!” diye cevap verdi.

Kardeşine göz eden Gangirolu’nun işaretini gören Zeynel, rahatsız oldu. İhtiyarı içeri davet etti.

“Haydi, içeri girelim amca. Şimdi yorulmuşsundur” dedi.

“Yok Zeynelim. Yorulmakta neyin nesi? Oğlum gösterilsin de!”

Şahin, oturduğu yerden kalkmayan ihtiyara döndü. Düşük bir sesle, “göstereceğiz amca, göstereceğiz” diye fısıldadı.

“Bu işler hemen pat diye olmaz!”

Gangirolu’nun lafıyla yerinden kalktı. Atını Zeynel’in karısına verdi. İçeri geçtiler. İçeri giren Halil Ağa’nın küçük oğlu Mikail’in selamını aldı. Evin içindekiler, birbirlerini karşılıklı süzdüler.

Celal'in, matadora saldıran boğa gibi gözleri kırmızı bir ateşle doldu. Paslanmış tenekeyi andıran dişleriyle sırttı. Sevinç, kurnazlık, aldatma hazzı suratına çöktü. Xıdır'a göz kırparak çağırdı. Genç çeker gibi dışarı götürdü.

Kapı dışında ateşli bir fiskosa dönüşen fısıltıların içeriğini anlamaya çalıştı ihtiyar adam.

Celal, geri döndü. İhtiyarı süzdü, tanıdığı hâlde sohbet açılсын diye gereksiz bir soru sordu:

"Sen Doğanlı mısın?"

Gangiroslu'nun suratına bakınca morali bozuldu. "He bıra" diye cevap verdi. Düşündüklerini dışarı yansıtmamak için sesine iyimserlik havası vermeye çalıştı.

"Siz de herhalde Gangiroslusunuz değil mi?" diye sordu. Cevap verme gereği duymayan adama, aynı soruyu bir kez daha sordu.

Şahin, amcası oğlu Celal'in yerine, isteksizce "evet" diye cevap verdi. İhtiyarın karşısında oturdu. İstifini bozmadan ayaklarını üst üste atarak, ihtiyarın ağzı önüne mikrofon gibi uzattı. Celal'in yalnız Xıdır'ı çağırarak konuşmasına canı sıkıldı.

"Gökten yağmur yerine zulmün yağdığı bir dönemde, kimseye güven olamaz" diyen Zengili Hıdır Ateş'in lafını, zamansız bir şekilde hatırladı. Herkesin kendisine iğneleyici bakış ve kuşkuyla selam verdiğini düşündü.

Kuyruğunu güz kurduna kaptırmış koyun gibi sinirden diş gıcırattı. İşin dışında bırakılmasına öfkelenildi.

İçeri gelen evin büyük gelini, ihtiyarı acıma duygusuyla süzdü. Yırtılan çorabından dışarı çıkan sağ ayağındaki başparmağın hafif kanadığını gördü. Aç olup olmadığını sormadan ateşin üstüne çay suyu koydu. İhtiyarın istediği ayrıntı isteklice verdi.

İhtiyar adam, Zeynel'in tüccarlık üzerine sohbetlerini dinlemediği hâlde kafasını düzenli aralıklarla salladı. Kafa kafaya vererek konuşan üç adamdan gözünü ayırmadan sigarasını sardı. Atın kişnemesiyle dışarı çıktı. Atın önüne kuru ot konulduğunu görünce rahatladı. Evin büyük gelinine yüksek sesle duacı oldu.

“Amca” diye boğazını temizledi Celal, “Kaç gündür oğlunu götürmüşler?”

“Yedinci günden çıkıp sekizinci güne giriyor bira. Beni ulaştırırsınız diye buraya geldim.”

“Bu zamanlarda operasyonlar var. Kim canını tehlikeye atıp, başkasının önünde gezebilir? Ortalık cehennem gibi. Görmüyor musun?”

İlk başta kendilerine oğlunu göstereceklerini belirtmelerine rağmen, birdenbire vazgeçmelerini anlayamadı. Celal’in kleptomani (hırsızlık hastası) gözlerle kendisini süzmesinden rahatsız oldu. “Bu zındık neyin peşinde?” diye iç geçirdi. Ceketinin koltukaltındaki yırtıkta bulunan dikiş ipliğini çekti. Dişleri arasına aldı. Ezdi ipliği.

“Bu işin zahmeti var bira, bunu biliyorum. Ancak neye mal olursa olsun, bir seferliğine de olsa oğlumla görüşmek istiyorum.”

Elini sırtına attı. Mendil içinde sardığı para destesini gösterdi.

“Çala çocuğumun bir yıllık rızkını sırtıma yükleyip geldim. Ne istiyorlarsa vereceğim!”

Ağzı sulandı Şahin’in. Araya girdi, “tamam amca” dedi. “Böyle çaresiz kaldığına göre, söz ben sana yardımcı olacağım” diye gülümsedi.

Celal, inisiyatifi ele geçiren amca oğluna doğru baktı. Kendi başına karar vermesine ve aceleci davranmasına kızdı.

Yerinden kalkarak Şahin’in elini öpmek istiyormuş gibi eğildi. Yalvarır gibi bir sesle konuştu. Ceketinin altında, ön tarafı güneşten palağrengine dönen mavi kazağını yukarı kaldırarak, sırtına mendil içinde sardığı paraları gösterdi. Kurmance ve Zazaca yalvararak bir an önce oğluna götürülmesini istedi.

“Bu yıl ne arpa aldım, ne saman. Aha tüm param burada bira!”

Burnunu çekti Şahin. İhtiyarı süzen Celal ve Hıdır’a baktı. Yaptıklarından memnun olmayan Zeynel’in durmadan iç çekişinden tedirgin oldu.

Gözleri parlayan Celal, “bu tür gizli şeyler herkesin yanında konuşulmaz” diye söze girdi. Diğer odaya geçme önerisinde bulundu. Zeynel’e baktı;

“Kaldı ki, senden para istemiyoruz. Bizi yanlış anladın amca!”

Kendilerinden önce ayağa sıçrayan ihtiyarın ardından diğer oda-ya geçtiler. Mikail ve Zeynel aynı yerde oturdular. Canı sıkıldı Zeynel'in. İhtiyarı işletenlere küfür eden karısının söylediklerine sinirlendi:

"Sen işine baksana kaltak!"

Kocasına itiraz etti.

"Niye bu yaşlı adamın öyle boğazlanmasına seyirci kalıyorsun? Bunların kandırmadığı adam kalmadı!"

İri göbekli dana tüccarı, yerinden doğrulur gibi yaptı. Karısının son günlerde üzerine varmasından canı sıkıldı.

"Kız sana sus diyorum!" diye bağırdı.

"Xıdo'yla Celo'nun kapı eşiğinden konuştuklarını duydum. Ayıptır, insan biraz insanlığından utanır! Nedir bu başımıza gelenler? Yazık değil mi, o yaşlı adamın rızkına el koyuyorlar! Üstelik bu adamın annesi sizin akrabanız. Yani sizin yeğeniniz geliyor."

"Çene (kız) sus!" diye bağırdı.

"Kalkıp hırsımı senden almak istemiyorum. Zaten kardeşlerimden dolayı göç edeceğim! Boşuna mı Elazığ Xulfenk'te (Şahinkaya Köyü) ev aldım?"

Kocasının iyice sinirlendiğini görünce sustu. Elindeki çaydanlığı indirerek, ağlayan küçük kızını yatağa koydu. Kendisine kafa sallayan küçük kaynına bakarak, mırıldandı. Ellerini koynuna koydu. Uyuyan çocuğunun yatağı üzerinde oturdu.

İhtiyar adam, yerde serili olan cacım kirlenmesin diye tozlanan çoraplarını çıkardı. Ayakkabılarıyla cacıma basan Gangirolsluları gariptedi. Odanın sağ ve sol kısımlarındaki duvarlara yapıştırılan el örmesi Şahmeran ve tavuskuşunun resimlerine dikkatlice baktı. Celal'in Şahin'e eğilirken, "perexo zaaf pıro (parası çoktur)" lafını duyunca, endişelendi.

Şahin, "oğlunla hemen mi yoksa yarın mı görüşmek istiyorsun?" diye söze girdi.

Boynunu yana bükte, "mümkünse bu gece görüşeyim imanım."

Çenesini ovdu. "Geceleri risklidir" dedi. "Ayrıca taksi tutacağız. Para lazım olacak!"

Mor mendilinin içine özenerek dizdiği parayı üç kişinin arasına serdi. Paraları kaçıracaktı gibi elini ovuşturan Şahin'in davranışı üzerine, kendisini paraların üstüne açar gibi kollarını yana açtı. Civcivleri kaçırılacak tavuk gibi kanatlarını açarak parayı saydı. İstenilen miktarı vermesine rağmen, Celal'in itirazı üzerine verilenin üzerine bir miktar daha koydu. Buna rağmen nazlanan dişlek adama baktı. Bağırır gibi sesini yükseltti:

"Bu nasıl taksiymiş ki bu kadar benzin yakıyor? Yahu kardeşim bu parayla inek alınır!" dedi.

İçeri giren Zeynel ve Mikail'e bakarak sesini düşürdü. Yerinden kalktı. Oturan üç kişiye doğru döndü. Eliyle dışarıyı işaret ederek:

"O zaman haydi gidelim!"

Celal, elini kaldırdı. "Yo, böyle acelecilik olmaz amca. Hele otur yerine!" dedi. İtiraz etmeden tekrar yerine oturan ihtiyara baktı.

"Şimdi benle Şahin çıkacağız. Üç saat sonra size telsizle mesaj gönderdikten sonra geleceksiniz. Eee biliyorsun bunlar örgüt işleri. Öyle ha deyince olmaz!"

Söylenenleri inandırıcı bulmamasına rağmen, sırf aksilik çıkmamasın diye, "öyledir oğlum öyle!" diye söyleneni onayladı.

"Bizim hevallere görüşmeyi kabul ettikten sonra" diyerek, boğazını temizledi Şahin. "Hıdı'ya mesaj geçeceğiz. O da seni uygun bir saatte getirecek!"

"Oğlum sizinkilere söyle, oğluma zarar vermesinler, ne istiyorlarsa yapmaya razıyım!"

Şahin, "tamam" diyerek ayağa kalktı. Peşinden de amca oğlu kalktı. İhtiyardan müsaade istediler.

İhtiyar, bir numaranın döndüğünden şüpheleniyordu fakat ne olduğunu tam olarak kestiremiyordu. Yine de yollarına herhangi bir engel çıkmasın diye duacı oldu. Gangirolular'ı yolcu etmek için kapının eşiğine kadar yürüdü.

Xıdır, iki arkadaşı peşlerinden dışarı çıktı. Kendisine hiç para verilmeden yola çıkan Gangirolular'a itiraz etti: "Yine payımı sorun yapıyorsunuz gibi geliyor bana. Nereye gidiyorsunuz?"

Yakasına yapışan Xıdır'ı yana itti. Sesini kısıtı, "Lov sus, yine eşekliğin tuttu senin!"

"Nasıl olacak lov? Bu kadar parayı cebe indireceksin yine!"

"Biraz kafayı çalıştır oğlum" diye sırttı Celal. "Sen, sizin küçük radyoyu al yanına. Telsiz diye kısa kanallardan birini arada bir tara! Öyle bir yapacaksın ki, sanki bizden haber gelmemiş biçimde ayarlayacaksın. Sonra da, görüşmeyi dışarıda yaparak, arkadaşların, yani bizim operasyona takıldığımızı söyle. Bunun üzerine işi sana düşer ve vicdan azabı duyar. Sen de istediğin gibi cebini ısıtırsın."

Eliyle başını ovarak alaya aldı.

"Benim akıllı oğlum. Biz evin üzerindeyiz. Moruğu diğer ev damına aldığın zaman, bize iki tane keçe getir, bir de biraz torakla ekmek. Oldu mu? Yine pot kırmayasın!"

Şahin'in pratik zekâsına ve kurnazlığına hayran oldu. Evin arka kısmında dama dayatılan ağaç merdivenden damın üstüne çıktılar. Odanın bulunduğu tarafta biçilen fasulye yığınının doğru yavaş yavaş yürüyerek oturdular.

Şahin, Xıdır'ı içeri gönderdi. Verilen paranın eşit biçimde bölüşülmesinde ısrar eden amca oğluna toplam bir buçuk milyon verecek anlaştı.

"Sen haksızlığı, hileyi ve hırsızlığı ta başında kabul etmişsin, onun için her tarafın günah kokuyor!" diyen Pezkavranlı Bakkal Ali'nin lafını hatırlayınca morali bozuldu. Hıdır'ın getirdiği ekmeği sıkıntıyla yedi. Ekşi tumas (peyniri) fazla kaçırıldığı için art arda geçirdi.

İhtiyar adam, geri dönen Hıdır'dan gözlerini ayırmadı. Evin büyük gelininin hazırladığı sofraya isteksizce oturdu. Evin üç erkeği de sofraya dahil oldu. Bir iki lokma aldıktan sonra sofradan kalktı. Kürsüsünü alarak, boynunu büküp kendisine bakan gelinin yanına oturdu. Kalın bir sigara yaktı. Kafasını önüne koyarak yemek yiyen Hıdır'a saati sordu. Atın kışnemesiyle dışarı çıkmak istedi. Xıdır ısrar ederek gitmemesini söyledi. Atın terli olan yerlerini yıkaması gerektiğini, aksi takdirde hayvanın hastalanacağını ileri sürerek dışarı çıktı. Su arkın kenarında bağlı olan atla sohbet ederek, karın altına ve kasıkların arasına su serpererek ovdu. Atın yularını, serbest

hareket edeceği şekilde uzun bağıladı. Kurumuş yonca istedi Hıdır'dan.

"Biraz para vermen lazım amca" diyen gencin lafıyla küplere bindi.

"Ne oldu size böyle? Neredeyse kendi bokunuzu bile parayla satacaksınız yahu! Ayıp ayıp, insan biraz utanır!" diye bağırdı.

Torunu yaşındaki gencin, kendisinden para istemesini büyük bir hakaret saydı. Bu çaresiz duruma sebep olan oğluna küfür etti. Dudakları seğirdi. Atına binip gitmek istedi. Derisi incelmış, ince, uzun ve zayıf bacaklarındaki sinirler depreme tutulmuş gibi titredi. Ensesinde terler boşaldı. Akşamdan beri yalvar yakar tarzını terk etti. Kendisini sakinleştirmeye çalışan Zeynel'i, elinin tersiyle itti. Gece karanlığında gözleri görmediği için sendeleyerek düştü. Oturduğu yerden sesini daha da yükselterek bağırdı;

"İnsan evine gelen düşmana dahi böyle davranmaz! Bu ne biçim merhamettir sizde?"

Şişman tüccar olanlardan dolayı mahcup oldu. Kardeşi adına özür diledi.

Evin büyük gelini, kucakladığı yoncayı atın önüne attı. İhtiyara yanaşarak, koluna girdi. Ayağa kalkmasını söyledi.

"Sen sütü helal birinin kızısın berxo (yavrum). Bırak beni kızım, böyle rahatım!"

Gelinin ısrarı üzerine ayağa kalktı.

Hıdır, ağabeyinin kendisine hücum etmesi üzerine içeriye doğru yürüdü. Kafasını kaldırarak bakan Gangirolslular'a, kafa sallayarak, her şeyin yolunda olduğu işaretini verdi. İçeri girerek, yatağın üzerinde uzandı. Durmadan konuşan yengesine, küfür ederek, susmasını istedi.

İhtiyar adam, genç gelinin hangi aşiretin soyundan geldiğini merak etti. Kardeşlerine kızan Şişman Adam'ın küfürlerini dinledi. Küfürlerin bile Gozereklieler elinde zavallılaştığını düşündü.

Kendisini içeri davet edip durmadan özür dileyen Zeynel'e cevap vermedi. Rahat bırakmasını söyledi.

Eşinin, "bu adam eskiden buraya geldiği zaman eğilir bükülürdünüz, şimdi ne oldu?" lafıyla, evin içine daldı. Kardeşlerine haka-

ret eden karısına kızdı. Kardeşlerine küfür etti. Tartışma büyümeye başladı.

Evin içindeki tartışmayı dinledi. Gece karanlığın'da el yordamıyla bir sigara sardı. Çevresinden koparak çok uzaklara gitti. Omzuna Yılan Dağı çökmüş gibi öne eğildi. Yaşamı duru bir su gibi gözlerinin önünde akmaya başladı. Arı kovanına dönen evi terk etmek istedi. Yakın yerde köy olmadığı için gece yürümeyi göze alamadı.

Onurunun korkunç derecede incindiğini hissetti. Eski zamanlardaki konaklama günlerini hatırladı; buğdayın uğultusunu, darının eşitlik ilkesini ve çarığın kıymetini özledi. Geçmişe özlemi kendisine avunma teorisi yaptı. Kendi kendisini yaralayan çaresiz bir mağdur gibi bahtına tükürdü. Toprağa sinen, ormanı ve dağları bir sarmaşık gibi kucaklayan cinli karanlığın içinde kendi sıkıntılarının izini aradı. Geceyi bölen ardıc kuşunun vakitsiz ötüşünü, acı ve çaresizliğinin temposuna ritim yaptı. Koynunda taşıdığı Axuçan teberegini üç kez üs üste öperek yüzüne sürdü. Sonra avucunu öptü. Kırklar Dağı'na doğru döndü.

"Bahtına düştüm, menzilim kısaldı ya Kırklar! Üçler Beşler şart ki, dara düştüm! Sen imdat eyle!"

Evin gelini, tartışma esnasında uyanan çocuklarını tekrar yatırdı. Yerinde oturan ihtiyarın yanına döndü.

"İçeri gel amca, bu gece vakti burada oturman günahtır!"

Kadına cevap vermedi. Kendi kendisine söylendi;

"Böyle sütü helal insanlar da olmasa, üzerimize güneş bile doğmaz!"

Yerde oturduğu için soğuktan titremeye başlamıştı. İçerde birbirine girmiş şekilde hiroş pıroş eden kardeşlerin sesini duyunca, ayağa kalktı. Kendisine verilen bir çift çorabı almadı. Dikişleri sökülen ceketinin dikilmesi önerisini kabul etmedi.

Genç geline bakarak yutkundü. Ne diyeceğini şaşırıldı. Genç kadının yüzünü fersah fersah parselledi. İçerden dışarıya süzülen lamba ışığında, Almanya'da olan kızı Sabriye'ye benzettiği gelinin şefkati-ne sığınmak istedi.

Uğursuz gecenin koynunda, genç gelinin yüz hatlarında, yıllarca göremediği kızını aradı.

Burnu tıpatıp aynıydı; hafif yukarı kalkık, sanki yıldızları arayan cinsten. Kavisli kaşların altında, yüzüne derinlik katan, insanın hayal dünyasını boyutlandıran kestane gözleri de kızınıninkine benziyordu.

“Allah sana evlat acısı göstermesin kızım!”

Genç gelin, “sana da göstermesin amca” diyerek, verdiği suyla ayaklarını yıkayan ihtiyarın yanında çömeldi. Atın kavağa dolanan yularını çözdü. Günlerdir ayakkabı içinde havasız kalan ince uzun ayaklarının arasındaki kırmızılığa dikkat etti. İhtiyara daha fazla acıdı; “Sen hangi aşirettensin kızım” diyen ihtiyara, “amaan” dercesine el salladı.

“Ayaklarıma sanki kurt dadanmış gibiydi. Ama şimdi rahatladılar. Yüreğin dert görmesin kızım!”

“Birbirimizin milletiyiz, yabancı değiliz, ne yaptım ki?”

“Millet ha!” diye iç çekti. “Millet zillet olmuş. Ortalıkta insan kılığındaki Muaviye dölleri, şımırılar, iblisin torunları dolaşüyor kızım. Tek bir fark var; sadece insan kılığında dolaşıyorlar. Dersim insanı birbirinin kanıyla beslenmese, geberir. Dedikodudan kışlarındaki bitleri dahi kıramayanlar, en yakın komşusunun felakete uğraması için çalışıyor. Ölümü kapılarına davet eden başka bir halk var mı? Münafıklık, komşuyu komşuya düşürme, zulmü üstüne çekme, kendi adamını arkadan hançerleme... Tüü, sizin cinsinize cibilliyetiniz... Tanrı'nın cezasıdır, Tanrı'nın cezası, birbirleriyle uğraşmasalar, dünyayı yerler bunlar!... Öyle arsız bir soy ki, başında hiçbir zaman Rayberleri eksik etmeyecektir! Birkaç avuç genç kalmış, onları da kıracaklar. Ondan sonra da el ele baş başa kızım! Kaç gündür oğlumu arıyorum, bırak izine, kokusuna bile rastlayamadım. Oğlumu da, bizzat bu çevrenin insanı tuzağa düşürdü!...”

İhtiyarın lafı daha fazla kendilerine dokundurduğunu düşündü. Kendisini çağıran kocasına, geleceğini söyledi. Ürkek bir güvercin gibi sağına soluna baktı. İhtiyara doğru eğildi:

“Geçen hafta içinde kaynım Xıdo ile Karataşlı Hırsız Heso, Kozluca'da bir düğüne gitmişler” diye fısıldadı.

“Kozlucalılar Partizancıdır diye, bu köyde Erdal'ı da yanlarına alarak, düğünde hava atmışlar. Demişler ki; ‘Cemal'i kaçırdı bizimkiler.

Bunun sonunda gelecek!’ Bunun üzerine düğün dağılmış; Söğütlüler, Karataşlılar ve diğer Ovacık köylerinden gelenler, durumu protesto ederek evlerine dönmüşler. Bunları Hayri Pilav’ın kızı bana söyledi. Kaynım Xıdo, Karselli Hüseyin’le orman üzerinde kavga ederken de buna benzer şeyleri söyledi. Oğlun ya Karsel tarafında ya da Ali-boğaz’da; ama birkaç gündür Xıdo ve bu Gangirolu hovardalarla birlikte Karsel’in ormanlarına gidip geliyorlar!”

Yüzü kiremit rengine döndü. Elleri ayakları tekrardan titremeye başladı. Ne söyleyeceğini, nasıl davranacağını şaşırdı. Uğuldadı beyni. Geline nasıl davranacağını şaşırdı. Heyecandan ve korkudan nefesi kesilir gibi oldu. Oğlunun başına bir şey gelebileceğinden endişe etti. Korkusu daha da arttı.

“Başka ne duydun kızım?” diye yutkundu. Sulanan gözlerini ovdu.

“Durum söylediklerimden ibaret. Xıdo’yla Celo’nun yakasını koyverme! Bunlar Partizancıları bırakıp, şalvarlılarla çalışmaya başladılar!”

Nefesi kesilir gibi oldu. Etrafında daireler çizdi.

“Allah senden razı olsun kızım” diyerek, eve doğru yürüdü. Karanlıkta saatini seçemedi.

“Saatın kaç kızım? Hıdır’ı çağır, saat doldu!”

İhtiyara, kayın biraderi ve Gangirolular tarafından aldatıldığını da söylemek istedi fakat kayınlarının deliliğinden korktu;

“Bu gece olmaz amca, yarın gidersiniz.”

“Yok kızım. Bu gece vakti toprak, cehennem ateşi dahi olsa, yine de çıplak ayaklarımla basar giderim!”

İhtiyarın su yatağı gibi kurumuş yüzüne inen belli belirsiz ısrara baktı. Bir şey söylemeden içeri girdi. Yüzükoyun elbiseleriyle yatağın üstüne uzanmış kaynını kaldırdı.

Çok uykusu varmış numarası yaparak mırıldandı. Gözlerini ovarak esnedi. Kayıtsızca saatine baktı, “Hım daha kırk beş dakika var” diye mırıldandı. Başına Zühre yıldızı gibi dikilen yengesine bıçak gibi bir göz attı. Kendisini umursamayan yengesini tersledi. Aralarındaki tartışmaya Zeynel’de dahil oldu. Mırıldanarak kapıya yöneldi.

Ağabeyi'nin yengesine söylediği son küfre güldü. Kendisini kapının önünde bekleyen ihtiyarın sorularına cevap vermeden, ormana doğru yürümeye başladı. Beş dakika içinde geri döndü. Telsiz diye eline aldığı Sony marka el radyosunun kısa dalgasını yüksek sesle açtı. Radyodan sadece cızırtıya benzeyen anlaşılmas sesler geliyordu. İhtiyara yanaştı;

“Operasyon mu oldu? Pusuya mı takıldınız?” diye yüksek sesle konuştu. “Kayıp var mı? Yapma yahu! Tövbe tövbe! Buradakinin yüzünden mi? Eee ne yapacağız? Tamam, emriniz başım üzerine!...”

İhtiyar, kayını pusu ve operasyondan bahsettiği hâlde kılını kıpırdatmadan eşikte duran genç geline baktı. Sonra da suçlu bir edayla genç adama yanaştı.

“Allah göstermesin bir şey mi oldu bıra?” dedi titrek bir sesle.

İhtiyarın sorusuna cevap vermeden kapının eşiğine oturdu. Yanında duran yengesine baktı. Kahrolmuş ve geri dönülemez yola giren kumarcı edasıyla esrarengiz, üzüntülü ve yapmacık bir kedere bürünmeye çalıştı.

“Bıra, ne olmuş, sen niye konuşmuyorsun? Allah göstermesin bir şey mi oldu?”

“Hevallerimiz pusuya takılmış!” diye cevap verdi.

“Gece vakti arkadaşları göndermekte ısrar ettin! Bak ne oldu? Yarın gitselerdi, kıyamet mi kopacaktı?”

Ellerini önünde bağladı. Omuzlarını yukarı kaldırarak olduğu yere oturdu. Olası bir ölümden kendisini sorumlu tuttu. “Keşke, acele etmeseydim” diye mırıldandı. Kafasını koca bir eleğe döndüren kıvrıkcık saçlı gencin yüzünü görmek için yere doğru eğildi.

“Yahu oğlum, niye bana cevap vermiyorsun? Allah göstermesin bir şey mi oldu?”

“Bilmiyorum!” diye fısıldadı.

“Xıdo!” diyerek kılıç gibi söze dalan yengesinin sesiyle, kafasını kaldırdı:

“Çıko (nedir)?”

“İçeri gelsene!” diye bağırdı. Peşinden içeri gelen kayına baktı.

“Ulan, bu yaşlı başlı adamı aldatmaya utanmıyor musunuz?”

Daha düne kadar hepiniz oğluyla yoldaştınız. Ne oldu da böyle haydutlaştınız?"

Bağıran yengesine yanaştı. Dişlerini sıktı.

"Sus yoksa kemiklerini kırarım!" diye fısıldadı.

Yengesi, sesini daha da yükseltti:

"Bundan başka bir bok yediğin yok zaten!"

Yengesine doğru hamle yaptı. Eşi araya girdi. Aralarındaki tartışma büyüdü.

İhtiyar adam, bağırtılarla birlikte evin içine girdi. Durumu tam olarak anlamamasına rağmen, kendisi yüzünden kavganın meydana gelmiş olduğunu düşündü. Kollarını yana açtı. Bir şeyler söylemek istedi, vazgeçti. Dışarı  ıktı. Yanında duran Mikail'e döndü. Sesle birlikte panikleyen Celal ve şahin'in ayak seslerini duyunca, evin üzerinde asker olabileceğini iddia etti.

Onuru kırılan genç kadın, titrek ve kar ncalı bir sesle ağladı. Durgun ve  l  bir g l gibi cansızlaştı bakışları, hiçbir dilin o  n  anlatamayacağı bir başkaldırı pozisyonuna girdi. Haksızlığa karşı bilenmiş ve sınanmış bir isyan havasına girdi. Yerinden doğrularak ağlayan çocuklarını sakinleştirdi. Kadının kendi kendine konuşması gittikçe zayıfladı.

Tüm ısrarlara rağmen eve girmeyi reddetti ihtiyar adam. Tedirginlik, hayret, şaşkınlık ve tereddüt içinde gece siyah bir topa dönüşen tarçın rengindeki atına yanaştı. Sırtını, ağıl  itlerine bağlı olan atın kenarındaki ağaca yasladı. Sadece oturmasını hatırlayacak kısa bir an içinde, kafası gövdesinin üstüne düştü. D ş ve k busla dolu, kendi kendisine konuşan, derin ve hareketli bir uykuya daldı. Sekiz köşeli, hasırlı kasketi kulaklarının arkasına düştü. Rüzgâr, kuzeyde yanan orman kokusunu getirdi. Yangından kaçamayan hayvanların et kokuları kapladı geceyi.

D ş ne Kırkların Abdalı girdi. Göğsü açık, aln  bir ay gibi güleç, sakalı pamuk beyazlığındaki dervışin ayaklarına kapandı. Ellerini  pt . Sonra da yüzüne sürdü. Sakalını sakalına sürmek istedi. Kara bir perhize döndü sakalı. Nedenini sordu,    kurban dileğiyle cevaplandı. Nefes nefese kan ter içinde uyandı. Göğsündeki roma-

tizmanın iyice azması üzerine büzüldü. Yılan Dağı'ndaki kar kokusunu, ayazı ve soğuğu üfleyen rüzgâra sırtını çevirdi. Gastrit hastalarının ağzında toplanan acı bir su aktı ağzından.

Genç gelinin sesini duyar gibi oldu.

Geceyi köpek havlaması, ağıldaki keçilerin palamut kusması, hıçkırık ve endişe sardı.

***Tanrı'nın öksürüğüne tutulan kent, korkudan kudurmuş
kuduz bir köpek gibi düşlerine saldırıyordu.***

"Kaçırsalardı, Zeynep öyle sakın mı konuşurdu? Pekiyi neden dört aydır sormuyor beni? Off nasıl uğulduyor kanım. Akciğerim bile kanı temizleyemez oldu!"

Sultan, kendi kendisine konuşan ablasını, sessizce seyretti. Kızgınlığın çaresizliğe dönüştüğünü düşündü. Ablasının bir anda kafayı kırdığını zannetti.

"Abla ne yapıyorsun?" dedi şaşkınlıkla.

Ellerini koynunda bağlayarak, kendisine bakan kardeşinin söyledikleriyle kendisine geldi. Zeynep'in telefonda söylediklerini değişik boyutlarıyla yorumladı. Hiçbir yerden doğru dürüst haber alamamasına kızdı. Kız kardeşinin düşüncesine başvurdu.

Kızının sesiyle odaya doğru yürüdü. Odanın kapısında durdu. Kollarını kapının eşiğine dayadı. Tartışır gibi sohbet eden iki kızına baktı.

"Bu yaştan sonra da başıma devleti mi bela edeceksin?" diye söze girdi. Elini büyük kızına doğru uzattı:

"Kızım aklını başına topla! Ne yaptığını farkında mısın? Deliler gibi etrafında dönüyor, kendinle konuşuyorsun! Ne olmuş sana?"

Yavrusunu boğan kedinin kayıtsızlığıyla, odanın kapısında konuşan babasına baktı.

"Mazeret kabul etmiyorum" diyerek, kızının cevap vermesini beklemedi.

"Edindiğin politik çevreyle ilişkilerini keseceksin! Onlardan insana fayda gelmez!"

Genç kadın, babasının söylediklerine kafa salladı.

"Allah aşkına baba" diye kollarını yana açtı. "Ne zaman bu paşa mantığından vazgeçeceksin? Arkadaşlarımın milliyetini, kişiliğini, niteliğini ve siyasi eğilimlerini sen belirleyemezsin! Kendi doğrularını benim yaşamımda yaşatamazsın!"

Babasıyla aralarındaki sorunların çözülmesi için köklü bir formül aramaya çalıştı. Ne yapacağını şaşırdı. Beyni, sorun yumağına döndü. Kararsızlık tapınağına dönen yüreğinin sıkıştığını hissetti.

Derin bir fesupanallah çekti. Bir gerilip, bir gevşedi. Karşısında dikilip duran kızına ne söyleyeceğini şaşırdı. Durmadan gözlerinin ortasına bakmaktan rahatsız olduğunu söyledi.

"Çek git bu evden!" demek geldi içinden. Bu tavra kendisini hazır hissetmedi. Üniversite yaşamını sorunsuz bitiren fakat öğretmenliğe başlayacak kızının adım adım kendisinin kontrolünden çıktığını düşündü. Çocuklarını sorunsuz olarak, evin içinde tartışmasız evlat büyüten otoriter bir baba olarak, olanları kabullenemedi.

"Bu işlerin sonu yok kızım" diyerek, geceliğini üstüne bıraktı. Sesinde kızgınlığın eseri kalmadı.

"Eskiden böyle değildin, ne oldu sana böyle?"

Yalvarır gibi konuşan babasına, tepki gösterdi.

"Eskiden böyle değildim, doğru söylüyorsun baba" dedi.

"Çünkü gözünde her şeye boyun eğen bir hizmetkâr gibiydik. Tek suçumuz da kız olmak. Dünya değişiyor, bunu kabul etmen gerekiyor. Kendi öz yaşamımız üzerinde karar alma ve uygulama hakkımızı kabul etmen gerekiyor. Evden okula, okuldan eve programıyla evlat yetiştirilmez!"

Ellerini önüne açarak babasına doğru eğildi.

"Değişmeler yumağıdır hayat. Bir yaşından yirmi iki yaşına kadar gelişen bir çocuğa, aynı elbiseyi giydirmek istiyorsun. Her şey deği-

şiyor; tabular, gelenekler, töreler, aşiret tragedyaları, hatta dinler ve Tanrılar bile...”

Ellerini, “bu kız ne anlatıyor?” anlamında açtı.

“Artık insanlık, evrenin ötesindeki yaşamı keşfetme uğraşı peşinde baba,” dedi. “Kendisine vurulan paslı zincirleri ve küçük dünyaları kırıp parçalıyor. Ama sen ne yapıyorsun? ‘kızsın, otur yerinde!’ diyorsun! Kadın olmanın getirdiği özgünlükler, utanç duyma ve onun zırhına bürünme duygusundaki ezikliğin yerini, erdem sayılan değerler almaya başladı. Daha bizden sonra ne olacağı bile belli değil. Ama sen çağdaşlık ve beni koruma adına ne yapıyorsun baba? Başkasının müdahalesiyle programlanmış bir yaşam; ayara bağlanmış ve sınırları önceden çizilmiş sahte sevgiler. Ve daha neler, neler!...”

Kızının, alışık olmadığı kavramlarla kendisiyle tartışma biçiminden dolayı fenalaşır gibi oldu. Kendisini iyice politikaya kaptırdığını düşününce, sıkıntıları daha da arttı. Ne yapacağını ve nasıl davranacağını bilmiyordu. Kızının tam olarak ne söylemek istediğini anlamadı.

“Ne konuşuyor Allah aşkına?” diye söylendi. Kızına doğru yürüyerek, tekrar ciddileşti.

“Kızım abuk sabuk konuşmayı keser misin?”

Yüzüne belli belirsiz bir gülümseme yayıldı, “gerçekler bunlar” dedi sakın bir sesle.

“Şimdiye kadar karşıma çıkmaya utanırdın, şimdi karşıma çıkmış beni yemek istiyorsun” diye bağırdı.

Yüz hatları tekrar gerildi. Kızını alaya alır gibi gülümsedi.

“Hiçbir baba, evladının cesedini dağda bayırda toplamak istemez. Kefeni boynuna takanlarla arkadaş olmanı istemiyorum!”

Babasının mırıldanarak söylediği son söz üzerine, yüreğinin dikenler üstünde yuvarlandığı sandı. Soluğu kesildi, ağzı kurudu. Daha kararlı ve kendisinden emin konuştu. Babasından zamana ertelenmiş bir intikamı alıyormuş gibi öfkelenildi. Sülün gibi salınarak babasının karşısına oturdu.

“Baba” diye yutkundu. Dışardan gelen sese kulak verdi. Annesinin kendisini yemeğe çağıran sesine “hayır” cevabı verdi.

"Kendine olan saygıyı zedelyorsun!"

"Bu tür işlerle uğraşmanı istemiyorum" diyerek, koltuğa oturdu. Göbeğini uzun uzun ve tembelce kaşıdı. Kızıyla olan tartışmada olumsuz etkilenmemesi için içeri giren oğlunu dışarı çıkardı. Dışarı çıkmaya hazırlanan kızının peşine düştü:

"Nereye gidiyorsun sen?" diye bağırdı.

"Gidiyorum baba!"

"Bu gece vakti nereye gidiyorsun? Aklını mı kaçırdın?"

Kızgınlık, çaresizlik ve sinir küpü hâline gelen babasının üstüne gelmesine aldırmadı. "Bir arkadaşşıma uğrayacağım" diyerek, selpakla gözyaşlarını sildi. Kızının ağlaması üzerine sakinleşti.

"Bu moralde bir yere gidemezsin! Arkadaşına gideceksen yarın git!"

Yerinde durarak, babasına küfür eder gibi baktı.

"Baba!" diye yutkundu.

"Daha fazla üzerime gelme ve bana güvensizlik beyan etme!" diye sertleşti. Gözkapaklarının titremesi daha da arttı. Vücudu soğudu.

"Bugüne kadar hangi sözü verip de yerine getirmediğim? Sakın bana dokunayım deme; yoksa çıkar gider ve bir daha, ne bu eve gelirim, ne de sen yüzümü görürsün!"

Araya giren eşini yana çekti. Sessiz, uysal ve sakin olan kızının birdenbire kişiliğinin sinirli hâle gelmesinden ürktü. Daha sakin ve anlayışlı konuşmaya çalıştı;

"Kızım seni bir yere bırakamam!" diye kolundan tuttu. "Gidip gelmeyeceksin!"

"Geleceğim baba, söz veriyorum sana" diyerek, kolunu çekti. Ağlayarak peşine düşen annesinin önünde sokağa attı kendisini. Babasının arkasından söylediği son sözleri anlamaya çalıştı. Şehriban'ın, "ne iş?" sözüne, cevap vermeyerek omzunu kaldırdı. Sırtını bahçe duvarına dayadı. Ne yapacağını düşündü. Tartışmanın yarattığı psikolojik ağırlık altında dizleri titredi.

Gün boyu dışarı çıkma girişimi, annesi tarafından engellenmişti. Öğle arası markete gitmişti. Son gelişmeler üzerine toplantı olacaktı.

Fakat dışarı çıktığı yarım saatlik süre zarfında evlerine gelen Serap ve Mimar Hatice'nin notu da kendisine iletilmemiştir. Toplantı saatini ve yerini bilmediği için kaçırmıştı. Toplantının yapılacağı yer olarak tahmin ettiği Doktor Eren'in evine gitmek için Sigorta Hastanesi'ne giden yola girdi. Doktoru evinde bulamayınca Fevzi Çakmak Mahallesi'ne çıktı. Hatice'yi de evinde bulamayınca, postaneye inmeyi düşündü.

Toplum Polisi'nin üstündeki jetonlu telefon kulübesine girdi. Elinden düşüp, kulübenin dışına yuvarlanan jetonun peşinden baktı. Israrla Doğan köyünü ardı. Meşgul çalan telefonun içine karışan telsiz çığırıları, asker küfürleri ve sarhoş polislerin konuşmasını dinledi. Saat akşam beşten sonra Dersim'e feribot geçişi yasak olmasına rağmen, yine de demiryoluna yakın yerde olan Çemişgezek Yazıhanesi'ne telefon etti. Feribotların geçiş tarifesini aldı. Zerdüş'te ulaşacak kanalları aradı, ulaşamayınca, Diyarbakır'daki arkadaşlarını aradı. Çatışma, söylentiler dışında kimse net bir şey bilmiyordu.

Zeynep'e ulaşmak için bir kez daha köyü aradı. Yarım saatlik uğraşı sonuç vermedi.

Kulübenin içinde dudaklarını ısırarak hıçkırmaya başladı. Sokak lambası altında karanlığa gömülen kulübenin içine çömeldi. Alnunu sağ eline gömerek yüksek sesle ağladı. Rahatladı. Kendisini daha hafiflemiş hissetti. Telefon etme bahanesiyle gelen iki gakkosun konuşma zemini arayan sinir bozucu ve bozuk lehçeleriyle laf atmalarını duymazlıktan geldi. Kulübenin içinde ne kadar kaldığını bilemeden dışarı çıktı.

Asker, ekşi ter, kan ve döl kokan kentin üzerine geldiğini sandı. Gözlerine biber kaçan kentten kaçmanın devrimci bir eylem olacağına ikna oldu. Kentten uzaklaşma isteğini fena hâlde duyumsadı. Kuran'ın, İncil'in; hamam ve kerhanelerin yönettiği bir kentte kalmanın acılarını daha da ağırlaştıracağını düşündü.

Tanrı'nın öksürüğüne tutulan kent, korkudan kudurmuş kuduz bir köpek gibi düşlerine saldırıyordu. Kent, nefesini, ruhunu ve amacını enginarın taç yaprakları gibi birbirine katmıştı. Değişimin

görmek ve yıkımına kulaklarını kapatan sağır kentten uzaklaşmak gerekiyordu.

Yenilenme, geleceği kucaklama, kendi külleriyle beslenen diyarın acılarına sığınmak istedi. Düşleri kendisini atılma ve sınırsızlığa davet ediyordu.

Fiyaka, sahtekârlık, caka ve ikiyüzlülük hızla büyüdüğü bir zamanda umudu arıyordu. Umudunu tarla kuşu gibi göğe uçuran babasının laflarını hatırladı. İrin, yalan ve kandan kaçmak istedi.

Loş ve kirli sokak lambaları altında dolaşan yumurta topuklu gakkosların çapkın bıyık burkuşlarına, polis siren ve telsiz seslerine aldırnca ön yürümeye başladı.

“Yüzünde devrimci bir hücre arıyorum!”

Bağlı genç, akşama doğru ceviz silkelemek için büyük ağaca çıkan Hülya'nın kendisine söylemek istediği şeyleri çözmeye çalıştı.

İri, patlak gözlerini huşu içinde kıсарak, dalların arasında gizli, firari ve kaçak bakışlarla, “ne yapıyorsun?” manasında kafa sallamasındaki anlamı çözmeye çalıştı. Ceviz dalına ayağıyla vururken, sol serçeparmağını güneye doğru iterek, dudağını kımıldatıp, “kaç!” hareketi, kendisine moral ve cesaret verdi. İnsanoğlunun kadın denen dişi varlığında bulunan merhamet, duyarlılık ve insani duygular karşısında bir kez daha minnettarlık duydu.

Ceviz ağacındaki tek benli, su akışlı güzelin, insanlığın sağlam ve diri özünü çıkarsız ve fedakârca sahiplenmesini, kan çanağına dönen gözlerini kapatarak çizdi hayalinde. Ağzı kavun dilimi gibi körpe, kehribar gibi ışıltılı gözlere, kiraz kırmızısı dudaklar eşlik ediyordu.

Yıllardır görmediği kadının yıpranmasına rağmen, su gibi güzelliğini koruduğunu düşündü. Yüzüne belli belirsiz bir buruk gülümseme yayıldı. Kadının tedirginliğini, kardaki tavşan gibi kıvrımlı yürüyüşüne benzetti. Ölümüne tasalanmadı. Bir gün gelecek nesil-

lere olayın gerçek yüzünü açıklayacak bir insanın, kendisine sahip çıkmasına şükretti.

Yoldaşlarını düşündü. Onca süre geçmesine rağmen, gelmemelerinin sebepleri üzerine kafa yordu. Hiçbir şeye anlam veremedi. Morali bozuldu. Kulak kabarttığı telsiz anonslarındaki hareketlilik dikkatini çekti. Doğu Dersim’de bulunan Doktor Baran’ın verdiği talimat doğrultusunda hareket edilmesi gerektiğini duyunca, günün mevcut hareket tarzını çözmeye çalıştı. Soğuktan uyuşan tarafını değiştirmek için yer değiştirdi. Arkasında durup hareketlerini izleyen Ekrem’le göz göze geldi.

Aniden, “Ne bakıyorsun?” dedi.

Kasaturayla soyduğu ceviz dalını, yerde bağlı olan gencin yüzüne doğru fırlattı.

Fısıldar gibi cevap verdi:

“Yüzünde devrimci bir hücre arıyorum!”

Alnını birbirine topladı. Anlayamadı lafı. Elini şalvarının önüne koyarak konuşmasına devam etti.

“Tarihimizde ilk kez bize karşı açlık grevine giden birisin!”

Ali kıran baş kesen, hem kel hem fodul olan gözü kanlı adama baktı. Kural, ölçü ve ahlak namına bir değer olmadığını düşündü. Tüm kusurların, güç denen kalın ve siyah örtü tarafından kapatıldığını düşündü. Belki de güç sadece haklılık; ötesi, mağduriyetin anlaşılmasız itirazından başka bir anlam ifade etmiyordu. Belki de herkesin haklılığı, gücü oranında genişliyordu?

“Bunun sorumluluğu altından nasıl kalkacaksın? Böyle bir tavır, sana ölümü hiç hatırlatmıyor mu?”

Uygun bir cevap aradı. Bulamadı.

“Ölümüm, yıkımınızın başlangıcı olacak! Benden önce, gerçek ölümü senin gibileri düşünsün!” diye mırıldandı.

“Dersim’in ordusuz generali olan Kemar Özkan unsuru da aynen senin gibi konuşuyordu” diye güldü, “fakat namlularımız önünde diz çöküp yalvardı. Ve kendisini kahraman ilan eden Kamer Özkan unsuru, bir kurşunumuzun sesiyle ebediyen soluğu kesildi!”

Karşılıklı söz düellosuna diğer komutanlar da dahil oldu. Karşı-

sında kümelenen komutanların gerçekten kendisiyle tartışmak için mi yoksa dövmek için mi geldiklerini anlayamadı.

Ekrem'in her zamankinden daha yumuşak konuşması dikkatini çekti. Yirmi beş yıl boyunca dağlarda mücadele veren Tekoşin-Kawa Platformu'ndaki devrimciyi düşündü. Öldürülme nedenini savunan kirlilikten öğrendi.

"Yirmi beş yıllık kontra elemanı olan Kamer unsuruna, kendi yayınlarınızda yer vererek, bizleri kınıyorsunuz. Ama hiç şu gerçekten bahsetmiyorsunuz; bir kişi, yirmi beş yıl boyunca savaş generali olacak ama yanında tek bir askeri olmayacak. Böylesi bir saçmalık olur mu?"

Bodur, elindeki telsizi silahına vurarak sırttı.

"Kutudere'de bazı akıllı havada kişileri kandırarak ulusal mücadeleden uzaklaştırmak, devlet kontralığı değil de, neyin nesi? Üstelik bu unsurun bir sürü itirafı vardı!"

Yardımcısının söylediklerini tekrarladı. Konyalı da onay verdi.

Bağlı genç, boğazını temizledi. Konuyu neden kendisiyle tartıştıklarını anlamaya çalıştı.

"Kamer Özkan, Dersim halkının çağdaş Robin Hood'uydu. O'nu katletmekle, bu halkın yüreğindeki isyan tutkusunu ve başkaldırı özlemini yaraladınız!"

Alaya alır gibi, sinirlice kahkaha attı.

"Vay vay vay, itirafların özlemimi yaralandı?"

"Adama yüzünü dönme fırsatı vermeden, arkadan kahpece vurdunuz! Nasıl itirafları olacak?"

Tekrar sinirlendi. Arkadaşlarının homurtusu arasında, bir ölüyü dürter gibi ayağının ucuyla yerde bağlı olan gencin kafasına dokundu. Elindeki tabancayı gösterdi.

"Bunu görüyor musun?" dedi.

"Senin gibi çakal birine direnme hakkını vereceğimizi mi sanıyorsun?" diyerek, geri çekildi.

"Sen elimde bir avsın. Seni kurtarmaya gelen Savaş'la ikinizi aynı mezara koyacağım!"

Amacını net olarak ortaya koyan adama baktı.

“Aldous Huxley’in bir lafı var: ‘Amaç ne kadar yüksek ve yüce olursa olsun, ona varmak için kullanılan araçlar kötü ve ahlaksızsa amaçlar er geç bozulup, soysuzlaşacaktır’ der!”

“Diline hâkim ol ve ecelini bekle!” diyerek, elini salladı. Kılıfından çıkardığı tabancayı tekrar yerine koydu. Küfür etmeye devam eden Konyalı ve yardımcısına işaret ederek, gelmelerini söyledi.

Yürüyerek yukarıya çıktılar. Bağlı gencin yanında sadece Üniversiteli ve nöbetçiler kaldı.

Bağlı genç, küfürlere cevap vermedi. Hazırlanmış sinsi tuzağın getireceği olası riskler üzerinde düşündü. En çok köylüsü olan Bodur’un sırtması zoruna gitti. Süleyman’ın “Ellerini açıp kolundaki kırık mı çıkık mı onu tedavi edeceğiz” lafıyla kendisine geldi. Neden tedavi etmek istediklerini anlamadı. Tedavi düşüncesinin alınan bir karar sonucu mu olduğunu anlamaya çalıştı. Ellerini çözen gence itiraz etmedi. Davul gibi şişen kolunu önüne çekmek istedi. Uyuşmuştu kolu, bir şey hissetmedi.

Üniversiteli’nin tedavi girişimi ve ikna çabaları bir sonuç vermedi. Tedaviyi kabul etmeyeceğini söyledi. Sırtüstü uzanarak, çıkık sağ kolunu, sağlam olan sol eliyle, sürükler gibi göbeğinin üzerine indirdi. Kollarını göbeğinin üstünde bağlayınca biraz rahatladı. Beton gibi soğuk olan ıslak toprak üzerinde hapsirince, burun deliklerinde kurumuş kan, sümük gibi bıyığının üstüne yayıldı.

Üniversiteli, ön taraftaki nöbetçiden su istedi. Getirilen suyla yüzünü yıkadı. Pıhtılaşmış kanın suyla çözülmesiyle, kül ve toprak karışımı bulanık su, göğsünün üzerine aktı. Göğsüne dökülen garip su, balık boğan bulanık sel suyuna benziyordu. Sol elini kullanarak, yüzünde vişne çürüğüne dönen yaralı kısımları, suyla ovdu. Göğüs ve sırt kısmındaki kemiklerin sancısı üzerine bu işleminden vazgeçti.

Üniversiteli’nin, açlık grevi direnişine son vermesi için verdiği ekmeği yemedi.

Kampın içinde at kişnemesi gelince üst kısma baktı. Sahra telsizlerinin çalışması için getirdiği traktör aküsünün, telsizle bağlantısını yapan Burnaklı Ali Biter’e baktı. Kendisini tanıyınca, yüzünü çevirdi.

Israrla o tarafa doğru baktı fakat adam bir kez daha kendisine doğru bakmadı. Kafasını önüne koyarak işiyle meşgul oldu.

Gündüz boyunca kaybolan külahlı ve siyah bulutlar, gökyüzünün kararmasıyla tekrar toplanmaya başladı. Perde perde ormanın üzerine inen karanlıkta yağmur çiselemesi oldu. Telsiz sesiyle, yağmurun ormanda çıkardığı ses birbirine karıştı.

Tepeciler geniş bir alanı kontrol ettikleri için serbestçe bağırان Ekrem'in sesini duymamak için, kafasını meşe dallarının arasına koydu. Boynundan tenine sızan yağmur suyuyla titremeye başladı. İlk telsiz görüşmelerindeki karşı tarafın sesini tanıdı.

Ağlamaklı bir sesle bağırarak, Doktor Baran'la konuşmasına devam etti. Dersim Belediye Başkanı Mehmet Kocadoğan'ın rest çekerek vergi vermemesi meselesi üzerine süren konuşma, Belediye Başkanı'nın ölüm kararıyla sonuçlandı.

Baran, kaçırılan Belediye Başkanı'nın yeğeni olan kişiyi, önce kendilerinin yanında savaşmayı kabul ettiği için affettiklerini, sonra da savaşmayı kabul ettiği hâlde, kendi birliğinden üç kişiyi öldürerek kaçtığını aktardı. Bu olaya misilleme olarak, yeğenin geri iadesi ve üç yüz milyonluk bir ceza artırımına daha gitme kararı alındı. Verilmediği takdirde, kayıtsız şartsız öldürölmesi gerektiğini söyledi.

Ekrem ise, elindeki bağlı genci ve onu almaya gelen grubu rehin alıp, imha etme önerisinde bulundu. Takip sonucu yerlerini kesin olarak tespit ettikleri TDKP'nin bir grup gerillasının imha fikrini de açtı.

Karşı taraf, kabul ettiğini fakat bunu Ortadoğu'ya bildireceğini söyledi. Yarım saat kalmadan, tekrar sahra telsizleri çalışmaya başladı.

Baran, yerlerinin çukur olması nedeniyle "önderlik sahası" denilen Ortadoğu'yla ilişkiye geçemediğini, kendisi yerine bağlantıya geçmesini söyledi.

Bağlantıyı, kendisi sağladı. Bölgedeki genel durumu kısaca özetledi. Hozat Tavuk Köyü civarında tespit ettikleri altı kişilik gerilla birliğine ilişkin önerisini açıkladı.

Ortadoğu'daki ses daha da otoriter ve sert çıktı;

"Heval" dedi.

"O bölgedeki gruplara karşı tavır net olmalıdır. Kayıtsız şartsız bizim egemenliğimizi kabul etmelidirler!"

Tavuk civarında bulunan Yunus Aydar'ın komutanlığındaki grubun hem anti-propaganda yaptığını, hem de olmadık yerlerde bunlarının dibinde çıktığını söyledi.

"Dediğim gibi, otoritenizi kabul ettirin!"

"Heval, bunların üzerinde 011 numaralı Doğu Alman Kleşleri var. Bu silahlar bizde bile bulunmuyor! Kürdistan'daki korucuların üzerinde olan bu silahların bunlarda bulunması, şunu beraberinde getiriyor:

Bunlar Özel Savaş'ın ajanlarıdır!"

Ortadoğu'daki ses, "ama bu gelişmelerin getireceği riskler de var. O bölge kamuoyuna açık. Riski göze alabiliyor musunuz?"

Bölge güçlerinin halk üzerindeki otoritesinin etkili fakat zayıflamaya başladığını söyledi. Kararlı bir gözdağıyla kaçacaklarını iddia etti. Kendi dışındaki üç yapının bölgede bulunan silahlı adamlarının sayısını verdi. Bağlı adamın içinde bulunduğu yapının silahlı adam sayısı beş yüz. Takip ettikleri ve Yunus Aydar'ın genel komutanlığı yaptığı gücün sayısının elli, Dev-Sol'cuların sayısını ise yetmiş olarak açıkladı. Kendi güçlerinin de bini geçtiğini ve olası bir çatışma durumunda en fazla yüz kişilik bir kayıp verebileceklerini ileri sürdü. Süren savaşta günde ortalama yüz kişinin de öldüğünü ekledi. Bu genel tablo içinde çatışma çıkması durumunda ise verilecek kaybın da önemli bir rakam olmadığını ekledi.

"Kürtlerin kader savaşını veriyoruz. İkna edilecek bir insan dahi varsa, ikna etmemiz gerekiyor! Türk solu içinde bulunan aktif Kürt militanlara yaklaşım bu temelde olmalıdır. Biliyorsunuz, Zorunlu Askerlik Yasası var; bu yasa, her Kürdü kapsıyor. Ve bu süre çok kısa ve hızlı işlenmelidir, kışa kalmamalı!"

"Bu akşam bir birim çıkarıyoruz. Birim Suriyeli Xıdır'ın komutasında olacak. Bunlarla görüşüp silahlarına el koyup tutuklayacağız. İçindeki Kürtleri ikna etmeye çalışacağız, olmazsa da imha etmeyi düşünüyoruz!"

"Yani siz o bölgede yaşıyorsunuz. Daha somut düşünmek size düşüyor."

"Elimizde çingene soyundan olan biri var. Onu almaya gelen grup bölgenin en hareketli birliğidir. Etkisiz hâle getirip gereğini yapmayı düşünüyoruz. Talimatınız nedir?"

"Az önce çizdiğim çerçevede!"

"İyi heval, selamlar saygılar!"

"Selamlar" diyen söz üzerine, telsiz sesi kesildi. Fısıldamalar daha da arttı.

"Serok mu bu?"

Üniversiteli, "hayır önderlikten başka biri" diyerek, yanındaki savaşıya isteksiz bir şekilde cevap verdi.

"Bu niye tüm savaşçıların duyacağı şekilde görüşme yapıyor?" diye kısık sesle mırıldandı yanındakine.

Aralarında kısa süreli bir fısıldama oldu. Tavuk Köyüne hareket edecek birliğe seçme savaşçılar arayan Suriyeli Xıdır'la göz göze geldi. Sorulan soruya cevap vermedi. Suriyeli'nin birliğine almak istediği iki savaşçının gitmesine itiraz etmedi.

Gök gürlemesinin artmasıyla, yağmur şiddetini daha da arttırdı. Orman bir kez daha gece karanlığını kendisine örtü yaptı. Orman, yağmurun bağına vurmasıyla, gizli âşıklar gibi gizemli sesler çıkardı. Yoğun ve tempolu aralıklarla fısıldadı. Kuzeyde çakan şimşeklere, kısık ve baygın gök gürlemeleri eşlik etti. Şimşegin çakışıyla, ufuktaki ormanlar düşteymiş gibi ipildemeye başladı.

Gece, içinde upuzun bir koyuluğa uzanıyordu. Bulanık bir suya bakar gibi önündeki siyah örtülü ormana baktı. Kaybettiği kanla birleşen açlık, kendisini takatsiz düşürmüştü. Kafa kısmını yağmurdan korumak için ağaç köküne yaslandı. Kuzeyden esen rüzgâr, yağmuru sürüklediği için, güney yakasındaki meşe köklerini yağmur almıyordu. Gövdesini de topladı. Rüzgârın dinmesiyle, yağmur taneleri dik inmeye başladı. Sopa izleri ve boğazlama izleriyle renk değiştiren vücudunu cömertçe sundu yağmura.

Üniversiteli, "Cemal" diye fısıldadı.

"Şu naylonunun altına gir!"

Önerisini kabul etmeyen gence yanaştı, “Çok kan kaybettin, sabaha donarsın! Yükseklerle kar yağmış.”

“Donarak ölmek, işkenceyle ölmekten daha rahattır. Hiç olmazsa daha tatlı, çekici ve kansızdır!”

ODTÜ’den mücadeleye katıldığını ve aslen Dersimli olduğunu söyleyen genç adama karşı, sıcaklık ve yakınlık duydu. Fakat böylesi bir ortamda, suçu işleyenden ziyade, yapılanı yanlış gördüğü hâlde, ona karşı sessiz kalanları daha hatalı gördüğü için, Üniversiteli’nin iletişim kurma isteğine gönülsüz yaklaştı.

Pardösü kadar ufak olan naylonunu küçük meşelerin üstüne atarak altına girdi. Köze değen yağmurun çıkardığı kül kokusunu iştahla içine çekti. Daha fazla çıkması için külü karıştırdı.

“İnadın, karşı tarafın daha fazla tahrik olmasına neden oluyor” dedi. “Gerçeği kabul etmen gerekiyor. Seni tutuklamışız. Ve bu sürecin nereye gideceğini kendi kulaklarınla duydun. Komutanlara karşı olan bu tutumundan vazgeçmen gerekiyor. Savaşçı kitlemiz bu tür tartışmalara yabancıdır!”

“Siz de kitlenizi, devrimcileri işkence yapmaya ve hunharca katletmeye alıştıırırsınız!”

Üniversiteli, kendi kendine konuşur gibi yaptı. Bağlı gence naylon çadırın içine girmesi için önerisini yineledi.

Önereyi kabul etmedi. Biraz önceki telsiz görüşmesini hatırladı. Uzun süre sustu. Tekrar konuşmaya başlayan gence;

“Olumsuzlara meydan veren yanlış anlayışınızı gizlemek için, yanlış bireye yüklemek, sizin klasik taktiğinizdir. Eğer bir bölgede içine girdiğiniz bir pratik kitlelerde olumlu bir tepki alırsa, bu politika da iyidir, birey de. Ters bir durumda ise, merkezin haberi olsa da, birey günah keçisi ilan edilir. Tüm fatura bireye kesilir ve yanlış anlayış gizlenmiş olur! Tarihiniz bunun örnekleriyle doludur!”

Gelişmeleri onaylamadığını, yapılanlardan vicdan azabı çektiğini söyleyen gencin, nasıl bu dağlarda silah taşıdığına hayret etti. Neden özellikle kendisini koruyan birliğin komutanlığına verildiğini merak etti. Tekrar çadır içine davet edilince, girmede. Gerekçe olarak da, yapılanların özeleştirisini istedi. Şişen ve koca bir leş hissi veren çıkık

kolunu, kasıklarının arasına koydu. Başparmağını pantolon kemerinin kulplarından birine geçirerek kolunu sabitledi. Kollarının önden bağlanmasından memnunluk duyması duygusuna lanet okudu. Yüzüne vuran yağmuru engellemek için yan döndü. Yağmura engel olamadı. Sol tarafı üzerine yatarak, sol elini yüzünün üstüne kapattı.

"Kendisine karşı savaştığınız gücün kullandığı yöntemi siz de kullanıyorsunuz. Devlete benzemekle kalmazdınız, onlardan da beter oldunuz! Geleceğe ilerliyorsunuz ama kurbanlarınız devrimcidir!"

"Tarihteki her zararlı düşünce, kurbanların feryadıyla açığa çıkmıştır. Kim bilir, belki de yanlışlarımızı kurbanlarımızın gücü bize gösterir!"

"Bilinçli feda olmalar, devrimi yaratır; ama masum kurbanların yok edilişi, zararlı anlayışın daha erken ortaya çıkmasını hızlandırır. Her şeyin çabası, kendi ürününü hemen vermez. Fazla kapalı olan çabuk çürür. Erken çürüyeceksiniz. Kendi cinayetlerinizi ancak güçsüz duruma düştüğünüz yada yenilgi aldığınız zaman sorgulayacaksınız. O zaman kendi zararlı anlayışınızı masaya yatıracaksınız. İşte o zaman devrimci hukuku, adaleti ve kültürü yaralayan öğeler, iğne gibi gözünüze batacak."

Kafasını iyice gömleğinin içine çekti. "Oysa haklı bir dava ahlaklı bir üstünlük sağlar. Albert Camus, 'öldürülmesi gereken düşmanın ruhu değil, gücüdür' der. Siz bırakın düşmanı, dostlarınızın ve arkadaşlarınızın ruhunu yağmalıyorsunuz!"

Vücuduna akan yağmurun kendisine acı verdiği hissine kapıldı. Sağa sola döndü. Naylon çadır içinde meşe közünü karıştırarak kendisine bakan gencin yüzünü seçmeye çalıştı. Daha sönmemiş ateş parçaları belli belirsiz yüzüne yansyordu.

"Siz çıldırmışsınız" diye mırıldandı; "bu canavarlığın faturasını, Kürt halkı daha fazla acı çekerek ödeyecektir. Güç, gözünüzü kör etmiştir!"

Yağmur şiddetini daha da arttırdı. Yağmur, yüzündeki yaralara çarpınca, ağrıları, kuduz bir köpek gibi beynine saldırdı. Yüreği çatışma ve öfke yumağı hâline geldi. Granite tutulan matkap gibi zıngır zıngır titreyen vücudunu kontrol edemedi. Kendisini daha da büzdü. Top-

rağa sokulur gibi yaptı. Doğanın dahi kendisine karşı saldırıya geçtiği kanısına vardı. Kime kızacağını şaşırıldı. Rüzgâra yenik düşen şaşkın bir bulut gibi kaba saba hayallerin içine daldı. Ölü cesedi gibi ağırlaşan kolu, kendi kontrolü dışında, altı çamurlu bir göl gibi ağırlaştı.

Elbiselerini sarkıtan yağmur sularının ağırlığına, kendi elleriyle tutsak düşmesine, geciken yoldaşlarına, dostluğun kara ve kalleş yüzüne art arda küfür etti. Ayağını açan gence itiraz etmedi.

Ayaklarında bağlı olan ipi katlayarak kendi cebine koydu. Silahını ağaca yasladı. Bağlı gencin ellerini de çözdü. Sakin bir sesle, “siz her şeyi kitaplarla açıklıyorsunuz. Dönem öyle ciddi şeylere gebedir ki, ben bile hiçbir şey kestiremiyorum.”

Kendisinin üniversiteye ilk gittiği yıla kadar Partizancı olduğunu söyledi. Karanlığın içindeki boşluğa elini salladı.

“TDPK'liler götürülecek. Halkın tepkisine ve nabzına göre, tavır belirlenecek. Sırada siz varsınız. Ve sen şu an ölüsün. Sadece kararlı durman ömrünü biraz uzattı, o kadar. Bu yönelime, Dersim halkının karşı koyacağını sanmıyorum. Dersimliler, bu kez ürkecekler. Çünkü bu dönem bunlar için çok önemli, ya komple kazanacağız ya da kaybedeceğiz! Her şey bunun üzerinde dönmektedir. Ama siz bunun farkında değilsiniz!”

Silahını tekrar omzuna yasladı. Üstüne aldığı naylonu aralayarak çevreyi dinledi.

Soğukkanlı şekilde rahat bir biçimde iç çekti. Naylon çadırı titreyen gencin üzerine tuttu. Yan çadırdaki olan nöbetçileri çağırdı. Çadırdan fırlayıp yanına gelenlere, sargı bezi ve ağı kesici merhem getirmeleri için sağlıkçının yanına gitmelerini söyledi. Yağmur sesiyle konuşmaları tam anlamayıp, yerinden kımıldamayan nöbetçiye yüksek sesle söylediklerini yineledi. On dakika sürmeden sargı bezi ve ağı kesici merhem getirildi.

Tam olarak ne yapmak istediğini anlamaya çalıştı. Tedavi önerisini bir kez daha reddetti. Aralarında kısa süreli tartışma oldu.

“İnsanlara ölümü ve işkenceyi reva gören, devrimcilere hain komplolar kuran anlayışın olanak diye sunulan tek bir zırnıkından yararlanmayacağım!”

“Kendi inisiyatifimi kullanarak sana insani temelde yardım ediyorum. Sağlık durumun kötü, üşüyorsun da.”

“Yaptıklarınız ve yapacaklarınız, hiçbir kanuna kitaba sığmıyor. Siz bunun altından kalkamazsınız! Bu ne dostluğa, ne de devrimciliğe sığar! İçine girdiğiniz pratik tutum, devrimciler arasında fiili çatışmanın doğmasına neden olur. Boş yere kardeş ve devrimci kanı dökülür. Bizi öldürerek bu bölgeden çıkaramazsınız!”

Ağzında kuruyan kandan kaşıyan damaklarını, sol elinin işaret parmağıyla kaşıdı. Sesli bir şekilde yere tükürdü. Midesi bulandı, kustu ama sudan başka midesinden bir şey çıkmadı.

“Telsizde söylediğiniz gerekçelerle devrimci kanı akıtılamaz. Sırf silahlarını almak istiyorsanız; o adamları öldürmeniz, siyasi bir cinayettir. Daha önce taş altı edip ‘ajandır’ dediğiniz insanların durumuna benzemez, bunun hesabını veremezsiniz!”

“Eğer bizim saflara geçersen, seni başımız üzerinde taşıyız!”

Son söyledikleri üzerine uzun uzun düşündü. Olumsuz ya da olumlu bir şey söylemedi. Aklına, “insanlar bir balık gibidir; balık sudan çıkınca ölür, insan da düşüncelerinden vazgeçince!” sözü geldi fakat söylemedi.

Elindeki sargı bezlerini ve ağırlı kesici merhemi sağa sola yuvarladı. Tedavi kabul etmeyen ve naylon çadırın altına girmeyi reddeden gence baktı. İçinde belli belirsiz şeylerin kopmasına engel olamadı. Yatacağını, dolayısıyla ellerini ve ayaklarını tekrar bağlamak zorunda olduğunu söyledi.

Bağlanmasına itiraz etmedi.

Alnını göğe kaldırdı. Yağmurun kesilmesiyle yıldız ipiltileri doğdu güneyde. Üstündeki gömlek buz kalıbı hâline geldi. Takırdayan dişlerinin sesini susturmak istedi, başaramadı. Yanı başında uyuyan nöbetçiye baktı. Güvercin girişini andıran tepeleri, tül inceliğindeki şafak sarınca uyur gibi oldu.

Kâbus görerek doğan şafağın doğuşuna, tekrar güçlü bir sağanak yağmur ve şiddetli bir rüzgâr eşlik etti. Meşe ağaçlarının boynunu bükten palamutlar, erken dökülmeye başladı. Dersim’in palamut

turnaları olan hopik kuşları, palamutların dökülmesiyle birlikte erken göçe başladılar.

“Ben kimim, neyim ve neye yarıyorum?” diye iç geçirdi.

Şirret bir gecenin koynundan süzülerek gelen şafağın sancısı neydi? Gecenin döşünde buğday tanesi kadar mübarek olan yalvarmaları hangi sınıfa sokmak gerekirdi acaba? Hak iddia etmeyen, insanı kendisinden alan, kişiliğini sürgüne gönderen, öz varlığını talan eden yalvarmalar; zalimi, güçlüyü ve haksızı çıldırtacak kadar sevindiren rezil bir tutum muydu?

Gücsüzlerin görülmedik derecede, yalvarmayı kırıma uğrattığı bir zamanda yalvarmanın rengi, nasıl olurdu acaba?

Şelale donundaki hopik kuşları, neden büyük bir şamata, gürültü ve acelecilik içinde mevsimlik göçlerine erken başladılar? Hem de sırtlarında, kış boyunca vazgeçilmez bir mülk gibi taşıyacakları yağları doyasıya bağlanmadan!

Neden, mağdur olana buruk yarı bir utku, yenene de çıldırtacak bir güvensizlikle başladı göç?

Neden, neden?...

Rüyasında peş peşe çatışmalara girdi:

Her çatışmadan yara alarak kurtuldu.

Düzgün Çakmak, topladığı odunları yere bıraktı. Not defteri üzerine eğilmiş vaziyette bir şeyler yazan Yunus Aydar’a (Cihan) yaklaştı.

“Hocam” dedi. “Biz neden geçen gün köylülerin yanında Mao’ya karşıdevrimci dedik? Oysa partinin resmi görüşü bildiğim kadarıyla böyle değildi. Parti, Mao’yu küçük burjuva devrimci bir lider olarak görmektedir.”

Kendisine cevap vermeyen sorumlu arkadaşına bakmadan ateş yaktı. Eleştirisini sürdürdü.

"Kişisel düşüncemizi partinin düşüncesiymiş gibi kitlelere sunmamalıyız. Sonra kitlelerin hışmına uğrarız; çünkü kitleler yalanı, zoru ve aldatılmayı sevmezler. Nitekim bu boyutuyla yaşanmasa da, Partizan taraftarı köylüler bize tepki gösterdi. Bu söylem üzerine ilişkilerimiz olumsuz yönde etkilendi. Taner'de bazı köylüler bize kapılarını açmak istemediler. Hele olayı anlatan bir yazı gazetelerinde çıkınca da, tatsız şeyler oldu!"

Yunus, kendisini eleştiren Düzgün'e baktı. Yerinden hafifçe doğruldu. Yazı yazmayı bıraktı. Bıyıklarıyla oynamaya başladı. Genç arkadaşına doğru bakarak güldü.

"Ne yani komutanını mı beğenmiyorsun?" dedi.

"Hayır yoldaş! Yapılan davranışı eleştiriyorum."

Yerinden kalkarak Düzgün'ün yanına oturdu. Elini omzuna vurarak kollarını boynuna sardı.

"Benim zeki yoldaşım!" diyerek gülmesini sürdürdü. Birliğin diğer üyelerine döndü:

"Görüyorsunuz yoldaşlar, benim genç yoldaşımın vurguladığı konular ne kadar can alıcı. Ben böyle denetleyici, eleştirici ve zeki yoldaşları severim" dedi.

Etrafında dolandı. Cevap bekleyen genç Hozatlı arkadaşına baktı.

"Doğru söylüyorsun yoldaş" dedi. "Şahsında tüm yoldaşlara ve partiye özeleştirici veriyorum. Geçen gün gençler biraz beni zorladılar, biraz da kızdım tabii. Bunun üzerine tepkisel davrandım. Bir daha böyle bir şey olmayacak. Anlaştık mı?"

Komutanının kendisine karşı alçakgönüllü ve sevecen davranmasına sevindi. Kendisine olan özgüveni daha da arttı. Kendisine yapılan övgüler artınca, diğer birlik arkadaşlarının esprileriyle yanakları kızardı.

İbrahim Dışkaya (Engin), ateşin üzerinde fokurdayan çaya dem attı. Bir haftadan fazla yağan güz yağmurları altında ilkbahar toprağı gibi gevşeyen toprak zemine uzanan Deniz'i dürttü.

"Çantamda palamut var, getir de yiyelim" diyerek gülümsedi. Düzgün'e seslendi. Acısı geçsin diye palamutları ateşin içine attı:

"Ne diyorsun sevgili yoldaşım, bu palamutlar ateşte de direniş gösterirler mi?"

Hozatlı, "bence" diye cevap verdi:

"Dersim'in palamutları çetin kış koşullarını yaşadıkları için acılar. Bu acıyı, koşullarından alıyorlar. Yani fabrikada çalışan bir işçinin değerleri gibi sağlam olur içi. Kolay kolay kurtlanmaz!"

"Ben diyorum ki, bu Dersim'in palamutları proleterdir. Sen ne diyorsun?"

Hozatlı söyleneni ciddiye aldı. "Olur mu?" diye İbrahim'e itiraz etti.

"Proleter öz ancak bilinçli emek harcayan canlılarda olur!"

Birlik kahkahayla sarsıldı. Utandı Hozatlı genç.

Yunus'un yardımıyla geri kalan palamutların üstü bıçakla çizildi. Tek tek ateşe atıldı. Meşe közü içinde teker teker patlamaya başladılar. Soğuk ve duru havaya palamut kokusu yayıldı.

İbrahim, közde pişen palamutları, soğumaları için elindeki kuru odunla ateşin dışına çıkardı.

İbrahim'le Yunus konuşmaya dalınca, nöbetten yeni gelen Taylan sofrayı hazırladı. Sabah kahvaltısı yapıldı. Peşinden sigaralar yaktıktan sonra, bölgedeki gelişmeler üzerine sohbet edildi. Önce, Yunus konuştu. Bölgedeki güç dengesini, kendi güçlerini ve devrimci yapılar arasındaki gelişmeleri ele aldı. Ovacık tarafında kaçırılan on yedi Partizan okuru gençle, gazete muhabiri Zeranikli Ferhat Eren'in, İsa'nın elinde olduklarını söyledi.

Köylülerin artan tepkilerini nasıl değerlendirmek gerektiğini soran Hozatlı'ya döndü. Daire şeklinde çember oluşturan arkadaşları üzerinde göz gezdirdi.

"Öncelikle şunu belirteyim" diye boğazını temizledi. Bir sigara yaktı.

"Apocu Hareketin bölgedeki yönelimi öyle basit ve bölgesel bir yönelim değildir. Kendi dışında olan herkesi düşman gören bir eğilim vardır. Bunun için, bugün Partizan taraftarlarını ve adamlarını kaçırıyorsa, bunlara seyirci kalmak, devrimci görevlerimize ters gelir. Devrimci olan bir birey ya da yapı, kimden haksızlık gelirse gelsin karşı çıkmasını bilmelidir!"

Sigarasının ucunu toprağa gömerek söndürdü. Yeni açtığı paketten bir sigara daha yaktı. Konuşmasına devam etti;

“Bu tür karşıdevrimci pratikler, burjuva milliyetçisi olan her akımın doğasında vardır. Güçlü oldukları anlarda, kendi dışındaki herkesi baskı altına almaya çalışırlar. Bu yönelimleri bizi de tehdit etmektedir.”

Düzgün, araya girdi. “Tavrımız ne olmalıdır hocam?” diye sordu.

“Bu yapı, her şeyden önce bizim dostumuzdur” diye cevap verdi.

“Bunun için yanlışlarını eleştirerek düzeltmeyi esas almalıyız. Çünkü eleştiri dostlara yapılır. Halkın içine gittiğimiz zaman da bu yöntemi kullanmalıyız. Halka şunu anlatmalıyız: ‘Bu yapı devrimci bir yapıdır. Bunlara karşı değiliz. Biz bunların yanlışlarına karşıyız’ demeliyiz. Halkı bu temelde bilinçlendirmeyi esas almalıyız.”

“Fiili bir yönelimde tavrımız ne olmalıdır?”

Başıyla, “olmaz” dedi. Hozatlı’ya sigara uzattı;

“Gidişatları tehlikeli ve kaygı verici ama öyle bir çılgınlık yapacaklarını sanmıyorum. Partizancılarla bir çatışma ortamı görünüyor ama bir çatışmayı ya da saldırıyı göze alamazlar. Çünkü halkın diğer devrimci yapıları sahiplenme duygusu güçlüdür. Bu dönem bizlere karşı herhangi bir tavırları gözükmüyor. Fakat dikkatli olmalıyız. Bizlere yönelmeleri durumunda ise, sosyalist anlayışımızı kullanırız. Hiç kimseyle yani bir dost yapıyla aramızdaki sorunları, zor ve şiddetle çözemeyeceğimiz anlayışıyla, kimseye silah çevirmemeliyiz!”

İbrahim, “Cunta öncesi aramızdaki çatışmalardan iyi ve zengin dersler çıkarmak lazım” diyerek söze girdi.

“Bizim gelenek, bu dersleri çıkardı. Onların da çıkardığına inanıyorum. Kalkıp bu saatten sonra böylesi bir delilik yapacaklarını sanmıyorum!”

Urfalı Hidayet Dumrul, İbrahim’e itiraz etti. “Bence yanılıyorsun yoldaş!” dedi.

“Yaşadığım yöre ve bulunduğum mücadele alanlarından çıkardığım dersler bana şunu öğrettik ki; bu yapı, bugüne kadar onlarca devrimcinin kanını döktü. Ve kimseye bunun özeleştirisini yapmadı. Bunların ruh hâlini ve özel eğilimlerini çok iyi bilirim. Güçlü oldukları ve bu anlayışlarını da sürdürdükleri sürece, devrimcilere yönelik saldırı pozisyonlarını sürekli korurlar. Bugün bu bölgede de

Eğitim-Sen’li öğretmenleri hangi gerekçeyle öldürdüklerini çok iyi biliyoruz. Kaldı ki, bu öğretmenler Dev-Sol taraftaydılar. Daha geçen ay oldu üstelik. Ayrıca, Partizan’a yönelimlerine kayıtsız kalmamak lazım. Şu anda onlar güçlüdür diye direkt onlarla uğraşacaklar. Bunları dize getirdikten sonra da, bize yönelecekler. Ayrıca, Kamer Özkan’ı, bu ülkede tanımayan devrimci yok. Kamer, politikalarını eleştiriyor diye, adam ‘kontra’ ilan edilerek ve pusu kurularak katledildi!”

Hozatlı, “neden devrimci çevreler bu adamı sahiplenmediler?” diye araya girdi. “Bazı çevrelerin sahiplenme düzeyi de, sadece gazete ve dergilerinde haber niteliğiyle sınırlı kaldı. Nasıl oluyor da bir devrimci, adi iftiralar eşliğinde hunharca katlediliyor ve biz, buna karşı tavır alamıyoruz?”

Urfalı, “nasılı son derece basit” diye cevap verdi. “Ulusalcı Hareketin gücünden dolayı mırın kırın yapılıyor. Durum ciddi görünüyor. Dikkatli ve hazırlıklı olmalıyız. Asla çifte standartçı olmamalıyız. Bir başkasına yapılan haksızlığı, kendimize yapılmış gibi yaklaşmalıyız!”

İbrahim, “bence soruna yüzeysel ve tepkisel yaklaşıyorsun” diyerek, Urfalı’ya itiraz etti.

“Dikkatli olmalıyız sözünde panik ve acelecilik kokuyor. Biz proleter bakış açısıyla, olaylara yaklaşmalıyız. Diğer küçük burjuva yapılar gibi olaylara yaklaşmamalıyız. Öncelikle düşmana karşı hazırlıklı olmalıyız. Bunların bir şey yapacaklarını sanmıyorum. Sadece bu bölgedeki yapıları sindirmek için, güç gösterisinde bulunuyorlar.”

“Kendi dışındaki herkese, ‘bu bölgeden çıkın! Sivas’ı geçin ve nereye giderseniz gidin!’ diyorlar. Sence bu yönelimlerine nasıl bir tavır almak gerekir?”

İbrahim, Urfalı’nın sözü üzerine yardım istercesine Yunus’a baktı. Dudaklarını büktü; “Bence klasik bir blöftür” dedi.

Urfalı, kafasını ağır tarzda salladı.

“Yakında klasik bir blöf olmadığını çok iyi anlıyorsunuz yoldaş. Anlıyorsunuz ama o zaman da iş işten geçmiş olur!” dedi.

İbrahim, Urfalı’yla daha fazla tartışmayı uzatmak istemedi. “Yine âlimce havaya girdi” diye mırıldandı. Arkadaşının bazı olayları ve olguları erken tahlil etmeyi tez canlılığına bağladı.

“Bence her zamanki gibi aceleci ve hazır reçeteleri olur olmaz piyasaya sürmemek lazım!”

Yunus, İbrahim’in son söylediği sözün polemik yaratacağını bildiğinden dolayı araya girdi:

“Müsaade ederseniz bir iki kelime de ben söylemek istiyorum” dedi. Boğazını temizleyerek dizlerini altına topladı.

“Hidayet yoldaşın söylediklerinde, katıldığım ve katılmadığım noktalar vardır. Durum endişe verici görüldüğünden dolayı, bu dönemin her şeye gebe olduğu görüşü, bir gerçektir. Ama bu, çatışma olacağı anlamına gelmez. Ayrıca onları dost hareket olarak gördüğümüz için, hiçbir hazırlık da yapmamalıyız. Ne hazırlığı yapacağım ki?” diye omzunu kaldırdı.

“Halkın evlatlarını öldürmek için kurşun mu depolayacağız?” dedi.

Urfalı, “hocam” diyerek, araya girdi.

“Dersim Eyaleti Ana Karargâh Komutalığı’nın üç gün önce çıkardığı bildirideki çarpıklığa gelmek istiyorum. Bildiride, TV’lerin seyredilmesi, radyoların dinlenmesi, düğünlerin yapılması, okullara gidilmesi, telefon ve elektriğin kullanılması yasaklanmaktadır. Kendi gazetesi dışında tüm yazılı basının bölgeye sokulması yasağı getirilmiştir. Bu yasağa sosyalist basın da dahildir” diye öksürdü.

“Artık zorunlu askerlik yasalarını ve zorunlu vergilerini de anlatmıyorum. İnsanların çocukları zorla dağa kaldırılıyor. İnsanların elindeki yiyecekler zorla alınıyor. İnsanlar ‘vergi’ adı altında haraca bağlanmışlar. Bu konuda tavrımız ne olmalı? En önemlisi de halka ne söylemeliyiz?”

Yunus, acı bir tebessümle gülümsedi.

“Bu tür yasadışı tutumları, burjuva milliyetçiliğinin tipik yasadışıları olarak değerlendirmek gerekiyor” dedi.

Sözünü kesmek isteyen İbrahim’e eliyle işaret ederek, sözünü kesmemesini söyledi.

“Ama şuna eminim ki bu yöre halkının siyasi bilinç düzeyi, mücadele deneyimi, sosyal ve kültürel yaşamdaki ilericiliği bu tür saçma kararları boşa çıkaracaktır!”

“Ne var ki bunlarda gerçekleşene kadar bir sürü insanın canı y-nacak gibi görünüyor” dedi.

Şahverdili Şahin Altınkırın’ın küçük kardeşi Taylan, Yunus’un sözünü kesti.

Heyecanlanarak konuşan gence gülümsedi. Konuşmasına devam etti:

“Bu hareket, politikalarını çarpıtma, ilkesizlik ve faydacılık üzerine kurmuştur. Politikaları halk nezdinde kabul gördüğünde savunur ama kabul görmeyince de savunmazlar. Bunların geleneğinin yarattığı bir diğer gelenek de özeleştirme vermemektir. Halk tarafından tepki toplayan pratikleri olunca; yaptıkları eylemleri ya komutanlara yükleyerek günah keçisi bulurlar ya da ‘bizim değildir’ deyip işin içinden sıyrılırlar. Başbağlar Katliamı, bu pratiğe gösterilecek en somut örnektir. Sivas Katliamı’nın Aleviler içinde yarattığı öfkeyi arkalarına almak için, sırf Sünni ve Türk olduğu için köy yakıldı. Suçsuz olan yoksul insanlar topluca katledildiler. Önce eleştirdik. ‘Biz Sivas’a misilleme yaptık’ dediler. Sonra halk, bu eyleme yoğun tepki gösterince geri adım attılar!”

Sigara isteyen Taylan’a önündeki sigara paketini uzattı. Kendisini dinleyen arkadaşlarını teker teker süzdü.

İbrahim, “bunların bölgedeki karşıdevrimci yönelimlerini ancak halkın örgütlü tepkisi önleyebilir!”

Hozatlı genç, “ama bu tavırla halk örgütsüz bırakılmıyor mu?” diye söze girdi.

“Bunlara karşı halk nasıl duracak ki? Halk bunların korkusundan yoğun olarak göç etmeye başladı. Sadece bizim Hozat’ta tanıdığım onlarca aile göç etti!”

Yunus, Hozatlı gencin lafı üzerine tekrar söz aldı. Uzun bir konuşma yaptı. Urfalı’dan başka herkes ikna oldu. Konuşması sonunda Taylan’a dönerek, biraz yatmasını söyledi. Akşam köye gidecekleri belirledi.

Hidayet, köye giden birlik içinde olmadığı için gücendi. Köydeki sevdiği kızı göremeyeceği için morali bozuldu. Sevdiği kadının silahlı birlikler içinde örgütlenme isteğini geri çevirdiği için pişman

oldu. Köye bir kez daha indiklerinde kendisini kesin olarak getireceğini düşündü. Önerisini birlik komutanı olan Yunus'a açmaya karar verdi.

Battaniyesini yere serdi. Sırtüstü uzandı. Ellerini ensesinin altında bağlayarak, bakışlarını göğün derinliklerine dikti. Sevdiği genç kızın uzun saçlarını ve iri gözlerini perdeleyen kıvrık kirpiklerini hayal etti. Kendisini çağıran Yunus'un sesini duymazlıktan geldi.

"Bildirinin içeriği nasıl olsun hocam?"

Yunus, İbrahim'in sorusuna, "kısa ve özlü olsun" diye cevap verdi. "Hasan Aldemir'in anması olduğu için, onun mücadelesini ve kişiliğini anlatan bir kapsamda sınırlı olmalıdır!"

Nöbetçi ve İbrahim'in dışında herkes uyumaya başladı. İbrahim, bildiriye üç kez yazıp yırttı. Dördüncü kez, yazdıklarını beğendi. Konakladıkları yere yakın bir atlının geçtiğini görünce bildiriye katlayıp cebine koydu. Atlının Devreşcemallı olduğundan emin olunca, bildiriye son şeklini vererek bitirdi.

Bildiriye Yunus'un çantasının cebine koydu. Battaniyesini serdi, hemen uyudu.

Rüyasında peş peşe çatışmalara girdi.

Her çatışmadan yara alarak kurtuldu.

*Tereyağını köpek derisine koymayı mecbur eden kahpe
devran, menzilin kısala, uçurumlara gelesin!*

Geceyi düş, sanrı ve sıkıntılarla geçiren ihtiyar adam, daha şafak rengini değiştirmeden atın yularını bağlı olduğu söğüt ağacından çözdü. Keçileri ağılda erken bırakan geline bakarak peş peşe yutkundu.

Ağıldan çıkarak hızla ormana dalan keçilerin peşinden koştu genç gelin. Keçilerle baş edemeyince, en küçük kayını olan Mikail'i

uyandırdı. Kayınbiraderinin kalkmasıyla, biraz sakinleşti. Başından düşen yazmayı bağladı. Aşağıya sarkan omuzlarıyla kendisini seyre-den ihtiyara bakınca, içini acıma hissi ve şefkat kapladı. Küçük kayın biraderine, keçilerin ormana yayıldığını söyleyerek, daha çabuk hareket etmesini söyledi.

Uyanan Hıdır'ın yanına doğru yürüdü ihtiyar adam. "Bıra hazır-san gidelim, fazla beklemeyelim!"

Gözlerini ovdu. İşi ağırdan aldı. İhtiyarın konuşmasını yineleme-si üzerine, yonca tarlasına bağlı olan atını eyerledi. İhtiyar, gelinin kahvaltı yapma önerisini kabul etmedi.

Hıdır, avucunun içine sıkıştırdığı ekmeği ağzına tıkarak peş peşe yutkundu. Evin etrafına göz gezdirdi. Durmadan başını indirip kal-dıran Gangirolsular'a küfür etti. Gelmekte ayak direyen atının yula-rına iki eliyle sarılarak hızlıca çekti. Zeynel ve yengesiyle vedalaşan ihtiyarı, acele etmesi için uyardı. Ağabeyi, Zeynel'in acele etmeme-sini söylemesi üzerine durakladı.

Zeynel, ihtiyar adamın ata dede dostu olduğunu ileri sürerek, ısrarla özür diledi. "Ne yapayım Veli Ağa?" dedi. "Akşam olanlar içinde kusura bakma, ne yapalım artık evimizin içinde bile huzur kalmadı, her günümüz böyle işte!"

İhtiyar adamın cevap vermemesi üzerine, pijamasını yukarı çekerek eve doğru yöneldi. Şişman göbeğine kısa gelen geceliğini göbeği üzerine çekerek esnedi. Yavaş yavaş hareket etmeye çalışan misafirine seslendi:

"Çok iyi biliyorum ki, bu işin sonu bokludur. Küçük kardeşim Mıko, onların yanında Partizanı biraz savundu, az daha yanımızdan alıp götürüyorlardı. Ondan sonra da baktım ki bu işin içinde pislik dönüyor, karışmadım bu işlere. Ama kardeşlerime de bir şey anlata-madım. Bunun üzerine buralardan göç etme kararı aldım. Bu ayın sonunda göçeceğim!"

İhtiyar, durmadan konuşan şişman tüccarın konuşmasını daha fazla dinlemek istemedi. "Ne bileyim" anlamında omuzlarını silke-leyerek tepki verdi.

Şişman, karısına seslendi.

"Allah senden razı olsun kızım! Kırkların ceddi ömür boyu sana evlat acısı göstermesin!"

Uzaklaşmasına rağmen gelinle bu şekilde vedalaşmasını kendisi de tuhaf buldu. Günlerin getirdiği stres, endişe, yorgunluk, gerginlik içinde çoğu şeyi unuttuğu gibi, vereceği sıradan tepkileri de; ya zamanından önce ya da zamanından sonra veriyordu. Genç gelinin, "Sana da göstermesin" sözünü duyunca, kendisini bir anlık rahatlatmış hissetti. Hızla kendisini bekleyen gencin yanına yürüdü.

"Haydi bıra, durmadan gidelim; nereye gidersek gidelim" diye nefeslendi.

Genç adamın ağırdan almasına kızdı.

Genç, isteksiz, kaba bir tarzda, oturduğu taşın üzerinde ayağa kalktı. Yere tükürdü. Etraftaki tepeleri birer birer süzdü.

"Gideceğiz gideceğiz de!"

"De'si nedir bıra?"

Sakalını sıvazladı. Gözlerindeki çapağı silmek için elini sıkıca gözlerine bastırarak ovdu. Cevap vermeden dereye giden patıkaya doğru yöneldi.

Cevap vermemesi üzerine, sorusunu bir kez daha tekrarladı. Duymazlıktan gelince, bir kez daha sorma gereği duymadı. Kendisi de itiraz etmeden peşinden yürüdü. Kendisini ilk kez oğluna doğru götüren birinin peşine düştüğü için, nedenini bilmediği bir coşku, heyecan ve ihtiyarlığını unutturan hırçın duygularla doldu. Büyük bir istek ve heyecanla yürüdü. Heyecanından ata binmedi. Yürürken arada bir soluklandı. Kendisini geçen atı durdurdu. Kendi kendisine yüksek sesle konuştu. At sırtına kafasını sürünce düşünceleri dağıldı. Yüksek ama kızgın olmayan bir ses tonuyla atını azarladı.

Keçi melemesi ve çan sesiyle yankılanan ormanı konuşmadan geçtiler. Fazla kalmadan Hozat'tan Amutka Karakolu'na erzak taşıyan helikopterin sesiyle oldukları yere çömeldiler. Helikopter birkaç tur döndükten sonra karakolun önündeki geniş toprak sahaya indi. Kendilerine yiyecek getiren helikopterin yanına koşan askerler, fazla kalmadan erzaklarını alarak hızlıca karakolun içine daldılar. Dışarıda sadece nöbetçiler kalınca, tekrar kalkıp, Karsel Köyüne doğru

yürüdüler. Karsel'e varmadan tarlaların içindeki armut ağaçlarının altına oturdular. Armutları çiğnemedi lopur lopur mideye indiren adamın oburluğuna hayret etti. İlgi, merak ve biraz da şaşkınlıkla bu durumu seyretti. Yabani armutlar çok iyi demesine rağmen canı bir şeyler yemek istemedi.

Kendisini ilgi ve merakla seyretmesinin zevkini çıkardı. Davranışlarına çok gizemli hava verdi. Çok önemli işler yapıyormuş havalarına girdi. Bazen oturduğu yerden sıçrayarak bakışlarını sabit bir noktaya kilitleyerek dakikalarca bakıyor, bazen de yere sinerek, çiğnediği armutları ağzında bekleterek çevreyi dinliyordu.

Heyecanlanan ve paniğe kapılan ihtiyar adamın, "Ne oldu bıra? Kötü bir şey mi oldu?" sorusuna karşılık, işaret parmağını dudakları üstüne götürerek susmasını söylüyordu. Genç adamın bu ve buna benzer rolleri, yarım saatten fazla bir süre değişik biçimlerle devam etti.

Ses vermeden kendisini heyecanlandırmasına iyice sinirleri bozuldu. Merak, endişe ve korku karışımı duyguların mensesine girdi. Daha fazla dayanamadı, uykusuzluktan ve ağlamaktan kanlanan gözlerini kısarak yüksek sesle bağırdı:

"Yahu bırak, akşamdan beri bana yaptığınız eziyeti, köpek dahi tulum peyniri postuna yapmadı!"

Çıkışına bozuldu. Suratı, aniden eşek arkasında uygunsuz yakalanan adamın yüzüne döndü. Duruma hâkim olmak için boynunu arkaya kırarak birkaç kez esnedi.

"Bu iş ciddi bir iş amca. Yapacağımız ufak bir hata hayatımıza mal olur!"

"Hayat mayat mı kaldı yahu, ne olaksa olsun!"

"Ama sadece kendi hayatımızı değil, başkasının hayatını da düşünmeliyiz."

Kurnazlıktan alev alev yanan genç adamın gözlerine baktı. Son laf üzerine biraz gevşedi. Ses tonunu değiştirdi.

"O zaman buraya neden geldik?"

"Eee, sen zorladın amca!"

"Benimkisi zorlama değil yavrum, sadece ricadır" diye öksürdü.

Çevresindeki ormanlara baktı.

"Eğer yerlerini biliyorsan, bir an önce beni götür. Şayet bilmiyorsan da beni fazla uğraştırma. Senin yaşında torunlarım var!"

Utanan bir ses tonuyla, "seni uğraştırmıyorum" diye cevap verdi.

Yere çömelerek genç adamın yüzüne baktı. Bir şey söylemeden uzun uzun süzdü. Kendisini çeşmeye doğru çeken atını bırakmadı.

"Oğlumun yerini gösterecek misin yoksa göstermeyecek misin?"

Birbirine kenetlediği ellerini ovuşturdu. Sıkıntılı bir hava içinde iç çekti. Sahip olduğu düşünceyi tam olarak ifade edememenin karsızlığı içinde kaldı. Aralarında yaşanan sorunların başkaları tarafından duyulması ihtimali karşısında neler yapabileceğini düşündü. Çevresinin kendisini nasıl yadırgayacağını hesapladı.

"Evet oğlum, seni bekliyorum!" diye üsteledi.

"Yerlerini biliyorum" diye mırıldandı.

"Yalnız öncelikle şunu belirtiyim: Yaptığım kelle koltukta yapılan bir iştir. Her şeyin bir karşılığı olmalıdır. Öncelikle aramızda geçen şeylerin başkaları tarafından duyulmasını istemiyorum!"

Bir anlık sustu. İnsafına düşen yaşlı kurbanı göz altından süzdü. Tekrar devam etti:

"Devlet, 'teröristlere yardım ediyorsun' deyip, beni içeri koyabilir. Bunun için aramızda geçen her şeyin bir sır olarak kalmasını istiyorum. Hevaller bile duymamalıdır. Yoksa seni alıp götürmem!"

"Ne istiyorsun oğlum?"

"Biraz para istiyorum."

Genç adamın teklifi karşısında dudakları titredi. Ne yapacağını, nasıl davranacağını şaşırdı. Zor zaptetti kendisini. Gözleri karardı. "Gavat oğlu gavat!" diye iç geçirdi. Peş peşe derin ve uzun "of"lar çekti. Bakışlarını kendisinden kaçırarak genç adama, gözlerini kısarak baktı.

"Ayıptır, günahıdır Xıdır'emin! Dara düşmüşüm diye, evlat acısı üzerine pazarlık mı yapıyorsunuz!"

Boynunu yana bükmüş ihtiyar adamın önünde kafasını önüne koyarak homurdanır gibi cevap verdi:

"Devran böyle, ne yapalım amca?"

Ağır bir çöküntü içindeymiş gibi yavaş yavaş sırtına sardığı para dolu mendili çözdü. Dizlerinin üstüne koyarak derin bir of çekti, "demek devran he!" diye yüksek sesle mırıldandı. Daha fazla meydan okuma, tartışma ve karşı koyma gücünü kendisinde bulamadı. Kendisini bu kadar çaresiz ve zayıf şartlar içinde bırakan oğluna sitem etti. Mendilin içinden çıkardığı bir deste parayı genç adama uzattı.

Parayı az bularak almayan genç adama baktı.

"Emek mi verdin Muaviye dölü, şimdi de parayı yeterli bulmuyorsun!" diye iç geçirdi. Sesini yükseltti;

"Ne kadar istiyorsun?"

Avına yetişmek üzere olan aç bir dişi kurdun gözlerindeki ateşi andıran alev tarazi bakışlarına oturdu. Islık çalar gibi fısıldadı:

"Verilenin iki katını istiyorum!"

Şaşırdı. Ne söyleyeceğine karar veremedi. Meblağ çok yüksek olmasına rağmen, kendisinde itiraz etme takati bulmadı. Başka bir zaman olsaydı uğradığı haksızlığa karşı kıyamet koparırdı. Ama üstüne gürültüler koparacak bir haksızlığa, itaat eder gibi hizmet etti. İtiraz edememenin ezikliğini, acı bir şekilde duydu içinde. Omuzlarını iyice sarkıttı.

Kılını kıpırdatmadan kuralsızca sebepsiz yere göz nuruna, emeğine ve alın terine göz koyanları boğmak geldi içinden. Parça parça dilimleyip kurda kuşa yem yapmak istedi. Nasıl davranacağını iyice şaşırdı. Bu tür durumlarda yalvarmanın mı yoksa karşı koymanın mı daha faydalı olacağı üzerine düşündü. Doğru dürüst bir şeye karar veremedi.

Hırslı elmas tüccarı gibi paraları elinde okşayan gencin, anlaşılmaz mırıldanışını duyunca, öfke küpü kesildi.

Dişlerini sıktı. Kızgınlıktan ziyade, sesine sitemi andıran bir ton verdi:

"He bıra, he! Devran sizin devranınız, çabuk yaşayın! Ama nereye kadar yaşayacaksınız onu bilemiyorum!" diyerek, elini Yılan Dağı'na doğru salladı;

"Aha şu Kırklar da şahittir ki, bu devranın ömrü kısa olacaktır!" diye bağırdı.

Genç adama doğru döndü, kafasını salladı;

“Şimdi beni oğluma götüreceksin mi?”

Başıyla onaylayarak, “evet” dedi. İsteddiği parayı koparmanın haz-
zı içinde söylenen hiçbir şeyi duymuyormuş gibi kayıtsız kaldı. Ra-
hat bir havaya girdi. İhtiyara karşı kaba tutumunu terk etti. Daha
saygılı ve düzeyli olmaya çabaladı. Aralarındaki para alışverişinin bir
sır olarak kalmasını tekrar etti. Aniden ayağa kalktı. Elini Karsel’in
sağ tarafındaki ormanlara doğru uzattı.

“Zankirek’in sağındaki ormanlara gideceğiz. Xadişar’da Zanki-
rek’e giden yolun üstündeki ceviz ağaçları var ya, işte o ceviz ağaçla-
rının yanında bulunan çeşmenin yanındalar. Ben iki gün önce gittim,
oradaydılar. Oğlunu da gördüm!”

Heyecanlandı ihtiyar adam, “oğlumun olduğundan emin miydin?”

“Emin olmaz mıyım amca, oğlunu çok iyi tanıyorum. Hatta oğ-
lun bağıydı!”

Son laf üzerine yüzü seğirmeye başladı. Dudakları titredi. Yağ-
mur almamış kıraç topraklardaki yarıkları andıran yaşlı ve gölgeli
yüzünde peş peşe gözyaşları süzölmeye başladı. Genç adamın te-
selli için söylediği her kelimeyi elini sallayarak tersledi. Tarif edilen
yerden bakışlarını ayırmadan olduğu yerde birkaç kez etrafı döndü.
Günlerin getirdiği sıkıntı ve endişe, yüreğini akrep yuvasına çevir-
di. Oğlunun bağı olmasını kabullenemedi. Yüreği sıkışır gibi oldu.
Göğsünü tutarak yere çömeldi. Gencin yardım çabalarını reddetti.
Sorduğu sorulara cevap vermedi.

Bir şey söylemeden yerinden kalktı. Karsel’den Çemişgezek sı-
nırlarına dayanan tepeye tırmandılar. Epey bir yol yürüdükten son-
ra, Hozat-Çemişgezek sınırı arasındaki bölgeye vardılar. Büyük pati-
kadan ayrılarak, sağ tarafa dönen dar patika yola girdiler. Yorgundur
diye, yokuş yukarı atına binmek istemedi; fakat genç adamın hızlı
gitmesi kendisini yorduğu için atına bindi. Atın burnu yere değecek
şekilde dik bir yamaca girdiler. Orman, iyice sıklaşmıştı. Atın kiş-
nemesini engellemek için peş peşe yularını hızlıca kendisine doğru
çekti. Gittikçe daralan patikada ve sıklaşan ormanda, kafası ağaçlara
değmesin diye tekrar atından indi. Yola düşen kuru ağaç ve uzayan

genç meşe filizlerinin oluşturduğu engelden dolayı yürüyüşünü yavaşlattı.

Kuzeyden esen sert fakat ferahlatıcı rüzgâr altında ırgalanan ormanın içinde girdiği sessizliğe hayret etti. İçine düştüğü durumu bir türlü kabul etmemenin sıkıntısıyla dolup taşıtı. Bir taraftan beddua ve dua karışımlarıyla kendisini teselli etmeye çalışırken, diğer taraftan da çevreyi dikkatlice kolaçan etti. "Devran he!" diyerek, yüksek sesle kendi kendisine konuştu:

"Kan, barut ve silahı omzuna alan devran! Şeytanın yargıç, meleğin suçlu olduğu devran! Suçsuzun hükümlü, suçlunun kadı oldu kahpe devran! Tereyağını köpek derisine koymayı mecbur eden kahpe devran, menzilin kısala, uçurumlara gelesin! Ne yapayım? Başka da ne diyeyim?"

İhtiyar adamın söylediklerini duymasına rağmen, kendisini duymazlığa verdi. Abudik gubudik numaralarla paraları cebe indirmenin zevkiyle alandı bullandı. İhtiyarın her söylediğini ya onayladı ya da sessiz kalarak destekler duruma geçti. Taktik değiştirerek ihtiyarın suyundan gitmeye devam etti.

Tepeye varana kadar bu durum böyle devam etti.

Atın kişnemesiyle konuşmasına son verdi.

Ormandan gelen hışırtıya kulak kabarttı. Fazla kalmadan hışırtının geldiği yönde, önlerine silahlı iki kişi çıktı. Asık suratlı ve kahverengi elbiseli olan iki genç adam konuşmadan önlerinden yürüdüler.

İki sivil adam da itiraz etmeden peşlerinden yürüdü. İhtiyar adamın konuşma sabırsızlığı karşısında, Gozerikli genç, işaret parmağını ağzının üstüne koyarak, susmasını söyledi. Yanına yanaşarak her şeyi komutanlarla konuşmasını söyledi.

İtiraz etmedi, genç adamın kendisine yakınlaşmasını tuhaf bir duygu içinde olumlu buldu. Anlaşılmaz buruk bir sevinçle içine ferahlık girdi. On beş dakika daha yürüdükten sonra önlerine kalabalık bir grup çıktı.

Herkesle tek tek tokalaşarak dikkatli bir biçimde yüzlerini inceledi. İçlerindeki iki kişi kendilerine yabancı gelmedi. Oğlu Ali Rıza'nın okul arkadaşı olan gence gerçek ismiyle seslendiğine piş-

man oldu. Direkt konuya girdi. Oğlunu sordu. Gruptaki komutan oğlunu inkâr ederek görmediklerini söyledi. Verilen cevap üzerine morali bozuldu. Sıkıntıdan midesi bulandı. Fırtınaya yakalanan durgun bir deniz gibi allak bullak oldu. Ne yapacağını ve söyleyeceğini şaşırdı. Yardım isteyen bakışlarla Gozerekli adama baktı.

Genç adam ise kızarak kafasını önüne eğdi.

Birim komutanının emriyle, herkes tepeye doğru olan kısma hareket etti. Ormanın içindeki iki yaşlı meşe ağacının altında oturan Bodur'u ve yardımcısını görünce sevindi. Atını Gozerekli genç adama bırakarak, yanlarına vardı.

Yıkıntılar içinde olan bir hasta gibi yerinden isteksiz kalkan Bodur'a, "bıra!" diye seslenerek, yanaklarından öptü. Heyecanlı bir tarzda hâl hatır sordu. Günlerce kendilerini görmek istemesine rağmen göremediğini söyledi. Çektiği sıkıntıları, endişeleri ve içine düştüğü durumu anlattı. Kendisini iyi gördüğü için memnun olduğunu söyledi.

Kafasını önüne koyan Bodur, cevap vermeden konuşulanları dinledi. İhtiyarın ısrarları üzerine oğlundan haberi olmadığını söyledi.

Hayret, şaşkınlık ve öfke içindeki ihtiyar, ses tonunu yükselterek bağırdı:

"Nasıl oğlumdan haberiniz olmaz? Benimle alay mı ediyorsunuz?"

"Bunu komutanımıza söylemem gerekiyor, ben bir şey bilmiyorum!"

"Yahu bıra, ne oldu sana? Kafanı kaldırıp bana baksana! Bu ne hâldir senin suratına çökmüş? Sanki başın üstünde yılan kızartmışlar yahu!"

Kendisine doğru eğilen ihtiyarın çıkışından rahatsız oldu. Yerinden kalktı. Birliğin tüm gözlerinin kendisi üstünde olduğunu fark edince, utandı. Kendisini toparladı, sesine daha hâkim bir hava vermeye çalıştı:

"Oğlunun nerede olduğunu bilmiyorum. Şayet buna rağmen bizimkiler getirmişlerse de, mutlaka bir suç işlemiştir!"

"Niye, oğlumu tanımıyor musun?" dedi. Söyleyeceği şeyden vazgeçen adam gibi yutkundu.

“Partizancıların kışkırtmalarına uydunuz. Vergi vermediniz. Ayrıca oğlun Haydar’ı da TC’ye askerliğe gönderdin! Tüm bunlar yasalalarımıza göre suçtur!”

“Herkesin çocuğu gibi benim oğlum da askerliğe gitti. Kaldı ki, oğlumu askerliğe zorla göndermedim ki!”

Bodur’u tepeden tırnağa süzdü. Kulaklarına inanamadı. Yardım beklediği ya da öyle sandığı kişi kendisine karşı anlaşılmas bir düşmanlık içine girmişti. Kendisi yanında çobanlık yapan, ekmeğini yiyen, çocuklarıyla arkadaş olan ve bir evladı gibi gördüğü adamı tanıyamadı. Kendisine doğru eğildi:

“Sana ne oldu oğlum? Ne yaptılar sana ki bu duruma geldin?”

Bodur, kafasını önünden kaldırmayarak elini salladı. İhtiyar adamdan korkmamasına rağmen, yaptıklarından utanıyordu. Cevap vermedi. Birliğine kamp yerine hareket etme emri verdi. Birliğin öncüleri kampa hareket ettiler. Elini, baştan savma tarzda sallayarak, yerinden kalktı.

“O zaman verginin beş mislisini vereceksin!” diye mırıldandı.

Söylenen son söze cevap vermeye hazırlanırken, Bodur yürüdü. Gözerekli gençle birlikte yürüyen Bodur’un peşine düştü. Epey yol yürüdüler. Patikanın sağında bulunan ormanın içinde ayrılan dar yola girdiler.

Ormana giren patikanın girişinde bekleyen nöbetçiler tarafından aranmasına şaşırdı. Önce itiraz etti. Fakat “herkese kuralımız böyle işliyor” denince, üstünü arattı. Hayatında ilk kez devlet askerleri olmayanlar tarafından aranmasına şaşırdı. Kendilerine karşı nasıl bir tehlike yaratabileceğini düşündü. Tek amacı oğluyla görüşmek olduğu için, her şeyi sineye çekti. Kamp yerindeki gelişmeleri ve genel atmosferi, yaşam tecrübesine dayanarak çözmeye çalıştı. Ormanın bir futbol sahası büyüklüğündeki çıplak alanındaki ceviz ağaçlarının altında beklerken, çember şeklindeki ormanın girişlerine yakın kümelenen grupları hızla süzdü. Segedik Köyüne yakın yerde duran iki Kürmeşli genci tanıdı.

Bu grubun sağındaki grupta ise Xelil’in Mıde’nin torunu Özgür İmak ve kızı Sabriye’nin kayınbiraderi olan Hasan Banguş’un oğlu

İnan'ı gördü. Gençleri görünce, gayri ihtiyarı yürümeye başladı. Gençlerle görüşme isteği engellenince, ceviz ağacının altındaki ufak taşta oturdu.

Oğlunu görünürdeki gruplar içinde göremeyince, yanında nöbet tutan gençlere sordu. "Konuşma yasaktır" gerekçesiyle, cevap verilmedi. Komutanlarıyla görüşmek istediğini yineledi. Cevap verilmeyince gezinerek mırıldandı.

Suskun insan kümeleri içinde yalnızlığı, endişesi ve korkusu daha da dayanılmaz bir hâl aldı. Yalnızlık duygusu, cesaretine saldırdı. Ortamı korkutucu, zalim ve yabancı buldu. Kendisini kimsesiz ve çaresiz hissetti. Neden korktuğunu kendisi de anlamadı.

Ellerini koltuklarına dayayarak gökyüzüne baktı. Kayısı rengine giren güneş altında yeryüzü sessiz ve sakindi. İçinde kopan fırtınaları bağırarak dile getirmek istedi, vazgeçti. Her tarafını kararsızlık sardı. Sonunda uzlaşıcı bir sesle duruma müdahale etti:

"Oğlum neden beni görüştürmüyorsunuz?" dedi. Ellerini iki yana açtı, "oğlumu görmeye geldim. Kimdir sizin komutanınız?"

Nöbetçilerle ihtiyarın tartışmasını fark eden Ekrem, Gozerekli Hıdır'la sonra görüşeceğini söyleyerek, önce ihtiyarı görüşmeye çağırdı.

Atın ön ayak bileğinde bağlı olan yularını çözdü. Ceviz ağacının yanındaki çeşmeye yakın küçük kuşburnu ağacına bağladı. İki kişi eşliğinde komutanların bulunduğu alana hızlıca hareket etti. Gülmseyerek selam verdi.

Dört komutan, verilen selamı oturdukları yerden aldılar. Sadece Üniversiteli genç ayağa kalktı. Hafif eğilir gibi yaparak ihtiyarla tokalaştı.

Serili iki battaniye parçasının üzerinde kurduğu bağdaş şeklini değiştirdi. Gönülsüz ve kaba bir hoşbeşten sonra yerinden kalktı. Özel korumaları olan tıfil iki gencin eşliğinde tuvalete çıktı.

Olaakları merak ve endişeyle bekleyen ihtiyar, sorduğu sorulara istediği yanıt alamayınca sustu. Tuvalete çıkan komutanın gelmesini bekledi. Üniversiteli Genç'in uzattığı sigarayı ısrarla geri çevirdi. Kendi sigarasını komutanlara ikram etti.

Gözü Kanlı Adam gelene kadar üç sigara söndürmeden art arda içti. Gelişiyse yerinden kalkan komutan arkadaşlarına el işareti yaparak oturmalarını söyledi.

Peş peşe hapşırıldı. Kendisine bakan ihtiyar adamı süzdü. Avını kollayan kedi gibi yutkundu.

“Evet! Ne istiyorsun?” diye hıçkırır gibi yüksek sesle giriş yaptı.

Ürktü ihtiyar adam. Sesi titredi. Susarak peş peşe yutkundu. Sesine yumuşak, yalvarıcı bir ton verdi:

“Oğlum istiyorum” diye kekeleydi, “sadece oğlum istiyorum!”

“Oğlun mu?” diyerek, ihtiyara doğru eğildi:

“Bizim kararlara karşı geliyor. Bize karşı direnıyor; açlık grevine giriyor. Bu terbiyesizliği yapan oğlunu mu soruyorsun? Söyle bakalım hangi oğlunu istiyorsun?”

“Bıra” diyerek, boynunu yana yatırdı. “Cahildir, daha gençtir, onu mazur görün!”

“Cahildir ha!” diyerek, zorla gülümsedi. Elindeki Marlboro sigarasının kuyruğunu kırarak avuçları içinde ezdi.

“Cahil biri, bu kadar Kürt gencini bizden uzaklaştırmaz. Ne cahili?” diye tekrar bağırdı. Parmağını bezgin ama sinirli bir biçimde salladı:

“Bana iyi bak! Kararlarımıza uymayan, otoritemizi tanımayan ve koyduğumuz kuralları şu ya da bu oranda çiğneyen her kim olursa olsun bizim düşmanımızdır! Seninle fazla konuşmayacağım. Şimdi soruyorum sana: Dost musun yoksa düşman mısın?”

İhtiyar adam, omuzlarını kaldırarak zoraki gülümsedi, “Yahu bıra” diye cevap verdi. “Benim dost mu düşman mı olduğumu bilmiyorsanız, size neyi anlatabilirim ki?”

Konyalı, “Sen sorulan soruya yanıt ver!” diye araya girdi.

“Nasıl konuşuyorsunuz?” diye şaşkınlığını belirtti.

“Düşman da neyin nesi? Siz de benim birer çocuklarımsınız. Aha düne kadar Koçer, kendi amcalarına gitmezdi ama hep biz de kalırdı. Bunu da bir tarafa bırakalım, kaç yıldır yaylalarda benim evimde yiyip içiyorsunuz. İcinizde ekmeğimi yemeyen kim kaldı? Size bugüne kadar ne zararım oldu ki? Olduysa da yardımım oldu. Hiç geriye

gitmeye gerek yoktur. Aha geçen ayın içinde Yeşilyazı'da boğazından yaralanan Kemal dediğiniz uzun komutanınızın elli kişilik birliği, bir hafta benim evimde kaldı. Doktor Baran, ha keza yine günlerce evimde kaldı. İnsanlardan aldığınız verginin iki katı para vererek yardım ettim. Yine Kızıl Çayır Yaylası'ndayken, Erzincan'da yaralanan bir kadınıza günlerce çocuklarım baktı. İyileştirdiler, para verdiler, elbise giydirdiler. Sonra da getirip sizin Karsel'deki karargâhınıza teslim ettiler. Bunun dışında da ne istediniz de vermedik?"

Konuşmasıyla gevşeyen ortamı, Bodur'un, "vergi vermemek düşmanlık değil mi?" sözü bozdu.

"Oğlum" diyerek, köylüsüne döndü. "Benden para istediniz, ben de sizlere dedim ki; bu para yüksek. Benim durumumda olan herkesten ne alıyorsanız, benden de o rayiçi alın dedim. Ondan sonra da siz bir şey demediniz. Şimdi de benden beş mislisini istemişsiniz. Bunu bana Kujımanlı Cemşi Ağa'nın oğlu söyledi. Ben de size beş mislini getirdim. Daha ne istiyorsunuz?"

Konyalı, iri göbeğini öne çıkarttı. Alaycı bir ses tonuyla, "orayı külahımıza anlat!" diye araya girdi.

"Partizancıların söylediği sözlere kandım, ondan dolayı vermedim desene! Gittikleri her yerde, 'Onların kararlarına karşı gelin, vergi ödemeyin!' diye durmadan bizim aleyhimizde antipropaganda yaptılar. Halkla aramızdaki bağları koparmaya çalıştılar. Siz de onların birer piyonlarısınız. Haydi, şimdi de gelip seni kurtarsınlar, niye inlerinden çıkmıyorlar? On beş gün önce gerilla birliğini rehin aldık. Gerillalarını korumayan biri, seni mi koruyacak? Artık siz Dersimliler kendi gerçeğinizi görüp, kimler tarafından kullanıldığınızı bilmeniz gerekiyor!"

Üniversiteli, kendileri karşısında el pençe divan duran ihtiyarın üzerine gitmelerine öfkelen-di. Ama öfkesini dile getiremedi. Sıkıntısını sigara içerek gidermeye çalıştı. Duruma müdahale etmek istiyordu fakat daha fazla ters düşmeyi göze alamıyordu.

"Amcanın getirdiği vergi miktarını bir değerlendiresek nasıl olur heval?" diyerek, araya girdi. Çözüm bulmaya çalıştı. "Bu amcayı daha önceden de tanıyordum. İyi bir insandır."

Bodur, “benden daha iyi tanıyamazsın” diye hiddetlendi. “İçinde bulunduğumuz süreçte, iyi ya da kötünün ölçütü, bize karşı olan tutumdur! Kararlarımıza uyarsa iyidir, şayet uymuyorsa da düşmanımızdır!”

Dudağı seğirdi. Daha önce, “saflarımıza çeteciler hâkim oluyor” sözünü mırıldanarak tekrarladı. Ne söyleyeceğini düşündü. Dört kişilik birim içinde yalnız kalmıştı. Yaralı arkadaşlarını dahi gözünü kırpmadan vuran Ekrem’le yardımcısı Bodur’a laf anlatmanın mümkün olmadığını düşündü. Fakat ihtiyarın içine girdiği duruma müdahale etmemek de kendisini fena hâlde yıpratıyordu. İhtiyarın yanında tartışmamak için, sadece, “zorlama teorilere ihtiyaç yoktur” diye sesini yükseltti:

“Bu adama karşı içine girilen tavırdan bir şey anlamadım! Maden verilmeyen vergiye ceza kesmişsek, adam cezasını ödemek için parayı getirmiş. Daha ne istiyoruz?”

Bodur, “saflarımıza zarar veren klasik solcu anlayışlardan kurtulalım!” diye sözünü kesti.

Üniversiteli, cevap vermeye hazırlanırken, Ekrem’in “şimdi zıvalıklarınızı mı dinleyeceğiz!” sözüyle sesini kesti.

Esas hedefi Üniversiteli Genç olmasına rağmen, her iki arkadaşına da kızdı. Üniversiteli’yi disiplinsiz davranmakla suçlayarak azarladı. Susan iki arkadaşına sinirli bir tarzda uzun uzun baktı. Sesizliği, özel korumalarının, “komutanım yemek hazırdır” sözü, bozdu. “Beklesinler!” diye elini sallayarak emir verdi. Verdiği sert emir üzerine, iyice büzülen ihtiyara baktı.

“Ne kadar para getirdin?” diye sordu.

İhtiyar adam, boynunu yana büktü. Sırtına bağladığı para dolu mendili aralarına serdi.

“Bir yıllık rızkımın tümünü alıp getirdim” diye cevap verdi. “İnanın ki, davarıma bir dirhem saman ve arpa bile alamadım!”

Üniversiteli dışında paraların üzerine eğilen üç kişiye baktı.

“Parayla insan değeri karşı karşıya konmaz. Yine de ne kadar istiyorsanız alın!”

Kimse, ihtiyarın son söylediklerini dikkate almadı.

Mendil üzerindeki para destesini eline aldı. Diğer kısmını da arkadaşlarına dağıttı. Daha önce belirlenen verginin beş katını saydılar.

Verdiği emirle “karargâh” denilen yere gelen kır saçlı, kırmızı kirpikli Mardinli’ye baktı. Vergi için belirlenen para miktarını almasını ve karşılığında makbuz kesilmesini söyledi.

İhtiyar adam, artan paraya dokunmadı. ARGK amblemlı 25 milyon kesilen makbuzu katlayarak iç cebine koydu. Sadece yerde serili duran mendilini aldı. Artan parayı yere savurdu. Paranın içindeki dolarları ayıran Bodur ve Konyalı’yı tiksinti içinde seyretti. Geri kalan TL’yi kendisine vermek isteyen Üniversitelinin uzattığı paraları almadı.

“Parayı aldığınıza göre, oğlumu geri verin gideyim. Akşam oldu, bari karanlığa kalmayayım!”

Üniversiteli Genç, ihtiyar ve oğlunu kurtarmanın duygusuyla olmuş olacak ki, “tamam olur” diye cevap verdi.

Ekrem, arkadaşına baktı. Kızmak istiyormuş da vazgeçmiş adam edasıyla pozisyonunu değiştirdi. İhtiyara doğru eğildi. Boğazını temizledi.

“Madem dost olduğunu söylüyorsun, oğlun da dost olduğunu ilan etmelidir. Bu da sana kalıyor!” dedi.

Söylenmek isteneni tam olarak anlayamadı. Yüz ifadesi değişmesine rağmen, yine de oğlunu göreceği için sevindi. Sol gözündeki perde pırıpırlandı. Heyecanlandı.

“Oğlum, bir devrimcidir. Haksızlığa karşı duran herkesin dostudur!” dedi.

İhtiyarın lafıyla ayağa kalktı. Peş peşe öksürdü.

“Neyse fazla uzatmanın anlamı yok. Ne istediğimiz ortada. Bu bölgede yaşamanız için bu kuralımız şarttır: Dost olmaktan başka bir çareniz de yoktur!” dedi.

Kafasını sağa sola salladı.

“Oğlunu iki şartla görüştüreceğiz. Bir, oğlunla görüşme esnasında herhangi bir taşkınlık istemiyorum. İki, bizimle dost olması için ikna edeceksin!”

Birkaç adım daha yürüdükten sonra Üniversiteliye döndü:

“Oğluyla görüştürün! Savaşçıları etkileyecek hiçbir tutum istemiyorum. Aksi takdirde sorumluluğu sana aittir. Görüşme kısa olsun ve sonucunu da hemen bana bildir!”

Söylenene gönülsüz bir şekilde onay verdi. Bu tür görevlerin kendisine bilinçli verildiğini düşündü, itiraz etmedi. Yardım etme duygusuyla yukarıya doğru yürüdü. Rica eden bir ses tonuyla ihtiyarın yürümesini istedi.

Yürümeye hazırlanan ihtiyar adam, köylüsünün sesiyle yerinde durdu.

“Sana, Aziz’in oğlu Metin Karakuş’a silah sıkığımı kim söyledi?”

Üniversiteli, yeni bir tartışmaya gebe olan havayı dağıtmak için araya girdi. Kendisini yutar gibi bakan arkadaşını süzdü. Tiksindir gibi suratını buruşturdu. İhtiyarın kolundan tutarak yürümesini söyledi.

“Soruma niye cevap vermiyorsun?”

Sorusunu tekrarlayarak peşinden gelen köylüsüne baktı. Bezgin, pişman ve yorgun bir hava içinde elini sırtına dayadı. Derin iç çekti. Yıpranmış bir ses tonuyla bağırdı:

“Oğlum, yazın Hozatlı Kasetçi Aydın’ın amcasının oğlunu öldürmeye götürdüğünde, zavallı adamı öldürmemen için sana yalvaran kimlerdi? İşte onlar anlatıyor!”

Üniversiteli, ihtiyarı yutacak gibi bakan arkadaşına müdahale etti. İhtiyarın koluna girerek, yürümesini söyledi.

“O zavallı adamı Koçer getirdi. Ekrem’de öldürdü. Bu tür tartışmalara girme!” diye ihtiyarı uyardı. Cevap vermeye hazırlanan ihtiyara:

“Oğluna söyle de aksilik yapmasın. Onun aleyhine olur. Durumlar bildiğiniz gibi değil!”

Yanındaki genç adamdan cesaret alan ihtiyar, minnettarlık duyan gözlerle kendisine baktı. Söylediklerini itiraz etmeden başıyla onayladı. Önlerinde bulunan ilk grubu konuşmadan geçtiler. Oğlunu görmek için orman kümesi içinde duran gruba doğru merakla yürüdü.

Bağlı genç, geceyi yarı uyanık bir şekilde geçirdi. Sonbahar yağmurları aralıklı şekilde ama düzenli şekilde yağıyordu. Soğuktan böbrek sancısı çekti. Parkesinin fermuarını dişleyerek, titremesini önlemeye çalıştı. Sabaha doğru gökyüzündeki bulutlar çekildi. Rüzgârla birlikte titreten bir ayaz başladı. Ağır söken şafakla birlikte, üst kısımdaki yüksek tepeye hafif, yayvan ve serpiştirilmiş ince dumanı andıran kararsız bir sis kümesi çöktü.

Günü, Kürmeşli gençlerin kulaklarını yaş söğüt ağacının dallarıyla döven Sado'nun zorla mezar ve siper kazdırma faaliyetini seyretmekle geçirdi. Uygulamalara ağlamaklı bir sesle karşı çıkan İnan'ın çıkışlarını tepkisiz bir biçimde izledi.

İnan, dayısı Kenan Banguş'un yanında çobanlık yapan Sado'nun kendisine karşı olan tutumunu anlayamadığını ifade etti.

Sarısaltıklı Hasan, kardeşi kaçıp Partizancılara sığındığı için evlerini yakan, evin tek geçim kaynağı olan kırmızı ineği kesen ve kardeşine karşılık zorla alıkonulduğu grubun içinde olan Sado'yla tartıştı.

Özgür, köylülerini yanlış yönlendirdiği gerekçesiyle başka bir mangaya verildi.

"Tüm gençler çalışıyor, sen niye çalışmıyorsun?"

Bağlı genç, Zinnar'ın sorusuna cevap vermedi. Büyük ve uzun şalvarı içinde ağaç kütüğü gibi iç içe geçmiş vücut yapısını seyretti. Adamın cahil bakışlarındaki keskinlikten ürktü. İğne deliği büyük-lüğündeki gözlerini kapatan yağlı ve kıvrıkcık saçları, kendisine korsansı ve anlaşılmaz bir görüntü katıyordu.

"Buradakiler çalışıyor, sen niye ağa gibi yatıyorsun?"

Kendisine çatmak için bahane arayan Mardinli'ye, "burası zorla çalışma kampı mı?" dedi. Hafifçe yana döndü.

"Git komutanlarına sor! Hepinize ayrı ayrı cevap vermek zorunda değilim!"

"Cevap vermek zorundasın!"

Cevap vermedi. Üniversitelinin gelmesiyle Zınnar çabucak başucundan ayrıldı. Kendisine bir şey söylenip söylenmediğini sordu. Cevap alamayınca, önünde çömeldi.

“Bak Cemal!” diye öksürdü, “Baban gelmiş. Bize para verdi. Anlayacağın verginin beş mislisini aldık.”

“Gözleriniz aydın!”

Elini yukarı kaldırdı. “Hayır, dinle” dedi. “Baban seninle görüşmek istiyor. Görüşme esnasında da taşkınlık yapmaman lazım!”

Etrafına baktı. Sesini biraz daha kısıtı.

“İşin ciddiyetini kavraman gerekiyor. Süreçteki güç dengesi sizin aleyhinize işliyor. Bizim şu anda yaklaşık iki bine yakın silahlı birliğimiz bu bölgeye kaydırılmış durumda. Bu güç karşısında kimse- nin dayanabileceğini sanmıyorum. Parti önderliği, sizleri buralardan çıkarmakta son derece karardır. Partinin ‘vur’ dediğini, bu bölge- deki bir kısım insanın ‘öldür’ diye anladığını, bilmek zorundasın! En mantıklı çözüm bu bölgeyi terk etmenizdir! Aksi takdirde imha olmayla yüz yüze kalırsınız!”

“Güç ve haklılık ilişkisini birbirine karıştırıyorsunuz. Önemli olan kimin güçlü ya da güçsüz sorunu değildir, önemli olan kimin haklı ya da haksız olduğu sorundur. Gücün haklılık karşısında belirleyiciliği ikinci plandadır!”

İslanan meşe kütüğünün içini oyan gencin cevap vermemesi üzerine konuşmasına devam etti:

“Tüm güçlerin yıkılışlarının temelinde azınlığın haklarını ihlal etmek yatar!”

“Kitabi bilgilerle gerçekleri birbirine karıştırıyorsunuz” diye itiraz etti, “şu andaki gerçek neyi gösteriyor? Ona bakman lazım.”

“Bizleri zor kullanarak çıkaramazsınız. Biz bu halkın ve toprağın bağrında doğmuşuz!”

Öne doğru eğildi. Yüzünü ekşitti. Bileğini sıkın ipin gevşetmesini söyledi. Kollarını çözen gence teşekkür etti.

“Yanılıyorsun” anlamında kafa salladı. Saatine baktı. Yemek yiyip yemeyeceğini sordu.

“Açlık grevindeyim. Sadece su ve şeker istiyorum!”

İsteklerinin kabul edilmeyeceğini bildiğinden dolayı, son söylediğine cevap verme gereği bile duymadı.

“Güç belirleyicidir” dedi. “Gücümüzü hesaba katmadan politika yapmak, siyasi körlüktür.”

“Güç dengesi, doğruları uygulama ve haksızlığa karşı mücadele meşruluğunu asla ortadan kaldırmaz!”

“Halen durumun ciddiyetini kavramamışsınız” dedi. “Elimizdeki gençler bizimle savaşmayı kabul etmişlerdi. Ama senin tutumun üzerine tekrar vazgeçtiler. Bu durumun böyle gelişmesi, seni daha da riske ediyor!”

“Toplumsal bilinci yüksek ve ferdi özgürlüklerine düşkün isyancı bir halkın evlatlarını, zorla çiftte sürmeyi beceremezsiniz!”

“Öyle mi acaba?” türünde kafasını salladı. “Bilemiyorum” diye iç çekti. Sonsöz üzerine tekrar canı sıkıldı.

Bağlı gençle her tartışması iç depremini daha da büyütüyordu. Bütünleşemediği, düşünce olarak yabancı gelen pratiklere girmesinin sonuçlarını hayal etti. Moraran şişik kola ve kanlanan elbiselere baktı. İç dünyası fırtınalarla dolup taşı. Morali fena hâlde bozuldu. Kirlenen, kanlanan ve tozlanan elbiselerini değiştirip değiştirmeyeceğini sordu. Olumlu yanıt alamayınca, ayağa kalktı.

Babasının yanında taşkınlık yapmama isteğini yineleme gereği duymadı. Ekrem’in söylediklerini önemsemeyerek, işi olurlu bırakmayı tercih etti. Elindeki meşe dalını kırarak yürümeye başladı. Yanında yürüyen gencin hâlsizliğine bakınca, sıkıntıdan sümküdü. Sigara külünü andıran balgamı toprağa tükürdü.

Sırtını taşa yaslayan ihtiyar adam, Zankirek köyünden getirilen iki ihtiyar adamın üst aramasına dikkatle baktı. Kesim için üç keçisi getirilen kısa boylu ve şapkalı ihtiyarın itirazlarına kimse aldırmadı. Para isteyince de, Tilekli Şahin tarafından azarlanarak dışarıya çıkarılmasını, şaşkınlık içinde seyretti.

Baktığı yönün ters istikametinde kendisine yanaşan oğlunu aniden görünce, “daye!” diyerek dizlerine vurdu. Yerinden fırlayarak, yüksek sesle ağlamaya başladı:

“Bavo, bavemin (Baba, babacığım)! Bu ne hâldir lov?”

Cevap vermeden göğsüne yaslanan oğlunun saçlarını okşadı. Ağlayarak, çamurlanan saçlarını aç bir insanın ekmeği ağızlaması gibi öptü. Elini öpmek isteyen oğlunun suratına bakmaya çalıştı. Suratını koltukaltına sokan oğlunu bağrına bastı. Elmas yontar gibi dikkatli ve titiz bir şekilde oğlunun yüzünü okşadı.

Titreyen elleriyle saçlarını okşadı. Ağlaması, sade kayalarda yankılanan tiz bir ses gibi dalgalandı. Kederli olduğu anlarda yaptığı gibi peş peşe anlaşılmaz itirazlar sıraladı.

“Bavemın wa çı hâle, berxıkemın (Babacığım bu ne hâldir, yavrucuğum)?”

İhtiyar adamın yanaklarından akan yaşlar, yüzündeki kıvrımlar arasında akarak yakasına döküldü. Toprağın bile kabul etmeyeceği bir iklime girdi. Yorgun ve yaşlı bedeni geçmişiyile yüzleşen bir tür intihar duygusuyla sarsılıyordu. Ağlaması üzgün, içli, efkârlı, kostak ve dehşet vericiydi. Nefes almak istiyordu fakat nefes alırken acı çekiyordu. İnsanı içine çeken, dünyayı insana zindan eden acının pençesine düşmüş gibi kıvrandı. Oğluna seslenişi, gül mahzunluğundaki öksüzün çığlığını andırır tarzda yürek parçalayıcıydı. Yüzünü koltukaltından çıkarmadan kendisine sarılan oğluna bağlıydı:

“Mina mıriyan hestiye te heline berxıkemın (Bir ölü gibi kemiklerin erimiş yavrucuğum)!”

Manzaradan etkilenen Üniversiteli, nöbetçileri uzaklaştırdı. Gözlerinden akan yaşları gizleyerek ihtiyara yanaştı.

“Amca, ne olursun ağlama!”

Titreyen dudaklarını kontrol etmeye çalıştı. Kendisiyle aynı şiveyi konuşan ihtiyar adamın sorduğu her soru, bağrına saplanan hançer ucu gibi acı veriyordu.

“Ağlama amca, hiçbir şeyi düşünmüyorsan beni düşün!” dedi.

Dokuz günlük işkencenin ardından baba kokusunu özlemle içine çekti. Onuru kırılmış, incinmiş, küçük düşürülmüş ve acı çekiyordu. Küçük düşürülmüş hissiyle harabeye dönmüş duygular altında allak bullaktı. Cevap bekleyen babasına yanıt veremedi. Kendisini kontrol etmeye çalıştı. Yere düşer gibi yan taraftaki taşın üzerine oturdu. Yerdeki küçük ve ince ceviz dalını sol avucu içine alarak sıkı. Avucu

içinde kırılan dalı öteye fırlattı. Babasını sakinleştirmeye çalıştı, başaramadı. Kendisinden çok babasının düştüğü hâle üzüldü. Yüzünü diğer tarafa çevirdi. Yanaklarından süzülen yaşları gizledi. Babasının görmeyeceği şekilde sildi.

Kendisine cevap vermeyen oğlunun kolunu bırakmadı. Cebinden çıkardığı sigarayı yakmaya çalıştı ama beceremedi. Yanına çömelen oğlunun yanaklarını yiyecek gibi ağzına soktu.

“Bu nedir ceset yığınınına dönmüştün bavemın! Ne yaptılar sana?”

Tilekli Şahin, Üniversiteli Genç’e yanaştı. Babayla oğul arasındaki konuşmaya müdahale etmediği için Ekrem’e şikâyetle bulunacağını söyledi. Köylüsü Hüseyin, kendisine kızınca, sesini kesti. Konyalı gelince de uzaklaştı.

Üniversiteli Genç, görüşme süresinin bittiğini söyleyen Konyalı’ya sert çıktı. Sorumluluk alanına müdahale ettiğini ileri sürerek eleştirdi. Aralarında birbirlerini düelloya davet eden tarzda tartışma çıktı.

Bağlı genç, Konyalı’ya yalvaran babasına, “bunlara yalvarma baba!” diye sesini yükseltti. Konyalı’ya küfür eder gibi baktı.

“Senden tek bir isteğim var baba: Lütfen ne kendini acındır ne de küçük düşür!”

Oğluyla Konyalı arasında tartışma çıkınca ağlamasını kesti. Aralarındaki tartışma epey sürdü. İş karşılıklı olarak tehdit etme ve hesap sormaya kadar vardı. Duruma müdahale eden ihtiyarın oğlu, “kalk eve git baba. Dik ve onurlu dur! Ve bir an önce gelişmeleri arkadaşlarıma iletmenizi istiyorum!”

Konyalı’yı sakinleştirmeye çalışan ihtiyar, “arkadaşların bunların önünde girecek delik arıyorlar, seni mi kurtaracaklar?” diye mırıldandı.

“Evladımı bir taraftan devlet arıyor, bir taraftan da siz zorla alıkoymuşsunuz. Devrimcisiniz bira, aranızda paylaşamadığınız ne var ki! Verin oğlumu götürüyim, yapmayın etmeyin!”

Üniversiteli, tartışmanın daha da büyümemesi için ihtiyara doğru eğildi.

“Görüşme için verilen süre doldu, kalk gidelim amca!” dedi.

İhtiyar adam, yerinden kalkmadı. Oğlunun sağlam kalan sol kolunu sıkıca kavradı. Kalkması için rica eden Üniversiteli'ye döndü:

"Komutanınızla bir kez daha görüşebilir miyim?" dedi. "Hiç olmazsa bir ricada daha bulunmuş olurum!"

"Hayır, baba!" diyerek, babasının görüşme talebine karşı çıktı. "Suçu onlar işledi ve işliyor. Onlar senden ricada bulunsunlar" dedi.

"Bu koşullarda rica etmek, yalvarmayla eşdeğerdir. Bunu yapmanı istemiyorum!"

İhtiyar, Üniversitelinin yalvaran uyarısı üzerine ayağa kalktı. Oğluna kızdı. Elindeki kolunu silkeledi.

"Bu kafayla kendini ve bizi bu duruma koydun" diye mırıldandı.

"Devrimcilik yapmana hep karşıydım. Madem devrimcilik yapacaktın başka örgütmü bulamadın? Gittin o pasif ve beceriksiz Partizancıların içine girdin!"

Elini öpen oğlunun kafasını omuz boşluğuna koydu. Peş peşe iç çekerek öptü kendisini. Tekrar ağlamaya başladı.

"Kötü şeyler olacak oğul" diye fısıldadı. "Adamlar güçlü, sen de biraz onların suyundan git ki seni bıraksınlar" diyerek, heyecanlandı.

İslanan şakaklarını sildi. Titreyen sesine düzen getirmeye çalıştı. Bir şey demeyen oğluna teselli vermeye çalıştı:

"Dar günün ömrü kısadır oğul. Sabret!" dedi.

Konyalı'ya baktı:

"Ağlayanın malı hiçbir zaman gülene yâr olmaz!" diyerek el salladı. Birbirleriyle tartışan iki Tilekli'nin söylediklerini anlamaya çalıştı.

"Sen daha toysun oğlum. Olayların sonu nereye varır bilemezsin! Bunun için bir kez daha komutanlarıyla görüşeceğim. Seni verirlerse, alıp götürürüm. Şayet vermezlerse de kan dökülmemesi için gayret edeceğim" diye omzunu kaldırdı;

"Ne yapayım oğlum?" dedi yalvaran sesiyle.

Oğlunun verdiği cevabı duymadı.

Ekrem'in bulunduğu alana doğru yürüdü. Kendisinden önce Konyalı vardı. Nefes nefese vardığı yerde oğlunu istedi. Gözünden akan gözyaşlarını sildi. Titreyen dudaklarını kontrol etmeye çalıştı.

Savaş kazanan bir komutan edasıyla kurumlandı. Gözleri kızaran Üniversiteliye doğru döndü. “Sana ne oluyor?” gibisinden kafa salladı. Yalvaran ihtiyara ret cevabı verdi.

Gözleri kuş gözleri gibi yuvarlak ve hemen hemen akı görünmeyen yüz ifadesini inceledi. İçinde biriktirdiği öfkeyi boşaltmak istedi. Sinirden ağlamasına son verdi.

Fazla keçi eti yiyen Bodur, geçirdi. Etle dolan midesini ovdu. İhtiyarın yalvarmasından haz alırcasına sırttı:

“Bizleri fazla oyalamanın bir anlamı yoktur” dedi.

Tabağın altında donan yağı ekmeğiyle sildi. Boşalan tabağına biraz daha et doldurulmasını emretti.

Yardımcısının söylediğini tekrarladı. Yan tarafında Konyalı'ya yer açtı. Korumanın getirdiği kavurma dolu ikinci tabağı önüne aldı. Sofralarına dahil olmayan Üniversiteliye oturmasını söyledi.

Elleri kasıklarının üzerinde bağlı olan ve havada boynunu bükererek duran ihtiyara bakmadan konuştu:

“Artık bu toprakları terk etmenin zamanı çoktan geldi de geçiyor bile!” dedi.

Keçi etinden yapılan taze kavurma dolusu kaşığı ağzına koydu.

“Bizimle dost olmayanların ortak kaderi, göç olacaktır. Sizin devrimci dediğiniz soytarılar ise, buralardan sürüleceklerdir. Hepiniz Partizancısınız. Ağa içimizdeydi. O da kaçtı. O zibidiyi de bulup getireceğiz. Hiç kimse elimizden kurtulamaz!”

Çenesine damlayan yağı elleriyle sildi. Avurtlarını dolduran lokmaları yuttu.

“Oğlunu bizden istiyorsun ama neler söylediğine sen de şahit oldun. Çingene soylarını destekleyen hiçbirinin şansı yoktur. Hepiniz çok yakında bu bölgeyi terk edeceksiniz!”

Özel korumasından su istedi. Kampın orta yerinden akan pınardan taze su getiren korumasının elindeki suyu aldı. Su dolu bardağı bir dikişte bitirdi.

“Tabii, kafaları değiştirip bizimle dost olursanız, başımızın üzerinde yeriniz vardır!”

İhtiyar, alayla karışık tehditlerin ciddiyetinin çapını ölçmeye ça-

lıştı. Dostluk ya da düşmanlıktan kastının tam olarak ne olduğunu çözemedi. Sadece konuştuğu her kelimededen sonra, içindeki korkunun büyüdüğünü hissetti. Ayakta duruş şeklini değiştirmeden, kendisine destek yaptığı sağ dizini öne attı.

“Niye sağ gözle sol gözü birbirine düşman ediyorsunuz evladım?” diye yutkundu.

Sesine daha kararlı bir hava vermeye çalıştı. Cevap verilmeyince, konuşmasını sürdürdü:

“Bıra, tam olarak ne yapmak istediğinizi anlamadım ama şurası kesin ki, sonradan pişman olacak şeylere gireceksiniz. Tabii size akıl vermek gibi olmasın ama bu böyledir. Oğlumu savunmak olarak anlaşılmasın ama onun siyaseti ayrı, sizinkisi ayrıdır. Bu düşmanlığı gerektirmiyor ki? İki taraf da devlete karşı!”

Bakışları, yeni kavru lan keçi etine kaydı. Aç olmasına rağmen ne davet edildi ne de kendisi yeme önerisinde bulundu. Sadece, Üniversiteli Genç’in yemeğe buyur etme ısrarını geri çevirdi.

Elindeki ekmeği dizlerinin üstüne bıraktı. Bakışlarını ihtiyarın üzerinde sabitleştirdi.

“Oğlunun siyaseti, devletten daha fazla tehlike oluşturunuyor!”

Peş peşe yutkundu. Bakışlarını kendisinden kaçır an köylüsü olan Bodur’a baktı.

“Oğlumu verin, oğlumu istiyorum!”

“Oğlunu vermeyeceğiz” diyerek yerinden kalktı. İhtiyara bakmadan sigarasını yaktı. Fazla kavurma yediği için ishal olmuştu. İki özel korumasını yanına alarak tekrar tuvalete çıktı. Geri dönerken, konuşmadan ihtiyarla bakışan arkadaşlarına kızdı. Sonra ihtiyara doğru döndü:

“Ne zaman bu bölgeyi terk edeceklerini söylerlerse ve bize geçtiğini söylerlerse sen de oğlunu alıp götürürsün. Anlaştık mı? Şimdi terk et buraları!”

Şaşırdı. Ses tonunu ve düşüncesini değiştirdi:

“İzin verirsiniz, ben de yanınızda misafir olarak kalmak istiyorum!” dedi.

“Hayır, gidiyorsun!” diye bağırdı. Üniversiteliye döndü:

"Bunu yolcu edin, gitsin!"

İhtiyarın daha fazla zarar görmesini engellemek için, rica eden bir ses tonuyla söyleneni yapmasını istedi.

"Çok ayıp ediyorsun oğlum. İnsan kendi yaşlılarına böyle davranmaz. Hiçbir şeye hürmet etmiyorsan, dağların başındaki kara dönen beyaz sakalıma hürmet et bari!" diyerek, elini salladı. Omuzlarını kaldırdı.

İhtiyarın son söylediklerine kimse itiraz etmedi. Sadece Ekrem mırıldandı. Söylenenlere bozuldu. Bir şeyler söylemek istedi ama uygun bir kelime bulamadı. Yüzü, yılan kuyruğu üstünde kavrulmuş yaş oduna döndü. Kendisine özel olarak yaptığı yerden ayrıldı. İhtiyardan kaçır gibi diğer arkadaşlarını da çağırdı.

Karda donan kişi gibi hareketsiz kalan ihtiyar adam, yanından ayrılan dört kişi içinde Bodur'un yürüyüşünü seyretti. Üniversiteyle birlikte yalnız kaldı. Peş peşe dua etti. Oğlunun götürüldüğü tarafa doğru baktı. Kimseyi göremedi. Yanında duran genç adamın rica ve yalvarmalarına herhangi bir tepki vermedi. Gücünün varabildiği en son sınıra kadar bağırarak istedi.

Ağlayan yaşlıya doğru eğildi.

"İnşallah oğlunu ikna ederim ve kendisine de zarar verilmez. Yakın zamanda da bırakılmış olur!" dedi.

Gitmek istemeyen ihtiyara yalan söylemek zorunda kaldı. Tartışma çıkarmaması ve gerginlik yaratmaması durumunda birkaç gün içinde oğlunun bırakılacağını söyledi. Saf olan ihtiyar adam, söylenene inandı. Yürüyerek kampı terk etmeye hazırlandı.

Yanına yanaşan Tilekli Şahin'i görünce sesini kesti. Son söylediği sözler üzerine umutlanan ihtiyarın ısrarına rağmen, sorulara cevap vermedi.

Çeşmenin yanına kadar yürümeye başladı. Tilekli'nin sohbet etme isteğini geri çevirdi.

Ceviz ağacının dalları arasında eğilerek oğlunun götürüldüğü tarafa baktı. Yerinde durdu, gitmekten vazgeçti aniden. Kamp yerinden ayrılma, oğlunu bir kez daha göremeyeceği hissini doğurdu. Orman öbeği arasında oturan kişiler arasında oğlunu seçmeye çalıştı.

Tilekli Şahin'in ısrarı üzerine, adımlarını zoraki ve gönülsüz atarken, oğlunu görmediği hâlde "bıra!" diye seslendi. Cevap almayınca, yan tarafında duran Üniversiteliye döndü:

"Bıra oğlumu sana emanet ediyorum!" diyerek, gözlerindeki yaşları sildi. "Bellidir temiz süt emmiş bir soydan geliyorsun!"

"Oğluma yapılan zulme engel ol! Gençsiniz, yüreğinizi haksızlığa yuva etmeyin!"

İtiraz etmeden ihtiyarla vedalaştı. Geri dönerken Tilekli'yle bakıştılar. Bir şey söylemeden kafa sallayarak yürüdü.

Tilekli Şahin'in ikazları üzerine kendi kendisine olan konuşmasına son verdi. Cevap verme gücünü kendisinde bulamadı. Söylenlere uyarak yürümeye başladı. Kendisinin küçük düşürülmüş olduğu hissi, bıçak ucu gibi yüreğini yaladı. Zankirek'e giden yola girince, bir kez daha dönüp arkasına baktı. Bir şey seçemedi. Kamp yerini ıssız bir adaya, kişileri ise bir buz kalıbına benzetti. Sarkık, yorgun ve yaşlı omuzlarını büzerek, Zankirek'in yolundan çıkarak Segadik ve Bezaut yoluna girdi. Ağırlaşan başını ovdu. Oğlunun perişan görüntüsünü hayalinden siler gibi yüzünü buruşturdu. Oğlunu sağ selim kurtarmanın çareleri üzerine düşündü.

Saatine bakmak istedi. Eski moda büyük cep saatini düşürdüğünü fark etti. Saati tahmin etmek için, gece karanlığından önce yangın yerine dönen güneş yatağını seyretti. Segedik'in üstüne varmadan siyah bulutların saçağında yağmur çiselemeye başladı.

Gozerekli gencin söylediği "devran" kelimesini anımsadı. Kötü kaderine küfür etti. Kısık sesle mırıldandı:

"Namusunu sele veren kancık devran; siyah yılanları sağan, kurbağayı çifte koşturan, karıncayı binek hayvan yapan!"

Yalanın, alçaklığın, oburluğun, ikiyüzlülüğün izdüşümü olan paranın, kan kokusuna insanları götürdüğü devirde; yalan, talan ve yalvarma iyi yaşamının raconumu olmuştuk yoksa?..

Yağan yağmur, gece karanlığını perde perde ormanın üstüne indirdi.

Gece, sessizliği ve derinliği içinde düşünceye daldı.

“Kararların kısa özeti şudur: Türk solu yapıları içinde bulunan Kürt asıllı kişiler, Zorunlu Askerlik Yasası gereği saflarımıza dahil edileceklerdir.

Ekrem, seksen kişilik silahlı birliği içtimaya çekti. Kamptaki gelişmeleri kısaca özetledikten sonra, birliğinden firar edip, yol kontrolünde yakalanan Azat'ın infaz edilmesinin gerekçesini kısaca anlattı. Gerekçe de iki kez peş peşe firar etmesiydi.

İnfaz edilen genci arayan ağabeyi ve babasının bulunması durumunda kampa getirilmelerini ekledi. Bodur'un kafa sallayışı dışında, kimse söylenenlere tepki göstermedi.

Asıl gündemi teşkil eden konuya girmeden önce, boğazını peş peşe temizledi. Etrafına baktı. Kendisine gizemli bir hava verdi. TDKP'liler hakkında çıkan ölüm kararını, kendi uzak görüşlülüğüne bağladıktan sonra, muhalif olan birkaç kişinin ismini vermeden, eylem birliğini baltalayan sözlü tutum ve pratiklerden özenle kaçınılması gerektiğini açıkladı. Gözlerini Süleyman'ın üstüne kaydırды. Üniversiteli Genç başını önüne eğince, bakışlarını birliğin arkaslarında dizilen kadınlara çevirdi. Raporlarında ölüm kararı çekincesini belirtenleri, geri ve korkak tutum almakla suçladı. Suriyeli Xıdır'ı örnek göstererek, övgüler yağdırdı.

“Yeni, zor ve şerefli bir görevle karşı karşıyayız” dedi.

Sesini daha da yükseltti:

“Parti, bu onurlu görevi, bizim birliğimize vermiş bulunmaktadır. Şimdiye kadar karşımıza dikilen düşmanla savaşıyorduk. Bundan sonra ise karşımıza dikilen düşmandan daha sinsî olan dost kılıklı düşmanla savaşacağız. Bu sinsî düşman da Türk soludur. Bunlar gerçek yüzlerini gizlemek için solculuğu, bir maske olarak kullanmaktadırlar. Asıl görevleri, halkımızın mücadelemize katılmasını engellemektir!”

Heyecanlı olduğu anlarda yaptığı gibi yere tükürdü. Tükürüğünü ayağıyla ezdi.

“Bunları mutlak bir süratle topraklarımızdan atmalıyız. İki yıldır

söyleye söyleye dilimizde tüy bitti. Artık, sabrımız taşı. Bildiğiniz gibi Dev-Sol (DS), şimdilik bizim otoritemizi kabul ettiğini söylediği için, kendilerine dokunmayacağız. Çingene soylularına gelince de, bunlar durmadan bize karşı bildiri yayınlıyorlar. Şimdiki somut görevimiz olan, bir dönem arkadaşlarımızın kanına ellerini bulayan Halkın Kurtuluşu (HK) cinayet şebekesinin aracı olan TDKP'ye ders verdikten sonra, onlara döneceğiz. Varsın yüz kişimizi de onlar şehit etsin. Ne olacak ki? Düşmana karşı binlerce şehit vermedik mi? Birkaç yüzünü de bunlara karşı veririz. Kürdistan'daki korucularda dahi bulunmayan 011 nolu Doğu Alman Keleşleriyle gezen bu yeni tipte köy koruyucuları, bu silahları nereden aldılar? Bu silahlar bizde bile bulunmuyor da, nasıl oluyor da bunlarda bulunuyor? Bu da gösteriyor ki, bunlar düşmanın bu bölgedeki uzantılarıdır!"

"Komutanım! O zaman hepsini öldürelim!"

"O kim?"

Hazır olda bekleyen birlik içinde homurtu, gülme ve dalgalanma oldu. Bir gözünü kapalı tutan Ağırlı Özcan, elini havaya kaldırdı. Çenesine akan tükürüğünü diğer eliyle sildi. Gruptaki tüm gözlerin üzerine çevrilmesi üzerine, önündeki adamın ensesine saklanır gibi büzüldü. Ağırlı'nın söylemi hoşuna gitti. Hafiften gülümseyerek konuşmasına devam etti:

"28 Eylül günü, merkeze bağlı Milli köyünde, Hıdır Sarı adındaki piyon, konaklama ânında üç yoldaşımızı katlederek, Dersim Belediye Başkanı Mehmet Kocademir'e sığınmıştır. Hıdır Sarı adındaki aşağılık piyon, Zorunlu Askerlik Yasası'na tabi tutuldu. Bizimle birlikte çalışacağını ve dost olacağını beyan etmesine rağmen, kalkıp durduk yere üç arkadaşımızı katletti. Bu katliam, bizzat Belediye Başkanı'nın talimatıyla yapılmıştır. Kendisinden vergi istememiz üzerine, kalkıp yakınları aracılığıyla bu senaryoları devreye soktu. Belediye Başkanı olan bu unsur, aynı zamanda 12 Eylül öncesinde, HK artıklarıyla yapılan çatışmalarda birçok yoldaşımızın kanına elini süren biridir. Bu cinayetin içyüzünü, baraj inşaatına giderken güçlerimiz tarafından kaçırılan DYP Tunceli İl Başkanı Veli Yeşil de doğrulamıştır!"

Birliğin arka kısmındaki fısıldamalar üzerine sözüne ara verdi. Fısıldamalar kesilince, kaldığı yerden devam etti:

"Kısacası bu belediye başkanı, örgütsel olarak arkadaşlarımızın katledilmesinde aktif rol oynamıştır. Bu ajan ve provokatörlerin hakkı kurşundur. ~~Hıdır~~ Sarı ismindeki piyon ise, eskiden bunların taraftarıydı. Bu gelişmeler de gösteriyor ki, katliamın planlamasında örgütsel ve siyasi rol oynamışlardır. Bunlara ilişkin partimizin aldığı yeni kararlar yürürlüğe girecektir!"

Alt kısmında içtimaya geçen seksen kişilik topluluğunu süzdü. Kurumuş ağaç kütüğünün üstüne çıktı. Özellikle az olan Dersimli-leri süzdü. Ağzı açık, yutkunarak kendisine bakan gençlerin gözle-
rinin içine baktı.

"Kararların kısa özeti şudur: Türk solu yapıları içinde bulunan Kürt asıllı kişiler, Zorunlu Askerlik Yasası gereği saflarımıza dahil edileceklerdir. Türk olanlar ise, işledikleri suçlara göre cezai işlemlere tabi tutulacaklardır. Herkesin bu yeni döneme ilişkin kafası net olsun! Anlaştık mı?"

Birliğin üzerinde göz gezdirdi. Ortaliğa ölüm sessizliği çöktü. Kim-seden çıt çıkmadı. "Kimsenin bir diyeceği var mı?" sorusuna, kimse cevap vermeyince, moral için eğlence etkinliğinin yapılmasını emretti.

Birlikler, verilen emir üzerine hemen dağıldılar. Kampın üst kesimi-
ndeki küçük dere, gruplar karşılıklı olarak oturdu. Etkinlik için ayrılan bir birlik kendi arasındaki kısa bir görüşmenin ardından, iki kişi gönüllü olarak birkaç türkü okudu. Ardından görevlilerin seçti-
ği kişiler, alkışlar arasında birliğin orta yerinde havada durarak bil-
dikleri türkülerini okudular. Sıra tiyatro gösterilerine gelmeden önce, Ekrem'den de bir anısını anlatması istendi.

Ayağa kalkarak, her zaman olduğu gibi boğazını peş peşe temiz-
ledi.

"Bizim birliğe bir dönem Bingöllüler katılmıştı. İlk gece ateş yakmıştık. Bu kişiler, gövdelerini ateşe yanaştırıp ısıtacakları yerde, kendi kafalarını ateş közüne yaklaştırarak uyumuşlardı. Biz de bu gelişmeden sonra, bu kişilerin kod adlarını, 'kafadan ısınanlar' olarak koymuştuk."

Sözünü bitirmesi üzerine alkış tufanı koptu. En fazla ve en uzun alkışı, anıyı anlatan kişi aldı.

Kısa süren tiyatro gösterisi ardından, birliklerin içinde gelişen komik öğelerin derlendiği olaylar anlatıldı. Peşinden ise, en fazla elektrik direği kesen Savurlu Ahmet'le, en az direği kesen Peri, sahnenin ortasına davet edildi. Peri'ye ceza olarak bir türkü söyletilip bir de masal anlattırıldı. Savurlu Ahmet'e ise, iki adet ceviz armağan olarak verildi. Etkinlik, kısa yorumlar ve cılız alkışlar eşliğinde sona erdi.

Etkinliği sunan görevli kişi, Suriyeli ve birliğinin kalkmamasını söyleyerek, diğer birliklerin yerlerine dönmesini açıkladı. Herkes itiraz etmeden çabucak söylenenlere uydu.

Akşama doğru Tavuk Köyüne doğru hareket edecek Suriyeli Hıdır'ın birliği, hazır ol vaziyetinde sıraya dizildi. On yedi kişilik birliğin önüne uzun, geniş ve siyah şalvarıyla Suriyeli geçti. Birliğindeki gelişmeler hakkında kısa bir ön bilgi verdi.

Suriyeli'nin kendisine verdiği bilgiler üzerine, birliğin önünde ellerini palaskasına geçirerek tur attı. Boğazını temizledi. Söylenlere kafa salladı.

"İyi dinleyin!" diye elini salladı;

"Bu bir parti kararıdır. Sendelemeden yerine getirmeniz gerekiyor. Yönetimim altında olan en iyi birliksiniz. İyi olmak, sadece düşmana karşı savaşmak değildir. Verilen tüm görevleri tereddütsüz yerine getirmek demektir. Bugün bu görevle karşı karşıyasınız!"

Birliğin arka tarafında duran iki kişinin fısıldamalarına kızdı. Sesini daha da yükseltti:

"Bunların başını Cihan Hoca adındaki unsur çekiyor. Sözüm ona halk kendisini çok seviyormuş! Hikâye bunlar! Bizi en çok teşhir eden ve kararlarımızı en çok boşa çıkaran gruptur. Köylerde yaptıkları toplantılarda söylediklerini biliyorsunuz. Önemli olan, bu görevi kayıp vermeden başarılı bir tarzda yerine getirmektir. Artık bunların yaptıkları canımıza tak etti. Daha fazlasına tahammül etmek, mücadeleye ihanet etmek demektir!"

Suriyeli, verilen görevi yerine getirememe korkusuna kapıldı. Bir önceki kış uygulamaya alınışını hatırlayınca ürperdi. Aliboğaz'dan

eyleme giderken, pusuya düşmesi sonucu, "Eylem planını düşmana sızdırdığı" gerekçesiyle, yirmi gün Ekrem tarafından tutuklu kalmıştı.

"Hazır mısın?" sorusuyla, düştten uyanıyormuş gibi irkildi.

Bozuk Türkçesiyle, "tabii komutanım, hazırım!" diye yutkundtu.

"Bu görevi en iyi şekilde yerine getireceğime inanıyorum."

Türkçeyi tam olarak konuşamayan Suriyeli'nin sesini taklit eder gibi, "Getireceğine inanıyorsan, sorun yoktur" dedi.

"Bu birlik için sayınız ve mühimmatınız yeterince vardır. Talep edilecek başka bir şeyiniz var mı?"

Suriyeli, elini kararsızca kaldırdı. Saldırının detaylarıyla ilgili sorular sordu.

"İrtibatımız telsizle sürdürülecektir. Gerekli talimatlar doğrultusunda hareket edersiniz. Bunların çoğu davasına ihanet eden Kürtlerdir. Teslim olurlarsa, bağlayıp buraya getirin. Teslim olmanın şartları yoksa da cezalandırıp, silahlarına el koyun!"

Verdiği kesin emir üzerine kıpırdamayan birliği süzdü. Ellerini palaskadan çözdü. Sağ işaret parmağını birliğin üzerine uzattı: "Ayrıca bu kararı boşa çıkaran tutum içine giren kim olursa olsun, imha edilecektir! Anlaşıldı mı?"

Suriyeli, "anlaşıldı" diye cevap verdi.

Elini aşağıya indirdi.

"İyi o zaman. Gelişmeleri aynen bana bildiriyorsun! Ayrıca telsizini sürekli açık tut! Bunun dışında herhangi bir ihmal istemiyorum. Başka da sorusu olan yoksa hemen görev için harekete geçiyorsunuz. Zaten geç oldu!"

"Anlaşıldı komutanım!" diye cevap verdi.

"İyi o zaman, hepinize başarılar!"

Gruptan, farklı tonlarla, "sağ ol" sesi yükseldi.

Suriyeli komutasındaki birlik, yürüyüş düzenini aldı. Bölgeyi daha iyi bilen ve gruptaki kişileri bire bir tanıyan Pertekli iki kişi öncü seçildi.

Birliğin orta kısmında hareket etmeye hazırlanan Suriyeli'yi yanına çağırdı. Gizli ve kısa bir konuşma daha yaptı.

Birlik, Zankirek köyünü geçtiğinde akşam güneşi batmak üzereydi.

***“Onlara verdiğim ekmek, yüzlerine, dizlerine gtrecek.
Onları kör edecek inşallah!”***

Hayat kendi genel akışı içinde sürüyordu. Harman yerinde ilkbahar serçeleri gibi cıvıldaşan çocuklar, daire çizerek oynadılar. Sessiz bir ruh hâliyle çocukları seyretti.

Canı sıkılınca ayağa kalktı. Oğlunu gördükten sonra evine doluşan meraklı köylülerle konuşmaktan başı ağrıyordu. Köylülerin çatışma çıktığı yönündeki söylemlerine kulak asmamıştı ama sıkıntıları da gittikçe büyüyordu. En önemlisi de çaresizdi. Ne yapacağını, nereye başvuracağını bilmiyordu.

Durmadan ağlayan karısına ve kızlarına karşı sakın görünmeye çalışıyordu. Ama onları da sakınleştirmekte güçlük çekiyordu. Oğluyla ilgili soru soranlara, detaylı cevap vermekten kaçındığı gibi, gelişmelerle ilgili bir şeyler söylemekten de kaçınıyordu. Durmadan oğlunu şoran karısına, oğlunun sağlık durumunun iyi olduğunu birkaç güne kadar çıkıp geleceğini söylüyordu.

Harmanın içinde sıkıntıyla tur attı. Düşüncelerini dağıtacak bir uğraş aradı. Arka ayağı kırılan koyunu ahırdan dışarı çıkardı. Evi önündeki harmanın ortasında koyunun kırık olan bacağını sardı. Dalgın bakışlarını koyunun kırılan arka bacağına sabitledi.

Karısının, “koyunun ayağını bağlayacağına, bir şeyler yapsana!” demesiyle, kendine geldi.

Karısına nasıl bir cevap vereceğini düşünürken, koşarak annesine yavaşan küçük kızı Meral’e baktı.

“Anne, sürü dereye indi. Sağmaya gideceksek gidelim!”

Kendisine yavaşan kızına küfür eder gibi baktı. Suratını ekşitti. Elini havaya kaldırdı.

“Defol kız, sen benim celladımsın!” diye bağırdı. “Cemo’yu o gece çağırmasaydın, bu felaketler de kapımıza dayanmazdı!”

Küçük kız, babası dövülmeye başladığı an, yan odada yatan ağabeyini çağırdığı için kendisini suçlu hissediyordu. Annesinin her

söylediği kelime, yüreğine zehirli bir ok gibi saplanıyordu. Kimi zaman gizli, kimi zaman ise açıktan ağlıyordu.

Kızını dövmeye hazırlanan karısına doğru yürüdü. "Dokunma kıza" diyerek, araya girdi "Olacağa çare yok. Demek ki bunlar da göreceğimizmiş!"

Araya giren kocasını suçladı.

"Çağırmasaydı, biz de o belaları başımızdan parayla defederdik!" dedi. Titreyen sesi ağlamaya dönüştü.

Ellerini, "ne bileyim" anlamında salladı. Kafasını önüne koyarak başparmağını emen küçük kızına, acıyarak baktı. Ama bir şey söylemedi.

Küçük kızı, dokunsan, bin yerinden parçalanacak bir kederle dolmuştu. Duygulu bakışlarında, terk edilmiş ve insansız sokakların görünümünü okunuyordu. Kapkara gökyüzündeki yıldız titreşimleri gibi, siyahımsı gözlerinde iki damla gözyaşı belirmeye başlamıştı. Bu iki damla gözyaşı, saatlerce ağlamanın ilk adımı olduğunu çok iyi biliyordu.

"Uğursuza bak hele! Porsuklar gibi nasıl da kafasını önüne koymuş!"

Küçük kız, annesinin son sözü üzerine yüksek sesle ağlamaya başladı. Koşarak babasının kucağına sığındı.

Hıçkırarak ağlayan kızını ve öfkeyle kızına hamle yapan karısını sakinleştirmeye çalıştı.

Zeynep, birbiriyle tartışan anne ve babasının sesini dinledi. Kızgınlıkları geçsin diye erken müdahale etmedi.

"Sana demedim mi, oğlanı getirmeyene kadar gelmeyesin!"

"Kız köpek soyu, sen laf anlamıyor musun?" diye karısına kızdı.

"Adamların yüzünde kandan başka bir şey damlamıyor. Yalvardım, yakardım; hiçbir şey fayda etmedi. Hem onlar, hem de çocuk gitmemi söyledi. Ben ne yapabiliyordum ki? Devlet bunlarla baş edemiyor, ben mi baş edeceğim?"

"Söylemedin mi Cemo'ya; 'sizin örgüt bunlarla başa çıkamıyorsa, neden karşı çıkıp bunları kızdırdınız?'"

Ellerini dua eder gibi göğsüne kaldırdı, "Tövbe tövbe!" diye kızdı. "Bu kadın, yine kırmızı karınca kanıma bıraktı yahu! Kız Zeyno, gelip bu köpek soyunu götürsene! Bu bela olup kapıma girecek yahu!"

Annesini sakinleştirmeye çalışan büyük kızına baktı.

Genç kadın üzüntüden zayıflamıştı. Olanlardan kendisini de sorumlu tuttuğu için annesini suçlu bir ses tonuyla sakinleştirmeye çalıştı.

“Zerdüşt de gidip gelmedi” diye gezindi.

“Bizim ondan haber almamız gerekirken, o bize telefon edip, ‘bir gelişme var mı?’ diyor. Teey, böylesi örgütün örgütlüğü de yere batsın. Ne örgütü! Giden babasının kesesinden gidiyor!”

Kırık ayağını sürükleyen koyuna baktı. İçeri gitmeyen karısının küfürlerine cevap vermedi.

“Çocuklarım sözümü dinlemediler. Devrim yapmaya kalktılar. Bir şey de yapmadılar. Üstelik darmadağın oldular. Bakalım hele sonumuz ne olacak!”

Kederli bir iç çekti. Kardeşi Usıv’ın (Yusuf) eşi Xate dışarı çıkınca ses tonunu düşürdü. Oğlunu görmeye gitmek isteyen karısını, gitmemesi için ikna etmeye çalıştı. Gitmenin hiçbir fayda getirmeyeceğini anlatmaya çalıştı. Seslice ağlayan karısına ancak iki örgütün birbiriyle anlaşmasıyla sorunun tatlıya bağlanacağını, bunun içinde beklemeleri gerektiğini anlattı.

Ağlayan kadın, kızı ve kocasının söylediklerini dinlemedi. Oğlunu yalnız bırakmayacağını ileri sürerek gitmekte ısrar etti. Büyük kızından spor ayakkabılarını istedi.

Genç kadın, babasının bir şey söylememesi üzerine istenen ayakkabıları gönülsüzce getirdi. Annesinin önüne indirdi. Ağlayan annesinin üstüne eğilerek, nelere dikkat etmesi gerektiğini, gideceği yön üzerinde birkaç öneri de bulundu.

Kızını tersledi. Önerilerini dinlemedi:

“Siz sebep oldunuz. Dua edin ki ona bir şey olmasın! Yoksa sizi dirhem dirhem yerim!”

Yüksek sesle ağlayan annesine cevap vermedi.

Ayakkabılarını giyen, gitmeye hazırlanan karısını yalnız gitmemesi için uyardı. Yalnız gitmekte direten karısına kızdı. Karısıyla birlikte tartışarak yukarı mahalleye çıktılar. Xıde Aliağa’nın evine vardılar.

Xıde, kendisiyle aynı akrandaydı. Aynı zamanda çocukluk ve gençlik arkadaşıydı. Amcasının oğluydu. Dert ortağı, zor günlerde birbirlerine akıl danıştıkları ve dertleştikleri adamdı. Kendisini bu zor gününde de yalnız bırakmamıştı. Genel durumu bir kez daha anlattıktan sonra eşiyile birlikte gitmesi önerisinde bulundu.

Xıde, gitmeyi önce kabul etti. Fakat karısının araya girmesiyle tereddütlerini belirtti. Kendisinden de vergi istendiğini, üniversiteli olan Partizancı oğlunun ölüm kararı alındığını, gitmesi durumunda kendisinin de bağlanacağını ileri sürdü. Fakat getirilen öneriyi de reddetmek istemiyordu. Böylesi zor bir günde yardımcı olmak istiyordu. Küçük oğlu Ecevit öldürüldükten sonra titremeye başlayan ellerini başına sürdü. Karısına bir çay koymasını söyledi. İhtiyar arkadaşının kaçırılan oğlu için dua etti.

“Başımızda ne siyah kargalar dolaşıyor Veli!” diyerek, doğruldu. Tespihini çekti. Ağlamaya başlayan kadınları susturdu.

“Tufanlar etrafımızı sarmış. Siyasetin içine aşiretçilik sızdı!” dedi.

İhtiyar, arkadaşının dile getirdiği kaygılara katıldığı için cevap vermedi. “Evet bira, ben ne yapayım ki?” demekle yetindi. Yorgunluk, stres ve endişeden ağırlaşan omuzlarını kaldırdı. Kurumuş dudaklarını büktü. Ağlayan karısını susturmaya çalıştı.

“En zor şartlarda çocukları okuttuk, adam ettik” dedi Xıde.

“Ama onlar düşmanımızı bizlere güldürdüler. Partizancılar bu namussuzların ölüm kararlarını almışlardı. Yine çocuklarımız bırakmadı ki öldürsünler. Şimdi de çekiyorlar, gidip çeksinler!”

Karısı, “sen niye çocuklara öyle söylüyorsun?” diye çıkışınca, sesini kesti.

İhtiyar adam, iki kadınla Xıde arasındaki tartışmaya müdahale etti.

Xıde, “yahu bu Partizancılar hangi taşın dibinde kaldılar?” dedi. “Ne oldu bunlara sesleri solukları kesildi?”

İhtiyar adam, “bilmiyorum” diye kederli bir iç çekti. Dışarı çıktı. Yoldan geçen Pilav Hıdır’ın selamını başını sallayarak, isteksizce aldı.

Xıde, karısının kendisine verdiği parayı cebine koyarak yerinden kalktı. Karısını tembihledi. Oğlunun çıkıp köye gelmemesini söyledi. Arkadaşının yanına geldi. Bir şey söyleyip söylemeyeceğini sordu.

Yaşlı adam, ağlayan iki kadına kızdıktan sonra, söyleyeceği bir şey olmadığını söyledi.

Vedalaşarak yola koyuldular. Yolda kendilerine denk gelen arabaya bindiler. Herkes gibi olayı duyan şoförün meraklı sorularına, cevap vermediler. Sinsor Köyü'ndeki yol çatıda arabadan indiler.

Pilozik'e dönen yolun ayrırmına girdiler. Birdenbire Xıde yerinde durdu. Dizlerinin bağı birdenbire çözülverdiğini söyledi. Yukarıdaki tepelere baktı.

Yıllardır gezdiği, acılarına ve sevinçlerine tanıklık etmiş diyar, aç bir kurt gibi kendisine saldırıyormuş hissine kapıldı. Artık oraları kendisinin bir parçası değil, kendisine yabancı olan yerler olarak gördü. İçine ölüm korkusuyla birlikte, ismi zor konulan boyutsuz bir endişe girdi. Yanından geçip selam veren Barav Şavaklıları'nın selamını bile duymadı. Bir haftaya kalmadan İzmir'e göç etme kararı aldı. Bir kadını yalnız başına bırakma duygusu, onurunu incitti. "Ben korkuyorum" demeye utandı. Lafı dönüp dolaştırdı. Söylemek istediği noktayı söyleyemedi. Hasta olduğunu ileri sürdü.

İhtiyar adamın ani çıkışına şaşırdı. Uzun uzun süzdü. Neden gelmek istemediğini sordu. Alnını ovdu. "Keçe (kız)" diye sıkıntıyla, "hastayım, Elazığ'a gitmem lazım!"

"Niye köydeyken söylemedin?" diye kızdı.

İhtiyar adamı korkaklıkla suçladı.

"Yaşlısın; bir ayağın öbür dünyada, diğer ayağın bu dünyada! Kim sana ne yapacak?"

Cevap vermeyen yaşlı adama mırıldanarak küfür etti.

"Lanet olsun sizin erkekliğinize!" dedi. Yaşlı adamın cevabını beklemeden Pilozik yoluna düştü. Ne yapacağını şaşırdı. Yaptığından utandı. Ömrü boyunca hiç karşılaşmadığı bir biçimde bir kadının karşısında çaresiz kalmıştı. Bu onuruna dokunuyordu. Yaşamında karşı olduğu her şeyi birkaç dakika içinde yapmıştı. Çaresiz ve yardıma muhtaç bir kadını gece vakti yalnız yollara düşürmüştü. Yerinden kalkmadan elleri koynunda hızla yürüyen kadına baktı. Bir iki kez peşinden gitmeye karar verdiyse de, yerinden kalkamadı. Yaşam onu da değişen değerlerin kaskacına almıştı. Her şeyi yıkıma

uğratan süreç, ihtiyar adama da öz yurdunda günahkâr bir adamın çaresizliğini yaşıtıyordu.

Gece karanlığı çökene kadar olduğu yerde oturdu. Sinsor'da kime misafir olacağına karar veremedi.

Yalnız başına yürüyen kadın, yol boyunca kimseye rastlamadı. Hızla yürüyerek üç haneli Qujuman'a girdi. Kivresi Yusuf'un evine gitti.

Ev halkı, gece vakti evlerine misafir olan kadını ilgiyle karşıladı. Karşılıklı hâl hatır soruldu. Köydeki herkes bulunduğu eve doluştu. Cemşi Ağa'nın diğer çocukları da yanına geldiler. Hemen gelişmeler üzerine sohbete girdiler. Acılı kadına teselli ve moral verdiler. İndirilen yemeği yemeye hazırlanırken, İbo Gonco ve Kayışoğlu içeri girince ayağa fırladı. Kapıya doğru koştu:

"Duman ocağınızda tutmasın lov!"

İki deneyimli adam, kendilerine saldıran kadını anlayışla karşıladılar. Sakinleştirmeye çalıştılar.

Kayışoğlu, kel başını ovarak, acılı kadının eleştirilerine hak verdi. Morali bozulmasına rağmen hissettirmedi.

Kel Adam, mezradaki köylüler akrabası olmasına rağmen, Yado'nun ölümü üzerine kendisini istemediklerini davranışlarından anlıyordu. Her misafir oluşunda sarf edilen tatlı dilin altında bir tuzak yattığını iyi biliyordu.

Gonco İbo, Reskanlı olduğu için Koçuşaklılar'ın kendisini sevmediklerini çok iyi biliyordu. Kadının kızgınlığına müdahale etmeyen Cemşi Ağa'nın çocukları ve Yusuf'un yanında sesini çıkarmadı. Acılı ve kızgın kadını sakinleştirme isteğinde bulundular. Ev sahibinin oluru üzerine yan odaya geçtiler. Peşlerinden de bağırان kadın girdi.

"Yahu ana, bunların yanında böyle konuşma. Bunların onlarla bağlantıları vardır. Sen niye böyle konuşuyorsun?"

Kayışoğlu'nun çıkışına sert yanıt verdi:

"Niye konuşmayacağımışım! Konuşma biçimimi siz mi belirleyeceksiniz?" diye çıkıştı

Kendisini sakinleştirmek için yalvaran Gonco'yu yana itti;

"Benim yüreğim yanıyor sizin umurunuzda mı? Kaç gündür oğ-

lum o haydutların elinde. Ne yaptınız? Kılınızı bile kıpırdatmıyorsunuz!”

“Ana!” diyerek, boğazını temizledi. “Senin üzüntünü anlıyoruz. Ancak bizim de yapacağımız bir şey yok. Delil, beni ve Hazarili öğretmen Hasan Kızıl’ı Dere köyde öldürmek istedi. Oradaki köylüler araya girmeseydi, bizi bir içim su gibi yutardı!”

Kayısoğlu, “doğru söylüyor ana” diyerek, söyleneni destekledi. Kel başındaki kasketi çıkardı. Uzun kollarını öne doğru açarak, dişlerini sıktı. Yaklaşık on gün önce kardeşinin evine geldiklerinde söylenenleri aktardı.

Arkadaşının aksine kısa boylu olan Gonco, güz kurdunu andıran kütük gibi boynunu öne doğru uzattı. Burnundan garip sesler çıkardı.

“Biz de silahlı birliklerimizin olaya müdahale etmesini bekliyoruz.”

Kayısoğlu “ana” diyerek, arkadaşının sözünü kesti. “Biz de kendilerine acil olarak ulaşmak istiyoruz ama şu anda bu bölgede yoklar. Ben de bir şey anlamadım!”

Üzüntüsünü ve endişesini belirttikten sonra acı çeken kadına moral vermeye çalıştı. Genel durumu özetledi. Oğluna zarar vereceklerini sanmadığını, zarar vermeye kalksalar dahi, yapamayacaklarını söyledi. Epey konuştu.

Söz alan Gonco’da aynı şeylere yakın şeyler belirtti.

“Bıra, ben anlamadım ki, siz niye bu kadar çaresiz kalmışsınız?” diye ağladı.

“Oğlumu öldürecekler. Şu anda söylediğiniz sözlerin, bir tavuğun boku kadar bile değeri yoktur!” dedi.

Orta yaşlı ve tecrübeli iki adam, ağlayan kadına bir şey söyleyemediler. Son söylenen laf üzerine utandılar. Defalarca gözaltına alınan, yıllarca devletin zulmüne uğrayan, kendilerine güvenen ve saygı duyan çevrenin aksine, acılı kadının son söylediği laf onurlarına dokundu.

Çay getiren Dürya’nın içeri girmesiyle ağlamasını kesti. Üzüntüden kimse çay içmedi.

Gonco, “ana, bunlara güvenerek söz söyleme” diye konuyu değiştirdi. “Bunlar, öldürölen beş ihbarcı akrabalarının öcünü bizden almak istiyorlar. şimdi şalvarlıların eliyle, ellerindeki dikenı çıkar-mak istiyorlar!”

Cevap da vermedi.

Kulağını kapıya dayayan ev sahibi Yusuf, içerdeki durumu öz-meye çalıştı. Kendisine kızan karısına dönererek fısıldadı:

“atışma ıkığını söylüyorlar. Çok insanın öldüröldüğü söyleni-yor. Bizim hevaller onları komple kuşatmışlar. Aha bu kulaklarımla duydum!”

Dürya, ellerini kulaklarına götüreerek konuşan kocasının yüzüne tükürdü:

“Tüh sizin cinsinize cibilliyetinize! Hele sevindiği şeye bak” diye sesini yükseltti. “İnsanları arkadan hanerlemeyi ne zaman terk ede-ceksiniz?”

Ev sahibi, kendisine kızan karısına küfür ederek odaya geçti. Di-vanın üstünde bağdaş kurarak sigarasını sardı. Odadan gelen seslere göre pozisyon değiştirdi.

Yerde oturan kadın, iki kişi konuşmasına rağmen ağlamasına de-vam etti. şalvarıyla gözyaşlarını sildi. Ellerini evin tavanına uzata-rak, ağzını havaya dikti:

“Onlara verdiğim ekmek, yüzlerine, dizlerine duracak. Onları kör edecek inşallah!”

Kayışoğlu gelen sesler üzerine, kafasını pencereden dışarıya uzat-tı. Odun götüren Sinsorlu gençlere baktı.

Sıkıntı içinde burnuyla oynayan Gonco, “onlar yoldaşımızın tek bir kılına bile dokunamazlar ana” diye söze girdi.

“Hele bir dokunsunlar, dünyayı onların başına yıkarız!”

Gonco İbo’nun son söylediği sözlerle ağlamasını kesti. Daha da kızdı; “Boş laf karın doyurmuyor bıra” diyerek, sesini yükseltti;

“Partizanın eskiden kodaman adamları vardı. Yürödükleri zaman ayakları altındaki toprak titrerdi. şimdi de kendi gölgesinden kor-kanlar mı ortalığı yıkacak?”

Kendisine itiraz etmeden dinliyen iki adama döndü:

“Elinizden başka bir şey gelmiyorsa, hiç olmazsa adamlara rica minnet edin ki oğlumu bıraksınlar!”

Ezilmiş bir ruh hâliyle boğazını temizledi Kayışoğlu.

“Ana, partinin bir an önce tavır belirlemesini bekliyoruz!”

Oğlunun arkadaşları olan iki kişinin yüzünü uzun uzun inceledi. Dudakları tekrar titredi, ağladı. “Şimdi nereye gidiyorsunuz bira?” diye mırıldandı.

“Sinsor’a kadar ineceğiz. Biraz işimiz var. Oradan da size uğrayacaktık” diye cevap verdi Kayışoğlu.

“İyi o zaman uğrayın. Hiç olmazsa onların da biraz morali düzelir!”

Gece ilerleyince tartışma, itiraz, karşı koyma zayıflamaya başladı.

İki adam, Aliboğaz’a gideceğini söyleyen kadına öneri ve uyarılarda bulundular.

Ev halkının hazırladığı sofraya oturmadan Sinsor’a hareket ettiler.

*İsyanın, direnişin ve başkaldırının diyarında tabiat,
bir erkek ölüsü gibi yatıyordu. Ölüler ise yatıyor fakat
uyumuyorlardı. Akan kan, yamacı karartıyor,
toprağı kaynatıyordu. Sağ olanlar, çaresizce
kendi ölümlerini seyrediyordu...*

Semayı yıldız mahşeri basmıştı. Atmosfer, günlerce yağan yağmurdan dolayı yeni doğmuş bir çocuk teni gibi saydamlaşmıştı. Arada bir esen kuzey rüzgârı, kılları yolunmuş maymun gibi çıplaklaşan meşe ağaçlarının tekdüze sallanışını hızlandırdı. Latif ve karanlık gece kendi sırlarını, bilmezliğini ve sonsuzluğunu sunuyordu ormana. Buyer Dağı’nın doğu yakasında, kafasını utangaçça uzatan yarım ay, şaşı gözlerle geceye iyimserlik kattı.

Vasat bir roman kahramanı gibi kendi duygularıyla hesaplaşan

esmer adam, Buyer Dağı'nı yalayarak Axbaba tepesine düşen ay ışığının şavkına baktı. Zirveye düşen ay ışığı, tepeyi kar yağmış gibi beyazlaştırdı. Kışı düşündü. Bir önceki yılın kışında derin kazılmayan ve iyi hazırlık yapılmayan sığınaklarda çekilen zorlukları bir kez daha yaşamamak için, yeni planları bir kez daha gözden geçirdi.

Önünde duran külü, hafifçe karıştırdı. Külün içindeki közler canlılığını yitirmişti. Saatine baktı. Gecenin hayli geç olduğunun farkına vardı. Yanında hafif müzik çalan radyoyu kapattı. Gündüz durmadan memleketi olan Pertek'i dürbünle seyretmişti. Xıdırda-mın'ın öte yüzündeki tepeleri inceden inceye taramıştı.

Yüreğine ince bir sızı gibi inen hasreti bertaraf etmek istemişti. Beklenilmeyen ve kaçınılmaz olayların genel akışını andıran garip ve ani özlem baskınına uğramıştı.

Uzun zamandır göremediği iki kızı Şule ve Şeyda'yı, eşi Gülse-ren'i düşündü. Fotoğraflarını çıkardı. Fotoğrafın yönünü ay ışığına tutarak, iyice üstüne eğildi. İki kız çocuğunun arasında duran eşine uzun uzun baktı. Daha sözlü oldukları zaman çok sevdiği türküyü mırıldandı. Hüzünlü, mahcup ve doğal olan bakışların aksine, kabarıklık ve vahşi bir tayın göğsü gibi yükselen memelerin dolgunluğu, kendisini davet eden bir hava katıyordu edasına. Okşar gibi ellerini üzerinde gezdirdi. Peş peşe yutkundu. Kaç yıl birlikte yatmadıklarını hesapladı. Hesap uzun yılları kapsayınca, zayıf bir ısıklık çaldı. Eşinin ter kokusunu hatırlamak için gözlerini kapattı. Doğadaki temiz havayı içine çekti.

İki yıl önce çocuklarını alarak Avrupa'ya giden eşine en son telefon ettiğinde söylediklerini hatırladı. Avrupa'ya gitmesini isteyen eşinin kızgınlıkla kendisine söylediklerine gülümsedi.

"Şimdi ne yapıyorlar acaba?" diye iç çekti.

Anne tarafına benzeyen küçük kızının, muzip gülümseyişine baktı. Zerdüşt'ün ateşi gibi yanan dudaklarına, peş peşe narin iki öpücük kondurdu. Kendisine benzeyen büyük kızını öptükten sonra, fotoğrafı sol göğsünün üstündeki küçük cebe yerleştirdi.

Aklına zamansız bir şekilde bin bir türlü soru akın etti. Önceleri deşifre olma korkusuyla köyüne gitmemişti. Ama artık kimliği açığa

çıkmişti. Haftaya Pertek'te olan Kocapınar köyüne geçmeye karar verdi.

Şahverdili Taylan'ın "Kamo (kimsin)?" sesiyle irkildi Yunus. Düşünceleri, difüzyona uğramış sıvı bir molekül gibi aniden dağıldı.

"Biziz, hevaleriz!"

"Yanaşmayın! Ne işiniz var bu gece vakti burada?"

Silahının emniyetini açarak yerinden fırladı. Yardımcısı İbrahim'i dürterek, uykudan kaldırdı. Nöbette konuşan Taylan'ın sesini daha net almak için, sesin geldiği yöne doğru hızla yürümeye başladı.

"Merhaba, başka nöbetçiniz var mı?"

"Niye sordun?"

"Öylesine. Sizinle görüşmeye geldik de."

"Şimdi olmaz! Daha sonra görüşürüz."

Öncüsünün yanında Suriyeli vardı. Silahını çaprazlama tutan Taylan'a baktı. Etrafa göz gezdirdi. Ormandaki hışırtıları duyunca, alıkoyma girişiminden vazgeçti. Uygun bir sohbet ortamı yaratarak, gerçek niyetlerini gizlemeye çalıştı.

Suriyeli, "şey" diyerek silahının namlusunu yere doğru çevirdi. "Bizim eylemlerimizi duyuyor musunuz?"

Genç nöbetçi, soruya şaşırdı. Kendilerinin ilk kez böylesine heyecanlı görünmelerine bir anlam veremedi.

"Arada bir duyuyoruz işte" diye cevap verdi.

"Nasıl oluyor da, biz her gün savaştayız; şöyle yapıyoruz, böyle yapıyoruz da siz duymuyorsunuz?"

Gözlerini yumarak konuşan ve kafasını sallayan garip kılıklı adamın tuhaflığına anlam veremedi.

"Bazılarını duyuyoruz."

"Sizinle görüşeceğiz!"

"Şimdi gecedir olmaz" diye kararlı bir ses tonuyla görüşmeyi kabul etmedi. Son günlerde gelişen olaylarla ilgili soru sormak istedi. Özellikle de Mercan ve komşu köyü olan Harsi'de (Işıkvuran), zorla kaçırdıkları altı gencin akıbetini ve kaçırılan gençlerden ikisinin kaçması sonucu evlerinin yakılması nedenini sormak istedi. Son anda vazgeçti.

Başka bir şey söylemeden yanından ayrılan kişilerin etraftan çekilip çekilmediğini, ayak seslerinden seçmeye çalıştı. Ayak sesleriyle birlikte fısıldamalar da zayıfladı. Ay ışığının vurduğu karşı yamaçta bulunan iki kişinin de kendilerinden uzaklaştığını görünce rahatladı.

“Yoldaş neler oluyor? Gelenler kimdi?” diyen Yunus’un sesiyle irkildi.

Kendisine yanaşan arkadaşına baktı. “Apocular geldiler” diye cevap verdi. “Görüşmek istediklerini söylediler. Gece vakti görüşmeyeceğimizi söyledim. Onlar da bir şey demeden, çekip gittiler.”

“Neden görüşmeyi kabul etmedin? Belki acil olan bir ihtiyaçları vardır. Kendilerine yardımcı olurduk.”

Önce asker zannettikleri kişilerin dost birlikler olduğunu anladıklarında rahatladılar. Birliğin tüm üyeleri nöbet yerinde toplandı.

Eleştirilen nöbetçi genç, kendisini savundu:

“Ama yoldaş, her zamanki durumları değildi. Davranışları çok tuhaf!”

Yunus, “yine de beni bilgilendirmen gerekiyordu” diye itiraz etti.

“Adamlar durmadan, silahıma ve çevremde başka birilerinin olup olmadığına bakıyorlardı. Çok tuhaf ve tedirgin davranışları vardı!”

“Sen de tuhafı kötü taktın ha!” dedi Yunus. “Adamların bizi öldürecek hâlleri yok ya! Bunlar dost insanlar, belki karşılayacağımız ihtiyaçları olabilir.”

Hidayet, mırıldanarak genç nöbetçiye yanaştı. Yunus’a itiraz etti. “Çok zorladın yoldaş sende!” diyerek araya girdi.

“Nöbetçi yoldaş, kendi inisiyatifini kullanmıştır. Burada hatalı olan bir şey görmüyorum. Nöbet yerini gece vakti bırakıp, bize haber vermeye gelmesi askeri kurallara aykırıdır. Zaten bu insanların farklı bir niyetleri yoksa yarın da gelip görüşürler. Ama bana öyle geliyor ki, gecenin bu saatinde kapıyı çalmaları pek hayra alamet değildir.”

İbrahim, “farklı ne niyetleri olacak!” dedi.

“Niyetlerini anlamak için, bölgedeki olağanüstü gelişmelere bakmak lazım” diye cevap verdi. Kendisine itiraz eden arkadaşına döndü:

“Güvenliğimizi sağlamadığımız sürece görüşme yapmayı tedbirsizlik ve ilkesizlik olarak görüyorum. Siz daha bunları tanı mıyorsunuz!”

İbrahim, “yine zorlama tespit yaptın yoldaş” diyerek, elini salladı. “Her şeyin en olumsuz uçlarını düşünme düşünme içime karamsarlık koydun. Başka bir birlikte faaliyet yürütmek için partiden talepte bulunacağım.”

“Benimle olman yaşamına ve mücadelesine zenginlik katıyor!”

Yunus, yardımcısı İbrahim’le Hidayet arasındaki tartışmaya müdahale etti. Yüzünü kapatan siyah sakalları hızlıca kaş ıdı. Çenesindeki sakalların içini işaret parmağıyla karıştırdı. Hidayet’in söyledikleri üzerine düşündü, taşınan endişelerin uzak bir risk olduğunu düşündü. Herhangi bir yorum yapmadı. Nöbet değişimi yapılmasını istedi. Geri kalan grup üyelerine yatmalarını söyledi. Gece boyunca nöbet tutmadığı hâlde, yatamadı. Sabaha doğru ancak uykuya daldı.

Her zaman olduğu gibi o gün de sabah erkenden kalktılar. Kahvaltılarını yaptıktan sonra, birliğin bir kısmı kamp yerinde kaldı. Diğer kısmı ise Yunus’la birlikte köye indiler. Bir gün öncesinde yapılamayan Hasan Aldemir’in anmasını yapmak için hızla Tavuk köyüne doğru hareket edildi.

Köye giriş kısmında konaklayan Suriyeli’nin birliğindeki nöbetçiye selam vererek geçtiler.

Suriyeli, nöbetçilerin işaretiyle, yerinden doğrularak, geçenleri seyretti. Esmer yüzü süzölmüş, elmacık kemikleri üzerindeki ince derisi gerilen birlik komutanının yaşını merak etti. “Demek sorumluları bu ha?” diye ayağa kalktı. Bir an, önünden geçen grubu durdurarak, Ekrem’in kendileriyle görüşmek istediğini söylemek istedi. Söylemekten vazgeçti. Hemen açık olan telsizine sarıldı. Telsiz anonsuna hemen cevap verildi.

“Komutanım kendilerini bulduk!”

Karşı tarafın “güzel!” diyerek, peş peşe esnemesini dinledi. Aynı kelimeyi birkaç kez dinledi:

“Gelişmeleri ânında bana ilet!” denildi.

“Gece yanlarına vardık. Görüşme isteğimizi, gece olduğunu ileri

sürerek kabul etmediler. Biz de kendilerinin yaklaşık iki yüz metre uzağında konaklanmış bulunmaktayız. Şimdi komutanlarıyla birlikte dört kişi, köye doğru gidiyorlar. Ne yapalım?”

“Özellikle komutanı takip edin” dedi. “O bana lazım” diye mırıldandı. “Ve onları buraya getirmen gerekiyor. Birliğin diğer kısmını da takip edin! Onlar o bölgeden ayrılmazlar. Çünkü o yörede destek buluyorlar. Burada söylediklerim aynen geçerlidir. En ufak bir başarısızlık ve olumsuzluk istemiyorum. Anlaştık mı?”

Suriyeli, birliğin bir kısmına, sanki başka yerlere gidiyorlarmış gibi gidenleri takip etmelerini söyledi. Birkaç kişiyi de konaklama yerindeki birliği denetlemek için, nöbet bahanesiyle meşe ağaçlarının üst kısmına gönderdi. Köye giden ve konaklama yerinin üst kısmında bulunan birim komutanlarıyla sürekli görüşmede kaldı.

Üç kişiyi, konaklama yerinde kalan birliğin yanına gönderdi. Nabız yoklamalarını ve açık vermemelerini emretti.

Savurlu, savunmada kaldı. Pertekli diğer iki kişi Sado ve Deli Azo, gülümseyerek kitap okuyan İbrahim’e yanaştılar. Gülümseyerek selam verdiler.

İbrahim, elindeki kitabı katlamadan önce notlarını sırasıyla kitabın içine yerleştirdi. Kalemle kitabın üstüne koydu.

“Buyur çavemın (gözüm)!” diyerek, ayağa kalktı. Gelen iki Pertekliyle içtenlikle tokalaştı. Her ikisinin yanağından öptü. Heyecanlı olan iki genci süzdü.

“Yahu, sabahtan beri neden gelip bir çayımızı içmediniz? Hele gelin oturun!” dedi. Konuklarına yer gösterdi.

Ne söyleyeceğini şaşırdı Huseynikli Sado.

“Ne bileyim gelemedik, işimiz vardı” diye geçiştirdi.

Üzerine oturduğu battaniyeyi misafirlerin altına çekti. Oturmalarını söyledi.

Geriden gelen grup üyelerine baktı;

“Hele oturun arkadaşlar, bir çay üstüne koyayım. Dost çayı içmiş olursunuz.”

Azo’ya baktı Sado.

“Diğer arkadaşlarınız nereye gitti?”

İbrahim, oturmakta kararsızlık geçiren konuklarından önce oturdu. Kahvaltıdan sonra uyuyan Taylan'ı çağırdı.

"Onların biraz işleri vardı dostlar" diye cevap verdi:

"Birazdan gelirler. Ne oldu? Bir şey varsa, bana da söyleyebilirsiniz. Yetkiliyim!"

Omuzlarını kaldırdı Sado.

"Bizim komutanla görüşmeye gittiniz mi?"

Kafasını "hayır" anlamında salladı İbrahim, "Yoo gitmedik" diye cevap verdi.

"İki buçuk saatlik yoldur, niye gitmediniz?"

Taylan'a çay koymasını söyledi.

"İşimiz vardı çavemın. Arkadaşlar döndüğünde gideriz!"

İbrahim konuşmasını bitirmeden Sado'nun işaretiyle gitmeye hazırlandılar. İbrahim'in "ne oldu çay koyuyorduk?" sözüne, "tamam" diye cevap verdi Sado.

İbrahim, çay içmeyen misafirlerini konaklama alanı dışına kadar uğurladı.

Sado, sevinerek Suriyeli'nin yanına vardı. İzlenimlerini anlattı. Pusuya düşürecekleri grubun hiçbir şeyden haberinin olmadığını ekledi.

Suriyeli, sevindi. Tekrar telsiz başına geçti. Gelişmeleri aktardı. Karşı taraftan en ince detayına kadar talimat aldı.

"Hiçbir açık vermeden yaklaşıyorsunuz. 'Sizinle nöbet tutacağız' deyin. Uygun bir anda da silahlarını alarak ellerini bağlayıp, yanıma getirin! Hiçbir mazeret kabul etmiyorum ona göre!"

Suriyeli, verilen son emri aldıktan sonra beklemeye koyuldu. Sabahı bekledi. Gece boyunca kuşatma, pusu atma ve rehin alma biçimleri üzerine plan yaptı. Sabah erkenden kahvaltı üzerindeyken, C şeklinde bir kuşatma taktiğiyle pusu planını netleştirdi. Şafak tam sökmeden birliği kaldırdı. Son emirlerini verdi. Bozuk lehçesiyle yarı Türkçe yarı Kürtçe bir konuşma yaptı:

"Alt kısımdaki nöbetçinin yanına yanaşacaksınız" diyerek, süm-kürdü. Sado'nun da içinde olduğu üç kişiyi yana ayırdı.

“Önce konuşacaksınız. Adam bir şeyden şüphelenmeyecek. En dalgın ânında silahını kapıp rehin alacaksınız. Rehin aldığınızda hemen ellerini bağlayacaksınız! Ondan sonra yanıma getireceksiniz!”

Verilen emir çabucak yerine getirildi.

Suriyeli, önceden planlanan şekliyle yukardan aşağıya doğru inmeye başladı.

Yunus ve arkadaşları, sabaha doğru konaklama yerine varmışlardı. Suriyeli’nin olduğu taraf güvenlidir diye nöbet tutmayı kaldırmıştı. Ters istikametlerine düşen alt tarafta nöbet tutulması emrini vermişti. Sabah kahvaltısı için konulan çay, demlenmek üzereydi. Sofra hazırlandı. Bardaklar dizildi. Demlenen çay bardaklara doldurulduğu an, yukardan aniden çıkan grubu gördü.

İlk anormalliği Hidayet sezdi.

“Hoca durumlarında bir tuhafılık yok mu?” diye yutkundu:

“Baksana silahlarının emniyetleri açıktır!”

Yunus, cevap verme fırsatını bulamadan, misafir olarak bekledikleri grubun silahlarının üstlerine doğrulduğunu gördü.

“Yerinizden kımıldamayın! Yoksa tararız!”

Ağzı açık havaya kalkarak ellerini açtı:

Yunus, “ne?” diye şaşırdı. “Aklınızı mı kaçırdınız?”

Suriyeli, “Kımıldama diyorum sana! Otur yerine! Beynini dağıtıyorum!” diye bağırdı.

“Aklınızı mı kaçırdınız?”

“Sana sus diyorum! Alçak!”

Şoka giren Yunus, “Devrimcilik bu mudur? Siz devrimci dost örgüt müsünüz yoksa düşman mısınız? Ne yapıyorsunuz?” diye cevap verdi.

Rehin alınan nöbetçinin de getirilmesiyle, bakışlarını kendisinden ayırmayan Hidayet’e baktı.

“Teslim olmayalım hocam” diye yutkundu Hidayet. “Bunlar bizi katledecek, bari çatışarak ölelim!”

Hidayet’in sözleri beyninde uğuldadı. Elleri çay bardakları üzerinde donup kalan arkadaşlarına baktı.

“Kardeş kanı dökecek çatışmaya girmeyeceğiz!” diye emir verdi.

Suriyeli, "ellerinizi başınızın üstüne koyun!" diye bağırdı. Basılan grubun şaşkınlığından yararlanarak, çanta ve silahlarına el koyma emri verdi.

Baskına uğrayan grup, silah ve teçhizatlarını vermemek için direndi.

Yunus, inisiyatifi elden bırakmadan, Suriyeli'nin komutasındaki grubu devrimci sağduyuya davet eden açıklamalarda bulundu.

Suriyeli, söylenenlere küfürle karşılık verdi. Silah ve teçhizatları arkadaşlarına dağıttı.

"Sizi bağlayıp, başka yere götüreceğiz. Hiç kimse itiraz etmeden ellerini bağlatsın! Aksi takdirde ölürsünüz!"

Yunus, derin ve sarsıcı bir kederle uzun süre, "olamaz" anlamında başını sağa sola salladı. Arkadaşlarına baktı. Hidayet itiraz ediyor, mırıldanıyor ve küfre benzer şeyler sarf ediyordu. Tedbirsizliklerini eleştiriyordu. İbrahim şoke olmuştu, çay bardağını elinde tutuyordu. Hozatlı, dehşet içinde kalmış iri gözlerle zorla alıkonulan silahını almaya çalışıyordu. Zazaca bir şeyler söyleyip, itiraz ediyordu. Diğer iki genç, dövülmeye başlayan Hozatlı'yı korumaya çalıştılar. En son silahı kafasına doğru tutan Suriyeli'ye baktı. Herkesin yüzünde kan damlayan bir tedirginlik ve ciddiyet okunuyordu.

Kendilerini ziyarete gelen iki liseliye sorular sordu Suriyeli. Onaltı yaşından küçük olan iki gence emir vererek yana çekilmelerini söyledi. İki liseli söylenenlere uydu. Ellerini başın üzerine koyarak sessizce yana çekildiler.

"Ellerinizi bağlatın! Komutanımızla görüşmeye gideceğiz!"

Baskına uğrayan grup, söyleneni yapmayınca, eller zorla bağlanmaya çalışıldı. Direnme, karşı koyma, itiraz ve karşılıklı bağırma birbirene karıştı.

Yunus, "arkadaşlar sakın olun" diye bağırdı. Ellerini bağlamaya çalışan üç kişinin elinden kurtulmaya çalıştı.

"Sizi dost devrimci örgüt olarak görüyoruz. Bunun için size karşı silaha davranma gibi bir tutumumuz olmadı. Olmaz da... Bizim devrimci vicdanımız böylesi bir şeye el vermez. Devrimci sorumluluğumuz gereği silahlarımızı ve teçhizatımızı size verdik.

Olumsuz bir şey gelişmesin diye yaptık. Bizimle görüşmek istiyor-sanız, bunun yöntemi böyle olmaz. Verin tesisatımızı, istediğiniz yere gelelim!”

“Sus alçak herif! Bağlatacak mısın yoksa bağlatmayacak mısın?”

Sarf edilen küfürler üzerine gözlerinde gölgeler oluştu. Yüzü morgdaki bir ölünün yüzü gibi kaskatı kesildi.

Hidayet, “sosyalist onurumuz vardır” diye itiraz etti. Kafasına dipçikle vuran çilli Mardinli’ye dönerek Kurmance konuştu:

“Bizi bağlayarak götüremezsiniz. Verin teçhizatımızı istediğiniz yere gidip görüşelim. Kontrgerillanın yöntemlerini kullanmayın!”

Suriyeli, Yunus’u bırakarak, kendisiyle aynı şivede Kurmance konu-şan Urfalı Kürde yanaştı. Namluyu ağzına doğru tuttu. Sırtır gibi mırıldandı.

“Bu bir emirdir!”

Yunus, “hayır ellerimizi bağlatmıyoruz!” diye cevap verdi.

“Bağlatmazsanız, sizi vururuz!”

“Düşmansan vur be!” diyerek, araya girdi Hidayet. Başsız kalmış bir vücut gibi çırpındı. Silahını eskimiş bir diş fırçası gibi karşı tarafa kaptırdığı için öfkelen-di. Öfkenin kanadına bindi. Çıldır-mış, alda-tılmış ve pusuya düşürülmüş bir ruh hâliyle darmadağın olmuştu.

Suriyeli, etler içinde kaybolan gözlerini yumar gibi kıstı. Sesine sakın bir hava verdi. Anlaşılmaz şekilde vahşi bir kahkaha attı:

“Söyleseniz de, söylemeseniz de sizi vuracağız. Bu partinin kara-rıdır” dedi.

Yan tarafa geçti. Her harekete ilişkin alınan ölüm kararı listele-rini çıkardı. Listeler içinde öldürülmek istenen örgütün sempati-zanları olan Gerçek dergisi Dersim muhabiri Hıdır Gülildar, Kemal Özer, Hüseyin Aygün ve Almanya’da yaşayan Daimi Cengiz’in de içinde bulunduğu uzun listeyi sağa sola çevirdi. Listeye bakarak bazı isimler okudu. Telsizle Ekrem’le görüştü. Bir dakikayı aşan bir süre içinde tekrar bulunduğu yere geri döndü.

“Bizim komutan diyor ki; ‘ya elleri bağlanarak buraya gelirler ya da orada ölürlər!’ Hangisini seçiyorsunuz?”

Hozat Kiliseli Düzgün Çakmak, tok bir sesle haykırdı:

“Madem bize onursuz ve kalles bir ölüm dayatıyorsunuz, biz de onurumuzla öleceğiz! Bunun için de ellerimizi bağlatmayacağız!”

Suriyeli, Hozatlı gence yiyecekmiş gibi baktı. “şimdi görürsün” anlamında kafa sallayarak Yunus’un üstüne yürüdü:

“Bağlatacak mısınız yoksa ölecek misiniz?”

Kafasına doğru tutulan silahın namlusunu savurdu. “Siz aklınızı mı kaçırmışsınız?” diye karşı çıktı.

Altı kişilik birlik, dost gördüklerine karşı slogan atma, küfürlerle, canavarca bir kıyımın kıyısında erdemlice bekliyordu. Kim kime ne söyleyeceğini bilmiyordu. Söylenen her söz kaya parçaları gibi üzerlerine çöküyordu. Anlaşılmaz bir başlangıcın eşiğinde duruyorlardı. Ömür boyunca örülen dostluk, gücün verdiği ihtirasla silah namlusuna gizlenmişti. Kıyamet günü yargıçları gibi lütufkâr, ciddi ve doğal bakışlarla üzerlerine çevrilen silah namlularını ve insan yüzlerine bakıyorlardı. Kuvvet adaletiyle kılıç çatar gibi bakıyorlardı; insana ve dostlara ait sorularla meşguldü. Ölümün bir tarih kadar kendilerine uzak gördükleri bir mekânda, uğruna birkaç kez ölüme gittikleri davadaki dostluğun esir ve kurbanıydılar.

Kuvvet adaleti, gücün yarattığı sarhoşluk, kural, hukuk, ahlak ve erdem tanıımıyordu. Asırlar boyu soykırım, sürgün, horlama, sömürü, talan ve kendi yurdunda köle durumuna düşen bir halkın özgürlüğü için konuşturulan silahlar, özgürlük, onur, adalet, demokrasi ve şeref arayıcıların üzerine de çevrilmişti.

Tazelenen kötülükler biçim değiştiriyordu. Bu kez hem ölen, hem öldüren aynı sloganı atmayacaktı. Ölenler, öldürenleri sloganında yalnız bırakacaklardı. Sadece öldüren “biji Serok Apo” sloganını atacaktı.

“Karşınızda düşman mı var?”

Yunus’un son söylediği sözü daha tamamlamadan, silah takırtıları devreye girdi.

Altı kişilik birlik, yaş söğüt fidanları gibi inleyerek üst üste devrildi. Konaklama yerini öfkeli küfürler, vahşi bağırışlar, korku ve acı çığlıklar kapladı. Toprağa barut, kırılmış taş ve kan kokusu sindi.

Korkup yere çömelen iki liseliye döndü:

“Bu saatten sonra savaş ganimetimizsiniz! Söylenen her emre kayıtsız şartsız uyacaksınız!”

Korkunun girdabına yuvarlanan liseli iki genç, söylenenleri başıyla onayladılar.

Suriyeli’nin emriyle, yere serpilen diğer malzemeler de toplandı. Altı kişilik birlikte canlı kalanın olup olmadığının kontrol edilmesini istedi. İkinci savunma çemberi olarak adlandırılan grup da olay yerine vardı. Taranan grup teker teker kontrol edildi.

Halfeti’nin Ortayol köyünden olan Urfalı Cemil, Hidayet’i sırtüstü çevirdi. Gırtlığında çıkan kanla karışık hırıltılar çıkaran akrabası ve köylüsü olan genci tanıyınca, cin çarpmışa döndü. Titreyerek geri çekildi, bağırarak kaçmaya başladı.

Suriyeli, kafasına vurarak kaçan Cemil’in yakalanması emrini verdi. Yakalanmadığı takdirde öldürülmesini emretti.

Yerde sürüklenerek yanına getirilen Cemil’in yüzüne tükürdü. Ellerini bağladıktan sonra, üzerindeki askeri malzeme alındı ve tutuklandı. Telsizle devreye giren Ekrem’den infaz edilmesi emri aldı.

Suriyeli, verdiği emir üzerine ikinci kez taranan Yunus ve İbrahim’in üzerine vardı. Dipçiklenmesini söyledi. Dipçik darbeleriyle sol tarafındaki elmacık kemiği kırılan Yunus’un dökülmek üzere olan açık çenesine tekmeyle vurdu.

“Şimdi de konuşsana alçak!” diyerek bağırdı. Yunus’un gömlek cebinden sıyrılarak düşen Devrimin Sesi ve Dersim’deki Silahlandırılmış Ajitasyon ve Propaganda Birlikleri’nin son toplantı raporlarını aldı. Tekmeyle bir kez daha Yunus’u yokladı. Paniğe kapılan birliğe emir verdi:

“İki savaş ganimetini de alın! Çabuk gidelim, kaçalım, uzaklaşalım buradan!”

Taylan ve nöbetçi Deniz, ölü numarası yaparak yerde kıpırtısız yattılar.

Deniz, olduğu yerde kımıldamadan gözlerini hafifçe açtı. Kalbini teğet geçen kurşun yarasını yokladı. İniltileri kesilen arkadaşlarına seslendi.

Hafif kımıldayarak yarasını yokladı. Yara soğumaya başlayınca, kendisine acı vermeye başladı. Birkaç kez kısık sesle hıçkırdı: "Cihan Hoca, Cihan Hoca! Yoldaşlar!" diye inleyerek, seslendi.

"İçinizde sağ olan var mı?" diye ağladı. Ağlaması normal ağlamadan farklıydı, gözyaşı dökmeden ağlıyordu. Ağlarken bile ağlamak kendisine acı veriyordu. Kahredici, ifade edilmez duyguların sarmalına tutulmuştu. Gitmeyle kalma arasındaki kör bir mekân ve zaman dilimine girmişti.

Tüm arkadaşlarının ismini tek tek sıraladı. Tekrar kimsenin sağ kalıp kalmadığını sordu. Cevap alamayınca, birbirine karışarak akan yoldaşlarının kanı üzerinde sürünerek, köye doğru yöneldi.

Yaralı genç, silah sesleriyle paniğe kapılan köye girince, önüne gelen ilk eve daldı. Köylüler etrafına toplandılar. Durmadan kan kaybetmesine rağmen, olayı soğukkanlılıkla anlattı.

"Olay yerine gidin, belki yaralı kalan yoldaşlarımız var, onları kurtarın" sözü üzerine, köylüler, çatışma bölgesine doğru yöneldi.

Deniz'in eve girdiğini duyan yöredeki Dev-Sol birlikleri, hızlıca eve girdiler. Yaralıya ilk tedaviyi yaptıktan sonra, olay yerine doğru hareket ettiler. Olay yerine giden en kısa yola saptılar.

Suriyeli, kendilerine doğru gelen üç kişilik birimi görünce öldürülmeleri emrini verdi. Teslim ol çağrısında bulundu. Fakat hemen peşlerinden gelen ana birliğin kalabalık olduğunu görünce vazgeçti.

"Ne yapıyorsunuz?" sorusuna;

"Sizi düşman zannettik heval. Kusura bakmayın!" diye cevap verdi.

Yanlarına varan birlik komutanı, gelişmelerden haberdar olmasına rağmen, "sizin geldiğiniz tarafta silah sesleri geldi, neyin nesiydi?" diye sordu.

Önce haberi yokmuş gibi omzunu kaldırdı. Sonra da yeni bir şeyi hatırlıyormuş gibi, "kontrgerillanın bir grubuydu. Bizi takip ediyorlardı" diye yutkundü, "biz de kendilerini taradık!"

"Niye böyle konuşuyorsunuz? Orada kontrgerilla yoktu, TDKP'li arkadaşlar vardı!"

"Yok heval yok, siz bilmiyorsunuz. Onlar kontrgerillaydı!"

Suriyeli'nin verdiği cevaba mırıldanan birlik, durmadan olay yerine doğru hareket etti.

Suriyeli, grubunu olduğu yerde bekleterek, giden guruba baktı. Grubu teslim almayı beceremediği için Ekrem'den fırça yedi. Morali iyice çöktü. Hareket edemez duruma geldi.

Koşarak yaşanan ayak seslerini duyan Taylan, yüksek sesle süren iniltisini engellemek için dilini dişlerinin arasına gömdü. Grubun içinde tanıdık sesler duyunca, kendisine gelir gibi oldu. Kendilerini kontrol ederek ayağa kaldırılanları görünce, ilkin Deniz'in yaşayıp yaşamadığını sordu. Olumlu bir cevap alınca, biraz rahatladı. Gafil ve hazırlıksız pusuya düşmenin ardından, kendisine uzanan dost elerin koynunda bir anlık huzur buldu. Fazla kalmadan, tekrar kısa süreli ve kesik kesik bayılma nöbetine tutuldu.

İsyanın, direnişin ve başkaldırının diyarında tabiat, bir erkek ölüsü gibi yatıyordu. Ölüler ise yatıyor fakat uyumuyorlardı. Akan kan, yamacı karartıyor, toprağı kaynatıyordu. Sağ olanlar, çaresizce kendi ölümlerini seyreliyordu...

Dağlar sislere gömülmüştü. Devletin batı ve kuzey yamaçlarında yaktığı orman hâlâ yanıyordu...

"Af"ın içine sinen kalleşliğin, barbarlığın ve kural tanınamazlığın ölçülerini hesapladı.

Sınırlarından taşan, saman çöpü gibi karmakarışık çelişki yumağına girmişti. Acısından mı yoksa öfkesinden mi belli olmayan bir titremeye tutulmuştu. Yerde bağlı yatan gence, yıldızlar gibi soğuk, uzak ve tuhaf bir kayıtsızlıkla yaklaştı. Seslendi, cevap alamadı.

Başına Zühre yıldızı gibi dikilen Üniversiteliye uzun uzun baktı. Cevap vermedi. Katledilen birliğin ölümüyle beraber, vücudunu aç bir kurt gibi kemiren acılarını unutmuş gibiydi.

“Duydun de mi?” diyerek, nöbetçileri yerinden kaldırdı

“Siz yemeğinizi yiyin, ben nöbet tutarım” dedi.

Verdiği emirle kalkan nöbetçilerin arkasından baktı. Tekrar seslendi;

“Söylediğimi anladın mı Cemal? TDKP’liler öldürüldü!”

Başını kaldırdı. Teninden nefes alır gibi soludu. Katledilen devrimcilerin acısı üzerine genç komutanı terslemek istedi. Fakat genç adamın gözlerinde kardeşçe sevgi, garip bir suçluluk duygusu okuyunca, vazgeçti.

“Gözleriniz aydın” diye mırıldanarak cevap verdi. “Kontrgerillayı dahi kışkırtan cinayetlerin altına imza atmaya devam ediyorsunuz!”

Yanına çömeldi. Kendisini gözleyen Bodur ve Konyalı’nın bakışlarından rahatsız oldu. Derin bir iç çekti, “bak” dedi. Cebinden çıkardığı sigarayı yaktı. Sesini kısıtı.

“Seninle ilgili hesap yapıldığını ilk günden söyledim. Sen alındığın zaman sizin birliklerin üzerimize geleceğini sanmıştık ama gelmediler. Bu durumdan ben de bir şey anlamadım!”

“Bir saat önce Kürmeşli İnan, Bahattin, Tekin ve Sarısaltıklı Hasan kaçtı. Üstelik bunların peşine düşen birliğin içindeki iki kişi de firar etti. Ege’deki cephe çalışmasından yeni buraya gelen iki Vanlı öğretmen de firar etti. Bunların firarından sen sorumlu tutuluyorsun. Bağırman çağırman insanların moralini bozuyor. Üstelik öldürülen TDKP birliğinde yaralı kurtulanlar da olmuş!”

Dizleri üzerine yatırdığı silahını kenarına indirdi. Alnını sıkıntıyla ovdu. Yatamadığı için kan çanağına dönen gözlerini ovdu. Bağlı gence söylemek isteyip de açıktan söyleyemediği bir sırrı saklıyormuş gibi baktı.

“Bundan dolayı bugün, ardımızdan delil bırakmadan burayı terk edeceğiz!”

Bağlı gence doğru eğildi. Alnını göğe kaldırdı. Meşe dalları arasında kendisini süzen Bodur’la bakışları kesişti. Bakışlarını kaçırarak Bodur adama mırıldanarak küfür etti. Yere tükürdü. Sigara izmaritindeki ateşi yerdeki tükürüğüyle söndürdü.

"Yaşaman için tek seçenek sağduyulu davranıp manevra yapmaktır!"

Sessizlik oldu. Mırıldandı;

"Kaçanların arkasına düştük ama bulamadık. Görüldükleri yerde infaz emri çıkartıldı. Kendilerine ulaşmazsak, yerlerine kardeşleri getirilecek ve evleri yakılacak!"

Derin iç çekti.

"Zorunlu Askerlik Yasası'nın uygulanması için bu tür caydırıcı önlemlere başvurulmak zorunda!" dedi.

Çelişki fırtınasına tutulmuştu. Tedirgindi, konuştuğu zaman etrafına bakıyordu.

"Gerçekler yok edilemez, sadece belli sürelerle ertelenir" diyerek, suskunluğunu bozdu:

"Benim tanıklığımı ortadan kaldırırsanız dahi, işlediğiniz cinayeti ve yaptığınız işkenceyi anlatacak biri mutlaka çıkar!"

Cebinden çıkardığı sigarayı yaktı. Bir tane de bağlı gence uzattı. İlk defa itiraz etmeden sigara aldı. Sigaranın dumanını tümünü içine çekti. Sigara içmeyi özlemişti.

Üniversiteli vedalaşır gibi baktı. Acıma, yardım etme isteği ve vicdan azabının bir arada toplandığı bir bakışla, yıpranan genci süzdü.

Kalkacağı esnada grubunu alan dışına çıkardıktan sonra, kaçacağını mırıldanarak dile getirdi. Gecikmiş bir vasiyetmiş gibi cesedini ailesine teslim edeceğini söyleyerek kalktı.

Arkasına bakmadan yürüyen Üniversiteliyi seyretti. Çaresiz bir ruh hâliyle yaklaşan nedensiz, sinisi, kalles ve kötü ölümü beklemeye koyuldu. Cenazesinin üzerinde ağıt yakanları hayal etti. Çıldıran babasını, baraja atlayan annesini ve saçlarını yolan kardeşlerini hayal etti.

Üniversiteli Genç'in emri üzerine Felat'ın getirdiği çayı, canı çok istemesine rağmen içmedi. Genç nöbetçinin çay verme ısrarına verdiği karşılık, Felat tarafından komutanına iletilti. Fazla kalmadan Ekrem ve Konyalı yanına geldiler. Bodur'da meşenin arkasında görülmeyecek şekilde durdu.

Başucunda durdu. Bir sigara yaktı. Yeri tekmeleyen sabırsız aygır gibi eşeledi.

“Sana arkadaşlarımız çay veriyor, bu iyiliğe teşekkür etmen gerekirken, üstelik ‘kanlı ellerinizden çay içmem’ diyorsun!”

Kaşlarını birbirine topladı. Yere çömeldi. Parmakları arasına aldığı sigarayı bağlı gencin yüzüne doğru tuttu.

“Sahiden merak ediyorum. Bize karşı aslan kesilmenin cesaretini nereden alıyorsun?”

“Haklılığımdan!”

Bağlı gencin verdiği cevaba, “onu söyleyenler çok oldu ama” diye mırıldandı. Elindeki sigarayı ezdi, dişlerini birbirine geçirdi:

“Senin nefesini de keseceğim!” dedi. Sırtına bir tekme savurdu.

“Bu soysuz cinayetlerin ve işkencenin hesabını bir gün mutlaka vereceksiniz!” dedi. Kanlanan ağzını meşe kütüğüne sürdü:

“Siz cinayetlerin tutsağı olmuştunuz!”

Manzarayı gizlice seyreden bodur köylüsüne seslendi:

“Yarasalar gibi saklanacağına meydana çık! Ve adi cinayetlerin ve alçakça işkencenin hesabını ver!”

Bağırان gencin üzerine çullandı. Ağzı kısa sürede bağlandı. Epey hırpalandı. Yorulan Konyalı kenara çekildi. Meşe kütüğü üzerine oturdu.

Cinayet süvarisi gibi genci süzdü Ekrem. Ayağını kafasının üzerinden kaldırdı. Avını öldürmeden önce sersemleten kedi gibi, kendini incitmeden hareket etti. “Devrimci dostlarınızı, ‘iş-ekmek-özgürlük’ sloganları eşliğinde diğer tarafa postaladık.”

Biten boş sigara paketini gencin üzerine fırlattı.

“Nerede o anlı şanlı yoldaşların? Bırak seni kurtarmayı, sormaya bile cesaret edemiyorlar!”

Bitmeyen sigarasını bağlı gencin üzerine fırlattı. Yarıya kadar yanan sigara, bağlı gencin kafasına değdikten sonra toprağa düştü.

“Halkın önüne çıkıp ‘ben Partizancı değilim, özgürlük hareketini savunuyorum’ diye af dilersen” diye sözüne devam etti:

“O zaman hem ölümden kurtulursun, hem de insana verilen değerin ne olduğunu anlamış olursun!”

Söylediği son söz üzerine ağzı bağlı gençle, karşılıklı birbirlerini kestiler. Aralarındaki sessizliği bozan, bağlı gencin soğuktan kısılan

zayıf hapşırması oldu. Hapşırmayla birlikte burnundan sümükle birlikte bir topak pıhtılaşmış kan boşaldı.

Öfkeden, kafası bulanık bir suya dönmüştü. Söyledikleri içinde, en son olarak söylediği “af” kelimesi kafasına çengelli bir soru gibi takıldı. “Af”ın içine sinen kallesliğin, barbarlığın ve kural tanıma-mazlığın ölçülerini hesapladı. Beynine doğurgan sorular hücum etti. Dişi sorular, sinekçil kuşlar gibi çoğalmaya başladı.

Bağlı eller, ayaklar ve kapatılan ağızyla işaret verir gibi yaptı. Ölmeden önce söylenmesi gereken şeyleri ifade etmek istedi. Gözleri ve bedeniyle konuşur gibi yaptı. Bağlı olan ağızının açılmasını söyledi.

Açılan ağızını konuşmaya hazırlar gibi sağa sola hareket ettirdi. Sıkı bağlanan çaput çenesini uyuşturmuştu.

“Asıl sizin halkın ve devrimci adaletin merhametine sığınıp af dilemeye ihtiyacınız var! Çünkü birer suçlusunuz ve af dilemeye ihtiyacınız var!”

Ağızının açılmasını istediği zaman geri adım atacağını düşünmüştü. Fakat bağlı gencin ağızı açıldıktan sonra söylediği son laf kendisini iyice çileden çıkardı. Öfkelenildiği zamanlarda yaptığı gibi yerinde döndü.

“Ulan, sen ne konuştuğunun farkında mısın? Şerefsiz herif!”

“Şerefsiz olan devrimcilere karanlık komplolar kurup, kahpece katledendir!” diye cevap verdi. Ekrem’in bağırmasına yakın bir tonda bağırdı.

“Ulan adi herif!” diyerek, bağlı genci yerde tekmelemeye başladı. Konyalı’nın da eşlik etmesiyle, nöbetçiler etrafına toplandı.

Zulme yatkın mizaç, gururlu ihtiras ve ölü sevicilik ruhunu baştan başa kaplamıştı. Köpeklerin bile kendilerine havlamadığı ihtiyarları, gülüşü alkolden daha saf kundaktaki bebeklere düşmanlık örgütlüyordu. Görünmeyen yüzlere yargısız infaz etme emri çıkarıyordu.

“Ulan al bunu Zınnar!” diye bağırdı. “Küçük dilini korkudan yutuncaya kadar dayak at! Sonra da gebertip, kazılan mezarın içine koy!”

“Yapmazsanız, dünyanın en alçak yaratışısınız! Onursuz katil!” diyerek, işkenceyi ve katledilen birliğin ölümünü kınayan sloganlar attı.

Tekrar ağzı bağlandı. Ortama sessizlik çöktü.

Zinnar, Çino, Çekdar, Konyalı ve Felat tarafından ormanların sık olduğu alana sürüklendi. Zinnar’ın kasaturayla meşe ağacından kes-tiği yaş sopalarla falakaya çekildi. Falaka sırasında bileklerindeki ip-ler çözüldü. Karşı koydu. Ağzındaki kanlı çaput düşünce; boğuşma, bağır-tı ve slogan sesleri ortalığı kapladı.

Kampın tüm dikkati, bağırarak karşı koyan gencin bulunduğu alana çevrildi.

Manisa’dan yeni katılan Hakkârili bir teknisyen, olanlara itiraz etti.

Bodur, birliğinde bulunan genci tehdit ederek susturdu. Bozgun-culuk yapıyor gerekçesiyle silahsızlandırdı ve teçhizatına el koydu. Ellerini bağlayarak komutanın yanına götürdü.

Üniversiteli Genç, birliğini topladı. Hareket edilmeden önce çık-mak istedi. Ekrem’den izin aldıktan sonra, erken kamptan ayrıldı.

Konyalı, irikıyım vücuduyla üzerinde oturdu. Dizlerini kabur-galarına geçirerek, nefes almasını engellemeye çalıştı. Sigara içip yüzüne dumanını üfleyen Zinnar ve Konyalı’nın küfürlerini dinle-di. Ağzına dolan kanı yutmak zorunda kaldı. Beynine hücum eden ağrıların şiddetiyle yılan gibi kıvrandı.

Konyalı, mezar kazan Savurlu’ya ve diğer üç kişiye döndü. Çabuk bitirmeleri emrini verdi. Şişen sağ kolu altında kalan gencin, sadece ağzını ve ayağını bağladılar. Bir ceset gibi yerde uzanan gence bakıktan sonra ayrıldı. Felat ve birliğe yeni katılmış Pertek Sağman-lı bir genci nöbetçi bıraktıktan sonra, yukarı çıktı.

Toprağa değen kazmanın çıkardığı tekdüze sesle, ölümü kendi-sine daha da yakın buldu. Kınıldamadan etrafını süzdü. Aritmeti-ğin basit kurallarını altüst eden kaçma planları kurdu. Ense tüyleri diken diken oldu. Bu planı kurmakta çok gecikmişti. Yine de her adımında bedenine kurşun yağma ihtimalini göze alarak kaçmaya karar verdi. Üst kısmında konuşan iki nöbetçiyi kısık gözlerle süzdü.

Yüzüne çöken büyüğü belirtilere, yıldızlar gibi uzak ve soğuk bir kayıtsızlık verdi.

Nöbetçiler, yerde boylu boyunca yatan adama bakmadan konuşmaya devam ettiler. Amedli genç, "suçu nedir?" diyen Pertekli'nin sorusuna, "bize karşı geliyor" cevabını verdi.

Pertekli yapılanlara karşı çıkıyordu. Amedli ise, yapılanları savunmakla kalmıyor, arkadaşını tehdit ediyordu. Aralarındaki tartışma kısa sürede sohbete dönüştü. Sigara yakıp, sohbeti daha da derinleştirdiler.

Yer değıştirme hazırlıklarından dolayı kampta süren hareketlilik, gürültülü bir havaya büründü. Ortadoğu'yla görüşmeden önce, Dev-Sol'cuların üç kişilik birimini öldürmeyen Suriyeli'ye kızdı. Sahra telsizinden yükselen tiz, ağlamaklı ses ormanı kapladı. TDKP'lileri nasıl üstlenmek gerektiğı sorunu üzerine tartışma yoğunlaşınca, sesi daha da titrek çıkmaya başladı. Telsizle konuşma, öldürülenlerin devlet adına çalışan kişiler olarak kamuoyuna açıklanması gerektiğı üzerine karar çıkmasıyla, sona erdi.

Ormanı daha da koyu gösteren gölgeler, gittikçe artmaya başladı. Geçen her saniye, ölümünü daha da yakınlaştıyordu. Birdenbire sesi kesilen üniversiteliyi merak etti. Nöbetçileri yarı kapalı gözlerle bir kez daha denetledi. Kendi dünyalarına dalmışlardı. Aralarındaki sohbet iyice koyulaşmıştı.

Amedli, efkârlanmıştı. Peş peşe sigara içerek, ailesinin göç edişini anlatıyordu. Pertekli ise sadece dinliyordu. Arada bir önündeki top-rağı eşeliyor. Telsiz konuşmalarını dinliyordu.

Nöbetçilerin dalgınlığı, kaçması için iyi bir fırsat oluşturunuyordu. Üstelik bir saate varmadan öldürüleceğı düşünülen gencin ilk kez elleri bağlanmamıştı. Sağlam koluyla ayaklarındaki ipi çözdü.

Leş gibi ağırlaşan çıkık sağ kolundaki parmakları, kemerin kulpu-na geçirerek sabitledi. Hafif doğrulur gibi yaptı. Beş altı metre kadar kendisine yakın olan ormanla kaplı dereye baktı.

Yönünü dereye doğru çevirdi. Açlıktan ve dayaktan zayıf düşen ayaklarının vücudunu taşıyıp taşımayacağını düşünmeden, nöbetçilerin birbirine sigara ikram ettiği an yerinden fırlayarak ormana daldı.

Birkaç adımla ormanla kaplı dereye indi. Dereden aşağı kaçması gerekirken, ters istikamete doğru kaçırmaya başladı.

Nöbetçilerin bağırması üzerine kamp yerinde alarm verildi. Hazırlıklar durduruldu.

Ekrem, ceviz ağacının altından çıkarak, koşmaya başladı. Herkesin ormana girmesi emrini verdi. Etrafında dönerek küfür etti. Tepelere telsizle emir verdi. Görüldüğü anda öldürülmesini ekledi.

Zankirek, Bezaut, Segedik ve Karataş'a doğru koşan birliklere seslenerek, daha hızlı davranmaları emrini verdi. Yokuş yukarı yayılan Konyalı'nın birliğini görünce küfür etti. Koşma ânında düşerek, karnına saplanan kazığı çıkarmaya çalışan Konyalı'nın ağlamaklı cevabı üzerine, sesini daha da yükseltti. Konyalı'yı ölümle tehdit etti. Ellerini huni gibi ağzına götürerek, çaresiz, öfke kaplı çağrı yaptı:

"Kaçma Cemal, biz düşman değiliz! Ortaya çık! Namusum ve şerefim üzerine yemin ederim ki, sana dokunmayacağım! Sadece seni kaçırılanları kurşuna dizeceğim!"

Olduğu yerde yatarak birliklerin dağılım oranına göre çemberden çıkış yönünü belirlemeye çalıştı. Dereden aşağıya koşan kalabalık birliğin bir kısmı, aniden kendisine doğru dönünce, sürünerek tepelerin bulunduğu alana doğru çekildi. Dökülmüş meşe yapraklarının ve kuru odunların ayaklar altında ezilirken çıkardığı sese göre etrafındaki kişi sayısını, aradaki mesafeyi ölçmeye çalıştı. Kendisine yanan sesler üzerine sürünmeye son verdi. Sürünmesi durumunda meşenin çıkardığı sesle yerinin açığa çıkacağını hesapladı. Ayıların uyumak için ormanda kazdığı mağaraya benzeyen toprak bir kovuğa girdi. Etraftaki meşe dallarını iki taraflı üstüne çekerek avucu içinde tuttu. Kendisine yanan genç yaştaki tıfıl, ince boylu gencin üzerine atılarak silahını kapmayı hesapladı. Yan taraftan gelen ayak sesleri üzerine vazgeçti.

Eli tetikte kendisini arayan genç, aniden yönünü Zankirek yönüne çevirince, derin bir nefes aldı. Diğer iki kişi de tıfıl gencin peşine takılınca, nefes alışverişinde hafif bir normalleşme oldu. Daha rahat nefes almaya başladı. Koşmasını engelleyen çıkık kolunu yokladı.

Sanki ağrısı geçmiş gibiydi. Fakat her nefes alışverişinde ciğerleri içten paramparça oluyormuş gibi sızı veriyordu.

Ayak sesleri uzaklaşınca, tekrar tepeye doğru sürünmeye başladı. Düzensiz nefes alışverişi ve kulaklarındaki uğultu sesleri ayırt etme ve tam olarak anlamasını engelliyordu. Güneş batmadığı hâlde, verilen alarm emriyle harekete geçen Karataş yönündeki tepecileri gördü. Arkadan gelen ayak seslerini duyunca, açık alanı hızla koşarak geçti. Karataş yönündeki tepecilerin kendisini fark etmesi üzerine, tekrar ormana dalarak, yönünü değiştirdi.

Ormandaki sesler, gürültü, emirler ve yer tarifi tam bir hengâmeye döndü. Karsel yönündeki tepecilerin önünü kesme girişiminden önce davranarak, Kengerli tepesine vardı. Tepedeki çıplak alanı geçerken, Karataş yönündeki tepeciler, dürbünlü suikast silahı olan Kanasla nokta atışı yaptı. Nokta atışına yakın mesafedeki birliğin taraması eşlik etti. Kendisini Xadişar karşısındaki ormanlara attı. Kamp yerindeki birlikleri çok geride bırakmıştı. Karsel ve Karataş tepecilerini de geçmişti. Köylere giden yolun ters istikametine girerek ormanın en sık alanına doğru çekildi. Sık ormanda yürümek zor olduğu için sürünerek kalın bir ağacın altına girdi.

Tepecilerle telsiz görüşmesi yapan Ekrem, olumlu cevap alamayınca küfür etti. Bağlı gencin kaçıışı esnasında görevli olan birliğin derhal tutuklanması emrini çıkardı. Sedik ve Bezaut yönünü tutan Bodur, yardımcısına emir verdi. Derhal Pılozik Deresi'ni tutmasını söyledi.

Sesleri dinledi. Gecenin usul usul kararmasını, ormanlara vuran rüzgâr sesini, kulaklarında hâlâ çınlayan mermi vızıltılarını dinledi. Diz üstü çökerek su göletine ağzını daldırdı. Şaşırtıcı bir açıklıkla suya saldırdı. Dokuz günün susuzluğunu kana kana giderdi. Ağzına giren yosunları tükürdü. Çömeldiği gölette su az kaldığı için gölet bulandı. Başka bir gölete yöneldi. Susuzluğunu giderdikten sonra, sırtını ormanın içinde yalnız kalan söğüt ağacına yasladı. Su içince çıkık kol, dayak yerleri ve kaçış esnasında ağaçlara takılarak yırtılan vücuttaki yaralar sızlamaya başladı.

Yaşamı söğüt ağacı gibi esnek, domates fidesi gibi kaypaktı. Kimin kimi neden kovaladığı belli değildi. Öz evlatlarını yiyen kuvvet adaleti, kör bir egemenlik duygusuyla cinnet geçiriyordu. Savaştığı gücün yöntemlerini taklit ediyordu.

Kurtuluşunu masalsı bir mucizeye benzetti. Tuhaf bir şekilde kurtulduğuna sevinmedi. Günlerce onur kırıcı esaretten kurtulmanın sevincini bile yaşamadı. İçine tuhaf bir bulanıklık çöktü. Yaşanılanları, yeni doğmuş çocuk düşleri gibi kesik, anlaşılamaz ve hayal ürününe benzetti. Yaşanılan onca şeye canlı tanıklık yapmamış gibi, yapılanlara ve şahit olduğu şeylere inanmadı. Gitmek istemedi. İçten içe gelişen deli duygular fırtınasına tutuldu. Geri dönüp tüm bunları neden yaptıklarını sormak istedi. Yerinden kalktı. Çenesine yapışan yeşil yosunu söktü.

Bakışlarını, geceye hazırlanan Munzurlara dikti. Dağlar; mağrur, hıncını geceden alırcasına göğe doğru görkemlice yükseliyordu. Uçurumları düşecek gibi sivrilmişti. Hasretin göçle kamçılандığı garip bir hikâyeye tanık etmek için bir kez daha tekrarlanacak ihtiyar ve acılı söylencelere hazırlandı. Kan, barut ve kendi külleriyle beslenen piramidi kuran tarihin garip çarkına, ana tema bulmaya hazırlanıyordu.

Karsel'deki altı aylık bebek, yumruklarını kundaktan dışarı çıkardı. Kızını kaybeden Zankirekli yaşlı kadın, kaçıp ormana sığındı.

Kuyruğunun ucu beyaz olan bir tilki geçti patikanın alt kısmından. Ve karanlığın ormanı kucaklamasıyla birlikte, tüyleri diken diken eden kurt uluyuşları başladı.

Efsunlanmış dil gibi itiraz etme yetisini kaybetti. Devrilen yaşlı kavak ağacı gibi sessizliğe büründü.

Ürkütücü bozkırların koynundan süzülüp gelen susuz, aç ve anesini kaybeden yavru ceylanın mahzunluğu çökmüştü gözlerine.

Kehribar gibi ışıldayan kara gözlerinin üstüne dökülen saçlarını, eleriyle yana yatırdı. Yanaklarından aşağı iz yapan gözyaşlarını sildi. Ruhunu aç bir kurt gibi kemiren sıkıntılardan sıyrılmaya çalıştı. Küçük dünyasında büyük fırtınalar kopuyordu. Aldığı kararı babasına açıkladı.

Günün yorgunluğuyla yıkılmış bir duvarı andıran ihtiyar babasına baktı. Arada bir uyuklayarak başı göğsüne düşen ihtiyar adama seslendi:

“Bavo (babacığım)!”

İhtiyar adam, küçük kızı Meral’in sesiyle irkildi. Ağzından akan suyu avcunun içiyle sildi.

“Çiye daykamın (ne var anacağım)?”

“Eğer abime bir şey olursa, Zınnari Xof’dan (Ürkütücü Kaya) kendimi baraja atacağım!”

Gözlerini ovdu. İlk kez kızını karşısında böyle görmesine şaşır-
dı. Işıl ışıl yanan gözlerle kendisini yakalayan korkutucu ve keskin bakışların alanında buldu kendisini. Kesin hükmünü vermiş, uygulamaya ramak kalmış ürkütücü ve soğuk bir kararın, nasıl böylesine küçük bir kız tarafından tasarlandığına şaşır-
dı.

“Hayret!” diye mırıldandı. Küçük kızın incinen onurunun kardeş sevgisiyle keşişmesini ilk kez fark etti. Kızını ihmal ettiği için kendisini suçladı.

“Daye” dedi. Eliyle işaret ederek yanına çağırırdı. Yanaşan kızının kafasını koynuna koyarak ovdu.

“Sen çağırmasaydın. Seslerle yine uyanacaktı!”

“Na bavo (yok baba)” diye hıçkırdı.

Ağlayan kızına teselli vermeye çalıştı. Kucağına alarak gözyaşlarını sildi. Büyük kızına seslendi. Sesine uzlaşmacı ve iknacı bir ton verdi.

Kimsenin cevap vermemesi, çekirge ve köpek seslerine gömülen geceyi daha da korkutucu kıldı. Evde olmayan büyük kızının nerede olduğunu sordu.

Küçük kızı, kederden kurumuş dudakları isteksizce aralandı:

“Bize telefon gelmiş. Kahveye gitti!”

Telefon sözcüğünü birkaç kez telaffuz ederek ayağa kalktı. Ellerini sırtına dayadı. Ağrıyan yeri ovarak, kapıya yöneldi. Küçük kızın verdiği cevap içine umut, sabırsızlık ve heyecan ekti.

"Kimden geldi acaba?" diye mırıldandı. Merdivenlerden koşan ayak sesleriyle büyük kızının geldiğini anladı. Hemen dışarı çıktı.

Kapıda kız ve baba göz göze geldiler. Kızının heyecanlı ve telaşlı hâline bakınca, korktu. Onun için olumsuz bir haber alır diye öylece bakakaldı.

"Baba! Müjdem ver, Cemal kaçmış!"

"Ne diyorsun sen kızım? Nasıl kaçır? Kim dedi sana?"

"Benimle Kürtçe konuştu. 'Ben kaçtım' dedi!"

"Eee, ondan sonra?"

Heyecandan nefes alışverişte zorluk çeken Zeynep, göğsünü ovdu. Karşısında kuruyup kalan küçük kız kardeşinden su istedi. Tepki vermeyen küçük kıza bağırды. Verilen suyu yiyormuş gibi içti, kuruyan dudaklarını yaladı.

"Anlatsana kızım, beni meraktan öldürme!"

Elini kalbinin üstüne götürdü. "Dur anlatıyorum baba. Biraz sabret!" dedi. "Bakkal, 'bir genç sizi arıyor' dedi."

"Yahu kızım, sen bana ne söylediğini anlatsana!"

"Tamam baba" diyerek, bir bardak su daha içti. Derin bir nefes aldı.

"Durumumuzu sordu. Sonra, 'ben kaçtım. Ama evi hemen boşaltın ve evden kalmayın! Onlar bu gece köye gelecekler. Evi yakacaklar! Çıkın, evden uzaklaşın ve yukarı mahalledeki Ali Mehmet Ağa'nın evine gidin! Kendinize iyi bakın ve beni merak etmeyin' deyip, telefonu kapattı."

Küçük kız, "Yaşasın!" diye çığlık atarak, ablasının boynuna sarıldı. Hıçkırarak ağladı. Ablası da, günlerin getirdiği sinirlerini gözyaşlarına sindirircesine ağlamaya başladı.

Duyduğu sevinçli haber ve kızlarının oluşturduğu duygusal manzara karşısında, ihtiyarın da gözleri yaşardı. Titreyen dudaklarını zor zapt etti. Gözyaşlarını gizledi. Etrafında döndü.

"Başımızda tufan dolaşıyor. Bahtımız kara geceye döndü!" diye mırıldandı. Kızlarına döndü:

"Oğlan öyle demişse, bir bildiği vardır. Kalkın da evi boşaltalım!"

Sarsılarak ağlayan en küçük kardeşini sakinleştirerek dizlerine yatırdı. Gözyaşlarını silerek uzun uzun babasına baktı.

"Ama baba, biz evi boşaltırsak, evimizi yakarlar. Evimizin dost düşman içinde yakılmasına nasıl izin verebiliriz?"

"Ne yapalım kızım başka bir çaremiz mi var?"

"Var baba."

"Neymiş kızım?"

"Evi boşaltmayalım. Evde kalalım. Gelirlerse, karşı koyalım. Olmazsa da, en fazla beni zorla götürürler!"

Babayla kız arasındaki tartışma uzun sürdü. Küçük kız da tartışmaya dahil olunca, tartışma alevlendi.

"Abla baksana, köpekler nasıl havlıyor!" diyerek, evden çıkmaya karşı çıkan ablasının kolundan tuttu. Kendisini iten ablasına yalvardı:

"Onlar gelmişler. Ne olursun abla, hemen kalk!"

"Sana demedim mi boyundan büyük işlere karışma!"

Direğe yaslanan ihtiyar, boynunu yana büktü. Büyük kızına doğru eğildi:

"Küçüğüm doğru söylüyor, gel gecikmeden çıkalım dışarı" dedi. Israr etti. "Ne olur, ne olmaz kızım. Mal gider can kalır!"

Zeynep, kolunu bırakmayan kız kardeşine kızdı. Ağlamamasını söyledi. "Kız sen bir yerde dursana!" diyerek, elini savurdu.

"Ne yapacaklar bize? Bizi mi öldürecekler? Suçlu olan onlar. Vergi istediler, beş mislisini verdik. Daha gelip ne isteyecekler ki bizden? Zaten bunlarla alıp vermeyeceğimiz ne var ki?" dedi.

Hızla ayağa kalktı. Direğe yaslanan babasının önüne dikildi;

"Bu evden çıkmayacağım. Evin yakılmasına izin veremem!"

Ağlayarak yalvaran küçük kardeşine, "sen sus!" diyerek kızdı. Yan odaya geçti. İki valizi aldı. Ziyet eşyalarıyla birlikte değerli eşyaları bir valize koydu. Çift fermuarlı olan valizi kapattı. Diğer valizi açarak çeyizlik eşyalarını, hediye edilen kitap, kaset ve yayınları yerleştirdi. Video, teyp, kamera ve fotoğraf makinesinden oluşan başka eşyaları da büyük bir telise koyarak ağzını bağladı. Eşyaları alarak

kapıya doğru yöneldi. Götüremeyince, küçük kardeşinden yardım istedi. Kardeşinin yardımıyla en yakın ev olan Feyeler'e götürüldü.

Feye'nin karısı Anık'a, eşyaların bir geceliğine kendilerinde kalmasını söyledi. Sevinçli olan ev halkının gece vakti evlerine eşyalarını bırakmalarının nedenini merak eden Anık'a, işi geçiştiren kaçamak cevaplar verdi.

Eve geri dönerken, Amcası Usıv'ın evine uğradı. Evde kalmamalarını söyleyerek dışarı çıktı. Peşinden ısrarlı sorularla dışarı çıkan Aslan ve eşine, kardeşinin söylediği sözleri tekrarladı.

Aslan, Zeynep'in ısrarı üzerine evden ayrıldı. Sürüde olan kardeşi Hüseyin'e haber vermek için Kırdan'a doğru yöneldi.

İhtiyar adam, kızının yaptıklarına kızmasına rağmen, gelişmelere itiraz etmeden sessizce seyretmekle yetindi. Efsunlanmış dil gibi itiraz etme yetisini kaybetti. Devrilen yaşlı kavak ağacı gibi sessizliğe büründü. Kılıçtan keskin otoritesi, bilinmez bir edilgenlikle hükmünü yitirdi.

"Bu kız ne yapıyor?" diye mırıldanmakla yetindi.

"Na xalo va çiye (dayı bu nedir)?"

İçeri giren komşusu Anık'a, "ne bileyim" anlamında elini salladı.

"Ne oluyor, niye bana bir şey söylemiyorsunuz?"

İçeri girip, yoğurt dolu sitilin üstünü örten büyük kızına baktı:

"Ne olacak daye, oğlan o cellatların elinden kaçmış" diye cevap verdi.

Anık, "Vişşş vişşş!" diye parmağını ağzına götürdü. Diz çökerek ağladı.

Zeynep, Anık'a durumu açmasına kızdı. Yan bakışlarla babasını süzdü.

İhtiyar adam, yeğeni Anık'ın mırıldanarak söylediği şeylere onay verdi. Kanı çekilmiş zayıf dudaklarına, tekrar kederli, derin bir suskunluk çöktü.

"Daye gel çikalım bu evden" diye yutkundü, "ben rüyamda gördüm. Bu ev bize mezar olacak!"

Küçük kız, çaresiz bir ruh hâli içinde olan babasının boynunu bükmesine acıdı. Yaşam içinde dahi abilerinin babasının taklidini

yapmasına fırsat vermeyen küçük kız, babasını boynunu bükerek ablasıyla konuşmasına dayanamadı. Babası gördüğü rüyayı anlatınca, içindeki korku büyümeye başladı.

Evden çıkıp çıkmama üzerine yürütülen tartışma, ikiye bir kalmasına rağmen, evden çıkmama kararı alındı. Babasının zayıf noktasından kavrılan Zeynep, evin dost düşman içinde yakılmasına seyirci kalmanın suç ve günah olduğunu işleyerek, ağlayan Anık'ı da kibar bir tarzla evden uzaklaştırmayı başardı.

Kızının görülmemiş bir hevesle evde kalma ısrarına anlam veremedi. Endişeli ve çaresizdi. İçindeki kararsızlığı yenememişti. Bir kez daha kendilerini alıp dışarı çıkarma girişiminde bulundu. Küçük kız da destek verdi. Zeynep'in çelişkiye düştüğünü sezen ihtiyar adam, kendisine daha da yüklendi. Fakat beklenmedik bir inatlaşmanın sonucunda, bir kez daha kararında diretti.

"Neden korkuyoruz ki, suçlu biz miyiz baba?" diye karşı çıktı. "Evimizi barkımızı neden onların insafına terk edelim ki?"

"Kızım" diye boynunu yana yasladı, "el âlem onların iyiliğinden kaçıyor. Gel biz de onların şerrinden kaçalım!"

Pencereye yanaşarak perdeyi kaldırdı. Küçük kızına ışığı söndürmesini söyledi. Köpek havlamalarının yoğun olarak geldiği tarafı dinledi.

"Baksana insanlar geceleri dışarı çıkmaktan korkuyor" diyerek, sözüne devam etti:

"El âlem bunların önünde yurtlarını terk ediyor! Bu insanların hepsi aptal ve korkak mı? Üstelik kardeşin, 'çıkın!' demiş. Rüya gördüm. Acele et çıkalım! Yoksa sabaha çıkamayacağız!"

"Ben çıkmayacağım baba, siz çıkıyorsanız da çıkın!"

Büyük kızının kendilerini bile bile tehlikeye attığını görmesine rağmen, sustu. Destursuz, duasız ve uğultulu gecenin içine daldı. Epey dolandı. Etrafı dinledi. Köydeki lambaların çoğu sönmüştü. Kendisine yakın olan komşusu Anık'ın evine gitti.

Ağlar hâlde ellerini koynuna bağlayarak uyuklayan yaşlı, tombul ve küçük boylu yeğeni, ayak sesleriyle irkilerek bağırdı:

“Ya Deli Yusuf, ya Xızır! Tu gırı ya on iki imaman (sen büyüksün ya on iki imamlar).”

Kadının sesi, kendisine yabancı ve ürkütücü geldi. İçindeki korku, endişe ve kaygılar daha da büyüdü.

Anık, gözlerini ovdu. Korkusunu yenmek için dilini çekti. Çarkın olduğu tarafa yönelerek su içti.

“Bu ne felakettir, Xalo?” diye mırıldandı.

“İnsanlık yağmalanıyor xango (bacım)!” diye sustu. Yüzü Venedik altını gibi sararmıştı. Kuruyan dudaklarını oynattı. Apak sakalı titriyor gibiydi. Boğazında düğümlenen vasiyetnamesini zorlayarak sözcüklere döktü.

“Bana bir şey olursa, sendeki iki valizin içindekini çocuklarıma ver daye!”

Tombul, şaşkın ve afallamış gözlerle, “sen delirdin mi xalo?” sözünü, yalnızlık ve erkek çocuğunun türemediği soğuk evin içinde bırakarak dışarı çıktı. Yürüyerek evinin önüne geldi. Evin içinde çıkıp çıkmamayı tartışan iki kızın sesi kendisine gelince, yerinde oturarak tartışmayı dinledi. Küçüğün kendisinden büyük sözler sarf etmesine, arada bir acı tebessümlerle güldü. Geceyi yoğun şekilde işgal eden köpek havlamaları, dikkatini çekti. İçine garip bir duygu büründü. Göz göre göre ölümü beklemenin anlamsızlığını iyice benliğine sindirdi. İçeri girip kızını zorla çıkarmak istedi. Ama yetmiş yıllık yuvasını öyle aniden terk etmek de içine sinmiyordu.

Yerinden kalktı. Sigarasını yaktı. Evin bir iki basamağını çıkarırken, içeri girmekten aniden vazgeçti. Yüreği kararsızlık, bilinmezlik ve güçsüzlük yumağına döndü. Yolunu Ali Harbi’nin evine doğru çevirdi. Çocuklarının arkadaşları olan gençler, elini öpünce, Avusturya’dan izine gelen oğlunun yoldaşı Hasan, kardeşleri Ağa ve Garip’i tek tek yanaklarından öptü.

İkram edilen çayı içmek istedi. Elindeki bardağı sağa sola çevirdi. Ağzına koyduğu çay, kendisine zehir gibi geldi. İçmekten vazgeçti.

Oğlunun kaçtığını ev halkına söylemeden oturdu. Kaçtığını gizlemeye kendisi de anlam veremedi. Avusturya’dan gelen Hasan Çelik, endişeli olan ihtiyarın moralini düzeltmek için, Apocuların

Dersim'deki uygulamalarının gelip geçici olduğu üzerine aralıksız konuştu. Hiçbir şey yapamayacaklarını, amaçlarının gözdağı vermek olduğunu iddia etti.

Gencin konuşması üzerine kısmen rahatladı. Almanya'da olan büyük kızı Zarife'yi ve çocuklarını, ortanca kızı Sabriye'yi ve yeni giden oğlu Ali Rıza'yı görüp görmediğini sordu.

Görüşüğünü söyleyen gence, detaylı bir şekilde durumlarını sordu. Kışın üç aylığına oraya geleceğini söyledi.

Tuvalette çıkan Fatma, heyecanlı bir şekilde içeri girdi. "Lov" diyerek, kardeşlerine doğru eğildi. Parmağını ağzına koydu. Fısıldamaya yakın bir sesle konuştu:

"Sanki bizim evin altında insanlar dolaşıyor?"

Evin küçüğü Ağa, ablasını alaya alınca, Hasan, yemin içen ablasını rahatlattı:

"Zaten bizim ahırın önünde hep eşekler toplanır!" dedi.

İhtiyarın içine korku düştü. Fatma'nın söylediklerine inanmakla inanmamak arasında kararsızlık geçirdi. Bir şey demedi. Kalkıp gitme isteğı ile kalma isteğı arasındaki çatışma daha da karmaşık bir hâl aldı. Gece epeyi ilerledi. Sohbet edenlerin gözleri yavaş yavaş küçülmeye başladı. Ummadıkları bir anda Meko (Hasan Çelebi), kafasını içeriye uzattı. Heyecanlı bir tarzda evin içine baktı.

Hasan, "ooo, hayrola" diye geleni alaya aldı.

"İnsan misafirlige böyle vakitsiz mi gelir?" diye ayağa kalktı, "hele gel otur!"

Meko, kafasını hızla geri çekti. Gövdesi dışarıda olacak şekilde konuştu:

"Hiç öylesine geldim" diye kekeledi. İhtiyara doğru döndü:

"Geç oldu, gidip yatmayacak mısın Veli amca?" diyerek, sorduğı sorunun cevabını almadan kapıyı hızla çarparak uzaklaştı.

Ev halkı birbirinin gözlerine baktı. Kimse vakitsiz içeri giren adamın yaptıklarından bir şey anlamadı. Sadece, ihtiyarın kuşkuları gittikçe derinleşti. Boynuna geçirilmek istenen kanlı ilmeğın halkalarının, gittikçe daraldığını hissetti.

“Bana müsaade bıra, artık kalkayım” diyerek, doğruldu. “Gideyim geç oldu. Yarın erken kalkacağım.”

Ev halkı, ihtiyar komşusunu yolculadı. Evin iki kardeşi de ihtiyarla birlikte dışarı çıktı.

“Sen merak etme amca” dedi Hasan. Harmanın yan tarafından gelen insan karartılarına baktı. Umursamadı.

“Parti, bu olayların üstesinden de gelecek. Yoldaşımıza hiçbir şey yapamayacaklar!”

“Adaaaam!” diyerek elini salladı ihtiyar. “Güle were tuyan buğa (Güle gel, dut ye)” diye mırıldandı. İyi geceler dileyerek evinin yolunu tuttu.

“Hesen bu gece niye böyle korkunç?” diyen, ablasının endişelerini giderdi. Uyanık olan dul kadın, ahırın avlusunda adam gördüğünü, dışarı çıktıkları zaman da telsiz sesini işittiğini söyledi. Meko’nun aniden içeri girmesini hayra yormadı. İçeri döndü, söylenerek yatakları hazırladı. Sürgüsü ve anahtarı olmayan kapının arkasına kalın kütükler dayadı.

Elbiselerini çıkarmadan yatağa girdi.

Nefesini tutarak, evin etrafında gelen ayak seslerini dinledi.

‘Dersim’i Botanlaştırın!’

Ekrem, Suriyeli’nin grubu yanına varmadan, bağlı gencin kaçıp kurtulması üzerine, aynı gün Doğan köyüne üç ayrı birlik gönderdi. Vurulan TDKP’lilerden iki kişinin yaralı olarak kurtulduğunu öğrenince, morali iyice altüst oldu. Elindeki bağlı gencin kaçmasında ihmali bulunanları bir araya toplamıştı. Önce Konyalı’yı tutuklamıştı. Fakat Konyalı, sorumluluğun kendisinde olmadığını, Kel Bedran ve grubunda olduğunu ileri sürerek tutuklanmaktan son anda kurtulmuştu. Kel Adam tutuklandıktan sonra, Konyalı ve birliği, Axzonik üzerinde Doğan’a gönderilmişti.

Üzerinde el telsizi bulunan Bodur'a ulaşmak için, tümseğin üzerine çıktı, bağlantı kurdu. Gelişmeler hakkında bilgi aldı. Köye giden diğer birlikler hakkında bilgi verdi. Kaçan genci bulamadığını söyleyen yardımcısına küfür etti.

"Onu mutlaka bana bulacaksınız. Ve bulduğunuz yerde vuracaksınız. Bana onun ölüm haberini iletmenizi istiyorum!"

Karşı taraftakinin istekli onayı üzerine sözüne devam etti:

"Unutma o kişinin, kampımızdan bir sürü bilgiyle kaçması, bizim açımızdan yüz kızartıcı bir durumdur. Bu başarısızlığın telafi edilmesi onur meselesidir. İhmali olan herkesi tutukladım. Senden de aynı başarısızlığı istemiyorum. Saat ikiye kadar evin etrafında bekleyin!" diye bağırdı.

Öksürürken boğazından gelen kanı, toprağa boşalttı. Göğsüne dökülen kanı koluyla ovarak sildi.

"Onlara öyle bir ders vermeliyiz ki, Partizancılara ibreti âlem olsun!"

Bodur, Eğinikli Teber'in traktörüne zorla el koyarak, Durso'nun oğlu Süleyman'ı şoför alarak köye erken girmişti. Pılozik üzerinde köye giren birliğin diğer bir kısmını ise akrabası Şahin'in traktörüyle getirtmişti. Bağlı gencin kaçması üzerine doğu tarafını tutan Konyalı'nın, Axzonik'teki Konaklar'ın arabalarına el koyarak, köye erken giriş yapması için öneride bulunmuştu.

Kısa sürede söylenenleri yerine getiren Konyalı, arabayı kullanacak kişiyi silah tehdidiyle bulmuştu. İtiraz eden Axzonikliye silah dayayarak, kısa sürede Doğan'a ulaşmıştı.

Bodur, nefes alışverişte zorlanan komutanın talimatlarını yardımcısı Dersim'e de dinletti. Evin dereye doğru bakan bölümünde, sırtını duvara vererek eve giren çıkanı gözetlemeye çalıştı. Akşamdan beri evi gözetleyen babası Topal ve akrabası Meko geldi. İhtiyarın evine gittiğini söyledi.

Babası Topal'ın basılacak evde ayrıca iki milisin bulunduğunu eklemesiyle, tekrar telsiz mandalına bastı.

"Komutanım, Partizancıların iki tane milisi de evlerindedir. Aldığımız duyur bu yönlüdür. Eğer bu eylem emsal teşkil edecekse, içerde olan herkesin imhasını kapsamalıdır."

“Kim bunlar?”

“Biri, geçen gün bizim arkadaşları evine almayan ve kapının arkasında bize meydan okuyan Eğinikli Mustafa Kayışoğlu’dur. Bir diğeri de Uskexli İbrahim Ateş’tir. Bu iki unsur, bu bölgedeki yerel sorumlulardır!”

“Tamam, evde kim varsa imha et” diye bağırdı, “Önce evlerini yak! Sonra da canlı namına ne varsa imha et!”

Ekrem’in verdiği emir üzerine yardımcısına emir vererek evin çıkışını almasını söyledi.

Babasını ve akrabasını Hasan Çavcav’ın evinin altına çekti. Aralarında kısa süreli bir konuşma geçti. Yanında taşıdığı yedek çantayı, öğretmen amcasına vermesini istedi. İçinde para ve mektup bulunan çantayı açan babasına kızdı.

Partizan taraftarı olan Kahraman, İlgaç, Çelik, Aykut, Aybar ve Karadoğan aşiretlerinin mutlak suretle göç ettirilmesini söyleyen babası ve Meko’nun önerilerini dinledi.

Planın adım adım devreye sokulacağını söyledi. Bu geceki eylemle birlikte birçok dengenin değişeceğini, birçok aşiretin korkarak kaçacağını ekledi.

Bodur’un genç yardımcısı Dersim, verdiği emre uymayarak Bodur’un yakınlarıyla konuştuğu duvarın arkasına geçmişti. Birliğini Meko’nun evi arkasında bekleterek, gizlice konuşmayı dinlemişti.

Kanlı planının kendilerine getireceği zararı düşündükçe, bedenini korkunç bir öfke, kin duygusu sardı. Kan, barut ve ölümle müttefik olan süreçte, karşı çıkışın ölüm getirdiğini biliyordu ama yıllarca çekilecek vicdan azabından daha iyi olduğunu hesapladı.

Genç komutan, silahının emniyetini açarak Bodur’a yanaştı. Herhangi bir şey söylemeden alınan kararı uygulamayacağını, eylemin karşı devrimci bir eylem olduğunu dile getirdi.

Bodur, alınan karara itiraz eden ve verdiği emre uymayarak kendisini dinleyen genç adamın gırtlığına silahı dayadı.

Silah emniyetini önceden açmasına rağmen aniden gırtlığına dayanan silahla şaşırان genç adamı, düşmanla işbirliği ve eylem bozgunculuğu suçlamasıyla etkisiz hâle getirildi. Yanına varan Kon-

yalı'nın araya girmesiyle genç komutanın elindeki silah alındıktan sonra bağlandı.

Saf dışı bırakılan yardımcısının durumunu netleştirmek için komutanıyla bir telsiz görüşmesi daha yaptı. Bağlı yardımcısını konuşturmadan gelişmeyi abartarak anlattı.

Yüksek sesle bağırdı. Telsizin bağlı gencin kulağına verilmesini söyledi.

"Bugün cezalandırılan dört insan da Kürt'tü!" dedi. "Neden öldürüldüklerini kavramadınız mı daha? Gerçekten onlar suçlu olduğundan dolayı mı cezalandırıldılar? İşte önünüzde duran eylemi de öyle değerlendirin! Koçer'in sana vereceği talimatları aynen uygula! Biliyorsun eylem sahasında, emir ve talimatlara karşı gelmenin cezası ölümdür!"

Telsiz konuşmasını arada bir karakollardan gönderilen parazitler kesti. Telsiz bağlantısı sağlandıktan sonra "ölümdür, öldürün!" diyen alaycı ses araya girdi. Sesin en yakın yer olan Vaskovan Karakolu'ndan geldiği tahmin edildi.

Karakol tarafından dinlenen telsiz konuşmasına ve telsizde söylenen söze kimse oralı olmadı. Bağlı genç sağa sola kıvrandıktan sonra, Bodur'un kafasına dayadığı silahın namlusuna baktı.

Ekrem, araya giren konuşmacıya küfür ettikten sonra konuşmasına devam etti:

"Karar verildi heval. Verilen kararın onayını da, partiden aldık. Bugünkü iki eylemin siyasi içeriği vardır. Her iki olay farklı da olsa, içerik olarak aynıdır. Bu bölgede içine girdiğimiz yönelime denk düşen eylem türleridir. Önderliğin, 'Dersim'i Botanlaştırın!' talimatı doğrultusundadır. Burada bir birey ya da aile bizim için önemli değildir; önemli olan eylemin halkın üzerinde yarattığı etkidir. Bu eylemi başarıyla sonuçlandırdığımız zaman, halk şu sonuca varacaktır: 'Bu aileyi ya da bir örgütü yok ettiklerine göre, bizi, hayli hayli yok ederler!'

Halk, bu sonuca vardığı zaman, biz bu bölgedeki hedeflerimizin birçoğuna ulaşmış olacağız. HK aruklarının birimini cezalandırmayı, bu genel mantık içinde değerlendirin! Bu aile de, Partizancıların

kurbanı olacaktır. Görelim bakalım, nasıl kendi aileleri ve sempati-zanlarına sahip çıkıyorlar! Bu, bildiri yazmaya benzemez!

Bu kadar açıklama yeter! Bu iki eylem bizim için ayrı bir muhte-va taşıdığı için, bunun değerlendirmesini, eyalet düzeyindeki mer-kezi toplantıda ele alacağız!” dedi.

Sesini daha da yükseltti:

“Veli Kahraman’ın evi içinde canlı namına hiçbir şey kalmaya-cak! Anladınız mı?” diye bağırdı.

Bodur’un “anlaşıldı komutanım” onayıyla, “ev de dahil ne varsa ateşe verin! Eylemi seri bir şekilde yapın ve bölgeden çıkın! Biz de yerimizden çıkıyoruz! Karsel’e gelin! Hiçbir itiraz kabul etmiyo-rum!”

Bodur, Dersim’i bağlayarak savunma grubuna teslim etti. Telsizi kapattı. Saatine baktı. Konyalı’yla son bir kez daha uygulanacak kat-liam üzerine ayrıntıları görüştü. Saat gece ikiye geliyordu. Önceden belirlenen şekliyle harekete geçildi.

Göğün iki yakasını birbirinden ayıran şafağa direnen Sabah Yıldızı’nın son ipiltileri düştü saçlarına.

Bağrında tutuşturulan ateşin etrafında dansa duran kuzgunların gösterisi, bir şölene dönüştü. Yangın, pamuk gibi sakalını da sardı. Bedeni, volkan lavları gibi çevreye saçılan korlar gibi demir akıntı-ları içine düştü. İnsafı, Atilla’nın barbar ordularının dörtnala kalkan atları gibi geçtiği yerde, bir daha yeşermeyen yeşil otlar gibi kurudu. Puslu, ayazlı gecede etrafını saran kuzguni leşlerin hücumuyla, alev koru içinde göge çıkartıldı.

Tiyatrovari bir hareketle ayağa sıçradı. Terden dere yatağına dö-nen göğsünü ovdu. Ağzındaki suyu toprağa boşalttı. Etrafını dinledi. Eceli gelen idamlık bir mahkûm gibi kendisini titreme ve tedirginlik

aldı. Yurtdışındaki çocuklarını, kaçan büyük oğlunu, oğlu peşinden giden karısını, ilçede liseye giden ortanca kızını, askerdeki oğlunu ve sürüye gitmemesi için ısrarcı olduğu küçük oğlu Abidin'i düşündü. Dua etti.

Etrafını dinledi. Haco'nun patosu yanından gelen ayak seslerine kulak kabarttı. İnsan karartılarını eşek zannederek, tekrar yıkık kilisenin ön duvarına dayadığı çadırın içine girdi. Uyumaya çalıştı. Birileri kendisini çağırıyormuş sanısına kapılarak yerinden sıçradı. Yaşamında hiç böyle korkmadığını hatırlayarak, yaptığı davranışlardan utandı. Köyün içindeki sessizliğe rağmen, sürüye gitmeyen zağar köpeklerin havlamasına anlam veremedi. İnsan fısıltıları geliyormuş gibi sesler duydu. Epey dinledi. Sesler kesilir gibi oldu. Hayal gördüğünü zannetti.

Tekrar kafasını çadırın kapısından uzatarak, kuzguni geceye bakış fırlattı. Gece, doğum sancıları çeken genç bir gelin gibi kıvranıyordu. Karanlıkla aydınlık birbiriyle cenge tutuşmuş gibiydi. Toprağı sarsan ve iklimleri değiştiren şaşırtıcı bir karanlık vardı.

Bir şey fark etmedi. Köyün tüm ışıkları sönmüştü. Göğsündeki ter soğumaya başlayınca, üşüme tuttu kendisini. Yorganı başına çekti, uyudu.

Zeynep, çadırda uyuyan babasına baktıktan sonra eve döndü. Gece boyunca uyumamıştı. Geceliğini giyerek yatağın üzerine oturdu. Etrafı dinledi. Ağrıyan başını ovdu. Yanı başında kollarını dışarı atarak uyuyan Meral'in nefes alışverişine kulak verdi. Kardeşi, dünyadaki tüm masumluğu benliğinde toplarcasına, rahat ve huzurlu bir uykunun düşündeydi. Her zamanki gibi gözleri açıktı. Belli belirsiz bir şeyler mırıldanıyordu. Belliydi, rüya görüyordu. Saçlarını okşadıktan sonra yanına girdi.

Yorganı başına çekti. Kapının vurulduğunu duyar gibi oldu. Hızla doğrularak yatağın içinde oturdu. Bu kez kapı art arda çalındı. Kıpırdamadan dinledi. Elini yüreğinin üstüne koyarak, nefes alışverişini kontrol etti. Kapının ve pencerenin aynı anda ve şiddetli bir şekilde çalınması üzerine, yerinden kalktı. Parmakları üstüne basarak pencereye doğru yürüdü. İnsan fısıltılarını duyunca, heyecandan

ve korkudan, yüreği göğüs kafesinde bir kuş gibi uğacakmışçasına ęarpmaya başladı. Boğazını sessizce temizledi. Dilini ağzının içinde dolandırdı. Sesinden korktu. Tekrar kapı çaldı. Çekingen ve kesik bir sesle seslendi:

“Hun kine (kımsiniz)?”

Kısa süreli bir fiskos oldu. ino boğazını temizledi. Kısık bir sesle;

“A kapıyı, kardeşini getirdik!” diye cevap verdi.

Cevap beklenmeden Konyalı, “kapıyı aç işte” diye araya girdi.

“Kapıyı açın, hem özlediğiniz kardeşinizi göreceksiniz hem de sohbet etmiş olacağız!”

Seslerle uyanan küçük kız, ablasına sessizce yanaştı.

“Sizinle sohbet edecek bir şeyimiz yoktur” diye araya girdi. Ablasının itirazları arasında, yüzünü evin camına dayayarak bağırdı:

“ekin başka yere gidin!”

Küçük kardeşini yana itti. Ne zaman uykudan kalktığını bilmediği küçük kardeşinin zamansız çıkışına kızdı. Kapıyı açmasını söyleyen silahlı adamlara nasıl bir cevap vereceği konusunda kararsızlığa düştü. Ses tonlarından ne yapabileceklerini kestirmeye çalıştı.

Cevap verilmeyince, Konyalı, sesine sahte bir gülme kattı:

“Aın biz dostuz” diye öksürdü, “kardeşiniz yanımızda. Ayrıca bir çayınızı içmek istiyoruz!”

Cevap verilmeyince, kendilerine dokunulmayacağına dair namus ve şeref sözü verildi. Uzun uzun konuşuldu. Kardeşlerini getirdiklerini, ayrıca bazı ihtiyaçları olduğunu söylediler.

Zeynep, küçük kız kardeşinin, “sakın kapıyı açma abla!” uyarısına, “sen sus Mero!” diyerek cevap verdi. Elini kapının kilidi üzerine götürdü. Epey kararsız kaldı. Aniden kilidi çevirdi. Kapıyı açmasıyla birlikte, on kişiden fazla silahlı adam içeri daldı.

İtirazlar, karşı koyuş ve bağırtılar eşliğinde iki kız kardeşi bağladılar. Evdeki hazır yiyecekler yenildi. Taşınabilir tüm eşya, elbise ve ihtiyaç duyulan her şeye “Savaş ganimeti” adı altında el konuldu. Evdeki kilere girildi. Peynir, yağ ve kavurma ayrı ayrı torbalara konuldu. İçeri çağrılan beş kişi, torbalara konularak hazırlanan eşyayı dışarı taşıdı.

Genç kadın, aldatılmışlığın verdiği eziklikle kahroldu. Durmadan itiraz eden küçük kız kardeşini döven Savurlu'ya müdahale etti. Bağlı ellerini havaya kaldırarak kız kardeşini kucağına almaya çalıştı.

"Evimizi neden talan ediyorsunuz, düşman mıyız?"

Konyalı, cevap vermedi. Telsiz çağrılarına, şifreli yanıt verdi. Kendisini şaşkınlıkla izleyen kızları yiyecekmiş gibi bakışlarının menagesine aldı. Kızların karşı koyma cesaretine şaştı. Sigara yaktı. Sırtını evin orta direğine yasladı. Umursamaz bakışlarını evin tavanına dikti:

"Babanız nerede?" dedi.

Cevap vermeyen bağlı kızlara yanaşan Çino, sesine samimi bir hava verdi.

"Babana bir şey yapmayacağız. Sadece konuşacağız!"

Küçük kız, "babam burada yok" diye cevap verdi.

Konyalı, gözlerini kinle küçük kıza doğrultarak, hayret dolu bakışlarla, boynunu yana büktü. Cevap vermeyen kızların üzerine yürüdü. "Vay vay vay" diyerek, küçük kıza doğru eğildi:

"Bunların hepsi çekirdekten mi yetişiyor?"

Ne yapacağını şaşırdı. Zonklayan beyni içinde, nasıl bir tavır alacağını şaşırdı. Kucağına aldığı kardeşinin üzerine yürüyen, saman çuvalına benzeyen yuvarlak ve kaba adamdan korumak istedi. Yavvan, esrarengiz suratına bakınca, endişeleri, korkuları ve tedirginliği daha da arttı. Kardeşini sol kolu altına aldı.

Babasıyla görüşmekte ısrarlı Konyalı'ya cevap vermedi. Kardeşinin ısrarına rağmen çaresizlikten mi yoksa olabileceklere ihtimal verememekten mi bilinmez, itiraz etmeden babasının yerini gösterdi.

Kendisine eşlik eden Çino ve üç kişiyle birlikte çadıra doğru yürüdü. İbiş'in evlerine vardığında yüzünü saran Bodur'u tanıdı. Yerinde durdu. Titrek ve karıncalı bir sesle ama öfkeyle bağırdı:

"Ne istiyorsunuz bizden?"

Bodur, cevap vermedi. Evin arka tarafına geçerek saklandı.

Çino, âşık olduğu ve ret aldığı genç kıza elleri bağlı şekilde eşlik etti. Konuşmak için bir iki denemede bulundu. Geçmişte olduğu gibi tekrar kendisini reddeden genç kadına, kendisini ispat etme psikolojisiyle, yetkiliymiş imajına büründü.

Babasını kaldırmadan önce, gecenin nabzını dinledi. Gece ateşli bir hasta gibi sayıklıyordu. Uğuldayan beynini ovdu. Uyanık, zeki, deneyimli ve bir o kadar kurnaz kadın, beyni çıkarılmış bir güvencin gibi her şeyi kontrolsüzce ve anlamsızca yapmaya devam ediyordu. Yaptığı her şeyle kendi cellatlarının işini daha da kolaylaştırmakla kalmıyor; kendisi de dahil üç kişinin katlini hızlandırıyordu.

Çadırın içine girdi. Kıpırdamadan yatan babasına suçlu bir ses tonuyla çağırdı:

“Bava! (Baba)”

“Dayeee! (anneciğim)” diye sıçradı ihtiyar. Kızının yanında silahlı adamları görünce, bir şey sormadan kalktı. Üstünü giydi. Konuşmayan kızına, Kürtçe mırıldandı:

“Te çıma vana anine vıra daye (Niye bunları getirdin buraya anem)?”

Kararsız bir sesle, “seninle konuşmak istiyorlar bavo” diye cevap verdi.

Kızının cevabı üzerine bir şey demeden eve doğru yürüdü. Evin her tarafından gelen insan fısıltıları, ayak sesleri arasında eve çıktı. Basamaklarda küçük kızın sesini duyunca, önündekini iterek içeri daldı.

İki kişi arasında bağlı ellerle çırpınarak ağlayan kızının dağılan saçlarını, yüz ifadesini, yanaklarından akan gözyaşlarını görünce, saldıрма ve yok etme duygusu sardı benliğini. Çileden çıktı. Şahdamarını oynadı, dudakları seğirdi.

“Osmanlı ordusu musunuz ulan haydutlar” diye bağırdı. Kızına doğru yürüdü.

“Derdiniz nedir, evin içine girmiş dağıtıyorsunuz? İhtiyacınız neyse, insanca isteyin verelim!”

Konyalı, sırtıtır gibi gülümseyerek, kafa salladı.

“Sus konuşma!” dedi.

Küçük kız, “beni dövdüler baba” diye hıçkırarak, babasının kucağına atıldı.

İtiraz eden ihtiyar adam, önce dövüldü, sonra da elleri bağlandı. Bağlanan ellerdeki bağcıklar, birliğin içindeki iki kadının qeski, soru,

zer (sarı, yeşil ve kırmızı) saç örgüleriyle bağlandı. Kucağına sığınan kızını vermek istemedi.

Elleri bağlı şekilde babasını sürükleyen Ağrılı Mahir, Konyalı ve Savurlu'nun arasına girdi. Dişlerini birbirine geçirerek bağırdı:

"Eşkıya mısınız, devrimci misiniz? Haydut herifler! Ne yapıyorsunuz?"

İhtiyar adam ve iki kızının kafasına namlular dayandı. Gerçek niyetlerini ilk kez ortaya koyduklarında evin tüm bireyleri de kade-rine boyun eğmiş şekilde bir süre sustular.

Konyalı, mermiyi mekanizmaya sürerek, emniyeti açtı. Şaşırان, şoke olan ve olan hiçbir şeye inanmayan savunmasız üç kişiye bakarak güldü. Gülüşü, soğuk, tehditkâr, kıskırtıcı ve ürperticiydi.

"Kardeşin elimizden kurtuldu! Bunun cezasını ödeyeceksiniz!"

Zeynep, boğuluyormuş gibi eğildi. Zar zor bir sesle, "Kardeşim sizinle görüşmeye kendisi geldi. Demek ki kötü bir şey yapmışsınız ki kardeşim kaçtı.! Sonra kardeşim kaçtıysa, bizim ne günahımız var? Biz mi kaçırdık?"

Küçük kız, susan babasına baktı. Kendisini dışarı çıkarmaya çalışanlara karşı direndi:

"Kardeşim kaçmışsa da iyi yapmıştır" dedi.

Tartışmadı Konyalı. Aynı tarzda ve tonda güldü. "Şimdi görürsünüz" diyerek, kafa salladı. İçerde olan birliğe dönerek, "geri kalan savaşı ganimetlerini dışarı çıkartın!"

Zeynep, "Bu hakkı kimden alıyorsunuz?" diye itiraz etti. Söylenenlere inanmadı. Bir rüyada düş görüyormuş gibi saçlarını sağa sola savurdu. Küçük kızını korumaya çalışan çaresiz babasına baktı.

Konyalı, "Sus diyorum sana!" diyerek, Zeynep'i itti. Silahı göğsüne dayadı: "Sus ve kıpırdama! Şimdiye kadar Partizancılara karılık yaptınız. 12 Eylül'den beri Partizancılara kuryelik yaptığınız devirler geride kaldı. Hepinizin kökünü getireceğiz. Artık Kürdistan'da misafirlik dönemi bitti!"

Zeynep, gözleriyle kurşuna dizer gibi bir bakış fırlattı:

"Ahlaksız herif!" diye bağırdı.

Dışarı çıkmamak için direnen küçük kızın karşı koyuşu, Zınar'ın evrimleşmemiş elleriyle indirdiği güçlü iki yumrukla kırıldı.

İşin gerçek rengini anlayan ihtiyar adam, kızlarının dövülmesini engellemeye çalıştı. Öfkeli grubu sakinleştirmeye çalıştı. İsteklerinin ne olduğunu sordu. Neden böyle yaptıklarını ve ne yapmak istediklerini öğrenmek istedi. "Savaş ganimeti" olarak götürülen malzemelere itiraz etti;

"Günahdır bira" dedi. Boynunu yana eğdi, "Zorla ırza geçme ile halkın malını çalmanın cezası birdir. Günahdır yapmayın!"

Kimse söylenene cevap vermedi. Evin içini; boğuşma, karşı koyuş, tehdit, yalvarma ve ağlama sesleri kapladı. "Savaş ganimetleri"yle birlikte, önce ihtiyar adam, sonra da zorla kızları dışarı çıkartıldı.

Getirilen çuvalar dolusu "savaş ganimeti" İbiş'in evinin kenarına bırakıldı. Bir grup, eşyaları önceden ayarlanan iki katıra yükledi.

Dışarı çıkarılan ev halkının, yalvarma, itiraz, karşı koyma ve ağlaması; dipçik, tekme ve yumruk darbeleriyle susturuldu. Slogan atmaya devam eden küçük kızın alına dipçik darbesi indirilerek susturuldu. İtiraz ederek tartışan büyük kızın boynu sıkılarak duvara yaslandırıldı. Üçü zorla yan yana dizdirildi.

İhtiyar, ölümüne razı olacak şekilde hem itiraz etti, hem de kızlarına dokunulmaması için yalvarmaya başladı:

"Kızlarıma bir şey yapmayın, beni öldürün!" diye bağırdı. Sırayı bozarak kızlarını arkasına aldı.

"Ne istiyorsunuz bizden, suçumuz nedir?" Öldürecekse beni öldürün!" diye bağırdı.

"Suçunuz, Partizana yaltaklanmaktır. Şimdi de gelip sizi kurtarınlar!"

Aldığı darbelerle ağlayan küçük kız; "Bugün de Partizancıyız, yarın da olacağız" diyerek bağırdı.

İhtiyar adam, küçük kızına seslenerek susmasını ve arkasına sığınmasını söyledi.

"Yahu bira, madem suçsa beni öldürün! Bari bu eskiyateklerime karışmayın!"

Evi yakmakla görevli manga, evin içinde bulunan tüm beyaz eşyaların fişlerini elektrik prizine taktılar. Evi boydan boya benzinle suladılar. Alt kata inilerek, binek ve kümes hayvanlarının bulunduğu ahır; buğday ve arpa ambarı da benzinlendi.

Meral'in bakışlarında uçuruma yuvarlanan bebeğin, isyan edici çığlıkları okunuyordu. Önyargıyı ve umutsuzluğu bin yıl geriye erteleyen gamzelerine dökülen iri ve sulu iki adet gözyaşını, saçlarının zülfüyle sildi. Bağlı olan iki kolunu açmak için çırpındı. Kemige kadar dayanan acıyı, yüreğinin en ince ve küçük kısmında hissetti. Arkadan babasının ceketini avuçlayarak, birlikte süründü. Ölümüne gidecek babasını yalnız bırakmadı. Zulmü, barbarlığı ve talanı protesto eden sözler söylemeye devam etti. Sadece babasının öldürüleceğini zannetmiş olacak ki, "beni de öldürün!" diye bağırdı.

Gecenin içinde iri cüssesini kaplayan geniş elbiseleriyle, kağını üzerinde duran Fırtına Tanrısı Tarhunta'yı andıran ihtiyar adam, dev cüssesiyle, heykeldeki Hitit-Luwi hiyerogliflerinden ziyade, Fenike alfabesiyle yazılmış dev bir anıtı andırıyordu. Kızlarını kurtarmak için, kendisini feda etme anaforuna tutulmuştu. Evlatlarını koruma içgüdüğü sonuna kadar namuslu, hilafsız ve ölümüne çıkarsızdı. Kendi elleriyle yaptığı evin alev aldığını görünce, ateşin ev yerine ciğerlerini sardığını zannetti. Yıllarca acılarını, umutlarını ve sevgisini büyüttüğü ev, yangınlarla boğuşuyordu. Evine doğru yürümeye başladı. Engel oldular. Kızların çıkardığı tiz çığlıklar eşliğinde, kendisi de bağırdı:

"Kızlarıma dokunmayın, beni öldürün, günahtır lov!" sözcükleri yerini;

"Lov yapmayın, ekmeğimi yemişsiniz! Bu kâfirliği yapmayın, ekmeğim sizin gözlerinizi kör eder lov. Siz hiç mi insan sütü emmemişsiniz!"

"Evimizi yaktılar baba, seni de öldürecekler!"

Küçük kardeşinin bağırtısı, genç kadının içindeki korkuyu sildi. Evin yandığını görünce, evden çıkmama konusundaki yanlışlığının kanlı bir kıyımla sonuçlanacağına kesin olarak inandı.

Yangınla boğuşan evinde alev alan elektrik kontağı ve fişleri prize takılı beyaz eşyanın patlamasıyla, geceyi ejderha diline benzeyen kırmızı, sarı ve yeşil alevler kapladı.

Seslerle uyanan aşağı mahalledeki komşuları, korkuyla yataklarının içine sindiler. Durmadan konuşan ve ölüme meydan okuyan Meral'in sesini korkuyla dinlediler.

Bir taraftan ihtiyar adam, dev kollarını açmaya çalışarak kızlarını korumaya, diğer taraftan da babasının ceketine tutunan kızlar babalarının ölüme gitmesine engel olmaya çalışıyorlardı.

Birbirlerini korumaya çalışan bağırıtı ve çaresizlik topluluğunu zevkle seyreder gibi hareketsiz duran ölüm mangası, ateş etme pozisyonuna geçti.

Çino ve Ağrılı Mahir, bir adım öne çıktı.

"Yan yana dizilin ve sırtınızı duvara verin!"

Kızlar komuta uymadılar. Bağlı kollarıyla babalarının elbiselerine parmak uçlarıyla daha da sıkı tutundular.

"Cinarıno varın, vane me bukıjın (Komşular gelin, bunlar bizi öldürecekler)!"

İhtiyarın çağrısını büyük kızı da tekrarlardı. Kendilerine yönelen karanlık ve soğuk namluların ürkütücü menzili altında; kanadı kırılmış kuştan, yaralı karıncadan yardım beklediler.

Dört tarafı tutuşan evdeki keseklerin çatırtısı ve ahırdaki canlıların yangın içindeki canhıraş bağırışlarından başka, hiçbir canlı çağrılarına yanıt vermedi.

Konyalı, halen slogan atan küçük kızın alnına namluyu dayadı. Kardeşini korumaya çalışan genç kadının göğsüne dipçikle vurarak bağırdı:

"Sırtınızı duvara verin!"

Verilen ölüm emrine aynı tonda Zeynep de karşılık verdi:

"Madem bizi böyle hunharca katledecekseniz, alçaklığınıza biz ortak olmayacağız. Buyurun, siz bizi duvara yaslayın!"

Kafasına inen dipçik darbesinden korunmak için başını, babasının sırtına yasladı.

“Tarih, bir gün işlediğiniz bu alçakça cinayetin hesabını sizden soracaktır!”

İhtiyar adamın yüzü her zaman kıpkırmızıydı. Burnunda ve yanaklarında ince, morarmış kan damlacıkları örümcek ağı gibi yayılıyordu. Kırmızı yüzüne merhamet yayılmıştı. Tıpkı Alman esirlerini merhametle seyreden Yahudi Alman ihtiyar işçiler gibi. Duvar dibine dizilmeleri için aralıksız çalışan dipçik darbeleri altında emir verir gibi, sadece kendisinin öldürülmesini istedi.

“Kızlarıma dokunmayın lo, Yezit oğlu yezitler! Beni öldürünnn!”

Bahtiyar, içli ve derindi. Öldürölmek için emir veriyordu. Ruhu acımasız bir kemirgenin dişleri arasına girmiş gibi sancıyordu. Ruhunun isyan edici bağırtiları, bakışlarına renk zenginliğı üflüyordu. Ağır ve bağılı kollarını mağrur ve yorgun bir kartal gibi kaldırarak kızlarına siper olmak istedi. Yüksek sesle kızlarına bağırdı:

“Zulmün darındayız Axuçan! ya Düzgün Baba! Kanatlarımın altına girin dayemın (anacıklarım)! İnsafını talan etme ya ulu ziyaretler!”

Zeynep, alnından aşağıya doğru süzülen kanı gördü. Yüreğı yerinden oynadı. Küçük kardeşini alarak babasının arkasına sığındı. Olanlara inanamadı. Babası ve kardeşinin kaçışına engel olduğı için, derin bir suçluluk psikozuna girdi. Ağzı kilitlendi, ne söyleyeceğini şaşırdı. Hiçbir dilin ve kelimenin açıklayamayacağı manzara karşısında sustu. Çatırdamalar ve patlamalar arasında yanan evi görmemek için, gözlerini tutarak küçük kardeşinin üstüne eğildi.

Yüzü kükürt gibi sapsarı kesildi.

Yaşamı bir film şeridi gibi gözlerinin önünde kayıyordu.

Kaybolan bir rüyayı arar gibi dalgındı.

Gecenin içinde gelip giden gölgelere baktı. Toprak altında tava gelen tohumun yağmuru dinlemesi gibi kardeşinin parlak isyanını, babasının kızgınlıkla bezenmiş yalvarmasını dinledi.

İbiş'in damı üzerine çıkan Bodur, kazan kulpuna benzeyen elmacık kemiklerini ovdu. Karşı koyan ve duvar dibine dizilmeyen ev halkına baktı. Elini havaya kaldırarak ölüm emrini verdi:

“Ateeş!”

Kızlarını koruyan ihtiyar adamın, “arkama saklanın annelerim!” sözü tamamlanmadan ağzında dondu. Ölüm mangasının silah takır-tısıyla bir çınar gibi sarsılarak yere kapandı. Ak sakalına titrek, gü-müşsü pırıltılar çöktü. Avurtlarını zorladı, kızlarına seslenme fırsatı bulamadan, devrilen yaşlı bir dağ gibi gözlerini yumdu.

Bodur’un ölüm emri daha tamamlanmadan babasının arkasın-dan fırlayan Meral, bağlı elleriyle kısa boylu olan Savurlu’nun saç-larına yapıştı. Çino’nun alın çatına düşürdüğü tetikle, elindeki bir tutam saçla, inleyerek babasının cansız bedeni üzerine düştü.

Geceyi, yürek parçalatan tiz çığlıklar istila etti. Evrenin kanadı-ğı bir vakitte inlemeler eşliğinde çırpınan bedenlerden fışkıran kan oluk oluk toprağı sulamaya başladı. Düşleri, parçalanmış umutlar üç sıradağ gibi birbirine yaslandı.

Uzak ve soğuk diyarları düşünde görüyormuş gibi gözleri süzül-meye başladı. Gözleri Acem kilimleri gibi nakışlandı. Hilal ay düştü yakasına, ellerinde dişi güvercinler kanat çırpmaya başladı. Gökyüzü yıldız dansına durdu. Yüzleri seçilmeyen seslerin âlemine daldı gece.

Çığılındaki öfke, kan kırmızı göle döndü. Bedenine yuva kuran dokuz kurşuna yenik düşmeden son kez art arda “Annee!” diye inle-di; başı yana devrildi. Sustu kâinat. Ilık, pürüzsüz, berrak gözlerini, yangına diker gibi açık kaldı.

Genç kadın, yedi gökten sürgün veren bir yaşamın son damlasını içer gibi yudumlayarak, yüzünü toprağa gömdü. Kasığını boydan boya parçalayarak belinin alt kesiminden çıkan kurşunun acısını, kardeş ve baba acısına yedirdi.

Üstüne eğilerek, silahının namlusuyla göğüslerine dürten Konya-lı’nın mırıldanmasıyla; nefes almadan, dilini dişlerinin arasına göme-rek ölüm taklidi yaptı.

Meko’nun katliam bitişini veren parolasıyla ölüm mangası geri çekildi. Yeğeni olan Pıto’nun oğluyla koşarak ölümlerin üzerine vardı. Sağa sola devirerek kontrol ettiler. İkinci kez silahı havaya boşalttı. Cesetleri kontrol etti.

Bayıldı Zeynep. Babasının parmağındaki yüzüğü ve kolundaki saati çıkarmakla meşgul olan karartıyı tanımaya çalıştı. Tekrar bayıldı.

Ölü soyucunun, kendisini sağa sola yuvarlayınca, uyandı tekrar. Ölü taklidi yapmaya devam etti. Epey bir süre bekledi. Evlerde bağırtılar, feryat figanlar yükselince etrafını yokladı. Yarasını unuttu. Kimsenin olmadığından emin olunca sürünerek, cansız bedenlerin üstüne vardı.

Elleriyle yaraları yokladı. Yarasını unutarak, saçlarını yoldu. Geceyi istila eden, toprağı kökünden sarsan ölçüsüz, sınırsız ve kuralsız canhıraş bir çığlık kopardı:

“Kurtarın bizi!”

Çağrısına, ilk gelen Ali Çelik’in kızı Fatma oldu. Dizlerine vurarak bağıran Fatma’ya, kardeşi Hasan ve Ağa eşlik etti. Peşinden amcası Usıv’ın kızı Hüsnüye ve Sinsorlu gelini Hanım geldi. Onlara yukarı mahalleden gelen Ali Mehmet Ağa’nın Erzincan’dan evli kızı Nazlı ve Bodur’un birliğinden firar eden Yılmaz yetiştiler.

Bağırtılar, tiz çığlıklar, feryadı figanlar içinde kalan ölüm yerinde, sorulan sorulara cevap vermedi, sustu.

Avuçladığı saçlarını ağzına sokarak bayıldı. İnsan topluluğı git-tikçe büyüdü. Gözlerini tekrar araladığında kendisini genç gelinin kucağında buldu.

“Nazee! Meral ne yapıyor? Babam sağ mı? Yangını söndürecek kimse yok mu?”

Genç gelin, inleyen genç kadını kasıklarına yasladı. Kesilmeyen kanı durdurmak için yaranın üzerine elini koydu. Yılmaz’ın yardımıyla yarayı sarmaya çalıştı.

“Meral’de babanda sağdır canım! İyileşeceksin, kurtaracağız seni!”

Ateşin vurduğu yerde, babasının, yorgun ve ihtiyar bir çınar gibi devrilen cesedini görünce, tekrar sürünerek yanına varmak istedi.

“Bavo!” diye inledi.

Tekrar kendisinden geçti.

Kendisine geldiğinde, su istedi. Göğsüne bastırarak öksürdü. Olayın gelişimini, katılanları ve gelişmeleri en ince ayrıntısına kadar anlattı.

“Beni kurtarın, kurtarın beni Naze, ben bu yarayla ölmem!” diye inledi.

Susuzluktan kuruyan dudaklarını yaladı. Su istedi, verilmeyince, ısrar etti.

Dövünme, ağıt ve bağırtıdan ibaret olan kargaşa, anlaşılmasız uğultuya döndü. Olay yerine varan herkesin dövünmeleri, bir diğerrinin diğerrini dinlememe durumuna dönüştü.

İnleyen yaralının üstüne toplanan kadınları yana iterek, yarayı sarma girişiminde bulunan Yılmaz, kadınların karşı çıkışıyla geridurdu. Etrafta toplanan erkeklere seslenerek, araba bulmalarını söyledi. Avusturya’dan gelen Hasan, olay sonrasında silahla havaya ateş ederek parola veren Meko’ya küfür ederek, köyde arabası olanların kapısına dayandı. Korkarak dışarı çıkmayan köylülere küfür etti. Köyün dolmuşçusu Metin’in kapısına dayandı. Ölüm kararı alındığını ileri sürerek kapıyı açmadı. Peşinden taksisi olan Zabit’in evine uğradı. Şişman Adam kapıyı açmayarak, Apocular tarafından vergi cezası verildiğini, yaralıyı götürdüğü takdirde kendisinin de öldürüleceğini iddia etti.

Köylüleri ürkütücü bir şoka sokan olay, yüzyıllar boyunca sahip oldukları erdemleri, yardımlaşma duygularını ve feodal gururlarını korkuya yedirdi.

En çarpıcı gerçekler, yeryüzünün çıplaklığına sundu kendisini. Bakışlarına, homurdanmasına ve öfkesine değişik iklimler yerleştiren halk, kendi bağına saplanan hançerle sersemletici bir psikoza büründü. Yalvarma ve yardım isteğine karşı kafalarını ve vicdanlarını kapı eşiklerinin altına saklayanlara kızan Siverekli kuzu tüccarı, öfkesinden kudurdu. Kapı yerine, sessiz kalanların vicdanlarını tekmeledi. Yaralı genç kızı sırtlayarak Çemişgezek’e götüreceğini söyledi.

“N’olursunuz kurtarın beni, ben bu yarayla ölmem!” diye inledi.

Altına döşek seren kadınlara baktı. Katliamın gelişiminde aktif rol oynayan kişilerin ismini tekrar söyledi. Özellikle Çino ve Bodur'un ismini andı.

"tanıyamadığım biri babamın yüzüğünü ve saatini çaldı."

Durmadan yalvaran, olayı anlatan, kardeşini ve babasının durumunu soran yaralı genç kadının, zaman ilerledikçe, sesindeki kararlılık da kaybolmaya başladı. Köylülere yalvarmayı bıraktı. Alnını göğeye dikerek, yanan evi seyretti. Kısa aralarla bayıldı.

Her kendisine gelişinde bakışlarını yangınla boğuşan eve çevirdi. İnlemeye benzer çığlıklar attı.

Gece boyunca kendisini yeşil çığlıklarla ifade eden kadınların sesleri, kısılmaya başladı. Tepelerin suretleri belirginleşmeye başladı. Şafağın gri tomarı, yeni doğan ay ışığının solgun ışıklarıyla birleşince, yeryüzü çürümüş samanın rengine büründü. Ölülerin soğumuş alınlarına ve kanlanmış saçlarına düşen sabah aydınlığı, toprak ve ayaz yüklüydü.

Saatlerce, ejderhanın dili gibi geceye alev saçan ev, yerini ağır yanık kokan zayıf dumanlara bıraktı. Gece boyunca evinden çıkmayan bir kısım köylü, şafakla birlikte olay yerine inmeye başladı.

Yalvarmalar, beddualar ve kesik kesik inlemeler, yerini, bir çift çığlık koparan mahzun gözlerin sabitleşmiş bakışlarına bıraktı. Üzerine vararak bağırarak köylülerin yüzüne uzun uzun baktı. Kanı durdurmaya çalışan genç gelin ve kızlara orali olmadan, başını yana doğru çevirdi. Bakışlarını, konulduğu yorgan içinden dışarı sarkan babasının kanlı ayağı üzerinde sabitleştirdi.

"Bavo, bavemin (baba, babacığım)!"

Ağlamayı andıran bir inleme kopardı. Arabaya aldıklarında, küçük kardeşinin kırkor mantarı beyazlığındaki alnını gördü. Gözbebeği gibi ışıldayan gamzesine iki damla kan düşmüştü. İnleyerek çırpındı:

"Mere, xayingemı, kışkemın (Mere, kız kardeşim, küçüğüm)!"

Doğduğu, büyüdüğü, acılarını ve sevdalarını yaşadığı evin göğeye doğru yükselen dumanlarına baktı. Gözleri, su verilmeyen çiçek gibi solmaya başladı. Renklerini ve canlılığını yitiren iri gözler kısılmaya

başladı. Uykuya dalmak üzere olan bir süt bebeğinin mağrurluğuna büründü. Damarlarından boşalan kan, yüzünü kar beyazlığına çevirdi. Dört saat sonra dili kırıldı, konuşamaz oldu.

Vaskovan Köprüsü'ne ulaşmadan önce etrafındaki sesleri duymadı artık. Kaybolan bir çocuk gibi gözünü son kez aralayarak, "ne olursun ölme Zeynep, ne olursun ölme!" diyerek, bağırarak amcasının oğlu Aslan'ın gözyaşlarıyla sulanan yüzüne baktı..

Uyruğunu yırtan, kıblesini şaşırarak ürpertici bir bakış fırlattı. Yüreğinin feryadını dinledi.

Göğün iki yakasını birbirinden ayıran şafağa direnen Sabah Yıldızı'nın son ipiltileri düştü saçlarına. Bedeni toprağa yayıldı. Soğan gibi duru ruhunu zamansız, namert ölüme teslim etmeye hazırlandı.

Toprak sarsıldı, engerek zehiri içmiş yaşlı inek gibi şişti.

Ve dağ, başını kuzguni bir yağmura yasladı.

Yağmur kesilse, sanki devrilecek gibi duruyordu.

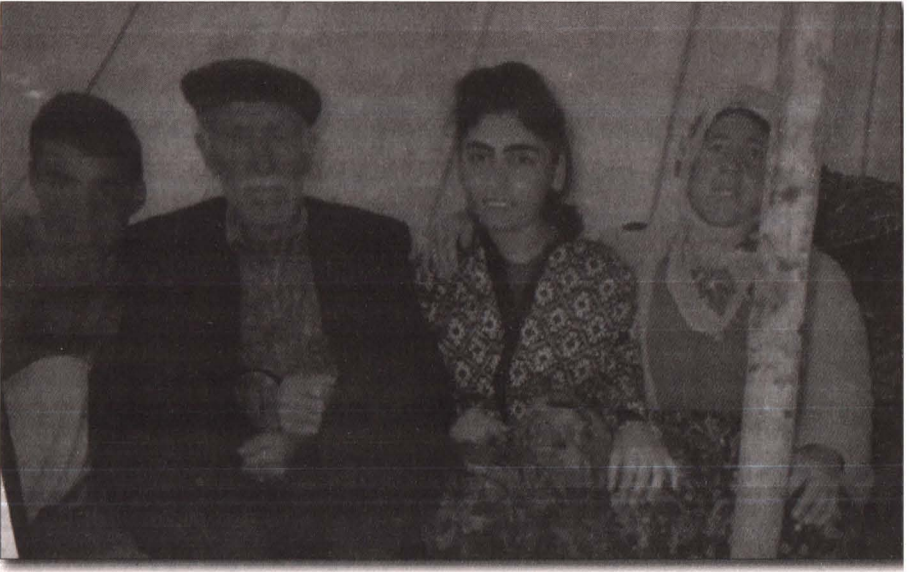
Yeryüzünün çarmıha gerilen acılarını bağrına davet ediyor gibiydi.

Düşünceye dalmış şafağın uykularına kanatlı ve bulanık nehirler akıyordu.

Nefesi toprağın serin soluğuna yayıldı. Toprak kısırlaştı. Ufuklar çapını, ateş amacını, gök güzelliğini yitirdi. Daralma, kâbus ve alçalma cinnetine girdi zaman.

Neden ama neden, neden?...

Beyaz çadır içi, Ortadağ Yaylası.

Veli Kahraman, Abidin Kahraman (küçük olan) Haydar Kahraman ve Leyla Kahraman, Ovacık Bozkırı. Güzün yayla dönüşü.

Zeynep Kahraman

Meral Kahraman

Mazgirt Bağı'n'da çocukları ve eşiyle katledilen Kibar İlkan.

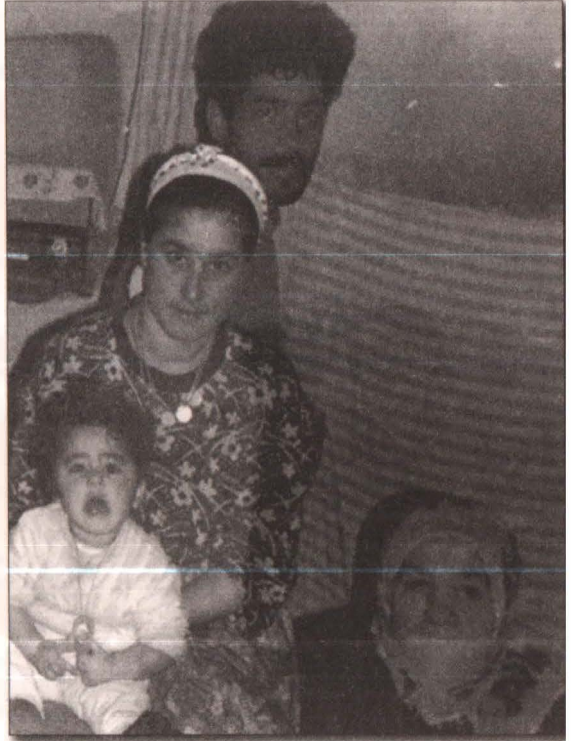

Sıla 3 yaşındaydı. 1992'de Mazgirt Bağı'n'da annesiyle misafir gittiği köyde 13 kişiyle birlikte katledildi.

Mazgirt Bağın, Zeynep ve Hıdır Gül.

Nursel Gül 22 yaşında
katledildi,
Zeliya 4 yaşında
katliamdan yaralı
olarak kurtuldu.

“Kızlarıma dokunmayın lo, Yezit oğlu yezitler! Beni öldürünnn!”

Bahtiyar, içli ve derindi. Öldürülmek için emir veriyordu. Ruhu acımasız bir kemirgenin dişleri arasına girmiş gibi sancıyordu. Ruhunun isyan edici bağırtiları, bakışlarına renk zenginliği üflüyordu. Ağır ve bağı kollarını mağrur ve yorgun bir kartal gibi kaldırarak kızlarına siper olmak istedi. Yüksek sesle kızlarına bağırdı:

“Zulmün darındayız Axuçan! Ya Düzgün Baba! Kanatlarımın altına girin dayemın (anacıklarım)! İnsafını talan etme ya ulu ziyaretler!” Zeynep, alnından aşağıya doğru süzülen kanı gördü. Yüreği yerinden oynadı. Küçük kardeşini alarak babasının arkasına sığındı. Olanlara inanamadı. Babası ve kardeşinin kaçışına engel olduğu için, derin bir suçluluk psikozuna girdi. Ağzı kilitlendi, ne söyleyeceğini şaşırdı. Hiçbir dilin ve kelimenin açıklayamayacağı manzara karşısında sustu. Çatırdamalar ve patlamalar arasında yanan evi görmemek için, gözlerini tutarak küçük kardeşinin üstüne eğildi. Yüzü kükürt gibi sapsarı kesildi. Yaşamı bir film şeridi gibi gözlerinin önünde kayıyordu. Kaybolan bir rüyayı arar gibi dalgındı.

Gecenin içinde gelip giden gölgelere baktı. Toprak altında tava gelen tohumun yağmuru dinlemesi gibi kardeşinin parlak isyanını, babasının kızgınlıkla bezenmiş yalvarmasını dinledi.

İbiş'in damı üzerine çıkan Bodur, kazan kulpuna benzeyen elmacık kemiklerini ovdu. Karşı koyan ve duvar dibine dizilmeyen ev halkına baktı. Elini havaya kaldırarak ölüm emrini verdi:

“Ateeş!”

Kızlarını koruyan ihtiyar adamın, “arkama saklanın annelerim!” sözü tamamlanmadan ağzında dondu. Ölüm mangasının silah takırtısıyla bir çınar gibi sarsılarak yere kapandı. Ak sakalına titrek, gümüşsü pırıltılar çöktü. Avurtlarını zorladı. kızlarına seslenme fırsatı bulamadan, devrilen yaşlı bir dağ gibi

www.sanciyayinlari.com

/sanciyayinlari

/sanciyayinlari

/sanciyayinlari

SANCI
YAYINLARI

